

ՎԻԼՅԱՄ ՇԵՔՍՊԻՐ

ԸՆՏԻՐ
ԵՐԿԵՐ

ԵՐԵՔ ՆԱՏՈՐՈՎ

Խմբագրությունը և առաջաբանով
ՆՈՎՆ. ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆԻ

Հայպետհրատ
Երևան ~ 1 9 5 1

ՎԻՃԱՄ ՃԵՔՍՊԻՐ

ԸՆՏԻՐ
Ե Ր Կ Ե Ր

ՀԱՏՈՐ

I

Թարգմանություն

ՀՈՎՀ. ՄԱՍԵՀՅԱՆԻ

Հայպենիրապ

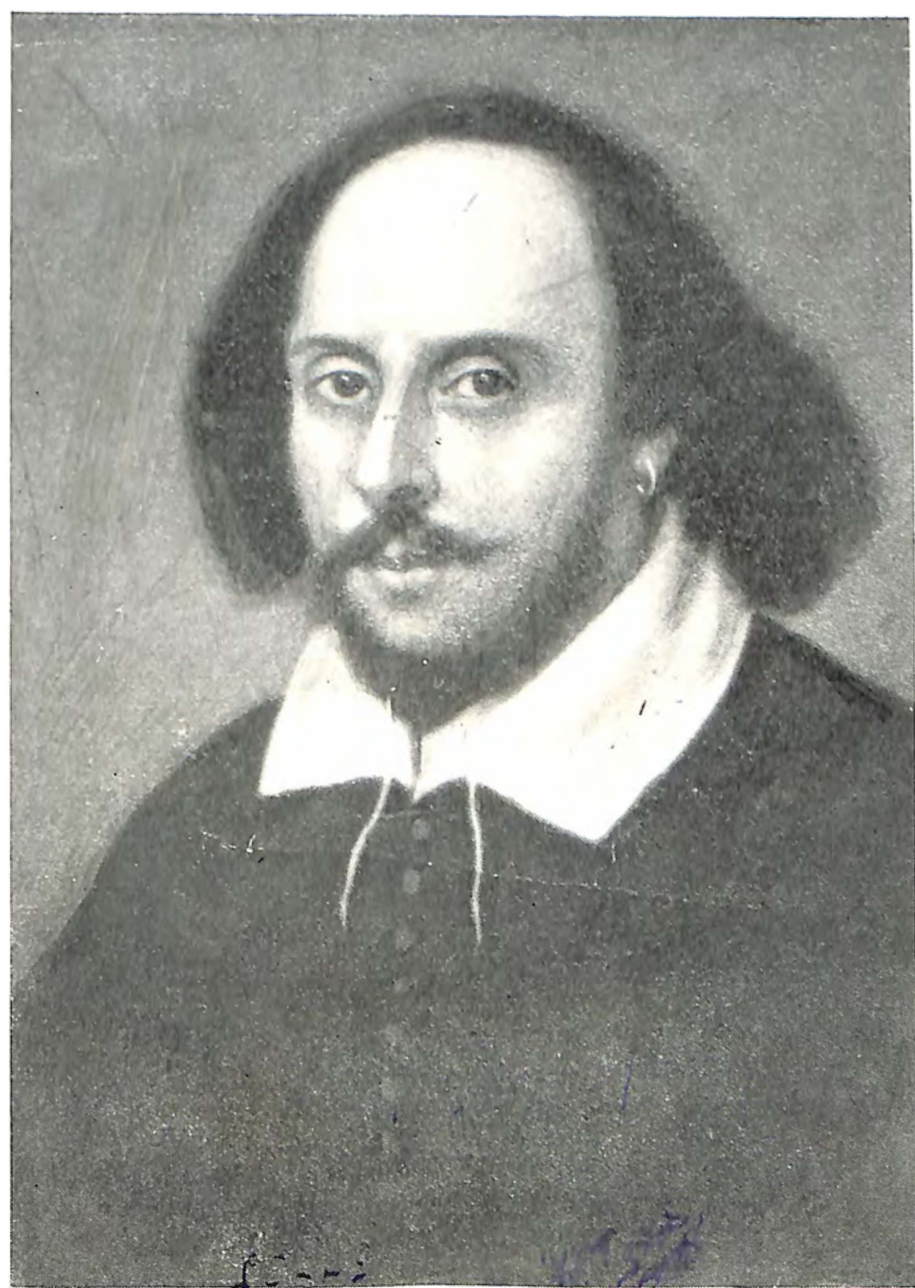
Երևան ~ 1 9 5 1

Հատորը կազմել է Ն. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆԸ
նկարիչ՝ Ռ. ԲԵԴՐՈՍՈՎ

В. ШЕКСПИР
ИЗБРАННЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
В ТРЕХ ТОМАХ
Т О М I

(На арийском языке)
Айпетрат, Ереван, 1951

William Shakespeare
SELECTED WORKS
IN THREE VOLUMES
I VOLUME
Armenian State-Publishing-House,
Yerevan, 1951

ՎԻՋԱՄ ՇԵՔՍՊԻՐ

Շեքսպիրի կյանքը և գործունեությունը զուգադիպեց այն շրջանին, որի մասին Համլետը ասում է.— «Ժամանակն իր շաղիղից դուրս է սայթաքել, օ բախտ իմ դժիմ, ինչու ծնվեցաւ, որ հենց ես ուղղեմ»:

Արևմտյան Եվրոպայի պատմության մեջ դա մի նշանավոր ժամանակաշրջան էր, որ հայտնի է վերածնության դարաշրջան անունով: Խոսքը վերաբերում է 15-րդ դարի երկրորդ կեսից սկսված շրջանին, երբ կործանվող ֆեոդալական հասարակության փլատակների վրա ստեղծվում էր ժամանակակից բուրժուական հասարակությունը:

Մարքսը և էնգելսը «Կոմունիստական Պարտիայի Մանիֆեստում» գրել են.— «Բուրժուազիան ամենուրեք, որտեղ տիրապետության հասավ, խորտակեց բոլոր ֆեոդալական, նախապետական, իդեալական հարաբերությունները: Նա անողորձաբար կտրտեց այն խայտաբղետ ֆեոդալական կապերը, որոնք ամրացնում էին մարդուն նրա «բնական տերերին», և մարդկանց մեջ ոչ մի այլ կապ չթողեց, բացի մերկ շահից, անսիրտ «կանխիկ հաշվից»¹: Եսամոլ հաշվի սառցաշրի մեջ նա խեղդեց կրոնական էքստազի, ասկետիզմն ինքնազավաճության, քաղցնեխական սենտիմենտալության սրբազան սարսուռը: Նա մարդու անձնական բաժանապատվությունը վերածեց փոխանակային արժեքի և վավերագրերով երաշխավորված ու սննդական վառարանով ձեռք բերված անթիվ ազատությունների տեղը դրեց միայն առևտրի անխնայ ազատություն: Մի խոսքով՝ կրոնական ու քաղաքական պատրանքներով քողարկված շահագործումը փոխարինեց բացահայտ, լկտի, ուղղակի, կոշտ ու կոպիտ շահագործումով»:

Սակայն սխալ կլիներ կարծել, թե վերածնության դարաշրջանում ծավալված դասակարգային պայքարը տեղի էր ունենում միայն ֆեոդալական ազնվականության և բուրժուազիայի միջև: Էնգելսը վերածնունդը անվանում է «առաջադիմական մեծագույն հեղաշրջում, որ մինչ այդ տեսել էր մարդկությունը» նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ այդ շրջանում սկսում է սաղմնավորվել այն մեծագույն ռևոլյուցիոն ուժը՝ պրոլետարիատը, որը պետք է դառնար ոչ միայն բուրժուական հասարակության գերեզմանափորը, այլև վերջ տար ամեն տիպի ու կարգի շահագործմանը: «...Նվ մինչդեռ բուրժուազիան և ազնվականությունը կատաղորեն պայքարում էին իրար դեմ,— գրել է էնգելսը,— գերմանական գյուղացիական պատերազմը մատնացույց էր անում գալիք դասակարգային մարտերը, որովհետև այդ պայքարում ասպարեզ էին դուրս եկել ոչ միայն գյուղացիները, դրանում ոչ մի նոր բան չկար,— այլև նրանց ետևից երևում էին ժամանակակից պրոլետարիատի սաղմերը, կարմիր դրոշմ ձեռքին ու գույքի համայնության պահանջը շրթունքին»²:

Ֆեոդալական կապերի քայքայման՝ և բուրժուական հասարակության ստեղծման պրոցեսները առավել սուր ձևերով տեղի ունեցան Անգլիայում: Կապիտալի նախասկզբնական կուտակման պրոցեսը արմատական հեղաշրջում առաջացրեց գյուղատնտեսության մեջ: Զարգացող ժանուֆակտուրային արտադրության համար հումքի բազա և բանվորական ուժ ստեղծելու նպատակով Անգլիայում գյուղացիները բռնի կերպով հողազրկվեցին: Բռնագրաված բոլոր հողերը վերափեցին ոչխարի արոտավայրերի՝ բրդի արդյունաբերությունը հումքով ապահովելու համար: Այս է նկատի ունեցել Թոմաս Մորը, երբ իր «Ուտոպիայում» գրել է թե «Ոչխարները կերան մալդուն»:

Գյուղացիության հողազրկման պրոցեսը ավելի արագ թափով էր տեղի ունենում, քան

¹ Կ. Մարքս, Ֆ. էնգելս.— «Ընտիր երկեր», հատ. I, էջ 14, 1950 թ., Հայպետհրատ:

² Ֆ. էնգելս.— «Բնության դիալեկտիկայի» հին առաջաբանը:

մանուֆակտուրային արտադրության զարգացումը, Հողից, տնից, ապրելու բոլոր միջոցներից զրկված հոծ բաղմունքյունները իրենց բանվորական ուժը վաճառելու համար շուկա չգտնելով, խտացնում են մուրացիկների, թափառաշրջիկների շարքերը: Գյուղացիները, ինչպես նշել է Մարքսը «Կապիտալում» մասնաշաբաթի դառնում էին աղքատներ, մուրացիկներ, ավազակներ: Այդ պատճառով էլ 15-րդ դարեվերջին արևմտյան Եվրոպայի բոլոր երկրներում լույս են տեսնում արյունոտ օրենքներ թափառաշրջիկության դեմ: «Ժամանակակից պրոլետարիատի հայրերը օրենքով պատժեցին նրա համար, որ նրանց բռնի ուժով դարձրեցին թափառաշրջիկներ և մուրացիկներ» (Մարքս):

Գյուղացիությունը փորձեց ըմբոստանալ էքսպրոպրիացիայի դեմ: Անգլիայի դանազան վայրերում բռնկվեցին գյուղացիական ապստամբություններ, բայց բոլորն էլ ճնշվեցին ամենայն դաժանությամբ:

Կապիտալի նախասկզբնական կուտակման այդ «հրի և սրի բոցավառվող լեզվով» գրված պատմությունը տեղի ունեցավ նաև նոր հայտնագործված երկրներում:

Այդ ժամանակ հիմք է դրվում համաշխարհային առևտրին, Իսպանիան, Հոլանդիան, Անգլիան ստեղծում են հզոր նավատորմի: ՔՐԻՍՏՈՆԵՆՈՒԹՅՈՒՆ և «քաղաքակրթություն» քարոզելու քողի տակ, նոր հայտնագործված երկրների բնակչության ստրկացմանը, թալանին ու բնաջնջմանը մասնակցում են նաև անգլիական միսիոներները և կապիտալի նախասկզբնական կուտակման այլ «հերոսներ»: Ոսկու և արծաթի հանքերի հայտնագործումն Ամերիկայում, քնիկների ոչնչացումը, ստրկացումը և հանքերում կենդանի մարդկանց թաղելը, արևելյան Հնդկաստանի նվաճման և թալանի առաջին քայլերը, Աֆրիկայի վերածումը սևամորթների արագեղափակոցային բռնադատի — այսպիսին էր կապիտալիստական արտադրության դարաշրջանի արշալույսը» (Մարքս):

Ոսկու և արծաթի «անիծյալ ծարավը» ավելի ու ավելի է սրում բուրժուական զարգացման ուղին բռնած երկրների, մասնավորապես Իսպանիայի և Անգլիայի միջև եղած հակասությունները և հակամարտությունները: Անգլիային համաշխարհային առևտրի առապարեզ լքողնելու Ֆիլիպ 2-ի բուլղոր փորձերը անհաջող անցան: Իսպանական նավատորմի՝ «Անհաղթ Արմադայի» պարտությունից հետո (1588 թ.) Անգլիան դառնում է այդ ժամանակվա ժուլային ամենահզոր պետությունը:

Վերածնության դարաշրջանում եվրոպական հիմնական երկրներում ստեղծվում են ազգային միապետություններ. — Քաղաքական իշխանությունը՝ հենվելով քաղաքացիների վրա, շարժեց ֆեոդալական ասլավականության ուժը և հիմնեց ըստ էության ազգային միապետություններ, որոնց մեջ իրենց զարգացումը ստացան ժամանակակից եվրոպական ազգերը և ժամանակակից բուրժուական հասարակությունը՝:

Անգլիայում ֆեոդալական ազնվականության ճնշող մեծամասնությունը ոչնչացավ Կարմիր և Սպիտակ վարդ խմբակցությունների երկպառակշյական արյունահեղ պատերազմների ընթացքում: Թյուդորների տիրապետության շրջանը (1485—1603) ֆեոդալական ազնվականության դիմադրությունը վերջնականապես փշրելու մի համառ պայքարի շրջան էր: Դեռևս Հենրիխ 7-րդը վերջ տալով երկու վարդ ֆեոդալական խմբակցությունների երեսնամյա պատերազմներին, շարունակում է պայքարը առանձին անհնազանդ ֆեոդալների դեմ, բռնագրավում նրանց ունեցվածքը, ոչնչացնում նրանց ամրոցները: Նրա հաջորդը՝ Հենրիխ 8-րդը ճնշելով կաթոլիկական եկեղեցու դիմադրությունը՝ անգլիական եկեղեցին ազատում է Հռոմի գերիշխանությունից: Նյուսթրի՝ Մարքսի արտահայտությամբ այդ «ամենարյունարբուն» թագուհու ժամանակ անգլիական միապետությունը դարձել էր հզոր մի ուժ, որի վարած քաղաքականությունը բավականաչափ նպաստեց բուրժուական հարաբերությունների զարգացմանը: Նրա ժամանակ բռնկվեց թալանի զարգացում է մանուֆակտուրան, ստեղծվում է Լոնդոնի բորսան, ստեղծվում են առևտրական ընկերություններ և այլն:

Լինելով բուրժուական զարգացման արդյունք և նպաստելով բուրժուական հարաբերությունների զարգացմանը, անգլիական միապետությունը հետզհետե դառնում է ռեակցիոն ուժ: Հակաբուրժուական միապետության և օպիոդիստի ուժերի միջև ավելի են սրվում հատ-

կապես Հակոբ I Ստյոպարտի ժամանակ (1603—1625)։ Բոլոր նշաններից երևում էր, որ միապետությունը կատարել էր իր պատմական դերը և ոչ մի միջոցով չէր կարելի կանխել այն ուղուցիան, որ տեղի ունեցավ 1748 թ.։

Հակոբ առաջինի ժամանակ ուժեղանում են ոչ միայն ֆեոդալական ռեակցիոն ուժերը, այլև Անգլիայի կյանքում սկսում են լուրջ դեր խաղալ նաև պուրիտանները։ Սրանք մարմնացում են այն մեկ շահի ու ռասիսիտ կանխիկ հաշվի՝ որ այնքան տիպական էր կապիտալի նախասկզբնական կուտակման շրջանի ոսկու ասպետների համար։ Սրանց առաջադրած գոհճիկ շարժական բարոյախոսությունը արմատապես հակասում էր այն ամենին, ինչ քարոզում էին այդ ժամանակվա հումանիստները։

Այն, ինչ անվանում են հումանիստական շարժում, ոչ այլ ինչ էր, այլ եթե ուղղակի հետևանքը այն հեղաշրջման, որ տեղի ունեցավ արևմտյան Ուլրոպայի տնտեսական, հասարակական և քաղաքական կյանքում։ Հումանիստական շարժումը իր գաղափարական բովանդակությամբ բուրժուական էր և ուղղված այն ամենի դեմ ինչ կապված էր հին, ֆեոդալական եկեղեցական աշխարհըմբռնման հետ։

Քննադատելով կղերա-ֆեոդալական, ասկետական աշխարհայացքը, հումանիստները առաջադրում էին մարդու անհատականության լիակատար ազատագրության սկզբունքը՝ ֆեոդալական-եկեղեցական կապանքներից, նրա բնական կարողությունների անկաշկանդ զարգացման ու բնական իրավունքների անձնոմխելիության սկզբունքը։ Խոսքը օբեկտիվորեն վերարբերվում էր բուրժուական անհատի ազատագրությանը ֆեոդալական կապանքներից, բայց հումանիստները այդ անվանում էին առհասարակ անհատի լիակատար ազատագրությունը ամեն մի կաշկանդումից։ Այս համոզմունքը հատկապես խորն էր վաղ վերածնության շրջանի հումանիստների մոտ, որովհետև ֆեոդալական կապանքներից ազատագրվող մարդը դեռ չէր դարձել աշխատանքի բուրժուական բաժանման ստրուկը։ Իրենք հումանիստներն էլ օբեկտիվորեն պայքարում էին նոր, բուրժուական հասարակության համար։ Այս է նկատի ունեցել Էնգելսը, երբ նրանց անվանել է՝ բուրժուազիայի ժամանակակից տիրապետությունը հիմնող մարդիկ։¹ Բայց Էնգելսը միաժամանակ նշում էր, որ նրանք ամեն ինչ են, բայց ոչ բուրժուական սահմանափակներ։— ԱՆհատական, նրանք ավելի կամ պակաս չափով համակված էին իրենց ժամանակի արկածալից բնույթով։ Այն ժամանակ գրեթե չկար մի խոշոր մարդ, որ կատարած չլիներ հեռավոր ճանապարհորդություններ, չխոսեր հինգ կամ վեց լեզվով, չփայլեր ստեղծագործության մի քանի բնագավառներում... Բայց ինչ որ առանձնապես բնորոշ է նրանց համար, այդ այն է, որ նրանք, գրեթե բոլորը՝ ապրում էին իրենց ժամանակի բոլոր շահագրքողություններով, մասնակցում էին գործնական պայքարին, կանգնում էին այս կամ այն պարտիայի կողմը, ոմանք խոսքով ու գրչով, ոմանք սրով, իսկ ոմանք և՛ մեկով և՛ մյուսով։ Այստեղից էլ բնավորության այն լիությունը և ուժը, որ նրանց դարձնում է ամբողջական մարդիկ։²

Սակայն բուրժուական հասարակությունը իր հետագա զարգացման և ձևավորման պրոցեսում դրսևորեց իր բուն էությունը։ Արդեն ուշ վերածնության շրջանում հետզհետե պարզ դարձավ, որ մարդու անհատականության լիակատար ազատագրության և անկաշկանդ զարգացման սկզբունքը անհամատեղելի է բուրժուական նյութական պրակտիկայի հետ, որ բուրժուական հասարակությունը իր բուն էությամբ հակահումանիստական է։ Պատճառն ռեալ իրականությունը այն էր, որ ֆեոդալական կապանքներից ազատագրված անհատը ընկավ մի ավելի ծանր կապանքի, աշխատանքի նոր, բուրժուական բաժանման ոլորապտույտի մեջ, որտեղ մարդու արժանապատվությունը վեր է ածվում փոխանակալին արժեքի։ Սերվանտեսի և Շեքսպիրի, ուշ վերածնության շրջանի այն տիտանների ստեղծագործությունների մեջ, արդեն հանդիպում ենք այն գիտակցությունը, որ ստեղծվում է մի հասարակություն, որը իր բուն էությամբ թշնամական է մարդու անհատականության լիակատար ազատագրության և անկաշկանդ զարգացման սկզբունքին։ Այստեղից էլ այն մեծագույն հիասթափությունը, որ գառնում է մասնավորապես Շեքսպիրի ստեղծագործությունների հիմնական տրամադրություններից մեկը։ Մի կողմից ֆեոդալական կապանքներից ազատագրված անհատ, որը ոգեշնչված է

¹ Յ. Էնգելս.— «Բնության դիալեկտիկայի» հին առաջաբանը։

իր մտածողը և ֆիզիկական կարողությունների անկաշկանդ և բազմակողմանի զարգացման մեծագույն հույսերով ու ակնկալություններով, մյուս կողմից մարդու գիշատիչ զբաղմունք, լկտի, ուղղակի, կոշտ ու կոպիտ շահագործումը։ Մի կողմից մարդկային արժանապատվության և մարդկայնության իդեալ, մյուս կողմից անհատական արժանապատվությունը փոխանակային արժեքի վերածելու դժգոհ, ռեալ, իրական պրակտիկա։

Ուշ վերածնության շրջանի այս աղաղակող հակասությունները իրենց ամենավառ և ամենաբազմակողմանի արտացոլումն են գտել Շեքսպիրի ստեղծագործություններում։

II

Վիլյամ Շեքսպիրի կյանքի և գործունեության շատ էջեր մինչև այսօր էլ մնում են անհայտության մեջ։ Այն, ինչ որ անվիճելիորեն հայտնի է ու հավաստի, հետևյալն է. նա ծնվել է 1564 թվին, ըստ ավանդության ապրիլի 23-ին, Ստրեդֆորդ փոքրիկ քաղաքում։ Հայրը՝ Ջոն Շեքսպիրը ունեւոր քաղաքացի էր։ Մինչև Ստրեդֆորդ տեղափոխվելը նա եղել է հողագործ (իոմեն), այնուհետև որպես հիմնական արհեստ ընտրել է ձեռնադագործությունը։ Ջոնը ըստ երևույթին վայելել է իր համաքաղաքացիների հարգանքը, ակտիվ մասնակցել է քաղաքի հասարակական կյանքին, մի քանի անգամ ընտրվել քաղաքային խորհրդի անդամ, իսկ մեկ անգամ էլ նույնիսկ քաղաքագլուխ։

Շեքսպիրը իր կրթությունը ստացել է հայրենի քաղաքում, այսպիսի կոշված քերականական դպրոցում, որտեղ ուսման առանցքը կազմում էր լատիներեն և մասամբ հունարեն լեզուների ուսումնասիրությունը. բացի այդ աշակերտներին տրվում էին նաև ընդհանուր տեղեկություններ անտիկ գրականության և պատմության վերաբերյալ։

Մոսավուրապես 1587 թ. Շեքսպիրը գնում է Լոնդոն։ 1593 թ. նրան աշդեն տեսնում ենք Ջեյմս Բերբեջի դերասանական խմբում, որն այն ժամանակվա ամենալավագույնն էր։ Բերբեջը դեռևս 1576 թ. Լոնդոնում (ավելի ճիշտ քաղաքից դուրս, որովհետև քաղաքում թատրոն կառուցելը արգելված էր) կառուցում է թատրոնի առաջին շենքը։ Նրա մահից հետո որդիները 1599 թ. կառուցում են թատրոնի նոր շենք։ Թատրոնի մուտքի առաջ դրված էր Ստյանդի արձանը, մեջքին երկրագունդը այսպիսի մակագրությամբ. — Ամբողջ աշխարհը կոմեդիա է խաղում։ Այստեղից էլ թատրոնի անունը՝ «Դյուբուս»։

Բերբեջի թատրոնում Շեքսպիրը սկզբում աշխատում էր իբրև դերասան, ապա դառնում է թատրոնի փայտեր և ռեժիսոր։

Շեքսպիրը որպես դրամատուրգ իր գործունեությունը սկսում է այլ դրամատուրգների հետ աշխատակցելով, կամ արդեն հայտնի դրամաների վերամշակությամբ (մի բան, որ շատ տարածված էր այն ժամանակ), բայց արդեն մոտավորապես 1590 թվից հանդես է գալիս իրև ինքնուրույն ստեղծագործող։ 1612 թ. նա վերադառնում է հայրենի քաղաքը, թողնելով թատրոնը։ Չբն տարի հետո՝ 1616 թ. ապրիլի 23-ին մահանում է։ Նույն օրը իսպանիայում մահացավ Սերվանտեսը։

1848 թ. մի ոմն ամերիկացի կասկած է հայտնում այն մասին, որ հաղիվ թե «Համլետի», «Օթելլոյի» և մյուս գործերի հեղինակը լինի Վիլյամ Շեքսպիրը։ Այս անհեթեթ և ոչ մի բանով չհիմնավորված հայտարարությունը ամերիկյան թերթերը հրապարակեցին որպես հայտնագործություն։

1857 թ. ամերիկուհի Դելիա Բեկոնը հանդես եկավ մի հաստատվող դրքով, որտեղ փորձում էր ապացուցել, որ շեքսպիրյան գործերի հեղինակը ոչ թե Վիլյամ Շեքսպիրն է, այլ Ֆր. Բեկոնը։ Օրիորդ Բեկոնը այնքան էր տարվել իր տեսությամբ, որ նույնիսկ տեղափոխվեց Ստրեդֆորդ, ձեռք բերեց Շեքսպիրի գերեզմանը պեղելու իրավունք, կարծիքով թե «դարերի գաղտնիքը» թաքնված է հենց այդ գերեզմանում։ Հասկանալի է, որ Շեքսպիրի գերեզմանը չէր կարող պատասխանել ամերիկուհու հարցաթիրությանը, և նա այնքան խճճվեց իր տեսության մեջ, որ վերջ ի վերջո խելագարվեց ու մահացավ։ Նրա հետ միասին թաղվեց նաև բեկոնյան վերսիան, որպես միանգամայն անհիմն ու անհեթեթ մի հայտնագործություն։

Ֆր. Բեկոնի թեկնածությունը տապալվելուց հետո շեքսպիրյան գործերի հեղինակության

համար մեկը մյուսի ետևից առաջադրվեցին նոր թեկնածուներ — դուֆա Սահուտիֆատոն, դուֆա Պոմբերգ, դուֆա Դեբրի, դուֆա Օքսֆորդ, դուֆա Ռյուբլանդ և այլն. առհասարակ այդ շրջանի Անգլիայում չկար քիչ թե շատ մի գրագետ գուրս կամ լորդ, որ շառաչադրվեր որպես շեքսպիրյան գործերի հեղինակի թեկնածու:

Մի քիչ ավելի երկար կյանք ունեցավ ոյուբլանդյան հիպոթեզը: 1913 թ. լույս տեսավ բելգիական ժուռնալիստ, Դամբլունի Շեքսպիրը դուֆա Ռյուբլանդն է՞ս խորագրերը կրող գեղարվեստական Դամբլունի «հայտնագործությունը» մեծ սենսացիա առաջացրեց մանավանդ այն պատճառով, որ նա հնարավորություն էր ստացել հետազոտելու Ռյուբլանդների արխիվը և հանգամանորեն կազմել էր նոր թեկնածուի կենսագրությունը:

Հակաշեքսպիրյան շարժման գլխավոր պատճառը սովորաբար համարվել է այն, որ Շեքսպիրի կենսագրությունից մեզ քիչ բան է հայտնի, որ նրա յուրահատկությունների ձևագրերը չեն պահպանվել և այլն: Այս բոլորը անպայման խաղացել են որոշ դեր: Սակայն էականը այդ չէ, այլ այն քաղաքական նկատառումները, որոնցով ղեկավարվել են այդ բոլոր սենսացիայի սիրահար ամերիկուհիները և նրանց նմանները:

Այդ նկատառումները շատ որոշակիորեն դրսևորվեցին դեռևս Կոլրիջի մոտ: Նա 1804 թ. Շեքսպիրի մասին կարդացած իր դասախոսություններից մեկի ժամանակ հայտնդարեց. — «Անմիտ բան է, որ այդպիսի հանճարը կարող է լինել մասվաճառի որդի: Ինչ վերաբերվում է Դեյվիա Բեկեռին և Դամբլունին, ապա վերջ ի վերջո սրանց ամբողջ նպատակն էր ապացուցել, որ շեքսպիրյան գործերը կարող էր գրել միայն դուքսը, լորդը կամ առհասարակ ազնվական ծագում ունեցող մի մարդ: Դամբլունը ուղղակի գրում էր. — «Արագավազ շունը չի կարող ծնվել մուկանների ընտանիքում, շուշանը չի կարող աճել տատիսկափշից, փյունի՜ր չի կարող աճել վուլգար արմատից»:

Սովետական ընթերցողի համար նման «գիտական» դատողությունների մեկնաբանությունները ավելորդ են: Սովետական շեքսպիրագիտության համար միանգամայն անվիճելի է, որ հասարակական ցածր խավերի ծոցից կարող են դուրս գալ այնպիսի հանճարներ, ինչպիսին Շեքսպիրն է և, որ շեքսպիրյան գործերի հեղինակը եղել է Վիլյամ Շեքսպիրը:

Շեքսպիրի թուղած գրական ժառանգությունը սովորաբար բաժանում են երկու անհավասար մասի. նա գրականության պատմության մեջ իր տեղն է գրավել իբրև բանաստեղծ և իբրև դրամատուրգ: Գրել է երկու պոեմ՝ «Վեներա և Ադոնիս» (1593 թ.), «Լուկրեցիա» (1594 թ.) և 154 սոնետ: Գրական ժառանգության մյուս մասը դրամաներն են՝ թվով մոտ 37: Շեքսպիրի գրական գործունեությունը ընդունված է բաժանել երեք շրջանի:

Առաջին շրջանում (1591—1601) նա գերազանցապես գրել է կոմիդիաներ և պատմական քրոնիկաներ: Այս շրջանի կոմիդիաների թվին են պատկանում հետևյալ գործերը. «Սխալների կոմեդիա» (1592—93), «Կամակորի սանձահարումը» (1593—94), «Վերոնայի երկու ազնվականները», «Մերո անպտուղ ճիգեր» (1594—95), «Ամառային գիշերվա երազ» (1595—96), «Վենետիկի վաճառական» (1596—97), «Ուլսից շատ աղմուկ» (1598—99), «Ինչպես կուզեք» (1599—1600), «Տասերկուրորդ գիշեր» (1599—1600):

Այս նույն շրջանում Շեքսպիրը գրել է հետևյալ պատմական քրոնիկաները. «Հենրիխ VI» (երեք մաս 1590—92), «Ջոն Արքա» (1596—97), «Հենրիխ IV» (երկու մաս 1597—98) և «Հենրիխ V» (1598—99): Այս շրջանին են վերաբերվում նաև հետևյալ ողբերգությունները. «Տիտոս Անդրոնիկոս» (1593—94), «Ռոմեո և Ջուլիետա» (1594—95) և «Հուլիոս Կեսար» (1599—1600):

Երկրորդ շրջանում (1601—1608) Շեքսպիրը ստեղծում է իր լավագույն յուրահատկությունները. «Համլետ» (1600—1601), «Օթելլո» (1604—1605), «Լիր Արքա» (1605—1606) և «Մակբեթ» (1605—1606): Այս շրջանին են վերաբերվում նաև «Անտոնիոս և Կլիոպատրա» (1606—1607), «Կորիոլանուս» (1607—1608) և «Տիմոն Աթենացի» (1607—1608) ողբերգությունները: Շեքսպիրը շարունակում է նաև կոմիդիաներ գրել. «Վինձորի զվարճասեր կանայք» (1600—1601), «Գործի վերջն է գովելի» (1602—1603), «Չափի տեղ չափ» (1604—1605) և այլն:

Երրորդ շրջանում (1608—1612) Շեքսպիրը գրում է այնպիսի գործեր, որոնք չնայած կոչվում են կոմիդիաներ, բայց դրանք բոլորն էլ իրենց բնույթով տարբերվում են կոմիդիա-

Ներքից և ավելի մոտենում են դրամային. այս կարգի գործերից են. «Պերիկլես» (1608—1609), «Յիմբելին» (1609—1610), «Շմեռային հեքիաթ» (1610—1611) և «Փոթորիկ» (1610—1611): Այս շրջանին է պատկանում նաև «Հենրիխ VIII»:

«Վենետիկ և Ադոնիս» և «Լուկրեցիա» պոեմները ցույց են տալիս, որ երիտասարդ Շեքսպիրը գրական ասպարեզ է իջել իբրև հումանիստ:

Առաջին պոեմի թեման առնված է հունական դիցաբանության այն դրույշներին, որոնց հիմքում ընկած է բնության բեղմնավորման գաղափարը: Բնությանը կյանք տվող ուժը ներկայացված է մի գեղեցիկ երիտասարդի՝ Ադոնիսի կերպարանքով, որ բեղմնավորելով բնությունը պետք է մահանա, իսկ բեղմնավորվող բնությունը՝ դիցուհի Վենետիկի կերպարանքով: Պոեմի սյուժետային առանցքը Վենետիկի սերն է Ադոնիսի նկատմամբ: Ադոնիսը խուսափում է Վենետիկի սիրաաւուր հետապնդումներից, որովհետև ցանկանում է անմահ մնալ:

Պոեմի գաղափարական բովանդակությունը հումանիստների այն հիմնական սկզբունքներից մեկի պաշտպանությունն է, որի համաձայն մարդը բնության անբաժանելի մասնիկն է և մյուս կենդանի արարածների նման ենթակա բնության մեջ գործող օրենքներին: Հակադրվելով միջնադարյան ասկետական գաղափարախոսությանը Շեքսպիրը առաջադրում է բնական մարդու սկզբունքը, մարդու բնական էության ազատ և անկաշխան դարգացման սկզբունքը: Պոեմի մեջ կարծիք թելի նման անցնում է այն միտքը, որ կյանքը թե բնության և թե մարդկային հասարակության մեջ կառուցված է այնպես, որ մշտական պայքար է տեղի ունենում կյանքի և մահվան միջև: Ամեն մի կենդանի էակ, որ ծնվում է, իր մեջ կրում է իր մահվան սաղմը, բայց մահը ծնում է նոր կյանք: «Մահվան մեջ կյանք ահա նրա կոչումը» — ասում է Վենետիկը: Ադոնիսին: Ադոնիսը կարող է անմահ լինել միայն այն դեպքում, եթե շարունակի ապրել իր թողած հաջորդ սերունդների մեջ: Կյանքի օրենքն է, ասում է Վենետիկը, — «Միբել, բազմանալ, ապրել սերունդների մեջ, շնայած արդեն գոյություն չունենալ: Ադոնիսը իրավունք չունի իր բնական էությունը դրսևորելու անհրաժեշտությունից խուսափել, որովհետև ադու ծնվել ես և ինքդ պարտավոր ես ծնել»:

Ադոնիսին ուղղված Վենետիկի այս հանդիմանական խոսքերը միաժամանակ ուղղված էին միջնադարյան եկեղեցական-ասկետական աշխարհըմբռնման դեմ, որի հիմնական սկզբունքներից մեծագույնը՝ արհամարհանքն էր դեպի մարդկային «բնական էությունը»:

Եթե Ադոնիսը խուսափում է «բնության հրամանը» կատարելուց, ապա Վենետիկն սիրո մարմնացումն է իր ամենահզոր և ամենատուգին արտահայտության մեջ: Շեքսպիրը իր պոեմում պաշտպանում է հումանիստների առաջադրած այն սկզբունքը, որ սերը մարդու «բնական էություն» ամենահզոր արտահայտությունն է և ոչ մի ուժ չի կարող լուցնել նրա ձայնը:

Սիրո այդ «կատաղի ուժն» է ցույց տված մյուս պոեմում՝ «Լուկրեցիայում»: Այստեղ Քարթաճնոսի սերը դուրս է գալիս հասարակության մեջ հաստատված բոլոր բարոյական նորմաների սահմաններից և Լուկրեցիայի կործանման պատճառ դառնում:

Վերածնության շրջանի անդլիական պոեզիայի պատմության մեջ Շեքսպիրի պոեմների հետ միասին կալուր տեղ են գրավում նաև նրա սոնետները:

Սոնետների թեման սերն է, ընկերության, բարեկամության և հավատարմության հարցերը, կյանքի և մահվան պրոբլեմը:

Սոնետների մի զգալի մասը նվիրված է կյանքի և մահվան հարցերին: Հիմնական միտքը այն է, որ մարդը, ինչպես նաև բնության մեջ ամեն մի կենդանի արարած, ծնվում է, հասակ քաշում և մեռնում: Մահը անխուսափելի է, սակայն մահվան շափ անխուսափելի է նաև կյանքը: Մարդը անմահ է ամենից առաջ այն պատճառով, որ շարունակում է ապրել իր թողած սերունդների մեջ: Մարդը անմահ է նաև իր կատարած գործերով:

Շեքսպիրի սոնետները իրենց գաղափարական բովանդակությամբ ուղղված էին կղերաֆեոդալական աշխարհայացքի դեմ: Եկեղեցու քարոզած երկնային հավիտենական կյանքին և երջանկությանը Շեքսպիրը հակադրում էր երկրային, ռեալ կյանքը և ապացուցում, որ մարդը, բնության այդ ամենակատարյալ ստեղծագործությունը կարող է անմահ լինել հենց այդ ռեալ կյանքում: Նրա սոնետների հիմնական թեման էլ հենց այդ ռեալ մարդն էր, ռեալ կյանքը, մարդու ռեալ պահանջները բավարարելու անհրաժեշտությունը, ռեալ կյանքի հմայիլ քաղցրությունը գովերգությունը:

III

Շեքսպիրի թողած գրական ժառանգության մեջ առանձնահատուկ տեղ են գրավում նրա կոմեդիաները, որոնց մասին մեծ հիացմունքով են խոսել Մարքսը և Էնգելսը:

Էնգելսը իր վաղ շրջանի հոգվածներից մեկում (1840 թ.) գրել է «...Հաճախ թվում է թե գտնվում ես ուրախ Անգլիայի ոսկե օրերում և ահա տեսնում ես Շեքսպիրին հրացանը ուսին, թփերի մեջ թաքնված, ուրիշի որսին սպասելիս և կամ զարմանում ես, որ այդ կանաչ մարգագետնում իրապես չի խաղացվում նրա աստվածային կոմեդիաներից որևէ մեկը: Որտեղ էլ տեղի ունենա նրա կոմեդիաների գործողությունը — Խալիսայում, Ֆրանսիայում կամ Նավարայում, միևնույն է, ձեր առաջ ըստ Լուիջան կանգնած է merry England-ը (ուրախ Անգլիան), նրա խենթավուն ուսմիկների հայրենիքը, նրա իմաստակող ուսուցիչների հայրենիքը, նրա համակրելի և տալօրինակ կանանց հայրենիքը: Ամեն ինչից երևում է, որ գործողությունը կարող է տեղի ունենալ միայն անգլիական երկրի տակ: Միայն մի քանի կոմեդիաներում, ինչպես օրինակ «Ամառային գիշերվա երազը» գործող անձների բնավորության մեջ գտնվում է հարավի ապոկալիպսիկ իր կլիմայով, այնպես ուժեղ, ինչպես «Ռոմեո և Ջուլիետայում»¹:

Հետագայում նույնպես Էնգելսը տարբեր առիթներով անդրադարձել է Շեքսպիրի կոմեդիաներին: Ահա ինչ է գրել նա Մարքսին 18- Բենեդիկտի գրքի առթիվ. «Սրիշա Ռոդրիկո Բենեդիկտը հրապարակել է զարշահոտություն բուրդով մի հաստափոր գիրք «շեքսպիրոմանիայի» մասին, որտեղ նա մանրամասն փորձում է ապացույցել, թե Շեքսպիրը չի կարող հավասարվել մեր մեծ պոետներին, անգամ նոր ժամանակների պոետներին: Ինչպես երևում է Շեքսպիրին ուղղակի պետք է ցած գլորել իր պատվանդանից՝ նրա տեղը լայնահատույց 18- Բենեդիկտին տեղավորելու համար: «Վինձորյան զվարճասեր կանանց» միայն առաջին գործողության մեջ ավելի կյանք ու շարժում կա, քան գերմանական ամբողջ գրականության մեջ: Միայն Լաուենսը իր Կրաբ շնով («Երկու վերոնացիք» Հ. Մ.) ավելի արժե, քան գերմանական բոլոր կոմեդիաները միասին վերցրած»²:

Շեքսպիրի կոմեդիաների հիմնական հարցը մարդու ազատագրությունն է ֆեոդալական եկեղեցական կառույցներից, մարդու բնական ինքնորոշումը, նրա բնական էության անկաշկանդ դրսևորման և զարգացման խնդիրները:

Այս տեսակետից Շեքսպիրի ամենաբնորոշ գործերից մեկը «Սիրո անպտուղ ճիգեր» կոմեդիան է:

Նավարայի թագավոր Ֆերդինանտը իր ընկերների հետ միասին որոշում է հրաժարվել կյանքի բոլոր հաճույքներից: Այս նպատակով մշակվում է հատուկ կանոնադրություն, որի հիմնական կետերն են. երեք տարվա ընթացքում չտեսնել կնոջ երես, շարաթվա մեջ մեկ օր ծոմ պահել, գիշերը երեք ժամից ավելի չքնել և այլն: Մի խոսքով նրանք փորձում են վերականգնել միջնադարյան ասկետական կյանքի բոլոր սկզբունքները: Սակայն նրանց այդպես էլ չի հաջողվում իրագործել իրենց նպատակները: Ֆրանսիայի թագավորի աղջիկը, իր նախնիներով գալիս է Նավարա Ֆերդինանտի հետ բանակցությունների վարելու նպատակով: Ֆերդինանտը անմիջապես հմայվում է նրանով, իսկ ընկերները՝ նախնիներով: Նրա ապրողների համար պարզվում է, որ բնության ձայնը մարդու մեջ ավելի ուժեղ է, քան որևէ կանոնադրություն, որ մարդու բնական էությունը չի կարելի կաշկանդել հին, իրենց դարն ապրած բարոյական նորմաներով: «Մենք բոլորս մսից և արյունից ենք, ասում է հերոսներից մեկը: Ինչպես ծովը անպայման պետք է ունենա իր տեղատվությունը և մակընթացությունը, ինչպես երկինքը չի կարող իր երեսը մշտապես ծածկված պահել, այնպես էլ երիտասարդ արյունը չի կարող ենթարկվել իր դարն ապրած օրենքներին: Մենք չենք կարող հակառակ դնալ այն բանին, ինչ որ ստիպել է մեզ ծնվել»:

Կոմիկականը և՛ ծիծաղելին այն է, որ մարդը փորձում է հրաժարվել իր մարդկային էությունից, մի բան, որ երբեք էլ հնարավոր չէ — այս է կոմեդիայի գաղափարական հիմնական բովանդակությունը: Այսպիսի կոմիկական վիճակի մեջ են ընկնում նաև Բեատրիչեն և

¹ К. Маркс и Ф. Энгельс, «Собр. Соч.», т. II, стр. 60.

² К. Маркс и Ф. Энгельс, «Собр. Соч.», т. XXIV, стр. 429.

ներից և ավելի մոտենում են դրամային. այս կարգի գործերից են. «Պերիկլես» (1608—1609), «Յիմբելին» (1609—1610), «Էմեռային հեքիաթ» (1610—1611) և «Փոթորիկ» (1610—1611): Այս շրջանին է պատկանում նաև «Հենրիխ VIII»:

Վենետիկ և Ադոնիս և լուկրեցիա պոեմները ցույց են տալիս, որ երիտասարդ Շեքսպիրը գրական ասպարեզ է իջել իբրև հումանիստ:

Առաջին պոեմի թեման առնված է հունական դիցաբանության այն գրույցներից, որոնց հիմքում ընկած է բնության բեղմնավորման գաղափարը: Բնությանը կյանք տվող ուժը ներկայացված է մի գեղեցիկ երիտասարդի՝ Ադոնիսի կերպարանքով, որ բեղմնավորելով բնությունը պետք է մահանա, իսկ բեղմնավորվող բնությունը՝ դիցուհի Վենետիկի կերպարանքով: Պոեմի սյուժետային առանցքը Վենետիկի սերն է Ադոնիսի նկատմամբ: Ադոնիսը խուսափում է Վենետիկի սիրաաշուր հետապնդումներից, որովհետև ցանկանում է անմահ մնալ:

Պոեմի գաղափարական բովանդակությունը հումանիստների այն հիմնական սկզբունքներից մեկի պաշտպանությունն է, որի համաձայն մարդը բնության անբաժանելի մասնիկն է և մյուս կենդանի արարածների նման ենթակա բնության մեջ գործող օրենքներին: Հակադրվելով միջնադարյան ասկետական գաղափարախոսությանը Շեքսպիրը առաջադրում է բնական մարդու սկզբունքը, մարդու բնական էության ազատ և անկաշիւնդ պարզացման սկզբունքը: Պոեմի մեջ կարմիր թելի նման անցնում է այն միտքը, որ կյանքը թե բնության և թե մարդկային հասարակության մեջ կառուցված է այնպես, որ մշտական պայքար է տեղի ունենում կյանքի և մահվան միջև: Ամեն մի կենդանի էակ, որ ծնվում է, իր մեջ կրում է իր մահվան սաղմը, բայց մահը ծնում է նոր կյանք: «Մահվան մեջ կյանք ահա նրա կոչումը» — ասում է Վենետիկը: Ադոնիսին: Ադոնիսը կարող է անմահ լինել միայն այն դեպքում, եթե շարունակի ապրել իր թողած հաջորդ սերունդների մեջ: Կյանքի օրենքն է, ասում է Վենետիկը, — «Միտք, բազմանալ, ապրել սերունդների մեջ, չնայած արդեն գոյություն չունենա: Ադոնիսը իրավունք չունի իր բնական էությունը դրսևորելու անհրաժեշտությունից խուսափել, որովհետև զուր ծնվել ես և ինքդ պարտավոր ես ծնել»:

Ադոնիսին ուղղված Վենետիկի այս հանդիմանական խոսքերը միաժամանակ ուղղված էին միջնադարյան եկեղեցական-ասկետական աշխարհըմբռնման դեմ, որի հիմնական սկզբունքներից մեծագույնը՝ արհամարհանքն էր դեպի մարդկային բնական էությունը:

Եթե Ադոնիսը խուսափում է բնության հրամանը՝ կատարելուց, ապա Վենետիկի սիրո մարմնացումն է իր ամենահզոր և ամենաուժեղին արտահայտության մեջ: Շեքսպիրը իր պոեմում պաշտպանում է հումանիստների առաջադրած այն սկզբունքը, որ յուր մարդու «բնական էություն» ամենահզոր արտահայտությունն է և ոչ մի ուժ չի կարող լուսնել նրա ձայնը:

Միտք այդ «կատաղի ուժն» է ցույց տված մյուս պոեմում՝ «Լուկրեցիայում»: Այստեղ Քարթաճնոսի սերը դուրս է գալիս հասարակության մեջ հաստատված բոլոր բարոյական նորմաների սահմաններից և Լուկրեցիայի կործանման պատճառ դառնում:

Վերածնության շրջանի անգլիական պոեզիայի պատմության մեջ Շեքսպիրի պոեմների հետ միասին կարևոր տեղ են գրավում նաև նրա սոնետները:

Սոնետների թեման սերն է, ընկերության, բարեկամության և հավատարմության հարցերը, կյանքի և մահվան պրոբլեմը:

Սոնետների մի զգալի մասը նվիրված է կյանքի և մահվան հարցերին: Հիմնական միտքը այն է, որ մարդը, ինչպես նաև բնության մեջ ամեն մի կենդանի արարած, ծնվում է, հասակ քաշում և մեռնում: Մահը անխուսափելի է, սակայն մահվան շափ անխուսափելի է նաև կյանքը: Մարդը անմահ է ամենից առաջ այն պատճառով, որ շարունակում է ապրել իր թողած սերունդների մեջ: Մարդը անմահ է նաև իր կատարած գործերով:

Շեքսպիրը սոնետները իրենց գաղափարական բովանդակությամբ ուղղված էին կղերաֆեոդալական աշխարհայացքի դեմ: Եկեղեցու քարոզած երկնային հավիտենական կյանքին և երջանկությանը Շեքսպիրը հակադրում էր երկրային, ռեալ կյանքը և ապացուցում, որ մարդը, բնության այդ ամենակատարյալ ստեղծագործությունը կարող է անմահ լինել հենց այդ ռեալ կյանքում: Նրա սոնետների հիմնական թեման էլ հենց այդ ռեալ մարդն էր, ռեալ կինը, մարդու ռեալ պահանջները բավարարելու անհրաժեշտությունը, ռեալ կյանքի հմայիլ քաղցրությունը:

III

Շեքսպիրի թուղած գրական ժառանգության մեջ առանձնահատուկ տեղ են գրավում նրա կոմեդիաները, որոնց մասին մեծ հիացմունքով են խոսել Մարքսը և Էնգելսը:

Էնգելսը իր վաղ շրջանի հոգևածներից մեկում (1840 թ.) գրել է «...Հաճախ թվում է թե գտնվում ես ուրախ Անգլիայի ոսկե օրերում և ահա տեսնում ես Շեքսպիրին հրացանը ուսին, թփերի մեջ թաքնված, ուրիշի որսին սպասելիս և կամ զարմանում ես, որ այդ կանաչ մարգագետնում իրապես չի խաղացվում նրա աստվածային կոմեդիաներից որևէ մեկը: Որտեղ էլ տեղի ունենա նրա կոմեդիաների գործողությունը — Խալիսյում, Ֆրանսիայում կամ Նավարայում, միևնույն է, ձեր առաջ ըստ էության կանգնած է merry England-ը (ուրախ Անգլիան), նրա խնկարկուռ ուսմանների հայրենիքը, նրա իմաստակող ուսուցիչների հայրենիքը, նրա համակրելի և տալօրինակ կանանց հայրենիքը: Ամեն ինչից երևում է, որ գործողությունը կարող է տեղի ունենալ միայն անգլիական երկրի տակ: Միայն մի քանի կոմեդիաներում, ինչպես օրինակ «Ամառային գիշերվա երազը» գործող անձերի բնավորության մեջ զգացվում է հարավի ապոկալիպսիկոն իր կլիմայով, այնպես ուժեղ, ինչպես «Ռոմեո և Ջուլիետայում»¹:

Հետագայում նույնպես Էնգելսը տարբեր առիթներով անդրադարձել է Շեքսպիրի կոմեդիաներին: Ահա ինչ է գրել նա Մարքսին 1881 թ. Բենեդիկտի գրքի առթիվ. «Սրիյա Ռոդրիգո Բենեդիկտը հրապարակել է գալիստոնություն բուրդ մի հաստափոր գիրք՝ «Շեքսպիրյան հայրենիք» մասին, որտեղ նա մանրամասն փորձում է ապացուցել, թե Շեքսպիրը չի կարող հավասարվել մեր մեծ պոետներին, անգամ նոր ժամանակների պոետներին: Ինչպես երևում է Շեքսպիրին ուղղակի պետք է ցած գլորել իր պատվանդանից՝ նրա տեղը լայնահետույք Ռ. Բենեդիկտին տեղափոխելու համար: «Լինձորյան զվարճասեր կանանց» միայն առաջին գործողության մեջ ավելի կյանք ու շարժում կա, քան գերմանական ամբողջ գրականության մեջ: Միայն Լաուենսը իր կրթող շնով («Երկու վերոնացիք» Հ. Մ.) ավելի արժեք, քան գերմանական բոլոր կոմեդիաները միասին վերցրած»²:

Շեքսպիրի կոմեդիաների հիմնական հարցը մարդու ազատագրությունն է ֆեոդալական եկեղեցական կապանքներից, մարդու բնական ինքնորոշումը, նրա բնական էության անկաշկանդ դրսևորման և զարգացման խնդիրները:

Այս տեսակետից Շեքսպիրի ամենաբնորոշ գործերից մեկը «Սիրո անպտուղ ճիգեր» կոմեդիան է:

Նավարայի թագավոր Ֆերդինանտը իր ընկերների հետ միասին որոշում է հրաժարվել կյանքի բոլոր հաճույքներից: Այս նպատակով մշակվում է հատուկ կանոնադրություն, որի հիմնական կետերն են. երեք տարվա ընթացքում շտեպսել կնոջ երես, շաբաթվա մեջ մեկ օր ծոմ պահել, գիշերը երեք ժամից ավելի չքնել և այլն: Մի խոսքով նրանք փորձում են վերականգնել միջնադարյան ասկետական կյանքի բոլոր սկզբունքները: Սակայն նրանց այդպես էլ չի հաջողվում իրագործել իրենց նպատակները: Ֆրանսիայի թագավորի աղջիկը, իր նախնիներով գալիս է Նավարա Ֆերդինանտի հետ բանակցությունների վարելու նպատակով: Ֆերդինանտը անմիջապես համաձայն է նրանով, իսկ ընկերները՝ նախնիներով: Նրիտանիայի համար պարզվում է, որ բնության ձայնը մարդու մեջ ավելի ուժեղ է, քան որևէ կանոնադրություն, որ մարդու բնական էությունը չի կարելի կաշկանդել հին, իրենց դարն ապրած լարդական նորմաներով: «Մենք բոլորս մսից և արյունից ենք, ասում է հերոսներից մեկը: Ինչպես ծովը անպայման պետք է ունենա իր տեղատվությունը և մակընթացությունը, ինչպես երկինքը չի կարող իր երեսը մշտապես ծածկված պահել, այնպես էլ երիտասարդ արյունը չի կարող ենթարկվել իր դարն ապրած օրենքներին: Մենք չենք կարող հակառակ դնալ այն բանին, ինչ որ ստիպել է մեզ ծնվել»:

Կոմիկականը և ծիծաղելին այն է, որ մարդը փորձում է հրաժարվել իր մարդկային էությունից, մի բան, որ երբեք էլ հնարավոր չէ — այս է կոմեդիայի գաղափարական հիմնական բովանդակությունը: Այսպիսի կոմիկական վիճակի մեջ են ընկնում նաև Բեստրիչեն և

¹ К. Маркс и Ф. Энгельс, «Собр. Соч.», т. II, стр. 60.

² К. Маркс и Ф. Энгельс, «Собр. Соч.», т. XIV, стр. 429.

Բենեգիկտը (օջուր տեղը մեծ աղմուկ), որոնք որոշել են երեք շաբաթանալ, որովհետև ոչ մի բան այնքան չեն ատում, ինչպես սերը և ամուսնությունը: Բեատրիչեն Նույնիսկ պնդում է, որ իր համար ավելի հաճելի է լսել ժան հաշոցը ագոստոսի վրա, քան թե լսել սիրո խոստովանություն: Այդպես է դատում նաև Բենեգիկտը: Բայց այդ բոլորը, իսկապես որ զուր տեղը մեծ աղմուկ է, բոլորհետև նրանք վերջ ի վերջո սիրում են իրար և ամուսնանում:

Դեռևս մարդու սոցիալական անհրաժեշտության հարցը ֆեոդալական կապանքներից և սերը հուսկելով որպես մարդկային բնական էության ամենահզոր առոհայությունը, Շեքսպիրը համանիզմի դիրքերից քննության է առնում սիրո, ընտանիքի, սեռերի փոխհարաբերության և ամուսնության հարցերը:

Նա ամենից առաջ ծառանում է ամուսնության բնագավառում դասային պատենշների դեմ: Երիտասարդ ազնվական Բերտրամը (Գործի վերջն է գովելիս) այնքան է կուրացած իր բարձր ծագումով, որ հրաժարվում է ամուսնանալ Հեղինեի հետ, որովհետև նա հասարակ բժշկի աղջիկ է. «Հաշտակ բժշկի աղջիկը իմ կինը՝ ոչ, թող ավելի լավ է ես կործանվեմ».— ասում է Բերտրամը: Մինչդեռ Հեղինեն, իր բոլոր տվյալներով, որպես մարդ, շատ և շատ բարձր էր կանգնած կոմեդիայում հանդես բերված բոլոր տիտղոսավոր ազնվականներից: Ահա այդ ազնվականներից մեկը երբ հարցնում է Հեղինեի նման ցալի ծագում ունեցող հերոսներից մեկի անունը, սա պատասխանում է.— «Ես պետք է ասեմ», որ իմ անունը մարդ է, իսկ զրան դուք երբեք չեք հասնիս:

Կոմեդիայի գաղափարական բովանդակությունը ամփոփված է այն խոսքերի մեջ, որ ուղղում է Բերտրամին, հերոսներից մեկը.— «Եթե դու նրա մեջ առհամաշուստ ես միայն ցածր ծագումը՝ ես կարող եմ նրան բարձրացնել: Տարօրինակ է, եթե տառերը ծագում ունեցող մարդկանց արյունը խառնենք՝ մեկը մյուսից չի տարբերվի ոչ իր ջերմությամբ, ոչ երշուով և ոչ էլ գույնով, մինչդեռ նրանց մեջ մեծ տարբերություն են տեսնում: Եթե այստեղ կանգնած աղջիկը ունի բոլոր առաքինությունները և այդ բոլորը դու ցնխատում ես միայն նրա համար, որ նա հասարակ բժշկի աղջիկ է, ապա դու անվան հետ ցնխատում ես չավագույն մարդուն... առարկաների արժեքը որոշվում է ոչ թե նրանց անունով, այլ էությունով...»:

Ինչպես այս, այնպես էլ այլ կոմեդիաներից պարզ երևում է, որ Շեքսպիրի իդեալը այն ընտանիքն է, որը խառնված է փոխադարձ սիրո և հարգանքի վրա, սեռերի լիակատար ազատության և իրավահավասարության վրա և որտեղ բացի սիրուց, ուրիշ ոչ մի նկատառում դեր չի խաղում: «Սեր չէ այն սերը, որի մեջ խառն են այլ նկատառումներ» — ահա այն հիմնական միտքը, որ պաշտպանում է Շեքսպիրը իր բոլոր գործերում:

Շեքսպիրը իր կոմեդիաներում քննադատում է ամուսնական այն պրակտիկան, երբ աղջրկանը կամ տղային ամուսնացնում են հակառակ նրանց ցանկության (տես օրինակ Լիզանդրի մենախոսությունը «Ամառային գիշերվա երազը» կոմեդիայում, Պորցիայի դանգատը «Վենետիկի վաճառականում» և այլն), ըմբոստանում է ամուսնու միահեծան իշխանության դեմ, առաջադրելով ամուսինների լիակատար իրավահավասարության պահանջը: «Սխառների կոմեդիայում» Լուցիանան պնդում է, որ տղամարդու իշխող դիրքը կանանց նկատմամբ միահեծան բնական և օրինական բան է, որ կինը պետք է լինի իր ամուսնու աղախինը, «ամուսինը սանձի նման պետք է ղեկավարի կնոջը: Լուցիանայի այս ամբողջ փիլիսոփայությունը ամուսնու իշխանության մասին նրա ընկերուհի՝ Ադրիանան պատասխանում է.— «Միայն էլն է թույլատրում, որ իրեն սանձեն»:

Այս բուրքից սխալ կլինեք եզրակացնել, որ Շեքսպիրի կոմեդիաների թեման միայն նոր, ունենասնայան մարդու պայքարն է ֆեոդալական աշխարհի ու քարայած տոհմիցիաների դեմ: Առաջադրելով մարդու ազատագրման հարցը ֆեոդալական-ասկետական կապանքներից, Շեքսպիրը միաժամանակ քննադատական վերաբերմունք ունի նոր ձևավորվող բուրժուական պրակտիկայի նկատմամբ, որտեղ ամեն ինչի շափանիշը դառնում է դրամը, ոսկին:

Նաղդ փողի պրակտիկան իր բոլոր հակամարդկային գծերով ներկայացված է «Վենետիկի վաճառականում»: Շալոկի համար բոլոր արժեքների արժեքը ոսկին է, որը նրա մեջ աղավաղել և այլանդակել է մարդկային բոլոր լավագույն զգացմունքները, նույնիսկ ամենանվիրական զգացմունքներից մեկը՝ ծնողական սերը: Զեսիկայի փախուստի կապակցությամբ Շալոկը խորապես վշտացած է: Թվում է թե պատճառն այն է, որ նա մտահոգված է իր

Նարազատ դուռեր ճակատագրով: Բայց բանից պարզվում է, որ նրա խորը վշտի պատճառը այն թանկարժեք իրերն են, որ իր հետ վերցրել է Ջեսիկան: Շալլոկը այսպես է արտահայտում իր վիշտը այդ կասակցությանը.— «Ես կցանկանայի, որ իմ աղջիկը մեռած ընկած լիներ իմ ոտքերի առաջ թանկարժեք քարերը ականջներին, կցանկանայի, որպեսզի նա թաղված լիներ իմ ոտքերի ս.ոռջ, միայն թե չերվոնեցներ լինեին նրա դագաղում...»:

Ոսկու այս աղճատող, ալյանդակող և ալյասերող դերի մերկացումը ավելի է խորանում նրեր արկղի պստուկային միջոցով, որոնք, ինչպես հայտնի է, մետաղից են — ոսկի, արծաթ, կոպալի Ոսկյա արկղից Պորցիայի նկարի փոխարեն դուրս է գալիս մարդու գանգ:

ՇԱՂԻՐ կապիտալը: Նախասկզբնական կուտակման շրջանի էգոիստական պրակտիկայի ամենատիպական ներկայացուցիչներից մեկն է, որին Շեքսպիրը հակադրում է իդեալական սիրո, մտերմության, մեծահոգության, մարդասիրության և ընկերասիրության աշխարհը (Պույսիա, Անտոնիո, Բասանիո և այլն): Կոմեդիան, չնայած սառնում է սուր ողբերգական ինտիմի, բայց այնուամենայնիվ հաղթում են Շեքսպիրի հումանիստ հերոսները: Վերջին գործողության մեջ նկարագրված է հերթաթային գիշերը, լուսնի արծաթաշող լույսերի մեջ ձուլված ծառերի սկզբնական սաղարթները, նազանքով օրորվող ծաղիկները, լճակի ալիքների մեղմ ձվանքը, սիրող զույգերի երազանքը — այս բոլորը տոնում են մարդկային լավագույնի արժանիքների հաշվանակը: Այս գործողության մեջ արտահայտվել է Շեքսպիրի լավատեսությունը, նրա խորին հավատը հումանիստական իդեալների կենսունակության նկատմամբ:

Շնքսպիրի ստեղծած կոմիկական հերոսների մեջ առանձնահատուկ տեղ է գրավում Պալատաֆրո Սա հանդես է գալիս «Հենրիխ IV-ում» և «Ինձորյան զվարճասեր կանաչը» կոմեդիայում:

Էդգիլսը Լուսսալի ճեփանց ֆոն Զիկինգեն ապամական դրամայի առթիվ գրված նամակում նշել է.— Շեկոգայական կապերի թաքսյաման այդ էպոսան ինչպիսի արտաուոց ընորոց պատկերներն է տալիս՝ հանձին մի կոպեկ փող շունեցող կառավարող Թագավորների, մուրացիկ ընդգկենիտների և ամեն տեսակ ավանտյուրիստների — ֆալստաֆյան մի ֆոն, այս տեսակ պատմական դրամայում էլ ավելի չֆեկտավոր կլինի»:

Ֆալստաֆը ֆեոդալական կապերի քայքայման դարաշրջանի իսկապես որ «արտառոց ընդունշ» «պատկերներից» մեկն է։ Նա քայքայվող, իր տնտեսական կարողությունը արդեն կորցրած ազնվականության տիպիկ ներկայացուցիչն է, որի գոյությունը դարձել է անիմաստ և ծիծաղելի։ Ֆալստաֆը ստախոս է, հարբեցող, շատակեր, անառակ կյանքի սիրահար, մարտի դաշտում՝ վախկոտ, երևակայության մեջ՝ «հերոս»։ Շեքսպիրը նրան օտուել է այդ դարաշրջանի համար սիպական մարդկային բոլոր հնարավոր արատներով, բայց միաժամանակ կենսության իրավունք է արժանացրել նրան։ Միևնույն ժամանակ նա արտահայտում է արտակարգ սրամտությանը, որոնք նրա կերպարը դարձնում են վերին աստիճանի կենդանի և տիպական։ Շեքսպիրի բացասական վերաբերմունքը Ֆալստաֆի նկատմամբ ավելի ցայտուն երևում է հատկապես «Լինձորյան զվարճասեր կանանց» մեջ, որտեղ նա փորձում է «եկամտաբեր» ամուսնության միջոցով կարգավորել իր տնտեսական գոյությունը։ Ֆալստաֆը այստեղ լիակատար պարսևություն է կրում և լվացքաշորերի հետ նետվում է գետը, որպես մի անպետք հնուտի։

IV

Կոմեդիաներից բացի, իր գրական գործունեության առաջին շրջանում Շեքսպիրը գրել է նաև այնպիսի գործեր, որոնց թեման առնվաժ է Անգլիայի պատմությանից: Այս գործերը հայտնի են պատմական քրոնիկներ անունով:

Շեքսպիրը իր քրոնիկների մեջ ընդգրկել է մոտ երեք հարյուրամյա պատմություն ունեցող մի ժամանակաշրջան: Անգլիայի պատմության մեջ այդ ֆեոդալական ազնվականության քայքայման, նրա դիմադրության ջախջախման և թագավորական իշխանության համակենտրոնացման և ուժեղացման ժամանակաշրջանն էր: Էնգելսը տվել է այդ շարաշրջանի կլասիկ բնութագիրը.— «Եվ քաղաքներում և գյուղերում, ամեն տեղ ազգաբնակչության մեջ աճում էր այն էլեմենտների քանակը, որոնք ամենից առաջ ցանկանում էին, որպիսիք վերջ տրվեին ֆեոդալական երկպառակություններին, որոնց հետևանքով երկրի ներսում տեղի էր ունենում

պատերազմ նույնիսկ այն դեպքում, երբ արտաքին թշնամին երկրի ներսում էր. որպեսզի վերջ տրվեր այն անընդհատ և միանգամայն անխմաստ ավերածությունների վիճակին, որ շարունակում էր անփոփոխ գոյություն ունենալ միջին դարերի ամբողջ ընթացքում: Այդ տարրերը իրենց ցանկությունները իրագործելու համար թույլ լինելով՝ ուժեղ պաշտպանություն էին գտնում ֆեոդալական կարգերի պարագլուխ՝ թագավորի մոտ»¹:

Կենտրոնական թագավորական իշխանությունը այդ ժամանակ պրոգրեսիվ երևույթ էր. — ռնա հանդիսանում էր կարգի ներկայացուցիչը անկարգության մեջ, ձևավորվող ազգի ներկայացուցիչը ի հակադրություն խռովություն բարձրացնող վասալային պետության անշատվածություն»²:

Շեքսպիրը իր պատմական քրոնիկներում ամենամոռյալ գույներով է ներկայացնում Սպիտակ և Կարմիր վարդ ֆեոդալական խմբակցությունների երկպառակչական, արյունահեղ ընդհարումները, ցույց տալիս այդ բոլորի կործանարար, ավերիչ հետևանքները երկրի համար: Պատկերացված է թե ինչպես եղբայրները միմյանց դեմ են ելնում, խղվում է կապը հոր և որդու միջև, պալատներում և ֆեոդալական ազնվականության շրջաններում հազարավոր ձեռքով հանդես է գալիս մեծենալուց, խարդախությունը, մատնությունը և դավաճանությունը: «Հողոտվում է խելագարության մեջ մեր երկիրը» — ասում է Շեքսպիրի հերոսներից մեկը, — կույր շարամուխյամբ եղբայրը կռվում է հարազատ որդու հետ, իսկ որդին կռվի ժամանակ հորն է սպանում»:

Ֆեոդալական ազնվականության այդ երկպառակչական պատերազմներին վերջ տալու համար անհրաժեշտ է ուժեղ, համակենտրոնացված թագավորական իշխանություն — ահա այն հիմնական միտքը, որ անցնում է Շեքսպիրի բոլոր պատմական քրոնիկներով: Շեքսպիրը իր քաղաքական հայացքներով միապետական էր, համակենտրոնացված ուժեղ միապետության կողմնակից, այն միապետության, որը վերջ տալով ֆեոդալական մասնատվածությանն ու անշատվածությանը, երկպառակչական արյունահեղ պատերազմներին, երկրում կստեղծեր կարգ ու կանոն:

Ջոնից հետո («Արքա Ջոն») երբ գահի գլուխն է անցնում Հենրիխը, խիստ անհանդուրստանում է այն քառասյին վիճակից, որ ստեղծվել էր երկրում: Հերոսներից մեկը նրան առում է. — «Հանգստացե՛ք արքայազն, դուք ծնվել եք այն բանի համար, որպեսզի երկպառակչությունների հետևանքով առաջացած քաոսից ստեղծեք կարգ ու կանոն»:

Այստեղից դժվար չի հասկանալ, թե ինչու Շեքսպիրը իր պատմական քրոնիկներում խիստ քննադատում է այն թագավորներին, որոնք պետությունը շփոթում են իրենց մասնավոր ընտանեկան գործերի հետ, անհրաժեշտ կարողություն, ընդունակություն և վճռականություն չեն հանդես բերում ֆեոդալական ազնվականության դիմադրությունը փշրելու, երկպառակչական պատերազմներին վերջ տալու և մի միասնական, կենտրոնացած պետական սիստեմ ստեղծելու գործում:

Այդպիսի թույլ, անկարող, պետական գործունեության անընդունակ թագավոր է Ռիչարդ II-ը («Ռիչարդ երկրորդ»): Վայելքներով տարված, թուլակամ, թեթևամիտ, պետության միջոցները վատնող և երկիրը ծայրահեղ քայքայման հասցնող մի անձնավորություն է՝ «ա, որի մասին, դրամայի մեջ ասվում է. — «Այս քայքայումը (երկրի Հ. Մ.) պատերազմից չի առաջացել: Նա (Ռիչարդ II-ը) պատերազմ չի վարել, այլ ստոր գործարքների միջոցով շտալել է իր նախորդների սրով ձեռք բերած միջոցները: Խաղաղ օրերին նա ավելի է ծախսել, քան նրանք (նախորդները) պատերազմի ժամանակ»:

Նման թագավորներին գահընկեց անելը Շեքսպիրը համարում է միանգամայն օրինական մի բան, որովհետև նրանք մի կատարյալ աղետ են երկրի և պետության համար: Եվ երբ Ռիչարդ II-ը վերջապես սպալվում է, հասարակությունը փողոցով անցնող Ռիչարդի գլխին պատուհաններից փռչի և աղը է թափում:

Շեքսպիրը տվել է նաև այնպիսի թագավորների կերպարներ, որոնք խարդախությամբ ու սպանություններով հափշտակում են գահը և դառնում մի կատարյալ շարիք պետության և հասարակության համար: Սրանց կարգին է պատկանում օրինակ, Ռիչարդ III-ը («Ռիչարդ

¹ К. Маркс и Ф. Энгельс, «Собр. Соч.», т. XVI, ч. I, стр. 143.

² Նույն տեղը:

III-յի ծածրահասակ, ծուռ իրանով, սապատավոր, կաղ մի մուրդ է ա, այնքան ուշանդակ ու տգեղ, որ իր իսկ խոտովանությամբ երբ փողոցով անցնում է նույնիսկ շնեղ հաշում են վրան (տղեղության պատճառով): Այդ տղեղ, այլանդակ մարմնի մեջ դրված է նույնքան տղեղ մի հոգի: Եվ ահա բնության այս այլանդակ վիժվածքը անպայման ուզում է թագավոր դառնալ. տիրել, ճնշել, թագավորել: Սպանել տալով իր եղբորը և ավագ եղբոր որդիներին, կեղծիքի, ստախոսության, խարդախության և այլ ստոր միջոցներով վերջապես հասնում է իր նպատակին՝ հափշտակում է գահը: Երբ պատերազմի նախօրյակին, գիշերը նրա աչքին երևում են իր բուրբ գոհների ուրվականները և թվում է թե ահա խղճի խայթի նման մի բան կարթնանա նրա մեջ, նա բացառանշում է.— իղճի մասին միայն վախկոտներն են խոսում՝ հզոր մարդկանց վախեցնելու նպատակով: Եթող մեր խիղճը լինի մեր բռունցքը, իսկ օրենքը՝ սուրը և նիզակը:

Ռիչարդ III-ը պաշտպանություն չգտնելով ժողովրդի կողմից կործանվում է:

Շեքսպիրի քրոնիկներում ժողովուրդը շատ ակտիվ դեր է խաղում: Ռեալիստական մեծ ուժով Շեքսպիրը ցույց է տալիս այն աղաղակող հակասությունները, որ գոյություն ունեն ժողովրդի և ֆեոդալական ազնվականության միջև: Ռիչարդ II-ում ազնվականներից մեկը ասում է.— «Մեզ դժվար է, որն է օգնություն սպասել շար ամբոխից, նրանք մեզ, իբրև ազնվականների պատրաւտ են կտոր-կտոր անելու:»

Եվ այնուամենայնիվ այդ ազնվականներից շատերը աշխատում են իրենց կողմը գրավել ժողովրդին, շահել նրա վստահությունն ու համակրանքը, որովհետև շատ լավ են հասկանում, որ իրենց ձեռնարկած գործի հաջողությունը կախված է դրանից:

Ռիչարդ II-ը իր վտանգավոր հակառակորդներից մեկին աքսորում է Անգլիայից այսպիսի պատճառաբանությամբ.— «Բոլորը տեսել են, թե ինչպես էր նա փաղաքում ամբոխին, կարծես թե ցանկանում էր ստոր սիրալիությամբ սողալ նրանց սրտի մեջ, թե ինչպես նա ամեն քայլափոխում հարգանք էր շնայում ճորտերի նկատմամբ և քննելով արհեստավորների առաջ իր կեղծ հնազանդությամբ ու ժպտով: Տեսել են, թե ինչպես նա իր գլխարկն է հանել մի մանրավաճառուհու առաջ... կարծես թե նա բոլոր հարկատուների ամենամոտիկ հույսն է:»

Շեքսպիրի սյառմական քրոնիկների էական առանձնահատկություններից մեկն էլ այն է, որ նա իր դրամաների կոլիդիային տալիս է համագգային բնույթ: Իրադարձությունների ընթացքից և լուծումից կախված է ոչ միայն այս կամ այն հերոսի, այլև ամբողջ ժողովրդի և երկրի ճակատագիրը: Այս է նեւտի ունեցել Պուշկինը, երբ գրել է.— «Ինչ է զարգանում ողբերգության մեջ, որն է նրա նպատակը — մարդը և ժողովուրդը, մարդկային ճակատագիրը, ժողովրդի ճակատագիրը... Ահա թե ինչու է մեծ Շեքսպիրը: Եվ իսկապես բոլոր քրոնիկների մեջ Շեքսպիրին հուզում է իր երկրի և իր ժողովրդի ճակատագիրը: Դուրս դառնալով ֆեոդալական կարգերի դեմ, նա անարգանքի սյունին է դաժնում այն արքաներին և ազնվականներին, որոնք խաղում են երկրի և ժողովրդի բախտի հետ: Իր հանճարի ամբողջ ուժով նա մերկացնում է դավաճան ֆեոդալներին, որոնք դաշն կռած օտարի հետ՝ կռվում են սեփական ժողովրդի դեմ: Պատմական քրոնիկներում ցայտուն կերպով արտահայտվել է նաև Շեքսպիրի հումանիզմը և հայրենասիրությունը:

Շեքսպիրը իր պատմական քրոնիկներում տվել է նաև դրական արքայի կերպար: Նրա համար ընդունելի էին այն կարգի արքաները, որոնք ջախջախելով ֆեոդալական ազնվականության դիմադրությունը, վերջ տալով ֆեոդալական երկպառակշյական պատերազմներին և երկրի անջատվածությունը ստեղծում են միասնական, կենտրոնացած միապետական կարգեր: Հենց այսպիսի արքաներ են Հենրիխ V-ը և Հենրիխ VIII-ը համանուն պատմական քրոնիկներում: Սակայն տալով դրական և նույնիսկ իդեալականացված արքայի տիպը, Շեքսպիրը միաժամանակ խիստ քննադատել է թագավորների աստվածացման ամեն մի փորձ:

Բացի քրոնիկներից Շեքսպիրը գրել է նաև պատմական ողբերգություններ, որոնց թեման ստեղծված է անտիկ աշխարհից:

Հռոմեական ողբերգություններից երկում է, որ Շեքսպիրին գերազանցապես հետաքրքրե-

է Հռոմի պատմության այն շրջանը, երբ ուժեղ պայքար էր տեղի ունենում ռեսպուբլիկականների և միապետության կողմնակիցների միջև՝ «Կորնիլիանոսում» (1677) պատկերված է ազնվական և դեմոկրատական պարտիաների միջև ծավալված սուր պայքարը, «Հուլիոս Կեսարում» (1599) ռեսպուբլիկականների և միապետականների պայքարը, իսկ «Անտոնիոս և Կլեոպատրայում» (1606) հռոմեական հասարակության այն շրջանը, երբ նա ապրում էր իր անկումը:

Հռոմեական ողբերգությունների մեջ ամենալավ գործը սովորաբար համարվում է «Հուլիոս Կեսարը»: Հիմնական պրոբլեմը այստեղ ռեսպուբլիկականների պայքարն է կեսարիզմի դեմ: Կեսարը, օգտվելով իր համար ստեղծված նպաստավոր պայմաններից, փորձում է ոչնչացնել ռեսպուբլիկան և դառնալ կայսր: Հանրապետականները Բրուտոսի և Կասիուսի գլխավորությամբ կազմակերպում են դավադրություն և սպանում Հուլիոս Կեսարին: Ռեսպուբլիկականների և Կեսարի կողմնակիցների միջև ծավալված պայքարը, որ վերածվում է զինված ընդհարման, ավարտվում է Բրուտոսի կատարյալ պարտությամբ: Հաղթում են միապետականները, իսկ Բրուտոսին մնում է միայն ինքնապանդություն գործել:

Հուլիոս Կեսարին ներկայացնելով մանր-գծուծ գծերով, Շեքսպիրը նրան հակադրել է Բրուտոսին: Սա վերին աստիճանի ազնիվ, իր իդեալներին անսահմանորեն նվիրված մի քաղաքական գործիչ է, որի համար հայրենիքի շահը բարձր է ամեն ինչից: Նա իր մասին ասում է, որ ինքը սիրում է իր հայրենիքը, ցանկանում է ծառայել իր ժողովրդին, Կեսարի դեմ ոչ մի ոխ չունի, ուրվհետև նա իր բարեբարն է և ընկերը, բայց Կեսարը լուսնակալ է և պետք է կործանվի: Բյուտոսը իր պայքարի մեջ մնում է մենակ, որովհետև իդեալիստ է և չի կարողանում ճիշտ գնահատել տեղի ունեցող իրադարձությունները, ըմբռնել ժամանակի ոգին: Նա Կեսարի և նրա ներկայացրած սկզբունքի — կեսարիզմի (միապետականության) մեջ տեսնում է ոչ թե պատմական փաստ, այլ համարում է պատահական մի երևույթ, կապված Կեսարի անհատական-փառաբարիական ձգտումների հետ: Այս պատճառով էլ նա խորապես համոզված է, որ եթե հրապարակից վերցվի միայն Կեսարը, միապետություն ստեղծելու վտանգը կվերանա: Այլ խոսքով նա չի հասկանում, որ կեսարիզմը իր ժամանակվա համար պատմական անհրաժեշտություն էր, և որ նրա հաղթանակը ազնվական ռեսպուբլիկայի նկատմամբ անխուսափելի էր: Հետո միայն, ճակատամարտի նախօրյակին, երբ Կեսարի ոգին երևում է Բրուտոսին, նա հանկանում է, որ ինքը սպանել է միայն Հուլիոս Կեսարին, բայց ոչ նրա ոգին՝ կեսարիզմը: Շեքսպիրը այստեղ, ինչպես քրոնիկներում, ցույց է տալիս, որ միապետության հաստատումը պատմական անհրաժեշտություն էր:

V

Շեքսպիրի հանճարը իր ամբողջ փայլով դրսևորվում է հատկապես նրա գրական գործունեության երկրորդ շրջանում, երբ նա ստեղծում է իր գլուխ գործոցները՝ «Համլետը», «Օթելլոն», «Մակբեթը» և «Լիրը»: Այս գործերում նա քննության է առել իր դարաշրջանի ամենահուզող և ամենահրատապ հարցերը, կատարել այնպիսի վիթխարի ընթանալիքներ, որոնց մասին մեծ հիացմունքով են խոսել Մարքսը և Էնգելսը:

Ողբերգականի կոնցեպտիան Շեքսպիրի մոտ ունեցել է իր զարգացումը: Եթե նրա գրական գործունեության առաջին շրջանում գլխավոր հարցը մարդու անհատականության ազատագրությունն է ֆեոդալական կապանքներից, ապա երկրորդ շրջանում այս թեմային ավելանում է հումանիստական սկզբունքների և նոր ձևավորվող բուրժուական իրականության միջև եղած աղաղակող հակասությունների և անհամապատասխանության ցուցադրումը:

Այս բանում զգալի չի համոզվել, եթե նախ վերցնենք «Ռեմեո և Ջուլիետան», որ գրված է առաջին շրջանում, և ապա «Օթելլոն»:

Առաջին ողբերգության հիմնական թեման մարդու անհատականության լիակատար ազատագրության հարցն է ֆեոդալական կապանքներից, այսինքն այն, ինչ որ ցույց է տալիս Շեքսպիրը նաև իր կոմեդիաներում: Բայց այդ թեման այստեղ ստացել է ոչ թե կոմիկական,

այլ ողբերգակն՝ մի կնաբանություն, որովհետև ազատության ձգտող անհատականությունը հանդիպում է անհաղթահարելի խուլընդոտների՝ Ողբերգության կոլիզիան կառուցված է սիրող զույգի և նրանց շրջապատող ֆեոդալական իրականության ու դարավոր տրագիցիաների, հումանիզմի և ֆեոդալիզմի կոնֆլիկտի վրա: Այդ պայքարի մեջ Ռոմեոն և Ջուլիետան պարտվում և կործանվում են, բայց բարոյական հաղթանակը նրանց կողմն է:

Այլ հիմքի վրա է կառուցված «Օթելլոյի» կոնֆլիկտը: Օթելլոն և Դեզդեմոնան այստեղ բախվում են ոչ միայն և ոչ այնքան ֆեոդալական տրագիցիաների, այլ բուրժուական-էգոիստական պրակտիկայի հետ, որի կենտրոնական հերոսը Յագոն է:

Ֆեոդալական տրագիցիաների ցայտուն մարմնացումը Բրարանցիոն է: Նա մինչև վերջն էլ չի կարողանում հաշտվել այն մտքի հետ, որ իր աղչիկը կարող է սիրել մի մարդու, որը իր դիրքով, ծագումով, դաստիարակությամբ, կրոնով, ազգությամբ, նույնիսկ գույնով Դեզդեմոնայի սերը շահելու ոչ մի տվյալ չունի: Նա նույնիսկ մտածում է, որ Օթելլոն Դեզդեմոնայի վրա ազդել է կախարդանքի միջոցով՝ արյան վրա ազդող ինչ որ խառնուրդ է գործադրել: Այսպես են մտածում նաև բոլոր սենատորները: Այս բոլորին Օթելլոն միայն մի պատահական հենի.— «Նա ինձ սիրեց ի սեր իմ տեսած վտանգների, ես էլ նրան, ի սեր ցույց տված իր կարեկցության»: Եվ իսկապես Օթելլոյի և Դեզդեմոնայի ամուսնական կապերը ստեղծվում են հակառակ վերահիշյալ ֆեոդալական տրագիցիաների. այդ կապերի հիմքում ընկած է այն անկեղծ, վսեմ, փոխադարձ սերը, որը հեռու է ամեն մի նկատառումից: Առաջին գործողության մեջ Օթելլոյի և Դեզդեմոնայի սիրո հաղթանակը համանիզմի հաղթանակն է ֆեոդալական և ռաւայական տրագիցիաների նկատմամբ:

Սակայն, հաղթահարելով ֆեոդալական տրագիցիաները և ստեղծելով իդեալական, փոխադարձ սիրո վրա խարսխված ընտանիք, Օթելլոն և Դեզդեմոնան բախվում են մի այլ, ավելի դժվար իրականության հետ, որը իր բուն էությունը բացասում է նման սիրո և նման ընտանիքի գոյությունը:

Օթելլոն Շեքսպիրի հումանիստ տիպերից է, որի հայացքը մարդու մասին ամփոփված է նրա հայտնի սկզբունքի մեջ.— «Ամեն մարդ պետք է այն լինի, ինչ որ քվում է»: Այս նշանակում է մարդու խոսքի և գործի, նրա էության և այդ էության դրսևորման ձևերի միջև չպետք է լինեն հակադրություններ: Այլ խոսքով Օթելլոյի իդեալը ներդաշնակ ազնիվ, ուղղամիտ մարդն է, այն մարդը, որի խոսքի, գործի, վարքագծի մեջ պետք է դրսևորվի նրա մարդկային բուն էությունը: Հենց այդպիսի մարդ է ինքը Օթելլոն, այդպիսին է նաև Դեզդեմոնան: Օթելլոյի էական առանձնահատկություններից մյուսն էլ այն է, որ նա իրեն շրջապատող իրականությանը և մարդկանց նայում է իր այդ հումանիստական իդեալների բարձր աշտարակից, կարծելով թե իրականության մեջ մարդիկ այն են, ինչ չի քվում են: Այդ պատճառով էլ նա անսահմանորեն հավատում է Դեզդեմոնային, հավատում է բոլորին, հավատում է նույնիսկ Յագոյին, նրան ամեն քայլափոխում անվանելով ազնիվ և պարկեշտ մի մարդ:

Մինչդեռ իրականում Յագոն Օթելլոյի հակադրությունն է: Նա իր մասին ասում է, որ «Ես այն չեմ, ինչ որ քվում եմ» և ապա ապացուցում, որ ռմեզնից է կախված թե մենք այսպես ենք, թե այնպես: Այս նշանակում է, որ Յագոն այնպիսի սկզբունքի ներկայացուցիչ է, որ արմատապես հակասում է Օթելլոյի պաշտպանած հումանիստական գաղափարներին:

Յագոն կապիտալի նախասկզբնական կուտակման շրջանի բուրժուական-էգոիստական պրակտիկայի ամենաբացասական կողմերի մարմնացումն է, այն մասնավոր-էգոիստական մարդը, որը դարձավ բուրժուական հասարակության կենտրոնական դեմքը: Նա իրեն շրջապատող իրականությանը նայում է իր եսի պատուհանից, մարդկանց հետ ունեցած նրա բոլոր հարաբերությունները նրա համար նշանակություն ունեն միայն այն չափով, որ չափով այդ բոլորը կապվում են նրա անհատական շահի և օգուտի հետ.— «Մտառայելով ուրիշներին, ծառայում եմ ինձ» — ահա Յագոյի ղեկավար սկզբունքը: Եթե այս բոլորի հետ միասին հիշենք Յագոյի ազահությունն ու փողոսիրությունը, ապա պարզ կլինի, թե Օթելլոն ինչ մարդու հետ գործ ունի:

Վախճանը պարզ է: Օթելլոն դառնում է Յագոյի և իր դավաճանության գոհը: Նրա մեջ մի պահ տատանվում է հավատը դեպի մարդը, բայց վերջում, երբ պարզվում է, որ

Դեզդեմոնան անմեղ է, նա նորից վերադառնում է իր նախկին հավատին: Մի այդ հավատը բնական խորն է, որ նա չի կարողանում հավատալ թե մարդը կարող է այդքան հրեշավոր խորագոթություններ անել: Նրա մտքով նույնիսկ անցնում է թե Ցագոն կարող է դե լինել:

Օթելլոն մեռնում է գուցե խորապես հավատացած լինելով, որ Ցագոն ոչ թե մարդ է, այլ մարդու կերպարանք ստացած դև, իսկ Դեզդեմոնան մեռնում է չհասկանալով գուցե միայն մի բան — ինչպես կարող է սիրող կինը դավաճանել իր ամուսնուն:

Հումանիտական իդեալների և նոր ձևավորվող բուրժուական-դեմոկրատական հասարակության միջև եղած աղաղակող հակասությունները ավելի բացահայտ և ավելի մեծ պլանով ներկայացված է «Համլետում»:

Համլետը հումանիստ է, քաղաքակրթամանկության և գիտնականության օժտված իր գերաշրջանի ամենատիպական հերոսներից մեկը: Նա Օթելլոյի նման շատ բաղձր հայացք ունի կյանքի և մարդու մասին: «Մեղ հրաշակերտ է մարդը, որքան ազնիվ է նրա դատողությունը, որչափ անսահման են նրա ընդունակությունները. կազմվածքը և շարժումը որչափ բարեձև և հիմնալի, կաց ու նիստով կարծես մի հրեշտակ, խոհականությամբ կարծես մի աստված. աշխարհի գեղեցկությունը. կենդանիների կատարելատիպը...» Համլետի իդեալը նույնպես, Օթելլոյի նման, ներդաշնակ, ազնիվ մարդն է, այն մարդը, որը ոչ թե թվում է, այլ որի վարքագծի ամեն մի արտահայտության մեջ դրսևորվում է նրա բուն էությունը:

Պակայն հոր մահվան կապակցությամբ վերադառնալով Վիտեմբերգից, որտեղ ուսանում էր նա, Համլետը, իրեն համար անսպասելիորեն այնպիսի հայտնագործություններ է անում, որոնց մասին նա առաջ ոչ մի գաղափար չուներ:

Ամենամեծ հայտնագործություններից մեկը նախ այն է, որ իրականության մեջ մարդը կարող է թե ժպտալ և սրիկա լինել, այլ խոսքով այն, որ մարդը շատ հաճախ այն չէ, ինչ որ թվում է:

Ահա օրինակ նրա մայրը. դեռ մեկ ամիս չի անցել ամուսնու (Համլետի հոր) մահից, դեռ «չեն մաշվել այն կոշիկները», որոնցով նա քայլել է ամուսնու մարմնի ետևից — ամուսնացել է Կլավդիոսի, Համլետի հորեղբոր հետ:

Համլետը հանում է առաջին եզրակացությունը այս փաստից.

«Ոչ հանդիսավոր սև հանդերձները

Ոչ բուռն շունչի հողմային հեքը,

Եվ ոչ աչքերի հորդահոս գետը,

Ոչ էլ երեսի վշտահար տեսքը,

Կեկիծի բուրբուռ և ու կերպերի, նշանների հետ...» Չեն կարող երբեք հարազատություն արտահայտել մարդու ներքինը:

«Ղրանք բուրբուն էլ. ճիշտ է, թվում են,

Ղրանք բուրբուն էլ բաներ են, որ մարդ կարող է խաղալ»:

Համլետի համար պարզվում է, որ իր մայրը բուրբուն էլ բացառություն չի կազմում. «յոթնեմ են նրան շրջապատող բուրբ մարդիկ — Կլավդիոսը, Պոլոնիոսը, Ռոզենկրանցը և Գրեյնշտեյնը, Օգրիքը և նույնիսկ Օֆելիան, որին այնքան չերմորեն սիրում է Համլետը:

Օֆելիան իր միաժողովության հետևանքով դառնում է գործիք Կլավդիոսի և Պոլոնիոսի ձեռքին: Սրբեք ցանկանում են Օֆելիայի միջոցով իմանալ Համլետի բուն մտադրությունը: Համլետը այդ հասկանում է, այս է պատճառը, որ նա այնքան դաժան է վարվում իր սիրած աղջկա հետ. — «Ձեր ներկարարության մասին էլ շատ եմ լսել, այդ, շատ, — ասում է նա Օֆելիային: Աստված ձեզ այլ երես է տվել, իսկ դուք ձեզ համար մի այլ երես եք շինում, ծրոքվում եք, շորերվում եք, լեզուներդ եք ծռում, արարածներին մականուններ եք կպցնում և ձեր լիտիությանը անգիտության երևույթ եք տալիս: Գնա, էլ չեմ ուզում այդ բաները տեսնել. դրանք ինձ խենթացրել են»:

Այսպիսով, Համլետը, փ տարբերություն Օթելլոյի, խորապես գիտակցում և տեսնում է այն անհամապատասխանությունը, որ գոյություն ունի իր հումանիստական իդեալների և իրականության միջև:

Այսպիսով, էլ նրա բացասական վերաբերմունքը այդ փրականության նկատմամբ. նա

գալիս է այն ելլողացության, որ այդ «ներկարարների» աշխարհը՝ ռանտ է, «և օրինավոր ռանտ, որի մեջ կան զանազան արգելանոցներ, փակարաններ և նկուղներ, իսկ Դանեմարքան ամենից վատերից մեկն է»:

Համլետի ողբերգությունը ոչ թե այն է, որ նա ցանկանում է հոր վրեժը լուծել և չի կարողանում, այլ այն, որ նա այդ մասնավոր փաստից հումանիզմի՝ համար ճակատագրական նշանակություն ունեցող եղրակացություններ է հանում: Այդ եղրակացությունն այն է, որ ահա մի կողմից կործանվում է հին ֆեոդալական աշխարհը իր ասպետական բոլոր տրագիկանքներով, իսկ մյուս կողմից նրան փոխարինում է մի հասարակություն, որտեղ հումանիստական իդեալները ոչ միայն չեն իրականանում, այլև կանգնում են շինել շինելու առաջ:

Այս տրամադրությունն է արտահայտված Համլետի հռչակավոր մենախոսության մեջ:

Այստեղից պարզ երևում է, որ Համլետին հուզող հարցը ոչ թե հոր սպանությունն է, եթե ցանկանար հնչությունք կարող էր հոր վրեժը լուծել, այլ իր շավղից դուրս սայթաքած ժամանակը, այն, որ մարդը ստիպված է հանդուրժել:

«Աշխարհի այնքան նախատինքներին և մտրակներին,
Հարստահարիչի անիրավության,
Մեծամիտ մարդու արհամարհանքին,
Փամհարած սիրո տվայտանքներին,
Պաշտոնյաների աներեսության
Այն հարվածներին, որ համբերատար արժանավորը՝
Ստանում է միշտ անարժաններից»:

Համլետի առաջ ուղղակի խնդիր է դրվում. — «Տանել գոռ բախտի պարսաքարերը՝ և սլաքները, թե զենք վերցնել ցավ ու վշտերի մի ծովի ընդդեմ»:

Սակայն Համլետը որքան էլ խոսի զենք վերցնելու, ակտիվ գործելու անհրաժեշտության մասին և դատապարտի իր անգործությունը, այնուամենայնիվ նրա էական առանձնահատկությունը հենց այդ անգործությունն է, պասսիվությունը: Այս է պատճառը, որ նա, երբ ամեն անգամ մտածում է որևէ բան կատարելու մասին, իր իսկ խռատության մեջ զննարկանքների քնածին գույնը ախտաժանվում է խորհրդածության գունաթափ ցուլից»:

Համլետի տարակուսանքները, տատանումները, անվճռականությունը, թախիժը, վիշտը — այս բոլորը հետևանք են այն բանի, որ նա մենակ ու անզոր է այն իրականության դեմ, որ նա բանտ է համարում: Նրա ողբերգությունը արտահայտում է, փակուղու առաջ կանգնած հումանիզմի ճգնաժամը:

Շեքսպիրը ֆեոդալական կապերի քայքայման պայտերը բացառիկ ուժգնությամբ տվել է «Արքա իրում»:

Այս ողբերգության հիմնական թեման ամփոփված է Գլուստերի հեռույալ՝ դատողությունների մեջ. — «Սերը պաղում է, բարեկամությունը թուլանում, եղբայրները միմյանց դեմ են ելնում, քաղաքներում ապստամբություններ, գյուղերում պառակտումներ, պալատներում դավաճանություն, հոր և որդու մեջ կապը խզվում է... մեքենայություններ, խարդախություն, մատնություն և ամեն տեսակի կործանիչ խառնակություններ; հալածում են մեզ անդադար մինչև մեր գերեզմանը...»:

Ֆեոդալական ասպետական աշխարհի կործանման այդ պրոցեսը տրված է իրի և Գլուստերի պատմությամբ:

Իրը, ֆեոդալական պետականության այդ տիպիկ ներկայացուցիչը, իր արքայական բարձրությունից զրոյվում և հասնում է թափառաշրջիկի և մուրացիկի՝ աստիճանին: Իր ծեր ունեթիվը կրելով կարիքի և թշվառության ամբողջ ծանրությունը, նա սկսում է աշխարհին և կյանքին նայել այլ աչքերով: Նա առաջին անգամ տեսնում է, որ կան անտուն, անապաստան, մերկ ու քաղցած մարդիկ, որոնց մասին նա առաջ երբեք չի մտածել և գաղափար չի ունեցնել:

«Եեղճ մերկ աղքատներ, ուր էլ որ լինեք՝
Այս ժանտ մորիկից մկրտված, տանջված,
Ինչպես կարող եք ձեր անտուն գլխով
Եվ սովալըլով ձեր ստամոքսով,
Եվ պատառոտուն ձեր ցնցոտիներով
Պատուպարել ձեզ այդպիսի օդից,
Օհ, ես այդ մասին քիչ եմ խորհել,
Դեղ խմիր ճոխություն, կրիր մի անգամ
Ինչ որ կրում են չքավորները,
Որ գու էլ թափ տաս քո ավելորդը
Խեղճերի համար, և ցույց տաս նրանց
Գեթ մի ավելի ողորմած երկինք»:

Լիրը հասկանում է նաև մի այլ ճշմարտություն, որ ցնցոտու միջից փոքրիկ հանցանք-ները շուտ են երևում, բայց պերճ զգեստները վարագուրում են նույնիսկ ամենամեծ հանցանքը:

«Զրահիր մեջքը ոսկե պատյանով
Եվ արդարության համար նիզակը
Առանց վնասելու կշարդվի իսկույն,
Պատիր այդ մեջքը ցնցոտիներով
Թզուկի հարդն էլ կխոցի նրան»:

Լիրի կործանմանը զուգընթաց տրված է նաև Գլոստերի պատմությունը, որը ամբողջաց-նում և ավելի համոզիչ է դարձնում ֆեոդալական կապերի քայքայման պատմական անհրա-ժեշտությունը:

«Արքա Լիրոմ» տրված են նաև այն ռեալ ուժերը, որոնք դուրս են գալիս հին ֆեոդալա-կան աշխարհի դեմ: Այստեղ խոսքը ամենից առաջ վերաբերվում է Գլոստերի որդուն՝ Էդմուն-դին և Լիրի երկու աղջիկներին՝ Ռեգանին և Գոներիլին: Սրանք երեքն էլ Ցագոյի ներկա-յացրած աշխարհի՝ կապիտալի նախասկզբնական կուտակման շրջանի էգոիստական պրակտի-կայի ներկայացուցիչներն են:

Երկու աշխարհի բախման ֆոնի վրա Շեքսպիրը տալիս է նաև հումանիստ տիպերի բզ-քերգությունը: Կորդելիան և Էդգարը — ահա ում կողմն է Շեքսպիրի համակրանքը:

Մարդկային լավագույն արժանիքների և արժեքների պաշտպանությանն է նվիրված նաև «Մակբեթը»:

Մակբեթը, որ կարծես ծնված է մեծագույն քաղաքործությունների ու սխրագործությու-նների համար, տարվում է գահ հափշտակելու և թագավոր դառնալու փառասիրական ձգտում-ներով: Իր կնոջ՝ Լեդի Մակբեթի վճռական պահանջով և օժանդակությամբ նա իր հարկի տակ սպանում է արքային և հափշտակում գահը:

Անցնելով գահի գլուխը, Մակբեթը մոռանում է ամեն ինչ — հայրենիք, ժողովուրդ, իր պարտքը երկրի առաջ: Նրան մտահոգող միակ հարցը այն է, որ «Արքա լինելը գեռու ոչինչ է, ապահով լինել, այս է խնդիրը»:

Ապահով լինելու համար Մակբեթը կատարում է նոր շարագործություններ, սպանում Քանգոյին, Մակդուֆի կնոջը և երեխաներին, ամբողջ երկիրը պահում է ահ ու սարսափի մեջ:

Մակբեթը և Լեդի Մակբեթ իրենց բնավորության հիմնական գծերով և իրենց նպատակին հասնելու համար գործադրած մեթոդներով շատ հիշեցնում են Ցագոյին: Եվ դա պատահական չէ, որովհետև նրանց միջ Շեքսպիրը խտացրել է կապիտալի նախասկզբնական կուտակման շրջանի «հերոսներին» մի քանի էական առանձնահատկությունները: Սրանց համար ոչ մի ազ-նիվ, գեղեցիկ բան գոյություն չունի. բոլորովին պատահական չէ, որ «Մակբեթի» առաջին գործողության մեջ ոգիները երգում են. — «Գեղեցիկը ստորն է, ստորը գեղեցիկ: Սավառնենք

անմաքուր երկնքում: Այս սկզբունքով ղեկավարվող մարդիկ մեծագույն արհամարհանքով են լքված դեպի մարդը, դեպի մարդկային բոլոր արժանիքները: Մակբեթը այդքան սկսնդություններ է կատարում, որովհետև մարդու կյանքը նրա համար մի կարճ մոմ է, մի քայլող ստվեր միայն:

«Մի խեղճ դերասան, որ բեմի վրա իր ժամին փքվում
Եվ բորբոքվում է. և այնուհետև ձայնը չի լսվում,
Հիմարի պասամած մի հեքիաթ է նա,
Լքված շառաշով ու կատաղությանմբ, առանց իմաստի»:

Այս մեծագույն նիհիլիզմը մարդու և կյանքի նկատմամբ, որ բերում էին իրենց հետ կապիտալի նախասկզբնական կուտակման շրջանի «հերոսները» — խորապես հակասում էր այն հումանիստական իդեալներին, որ պաշտպանում էր Շեքսպիրը:

VI

Շեքսպիրը, Սերվանտեսի նման, խորապես գիտակցում էր ֆեոդալական կարգերի կործանման պատմական անհրաժեշտությունը և կանգնած էր այդ կարգերը մերժելու գիրքերի վրա: Մյուս կեղմից նա տեսնում է, որ այդ կարգերին փոխարինելու է գալիս մի հասարակություն, որը իր բուն էությունը մերժում է այն բոլոր սկզբունքներն ու իդեալները, որոնց համար պայքարում էին հումանիստները: Այս պատճառով էլ Շեքսպիրի ստեղծագործություններում նոր ձևավորվող բուրժուական հասարակության քննադատությունը շառնում է գլխավոր թեմաներից մեկը: Եվ այստեղ խոսքը վերաբերվում է ոչ թե այդ հասարակության այս կամ այն կողմին, այլ բուն էությանը:

Շեքսպիրը ամենայն վճռականությամբ մերժում է բուրժուական կարգերը նախ և առաջ այն պատճառով, որ այստեղ դրամը դառնում է մարդկային բոլոր արժեքների չափանիշը:

Դրամի այդ կեղծարար ուժին Շեքսպիրը շատ առիթներով է անդրադառնում, բայց ոչ մի տեղ նա իր հայացքը այնքան ամբողջական ձևով չի արտահայտել, ինչպես «Տիմոն Աթենացում»:

Այս գործն է նկատի ունեցել Մարքսը, երբ գրել է թե «Շեքսպիրը սքանչելի կերպով պատկերում է դրամի էությունը»:

Մարքսը նշում է, որ Շեքսպիրը դրամի մեջ ընդգծում է նրա երկու հատկությունը. դրամը լուսանելի առուված է, մարդկային և բնական բոլոր հատկությունների վերածնունդ է իրենց հակադրության, իրերի ընդհանուր խառնակումը և ալլասերումն է. դրամը սերտ միացնում է անհնարինությունները: Այս նշանակում է, որ «դրամը ընդհանուր խեղաթյուրումն անհատականությունների, որոնց նա վերածում է իրենց հակադրության և տալիս է նրանց այնպիսի հատկություններ, որոնք հակառակ են նրանց սեփական հատկություններին»¹:

Այս ճանապարհով սերը դառնում է սպիտակ, տգեղը՝ սիրուն, սխալը՝ ուղիղ, ստորը՝ ազնիվ, երկչուտը՝ կտրիճ, ծերունին՝ ջահել: Նույն ձևով «Դրամը հավատարմությունը վերածում է անհավատարմության, սերն՝ ատելության, ատելությունը՝ սիրո, առաքինությունը՝ մոլություն, մոլությունը՝ առաքինության, ծառային՝ տիրոջ, տիրոջը՝ ծառայի, անխելքությունը՝ խելքի, խելքը անխելքության»²:

Այլ խոսքով դրամը բնական և մարդկային բոլոր հատկությունների խառնակումը և փոխարկումն է:

Մերկացնելով դրամի այս խեղաթյուրող դերը հասարակության մեջ, Շեքսպիրը նույն «Տիմոն Աթենացում» ցույց է տալիս, որ դրամը, ոսկին դարձել է այն միակ կապը, որ շաղ»

¹ Մարքսը և էնգելսը արվեստի մասին, 1934 թ., Հայպետհրատ, էջ 54:

² Նույն տեղը:

կապում է մարդկանց կյանքի, հասարակության և միմյանց հետ: Եվ քանի որ նա դադարեց է բոլոր կապերի կապը, ապա նա է այն միակ ուժը, որ կապում և արձակում է ամեն տեսակի կապեր: Շեքսպիրի այն դիտողության առթիվ, որ դրամը միացնում է բոլոր անհարիր և անկարելի երևույթները և ստիպում է նրանց գրկախառնվել, Մարքսը նշում է. — «Քանի որ դրամով փոխանակվում են ոչ թե մի որոշ հատկություն, որոշ մի իր, կամ մարդուն հատուկ որոշ ուժեր, այլ մարդկային և բնական ամբողջ առարկայական աշխարհը, ապա նրա տիրողի տեսակետից՝ դրամով փոխանակվում են ամեն մի հատկություն կամ առարկա, ամեն մի հատկությամբ և առարկայով՝ նույնիսկ իրենց հակադիր: Դրամը անհնարինությունների եղբայրացումն է, նա հակասականին ստիպում է համբուրվել»¹:

Դրամի երկրորդ հատկությունը, որ Մարքսի կարծիքով Շեքսպիրը ընդգծել է, այն է որ լեռն համայնական (տիեզերական) պոռնիկն է, տիեզերական կավառ մարդկանց, և ժողովուրդներին»²:

Շեքսպիրը, որ այն կարծիքի էր, թե սերը պետք է փոխանակվի սիրով, ազնվությունը՝ ազնվությամբ, հավատարմությունը՝ հավատարմությամբ և այլն, չէր կարող հաշտվել մի հասարակության հետ, որտեղ մարդը դառնում է ղեկավարում սրիկայի՝ դրամի ստրուկը:

Շեքսպիրը իր ստեղծագործություններում ամենայն անողորմությամբ մերկացնում է նաև այն գոհհիլ էգոիզմն ու բուրժուական էգոիստական պրակտիկան, որ այնքան տիպական է կապիտալի նախասկզբնական կուտակման շրջանի և առհասարակ բուրժուական հասարակության համար:

«Ֆեոդալական հասարակությունը, — գրել է Մարքսը, — քայքայվեց մինչև իր հիմքը — մառդը, բայց այն մարդը, որը հանդիսանում է նրա հիմքը, մինչև էգոիստական մարդը»³: Հենց այս էգոիստական մարդն էլ դարձավ բուրժուական հասարակության կենտրոնական դեմքը, մի հասարակության, որը հանդիսանում է «Ինդիվիդուալիզմի սկզբունքի հետևողական կիրառումը», և որտեղ «անհատական գոյությունը վերջնական նպատակ է»³:

Շեքսպիրի ներկայացրած բոլոր չարագործները՝ Յագոն, Ռիչարդ III-ը, Դոն Քերիլը, Ռեգանը, Էդմոնդը, Ռուզբեկրացը, Գիլդենշտերնը, Անջելոն և մյուսները հենց այդ մասնավոր շահի էգոիզմի, կեղծիքի ու ստության ամենատիպիկ ներկայացուցիչներն են: Սրանք բոլորն էլ աներկարարներ են, այն չեն, ինչ թվում են, սրանք բոլորն էլ ղեկավարվում են Լեդի Մակբեթի հայտնի սկզբունքով:

«Եթե ուզում ես խաբել աշխարհը նմանվիր նրան,

Մեծարիր աչքով, ձեռքով և լեզվով

Երևա ինչպես անմեղ ծաղիկը

Սակայն ներքևից եղիր թունոտ օձ»:

Շեքսպիրը, ֆեոդալիզմի հետ միասին մերժելով բուրժուական-էգոիստական այդ պրակտիկան և նրա կրողներին, իր դրոժմանության երրորդ շրջանում շարունակում է պաշտպանել իր հումանիստական սկզբունքները: «Սիմբլիոն», «Զմեռային հեքիաթ», «Փոթորիկ» և այլ գործերում նա շարունակում է մերկացնել պալատական ցոփ կյանքը, պալատական ինտրիգներն ու դավադրությունը, զրպարտության ու թույնի պրակտիկան, դրամի ստրուկներին: Այդ

¹ Մարքսը և էնգելսը արվեստի մասին:

² Նույն տեղը:

³ Նույն տեղը:

բոլորին նա հակադրում է բյուրեղի նման պարզ և մաքուր իր հումանիստ հերոսներին, ազնիվ, անշահախնդիր սիրո, հավատարմության, մարդկայնության, հումանիստական բարձր իդեալների աշխարհը: Հետաքրքիր է նշել, որ պալատական ցոփ կյանքին և նազդ փողի պրակտիկային Շեքսպիրը այժմ հակադրում է նաև բնությանը, գյուղական կյանքի մարդկայնությունը, բարձրի պարզությունը:

Շեքսպիրի այս շրջանի ստեղծագործությունների ամենաբնորոշ գծերից մեկն այն է, որ նրանց մեջ իշխողը դառնում է հեքիաթային ֆոնը: Այստեղ արդեն մենք չենք հանդիպում այն ռեալ, տիպական իրադարձությունների և հերոսների նկարագրությանը, որ այնքան բնորոշ էր նրա նախորդ շրջանի գործերի համար:

Այդ բոլորին փոխարինում են հեքիաթային սյուժեն և այլաբանական նշանակություն ունեցող հերոսները:

Այս սկզբունքով է գրված նրա այս շրջանի ամենալավագույն գործը՝ «Փոթորիկը», որը միաժամանակ շեքսպիրագետները նրա կարապի երգն են համարում:

Այս գործի կենտրոնական հերոսը՝ Պրոսպերոն, որ Միլանի իշխանն է, տարվելով գիտությանմբ, երկրի կառավարությունը ժամանակավորապես հանձնում է իր եղբորը: Վերջինս դաժադրություն կազմակերպելով նրա դեմ, սկզբում մտադրվում է սպանել նրան, բայց հետո վախենալով ժողովրդի ցատումից, աղչկա հետ դնում է մի նավակի մեջ և քշում ծովը: Այնուհետև Պրոսպերոյին մենք տեսնում ենք մի անմարդաբնակ կղզում, որտեղ նա շարունակում է խորանալ գիտության մեջ և կարողանում է տիրանալ բնության ուժերին, այդ թվում՝ բնության ոգուն՝ Արիելին:

Պրոսպերոն մարդկային բանականության և ստեղծագործական կարողությունների անսահման հնարավորությունների այլաբանական մարմնացումն է, այն բանականության, որը Շեքսպիրի կարծիքով պետք է թափանցի բնության գաղտնիքների մեջ և իրեն ենթարկի բնության տարերքն ու բոլոր ուժերը:

«Փոթորիկը» հետաքրքիր է նաև այն տեսակետից, որ այստեղ Շեքսպիրը ներկայացրել է նոր հայտնագործված երկրների գաղութացման քաղաքականության մի քանի էական գծերը:

Այն կղզին, որտեղ ապաւտան է գտնում Պրոսպերոն ունի միայն մեկ բնակիչ, Կալիբանը: Սրա մասին կղզի եկած բոլոր եվրոպացիները խոսում են մեծագույն արհամարհանքով և նույնիսկ մարդ չեն համարում: Կալիբանին մարդ չի համարել նույնպես բուրժուական շեքսպիրագիտությունը, պնդելով թե նա ավելի շուտ մարդանման կապիկի և մարդու միջին տեղը բռնող մի արարած է: Դերաւաններից մեկը նրան նույնիսկ ներկայացնում էր պոչավոր կապկանման անասունի կերպարանքով:

Այսպես են նայել և նայում եվրոպական բոլոր գաղութարարները «բնիկներին»: Այդպես է նայում Կալիբանին նաև Պրոսպերոն: Նա սկզբում փորձում է «վայելնուն», «քաղաքակրթել», իսկ երբ նրան չի հաջողվում այդ, այն ժամանակ նա պարզապես ստրկացնում է նրան: Կալիբանը բողոքում է դրա դեմ. — «Կղզին իմն է, ասում է նա Պրոսպերոյին, ինչո՞ւ ինձնից խլում ես... ես իմ կղզում թագավոր էի, դուք եկաք ես դարձա ստրուկ»:

Պարզ է, որ պոչավոր «կապիկը» չէր կարող այդպիսի խորիմաստ ճշմարտություններ ասել «կուլտուրա» տարածող՝ եվրոպացիներին:

Շատ կարևոր է նաև այն տեսարանը, որտեղ Ստեֆանոն Կալիբանին իր ստրուկը դարձնելու համար օղի է խմեցնում: Հարբած Կալիբանը խոստանում է Ստեֆանոյին ցույց տալ կղզու բոլոր հարստությունները, նրա համար կատարել ամեն մի աշխատանք, միայն թե նա «աստվածային հեղուկից» միշտ իրեն բաժին հանի: Շեքսպիրը ցույց է տալիս գաղութացման պրակտիկայում գործադրվող ամենազաղբիկ և ամենից տարածված միջոցներից երկուսը՝ օղին և մտրակը:

Նվ, այնուամենայնիվ, կալիբանը շատ լավ հասկանում է թե ինչ է կատարվում իր կողքում. «Դուք ժայռը դարձրիք ինձ համար բնակարան, իսկ իմ կողքին սեփականացրիք» — ասում է նա: Իրեն ստրկացնողներին և երգում է հայտնի երգը ազատության մասին:

Մյուս հետաքրքիր տիպը Գոնգալուն է իր հռչակավոր ուտոպիայով: «Ն՞ս Եւ աշխտեղ թագաւոր լինեի,— աւում է նա,— ուզում եք իմանալ ինչ կանեի... Կզարդացնեի իմ հանրապետությունը: Արդյունաբերությունը, պաշտոնները կոշնչացնեի, գրագիտություն հարկավոր չէր լինի ոչ ոքի: Այստեղ չէր լինի ոչ ստրկություն, ոչ հարստություն, ոչ աղքատություն: Ես խստորեն կաւգեյների ժառանգությունն ու սահմանները... Այստեղ չէր լինի կառավարություն... Ոչ դավաճանություն, ոչ սուր, ոչ նիզակ, ոչ դանակներ ու գործիք այստեղ չէին լինի: Ինքը բնությունը ամեն ինչ կշնորհեր կերակրելու համար իր անմեղ ժողովուրդը... Այնպես սքանչելի կկառավարեի, որ մոռացնել կտայի անգամ ոսկե դարը...»:

Գոնգալայի այդ դատողությունները շատ հիշեցնում են Դոն-Կիխոտի հայտնի ճառը՝ այն երջանիկ հասարակության մասին, որտեղ մարդիկ չգիտեն երկու բառ՝ իմը և թոնը: Նմանություններ կարելի է գտնել նաև Գոնգալայի «ուտոպիայի» և Ռաբլեի թելիմյան արքայության մեջ: Շեքսպիրագետները այդ «ուտոպիան» համեմատել են նաև Մոնտենի «փոքրձերի» և Թոմաս Մորի «ուտոպիայի» հետ:

Նվ այնուամենայնիվ ճիշտ չեն այն բոլոր շեքսպիրագետները, որոնք փորձում են Շեքսպիրին դարձնել Թոմաս Մորի գաղափարների համոզված պաշտպան:

Ոչ Սերվանտեսը և ոչ էլ Շեքսպիրը չկարողացան ելք գտնել այն աղաղակող հակասություններից, որ գոյություն ունեին նրանց հումանիստական իդեալների և նոր ձևավորվող բուրժուական հասարակության միջև: Մերժելով ֆեոդալիզմը և ժխտողական դիրք բռնելով բուրժուական-էգոիստական հասարակության նկատմամբ, նրանք երազում էին մի այնպիսի հասարակության մասին, որտեղ մարդկանց մեջ տիրում է լիակատար ներդաշնակություն և համերաշխություն, ուտեղ կյանքի հիմնական սկզբունքը արդարությունը, բարեկամությունը և մարդկային արժանիքների նկատմամբ հանգես բերած մեծագույն հարչանքն է: Շեքսպիրը երազում էր մի այնպիսի հասարակություն, որ «մոռացնել տար անգամ ոսկե դարը»:

«Ում խոսքը ծնվում է ծանր երկունքից հետո,— ասում է Շեքսպիրի հերոսներից մեկը,— նրան բոլորը լսում են: Մարդկանց համար պարզ է, որ այդ խոսքի մեջ ճշմարտություն է թաքնված»:

Շեքսպիրի ամեն մի ստեղծագործություն ծնվել է այդպիսի ծանր երկունքից հետո: Նա պատկանում է համաշխարհային գրականության այն բացառիկ հանճարների թվին, որոնք յուրացնելով մարդկության նախորդ զարգացումով ստեղծված կուլտուրայի լավագույն նվաճումները, այդ բոլորը անցկացնելով իրենց ստեղծագործական քուրայով, դարձրել են միս ու արյուն և պայքարել իրենց դարաշրջանի պրոգրեսիվ գաղափարների համար:

Նվրուպական վերածննդի բուն էությունը — աշխարհի ու մարդու հայտնագործումը այդ շրջանի ոչ մի գրողի մոտ այնքան խորը և ամբողջական արտահայտություն չի գտել, ինչպես Շեքսպիրի:

Շեքսպիրը թատրոնը և դրամատուրգիան համարում էր «ժամանակի խոսացումը և համառոտ տարեգրությունը»: Նրա կարծիքով թատրոնի և դրամատուրգի խնդիրն է. — «այսպես ասած մի հայելի պահել բնության առաջ, ցույց տալ առաքինության իր սեփական դեմքը, մոլություն՝ իր պատկերը և ժամանակի դեմքին ու մարմնին՝ իր տեսքն ու տիպը»:

Ղեկավարվելով այս սկզբունքներով Շեքսպիրը ռեալիստական մեծ հանճարով տվել է իբրապարծ դարաշրջանի հասարակական-քաղաքական կյանքի լայն պատկերը, կործանվող ֆեոդալիզմի և նոր ձևավորվող բուրժուական հասարակության վիթխարի բախումները, Նրա ամենմի ստեղծագործություն իր դարաշրջանի այս կամ այն կողմի խտացումը և համառոտ տարեգրությունն է:

Շեքսպիրի մոտ վերածնության դարաշրջանի ռեալիզմը հասավ իր ամենաբարձր արտահայտությանը Նրա ռեալիզմի ամենաէական առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ թեքրոնիկներում և թե մյուս գործերում հանդես բերած խարակտերները իրենց վարմունքի շարժառիթները ստանում են ոչ թե անհատական ճղճիմ բաղձանքներից, այլ այն պատմական հոսանքից, որ հանդիսանում է նրանց կրողը: Հենց այս հանգամանքն էլ Շեքսպիրի ստեղծագործություններին տալիս է դարաշրջանային իմաստ և նշանակություն:

Այդ ռեալ պատմական կյանքը, հոսանքը, որ Շեքսպիրի մոտ հաճախ ժամանակ է կոչվում, կոնկրետանում է տիպական հանգամանքների ձևով և դառնում խարակտերների կրողն ու նրանց գործողությունները պայմանավորող ուժը: Չնայած պատմական քրոնիկների, գործող կենտրոնական հերոսները ազնվական դասակարգին պատկանող մարդիկ են, Շեքսպիրը նրանց հանդես է բերում հասարակական և ժողովրդական կյանքի լայն ֆոնի վրա, այդ հերոսների և ժամանակի՝ պատմական անհրաժեշտության մեջ տեղի ունեցող վիթխարի կոնֆլիկտների հողի վրա: «Համլետին» մեջ տիպական հանգամանքները իր շավղից դուրս սայթաքած ժամանակն է, որը և որոշում է նրա գլխավոր հերոսի վարքագիծը, գործողությունների բնույթը և ընթացքը:

Այս պատմական մոտեցումով էլ պետք է բացատրել շեքսպիրյան դրամաների այն «ժողովրդական օրենքները» և խարակտերների այն ճազատ և լայն նկատագրությունը, որի մասին խոսել է Պուշկինը:

Շեքսպիրի ամեն մի ստեղծագործություն միաժամանակ մարդկային անհատականության հայտնագործումն էր այս բառի ամենալայն իմաստով: Պաշտպանելով ֆեոդալական կրոնական կապանքներից ազատ մարդկային անհատականության իդեալը, Շեքսպիրը մեծ օպտիմիզմով պայքարել է մարդկային լավագույն արժեքների համար՝ խորապես հավատալով մարդու ստեղծագործական կարողությունների անսահման հնարավորություններին: Բազմակողմանի, կենդանի խարակտերներ կերտելու շեքսպիրյան վարպետության մասին մեծ հիացմունքով խոսել է Պուշկինը.— «Շեքսպիրի կերտած խարակտերները որևէ կրքի կամ արատի մարմնացում չեն, ինչպես Մոլիերիինը, այլ բազմաթիվ կրքերի, բազմաթիվ արատների կենդանի կրողներ. հանգամանքները դիտողին զարգացնում են նրանց բազմերանգ և բազմաբարդ ընկալողությունը. Մոլիերիի մոտ ժլատը ժլատ է միայն, Շեքսպիրի մոտ Շայլոկը ժլատ է, ազա՛հ, վրեժխնդիր, սրամիտ»:

Տալով իր ժամանակվա մարդկանց կենդանի, վառ նկարագրությունը, թափանցելով մարդկային հոգեբանության, հայացքների, խոհերի, գգացմունքների ու կրքերի բոլոր անկյունները, Շեքսպիրը խարակտերների բոլոր էական առանձնահատկությունները բացում էր գործողության, պայքարի մեջ: Այստեղից էլ այն կենդանությունն ու գործողության հարստությունը, այն կյանքն ու շարժումը, որ այնքան բարձր են գնահատել Մարքսն ու Էնգելսը: Դրամայի ապագան Էնգելսը տեսնում էր գաղափարական մեծ խորության, պատմական գիտակցական բովանդակության և շեքսպիրյան կենդանության ու գործողության հարստության միացման մեջ: «Գաղափարական մեծ խորությունը... պատմական գիտակցական բովանդակության լիակատար միաձուլումը շեքսպիրյան կենդանության և գործողության հարստության հետ,— գրել է Էնգելսը,— հավանորեն կիրառործվի միայն ապագայում և գուցե բոլորովին էլ ոչ գերմանացիների ձեռքով: Ճիշտ հենց այդ միաձուլման մեջ եմ ես տեսնում դրամայի ապագան»¹:

Շեքսպիրի երկերի հայերեն ներկա հրատարակությունը խիստ հատկանշական մի երեւիւթ է: Սուվետական Միութիւնը վաղուց դարձել է Շեքսպիրի երկրորդ հայրենիքը: Այստեղ չի կարելի շնչել, որ նրա երկերի լիակատար ժողովածուն անգլերեն լեզվով առաջին անգամ

լույս տեսավ մեզ մոտ՝ սոցիալիզմի երկրում: Սրան պետք է ավելացնել ռուսերեն նոր թարգմանությունները և բազմաթիվ հրատարակությունները: Բացի այդ, Շեքսպիրի գործերը լույս են տեսել նաև Սովետական Միության ժողովուրդների քսանյոթ լեզվով՝ մոտ մեկ և կես միլիոն տիրաժով:

Սովետական բեմը առաջին անգամ ներկայացրեց իսկական Շեքսպիրին, իսկ սովետական շեքսպիրաբանությունը, հենվելով մարքսիզմի կլասիկների ասույթների վրա առաջին անգամ գիտականորեն ցույց տվեց Շեքսպիրի թողած գրական ժառանգության բուն աղծնքն ու նշանակությունը: Ոչ ֆեոդալական կարգերի ռեստավրացիայի իդեոլոգները և ոչ էլ լիբերալ բուրժուական շեքսպիրագիտությունը չկարողացան և չէին կարող ճիշտ ըմբռնել Շեքսպիրի ստեղծագործությունների բուն էությունը՝ հակաֆեոդալական և հակաբուրժուական բնույթը: Շեքսպիրը բացարձակապես անմատչելի է նաև այսօրվա բուրժուական Անգլիայի համար: Դրա լավագույն ապացույցը շեքսպիրագիտության ողորմելի վիճակն է Անգլիայում, որ ցայտուն կերպով դրսևորում է բուրժուական կուլտուրայի նեխման և քայքայման պրոցեսը:

ՀԱՄԼԵՏ

ԻՇԽԱՆ ԴԱՆԵՄԱՐՔԱՅԻ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՎԱԾՈՎ

Գ Ո Ր Ծ Ո Ղ Ա Ն Ձ Ե Ր

ԿԼԱՎԴԻՈՍ, Դանեմարքայի թագավոր
ՀԱՄԼԵՏ, որդի նախկին թագավորի
ՖՈՐՏԻՆՐԱՍ, իշխան Նորվեգիայի
ՀՈՐԱՅԻՈ, բարեկամ Համլետի
ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ, մեծ սենեկապետ

ԼԱԵՐՏ, նրա որդին

ՎՈԼՏԻՄԱՆԴ

ԿՈՌՆԵԼԻՈՒՍ

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ

ՕՋՐԻԿ

ՄԻ ԱԶՆՎԱԿԱՆ

ՄԻ ՔԱՀԱՆԱ

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ

ԲԵՌՆԱՐԴՈ

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ, մի զինվոր

ՌԵՅՆԱԼԴՈ, ծառա Պոլոնիոսի

ՄԻ ՀԱՐՑՈՒՐԱՊԵՏ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ

ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐ

ԵՐԿՈՒ ԽԵՂԿԱՏԱԿ, որպես գերեզմանափոր

ԳԵՐՏՐՈՒԴ, թագուհի Դանեմարքայի, մայր Համլետի

ՕՖԵԼԻԱ, դուստր Պոլոնիոսի

Ազնվականներ, պալատական տիկիներ, սպաներ, զինվորներ,
նավաստիներ, սուրհանդակներ և սպասավորներ:

Համլետի հոր ուրվականը:

Տեսարանը՝ էլսինորում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Էլսիցոր¹. մի հարթավայր զոյակի առաջ.

Ֆրանցիսկոն պահակ է կանգնած. գալիս է Բեռնարդոն:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Ո՞վ է:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ. Ոչ, դո՛ւ ինձ ասա. կաց, հայտնիր ո՞վ ես:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

Շատ ապրի արքան:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ. Բեռնարդո՞:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

Ինքը:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ.

Ճշտապահությամբ ձեր ժամին եկաք:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Տասնեփոյն զարկեց. գընա անկողին, գընա, Ֆրանցիսկո:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ. Շնորհակալ եմ, որ արձակում եք.

Սոսկալի ցուրտ է, սիրտս էլ տխուր է:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Պահպանությունըդ լավ հանդա՞րտ անցավ:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ.

Մուկ էլ չըշարժեց:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Լավ, բարի գիշեր:

Եթե հանդիպես Հորացիոյին կամ Մարցելլոսին,

իմ այս գիշերվա պահընկերներին, ասա թող շուտ գան:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ. Նրանք են կարծեմ:— Կաց, էհե՛յ, ո՞վ է:

Գալիս են Հորացիոն և Մարցելլոսը:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Հայրենակիցներ:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ.

Եվ հարկատուներ Դանիո արքայի:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ. Ձեզ բարի գիշեր:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Դե՛հ, գընաս բարով, դու պարկեշտ զինվոր: Քեզ ո՞վ արձակեց:

ՖՐԱՆՑԻՍԿՈ. Բեռնարդոն ինքը անցավ իմ տեղը. ձեզ բարի գիշեր:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Բեռնա՞րդո:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

Ասա, Հորացիոն է դա:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Նըրա մի մասը:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Բարով ես եկել, Հորացիո. բարով, սիրելի Մարցելլոս:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Այն բանն այս գիշեր երևա՞ց նորեն:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

Ոչինչ չեմ տեսել:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Հորացիոն ասում է, թե դա մեր մտքի պատիրքն է միայն,
 Եվ չէ կամենում հավատ ընծայել մեր ասածներին,
 Այն զարհուրելի տեսիլքի մասին,
 Որ երկու անգամ մեր աչքով տեսանք.
 Հենց այդ պատճառով խնդրեցի նրան, որ ինքն էլ մեզ հետ
 Հսկե այս գիշեր ըոպե առ ըոպե,
 Որ եթե նորեն այն տեսիլքը գա,
 Ինքն էլ հաստատե մեր տեսածները, և խոսե հետը:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Բա՛հ, երբեք չի գա:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

Թող մի քիչ նստենք:

Եվ մեկ անգամ էլ հարձակում գործենք ականջներինդ վրա,
 Որոնք այնպես խիստ ամրապնդված են մեր պատմածի դեմ,
 Որ երկու գիշեր ինքներըս տեսանք:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Լավ, եկե՛ք նստենք.

Եվ թող Բեռնարդոն խոսե այդ մասին:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Այս վերջին գիշեր,

Երբ այն բեռնից դեպի արևմուտք գտնվող աստղը
 Իր շրջանն արել, և լույս էր տալիս այն երկնամասին,
 Ուր փայլում է այժմ, Մարցելլոսն ու ես,
 Ճիշտ երբ որ զանգը զարկում էր մեկը...

Գալիս է Ուրվակա՞նը:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Սո՛ւա, լուր, նայիր, գալիս է կրկին:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Նույն կերպարանքով ինչ մեռած արքան:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Դու գիտո՞ւմ մարդ ես², խոսիր նրա հետ, Հորացիո:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Չէ՞ որ նրման է նա թագավորին: Նայիր, Հորացիո:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Իսկ և իսկ նրման. ահ ու զարզանդով լցնում է դա ինձ:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Կարծես ուզում է, որ իր հետ խոսեն:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ.

Հարց տուր, Հորացիո:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ի՛նչ ես դու արդյոք, որ հափշտակում ես գիշերվա այս ժամը

Եվ այս գեղաշուք ռազմական ձևը,

Որով շրջում էր Դանեմարքայի հանգուցյալ տերը:

Հանուն երկնքի, պարտադրում եմ քեզ, խոսի՛ր:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ.

Վշտացավ:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Նայիր, ծանրաքայլ հեռանում է նա:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Կա՛ց, խոսի՛ր, խոսի՛ր: Պարտադրում եմ քեզ, կանգ առ և խոսիր:

Ուրվակա՞նը դուրս է գնում:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Գրնաց. չէ ուզում մեզ պատասխանել:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Տեսա՞ր, Հորացիո: Գույներդ թռել է և դողդողում ես:

Չէ՞ որ սա միայն մտքի պատիրք չէ:

Լավ, ի՛նչ ես կարծում քյա բանի մասին:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Աստվածըս վկա, երբեք ես դրան չէի հավատա

Առանց աչքերիս անխաբ, իրատես վկայությանը:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Չէ՞ որ նրման է նա թագավորին:

ՀՈՐԱՅԻՈ.

Ինչպես ինքըդ քեզ:

Եվ ճիշտ այսպես էր այն իսկ զըրահը, որ նա հագել էր,
 Երբ այն փառամուլ Նորվեգիացու՝ դեմ կռվի դուրս եկավ.
 Եվ ճիշտ այս կերպով ունքը պուստեց՝ երբ թունդ վեճի մեջ
 Այն սահնակ հեծած լեհացիներին տապալեց գետին
 Սառույցի վրա: Զարմանալի է:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Երկու անգամ էլ սըրանից առաջ, այս մեռյալ ժամին՝
 Ռազմական քայլով եկել անցել է պահակի մոտից:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ինչ հատուկ մտքով գործելու համար, այդ դեռ չըգիտեմ.
 Բայց իմ կարծիքի ընդհանուր հակումն ու սըլացքն այն է,
 Որ դա գուժում է մի մեծ սասանում մեր պետության մեջ:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Լա՛վ, եկեք նստենք, և թող ինձ պատմե, ով որ տեղյակ է,
 Թե ինչ միտք ունի այս խիստ ուշադիր հսկողությունը,
 Որ ամեն գիշեր տանջում է երկրի հպատակներին:
 Ինչո՞ւ համար են ամեն օր այսքան թնդանոթ ձուլում,
 Եվ ռազմամթերք գընում օտարից.
 Ինչո՞ւ են այսպես բռնի բանեցնում նավագործներին,
 Որոնց չարաչար աշխատությունը
 Կիրակին լի օրից չէ զանազանում.
 Ի՞նչ է պատրաստում, որ այս քրտնաթոր աճապարանքը
 Դարձնում է գիշերն օրվա զուգակից աշխատավորը:
 Ո՞վ է կարող ինձ տեղեկություն տալ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Այդ ես կարող եմ. գոնե այսպիսի մի փսիսուք կա:

Մեր վերջին արքան, որի պատկերը այժմ երևաց,
 Ինչպես լավ գիտեք, նախկին Ֆորտինբրաս Նորվեգիացուց,
 Որն իր նախանձոտ գոռոզությունից խթահարված էր,
 Ասպարեզ կանչվեց: Այդ մենամարտում մեր արի Համլետն —
 Ինչպես որ նրան ծանոթ աշխարհի այս բոլոր մասում
 Ճանաչում էին — հաղթեց ու սպանեց այն Ֆորտինբրասին.
 Եվ նա զբոլոթյամբ կնքված դաշնագրի, որ թե՛ օրենքով,
 Թե՛ ասպետական կարգ ու կանոնով վավերացված էր,
 Իր տիրած հողերն ու կյանքն էլ հետը տուժեց հաղթողին:
 Մեր թագավորն էլ նույն չափով հողեր գըրավ էր դրել,
 Որ Ֆորտինբրասին պիտի հասնեին՝ եթե նա հաղթեր.
 Ինչպես իր հողերն, նույն պայմանագրով, որոշ հոգվածով
 Համլետին ընկան: Եվ այժմ, պարոն, փոքր Ֆորտինբրասը
 Անփորձ եռանդով վառված ու լցված՝
 Նորվեգիայի սահմանների վրա՝ այստեղ այնտեղից
 Մի խումբ քաջասիրտ բախտախնդիրներ իր շուրջն է խմբել,
 Որոնք փեխարեն հաց ու ապրուստի,
 Պատրաստ են փորձել մի խիզախ ձեռնարկ, որից բան դուրս գա.
 Եվ դա չէ՞ այլ ինչ — որպես հայտնի է մեր պետությանը —

Եթե ոչ, զեւթով և բռնի ուժով ետ խլել մեզնից
Այն բոլոր հողերն, որ հայրը տուժեց:
Այս է, կարծում եմ, մեր պատրաստութեան բուն նպատակը,
Մեր հակողութեան դրդապատճառը,
Եվ երկրի բոլոր այս հապշտապի և իրարանցման
Բռն շարժառիթը:

ԹԵՌՆԱՐԴՈ. Ես էլ կարծում եմ, որ այդ է միայն, և ոչ ուրիշ բան.

Եվ հենց դրա հետ հարմար է գալիս,
Որ շարագուշակ այս ոգին զինված ճեմում անցնում է
Պահակի մոտից՝ ճիշտ հար և նրման այն թագավորին,
Որ այս կռիվների պատճառն էր և է՛:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Մի հյուսիս է դա մեր մտքի աչքը աղոտացնելու.

Այն օրերի մեջ, երբ Հռովմ հասել էր փառքի գագաթին,
Հզոր Հուլիոսի՝ մահից քիչ առաջ՝
Շիրիմներն իրենց վարձակալներից դատարկվում էին,
Եվ մեռելները, պատանած, Հռովմի փողոցների մեջ
Թոթովում էին և աղաղակում.

Աստղեր դուրս եկան՝ հրեղեն գեսերով. արյան ցող իջավ,
Եվ խանգարում կար արեգակի մեջ: Այն տամուկ աստղը,
Որ ներգործում է Նեպտունի ահեղ պետութեան վերա՞,
Այնպես հիվանդ էր իր խավարումից,
Որ կարծես մոտ էր աշխարհանցումը՞:
Այժմ էլ նույնպիսի արհամարքների նախագուշակներ,
Առաջընթացներ, որ միշտ կանխում են բախտի քույրերին,
Եվ նախերգանք են գալիք աղետի,
Երկինքն ու երկիրն արդեն ցույց տրվին մեր երկրամասին
Եվ ժողովրդին: Բայց հո՛ւշ. մտիկ տուր: Գալիս է նորեն:

Ուրվականը գալիս է կրկին:

Ճամփան կրկտրեմ՝ թեկուզ շանթի ինձ՞.

— Կանգ առ, ո՛վ պատիրք, եթե մի հնչյուն կամ թե ձայն ունիս,
Խոսի՛ր ինձ.

Եթե անելու մի բարի բան կա,
Որ կարողանա սփոփանք տալ քեզ, և ինձ թողութուն,
Խոսի՛ր ինձ.

Եթե գիտակ ես երկրիդ նսահին,
Որից, թերևս, կանխագիտությամբ կարենա խույս տալ,
Օ՛հ, խոսի՛ր:

Եթե կյանքիդ մեջ բռնությամբ կորզած գանձեր ես խորել
Գետնի արգանդում, որոնց պատճառով, ինչպես ասում են,
Մեռնելուց հետո դուք ոգիներըդ ելնում շրջում եք,
Ասա՛, կա՛ց, խոսի՛ր:— Կտրիր առաջը, Մարցելլոս:

Աֆլաթը կանչում է:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Զարկե՛մ գեղարդումս:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Եթե չըկանգնի, զարկի՛ր:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

ՀՈՐԱՅԻՈ.

Այստեղ է:

Այստեղ է:

Ուրվականը շփանում է:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Գրնա՛ց:

Մենք վատ ենք վարվում՝ այսպես վեհափառ մի էակի հետ
Բռնադատության մեր այս ցույցերով:

Նա օդի նըման անխոցելի է,

Եվ մեր ընդունայն զարկերը՝ միայն շարամիտ հեգնանք:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Խոսելու վրա էր, երբ որ աքլորը կանչել սկսավ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Եվ նա չբացավ ինչպես հանցագործն ահալոր կոչից:

Լսել եմ, աքլորն, այդ առավոտովա շեփորահարը

Իր բարձրահնչյուն և զիլ հագագով

Զարթեցրնում է օրվա աստըծուն⁸.

Եվ նրա ձայնից՝ թավառաշրջիկ բանդախույս ոգին,

Ծովի մեջ լինի թե կըրակի մեջ, երկրում թե օդում,

Աճապարում է դեպի իր բանդը.

Դրրա ճշտության այս ներկա դեպքն էլ ապացույց եղավ:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Այո, չբացավ աքլորի կանչից.

Ոմանք ասում են, թե միջտ, երբ մոտ է այն եղանակը,

Երբ որ մեր Փրկչի ծընունդն է տոնվում,

Այգի թռչունը երգում է անվերջ ամբողջ գիշերը,

Ասում են այլևս ոչ մի ուրվական չէ կարող դուրս գալ,

Եվ գիշերները առողջարար են,

Մոլորակները էլ չեն հարվածում,

Էլֆը չէ թռվում, ոչ էլ վհուկը կարող է դյուլթել՝

Այնպես սրբասուն և շնորհալից ժամանակ է այն⁹,

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ես էլ լսել եմ, և հավատում եմ մասամբ այդ բանին.

Բայց մտիկ տըվեք, Արևածագը, վարդ պատմունճանով,

Ճեմում է այնտեղ՝ այն արևելյան սարի ցողի վրա:

Վերջ տանք ուրեմն մեր պահպանության. և, թե ինձ լսե՞ք՝

Գրնանք և հայտնենք մեր այս տեսածը իշխան Համլեթին.

Կյանքովըս երդո՞ւմ, այս ուրվականը, որ համր է մեզ հետ,

Անշուշտ կուզենա նրա հետ խոսել:

Համաձայն եք դուք, որ լուր տանք նրան՝

Դրված մեր սիրուց, որպես և պարտքից:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Լավ, այդպես անենք, և ես լավ գիտեմ թե այս առավոտ

Որտեղ կարող ենք շատ հարմարությամբ հանդիպել նրան:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի մեծ սրահ գոյակում.

Փողեր: Գալիս են թագավորը, թագուհին, Համլետը, Պոլոնիուսը,
Լաերտը, Վոլտիմանդը, Կռոնեիուսը, ազնվականներ և սպասավորներ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Թեև մեր Համլետ սիրելի եղբոր մահվան հիշատակը
Թարմ է տակավին, և մեզ պատշաճ էր վշտով համակվիլ,
Եվ պետք էր համայն մեր պետությունը
Մեկ ճակատ դառնար ցավից կծկված՝
Բայց դատողությունն այնպես սրտի դեմ պայքար է մղել,
Որ մենք ավելի խոհական վշտով հիշում ենք նրան,
Առանց ինքներս մեզ մոռանալու:
Այս պատճառով էլ՝ մեր նախկին քրոջն, այժմյան թագուհուն,
Եվ այս ռազմակուռ թագավորության գահընկերուհուն,
Թող այսպես ասենք, ճնշված հրճվանքով,
Մեկ արտասվաթոր, մեկ ուրախ աչքով,
Թաղման հանդեսում ուրախանալով, հարսնիքում լալով,
Ցավ ու ցնծություն զույգ նժարներում հավասար կշռած՝
Կրնության առի՞նք. և այս բանի մեջ անտես չենք արել
Ավելի խոհեմ ձեր խորհուրդները,
Որ ազատորեն մեզ հաղորդեցիք գործի ընթացքում:
Բոլորի համար շնորհակալություն:
Այժմ ուրիշ հարց կա, որ ձեզ հայտնի է. փոքր Ֆորտինբրասը,
Մեր արժանիքը չափազանց նըվազ գընահատելով,
Կամ թե կարծելով, որ մեր սիրելի եղբոր մեռնելով
Մեր պետությունը պառակտելով է և կազմալուծված,
Դրան կցելով առավելության իր սին երազը՝
Համարձակվել է մեզ մի պատգամով անհանգիստ անել
Նոյ պահանջելով այն կալվածները,
Որ նրա հայրը օրենքի բոլոր երաշխիքներով,
Տուժել է հօգուտ մեր կտրիճ եղբոր: Այս նրա մասին:
Այժմ գանք մենք մեզ, և մեր գումարած ներկա ժողովին:
Ահա մեր գործը. այստեղ գրելի ենք ծերուկ նորվեգին,
Որ հորեղբայրն է այս Ֆորտինբրասի,
Եվ անկարացած, անկողնում ընկած՝
Իր եղբոր որդու մտադրությունից լուր անգամ չունի,
Որ կասեցընե նրա ձեռնարկի շարունակումը.
Քանզի իր բոլոր զորաժողովը, թրվով ու կազմով,
Համախմբված է նրա սեփական հպատակներից.
Եվ ահա մենք ձեզ, բարի Կռոնեիուս, և ձեզ, Վոլտիմանդ,
Պաշտոն ենք տալիս տանել ողջուններս ձեր նորվեգիացուն.
Բայց չենք տալիս ձեզ ուրիշ անձնական լիազորություն

Բանակցություններ վարելու իր հետ, ավելի քան այն,
 Ինչ որ մանրամասն այս հոգվածները ձեզ արտոնում են:
 Բարի ճանապարհ, թող ձեր շտապը ապացույց լինի
 Ձեր անձնվիրություն:

ԿՈՌՆ. ԵՎ ՎՈՒՏ. Պատրաստ ենք թե՛ այս, թե՛ ամեն բանում ապացուցել այդ
 ԹԱԳԱՎՈՐ. Տարակույս չունինք. բարի ճանապարհ:

Վաղիմանդը և Կոռնելիուսը դուրս են գնում:

Եվ այժմ, Հաերտ, դու ի՞նչ խոսք ունիս,
 Ասացիր ինձնից մի խնդրանք ունիս, ի՞նչ է այդ, Հաերտ.
 Ձեռն կարող խոսել բանավոր կերպով Դանիո արքային,
 Յվ իզուր անցնի: Ի՞նչ բան կարող ես հայցել ինձանից,
 Որ իսկույն չըտամ որպես իմ ընծան, ոչ քո խնդրանքը:
 Գլուխը սրտին այնպես մոտիկ չէ,
 Կամ ձեռքը բերնին այնպես ծառայող,
 Ինչպես դանիական գահը քո հորըդ:
 Ասա ինձ, Հաերտ, ի՞նչ է փափագըդ:

ԼԱԵՐՏ.

Ողորմած տեր իմ,

Ձեր թույլտվությունն ու բարի շնորհը Ֆրանսիա դադնալու,
 Ուրկից թեպետ և մեծ հոգարությունք ես այստեղ եկա
 Ձեր թագադրության առթիվ հարգանքնս մատուցանելու,
 Բայց այժմ այդ պարտքնս կատարելուց ետ՝
 Խոստովանվում եմ, որ բոլոր խոհերս ու տենչանքներս
 Ձգտում են կրկին դեպի Ֆրանսիա, և խոնարհվում են
 Ձեր ներողամիտ թույլտվությունը հայցելու համար:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Արդյոք հորիցըդ հրաման առե՞լ ես. նա ի՞նչ է ասում:

ՊՈՒՆՏՈՒՄ. Տեր իմ, տքնաջան թախանձանքներով նա կորզեց ինձնից
 Դանդաղ հրամանըս. և վերջ ի վերջո ես ստիպվեցա
 Դրոշմել դժկամ հավանությունըս իր կամքի վրա.
 Խնդրում եմ, տեր իմ, թույլ տրվեք գրնա:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ընտրիր պատեհ ժամ, Հաերտ, տեր եղիր քո ժամանակիդ:
 Եվ բարի ձիրքերդ թող գործածեն այն ըստ քո հաճույքին:
 Իսկ այժմ, Համլետ, իմ եղբոր որդի, և նույն իսկ որդի...

ՀԱՄԼԵՏ. (Առանձին) Մի քիչ ավելի քան եղբոր որդի, պակաս քան որդի:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ի՞նչ ասել է այդ, որ դեռ թուխպերը կախված են վրադ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդպես չէ, տեր իմ. չափից ավելի արևի տակ եմ¹⁰:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Սիրելի Համլետ, դեն ձգիր քեզնից այդ մրույլ գույներ,
 Եվ թող քո աչքը բարեկամի պես նայե Դանիացուն:

Հերիք է այդպես կախված կռպերով

Ազնիվ ծընադիդ որոնես հողում.

Դու գիտես, որ դա առօրյա բան է.

Ով որ ապրում է պետք է և մեռնի,
Անցնելով կյանքից ի հավերժություն:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդպես է, տիկին, սովորական բան է:

ՔԱԳՈՒՀԻ. Եթե այդպես է, ինչո՞ւ է դա քեզ անսովոր թրվում:

ՀԱՄԼԵՏ. Թըվո՞ւմ, ոչ տիկին. այլ է՛. չըգիտեմ «թըվո՞ւմն» ինչ բան է:

Ոչ մեկանագույն վերարկու միայն, սիրելի մայր իմ,

Ոչ հանդիսավոր սև հանդերձները,

Ոչ բուռն շունչի հողմային հեքը,

Եվ ոչ աչքերի հորդահոս գետը,

Ոչ էլ երեսի վշտահար տեսքը,

Կսկիծի բոլոր ձև ու կերպերի, նշանների հետ

Կարող են երբեք հարազատորեն ներքինըս հայտնել.

Դրանք բոլորն էլ, ճիշտ է, թըվո՞ւմ են.

Դրանք բոլորն էլ բաներ են, որ մարդ կարող է խաղալ.

Բայց այստեղ ներսըս այնպիսի բան կա, որ անց է ցույցից:

Իսկ սրանք վշտի պաճուճանքն են լուկ և արդուզարդը:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Շատ սիրալիր է, և սրտիդ համար պատվաբեր, Համլետ,

Որ վճարում ես սուգի պարտքերդ հանգուցյալ հորդդ.

Բայց պետք է գիտնաս, որ հայրդ նույնպես կորցրեց մի հայր,

Այդ կորած հայրն էլ կորցրեց իրենը.

Եվ վերապրողը՝ իր որդիական պարտականությունը՝

Պետք է սուգ պահե որոշ ժամանակ,

Բայց հարատեւ համառ վշտի մեջ՝ նշանակում է

Սաստիկ ամբարիշտ կամակորություն. ոչ առնացի սուգ,

Դա ցույց է տալիս երկնքի հանդեպ ապստամբ մի կամք,

Մի սիրտ անպաշտպան, մի միտք անհամբեր,

Եվ պարզ ու անուս հասկացողություն. քանի որ մի բան,

Որ, դիտենք, նույնչափ սովորական է և պետք է լինի

Որչափ ամենեն հասարակ բանը մեր խելքի առաջ՝

Ինչո՞ւ խռովկան դժկամակությամբ մեր սրտին առնենք:

Ձէ՛, հանցանք է դա երկնքի հանդեպ,

Հանցանք է նույնիսկ մեռյալների դեմ, և բընության դեմ,

Եվ դատողության առաջ՝ անհեթեթ,

Որի առօրյա բընաբանն է հայրերի մահը,

Եվ որն առաջին դիակից՝ մինչև այսօր մեռնողը

Աղաղակում է «Այսպես է կարգը»:

Դեն ձգիր ուրեմն այդ անգոր վիշտը, աղաչում ենք քեզ,

Եվ ընդունիր մեզ որպես քո հայրը.

Քանի որ պետք է աշխարհն իմանա

Որ ամենեն մոտ դու ես մեր գահին,

Եվ ես ոչ նըվազ սեր ու գորովանք ունիմ դեպի քեզ,

Որքան ամենեն սիրալիր հայրը դեպի իր որդին:

Գալով քո հայտնած դիտավորության,

Որ կամենում ես վիտտենբերգ դառնալ և դեռ ուշանել,

Դա մեր փափագին սաստիկ ներհակ է:
Աղաչում ենք քեզ, հոժարիւր կենալ և ապրել այստեղ
Իբրև մեր աչքի խինդ և սփոփանք,
Իբրև գլխավոր մեր պալատական,
Մեր եղբորորդի, և իբրև որդի:

ՔԱԳՈՒՂԻ. Մորըդ խնդրանքը թող իզուր շանցնի, սիրելի Համլետ.

Ե՛ս էլ խնդրում եմ, կաց այստեղ, մեզ մոտ, մի՛ գնար Վիտտենբերգ¹¹:

ՀԱՄԼԵՏ. Տիկին, ջանք կանեմ ձեզ հնազանդելու:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Ահա սիրալից և լավ պատասխան.

Եղի՛ր Դանիայում ինչպե՛ս ինքներըս:— Եկ գընանք, տիկին,
Համլետի այս հեզ և անբռնադատ համակերպումը
խայտանք է սրտիս. ի պատիվ որին՝
Դանիայի արքան չրպետք է ըմպե ցնծալից բաժակ
Առանց որ իսկույն մեծ թնդանոթը հայտնե ամպերին,
Եվ թագավորի խմած կենացին երկինքը ձայն տա՝
Երկրային ամպրոպն անդրադարձելով: Գնանք միասին:

Փողեր: Բայցըր գնում են բացի Համլետից:

ՀԱՄԼԵՏ. Երանի այս պինդ, խի՛ստ պինդ մարմինը

Հալվեր ու լուծվեր, և փոխվեր ցողի.

Կամ անվախճանը ուղղած չլիներ իր պատվիրանը

Անձնասպանի դեմ: Աստվա՛ծ իմ, աստվա՛ծ,

Ինչպե՛ս տաղտկալի, անհամ ու տափակ, փուշ են թրվում ինձ

Աշխարհի բոլոր վայելչանքները: Թո՛ւհ դըրանց վրա:

Մի պարտեզ է դա, որ քաղհան շեղած սերմի է հասել,

Ուր բընուատ կոպիտ և բիրտ բաները իշխում են միայն:

Ի՛նչ, այստեղ հասնի, դեռ երկու ամիս իր մահից շանցած,

Ոչ, այդքան չրկա, երկո՛ւ էլ չրկա: Ի՛նչ մեծ թագավոր,

Որ սրա մոտ այն էր, ինչ Հիպերիոնը մի սատիրի մոտ¹²:

Այնպես մորըս վրա գուրգուրում էր նա, որ շէր թույլ տալիս

Երկնքի հողմերն մի քիչ խիստ դպչեն նրա այտերին:

Երկի՛նք ու երկի՛ր, պե՛տք է միտ բերեմ.

Այնպես փարած էր նա իր ամուսնուն,

Որ խորթակը աճում էր կարծես հենց իր սընունդով.

Եվ այնուհանդերձ մեկ ամիս շանցա՛ծ: Ա՛խ, չըմտածեմ...

Թուլություն, անունըդ կին է:

Մի փոքրիկ ամիս. նախքան մաշվելին այն կոշիկները,

Որոնցով քայլում էր նա խեղճ հորըս մարմնի ետևից,

Ինչպես Նիոբեն, հաճա՛կ արտասուք, նա ինքը... ինքը...

Տե՛ր աստված, անբան անապունի անդամ

Ավելի երկար սուղ պիտի պահեր:

Եվ ամուսնանա իմ հորեղբո՛ր հետ, իմ հո՛ր եղբոր հետ:

Բայց նա հորս այնքան նըման է, որքան ես Հերկուլեսին:

Մեկ ամիս չեղած, նախքան բորբոքված նրա աչքերից
 Իր ամենակեղծ արտասուքների աղը սրբրվե՛ր՝
 Արդեն պսակվա՛ծ: Օ՛հ, շա՛ր արտորանք:
 Սուրալ այսպիսի հաջողակությամբ դեպի պիղծ մահի՛ճ.
 Դա լավ չէ, ոչ էլ լավ պիտի լինի:
 Բայց պայթի՛ր, սիրտ իմ, քանի որ պետք է կապ դնեմ լեզվիս:

Գալիս եմ Հորացիոն, Մարցելլուսը և Բեռնարդոն:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Իմ հարգանքներս ձերը մեծության:
ՀԱՄԼԵՏ. Ուրախ եմ որ ձեզ առողջ եմ տեսնում:
 Հորա՛ցիոն է նա, թե ոչ ես ինքուս ինձ մոռանում եմ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ինքն է, և հավետ ձեր խոնարհ ծառան:
ՀԱՄԼԵՏ. Պարոն, սիրելի իմ բարեկամս.
 Թող այս անունը փոխանակենք միշտ: Ասա, Հորացիո.
 Ինչո՞ւ ես եկել դու Վիտտենբերգից:— Մարցելլո՛ս:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ.

Sber իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարոն, Քլեախ եմ, որ ձեզ տեսնում եմ:
 (Բեռնարդոյին) Բարի երեկո:— Ճի՛շտ, Վիտտենբերգից ինչո՞ւ ես եկել:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Դատարկաշրջիկ բընավորություն, սիրելի տերըս:

ՀԱՄԼԵՏ. Թշնամուցդ անգամ չէի կամենա այդ խոսքը լսել.
 Դու էլ ականջըս մի՛ բռնադատիր,
 Որ խոսքիդ լսե՛ անձիդ հակառակ.
 Լավ գիտեմ, որ դու այդպիսի մարդ չես.
 Բայց ի՞նչ գործ ունիս Էլսինորի մեջ:
 Մեկնելուցդ առաջ պետք է քեզ մի լավ խմել սովորցնեմ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Տեր իմ, ես եկա ձեր հոր թաղումը տեսնելու համար:

ՀԱՄԼԵՏ. Խնդրեմ, մի՛ ծաղրիր, ուսանող ընկեր:
 Կարծեմ թե եկար մորըս հարսնիքը տեսնելու համար:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Իսկապես, տեր իմ, շատ շուտ հաջորդեց մեկը մյուսին:

ՀԱՄԼԵՏ: Խընայողություն, խընայողություն, Հորացիո:
 Մեռելաճաշի կերակուրները պաղ մատուցվեցան¹²
 Հարսնասեղանի հրավիրյալներին: Լավ էր, Հորացիո,
 Որ իմ ամենեն անգութ թշնամուս երկնքում գտնեի,
 Քան թե այդ օրը տեսած լինեի:
 Հայրը՛ս... կարծես թե տեսնում եմ հորըս:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ա՛հ, ո՞ւր տեղ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. *Հոգուս աչքի մեջ:*

ՀՈՐԱՅԻՈ. Տեր իմ, մեկ անգամ տեսել եմ նրան, ի՞նչ թագավոր էր:

ՀԱՄԼԵՏ. Մա՛րդ էր, Հորացիո, իր ամեն բանով:
 Մեկ էլ չեմ տեսնի նրա նմանը:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Տեր իմ, կարծում եմ, որ երեկ գիշեր ես տեսա նրան:

ՀԱՄԼԵՏ. Տեսա՛ր, ո՞ւմը:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Տեսանք, ազնիվ տեր. երեսակալը վերև էր քաշված:

ՀԱՄԼԵՏ. Խոժո՞ռ էր դեմքը:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ավելի տրտում քան թե բարկացած:

ՀԱՄԼԵՏ. Գունա՞տ թե կարմիր:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Սաստիկ գունատ էր:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ իր աչքերը հառե՞ց ձեր վրա:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Անընդհատորեն:

ՀԱՄԼԵՏ. Ա՛խ, երանի թե այնտեղ լինեի:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Դա ձեզ կապշեցներ:

ՀԱՄԼԵՏ. Հավանական է, շատ հավանական: Երկար սպասե՞ց:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Այնքան, որքան մարդ միջակ շտապով մեկ հարյուր համբո:

ՄԱՐՅԱՆԻՍ ԵՎ ԲԵՌՆԱՐԴՈ. Ավելի երկար, ավելի երկար:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ո՛չ երբ ես կայի:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ նրա մորուքն ալեխառն էր, շէ՛:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ճիշտ ի՞նչ կենդանի ժամանակվա պես. սև արծաթախառն:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես էլ այս գիշեր կըհսկեմ ձեզ հետ. գուցե նորեն գա:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Վստահ եմ կըգա:

ՀԱՄԼԵՏ. Թե ազնիվ հորըս կերպարանքն առնե՛ կըխոսեմ իր հետ

Թեկուզ դժոխքն էլ բերանը բանա և «լուիր» գոչե՛:

Այժմ խնդրում եմ ձեզ բոլորիդ էլ,

Եթե մինչև այժմ այս երևույթը ծածուկ եք պահել՝

Թողեք տակավին, որ ձեր լուսթյան քողի տակ կենա.

Եվ այս գիշեր էլ ինչ որ պատահի,

Տըվեք ձեր մտքին, բայց ոչ ձեր լեզվին:

Ես էլ ձեր սերը կըփոխարինեմ: Դե՛հ, մընաք բարով:

Հարթավայրի վրա տասնումեկի և տասներկուսի մեջ

Կըհանդիպեմ ձեզ:

ԱՄԵՆՔԸ. Մեր հարգանքները ձեր ազնվություն:

ՀԱՄԼԵՏ. Ձեր սերը, պարոններ, նույնպես իմս էլ ձեզ. գընացեք բարով:

Բոլորը գնում են, բացի Համլետից:

Իմ հորըս ոգին սպառազինվա՛ծ... Մի բան կա այստեղ:

Ես կասկածում եմ, որ մի պիղծ ոճիր կատարված լինի:

Երենեկ թե գիշերն եկած լինե՞ր այժմ:

Մինչև այն, հոգիս, անվրդով մընա.

Ձազիր գործերը կըգան հրապարակ,

Թեկուզ երկիրն իսկ թաքցընե՛ իր տակ:

Գնում է դուրս:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ձեր հորը, տեր իմ, թագավորին:

ՀԱՄԼԵՏ.

Հո՞րըս:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Չափավորեցեք խնդրեմ մի բոպե ձեր զարմացումը,

եվ ուշադրությամբ ականջ դրեք ինձ,

Մինչև որ պատմեմ, այս պարոնների վկայությունով,

Պատահած հրաշքը:

ՀԱՄԼԵՏ.

Ի սեր աստուծո, պատմի՛ր շուտ, պատմի՛ր:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Երկու գիշեր է վրայի վրա, այս պարոնները,

Բեռնարդոն ինքը և Մարցելոսը, հսկած ժամանակ,

Գիշերվա կեսին և մեռելային ամայության մեջ

Մի բան են տեսնում: Մի ձև, ձեր հոր պես,

Գլխից մինչև ոտք սպառազինված, երևում է նրանց,

Եվ հանդիսավոր ու ծանր քայլով գալիս անցնում է

Նրանց առջևից. և երեք անգամ քայլում է այսպես

Նրանց ապշահար և ահաբեկված աչքերի առաջ

Եվ գավազանի հեռավորությամբ:

Իսկ սրբանք վախից դոնդողի փոխված՝

Պապանձված կանգնում, և ոչինչ ասել չեն կարողանում:

Այս բանն ահալից գաղտնապահությամբ հաղորդեցին ինձ.

Երրորդ գիշերը ես էլ նրանց հետ պահակ կանգնեցի,

Եվ ճիշտ նույն ձևով, որ պատմել էին, միևնույն ժամին,

Նույն կերպարանքով, ամեն մի բառը կետ առ կետ ճշգրիտ,

Տեսիլքը եկավ: Ձեր հորը, տեր իմ, ճանաչում էի,

Երկու ձեռքս իրար այնպես նրման չեն:

ՀԱՄԼԵՏ. Բայց դա ո՞րտեղ էր:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Հարթավայրի վրա, ուր հսկում էինք:

ՀԱՄԼԵՏ. Ձխոսեցի՞ք իր հետ:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Խոսեցի, բայց նա չըպատասխանեց:

Միայն ինձ թրվաց, թե նա մի անգամ գլուխը վեր տարավ

Եվ շարժում արավ որպես թե մի բան ասել ուզենար:

Բայց այդ բոպեին աքլորը կանչեց,

Եվ նա այդ ձայնից հեռացավ փութով,

Եվ անհայտացավ մեր տեսությունից:

ՀԱՄԼԵՏ.

Շատ տարօրինակ:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Կյանքովդս երդում, հարգելի տերըս, որ ճշմարիտ է:

Եվ մենք մեզ համար պարտք համարեցինք գալ և ձեզ հայտնել:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդպե՛ս, պարոններ. բայց դա ինձ սաստիկ վրդովեցնում է:

Այս գիշեր նորեն պահակը դո՛ւք եք:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ ԵՎ ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

Այո, ազնիվ տեր:

ՀԱՄԼԵՏ. Ձինված էր, ասացիք:

ԲԵՌՆԱՐԴՈ ԵՎ ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ.

Ձինված էր, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Գազաթից կրրո՞ւնկ:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ ԵՎ ԲԵՌՆԱՐԴՈ.

Գլխից մինչև ոտք:

ՀԱՄԼԵՏ.

Դեմքը չըտեսա՞ք:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Մի սենյակ Պոլոնիուսի տան մեջ.

Գալիս եւ Լաեռտը և Օֆելիան:

ԼԱԵՐՏ. Արդեն իրերըս նավի վերա են. մընաս բարեւ, քույր:
 Իրը նպատաւոր լինեն հողմերը, և նավ դառնա՛
 Ջրքընես, այլ ինձ լուր գըրես քեզնից:

ՕՖԵԼԻԱ. Միթե այդ մասին տարակո՞ւյս ունիս:

ԼԱԵՐՏ. Գալով Համլետին և իր սին շնորհին.

Մի քմահաճույք համարիր դու այդ, և արյան մի խաղ,
 Գարնան մանուշակ նորատի բնության,
 Վաղահաս, բայց վաղանց, անուշ, բայց անուռ,
 Մի կարճ թուպի բույրն ու բերկրանքը, ոչինչ ավելի:

ՕՖԵԼԻԱ. Հենց ա՛յդքան միայն:

ԼԱԵՐՏ. Ոչինչ ավելի:

Քանզի բնությունը, երբ զարգանում է,

Չէ աճում միայն ջիւղ ու ծավալով.

Այլ երբ այդ տաճարն ընդարձակվում է,

Հոգու և մտքի ներքին պաշտոնն էլ հետն է դարգանում:

Գուցե իսկապես սիրում է քեզ այժմ,

Եվ նրա կամքի ողջախոհութունն այժմ մաքուր է

Որեւէ կեղտից և կեղծութունից.

Բայց երբ որ նրա բարձր աստիճանը կշռի մեջ դընես՝

Պետք է վախենաս, որ նա ինքն էլ չէ իր կամքի տերը,

Այլ հպաստակն է ինքն իր ծընունդի,

Եվ անկարող է ամեն աննշան անհատի նման

Ի՛ր համար ձեւել, քանի որ նրա այդ ընտրութունից

Կախված է երկրի ապահովությունն ու ողջությունը,

Եվ այդ պատճառով իր ընտրութունը շրջագծված է

Այն մարմնի ձայնով և հոժարությամբ, որի գլուխն է նա.

Ուրեմն, երբ ասե թե քեզ սիրում է,

Խոհեմութունըդ ա՛յն չափով միայն պետք է հավատա,

Որչափ որ Համլետ, իր հատուկ կամքով և աստիճանով,

Կարող է փոխել իր խոսքը գործի, այսինքն, ա՛յնքան,

Որքան Դանիայի ընդհանուր ձայնը հավանութուն տա:

Կշռիր ուրեմն, թե քո պատիվը որքան կըտուժե,

Եթե դուրախաբ ականջով լսես նրա երգերին,

Կամ թե սիրտդ տաս, կամ թե բաց անես ողջախոհ գանձըդ

Նրա սանձազուրկ տարփանքի առաջ:

Վախեցիր, Օֆելիա, վախեցիր դրանից, սիրելի քույրիկ,
 Եվ միշտ պահիր քեզ քո համակրանքի թիկունքը քաշված,
 Հեռու ցանկության նետից ու վտանգից:
 Ամենեն զգաստ կույսն էլ շքվայտ է,
 Եթե լուսնին իսկ ցույց տա իր մարմնի գեղեցկությունը:
 Առաքինությունն ինքն էլ ազատ չէ զրպարտությունից:
 Հաճախ թլթուրը ուտում է դարնան երախայրիքը
 Նախքան թե նըրանք կոկոն բանային,
 Եվ պատանություն վաղ առավոտին, ջինջ ցողի պահուն,
 Վարակիչ հողմերն առավելապես՝ երկյուղալի են:
 Զգո՛ւյշ ուրեմն. վախից ապահով պահասպան չըկա.
 Մատաղ արյունը ինքնին ըմբոստ է
 Նույնիսկ երբ ոչ ոք չէ դրդում նըրան:

ՕՖԵԼԻԱ. Այս բարի դասիդ ազդեցությունը
 Կը պահեմ որպես սրտիս պահապան: Բայց, բարի՛ եղբայր,
 Մի՛ գուցե դու էլ ճիշտ այնպես անես,
 Ինչպես ամբարիշտ քարոզիչներից շատերն են սովոր,
 Որ քարոզելով երկնքի փշոտ զառիվեր ուղի՛ն՝
 Իրենք հղիացած և ապերասան անառակի սլես
 Գնում են վայելքի ծաղկալից շավղով՝
 Հենց իրենք անփուլթ իրենց խորհրդին:

ԼԱԵՐՏ. Ոչ, միամիտ կաց: Բայց ուշանում եմ. ահա և հայրըս:

Գալիս է Պալոմիստը:

Կրկին օրհնենքը կրկին շընորհ է.

Բախտըս ժպտում է տալով ինձ առիթ երկրորդ հրաժեշտի:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Դեռ այստե՞ղ, Լաերտ. գնա, գնա նավը.

Հողմն առագաստիդ ուսին է նստել,

Եվ քեզ են սպասում: Ահա օրհնությունս.

Ձեռքը դնելով Լաերտի գլխին:

Եվ այս մի քանի սկզբունքները հիշողությանդ մեջ,

Տես, լավ փորագրես: Լեզու մի շռայլիւր ամեն մի մտքիդ,

Եվ ոչ էլ ամեն տհաս խորհրդի՝ դործադրություն.

Մարդամոտ եղիր, բայց ոչ գլուհիկ,

Բարեկամներիդ, որ ընտրած լինես և փորձի դըրած,

Պողպատ օղբրով պրկիր հոգուդ հետ.

Բայց ձեռքիդ ափը մի՛ կոշտացընիր՝ պատվասիրելով

Նոր ձվից ելած և դեռ անփետուր ամեն ընկերի:

Զգույշ կաց կովից, բայց երբ մեջ մըտար՝

Այնպես տար գործը, որ զգուշանա ոսոխըդ քեզնից:

Ականջդ ամենքին, ձայնըդ քիչերին.

Առ ամեն մարդուց նըրա կարծիքը,
Դատաւորութիւնըդ քեզ համար պահիր:
Թանկ զգեստ հողիւր, որքան քրտակող կարող է զորել.
Բայց ոչ սեթեթ. ճոխ, ո՛չ վարդարուն,
Քանզի զգեստը հայտնում է հաճախ թե ինչ է մարդը,
Եւ Ֆրանսիայում դիրք ու աստիճան ունեցող մարդիկ
Շատ նուրբ ու ընտիր ճաշակի տեր են, հատուկ այդ բանում:
Ոչ պարտք առ, ոչ տուր. քանզի շատ անգամ փոխատւութիւնը
Թե՛ դրամն է կորցնում, թե՛ բարեկամին.
Փոխատւութիւնն էլ բըթացընում է խնայողութիւնը:
Այս ամենից վեր, միշտ անկեղծ եղիր դու ինքըդ քեզ հետ,
Եւ կըհետևի այս բանին, ինչպես տիւր գիշերին,
Որ ոչ ոքի հետ չես կարող կեղծել: Դե՛հ, գընաս բարով,
Եւ օրհնութիւնըս թող սըրանք քո մեջ արգասավորես:

ԼԱԵՐՏ. Շաք խոնարհարար հրածնէտ եմ առնում:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Գնա, ժամանակ է, և ծառաներդ քեզ են սպասում:

ԼԱԵՐՏ. Մնաս բարով, քույր, և լավ միտ պահիր ինչ որ ասացի:

ՕՖԵԼԻԱ. Քո առածները փակված կըմընան հիշողութիւնս մեջ,
Եւ բանալին էլ կըմընա քո մոտ:

ԼԱԵՐՏ.

Մընացեք բարով:

Գնում է:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Քեզ ի՞նչ է ասել, Օֆելիա:

ՕՖԵԼԻԱ. Ներեցեք, տեր իմ, Համլետի մասին մի բան ասաց ինձ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ժի՛շտ, լավ ասացիր. լսել եմ թե նա վերջերս հաճախ
Առանձին ժամեր նվիրել է քեզ. և թե դու ինքըդ
Շատ անվերապահ և շրոպլ կերպով ընդունել ես նրան:
Նթե այդպես է, — և ինձ ասել են թե ճիշտ այդպես է,
Եւ այդ լոկ իբրև նախազգուշացում — պետք է քեզ ասեմ,
Որ չես գիտակցում այնպես պարզորեն,
Ինչպես վայել է իմ աղջկանըս, և քո իսկ պատվիդ:
Ի՛նչ կա ձեր միջև. ճշմարիտն ասա:

ՕՖԵԼԻԱ. Տեր իմ, վերջերս շատ ապացույցներ տըվել է նա ինձ
Իր համակրութեան:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Համակրութեան, բա՛հ:

Խոսում ես ինչպես մի անփորձ աղջիկ
Անվարժ այսպիսի խիստ վտանգավոր մի պարագայի:
Հավատո՞ւմ ես դու քո այդպես ասած «ապացույցներին»:

ՕՖԵԼԻԱ. Զգիտեմ, տեր իմ, թե ինչ մտածեմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Հա, այդ ե՛ս կասեմ. մտածիր թե դու մի երեխա ես,
Որ ընդունել ես այդ ապացույցներն հնչուն դրամի տեղ,
Մինչ կեղծ են նրանք: Դու քեզ ավելի թանկ ապացուցիր,
Թե ոչ — խեղճ բառի հոգին չըհանենք այսքան կրկնելով —

Հիմարութիւնըդ կապացուցես ինձ:

ՕՖԵԼԻԱ. Տե՛ր իմ, նա միայն սլատվալոր ձեռով իր սերն է հայտնել:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Այո, կարող ես «ձե» անվանել այդ. դե՛ս, գնա բանիդ:

ՕՖԵԼԻԱ. Եվ իր խոսքերը երկնքի բոլոր սուրբ երդումներով
Հաստատում էր նա:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ.

Հա՛, որոգայթներ կտցար ¹⁴ բռնելու:

Վ Ես շատ լավ դիտեմ, որ երբ արյունը բոցավառվում է,
Ի՛նչ շռայլությամբ հողին երդումներ տալիս է լեզվին.
Այդ բոցերն, աղջիկ, որ լույս են սփռում, բայց ոչ ջերմութիւն,
Երկուսիցն էլ զուրկ հենց խոստանալիս, դեռ բերնից շեղած,
Ջրպետք է երբեք կըրակ համարես:
Լսիր, այս օրից՝ մի քիչ ավելի խորնայով եղիր
Օրիորդական ներկայությանը.
Հանդիպումներիդ ավելի դին դիր,
Ոչ թե միշտ եղիր հրամանին պատրաստ:
Գալով Համլետին՝ հիշիր միշտ թե նա երիտասարդ է,
Եվ թե ավելի երկար պարանով կարող է շրջել,
Քան թե քեզ համար թույլատրելի է:
Կարճը, Օֆելիա, հավատ չընծայես այդ երդումներին,
Դրբանք միմիայն վատ միջնորդներ են,
Ոչ թե այն գուշի, ինչ ցույց է տալիս նրբանց դրսինը.
Այլ խնդրարկուներ անսուրբ իղձերի,
Որ փսփսում են սուրբ ու բարեպաշտ կավատների պես
Ավելի սաստիկ խաբելու համար:
Մի անգամ ընդմիշտ թող քեզ պարզ ասեմ, ինձ հաճելի չէ,
Որ այսուհետև ազատ բոպեներդ այդպես շրռայլես
Եվ Համլետի հետ ասուլիս անես:
Զգո՛ւյշ, ասում եմ, խելքըդ ժողովիր:

ՕՖԵԼԻԱ.

Հնազանդ եմ, տեր իմ:

Գնում եմ:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Հարրավայրի վրա.

Գալիս եմ Համլետը, Հորացիոն և Մարցելլոսը:

ՀԱՄԼԵՏ. Օդը շատ խիստ է, սոսկալի ցուրտ է:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Այո, դառնաշունչ և կտրող օդ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՞ր ժամն է հիմա:

✓

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Մոտ տասներկուսն է:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Ոչ, արդեն զարկեց:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ժիշտ, չըլսեցի: Մոտ է ուրեմն այն ժամանակը,
Երբ սովորաբար ոգին գալիս է:

Փողեր. քնդանոք լեմի ետեից:

Այս ի՞նչ է, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Արքան այս գիշեր տոն է կատարում և խնջոյք ունի:
Կոնծաբանում է, և գլտորվելով կայթպար¹⁵ է պարում.
Եվ երբ լցնում է Հռենոսի գինին իր կոկորդն ի վար՝
Թմբուկն ու փողերն այսպես զռում են
Ի պատիվ նրա խըմած կենացին:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Միթե դա մի հին սովորությունն է:

ՀԱՄԼԵՏ.

Այո, այդպես է.

Բայց իմ կարծիքով,— թեև ես ինքըս այստեղ եմ ծընված,
Եվ մանկությունից դրան վարժըված —
Դա մի այնպիսի սովորություն է,
Որի խախտումն է ավելի պատիվ, ո՛չ հետևումը:
Այս գլխամուր կերուխումները
Մեզ արեւելից մինչև արեւմուտք՝ այլ ազգերի մոտ
Խայտառակում են. նրանք արեւցող անվանում են մեզ,
Եվ խոզավայել մակդիրներ կցում մեր անուններին.
Եվ դա, իսկապես մեր մեծ գործերից, որչափ էլ բարձր,
Խըլում է փառքի ուղը և ծուծը.
Ինչպես շատ անգամ նույնն է պատահում անհատների հետ,
Որոնք կըրելով բընության ինչ-որ ակտավոր մի բիծ,
Ինչպես ի ծնե,— մի բան որի մեջ նրանք մեղք չունին,
Քանի որ էական ինքը չէ կարող իր ծագումն ընտրել—
Իրենց խառնվածքի որոշ հակումի զորանալովը,
Որ դատողության բերդ ու պարիսպը վար է տապալում,
Կամ ունենալով մի սովորություն,
Որ հավանելի քաղաքավարության որևէ ձևը
Չափազանցում է, այդ մարդիկ, ասում եմ,—
Մի՛ հատ թերության դրոշմը կըրելով,
Լինի դա բնության տըված համազգեստ, լինի բախտի աստղ —
Նրանց բոլոր մյուս արժանիքները —
Թեկուզ անարատ ինչպես սրբություն,
Եվ անթիվ, որքան տըրված է մարդուն —
Դարձյալ ընդհանուր կարծիքի առաջ
Այդ մեկ մասնավոր պակասությունից կարատավորվին:
Մի մասնիկ ժանգը բոլոր ազնիվ նյութն ապականում է
Եվ իջեցընում իր անարդության:

Դալիս է Ուրվակաճեր:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Նայեցեք, տեր իմ, գալիս է...

ՀԱՄԼԵՏ. Հրեշտակներ, շնորհի սպասավորներ, օգնողներ մեզ:
Ի՞նչ էլ լինես դու, փրկված ոգի, թե՛ դե դժոխքի,
Երկնքից հետո՞ւ բույր բերած լինես, գեհենից խորշակ,
Թեկուզ շար լինին նպատակներդ, թեկուզ բարեգութ,
Այնպես հարցահույզ դեմքով ես գալիս,
Որ պետք է խոսեմ, պետք է կանչեմ քեզ, Համլետ, թագավոր,
Հա՛յր, վեհափա՛ռ տեր Դանեմարույի, սպասասխան տուր ինձ:
Մի թողնիր պայթեմ անգիտությունից.
Այլ ասա, ինչո՞ւ քո սուրբ ոսկերքը, մահվան ավանդած,
Պատռել են իրենց վարձամակաները.
Ինչո՞ւ շիրիմդ, որտեղ քեզ տեսանք հանդիստ ամփոփված,
Բացել է իր ծանր, մարմար երախը և քեզ դուրս ժայթքել:
Ի՞նչ միտք ունի այս, որ դու, մեռած դի, ամբողջ զրահապատ,
Վերայցելում ես՝ լուսնի շողքերը,
Դարձնելով գիշերն այսպես ահռելի,
Որ մենք, բընույթյան խաղալիքներըս, սոսկահար եղած
Ցնցվինք խոհերով, որոնց անհաս են մեր հոգիները:
Ասա, ի՞նչ է այս, ինչո՞ւ համար է, ի՞նչ պետք է անենք:

Ուրվակաճեր գլխով նշան է անում Համլետին:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Նշան է անում, որ գրնաք իր հետ.

Կարծես ուզում է ձեզ առանձնապես մի բան հաղորդել:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Նայեցեք ինչպես սիրալիր ձևով հրավիրում է ձեզ

Դեպի ամելի մենավոր մի տեղ. բայց չերթաք, տեր իմ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ո՛չ, ամենևին:

ՀԱՄԼԵՏ. Ձէ ուզում խոսել:

Պե՛տք է ուրեմըն հետևեմ նըրան:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ոչ, չերթաք, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ինչո՞ւ, վախս ի՞նչ է. կյանքըս ինձ համար մի ասեղ չարժե.

Իսկ դալով հոգում՝ ի՞նչ կարող է նա իմ հոգուն անել,

Քանի որ իր պես նա էլ անմահ է:

Էլի կանչում է. պետք է հետևեմ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Իսկ եթե նա ձեզ քարշտա դեպի ծով,

Կամ թե դագաթը այն քարաժայռի,

Որ կորացել է իր ստորոտից, կախվել ծովի վրա,

Եվ այնտեղ ինքը ուրիշ ահռելի մի ձև ստանա,

Որ դատողության իշխանությունը խլի ձեզանից,

Եվ ձեզ հասցընեն խելագարության.

Խորհեցեք, իշխան, այն տեղը ինքը, առանց այլ բանի,

Խելագարության հովեր կրփչե ամեն ուղեղի,

Որ այնքան կանգուն վար նայե ծովին
 Եվ լսե ներքև նըրա գողոցը:

ՀԱՄԼԵՏ. Դարձյալ կանչում է:— Գրնա, գալիս եմ:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Ջրպետք է գընաք, իմ ազնիվ տերըս:

ՀԱՄԼԵՏ. Ձեռքներդ ետ քաշեք:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Լսեցեք, տեղ իմ, չըպետք է գընաք:

ՀԱՄԼԵՏ. Թողեք, օրհասըս ինձ ձայն է տալիս,

Եվ մարմնիս ամեն մի փոքրիկ նյարդը զորեղացնում է,
 Ինչպես նեմեյան առյուծի ջիղը:

Դարձյալ կանչում է. թողեք, պարոններ:

Երկինքն է վկա, ուրու կըդարձնեմ ինձ արգելողին:

Հեռո՛ւ, ասում եմ:— Գրնա, գալիս եմ:

Ուրվականը և Համլետը դուրս են գնում:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Իր մտքի թափից խելագարվում է:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Գընանք ետևից. հարմար չէ այսպես հեռազանդել նըրան:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Գընանք ետևից: Ո՛ւր է հասնելու այս բանի վերջը:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Մի բան է փտել Դանեմարքայում:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Աստված կըշիտկե:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Հետևենք նըրան:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Հարթավայրի մի այլ մասը.

Գալիս են Ուրվականը և Համլետը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՛ւր ես տանում ինձ: Խոսի՛ր, չեմ գալիս ավելի հեռու:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Լսի՛ր:

ՀԱՄԼԵՏ. Լսում եմ:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Մոտ է իմ ժամը.

Երբ ծծմբային տանջող բոցերին,

Պետք է որ կրկին անձնատուր լինեմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ավա՛ղ, խեղճ ոգի:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Մի՛ խղճար վըրաս, այլ լսիր ուշով հայտնելիքներս:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարտքս լսել է:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Եվ վըրեժ հանել լսելուց հետո:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Հորըդ ոգին եմ.

Դատապարտված եմ որոշ ժամանակ գիշերը շրջել
 Եվ ցերեկները փակված՝ ծով ապահել կըրակներին մեջ,
 Մինչև որ բոլոր կյանքիս օրերի պիղծ ոճիկները
 Այրվին ու սրբվին: Եթե իմ վըրա արգելք չըլիներ
 Իմ բանդանոցի գաղտնիքներն հայտնել՝
 Օ՛հ, կարող էի քեզ մի այնպիսի պատմություն անել,
 Որի ամենեն թեթև բառն անդամ հոգիդ կըտանջեր.
 Մատաղ արյունըդ կըսառեցըներ. երկու աչքերդ,
 Աստղերի նըման դուրս կըթռցըներ իրենց ոլորտից.
 Հյուսված ու զուգված այդ գիսակներդ կըհյուսարձակեր.
 Եվ ամեն մի մազ՝ բարկացկոտ ողնու փուշերի նըման
 Ցից կըկանգնեցներ. բայց հավիտյանի այս հայտնությունը
 Միս ու արյունն ականջի համար անկարելի է:
 Լսի՛ր, ո՛հ, լսի՛ր, եթե իսկապես սիրել ես հորըդ...

ՀԱՄԼԵՏ. Ստովա՛ծ իմ...

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Նըրա հրեշային, ժանտ սպանության վըրեժը հանիր:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՛նչ, սպանության:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Այո, և խի՛տ ժանտ մարդասպանության:

Ամենալավն էլ թեև այդպես է,

Բայց սա խի՛տ ժանտ էր, խի՛տ տարօրինակ, խի՛տ անբընական:

ՀԱՄԼԵՏ. Պատմիր շուտ, պատմիր, որ ես թեև ըրով,

Ավելի արագ քան մտքի թրուխը կամ սիրո խոհեք,

Ի վրեժ սըլանամ:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Այո՛, տեսնում եմ, որ զգայուն ես.

Հեղճ կըլինիր քան այն ճարպ խոտը,

Որ հանգստորեն արմատ է ձրգում Լեթիի ափին,

Թե չըհուզվիր: Արդ, լսիր, Համլետ.

Լուր են տարածել, թե պարտեղիս մեջ քընած միջոցիս

Օձ է ինձ խայթել: Ամբողջ Դանիայի ականջն այս կերպով

Մահվանըս ձևի շինծու պատմությամբ մոլորեցված է.

Բայց դու իմացիր, ազնիվ պատանի,

Ինձ խայթող օձը նա՛ է, որ հիմա իմ թագն է կըրում:

ՀԱՄԼԵՏ. Մարգարե՛ հոգիս, հորեղբա՛յրս...

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Այո, այդ շնացող, ազգապիղծ լիրբը

Իր ճարտար խելքի կախարդանքներով և նենդ ձիրքերով

— Անե՛ծք այն խելքին և այն ձիրքերին,

Որ այս աստիճան զորություն ունին մոլորեցնելու —

Իր ամոթալի ցանկամոլության համամիտ արավ

Արտաքուստ այնպես առաքինացույց թագուհուս կամքը:

Համլետ, ի՛նչպիսի մի անկում էր այդ,

Ինձնից, որի սերն այնպես ազնիվ էր,

Որ մնում էր միշտ իմ ամուսնական ուխտից անբաժան,

Ինձնից վար ընկնել և ստորանալ մի ապիրատի,

Որի բընատուր արժանիքները այնքան խեղճ էին
 Ինձ հետ բաղդատած:
 Բայց ինչպես երբեք առաքինությունը չի թուլանա
 Բեկուղ տուխանքը երկնային դեմքով նըրան տարփածե,
 Պագշոտությունն էլ, թեկուղ լուսավառ հրեշտակի կցվի,
 Շուտ կըհագենա երկնային մահճից,
 Եվ լեշի վըրա ճարակ կըփնտրե:
 Բայց կայց, զգում եմ վաղորդյան սյուրքը.
 Կարճ պետք է խոսեմ: Այնինչ պարտեզում, կեսօրից հետո,
 Ըստ ամենօրյա իմ սովորության քընած էի ես,
 Ապահով ժամիս՝ հորեղբայրդ գալիս մոտենում է ինձ,
 Անիծյալ բանդի քամուկը լցրած մի սրվակի մեջ,
 Եվ բորոտաբեր հյութը թափում է իմ ականջներում.
 Եվ այն աստիճան թշնամի է դա մարդու արյան հետ,
 Որ այնպես արագ ինչպես սնդիկը՝
 Վազում է մարմնի բնական անցքերով և բավիղներով,
 Եվ ըոսկեական իր ներգործությունը թանձրացնում է
 Մարդկային առողջ և նոսր արյունը.
 Նույնը պատահեց և ի՛մ արյան հետ,
 Եվ հանկարծահաս մի բորոտություն թեփ տըվում դրսից,
 Եվ գարշ ու զաղիր կեղևով պատեց ողորկ մարմինըս,
 Ղաղարոսի¹⁶ պես: Այսպես՝ քընի մեջ մի եղբոր ձեռքով
 Զրկվեցա կյանքից, թագից, թագուհուց.
 Քաղվեցա մեղքիս բողբոջանքի մեջ՝
 Անհաղորդ, անծես, առանց օծության, հաշիվ չըմաքրած,
 Այլ ուղարկվեցա համարատվության
 Բոլոր մեղքերու գլխիս վրա դիզած:

ՀԱՄԼԵՏ. Սոսկալի՛, սոսկալի՛, օ՛հ, խի՛ստ սոսկալի:

ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Եթե կա քո մեջ ողորկական սեր, մի՛ տանիք դու այդ.
 Մի՛ թողնիր Դանիո թագավա՛րական վեհ անկողինը
 Քընանոց դառնա անառակության և պիղծ շընության:
 Բայց ի՛նչ կերպով էլ հետամուտ լինես այս նպատակին,
 Զըպետք է միտքըդ արատավորես, կամ թույլ տաս հոգուդ,
 Որ նա մորըդ դեմ դավադիր լինի.
 Երկնքի վճռին հանձնիր դու նըրան,
 Եվ այն փշերին, որ բընակվում են նըրա կրծքի մեջ.
 Թող նըրանք խոցեն ու խայթեն նըրան: Շո՛ւտ, մընաս բարե.
 Լուսատըտիկը հայտնում է արդեն որ լուսանում է,
 Եվ սկսում է իր անզոր բոցը գունաթափ անել:
 Մնաս բարե, մնաս բարե, մնաս բարե, հիշիր ինձ:

Ուրվականը չհանում է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՛վ դուք երկնային բոլոր բանակներ, ո՛վ երկիր, էլ ի՛նչ,
 Դըժո՛խքն էլ կըցեմ: Օ՛հ, թո՛ւհ: Ամուր կայց, ամուր կայց, սիրտ իմ,

Եվ դուք, իմ ջիղեր, մի՛ պառավանաք մի ակնթարթում,
 Այլ ինձ կուռ ու պինդ կանգուն սահեցեք:
 Հիշեմ քեզ. այո, դու խնձ ուրվական,
 Կըհիշեմ քանի հիշողությունը աթոռ ունենա
 Այս խելահեղված զնդակի միջում:
 Հիշե՛մ քեզ, այո. իմ հիշողության գրատախտակից¹⁷
 Կըջնջեմ բոլոր փուչ ու աննշան պատահարները,
 Գրքերի բոլոր ասացվածները, ամեն ձև ու դեմք,
 Անցյալի ամեն տպավորություն,
 Որ պատանությունն ու դիտողությունն այնտեղ գրել են,
 Եվ քո պատվերը կասլորի մեն-մենակ
 Ուղեղիս գրքի և հատորի մեջ՝
 Առանց խառնվելու ավելի ստոր ուրիշ նյութի հետ:
 Ա՛հ, երկինք վրկա... Ա՛խ, շարագո՛րծ կին.
 Եվ դու, սրիկա, սրիկա, ժպտադեմ, անիծյալ սրիկա,
 Տեսրակը՝ ապետք է հուշագրեմ այստեղ,
 Թե՛ մարդ կարող է ժպտալ, և՛ ժպտալ, և՛ սրիկա լինել.
 Գոնե, վստահ եմ կարելի է աչդ-Դանեմարթայում:

Գրում է:

Այսպես, հորեղբայր, հիմա այստեղ ես.
 Իմ կարգախոսըս. «Մնաս բարով, մնաս բարով, հիշիր ինձ»:
 Երգվեցի:

Հորացիոն և Մարցելուսը դրսից:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Տե՛ր իմ, տե՛ր իմ:

Ներս ևն գալիս:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Հե՛յ, իշխան Համլետ:

ՀՈՐԱՅԻՈ.

Երկինքը փրկե նըրան փորձանքից:

ՀԱՄԼԵՏ. Ամե՛ն:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Էհե՛յ, հե՛յ, իշխան:

ՀԱՄԼԵՏ. Էհե՛յ, հե՛յ, տղա: Ծ՛կ, թռչուն, ե՛կ, ե՛կ:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ. Լավ, ի՞նչ պատահեց, իմ ազնիվ տերըս:

ՀՈՐԱՅԻՈ.

Ի՞նչ եղավ, իշխան:

ՀԱՄԼԵՏ. Օ՛հ, զարմանալի՛:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Դե՛հ, պատմեցե՛ք մեզ, սիրելի տերըս:

ՀԱՄԼԵՏ.

Ոչ. դուք կըհայտնեք:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ե՛ս, երբե՛ք, տեր իմ, երկինքն է վկա:

ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ.

Ոչ էլ ես, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ, ի՞նչ կասեիք, ո՞ր աղամորդու մտքովը կանցներ...:

Գաղտնի կըպահե՛ք:

ՀՈՐԱՅԻՈ ԵՎ ՄԱՐՑԵԼԼՈՍ.

Կըպահենք, տեր իմ, երկինքն է վկա:

ՀԱՄԼԵՏ. Ջրկա մի սրիկա ամբողջ Դանիայում¹⁸,

Որ... մի անգամ դավաճան չլինի:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Պետք չըկար, տեր իմ, որ մի ուրվական գերեզմանից գար
Մեզ այդ ասելու:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, իրավ է, իրավունք ունիք:

Այսպես ուրեմն, առանց այլ և այլ դարձրվածքների,
Հարմար եմ գտնում, որ ձեռք տանք իրար, և թողնենք գլխանք,
Դուք, ուր ձեր դործը կամ ձեր փափագը կանչում լինեն ձեզ,—
Քանի որ անշուշտ ամեն մարդ մի դործ և փափագ ունի,—
Իսկ ես, խղճայիս, տեսեք, գրնում եմ ազոթը անելու:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Դրանք անհեթեթ, տարտամ խոսքեր են, սիրելի իշխան:

ՀԱՄԼԵՏ. Ցավում եմ, որ ձեզ վիրավորում են, ցավում եմ սրտանց:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Վիրավորվելու բան չըկա, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Կա, կա: Հորացիո, սուրբ Պատրիկ վկա,

եվ նույնիսկ շատ խիստ վիրավորանք կա:

Ինչ այս տեսիլքին վերաբերում է՝ այսքանն ասեմ ձեզ,

Թե նա բարեմիտ մի ուրվական է.

Իսկ եթե երբեք ուզեք իմանալ ինչ անցավ մեր մեջ,

Հավ է որ զսպեք ձեր այդ փափագը, ինչպես կարող եք:

Այժմ, սիրելի բարեկամներըս,

Իբրև բարեկամ, իբրև դասընկեր, իբրև զինակից՝

Մի չնչին աղերս շնորհեցեք ինձ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ի՞նչ բան, ազնիվ տեր, ամենայն սիրով:

ՀԱՄԼԵՏ. Ջրհայտնել ինչ որ այս գիշեր տեսաք:

ՀՈՐԱՅԻՈ ԵՎ ՄԱՐՅԵԼԼՈՍ. Չենք հայտնի, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, ոչ, երգվեցեք:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ազնիվ խոսք, տեր իմ, յոչինչ չեմ հայտնի:

ՄԱՐՅԵԼԼՈՍ. Ո՛չ էլ ես, տեր իմ, պատվիս վրա երդո՞ւմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Իմ սրբիս վրա:

ՄԱՐՅԵԼԼՈՍ. Երգվեցինք արդեն, սիրելի իշխան:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՛չ, սրբիս վրա, լուրջ, սրբիս վրա:

ՌԻՐԱԿԱՆ. (Գետնի տակից) Երգվեցե՞ք:

ՀԱՄԼԵՏ. Հա՛, մանչուկ, դո՛ւ ես: Ա՛յդ դո՛ւ ես խոսում, այ դու, ազնիվ մարդ.

— Եկեք, լսեցի՞ք այս մարդու ձայնը գետնափորիցը:

Ձիշեցեք երգվել:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Շատ լավ, ասացեք թե ինչպես երգվեցեք:

ՀԱՄԼԵՏ. Երբեք չըհայտնել ձեր այս տեսածը,

Երգվեցեք սրիս վրա:

ՌԻՐԱԿԱՆ. (Գետնի տակից) Երգվեցե՞ք:

ՀԱՄԼԵՏ. Hic et ubique?¹⁹ պետք է ուրեմն տեղներըս փոխենք:

Եկեք, պարոններ, ձեռքներդ մեկ էլ դրեք սրբիս վրա:

Երբեք չըխոսել ձեր լսածի վրա:

Երգվեցեք սրիս վրա:

ՌԻՐԱԿԱՆ. (Գետնի տակից) Երգվեցե՞ք:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ, ծերունի խուրդ: Ի՞նչպես արագ ես գետնի տակ գործում:
Քաջ ու հավիթ ես:— Մեկ էլ տեղ փոխենք, բաղնիքներս:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Տե՛ր աստված, սա ի՞նչ օտարոտի է:

ՀԱՄԼԵՏ. Դու էլ ընդունիր, ինչպես իրենդունեն օտարականին:

Ո՛րքան բաներ կան, Հորացիո, երկնքում և երկրի վրա,

Որ երբևիցե փիլիսոփայությունդ չէ իսկ երազել:

— Բայց եկեք: Այստեղ, ինչպես քիչ առաջ, երգվեցեք կրկին,

✓ Եվ թող ձեզ աստված օգնական լինի. — որ ես որքան էլ
Անհասկանալի և տարօրինակ վարմունք ունենամ,

Եվ կարելի է որ հարմար դատեմ

Արտառոց ձևեր ցույց տալ արտաքուստ,

Եվ դուք, այդպիսի պարագաներում եթե ինձ տեսնեք,

Ջրպետք է երբեք, այսպես թևներդ խաշածե՛լով,

Եվ կամ թե այսպես գլուխ շարժելով,

Կամ կասկածելի մի խոսք ասելով,

Ինչպես «Լավ է, լավ, մենք այդ լավ գիտենք»,

Կամ՝ «Կարող էինք, եթե ուղեինք»,

Կամ՝ «Եթե խոսենք», կամ թե «Մարդիկ կան, որոնք կարող են»...

Կամ թե այդպիսի երկմիտ ակնարկով այնպես ձևացնեք,

Թե որևէ բան գիտեք իմ մասին:

Երգվեցեք շանել, և թող աստուծո ողորմությունը

Ձեր ամենեն շատ կարոտ բույսին օգնության գա ձեզ:

Երգվեցե՛ք:

ՈՒՐԱԿԱՍՆ. (Գետնի տակից) Երգվեցե՛ք:

ՀԱՄԼԵՏ. Հանդարտվիր, հանդարտվիր, վրդովվա՛ծ ոգի:

Երգվում են:

Այսպես, պարոններ, իմ բոլոր սիրով հրաժեշտ եմ առնում.

Եվ ամեն ինչ, որ Համլետի նըման չքավոր մի մարդ,

Կարող է անել՝ ձեզ իր սրտի սերն արտահայտելու,

Աստված կամենա, անտես չեմ անի:

Նկեք ներս գրնանք բոլորս միասին, և աղաչում եմ.

Դրբեք ձեր մատը ձեր շրթունքի վրա:

Ժամանակն իր շավղից դուրս է սայթաքել, օ՛հ, բա՛խտ իմ դժխեմ,

Ինչո՞ւ ծընվեցա, որ հենց ե՛ս ուղղեմ:

Նկեք բոլորըս գրնանք միասին:

Դուրս են գնում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՌԱՋԻՆ

Մի սենյակ Պոլոնիուսի տանը.

Գալիս են Պոլոնիուսը և Ռեյնալդոն:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ահա, Ռեյնալդո, տուր նրբան այս փողն ու այս թղթերը:
ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Շատ բարի, տե՛ր իմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Եվ խելացի բան արած կըլինես, լարի Ռեյնալդո,
եթե նախքան թե նրբան այցելես՝
Հարց ու փորձ անես նրա վարքի մասին:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Տեր իմ, այդպես էլ մտադիր էի:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Հա, լավ ասացիր. շատ լավ ասացիր: Ինձ նայիր, պարոն,
նախ անդեկացիր թե Փարիզի մեջ ինչ դանիացիք կան,
եվ ի՛նչպես, և ո՛վ, ի՛նչ միջոցներով, և ո՛ր են ապրում,
ի՛նչ ընկերություն, և ո՛րքան ծախքով,
եվ երբ այսպիսի ոլոր ու մոլոր քո հարցումներով
Տեսնես որ նրբանք ծանոթ են որդուս,
Այդպես ավելի մոտ կըգաս խնդրին,
Քան թե ուղղակի հարցումներ տալով:
Ցույց տուր, որպես թե հարևանցորեն ծանոթ ես իր հետ.
Օրինակ, այսպես, «Ծանոթ եմ հոր հետ, ընկերների հետ,
Մասամբ էլ իր հետ»: Հասկացա՞ր, Ռեյնալդո:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Այո, լավ, տե՛ր իմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. «Մասամբ էլ իր հետ», «բայց», կասես, «ոչ շատ».
«Թե իմ ասածն է, շատ գիժն է», կասես: «Այսպես է, այնպես»:
Հետո դիր վրբան ինձ շինծու բաներ որ հարմար դատես.
Բայց ոչ այնպիսի խայտառակ մի բան, որ արատ բերե.
Զգույշ կաց դրանից, այլ միայն, պարոն,
Այնպիսի շրվայտ, խուլ, սովորական մոլորություններ,
Որ չահիլությամբ և ազատությամբ,
Ծանոթ ու հայտնի ընկերներն են միշտ:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ.

Ինչպես թուղթ խաղալ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Այո, կամ խմել, կամ զինամարտել, հայհոյել, կռվել,

Պռնիկներ պահել. մինչև այսքանը կարող ես դնալ:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Տեր իմ, դա նրբան անպատիվ կանն:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Չէ՛, հոգիս վկա.

Միայն թե պետք է մեղադրանքներդ քիչ բարեխառնես.

Պետք չէ այնպիսի խայտառակ մի բան վերադրես նրան,

Որպես թե իրավ նա հակամետ է անժուժկալության.

Ոչ, այդ շեմ ուզում. այլ պետք է այնպես ճարտար արվեստով

Դուրս բերես նրա թերությունները,

Որ ազատության արատներ թրվան,

Կըրակոտ ոգու բոցն ու պոռթկումը,

Դեռ անզուսպ արյան վայրենությունը,

Որ գրոհ է տալիս ամեն մարդու մեջ:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Բայց, ազնիվ տերը...

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Կասես, ի՞նչ հարկ կա այդպես վարվելու:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Այո, կուզեի հենց այդ իմանալ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Լավ, պարոն, այս է իմ ծրարդիրը.

Եվ, համոզված եմ, դա թույլատրելի վարպետություն է:

Մինչդեռ դու այդպես թեթև հանցանքներ ձգես որդուս վրա,

Ինչպես արատներ, որ գործածումից լինեն գոյացած,

Քո խոսակիցը, որից ուզում ես խոսք քաշել, ուշ դի՛ր,

Եթե երբևէ քո ամբաստանած երիտասարդին

Քիչ առաջ ասված հանցանքների մեջ նկատած լինի՝

Վստահ կաց, խոսքիդ այսպես վերջ կըտա.

«Հարգելի՛ պարոն», կամ թե «բարեկամ», կամ «ազնիվ պարոն»,

Նայելով երկրի հարգանքի ոճին և մարդու դիրքին:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Շատ բարի, տեր իմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Եվ հետո, պարոն, նա կասե... կասե... ի՞նչ էի ասում.

Հա՛, խաշը վկա, ասում էի թե... խոսքըս ո՛ւր մընաց:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ. Ասում էիք թե «Այսպես վերջ կըտա»,

«Հարգելի պարոն», կամ թե «բարեկամ», կամ «ազնիվ պարոն»:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. «Այսպես վերջ կըտա», ճիշտ է, միտս եկավ:

Այսպես կասե քեզ. «Ես այդ պարոնին լավ ճանաչում եմ.

Հենց երեկ տեսա, կամ թե անցյալ օր,

Կամ թե այսինչ օր, այնինչ մարդու հետ,

Կամ թե այսինչ տեղ, ինչպես ասում եք, նա թուղթ էր խաղում,

Կամ թե այսինչ տեղ արբած ընկած էր,

Կամ թե այնինչ տեղ թենիս խաղալիս կըռիվ էր սարքել:

Կամ գուցե կասե. «Տեսա երբ մտավ մի վաճառատուն».

Ուզում եմ ասել վատահամբավ տուն, և այլն, հասկացա՞ր:

Քո սուտի խայծը այսպես կըբռնե ճշմարտության ձուկը:

Եվ ահա այսպես մենք խելացիներս ու վարպետներըս

Կարողանում ենք խոտոր հարցերով և շեղ փորձերով

Անուղղությունից ուղղություն գտնել.

Նույնպես էլ և դու իմ ասած ձևով և խորհուրդներով
Կարող կըլինես դուրս բերել որդուս որպիսությունը:
Հասկացա՞ր միտքըս:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ.

Հասկացա, տեր իմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Բարի ճանապարհ, և աստված քո հետ:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ.

Շնորհակալ եմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Աչքովդ դիտիր նըրա հակումը:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ.

Այո, ազնիվ տեր:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Եվ թող տուր որ նա իր մուղիկն ածես:

ՌԵՅՆԱԼԴՈ.

Շատ բարի, տեր իմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Բարի ճանապարհ:

Ռեյնալդոն գնում է: Ներս է մտնում Օֆելիան:

Ի՞նչ կա, Օֆելիա, ի՞նչ է պատահել:

ՕՖԵԼԻԱ. Ա՛հ, հայր իմ, հայր իմ, ա՛յնպես վախեցա:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ի՞նչ է պատահել, ի սեր աստուծո:

ՕՖԵԼԻԱ. Տեր իմ, սենյակումս կար էի անում,
Երբ իշխան Համլետ՝ բաճկոնի կապերն ամբողջ արձակած,
Առանց գլխարկի, և գուլպաները սաստիկ կեղտոտած,
Անկնապ, կախ ընկած մինչև ոտքերը,
Իր շապկից գունատ, երկու ծնկները իրար բախելեն,
Եվ մի այնպիսի խղճալի նայվածք իր աչքերի մեջ,
Կարծես դժոխքից արձակված լիներ
Արհավիրքները պատմելու համար՝ եկավ իմ առաջ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Քո՞ սիրուց գժվա՞ծ:

ՕՖԵԼԻԱ. Զրգիտեմ, տեր իմ:

Բայց անկեղծն ասած, շատ եմ վախենում, որ այդպես լինի:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Եվ քեզ ի՞նչ ասաց:

ՕՖԵԼԻԱ. Ձեռքիս դաստակից բռնեց, պինդ պահեց,

Եվ իր բազուկի հեռավորությամբ ետ-ետ գընալով՝

Եվ իր մյուս ձեռքը այսպես դրնելով ունքերի վըրա՝

Սկսեց այնպես երեսըս զննել,

Որպես թե ուղեր պատկերըս քաշել:

Եվ երկար այսպես նա կանգնած մընաց.

Ի վերջո, թևըս մի քիչ ցնցելով

Եվ երեք անգամ այսպես գըլուխը վերև տանելով՝

Այնպիսի մի խոր ու սրտաճմլիկ հառաչ արձակեց,

Որ կարծես թե այդ ջարդեց ու փշրեց նըրա ողջ կազմը,

Եվ նըրա կյանքին վերջ տըվավ մեկեն: Այդ անելուց ետ

Ձեռքըս բաղ թողեց և գլուխը շրջած իր ուսի վըրա՝

Կարծես գտնում էր իր ճանապարհը առանց աչքերին,

Եվ առանց նըրանց օժանդակության՝ դռնից դուրս գընաց,

Մինչև վերջ նայվածքն իմ վըրա հառած:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ե՛կ ինձ հետ դնանք: Ուզում եմ Լըթալ թագավորի մոտ:

Դա սիրո բուռն հափշտակումն է,
Որի թունդ թափը հենց ինքն է դառնում իր կործանիչը,
Եվ կամքը մղում դեպի հուսահատ ձեռնարկություններ,
Ինչպես ամեն կիրք այս աշխարհի մեջ,
Որ բռնանում է մեր հողու վրա: Սաստիկ ցավում եմ:
Արդյոք վերջերս ներան որևէ խիստ բան ես ասել:

ՕՖելիա. Ոչ, բարի հայր իմ, միայն, ինչպես ինձ պատվիրել էիր,
Իր նամակները ետ ուղարկեցի,
Եվ թույլ չըտվի, որ ինձ այցելեն:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Հենց դա է ներան այսպես խենթացրել: Ցավում եմ սաստիկ,
Որ ավելի լավ նախազգուշությամբ և դատողությամբ
Չեմ դիտել ներան: Վախենում էի
Թե ներա կողմից դա մի քրմայք էր,
Եվ կամենում էր քեզ անբախտացնել:
Անիծված լինեն իմ կասկածները:
Երկինքը վկա, այնքան հատուկ է մեր ծերությանը
Մեր կասկածները շատ հեռու մղել,
Որքան հատուկ է դեռահասներին անխոհեմ լինել:
Գընանք միասին թագավորի մոտ:
Պետք է այդ մասին ներան լուր տրվի:
Ինչ որ ծածկելը մեզ շատ ավելի դժխացավ կըտա,
Քան թե հայտնելը՝ դժկամակություն:

Կեում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի սրահ գոյակում:

Փողահարություն: Գալիս են բազավորը, բազունին, Ռոզենկրանցը,
Գիլդենշտերնը և սպասավորներ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Բարով եք եկել, սիրելի Ռոզենկրանց, և դուք, Գիլդենշտերն:
Բացի ներանից, որ ձեր տեսության կարոտն էինք,
Պետք ունինք նաև ձեր աջակցության:
Այս պատճառով է, որ ձեզ շտապով կանչեցինք այստեղ:
Անշուշտ Համլետի այլափոխումը լսած կըլինեք,
Թող այդպես ասենք, քանի որ, իրավ, ոչ ներքին մարդը,
Ոչ էլ արտաքինն այն է, ինչ որ էր:
Թե ի՛նչ ուրիշ բան, բացի հոր մահից,
Զրկել է ներան գիտակցությունից,
Երևակայել անգամ չեմ կարող:

Այժմ աղաչում եմ ձեզ երկուսիդ էլ,
 Որ մանկությունից նըրա հետ մեկտեղ դաստիարակվել եք
 Եվ ընտանի եք նըրա բընության և բարք ու վարքին,
 Որ բարեհաճեք կարճ ժամանակով գալ հանգստանալ
 Մեր արքունիքում. և այդպես, շնորհիվ ձեր ընկերության,
 Նըրան հրապուրեք զբոսանքների,
 Եվ օգտվելով պատեհ առիթից, երբ հընար լինի,
 Հասկանաք թե ի՛նչ մեզ անհայտ մի բան տանջում է նըրան,
 Որին ճար անել կարողանայինք:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ազնիվ պարոններ, հաճախ ձեր մասին նա խոսք է արել,
 Եվ, հաստատ գիտեմ, չրկա աշխարհում երկու ուրիշ մարդ,
 Որոնց ավելի նըվիրված լինի: Թե հաճո է ձեզ
 Այնքան սիրալիր և բարյացակամ լինել դեպի մեզ,
 Որ մի ժամանակ հյուր մընաք մեր մոտ
 Եվ մեր հուշերի իրականացման աջակից լինեք՝
 Ապա ձեր այցը կըստանա այնքան շընորհակալիք,
 Որքան վայել է մի թագավորի բարեհիշություն:

ՌՈՋԵՆԿՐԱՆՑ. Ձեր մեծությունքը՝ վեհապետական այն իշխանությամբ,
 Որ ունին մեր վրա՝ կարող են իրենց ահեղ հաճույքը
 Պարտադիր անել, ոչ իբրև խնդրանք, այլ իբրև հրաման:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Բայց հնազանդ ենք ձեզ, և ահա այստեղ պարտավորվում ենք
 Դրնել մեր բոլոր ծառայությունը ձեր ոտքի առաջ,
 Եվ սպասում ենք ձեր հրամաններին:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Շնորհակալ ենք, ազնիվ Ռոզենկրանց, և ձեզ, Գիլդենշտերն:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Շնորհակալ ենք, ազնիվ Գիլդենշտերն, և ձեզ, Ռոզենկրանց,
 Եվ խնդրում եմ ձեզ իսկույն այցելեք խիստ փոխված որդուս:
 — Հե՛յ, եկեք, տարեք այս պարոններին որդուս սենյակը:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Տա՛ աստված, որ մեր ներկայությունը և ձեռնարկները
 Նըրան օգտավետ և հաճո լինեն:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ամեն:

Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը և մի քանի պալատականներ զնում են:
 Գալիս է Պոլոնիուսը:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ողորմած տեր իմ, մեր դեսպանները գոհունակությամբ
 Վերադարձել են նորվեգիայից:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Միշտ հայր եք եղել բարի լուրերի:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Իսկապե՞ս, տեր իմ: Թող վեհապետըս հավաստի լինի,

Որ նըվիրում եմ հոգիս ու պարտքըս,

Մեկը՝ աստըծուս, մյուսը՝ ողորմած իմ թագավորին.

Եվ, համոզված եմ, — եթե ուղեղըս ընդունակ է դեռ

Վարչագիտության շավղով ամեն հետք

Այնպես անվրեպ հետապնդելու, ինչպես սովոր էր, —

Որ ես գտել եմ Համլետի ցավի ստույգ պատճառը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ասա՛, ասա՛ շուտ. խիստ անհամբեր եմ լսելու համար:
ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Նախ դեսպաններին ունկնդրության տվեք.

Պետք է իմ լուրը այս մեծ խնջույքի պտուղը լինի:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Գլխացեք ներանց պատվասիրեցեք, հետո ներս բերեք:

Գնում է Պոլոնիոսը:

Սիրելի Գերտրուդ, նա ինձ ասում է թե հասկացել է

Քո որդու բոլոր անհանդստության բուն իսկ աղբյուրը:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Իսկ ես կարծում եմ, որ մեկ գլխավոր պատճառ կա միայն,

Այն է, հոր մահը և մեր խիստ հապճեպ ամուսնանալը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Այո, բայց պետք է ներան լավ մաղենք:

Մտնում է Պոլոնիոսը, Վալտիմանդի և Կոռնելիուսի ճետ:

Ձեզ բարի գալուստ, բարեկամներս:

Ասա՛, Վալտիմանդ, մեր Նորվեգիացի եղբորից ի՞նչ լուր:
ՎՈԼՏԻՄԱՆԴ. Փոխադարձ ողջույն և շատ մաղթանքներ:

Սկզբից ևեթ՝ նա մարդ ուղարկեց, որ դադարեցնեն

Իր եղբորորդու զորահավաքը, որը, կարծում էր

Թե պատրաստվում է իհաստանի դեմ: Բայց երբ ստուգեց,

Տեսավ որ իրոք դա ուղղված էր ձեր բարձրության դեմ,

Սաստիկ վշտացած, որ այնպես ներա հիվանդությունը,

Տկարությունը և ծերությունը շահագործվել են՝

Ձերբակալության հրաման արձակեց Ֆորտինբրասի դեմ:

Իսկ սա, կարճ ասեմ, հնազանդվեց իսկույն,

Եվ թագավորից խիստ հանդիմանվեց,

Եվ վերջը, երգվեց հորեղբորն առաջ, որ երբեք այլևս

Ջենք չըվերցնեն ձեր մեծության դեմ:

Այս բանի վերա ծերուկ Նորվեգը շատ ուրախացած՝

Երեք հազար կրոն տարեկան ուճիկ շնորհեց ներան,

Եվ պաշտոն հանձնեց, որ իր հավաքած բոլոր բանակը,

Այնպես ինչպես կա, այժմ գործածեն իհաստանի դեմ,

Խնդրելով ձեզնից, ինչպես կըտեսներ իր այս նամակից,

Տալով մի նամակ:

Որ ներա զորքին ազատ անցք տրվի ձեր երկրի միջից՝

Ապահովության և արտոնության այն պայմաններով,

Որոնք գրված են այդ նամակի մեջ:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Հավան ենք դրան,

Եվ պատեհ ժամի կարգալուց հետո՝ պատասխան կըտանք,

Եվ կըմտածենք այդ խնդրի վերա:

Ձեր արդյունավոր ջանքերի համար շնորհակալ ենք.

Այժմ հանգստացեք. այս գիշեր ձեզ հետ լավ խնջույք կանենք:

Բարի վերադարձ:

Վախժանդը և Կռնեկիսը դուրս են գնում:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ.

Ահա այս գործն էլ հաջող վերջացավ:

Իմ տեր վեհապետ, և դուք, տիրուհի,
Տըրամաբանել թե վեհափառը ի՛նչ պետք է լինի,
Թե ի՛նչ է պարտքը և ինչո՛ւ համար ցերեկը ցերեկ,
Գիշերը գիշեր, և ժամանակը՝ ժամանակ է,
Կըլիներ վատնել գիշերը, ցերեկն ու ժամանակը:
Այժմ, քանի որ համառոտումը խոսքի հոգին է,
Եվ ճապաղումը՝ նրա անդամներն ու դրսի զարդը,
Ես կարճ կըխոսեմ: Ձեր ազնիվ որդին խելագարված է.
Այո, խելագար կարող եմ ասել.
Քանի որ եթե բուն խենթությունը որակել ուզենք,
Ի՛նչ է այն, թե ոչ՝ լինել ոչ այլ ինչ, թե ոչ խելագար:
Բայց թողնենք դեռ այդ:

ԹԱԳՈՒՀԻ.

Ավելի նյութ տուր և պակաս արվեստ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Երդվում եմ, տիկին, որ՝ բընավ արվեստ չեմ բանեցընում:

Մ Այն, որ նա խենթ է, ճիշտ է. որ ճիշտ է, շատ ցավալի է,
Եվ ցավալի է, որ այդպես ճիշտ է.

Ահա մի անմիտ շրջաբանություն.

Բայց այդ էլ թողնենք. բընավ չեմ ուզում արվեստ բանեցնել:
Ուրեմն ընդունենք, որ խելագար է.

Այժմ մընում է այս հետևանքի պատճառը գտնել,

Կամ լավ է ասել, այս թեթևանքի.

Քանի որ անշուշտ այդ թեթևական հետևանքն անգամ

Իր պատճառն ունի. մընում է ուրեմն, և մնացորդն այս է...

Լավ ուշ դարձրեք: Ես մի դուատր ունիմ,

— Ունիմ, այսինքըն քանի նա իմա է —

Որ, որդիական պարտականությունը և հնազանդությունը,

Լավ մտիկ տըվեք, այս բանն ինձ տըվավ:

Ցայց է ապիս մի նամակ:

Այժմ ամփոփեցեք և եզրակացրեք:

Կարդում է:

«Առ իմ երկնային, հոգևին պաշտելի, չֆնաղագեղ Օֆելիան»...

Ի՛նչ անպիտան ոճ, հասարակ ոճ է, չֆնաղագեղ, շատ հասարակ ոճ
է, բայց հիմա կըլսեք: Այսպես.

Կարդում է:

«Ի սֆանչելի սպիտակ կուրծփին...»

ԹԱԳՈՒՀԻ. Համընտն է գրել:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Սիրելի տիրուհիս, մի քիչ սպասեք, բոլորը կասեմ:

Կարդում է:

«Կասկածիւ աստղերի փայլելու վրա,
Կասկածիւ արևի շրջելու վրա,
Ճշմարտության վրա նույնիսկ կասկածիւ,
Բայց սիրուս վրա դու մի՛ կասկածիւ:

Սիրելի Օֆելիա, ոտանավոր գրելու մեջ անվարժ եմ: Հեծեծանքներս չափաբերելու արվեստը տրված չէ ինձ, բայց որ քեզ ամեն բանից ավելի եմ սիրում, օ՛հ, ամեն բանից ավելի, հավատա դրան, մնաս բարով:

Ընդմիջա քույր, ամենասիրելի օրիորդ, որչափ որ այս մեքենան ինձ պատկանի՝

Համլետ»:

Դուստրըս ամենայն հրնազանդությամբ ցույց տրվավ ինձ այս.

Եվ դեռ ավելին՝ Համլետի բոլոր սիրախոսանքը,

Տեղը, ժամանակն ու միջոցները հանձնեց ականջիս:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Իսկ ինքն ի՞նչպես է այդ սերն ընդունել:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ի՞նչ կարծիք ունիք արդյոք իմ մասին:

Պ

ԹԱԳԱՎՈՐ. Որ հավատարիմ և ազնիվ մարդ եք:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Հենց այդ կուզեի ձեզ ապացուցել: Ի՞նչ կրկարծեիք,

Եթե այդ սերը տեսած լինեի՝ երբ թե էր հանում,

— Եվ պետք է ասեմ, թե արդեն ես այդ նկատել էի

Աղջիկըս շատած,— ի՞նչ կրկարծեիք, կամ ի՞նչ կրկարծեիք

Իմ այս սիրելի վեհապետուհիս և ձեր թագուհին,

Թե թղթակալի կամ գրասենյանի դերն ստանձնեի,

Կամ սրտիս աչքը փակած լինեի, լռիկ ու մնջիկ,

Կամ թե անտարբեր նայած լինեի այս սիրո վրա:

Ի՞նչ կըխորհեիք: Ոչ, ես ուղղակի գործի դիմեցի,

Եվ օրիորդիս այսպես խոսեցի.

«Իշխան Համլետը թագավորազն է, բարձր է քո աստղից»²⁰.

Երբեք այդ բանը չըպետք է լինի»:

Հետո ես նըրան խրատներ տրվի,

Որ խույս տա նըրա այցելությունից,

Ոչ նամակ առնե, և ոչ ընծաներ:

Այսպես վարվելով՝ նա իմ խորհուրդի պտուղը քաղեց,

Համլետ մերժվելով, շատ չերկարացնեմ,

Ենթակա եղավ մեղամաղձության, և հետո ծոմի,

Հետո անքնության, հետո՝ թուլության,

Եվ կամաց-կամաց թեթևամտության, և այս վայրէջքով

Նա եկավ հասավ այն խենթությանը, որից տանջվում է,

Եվ որի վըրա ողբում ենք բոլորս:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Այդպե՞ս եք կարծում:

ԹԱԳՈՒՀԻ.

Կարող է լինել. հավանական է:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ասացեք խնդրեմ, եղա՞ծ է երբեք,

Որ ասած լինեմ դժբախտապես «Այս բանն այսպես է»,
 Եվ հակառակը պատահած լինի:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Ոչ, որքան դիտեմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. (Իր գլուխը և ուսը ցույց տալով) Առեք այս սրանից, թե ճիշտ չըլինի:

Թե հանգամանքներն առաջնորդեն ինձ՝

Ես դուրս կըրերեմ, թե ճշմարտությունն ո՛ւր է թաքնված,

Թեպետ և երկրի արգանդի մեջն էլ ծածկված լինի:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ի՞նչպես կարող ենք ավելի ստուգել:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Գիտեք, երբեմն ամբողջ ժամերով գրոսնում է նա

Այստեղ, դավթի մեջ:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Այո, այդպես է:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Մի օր այդ ժամին դուստրըս նրա հետ մենակ կըթողնեմ.

Պետք է դուք և ես միևնույն ժամին թաքնված լինենք

Արրասի²¹ ետև, որ դիտենք նրանից տեսակցությունը:

Թե ճիշտ չըլինի, որ նա աղջկա սիրահարված է,

Եվ հենց դժբախտից խելքը կորցըրած,

Զուր է ուրեմն, որ ես պետության օղակալն լինեմ,

Այլ թող ազարակ և սայլեր պահեմ:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Շատ լավ, կըփորձենք:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Բայց տեսեք ի՞նչպես խեղճ ողորմելին գալիս է տրտում

Մի բան կարդալին:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Հեռացեք, խնդրեմ, երկուսդ էլ, թողեք ես խոսեմ իր հետ:

Թագավորը, բազումին և պալատականները հեռանում են:

Գալիս է Համլետը՝ մի բան կարդալով:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Թույլ տրվեք, խնդրեմ, ի՞նչպես է արդյոք իմ բարի իշխան
 Համլետը:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ, փառք աստուծո:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ճանաչո՞ւմ եք ինձ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Շատ լավ. դուք ձկնավաճառ եք:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ո՛չ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Երանի թե մի ձկնավաճառի շափ պարկեշտ մարդ լինեիք:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Պարկե՞շտ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, պարոն. այս օրվան օրը պարկեշտ մարդ լինել՝ նշանակում է
 տասը հազարից մեկը լինել:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Իրա՛վ է, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Որովհետև, եթե արեգակը մի սատկած շան մեջ որդներ է ծնեցնում,
 նա՛, որ աստված լինելով հանդերձ՝ լեշ է համբուրում... դու աղջի՞կ
 ունիս:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Այո, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Չըթողնես որ արևի տակ ման գա. հղացումը օրհնություն է, բայց ոչ
 թե այնպես, ինչպես աղջիկդ կարող է հղանալ... բարեկամ, աչքդ
 բաց արա:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. (Առանձին) Ի՞նչ է ուզում ասել: էլի աղջկաս երգն է երգում. բայց սկզբում չճանաչեց ինձ. ասաց ձկնավաճառ եմ. բանը բանիցն անցել է: Իրավ է, որ երիտասարդ ժամանակս իմ գլխիս էլ սերը շատ փորձանք բերեց. քիչ էր մնացել հենց այս վիճակին ընկնելի: Նորեն խոսեմ հետը:— Ի՞նչ եք կարդում, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Բառեր, բառեր, բառեր:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Նյութն ի՞նչ է, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ բանի նյութը:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ձեր կարդացածի նյութը, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Զրպարտություններ, պարոն. որովհետև այս երգիծարան թշվառականն²² ասում է այստեղ, թե ծեր մարդիկ սպիտակ մորուք ունին և կնճռոտ երես, թե նրանց աչքերից մի տեսակ թանձր ռետին կամ սալորենու խեղ է ծորում, թե ուղեղի մեծ պակասություն ունին, միանգամայն շատ թույլ դիստեր: Թեև այդ բոլորին ես շատ զորեղապես և կարողապես հավատում եմ, պարոն, բայց և այնպես կարծում եմ, թե պարկեշտություն չէ այդ տեսակ բաները գրի առնել. որովհետև դուք էլ, պարոն, մի օր իմ տարիքին կհասնեք, եթե խեղճեմք նման կարողանայիք դեպի ետ գնալ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. (Առանձին) Թեև խենթություն է, բայց մեթոդ կա մեջը:— Տհր իմ, չե՞ք կամենում մի քիչ այս օգից դուրս գալ:

ՀԱՄԼԵՏ. Դեպի գերեզմանս:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ծիշտ է, գերեզմանը օդից դուրս է: (Առանձին) Ի՞նչպես իմաստալից են երբեմն իր պատասխանները: Մի բախտ է դա, որ հաճախ վիճակվում է խելագարության, այնինչ դատողությունը և ողջմտությունը չէին կարող այնպես հաջող հղանալ: Թողնեմ գնամ և մի ճար մտածեմ, որ սրան և աղջկաս իրարու հանդիպեցնեմ:— Հարգելի տերս, ամենայն խոնարհությամբ հրաժեշտ եմ խնդրում:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչինչ չէիք կարող խնդրել ինձնից, պարոն, որ ավելի հոժարությամբ տայի, բացի իմ կյանքից, բացի իմ կյանքից, բացի իմ կյանքից:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Մնաք բարով, իշխան:

ՀԱՄԼԵՏ. Ա՛խ այս ձանձրալի զառամած հիմարները:

Գալիս են Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Իշխան Համլետի՞ն եք փնտրում, ահա այնտեղ է: **ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ.** Աստված ձեզ հետ, տեր իմ:

Պոլոնիոսը դուրս է գնում:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Հարգելի իշխան:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ամենասիրելի տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Բարե, պատվական բարեկամներ: Ինչպե՞ս ես, Գիլդենշտերն:

Ա՛հ, Ռոզենկրանց: Ինչպե՞ս եք, տղերք:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Աշխարհի աննշան զավակների պես:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Բախտավոր նրանով, որ շատ բախտավոր չենք: Բախտի գըլ-
խարկի մեջտեղի կոճակը չենք:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ էլ նրա կոշկի ներբանը:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ոչ էլ այն. տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրեմն ապրում եք նրա գոտու մոտերքում, կամ թե նրա շնորհի
կենտրոնում:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ճիշտ է, շատ մտերիմ ենք նրա հետ:

ՀԱՄԼԵՏ. Բախտի թաքո՞ւն մասերի հետ. շատ ճիշտ է. նա հո պոռնիկ է: Ի՞նչ
լուր:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ոչինչ, տեր իմ. այն միայն, որ աշխարհը պարկեշտացել է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրեմն վերջին դատաստանը մոտեցել է: Բայց ձեր լուրը ճիշտ չէ,
թույլ տվեք ավելի որոշ հարցնեմ: Բախտին ի՞նչ վատություն եք
արել, որ նա ձեզ բանտ է ուղարկել այստեղ:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Բա՛նտ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Դանեմարքան հո բանտ է:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ուրեմն աշխարհն էլ մի բանտ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ օրինավո՞ր բանտ, որի մեջ կան զանազան արգելանոցներ, փա-
կարաններ և նկուղներ. իսկ Դանեմարքան ամենեն վատերից մեկն է:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Մենք այդպես չենք մտածում, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ, ուրեմն ձեզ համար բանտ չէ, որովհետև աշխարհում ոչ լավ
կա, ոչ վատ. մեր մտքին է այդպես թվում: Ինձ համար բանտ է:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ուրեմն ձեր փառասիրությունն է, որ Դանեմարքան ձեզ համար
բանտ է դարձնում. շատ անձուկ է նա ձեր հոգու համար:

ՀԱՄԼԵՏ. Աստվա՛ծ իմ, ես կարող էի մի ընկույզի կեղևի մեջ անգամ տեղա-
վորվիլ, և ինքս ինձ անհուն տիեզերքի թագավորը համարել, միայն
թե այնպես վատ երազներ չտեսնեի, ինչպես այժմ:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Եվ այդ երազները փառասիրություն են, որովհետև փառասի-
րության բուն իսկ էությունը երազի ստվերն է սոսկ:

ՀԱՄԼԵՏ. Երազն ինքը ստվեր է միայն:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ճի՛շտ, և փառասիրությունը այնքան թեթև և օդային բան եմ
համարում, որ կարող եմ ասել թե նա ստվերի ստվերն է միայն:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրեմն մեր մուրացկաններն իրական մարմիններ են, և մեր թագա-
վորներն ու կոկոզավիզ հերոսները՝ մուրացկանների ստվերները: Չե՞ք
ուզում արքունիք գնանք, որովհետև, ճիշտն ասած, չեմ կարողանում
պարզ մտածել:

ՌՈԶԵՆ. Եվ ԳԻԼԴ. Ծառա ենք ձեզ:

ՀԱՄԼԵՏ. Քավ լիցի: Չեմ ուզում ձեզ մյուս ծառաներիս կարգում դասել. որով-
հետև, անկեղծ խոսելով, սարսափելի վատ սպասավորներ ունիմ:
Այլ բարեկամության ծեծված ճանապարհով գնանք. ինչո՞ւ եք եկել
էլսինոր:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ձեզ այցի ենք եկել, տեր իմ, ուրիշ բան չկա:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ ի՞նչ չքավորն եմ ես, որ շնորհակալության մեջ անգամ աղքատ
եմ. լավ, շնորհակալ եմ: Բայց ճիշտը, սիրելի բարեկամներ, իմ
շնորհակալությունները մեկ սև փող չարժեն: Ասացեք, ձեզ հատկա-

պես չե՞ն կանչել. ինքնակա՞մ եք եկել. ազա՞տ այցելություն է սա: Հայդե՛, անկեղծ վարվեցեք ինձ հետ, հայդե՛, հայդե՛, խոսեցեք:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ի՞նչ ասենք, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ինչ որ ուզեք, բայց ոչ խնդրից դուրս: Ձեզ հատկապես կանչել են, դիտեմ. և ձեր աչքերի մեջ մի տեսակ խոստովանություն կա, որ ձեր անկեղծությունը չէ կարողանում թաքցնել: Հաստատ դիտեմ, որ բարի թագավորը և թագուհին մարդ են ուղարկել և ձեզ կանչել են:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ի՞նչ նպատակով, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդ դո՛ւք պետք է ինձ ասեք: Բայց երգվեցնում եմ ձեզ հանուն մեր ընկերության, հանուն մեր պատանեկան մտերմության, հանուն մեր հարատև սիրո, էլ ի՞նչ ասեմ, հանուն ավելի սուրբ բաների, որոնցով իմ լեզվից ավելի ճարտասան լեզուն կարող էր ձեզ երգվեցնել, անկեղծ ու շիտակ եղեք ինձ հետ, արդյոք կանչե՞լ են ձեզ, թե ոչ:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. (Առանձին Գիլդենշտերնին) Ի՞նչ ես ասում:

ՀԱՄԼԵՏ. (Առանձին) Հա՛, հա՛, պետք է ուրեմն աչքս ձեր վրա բաց պահեմ: (Բարձր) — Եթե սիրում եք ինձ, մի թաքցնեք:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Այո, տեր իմ, կանչել են մեզ:

ՀԱՄԼԵՏ. Թե ի՞նչու համար, այդ ես կասեմ, այնպես որ ես ձեզ կանխելով՝ դուք ոչ մի դադարից հայտնած չեք լինի, և ձեր գաղտնապահությունը դեպի թագավորը և թագուհին մի փետրի շափ անգամ թերացած չի լինի: Վերջերս չդիտեմ ի՞նչ պատճառով ես կորցրել եմ ուրախ տրամադրությունս, բոլորովին բաց եմ թողել սովորական մարդանքներս, և այնպես մեղամաղձոտ եմ դարձել, որ այս հոյակապ կառուցվածքը, երկիրը, ինձ մի ամայի հրվանդան է թվում: Այս սքանչելի ամպհովանին, եթերը, նայեցեք, մեր գլխին կախված այս հրաշալի երկնակամարը, այս վեհաշուք ձեղունը՝ ոսկի կայծերով նախշված՝ այս բոլորը աչքիս ուրիշ բան չէ, եթե ոչ գարշ ու ժահահոտ գոլճիչների մի համադրություն: Ի՞նչ հրաշակերտ է մարդը: Որչափ ազնիվ է նրա դատողությունը: Որչափ անսահման են նրա ընդունակությունները: Կազմվածքը և շարժումը որչափ բարեձև և հիանալի: Կաց ու նիստով կարծես մի հրեշտակ: Խոհականությամբ, կարծես մի աստված: Աշխարհի գեղեցկությունը: Կենդանիների կատարելատի՛վը: Այդ բոլորով հանդերձ՝ ի՞նչ է իմ աչքիս հողի այդ գեղարարական գտվածքը: Մարդը չէ հիացնում ինձ. ո՛չ, ո՛չ էլ կինը, թեև քմծիծաղովդ երևի այդ ես ուզում ասել:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Տեր իմ, այդպիսի բան մտքովս էլ չանցավ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրեմն ինչո՞ւ ժպտացիր, երբ ասացի թե մարդը ինձ չէ հիացնում:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Տեր իմ, մտածեցի, որ եթե մարդը ձեզ չէ հիացնում, ի՞նչ պասօրվա ընդունելություն են գտնելու ձեր մոտ այն դերասանները. մենք հիմա ճանապարհին հանդիպեցանք նրանց. գալիս են այստեղ իրենց ծառայությունը առաջարկելու:

ՀԱՄԼԵՏ. Թագավորի դերակատարը լավ ընդունելություն կգտնե. նորին վեհափառությունը ինձնից պարտ ու պատշաճ տուրք կստանա. բախտախնդիր ապետը իր սուրն ու վահանը իզուր գործի չի դնի. սիրահարը

ձրի չի հառաչի. մեկամաղձոտին համբերությամբ թույլ կտրվի, որ իր դերը վերջացնե. միմոսը դյուրագրգիռ թռեր ունեցողներին լավ կծիծաղեցնե, և տիկինը իր սրտի ուզածն ազատորեն կասե. այլապես, անհանգ ոտանավորի ոտքը կաղ կմնա: Ի՞նչ դերասաններ են: **ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ.** Հենց նրանք, որ ձեզ այնքան դուր էին գալիս. քաղաքի դերասանները:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ է պատահել, որ հիմա նրանք շրջում են: Չէ՞ որ կայուն բնակությունը ավելի ձեռնտու է թե՛ համբավի տեսակետից, թե՛ շահի կողմից:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Կարծեմ թե նրանց վրա դրված արգելքը²³ վերջին նորամուծության պատճառով է:

ՀԱՄԼԵՏ. Արդյոք նրանք նույնչափ գնահատված են, որչափ երբ ես քաղաքումն էի: Հաճախող շատ է լինում:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Ծիշտն ասած, ոչ այնքան:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ է պատճառը, ժանգոտե՞լ են, ի՞նչ է:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Ոչ, նրանց դերակատարությունը իր սովորական բարձրության վրա է: Բայց հիմա, տեր իմ, մի խումբ երեխաներ են թուխսից դուրս եկել, նոր ձվից ելած բազեի ճուտեր, որոնք մեկ գլուխ գոռում գոչում են, և հասարակությունը բռնակալորեն ծափահարում է հենց դրա համար: Նրանք են այժմ օրվա նորությունը. և նրանք այնպես վատաբանում են հասարակ բեմերը, — այդպես են կոչում սովորական թատրոնները, — որ շատ սուր կրողներ այսօր վախենում են սազի փեսուրից, և չեն համարձակում այդ թատրոնները հաճախել²⁴:

ՀԱՄԼԵՏ. Իսկապես երեխանե՞ր են նրանք: Ո՞վ է նրանց պահում: Ո՞վ է ծախքերը վճարում: Միթե ա՛յնքան ժամանակ միայն պիտի խաղան, որքան որ երգել գիտեն: Իսկ հետո, երբ իրենք էլ մեծանան և սովորական դերասաններ դառնան, — ինչ որ շատ հավանական է, եթե ապրուստի ուրիշ միջոց չունենան, — չե՞ն ասի թե, այդ գրողները նրանց ի՞նչ մեծ վնաս են հասցրել, նրանց ստիպելով իրենց իսկ ապագայի դեմ բարբառել:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Ծիշտն ասած, երկու կողմերն էլ շատ աղմուկ հանեցին, իսկ ժողովուրդը մեղք չէ համարում նրանց իրարու դեմ գրգռել. մի ժամանակ կար, որ ոչ ոք թատրոնի փող չէր տա՝ եթե բանաստեղծ ու դերասան բանը բռնեցի չհասցնեին:

ՀԱՄԼԵՏ. Կարելի՞ լան է:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Ա՛հ, այնքան է պատահել, որ գանգեր են ջախջախվել:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ այդ տղերքը գործը առա՞ջ են տանում:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Եվ ինչպե՞ս, տեր իմ. Հերկուլեսին²⁵ էլ իր բուռն հետ միասին:

ՀԱՄԼԵՏ. Զարմանալի չէ, քանի որ հորեղբայրս է այժմ Դանեմարքայի թագավորը. և նույն մարդիկ, որ հորս կենդանության ժամանակ հորեղբորս վրա բերան էին ծռում, հիմա նրա մի մանրանկարի համար քսան, քառասուն, հիսուն, նույնիսկ հարյուր դուկատ են տալիս: Խա՛չը, ահա՛ մի բան, որ բնականից դուրս է, եթե միայն փիլիսոփայությունը նրա բացատրել կարենար:

Փողերի հեշտուն դրսից:

ՓԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Դերասաններն են:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարոններ, ուրախ եմ, որ եկել եք էլսինոր: Եկե՛ք, ձեր ձեռքը: Բարի դալուստ մաղթելը քաղաքավարության ձև ու ծես է. թույլ տվեք, որ ես էլ ձեզ հետ նույն ձևով վարվիմ. եթե ոչ, իմ վարմունքը դերասանների հետ,— որ կանխապես ասեմ, պետք է արտաքուստ շատ քաղաքավար լինի,— կարող է ավելի սիրալիր թվալ քան թե ձեզ հետ: Բարով եք եկել, բայց հորեղբայր-հայրս, և հորեղբորկին-մայրս սխալվել են:

ՓԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ի՞նչի մեջ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես ա՛յն ժամանակ միայն խելագար եմ, երբ քամին հյուսիս—հյուսիս-արևմուտք է փչում. իսկ երբ հարավային է՝ կարող եմ բազե՞ն ճայից զանազանել:

Նորից գալիս է Պալոմիսսը:

ՊԱԼՈՆԻՈՒՍ. Բարև ձեզ, պարոններ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լսիր, Գիլդենշտերն. (Ռոգենկրանցին) դու էլ նույնպես. ամեն մեկ ականջիս մեկ լսող: Այդ մեծ երեխան, որ սեանում եք այստեղ, խանձարուրից դեռ դուրս չէ եկել:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Գուցե երկրորդ անգամն է խանձարուրի մեջ ընկել. ասում են, ծերերը երկրորդ անգամ երեխա են դառնում:

ՀԱՄԼԵՏ. Կարող եմ գուշակել, որ նա հիմա կգա դերասանների գալուստն ինձ հայտնելու: Այո, պարոն, իրավունք ունիք. երկուշաբթի առավոտն էր. ճիշտ է, այդպես էր:

ՊԱԼՈՆԻՈՒՍ. Տեր իմ, լուր ունիմ ձեզ հաղորդելու:

ՀԱՄԼԵՏ. Տեր իմ, լուր ունիմ ձեզ հաղորդելու: Երբ Ռոսսիոն²⁶ դերասան էր Հռովմում

ՊԱԼՈՆԻՈՒՍ. Դերասաններն եկել են, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Բը՛զ, բը՛զ...

ՊԱԼՈՆԻՈՒՍ. Պատվիս վրա:

ՀԱՄԼԵՏ. «Եվ հետո եկավ ամեն դերասան իր էջի վրա»:

ՊԱԼՈՆԻՈՒՍ. Աշխարհի ամենալավ դերասաններն են, թե՛ ողբերգության համար, թե՛ կատակերգության, թե՛ պատմության, հովվերգության, հովվերգա-զավեշտական, պատմա-հովվերգական, ողբերգա-պատմական, ողբերգա-զավեշտա-պատմա-հովվերգական, տեսարան անբաժանելի, կամ քերթված անսահմանափակ²⁷: Սենեկան²⁸ նրանց համար շատ ծանր չի լինի, ոչ էլ Պլատոսը՝²⁹ շատ թեթև: Թե՛ կանոնավորության օրենքի կողմից, թե՛ ազատության տեսակետից՝ սրանց նմանը չկա:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՛վ Հեփթայն³⁰, դատավոր Իսրայելի, ի՞նչպիսի գանձ ունեիր:

ՊԱԼՈՆԻՈՒՍ. Ի՞նչպիսի գանձ ունեիր, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Հը՛:

«Մի սիրուն աղջիկ, և ուրիշ ոչինչ,

Մի աղջիկ, որին սաստիկ սիրում էր»:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. (Առանձին) էլի աղջկաս վրա:

ՀԱՄԼԵՏ. Ծիշտ չե՞մ ասում, ծերուկ նիթայե:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Եթե ինձ նիթայե կոչեք, տեր իմ, ապա մի աղջիկ ունի՞մ, որին սաստիկ սիրում եմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, այդ չէ հետևում:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ուրեմն ի՞նչ է հետևում, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. «Եվ վիճակն ընկավ աստուծո կամքով»

Մնացածը գիտեք:

«Եվ այնպես եղավ, որ պետք է լիներ»:

Շարունակությունը կգտնեք «Սրբազան երգերի» առաջին ջարդի մեջ, որովհետև, տեսեք, խոսքիս կարճումը դալիս է:

Գալիս են չորս-հինգ դերասան:

✓ Բարով եք եկել, պարոններ. ամենքդ էլ: Ուրախ եմ ձեզ առողջ տեսնելու: Բարով եք եկել, սիրելի բարեկամներ: Ա՛յ, իմ հին բարեկամ. մեր վերջին հանդիպումից ի վեր երեսդ ծոպավորվել է. չլինի՞ թե եկել ես Դանեմարքա ինձ հետ մորուք մորուքի տալու: Իսկ դու, սիրելի օրիորդ և տիկին³¹, վերջին անգամ քեզ տեսնելուցս ի վեր ձերդ տիկնությունը ավելի է մոտեցել երկնքին, մի բարձր կրունկի շափով: Տա՛ աստված, որ ձայնդ, ոչ-բանուկ ոսկու պես, օղակից ներս ճաքած չլինի: Հա՛յդե, ֆրանսիացի բազեպանների պես անենք. ինչ որ տեսնենք, իսկույն վրան հարձակվինք. հենց իսկույն մի մանախոսություն. տեսնենք, տաղանդիցդ մի նմուշ տուր մեզ. հայդե՛, մի ազդու մենախոսություն:

Ա. ԴԵՐԱՍԱՆ. Ի՞նչ մենախոսություն, տեր իմ:

✓ ՀԱՄԼԵՏ. Մի անգամ ինձ համար մի բան արտասանեցիր, որը երբեք չէ ներկայացվել. կամ եթե ներկայացվել է, մեկ անգամ միայն. որովհետև, որքան հիշում եմ, խաղը ամբողջին դուր չեկավ. խավիար էր խուժանի համար: Բայց իմ կարծիքով, նույնպես և ուրիշների կարծիքով, որոնց դատողությունը այդ բաներում ավելի բարձր է իմիսից՝ մի սքանչելի խաղ էր դա, լավ դասավորված տեսարաններով, նույնքան բնական, որքան ճարտարությունը կազմված: Հիշում եմ, մի մարդ ասում էր, թե տողերի մեջ թունդ համեմներ չկային նյութը համոզանելու համար, ոչ էլ ոճի մեջ մի բան, որով կարելի լիներ հեղինակին մեղադրել, թե արվեստականություն է բանեցրել. այլ, ասում էր, դա մի պարկեշտ մեթոդ էր, նույնքան առողջ, որքան հաճելի. ավելի սիրուն քան թե հարդարուն: Մի հատված կար մեջը, որ ինձ հատկապես դուր եկավ, էնեասի պատմությունը Դիդոնին, և մանավանդ այն կտորը, ուր Պրիամի³² սպանվելն է պատմում: Եթե հիշում ես, սկսիր այս տողից, տեսնեմ, տեսնեմ...

«Խովամազ Պյուռնոսն³³, նա որ հիբկանյան զազանի³⁴ նման...»

Չէ, այդպես չէ, սկսում է «Պյուտհոսով»:

«Ենովամագ Պյուտհոսն, նա, որի գեններն այնպես սև էին
Ինչպես խորհուրդը, և նրման էին այն մութ գիշերին,

Երբ կուշ էր եկել շարադետ ձիու որովայնի մեջ,

Այժմ իր սոսկաբեր և սև երեսը

Ավելի դժպին բույրով է օծել.

Գլխից մինչև ոտն նա ալ է հիմա.

Անոեի կերպով բոսոր ներկրված

Հայր ու մայրերի, ուստր ու դուստրերի ճապաղ արյունով,

Որ փողոցների բոցերից եփվել և խորովվել էր,

Այն փողոցների, որ իրենց տիրոջ սպանությամբ

Բռնակալաբար լույս էին տալիս, դժոխա՛յին լույս:

Կատաղությունից և բոցից կարմրած,

Մակարդված արյան շաղախով օծված,

Աչքերը նրման կարկեսանների,

Դիվային Պյուտհոսն այժմ փնտրում է ծերուկ Պրիամին»:

Դե՛հ, շարունակիր:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Աստված վկա, տեր իմ, շատ լավ արտասանեցիք, լավ շեշտով և
շատ օրինավոր:

Ա. ԴԵՐԱՍՍՆ. «Եվ գտավ նրան. Պրիամ կոչում է հելլենների դեմ,
Բայց իր զարկերը շատ կարճ են գալիս. հինավուրց սուրը,
Բազկին անհնազանդ՝ մընում է այնտեղ, ուր վար է իջնում:
Պյուտհոս վազում է Պրիամի վրա. անհավասա՛ր զույգ.

Կատաղությունից հեռու է զարկում.

Բայց իր գոռ սրբի հողմից ու սուլից

Անջիղ նահապետն ընկնում է գետին:

Անզգա Իլիոնն զգում է կարծես անգութ հարվածը,

Եվ իր բոցավառ գլուխը թեփելով մինչև հիմունքը՝

Անոեի նայքով Պյուտհոսի ականջը սոսկացնում է.

Եվ ի՛նչ, իր սուրը, որ ցած էր իջնում

Այն պատկառելի ծերուկ Պրիամի կաթնաթույր գլխին,

Կարծես մընում է օդի մեջ գամված:

Ահա, նկարված բռնակալի պես՝ Պյուտհոս կանգնած է,

Եվ որպես չեզոք սեփական կամփի և գործի միջև՝

Անգործ կեցած է:

Բայց ինչպես հաճախ տեսնում ենք որ մեծ փոքրիկից առաջ

Լուռ է երկինքը, ամպերը՝ հանդարտ, հողմերը՝ անձայն,

Եվ երկրագունդը այնպես անշշուկ ինչպես Մանն ինքը,

Եվ մեկ էլ հանկարծ նայքուն որոտը պատռում է օդը,

Նույնպես Պյուտհոսի դադարից հետո՝

Զարթնած վրեժը դրդում է նրան կրկին դեպի գործ:

Երբե՛հ Կիկլոպներն իրենց մուրներով չըկռանեցին

Մարսի զրահը, որ դարբընված է անմաշ հավիտյան,

Այնպես անխընա, ինչպես Պյուտհոսի արյունոտ սուրը

Այժմ զարկում է Պրիամի գլխին:
 Թո՛ւմ, բո՛ւմ, պոռնի՛կ բախտ: Ո՛վ դուք աստվածներ,
 Առե՛մ նրանից համախմբորեն իր զորությունը,
 Զարդուփշուր արե՛մ իր անվի օղերն ու շառավիղներն,
 Եվ գլտորեցե՛մ կըլոր առանցքը Երկնի լեռնից
 Մինչև դեռի բընակարանը»:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Շա՛տ երկար է:

ՀԱՄԼԵՏ. Կողարկենք սահրիչի մոտ մորուքիդ հետ միասին:— Շարունակիր,
 խնդրեմ. սրան մի զավեշտ է պետք, կամ մի լկտի պատմություն, թե
 ոչ քունը կպա. շարունակիր, հասիր Հեկուբին:

Ա. ԴԵՐԱՍԱՆ. «Բայց ավա՛ղ, ով որ տեսներ բագունուն զուխը փաթաթած»:

ՀԱՄԼԵՏ. «Գլուխը փաթաթած»:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ի՛նչ լավ է ասել, «գլուխը փաթաթած»:

Ա. ԴԵՐԱՍԱՆ. «Որ ռոնաբորիկ վեր ու վար վազում, և սպառնում էր
 իր կուրացրնող արտասուցներով մարել բոցերը,

Մի լաթի կտոր այն գլխի վրա,

Ուր մի ֆիշ առաջ իր թագն էր շողում. պատմունքանի տեղ՝

Երկունից մաշված գիստերի վրա մի վերմակ ձրգած,

Որ խուճապի մեջ հագվի էր գտել. ով որ տեսներ այս,

Թունալից լեզվով անիրավ բախտի իշխանության դեմ

Դավանանքյան վճիռ կարծակեր.

Եվ, անշուշտ, եթե աստվածներն իրենք ներկա լինեին

— Միայն թե նրանք անզգա չլինեն մարդկային ցավին —

Երբ Հեկուբ տեսավ թե ինչպես Պյուսմոս, ժանտ զվարնությամբ,

Հոշում էր սրբով նրա ամուսնի ամեն անդամը՝

Այն հանկարծակի պոթկացող նիշը, որ նա արծակեց

Նույնիսկ Երկնի հրավառ աչքերից ցող կրթորեցներ,

Եվ աստվածներին կիրք կըներշնչեր»:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Մեկ տեսեք ինչպե՛ս գույնը թռել է, աչքերը լցվել են:— Բավա-
 կան է, խնդրեմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ է, մեացորդը մի ուրիշ անգամ արտասանել կտամ: (Պոլոնիոս-
 սին) Սիրելի տեր իմ, խնդրեմ հոգ տանեք, որ այս դերասաններին
 լավ բնակարան տրվի: Հասկանո՞ւմ եք, պետք է սրանց հետ լավ
 վարվիլ, որովհետև սրանք ժամանակի խտացումը և համառոտ տա-
 րեզրուկությունն են. ավելի լավ է մահից հետո վատ տապանագիր
 ունենաք, քան թե կենդանության ժամանակ սրանց կողմից վատ
 հիշատակում:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Տեր իմ, ես նրանց կհյուրասիրեմ իրենց արժանիքի համեմատ:

ՀԱՄԼԵՏ. Մե՛ծ բան կանես. մարդ աստուծո, շա՛տ ավելի լավ: Եթե ամեն
 մարդու հետ իր արժանիքի համեմատ վարվինք՝ ո՞վ գերծ կմնա
 մտրակվելուց: Վարվիր նրանց հետ քո՛ պատվի և քո՛ մեծության հա-
 մեմատ. որքան նրանք ավելի անարժան լինեն, այնքան քո բարու-
 թյունը ավելի գովելի կդառնա: Ներս տար նրանց:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Եկեք, պարոններ:

ՀԱՄԼԵՏ. Գնացեք նրա հետ, բարեկամներ. վաղը կտեսնենք ձեր ներկայացումը:

Պոլեմիսը և բալու դերասանները դուրս են գնում, բացի Ա. դերասանից:

Լսիր, իմ հին բարեկամ. կարո՞ղ եք «Գոնդագոյի սպանությունը» խաղալ:

Ա. ԴԵՐԱՍԱՆ. Այո, տե՛ր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ, վաղը գիշեր ներկայացրեք: Կարո՞ղ ես, եթե պետք լինի, տասներկու կամ տասնըվեց տողից բաղկացած մի հատված, որ ես կգրեմ, անգիր անել և մեջը ղետեղել: Կարո՞ղ ես, չէ՞:

Ա. ԴԵՐԱՍԱՆ. Այո, տե՛ր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ, առաջժմ գնա այդ պարոնի հետ. նայիր, չլինի թե՛ դրան ծաղրեք: (Ա. դերասանը դուրս է գնում): Սիրելի բարեկամներ, ցտեսություն մինչև այս գիշեր. բարով եք եկել էլսինոր:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ազնի՛վ տե՛ր:

ՀԱՄԼԵՏ. Դե՛հ, գնաք բարով: (Ռոզենկրանցը և Գիդենշտեյնը դուրս են գնում):

Այժմ մենակ եմ:

Օ՛հ, ի՞նչ սինլբոր և ի՞նչ գյուղացի մի ստրուկ եմ ես:

Անբընական չէ՞, որ այս դերասանը,

Միայն մի վեպով, մի բուռն կրքի սոսկ երազումով

Կարենա հոգին այնպես ենթարկել իր հղացումին,

Որ լուկ իր մտքի գործելու շնորհիվ դեմքը գունատվի,

Արցունք գա աչքին, երեսն այլալվի, ձայնը կերկերվի,

Իր ամբողջ կազմը համապատասխան իր հղացումին:

Եվ այս բոլորը ոչնչի՞ համար, Հեկուբի՞ համար:

Հեկուբ նրա ինչն է, կամ նա Հեկուբի,

Որ ներա համար արտասուք թափե: Ապա ի՞նչ կաներ,

Եթե նա կրքի, այնպիսի պատճառ, դրդիչ ունենար,

Ինչպես ե՛ս ունիմ: Բեմը կողողեր իր արտասուքով.

Հասարակության ունկը կրպատուեր սոսկալից խոսքով,

Հանցավորներին կըխենթացրներ,

Եվ անմեղներին կըզարհուրեցներ,

Անտեղյակներին կըշշմեցրներ, այո, և նույնիսկ

Աչք ու ալանջի ունակությունը կըխառնաշփոթեր:

Իսկ ե՛ս, թանձրամիտ և ցեխահոգի թշվառականըս,

Հալվում, մաշվում եմ, և մտամոլոր խեղճ Զոնի նրման՝

Անփույթ իմ դատիս՝ ոչ մի բան ասել չեմ կարողանում.

Օհ, ոչ իսկ ի սեր մի թագավորի, որի գույքի դեմ,

Որի կյանքի դեմ այնպես դիվային ոճիւր է գործվել:

Վախկո՞տ եմ, ինչ է: Ո՞վ է ուզում ինձ սլորիկա կանչել,

Գանգըս ջախջախել, մորուքըս փետտել զարկել երեսիս,

Քիթըս տրորել, սուտըս ետ կոխել կոկորդիս մեջը,

Մինչև թոքերըս. ո՞վ է անում այդ:

Հա՛, այդ բոլորին կը հանդուրժեի.

Քանզի անպատճառ ես աղավնու լյարդ³⁵ պետք է ունենամ.

Պետք է որ լեղի չըլինի իմ մեջ,

Քանի որ այսքան անիրավումը չէ դառնացնում.

Այլապես, վաղուց այդ սըրիկայի փորոտիքներով

Օդի ցիններին կը գիրցընեի:

Ա՛յ դու արյունոտ³⁶ լշտ, պագշո՛տ սրիկա,

Անխի՛ղճ, անօրե՛ն, անանո՛ւն սրիկա...

Օ՛հ, վըրե՛ժ...

Ի՛նչ ավանակն եմ: Ի՛նչ քաջություն է,

Որ ես՝ զավակըս մի սպանված հոր,

Որին անդադար երկինք ու երկիր ի վրեժ են կանչում,

Մի բողի նըման իմ սրտի մաղձը բառերով թափեմ,

Հայհոյանք անեմ մի պողոնիկի պես, մի աղախնի պես:

Թո՛ւհ, թո՛ւհ. ամոթ ինձ: Դե՛հ, գործիր, ուղե՛ղ:

✓ Շը՛մ. ես լսել եմ, որ հանցագործներ, թատրոնում նստած,

Լավ ներկայացված մի տեսարանից այնպես ցնցվել են,

Որ իրենց ոճիրն իրենք հայտնել են:

Սպանությունը, թեև անլեզու,

Հրաշախոս լեզվով արտահայտվում է:

Պետք է այս նորեկ դերասաններին հորեղբորս առաջ

Մի բան խաղալ տամ, որ նըման լինի իմ հորըս մահվան.

Իսկ ես կընայեմ նըրա աչքերին, վերքը կըխառնեմ,

Եվ ցնցվի թե չէ՝ գիտեմ ինչ կանեմ:

Իմ տեսած ոգին գուցե դեն ինքն է.

Եվ հաճախ դեռ գըրավիչ մի ձև կարող է առնել.

Այո, և գուցե օգուտ քաղելով իմ թուլությունից

Եվ մեղամաղձիկ բնավորությունից,

— Եվ նա այսպիսի ոգիների վրա շատ զորավոր է —

Մոլորցնում է ինձ, որ դըժոխային մեղքի մեջ ձգե:

Ավելի հաստատ հիմքեր պետք են ինձ:

Ներկայացումն է այն որոգայթը,

Որով կըբռնեմ արքայի խիղճը: ✓

Դուրս է գնում:

ԱՐԱՐՎ ԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մի սենյակ գղյակում.

Գալիս եմ թագավորը, թագունին, Պռլունիուսը, Օֆելիան,
Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Չե՞ք կարող արդյոք ոչ մի դարձվածքով մի կերպ հասկանալ,
Թե ի՞նչու է նա սարքել այս բոլոր իրարանցումը,
Յի Իր հանգիստ կյանքը այսպես բրտորեն խռովեցնելով
Այս աղմկահույզ և վտանգալից խելագարությանը:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Խոստովանում է թե նա իր միտքը ցրված է զգում,
Բայց ի՞նչ պատճառից, ոչ մի պայմանով չէ ուզում հայտնել:
ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Եվ թույլ չէ տալիս որ հարցաքննենք.

Այլ, հնարագետ խելագարությանը, միշտ խույս է տալիս,
Երբ փորձ ենք անում, որ իր իսկական վիճակի մասին
Մի բան հայտնե մեզ:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ձեզ լա՞վ ընդունեց:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Այո, կատարյալ ջհնտմենի պես:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Բայց ինքն իր վրա ճիգ գործ դրնելով:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Խոսքի մեջ ժլատ՝ բայց մեր հարցերին շատ ազատորեն
Պատասխանում էր:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Փորձեցի՞ք նրան զվարճացրել:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Դեպքն այնպես բերեց, որ ճանապարհին

Մենք հանդիպեցանք դերասանների,

Եվ երբ այս մասին նրան հայտնեցինք՝

Կարծես այս լուրը նրան մի տեսակ հրճվանք պատճառեց

Դերասանները արդեն այստեղ են, և, որքան գիտեմ,

Հրաման է տրվել, որ հենց այս գիշեր իր առաջ խաղան:

ՊՐԼՈՆԻՈՒՍ. Այո, շատ ճիշտ է, և ինձ պատվիրեց,

Որ խնդրեմ ձերըդ վեհափառությանց,

Տեսնել և լսել ներկայացումը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ամենայն սիրով.

Գոհ եմ լսելով, որ նա այժմ այդպես տրամադրված է:

Ազնիվ պարոններ, դուք է՛լ ավելի մղեցեք նրրան,
 Քաջալերեցեք դեպի այդպիսի զվարճություններ:
 ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Այո, տեր արքա:

Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը դուրս են գնում:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Սիրելի Գերտրուդ, դու էլ հեռացիր.

Քանզի գաղտնապես մարդ ենք ուղարկել Համլետին բերե,
 Որ Օֆելիային որպես դիպվածով հանդիպի այստեղ:
 Իր հայրը և ես իբր իրավացի հետազոտիչներ,
 Այնպիսի մի տեղ ուզում ենք թաքչել, որ անտես՝ տեսնենք,
 Եվ դատենք նրրանց տեսակցությունից և նրա ձևից
 Թե սիրո՞ւց է նա այդպես տառապում, թե ուրիշ բան կա:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Շատ լավ, հնազանդ եմ: Իսկ դու, Օֆելիա,
 Մաղթում եմ սրտանց, որ շընորհալի գեղեցկությունը
 Լինի Համլետի մտացնորության բարի պատճառը,
 Եվ մեծ հույս ունիմ, որ առաքինի հատկությունները
 Ետ բերեն նրրան իր սովորական ճանապարհի վրա,
 Երկսիդ ի պատիվ:

ՕՅԵԼԻԱ. Տա՛ աստված, տիկին:

Թագունին գնում է:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Եկ, Օֆելիա, և շրջիր այստեղ:

Ողորմած տեր իմ, եթե կըհաճեք, և կեք թաքնվի՜նք:
 (Օֆելիային) Կարդա այս գրքից. թող զբաղմունքի այդ ձևացումը
 Բընական գույն տա մենակությանը:
 Հաճախ այս բանում պարսավելի ենք,— և շատ փորձված է —
 Որ սուրբ երեսով և բարեպաշտիկ շարժուձևերով
 Սատանային իսկ շաքարոծում ենք:

ԹԱԳԱՎՈՐ. (Առանձին)

Օ՛հ, ճշմարիտ է:

Ինչպե՛ս այդ խոսքը խարազանում է իմ խղճմտանքը:
 Պոռնիկի այտը՝ շպարի շնորհիվ դեղեցկացրած՝
 Այնքան տղեղ չէ իր սնգույրի մոտ,
 Որքան իմ գործը՝ սաստիկ ներկրված իմ խոսքերի մոտ:
 Օ՛հ, ի՛նչ ծանրը բեռ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ.

Ահա գալիս է. թաքնվի՛նք, տեր իմ:

Թագավորը և Պոլոնիուսը գնում են: Գալիս է Համլետը:

ՀԱՄԼԵՏ. Լինել թե չլինել, այս է խնդիրը.

Ո՞րն է հոգեպես ավելի ազնիվ,
 Տանել դու բախտի պարսաքարերը և սլաքները,
 Թե զենք վերցընել ցավ ու վիշտերի մի ծովի ընդդեմ,
 Եվ, դիմադրելով՝ վերջ տալ բոլորին:

Վ. Շեքսպիր, Հնտիք երկեր, հ. 1-4

Մեռնել, քրնանալ, ոչինչ ավելի.

Եվ մտածել, թե մի պարզ քրնով մենք վերջ ենք տալիս

Այն սրտացավին և բյուր բընական անձկություններին,

Որոնց ժառանգն է մեր հեզ մարմինը,

Մի վախճան է դա՝ հոգով բաղձալի:

Մեռնել, ննջել, ննջել... դուցե երազել.

Ա՛յ, ցավն այդտեղ է. քանդի այդ մահվան քրնի ժամանակ

Ի՞նչ կերպ երազներ պիտի գան գուցե՝

Երբ այս մահացու կապանքը մեզնից թոթափած լինենք.

Ահա ինչ որ մեզ խորհել պետք է տա. ա՛յս նկատումն է,

Որ այսչափ երկար տևել է տալիս թշվառությունը:

Թե ոչ, ո՞վ արդյոք կուզեր հանդուրժել

Աշխարհի այնքան նախատինքներին և մտրակներին,

Հարստահարչի անիրավության,

Մեծամիտ մարդու արհամարհանքին,

Քամահրած սիրո տրվայտանքներին,

Օրենքի բոլոր ձգձգումներին,

Պաշտոնյաների աներեսության,

Այն հարվածներին, որ համբերատար արժանավորը

Ստանում է միշտ անարժաններից,

Այնինչ կարող էր մարդ իր հաշիվը իր ձեռքով փակել

Մի մերկ դաշույնով: Ո՞վ կըհոժարեր այսքան բեռ կըրել,

Հեծծել ու քրտնել տաղտով կյանքի տակ,

Եթե երկյուղը մի ինչ-որ բանի մահվանից հետո,

Այն անհայտ երկրի, որի սահմանից

Ոչ մի ուղևոր չէ վերադառնում,

Զրձգեր կամքը երկբայության մեջ, և մեզ չըստիպեր

Տանել ավելի այն չարիքները, որ այստեղ ունինք,

Քան թե սավառնել դեպի նոր ցավեր, որոնց անգետ ենք:

Խոհամտությունն, այսպես, ամենքիս վախկոտ է դարձնում.

Եվ հենց այս կերպով վճռականության բընածին գույնը

Ախտաժեռվում է խորհրդածության գունաթափ ցուլից,

Եվ շատ ձեռնարկներ, մեծ ու կարևոր,

Շեղվում են այսպես իրենց հոսանքից,

Եվ գործ կոչվելու անարժան դառնում:

Բայց կա՛ց, ո՞վ է այս: Սիրուն Օֆելիա՞ն:— Ո՞վ հավերժահարս,

Աղոթքներիդ մեջ թող հիշվին նաև բոլոր մեղքերըս:

ՕՖելիԱ. Ի՛նչպես է արդյոք ձեր բարձրությունը այսքան շատ օրեր:

ՀԱՄԼԵՏ. Շատ խոնարհաբար շնորհակալ եմ. լավ եմ, լավ եմ, լավ:

ՕՖելիԱ. Տեր իմ, ձեզանից ես հիշատակներ ունիմ ստացած,

Որ վաղուց ի վեր ուզում եմ ետ տալ. ստացեք խնդրեմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Երբե՛ք: Ես ոչինչ չեմ ընծայել քեզ:

ՕՖելիԱ. Հարգելի տերքս, դուք շատ լավ գիտեք, որ ընծայել եք,

Եվ հետն էլ բառեր, այնպես քաղցրաբույր,

Որ այդ իրերը է՛լ ավելի թանկ դարձրնում էին.
Հիմա որ նըրանց բույրը թըռել է, ետ առեք կրկին.
Մի ազնիվ հողու ճոխ ընծաները գծուծ են թըվում,
Երբ պարգևողը անսեր է դառնում: Ստացեք, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Հա՛, հա՛, առաքինի՛ հս դու:

ՕՖելիԱ. Տեր իմ...

ՀԱՄԼԵՏ. Գեղեցի՛կ ես:

ՕՖելիԱ. Ի՛նչ է ուզում ասել ձեր բարձրությունը:

ՀԱՄԼԵՏ. Եթե առաքինի և գեղեցիկ ես, առաքինությունդ ոչ մի հարաբերու-
թյուն չպիտի թույլ տա գեղեցկությանդ հետ:

ՕՖելիԱ. Բայց, տեր իմ, ո՛ւմ հետ է կարող գեղեցկությունը ավելի լավ հա-
րաբերություն ունենալ, քան թե առաքինության հետ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, ճիշտ ես ասում, որովհետև գեղեցկության կարողությունը ավելի
շուտ ընդունակ է առաքինությունը լրբության փոխելու, քան թե առա-
քինության ուժը կարող է գեղեցկությունը իր պատկերին նմանցնել.
այս բանը երբեմն պարադոքս էր թվում, բայց հիմա ժամանակը
հաստատեց, որ ճշմարիտ է: Կար մի ժամանակ, որ ես քեզ սիրում էի:

ՕՖելիԱ. Այո, տեր իմ, ինձ այդպես էիք հավատացնում:

ՀԱՄԼԵՏ. Իսկ դու չպիտի հավատայիր. որովհետև առաքինությունը չէ կարող
այնպես պատվաստվիլ մեր հին ծառարունի վրա, որ ոչինչ չմնա այդ
ծառարունից. ես քեզ չէի սիրում:

ՕՖելիԱ. Ուրեմն է՛լ ավելի խաբված եմ եղել:

ՀԱՄԼԵՏ. Մտիր կուսանոց. ինչո՞ւ ես ուզում մեղավորներ աշխարհ բերել: Ես
ինքս քիչ թե շատ պարկեշտ մարդ եմ, բայց դարձյալ ինքս իմ մեջ
այնպիսի բաներ եմ տեսնում, որ ավելի լավ էր մայրս ինձ ծնած
չլիներ: Ես շատ հպարտ եմ, քինախնդիր, փառամուլ, ավելի շատ
չարություններ ունիմ ձեռքիս տակ, քան միտք՝ նրանց տեղ տալու,
քան երևակայություն՝ նրանց ձև տալու, քան ժամանակ՝ իրագոր-
ծելու: Ինչո՞ւ ուրեմն ինձ նման էականեր քարշ գան երկրի և երկնքի
միջև: Մենք բոլորս էլ առաջնակարգ սրիկաներ ենք. մեզնից ոչ մե-
կին չհավատաս: Գնա, մտիր կուսանոց: Հայրդ ո՛ւր է:

ՕՖելիԱ. Տանն է, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Դռները պինդ փակիր վրան, որ հիմարի դերը միայն ի՛ր տան մեջ
խաղա: Մնաս բարով:

ՕՖելիԱ. (Առանձին) Օ՛հ, փրկիր սրան, բարերա՛ր աստված:

ՀԱՄԼԵՏ. Եթե երբեք ամուսնանաս՝ քեզ այս անեծքը օժիտ կտամ. եղիր զգաստ
ինչպես սառույց, մաքուր, ինչպես ձյուն, դարձյալ զերծ չես մե՛ս
զրպարտությունից: Մտիր կուսանոց, գնա. մնաս բարով: Եվ կամ,
եթե անպատճառ պետք է ամուսնանաս, ամուսնացիր մի հիմարի
հետ, որովհետև խելացիները լավ գիտեն, թե դուք նրանց ի՛նչ հրեշ-
ներ եք դարձնում: Հայրե, կուսանո՛ց. և շուտ. մնաս բարով:

ՕՖելիԱ. (Առանձին) Երկնայի՛ն զորություններ, բուժեցեք սրան:

ՀԱՄԼԵՏ. Ձեր ներկարարության մասին էլ շա՛տ եմ լսել. այո, շատ: Աստված

ձեզ ա՛յլ երես է տվել, իսկ դուք ձեզ համար մի այլ հրես եք շինում
 օրորվում եք, շորորվում եք, լեզուներդ եք ծռում, աստուծո արարած-
 ներին մականուններ եք կպցնում, և ձեր լկտիությանը անդիտության
 երևույթ եք տալիս: Գնա, էլ չեմ ուզում այդ բաները տեսնել: Ղրանք
 ինձ խենթացրել են: Նրանք որ արդեն ամուսնացած են, բացի մեկից,
 թող ապրեն. մյուսները թող մնան ինչպես կան: Մտիր կուսանոց:

Դուրս է գնում:

ՕՖԵԼԻԱ. Ի՞նչ ազնիվ հողի փշացավ այսպես.

Դրանիկի աչքը, գիտունի լեզուն, զինվորի սուրը,
 Այս պերճ պետության հույսը և վարդը,
 Տարազի հայելին, ձեռի կաղապարը,
 Բոլոր դիտողների դիտման առարկան, այսպես փշանա՛:
 Եվ ես, կանանց մեջ ամենեն լքված և տարարախտըս,
 Որ ծըծում էի նրա գեղգեղուն ուխտերի մեղրը,
 Այժմ տեսնում եմ այն ազնիվ և վեհ դատողությունը
 Կոտրած զանդի պես խժալուր դարձած և աններգաշնակ.
Մաղկած հասակի այն անզուգական դեմքն ու տիպարը
խենթությամբ խամրած: Օ՛հ, վա՛յ թշվառիս,
 Որ այն էլ տեսա, այս էլ տեսնում եմ:

Թագավորը և Պոլոնիոսը գալիս են:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Սե՛ր: Նրա մտքերն այդ կողմ չեն հակված,
 Եվ ասածները, թեև քիչ անկապ, խենթի խոսքեր չեն:
 Նրա հոգու մեջ մի որոշ բան կա,

Որի վրա վիշտը թուխսի է նստել,
 Եվ վախենում եմ թուխսից ելածը մի վտանգ լինի,
 Որի առաջը առնելու համար՝ շուտափույթ վճռով
 Ա՛յս որոշեցի. պետք է անհապաղ Անգլիա գրնա
 Անվճար տուրքը գանձելու համար: Գուցե ծովերը,
 Տարբեր երկիրներն, իրենց այլազան առարկաներով,
 Վանել կարենան նրա սրտի մեջ բույն դրած նյութը,
 Որի վրա ուղեղն անվերջ բախելով՝
 Նրան այս ձևով փոխակերպել է: Ձեր կարծիքն ի՞նչ է:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Լավ է, բայց դարձյալ համոզված եմ ես,

Որ նրա ցավի ծագումն ու սկիզբը
 Մերժրված սերն է:— Եկ այստեղ, Օֆելիա.
 Պետք չունիս կրկնել իշխան Համլետի քեզ ասածները.
 Արդեն լսեցինք: Տեր արքա, արեք ինչպես կամենաք,
 Եվ սակայն, տեր իմ, թե հարմար դատեք, թող խաղից հետո
 Թագուհի մայրը նրան առանձին թախանձանք անե
 Որ իր ցավն ասե. թող շիտակ խոսե իր զավակի հետ.
 Եվ եթե թույլ տաք, ես կըթաքնըվիմ այնպիսի մի տեղ

Որ լսեմ բոլոր խոսակցությունը:
 Եթե իր մայրն էլ անհաջող դուրս գա,
 Ապա Անդրիա ղրկեցեք նրան,
 Կամ թե փակեցեք ուր հարմար դատե ձեր իմաստությունը:
 ԹԱԳԱՎՈՐ. Թող այդպես լինի, մեծավորների խելառությունը
 Չըպետք է մընա առանց հսկողի:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մի գավիթ զոյակում.

Գալիս է Համլետը մի քանի դերասանների հետ:

ՀԱՄԼԵՏ. Խնդրեմ հատվածն այնպես արտասանիր, ինչպես ես քեզ համար
արտասանեցի, թեթև և սահուն: Բայց եթե դու էլ մեր դերասաններից
 շատերի պես գոռգոռաս, ապա ավելի լավ կլիներ, որ իմ տողերը
 քաղաքի մունետիկներին արտասանել տայի: Ոչ էլ կարիք կա շարու-
 նակ ձեռքովդ օդը սղոցելու, այսպես. այլ, ամեն բանի մեջ՝ չափա-
 վոր եղիր. որովհետև, կրքի հեղեղի, փոթորկի, և, այսպես ասենք,
 հողմապտույտի մեջն անգամ պետք է սովորես մի տեսակ բարե-
 խառնություն սլահել, որ հարթություն տա խոսքիդ: Ա՜հ, հոգիս
 փշաքաղվում է, երբ լսում եմ ինչպես մի հաղթանդամ կեղծամավոր
 արարած մի զորեղ զգացում ծվիկ-ծվիկ է անում, հին լաթ է շինում,
 դետնահարկի հասարակության ականջը պատռելու համար, հասա-
 րակություն, որի մեծ մասը ընդունակ չէ ուրիշ բան ըմբռնելու, բայց
 միայն անբացատրելի մնչկատակներ և աղմուկ³⁶, Մտրակել տալ
 կուզեի այդ տեսակ արարածին, որ Տերմագանտին³⁷ էլ գերազան-
 ցում է, Հերովդեսից³⁸ էլ հերովդանում է: Խույս տուր, խնդրեմ, այդ
 բանից:

Ա. ԴԵՐԱՍԱՆ. Խոսք եմ տալիս ձերդ բարձրության:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ էլ շատ մեղկ պետք է լինես. այլ, սեփական ճաշակդ պետք է
ղեկավարդ լինի: Շարժումներդ բառերիդ հարմարեցրու, և բառերը
 շարժումներիդ, հատկապես ուշադիր լինելով, որ բնական չափավո-
 րությունից դուրս չլինես. որովհետև ամեն բան, որ չափազանցված
 է, խաղի նպատակին հակառակ է, ինչ որ թե՛ հնուց և թե՛ հիմա
 միշտ եղել է և է՛, այսպես ասած, մի հայելի պահել/բնության առաջ.
 ցույց տալ առաքինության իր սեփական դեմքը, մոլություն՝ իր պատ-
 կերը, և ժամանակի դեմքին ու մարմնին՝ իր տեսքն ու տիպը: Արդ,
 եթե դա շատ խիստ դուրս բերվի, կամ շատ թույլ, գուցե անգետնե-
 րին ծիծաղեցնե, բայց բանիմացներին միայն անախորժ կարող է
 լինել. իսկ մեկ բանիմաց մարդու կարծիքը ձեր աչքին ավելի մեծ

կշիռ պետք է ունենա, քան թե մյուսների մի աճող թատրոն: Ա՜հ, դերասաններ եմ տեսել խաղալիս, և լսել, թե մարդիկ նրանց ինչպե՞ս էին գովասանում, որոնք, մեղք չլինի ասել, ոչ քրիստոնեի խոսվածքն ունեին, ոչ քրիստոնեի կեցվածքը, ոչ էլ հեթանոսի, ոչ նույնիսկ աղամորդու, և այնպես ուռում և պուռում էին, որ մտածում էի, թե պետք է բնության բանվորները նրանց ստեղծած լինեն, և այն էլ՝ ոչ շատ լավ, այն աստիճան դարձելի նմանություններ էին դրանք մարդկային ցեղի:

Ա. ԴԵՐԱՍԱՆ. Այդ բոլորը մեզ մոտ քիչ թե շատ բարեփոխել ենք, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Պետք է հիմնովին փոխեք: Թող ձեր միմոսի դեր կատարողները այն միայն ասեն, ինչ որ իրենց համար դրված է: Դերասաններ կան, որ մի քանի ապուշ հանդիսատեսների ծիծաղեցնելու համար իրենք են սկսում ծիծաղել, այնինչ հենց այդ ժամանակ խաղի մի կարևոր կետը ուշադրություն է պահանջում. դա շատ խայտառակ բան է, և ցույց է տալիս այդ ձևով վարվող դերասանի ողորմելի սնափառությունը: Գնացեք և պատրաստվեցեք:

Դերասանները դուրս են գնում:

Գալիս են Պոլեմիուսը, Ռոգենկրանցը և Գիլդենշտերնը:

Ի՞նչ եղավ, տեր իմ, թագավորը գալո՞ւ է արդյոք այս գլուխ-գործոցը տեսնելու:

ՊՈԼՆԻՈՒՍ. Այո, թագուհին էլ միասին. հենց հիմա գալիս են:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրեմն դերասաններին ասացեք, որ շտապեն:

Պոլեմիուսը դուրս է գնում:

Դուք էլ օգնեցեք, որ շտապեն:

ՌՈԶ. ԵՎ ԳԻԼԴ. Այո, տեր իմ:

Ռոգենկրանցը և Գիլդենշտերնը դուրս են գնում:

ՀԱՄԼԵՏ. Էհհ՛, Հորացիո:

Գալիս է Հորացիոն:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Պատրաստ եմ, տեր իմ, ձեր ծառայության:

ՀԱՄԼԵՏ. Լսիր, Հորացիո. քեզնից ավելի ուղղամիտ մարդու

Դեռ չեմ հանդիպել ծանոթներիս մեջ:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Սիրելի՛ տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ջրկարծես թե քեզ շողոքորթում եմ.

Ի՞նչ շահ կարող եմ հուսալ քեզանից,

Որ բացի ուրախ բնավորությունից մի հասույթ չունիս

Ապրուստ ու հագուստ հոգալու համար:

Ինչո՞ւ փայփայել չքավոր մարդուն.

Ոչ, շողոքորթի մեղրածոր լեզուն

Անմիտ պերճության ոտքը թող լիղե,

Եվ իր ծնկների ճկուն լիսեռներն այնտեղ կորացնե,

Ուր որ քծնանքին վարձ է սպասում:

Լսո՞ւմ ես, Հորացիո, այն օրից ի վեր, որ մասաղ հողիս

Իր ընտրություն մեջ ինքնիշխան դարձավ,
 Եվ հասու եղավ մարդկանց իրարից զանազանելու,
 Նա քե՛զ ուրոշեց, կնքեց իր համար.
 Քանզի դու հավետ մի մարդ ես եղել,
 Որ ամենայն ինչ կըրելով հանդերձ՝ ոչինչ չես կըրում,
 Իմ բախտի ամեն վարձն ու հարվածը
 Ընդունել ես միշտ միահավասար շնորհակալությամբ:
 Օրհնյալ են նըրանք, որոնց մեջ արյունն ու դատողությունն
 Այնպես համաշափ զուգախառնված են,
 Որ լուկ շըվի չեն բախտի մատերին,
 Որ ինչպես ուզե վըրան նըվագե:

Տուր ինձ այն մարդը, որ իր կըրքերի գերին չըլինի,
 Եվ ես սրտիս մեջ տեղ կըտամ նըրան, սրտի՛ս սրտի մեջ,
 Ինչպես այժմ քեզ: Բայց այս շատ եղավ:
 Լսիր. այս գիշեր արքայի առաջ ներկայացում կա.
 Եվ մի տեսարան մոտ է իմ հորըս մեռնելու կերպին,
 Որ պատմել եմ քեզ: Խնդրում եմ, երբ գա այդ տեսարանը,
 Դու հոգուդ բոլոր խորատեսությամբ դիտիր հորեղբորս.
 Եթե մի որոշ ճառի ժամանակ
 Թաքուն ոճիրը հանկարծ իր որջից դուրս չըհարձակվի՝
 Ապա՛ այն ոգին, որ մենք տեսել ենք, մի շար ոգի է,
 Եվ խորհածներըս՝ Վուկանի սալից ավելի մըրոտ:
 Լավ դիտիր նըրան. ես էլ աչքերըս դեմքին կըհառեմ,
 Հետո երկուսըս մեր կարծիքները կըմիացընենք
 Նըրա երեսի արտահայտածը դատելու համար:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Լավ, տեր իմ. եթե խաղի ժամանակ
 Փորձե իմ աչքից մի բան գողանալ և չըբռնվի՝
 Ինքըս կըսուժեմ գողոնի գինը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ահա գալիս են ներկայացումին.

Ես պետք է այստեղ անփուլթ երևամ. մի տեղ գտիր քեզ:

Դանիական քայլերգ: Գալիս են Բագավուրը, Բագունին, Պոլոնիուսը, Օֆելիան,
 Ռոզենկրանցը, Գիլդենշտերնը և ուրիշ պալատականներ, և պանակներ՝ ջանքով:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ի՛նչպես է մեր եղբորորդի Համլետը:

ՀԱՄԼԵՏ. Շատ լավ, իսկապես. քամելեոնի պես եմ կերակրվում³⁹, օդ եմ
 ուտում, խոստումներով եմ խճողված. աքլորներին չեք կարող այս
 կերպով գիրցնել:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Այդ պատասխանը ինձ համար չէ, Համլետ. այդ խոսքերը ինձ
 չեն պատկանում:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ էլ ինձ արդեն:— (Պոլոնիուսին) Տեր իմ, ասացիք թե համալսարա-
 նում մի անգամ մի բան եք խաղացել⁴⁰, այնպես չէ՞:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Այո, տեր իմ, և լավ դերասան էի համարվում:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՛նչ եք խաղացել:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Հուլիոս Կեսարի դերը, և սպանվեցա Կապիտոլում⁴¹. Բրուտոսն ինձ սպանեց:

ՀԱՄԼԵՏ. Շատ բրաւթյուն էր նրա կողմից այդպես երևելի կովին Կապիտոլում սպանել:— Դերասանները պատրա՞ստ են:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Այո, տեր իմ, ձեր հրամանին են սպասում:

ՔԱԳՈՒՀԻ. Եկ այստեղ, խրելի Համլետս, եկ նստիր կողքիս:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, սիրելի մայրս, այստեղ ավելի քարշող մետաղ կա:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. (Քաղաքից) Օ՛, հո՛, լսեցի՞ք ինչ ասաց:

ՀԱՄԼԵՏ. Օրիորդ, թույլ կտա՞ք, որ ձեր դողի մեջ ձգվիմ:

Ձգվում է գետնի վրա Օֆելիայի ռոմբերի աւաշ:

ՕՖԵԼԻԱ. Ոչ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուզում եմ ասել՝ գլուխս ձեր դողը դրած:

ՕՖԵԼԻԱ. Այո, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Կարծում եք վա՞տ մտքով ասացի:

ՕՖԵԼԻԱ. Ոչինչ չեմ կարծում, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ գաղափար է՝ աղջիկների սրունքների մեջ ձգվիլ:

ՕՖԵԼԻԱ. Ի՞նչ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչինչ:

ՕՖԵԼԻԱ. Շատ ուրախ եք, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՞վ, ե՞ս:

ՕՖԵԼԻԱ. Այո, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ արած. ձեր զավեշտաբանն եմ ես: Մարդ ուրախ չլինի, ի՞նչ անե. մեկ այնտեղ նայիր, տես մայրս ինչպես ուրախ է, և երկու ժամ չկա, որ հայրս մեռել է:

ՕՖԵԼԻԱ. Ոչ, երկու անգամ երկու ամիս է, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդքան երկա՞ր. ուրեմն, թող սատանան սև հագնի, ես մի ձեռք սամույր եմ հագնելու: Տե՛ր աստված, մարդ երկու ամիս առաջ մեռնի և դեռ չմոռացվի: Ուրեմն կարելի է հուսալ, որ մի մեծ մարդու հիշատակը դեռ վեց ամիս իր մահից հետո կարող է տևել, բայց, սուրբ կույսը վկա, պետք է եկեղեցիներ շինե, թե ոչ՝ կմոռացվի ինչպես այն փայտե ձին⁴², որի տապանագիրն էր.

«Ա՛խ ափսոս, ա՛խ ափսոս, փայտե ձին մոռացվեց»:

Երաժշտություն: Մեղկատակի դերասանները:

Դալիս են մի քաղաքում և մի քաղաքում, շատ սիրով. նախ քաղաքին համբուրում է քաղաքորին, հետո նա նրան. քաղաքին ծուկ է չոխում քաղաքի առաջ և սիրային ցույցեր է անում: Քաղաքորը նրան վեր է քաղաքացում, և իր գլուխը քեֆ է տալիս նրա վզին. հետո քաղաքորը պառկում է ծաղիկների վրա: Քաղաքին տեսնելով որ նա ֆեեց՝ հեռանում է: Մի քիչ հետո ներս է գալիս մի մարդ, վեր է առնում քաղաքորի քազը, համբուրում է, բույն է ածում քաղաքորի տկանի մեջ և դուրս է գնում: Քաղաքին վերադառնալով քաղաքորին գտնում է մեռած և ողբ ու կոծ է անում: Քունավորողը կրկին գալիս է՝ երկու-երեք մուկների

ևևտ, և այնպես է ձևացնում, որպես քն մասնակցում է բազում վշտին: Մեռյալին տանում են դուրս: Թունավորողն աշխատում է ընծաներով բազում սիրտը շանել. բազումին սկզբում դժկամություն է ցույց տալիս, բայց վերջը ընդունում է նրա սերը: Դուրս են գնում:

ՕՖելիա. Ի՞նչ միտք ունի այս, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Miching mallecho, այսինքն չարագործություն:

ՕՖելիա. Երևի մեղկատակը խաղի նյութն է ներկայացնում:

Գալիս է Նախերգակը:

ՀԱՄԼԵՏ. Հիմա սա մեզ կասե: Դերասանները գաղտնիք պահող մարդիկ չեն.

ամեն բան կհայտնեն:

ՕՖելիա. Կարծո՞ւմ եք թե տեսարանի նշանակությունը կասե:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, և ամեն տեսարանի, որ նրան ցույց տաք: Դուք մի՛ ամաչեք

ցույց տալուց, նա էլ չի ամաչի նշանակությունն ասելուց:

ՕՖելիա. Շատ չարն եք, շատ չարը. լավ է խաղին մտիկ տամ:

ՆԱԽԵՐԳԱԿ. Թե՛ մեր ողբերգի և քե՛ մեզ համար

Ներում ենք խնդրում շատ խոնարհաբար,

եվ աղաչում ենք, որ համբերությամբ

Հանեք պատվել մեզ ձեր ունկնդրությամբ:

ՀԱՄԼԵՏ. Նախերգա՞նք է այս, թե մատանու մակագիր:

ՕՖելիա. Այո, շատ կարճ է, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Կնոջ սիրտ պես:

Գալիս են երկու դերասան, իբրև քաղաքի և քաղաքի:

ԲԵՄԻ ԹԱԳ. Երեսուն անգամ Ֆերոսի ⁴³ կառքը արել է շրջան

Տելլուսի ⁴⁴ շուրջը, և Պոսիդոնի ⁴⁵ աղի պետության,

Երեսուն անգամ տասներկու լուսին պտույտ են գործել ⁴⁶,

Տասներկու անգամ Երեսուն գիշեր երկրի շուրջ դարձել,

Այն օրից ինչ սերն մեր սրտերն իրար զուգավորած է,

Եվ ինչ Հիմենեն մեր ձեռքերն իրար միավորած է:

ԲԵՄԻ ԹԱԳՆ. Շա՛տ այդքան անգամ արև ու լուսին բոլ գան ու զրնան,

Եվ մեր սրտերը միշտ անկեղծ սիրով անբաժան մընան.

Բայց վա՛յ, վերջերս հիվանդ ես թրվում, և այնպես տրտում,

Սովորությանդ այնպես հակառակ, որ վախ ես ազդում.

Բայց երկյուղներս ինչ էլ որ լինեն,

Թող նըրանք, տեր իմ, բեզ չըվրդովեն.

Կանանց սրտի մեջ երկյուղն ու սերը միշտ համաչափ են,

Կամ նըրանք բընավ գոյություն չունին, և կամ անչափ են:

Թե որքա՛ն մեծ է իմ սրտի սերը

Քեզ ցույց են տըվել ձիգ տարիները.

Եվ ի՛նչ չափով որ չափվում է սերը,

Չափվում են նաև իմ երկյուղները.

/Ուր սերը մեծ է, փոքրիկ կասկածը մեծ վախ է դառնում.

Երբ մեծանում են փոքրիկ վախերը՝ սերն է մեծանում:
 ԲԵՄԻ ԹԱԳ. Ավա՛ղ, սիրելիս, պետք է բաժանվինք, այն էլ ի՞նչ օրից.

Մարմնիս ուժերը հոգնել են այլևս իրենց պարտհերից.

Եվ փնձնից հետո սիրուն աշխարհում պետք է դեռ ապրես,
 Հարգըված, սիրված, և գուցե նույնիսկ դու նորեն սիրես:
 Եվ նոր ամուսին...

ԲԵՄԻ ԹԱԳՀ. Օ՛հ, մի՛ վերջացնի. աստված ոչ անե՛,

Որ սիրտըս այդպես ինձ դավանանե.

Նքե ես երկրորդ ամուսին՝ առնեմ՝

Թող որ հավիտյան անիծյալ լինեմ:

Երկրորդ ամուսին չէ առել մի կին,

Նքե չէ դավել առաջնի կյանքին:

ՀԱՄԼԵՏ. (Առանձին) Օշի՛նդր է, օշի՛նդր:

ԲԵՄԻ ԹԱԳՀ. Երբ այրի կինը փնտրում է կրկին մի նոր կողակից,

Սիրուց չէ բընավ, այլ միայն շահի ստոր փափագից.

Մեռած ամուսնուս ես երկրորդ անգամ փնձս եմ ապանում,

Երբ իր անկողնում երկրորդ ամուսնուց համբույր եմ առնում:

ԲԵՄԻ ԹԱԳ. Ես հավատում եմ թե այժմ անկեղծ են քո ասածները.

Բայց որքա՛ն հաճախ ինքներս եմ կոտրում մեր վնասները,

Եվ որոշումը մեր հիշողության գերին է միայն,

Մեկելիս հուժկու, բայց տոկունությամբ խիստ աղքատ է այն.

Եվ հիմա որպես մի տհաս պտուղ ծառին կպած է,

Բայց ցած է ընկնում առանց թափ տալու՝ երբ ու հասած է:

Ջարմանալի չէ, որ մոռանում եմ

Մենք մեզ վնասել, ինչ որ մե՛զ պարտ եմք.

Ինչ որ կրֆի մեջ վնասում եմք գործել՝

Երբ որ կիրքն անցավ, անմիտ է դարձել.

Թե՛ բուրն վիշտը, թե՛ բուրն խինդը բավ է ու հանգչեն,

Իրենց սեփական որոշումները իրե՛նք կըջնջեն.

Ու խնդրությունը հրճվում է սաստիկ, վիշտը կսկծում,

Չնչին մի դեպքից հրճվում է վիշտը, և խինդն է լացում:

Հավերժական չէ մեր այս աշխարհը, և շատ պարզ բան է,

Որ մեր բախտի հետ և մարդկանց սերը փոփոխական է.

Եվ մինչև այսօր դեռևս անլույծ է այս հարցը խրթին,

Թե բա՛խտն է արդյոք սիրո առաջնորդ, թե սե՛րը բախտին:

Մեծ մարդն ընկնելիս՝ մտերիմները թողնում փախչում են.

Փոքր մեծնալիս՝ թշնամիները գալիս, փակչում են,

Եվ մինչև հիմա բախտին հետևող եղած է սերը.

Ով չէ կարոտյալ՝ նրան պակաս չեն բարեկամները.

Եվ ով փորձում է կարոտության մեջ փոքր բարեկամին՝

Նա ինքն իր ձեռքով դարձնում է նրան իր թուճոճ թշնամին:

Բայց թող որ կարգով եզրակացրենք ինչ սկսել եմ.

Մեր բախտն ու կամքը միշտ ընթանում են այնպես հակընդդեմ,

Որ տապալվում են մեր խորհուրդները բախտի բերմունքից,

Մերն է խորհուրդը, բայց նրա ելիւ անկախ մեր կամփից:
Դու մտածում ես, որ չես լինելու մի երկրորդի կին.

Մեռնում է միտքը, երբ որ մեռնում է քո տերը նախկին:

ԲԵՄԻ ԹԱԴՀ. Թո՛ղ որ երկիրը ինձ սընունդ չըտա, և երկինքը՝ լույս,
Գիշեր ու ցերեկ հանգիստ ու հանույժ չըտան խղճալուս,
Թո՛ղ որ փոխարկվին հույս ու հավատըս հուսահատության,
Ճգնավորի պես մատնված լինեմ բանտի տրամուրջան,
Եվ ուրախության դեմքը խամրեցնող ցավերն անհամար
հուժեմ խմբովին, կործանեն ինչ որ բանկ է ինձ համար,
Ոչ այս աշխարհում, ոչ հանդերձյալում ինձ դադար չըտան՝
Թե այդի լինեմ և ցանկամ կրկին նոր ամուսնության:

ՀԱՄԼԵՏ. (Օֆելիային) Թե հիմա դրժե՞իր երդումները:

ԲԵՄԻ ԹԱԳ. Անե՛ղ երդումներ. այժմ, սիրելիս, բող ինձ մի բռայե.

Ոգիս բմրում է, բող բունը մի փիչ տաղտուկըս խաբե:

ԲԵՄԻ ԹԱԴՀ. Քունը ուղեղիդ բող օրոր անե,

Եվ ոչ մի փորձանք մեզ չըբաժանե:

Թագունին զնում է:

ՀԱՄԼԵՏ. Մայր իմ, ի՞նչպես ես գտնում այս խաղը:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Տիկինը շատ է երգվում, կարծեմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Օ՛, բայց խոսքը կպահե:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Նյութին ծանոթ ես. վատ բան չկա՞ մեջը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, ոչ. կատակ են անում. կատակով թույն. ոչ մի վատ բան չկա:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Խաղի անունն ի՞նչ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Մկան թակարդ: Ինչպե՞ս. այլաբանորեն: Այս խաղը մի մարդասպա-
նություն է ներկայացնում, որ կատարվել է Վիննենայում: Գոնզազո ⁴⁷
է դուքսի անունը. կնոջ անունն էլ՝ Բատիստա: Հիմա կտեսնեք. սրի-
կայություն մի գլուխ-գործոց է. բայց մեզ ի՞նչ փուլթ. դա չի կարող
դիպչել ձերդ վեհափառությանը, ոչ էլ մեզ. մենք մաքուր խիղճ ունինք.
վերքոս ձին թող խրտչի, մեր մեջքը պինդ է:

Գալիս է մի դերասան, Լուցիանոսի դերում:

Ահա մի մարդ, որի անունը Լուցիանոս է, թագավորի՝ եղբորորդին է:
ՕՖԵԼԻԱ. Դուք այնպես լավ եք մեկնաբանում, ինչպես խաղի նախերգակը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես շատ լավ կարող եմ քո և սիրեկանիդ մեջ մեկնաբանի դեր կա-
տարել, միայն թե խամաճիկների, կոտրատվելը տեսնեի:

ՕՖԵԼԻԱ. Շատ սուրն եք, տեր իմ, շատ սուրն. եք:

ՀԱՄԼԵՏ. Ցավից կգոռայիր մինչև սայրս բթացնեիր:

ՕՖԵԼԻԱ. Ավելի լավ, և ավելի վատ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդպես եք սխալվում ամուսին ընտրելիս:— Դե՛հ, սկսիր, մար-
դասպան. զրոյը տանն քեզ, մա՛րդ. բաց թող այդ ծամածուծություն-
ները, և սկսիր: Ե՛կ. կռկռան ագռավը վրեժ է պահանջում:

ԼՈՒՑԻԱՆՈՍ. Խորհուրդներ խավար, և ձեռներ ճարպիկ և բույներ ազդու.

Ոչ մի արարած իբր ականատես, և ժամ ձեռնտու.

Դու դժխե՛մ խառնուրդ, կես-գիշերային խոտերից ֆամված,

Եվ Հեկատեի անեծքով նյութված, երիցրս նեխված.

Բընական բովբերդ, մահաոփթ ուժըդ բող շուտ ներգործե,

Արշավե իսկույն առողջ կյանքի վրա, ավերմունք գործե:

Թույնը քափում է բնողի ականջի մեջ:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարտեզի մեջ թունավորում է մարդուն, թագավորութունը ձեռք ձգելու համար: Անունը Գոնվագո է. պատմվածքը իսկապես գոյութունն է, և շատ ընտիր իտալերեն գրված: Հիմա կտեսնես, թե մարդասպանը ի՛նչպես է ձեռք բերում Գոնվագոյի կնոջ սիրտը:

ՕՖելիա. Թագավորը վեր կացավ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՛նչ է, սուտ հրդեհից վախեցա՛վ:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ի՛նչ պատահեց ձեզ, տեր իմ:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Դադարեցեք խաղը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ճրա՛գ, ճրա՛գ, գնանք:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Ճրա՛գ, ճրա՛գ, ճրագ:

Ամենքը դուրս են գնում, բացի Համլետից և Հորացիոյից:

ՀԱՄԼԵՏ.

Խոցված եղնիկը բող ցավից ողբա

Առողջ եղջերուն ուրախ թռչկոտե,

Մեկը թող ֆընի, մյուսն արթուն մընա,

Այս եին աշխարհի օրենքը այդ է:

Եվ սրա հետ մեկտեղ, պարոն, մի անտառ փետուր գլխարկիս ⁴⁸,

Եվ երկու մեծ կարմիր վարդ կոշիկներիս, միթե բավական չի՞ լինի,

որ ինձ մի տեղ տան դերասանների մի խումբի մեջ, եթե մի օր ամ-

բողջ գուլքս մոխիր դառնա:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Գուցե կես թափն կտան ձեզ ⁴⁹:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՛չ, մի ամբողջ բաժին:

Գիտես, Դամոն ⁵⁰, իմ սիրելի,

Այս գահն եղավ ավերակ,

Դիոսի ⁵¹ տեղ ո՛վ է նստել,

Մի իսկական... խեղկատակ ⁵²:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ավելի լավ էր իր հանգով վերջացնելք:

ՀԱՄԼԵՏ. Սիրելի Հորացիո, հազար ոսկի գրավ կդնեմ, որ ուրվականի առաջը ճշմարիտ էր: Նկատեցի՞ր:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Այո, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Երբ թունավորելու խոսքը եկավ՝ տեսա՞ր:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Շատ լավ դիտեցի:

ՀԱՄԼԵՏ. Ա՛հ, հա՛: Եկեք մի բան նվագեցեք. եկեք, սրնգահարներ:

Եթե այս արքան խաղը չսիրեց,

Պատճառը այն է... որ չհավանեց:

Դայիս ևն Ռոզենկրանցր և Գիլդենշտերնը:

Հայդե⁷, մի քիչ երաժշտություն:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ազնիվ տեր, թույլ տվե՛ք ձեզ երկու խոսք ասեմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Մի ամբողջ պատմություն կարող ես, պարոն:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Թագավորը, տեր իմ...

ՀԱՄԼԵՏ. Հր, ի՞նչ կա:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Քաշվել է իր սենյակը և սաստիկ հուզված է:

ՀԱՄԼԵՏ. Շա՛տ խմելուց:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ոչ, տեր իմ, բարկությունից:

ՀԱՄԼԵՏ. Եթե խելացի մարդ լինեիք՝ բժշկին կհայտնեիք, ոչ թե ինձ: Եթե ես նրան լուծողական տամ՝ գուցե այդ նրան էլ ավելի կմաղձոտացնե:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ազնիվ տեր, մի քիչ ավելի կարգ ու կանոն դրե՛ք ձեր խոսքերի մեջ, և այդպես մի խրտչեք խոսքիս նյութից:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես հանդարտ եմ, պարոն. խոսիր:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Թագուհին, ձեր մայրը, սաստիկ վրդովված՝ ինձ ուղարկել է ձեզ մոտ:

ՀԱՄԼԵՏ. Բարով ես եկել:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ոչ, տեր իմ. այդ քաղաքավարությունն անտեղի է: Եթե կբարեհաճեք ինձ օրինավոր պատասխան տալ՝ ձեր մոր պատվերը կկատարեմ. թե ոչ, ձեր ներողությունը և իմ վերադարձը կլինեն պաշտոնիս վերջավորումը:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարոն, չեմ կարող:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ի՞նչ չեք կարող:

ՀԱՄԼԵՏ. Օրինավոր պատասխան տալ: Խելքս խանգարվել է: Բայց ինչ պատասխան որ կարող եմ տալ, կտամ քեզ, կամ ավելի ճիշտ, մորս: Ուրեմն, կարճ, բանն ի՞նչ է, ասում ես մայրս...

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ձեր մայրն ասում է թե ձեր վարմունքը նրան շատ զարմացրեց և ապշեցրեց:

ՀԱՄԼԵՏ. Զարմանալի՞ որդի, որ կարողանում է իր մորը այսպես զարմացնել: Բայց ասա տեսնեմ, այդ մայրական զարմացքը ուրիշ պոչ էլ ունի՞ թե ոչ. այդ ասա:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ուզում է քնելուց առաջ խոսել ձեզ հետ իր առանձնարանում:

ՀԱՄԼԵՏ. Կհնազանդեմ, թեկուզ տասն անգամ էլ մայրս լինի:

Ուրիշ գործ էլ ունի՞ս ինձ հետ:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Տեր իմ, մի ժամանակ դուք ինձ սիրում էիք:

ՀԱՄԼԵՏ. Հիմա էլ սիրում եմ, երդվում եմ այս գողերով և շորթողներով: (Ձեռներն է ցույց տալիս):

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Սիրելի իշխան, ի՞նչ է ձեր այս վրդովմունքի պատճառը. ինքներդ ձեր ձեռքով փակում եք ձեր ազատության դուռը, երբ ցավներդ թաքցնում եք ձեր բարեկամից:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարոն, հառաջագիմելու մարմաջն է ինձ տանջում:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ի՞նչպես կարելի է, երբ թագավորն ինքը ձեզ է նշանակել Դանեմարքայի գահաժառանգ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, պարոն, բայց «մինչև խոտը բուսնի»... Առակը մի քիչ մղկտեմ է՝:

Գալիս են դերասանները և երաժիշտները:

Ա՛հ, երաժիշտները. տվեք ինձ այդ սրինգներից մեկը: (Գլխնընշտեմ) Եկ, քեզ մի բան ասեմ... Ինչո՞ւ ես այդպես ետևիցս ընկել, և չես թողնում, որ շունչ քաշեմ. կարծես որոշած լինես ինձ թակարդի մեջ ձգել:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ահ, տեր իմ, եթե անձնվիրությունս շատ խիզախ է, պատճառն այն է, որ սերս դեպի ձեզ քաղաքավարության ուշ չի դարձնում:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ չհասկացա: Կարո՞ղ ես այս սրնգի վրա մի բան նվագել:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Ոչ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Խնդրում եմ:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Հավատացե՛ք, չեմ կարող:

ՀԱՄԼԵՏ. Աղաչում եմ:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Կյանքումս սրինգ ձեռք չեմ առել, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Բայց դա նույնչափ դյուրին բան է, որչափ սուտ ասելը: Մատերդ դիր այս լեզվակների վրա և շարժիր, բերնովդ էլ փչիր, և տես ի՞նչ հրաշալի երաժշտություն դուրս կգա: Նայիր, ահա լեզվակները:

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Բայց չեմ կարող մատերս այնպես շարժել, որ մի ներդաշնակ բան դուրս գա. այդ ճարտարությունը շունիմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Դե լավ. հիմա տես թե ի՞նչ անարժան արարած ես համարում դու ինձ. ուզում ես նվագել իմ վրա. այնպես ես ձևացնում, որպես թե ծանոթ ես իմ լեզվակների հետ. ուզում ես իմ գաղտնիքը սրտիցս դուրս քաշել. ուզում ես ձայնս փորձել՝ սկսած ամենացած նոտայից մինչև ձայնաշարիս ամենաբարձրը. մյուս կողմից՝ շատ երաժշտություն և հրաշալի հնչյուն կա այս փոքրիկ գործիքի մեջ, և դու չես կարողանում նվագել: Մա՞րդ աստուծո, կարծում ես թե ես մի սրնգի շափ էլ չկա՞մ: Անվանիր ինձ, ինչ գործիք որ կուզես. թեև կարող ես ինձ շարժարել, բայց վրաս նվագել չես կարող: (Գալիս է Պոլսնիուսը): Բարև ձեզ, պարոն:

ՊՈԼՍՆԻՈՒՍ. Տեր իմ, թագուհին կամենում է խոսել ձեզ հետ, և իսկույն:

ՀԱՄԼԵՏ. Տեսնո՞ւմ եք այն ամպը, որ կարծեք ուղտի ձև ունի:

ՊՈԼՍՆԻՈՒՍ. Պատարագը վկա, ուղտի նման է, ճիշտ որ...

ՀԱՄԼԵՏ. Ինձ թվում է, թե մի աքիսի նման է:

ՊՈԼՍՆԻՈՒՍ. Մեջքը աքիսի է նման:

ՀԱՄԼԵՏ. Կամ կետ ձկան:

ՊՈԼՍՆԻՈՒՍ. Շատ նման է կետ ձկան:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրեմն շուտով կգամ մորս մոտ: (Առանձին) Սրանք ինձ այնպես հիմարի տեղ են դնում, որ քիչ է մնում սիրտս տրաքվի:— Շուտով կգամ:

ՊՈԼՍՆԻՈՒՍ. Այդպես էլ կասեմ:

Գնում է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ դյուրին բան է '«շուտով» ասելը:
Մենակ թողեք ինձ, բարեկամներդս:

Ամենքը գնում են բացի Համլետից:

Ահա գիշերվա հուռութքի ժամը,
Ծրբ հորանջում են գերեզմանները,
Եվ դժոխքն ինքը ժանտախտ է փչում աշխարհի վրա:
Այժմ կարող էի տաք արյուն խմել,
Եվ այնպես դաժան գործեր կատարել,
Որ լույս ցերեկը կըդողահարվեր վրան նայելուց:
Գրնամ մորըս մոտ: Ո՛վ սիրտ, մի՛ կորցնիր քո բընությունը.
Ներոնի ⁵⁴ հոգին թող մուտք չգտնե այս պինդ կուրծքի մեջ.
Թող անգութ լինիմ, բայց ոչ հրեշային.
Պետք է մորըս հետ դաշույններ խոսեմ, բայց ոչ գործածեմ.
Լեզուս ու հոգիս թող այս բանի մեջ կեղծավոր լինեն.
Որչափ էլ նրան խոսքով նախատեմ,
Հոգի՛ս, մի՛ թույլ տար, որ գործով դատեմ:

Գնում է դուրս:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Գալիս են քաղավորը, Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ձեմ սիրում նրան, ոչ էլ մեղ համար ապահով բան է
Թույլ տալ, որ նրա խելագարությունն ազատ թափառի:
Գրնացեք ուրեմն և պատրաստվեցեք.
Իսկույն կուղարկեմ ձեր հանձնադիրը.
Պետք է նա ձեզ հետ Անգլիա գրնա:
Մեր աստիճանի նկատումները չեն կարող թույլ տալ,
Որ վտանգը մեզ այնպես մոտ կենա,
Ինչ որ ամեն ժամ ծագում է նրա լուսնոտությունից:
ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Շուտ կըպատրաստվինք: Շատ նըվիրական և սուրբ երկյուղ է
Հոգալ այնքան շատ անձերի մասին,
Որ ձեր մեծության շընորհից ապրում և սընանվում են:
ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Սուսկ և մասնավոր անհատն էլ պարտ է
Իր հոգու բոլոր թափով ու զրահով
Իրեն գերծ պահել ամեն փորձանքից.
Որքա՞ն ավելի այն անձը, որի բարօրությունից
Կախված է մընում շատերի կյանքը.
Վեհափառության վախճանը երբեք մենակ չէ լինում.

Այլ հորձանքի պես քարշում է իր հետ մերձավորներին.
 Մի ծանր անիվ է, բարձրարեք լեռան ծայրին հաստատված,
 Որի վիթխարի շառավիղներին
 Տասնյակ հազարով փոքրագույն բաներ զոդված, պրկված են.
 Եվ երբ ընկնում է, ամեն մի կցորդ, շնչին հետևորդ,
 Ընկերանում է ճայթուն խորտակման:
 Երբեք չէ եղել, որ թագավորը մենակ հառաչե,
 Այլ միշտ ընդհանուր վայնասունի հետ:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Դե՛հ, պատրաստվեցեք, խնդրեմ, շտապով ճամփա ընկնելու.

Պետք է այս ահի ոտքը շղթայենք,

Որ այժմ խի՛ստ ազատ շրջադայում է:

ՌՈԶ. Եվ ԳԻԼԴ.

Կըշտապենք, տեր իմ:

Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը գնում են դուրս:

Գալիս է Պոլոնիուսը:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Տեր իմ, գընում է իր մոր սենյակը.

Ես էլ կըմտնեմ արրասի ետև, որ ականջ դընեմ:
 Խոսք եմ տալիս ձեզ, թագուհին նըրան խիստ կպարսավե:
 Եվ այո, ինչպես ինքներդ ասացիք, և լավ ասացիք,
 Հարմար կըլինի, որ բացի մորից մի այլ ունկնդիր,
 — Քանզի մոր սիրտը չէ կարող երբեք անաչառ լինել —
 Թաքստից լսե խոսակցությունը: Մնաք բարով, տեր,
 Քընելուց առաջ ես նորեն կըգամ. լսածըս կառեմ:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Շնորհակալ եմ, սիրելի տեր իմ:

Պոլոնիուսը գնում է:

(Օ՛հ, դարձ է մեղքըս, և մինչև երկինք բուրում է հոտը.
 Այն ամենահին, անդրանիկ անեծքն է վըրան դրված,
 Եղբայրասպանություն: Աղոթել, ավա՛ղ, չեմ կարողանում.
 Թեև փափագըս նույնչափ սաստիկ է, որչափ որ կամքըս.
 Ավելի զորեղ մեղքըս հաղթում է զորեղ դիտումիս.
 Եվ մի մարդու պես, որ կատարելու երկու դործ ունի,
 Վարանոտ կանգնած՝ չըգիտեմ արդյոք որից սկսեմ,
 Անտես անելով թե մին թե մյուսը:
 Նույնիսկ եթե այս անիծյալ ձեռքը
 Եղբոր արյունով թանձրացած լիներ՝
 Մի՞թե գըթառատ երկնքում չըկա բավական անձրև,
 Որ լըվա նըրան, ձյունի պես ճերմակ:
 Ի՛նչ բանի է պետք ողորմությունը,
 Եթե ոչ մեղքին դիմագրավելու.
 Եվ աղոթքի մեջ ի՛նչ կա, բայց միայն երկու գորություն.—
 Փորձանքից պահվիլ, քանի չենք ընկած,
 Եվ ներում գտնել՝ ընկնելուց հետո: Վեր նայիմ ուրեմն.

Մեղքս անցա՛վ. բայց ո՛հ, աղոթքի ի՞նչ ձև ինձ կըծառայի.
 Վներիր ինձ իմ ժանտ սպանությունը:
 Ոչ, դա հարմար չէ, քանի դեռ իմս են այն արդյունքները,
 Որոնց համար է, որ ես գործեցի սպանությունը,—
 Թագըս, թագուհիս, ձեռք բերած փառքըս:
 Կարո՞ղ է մի մարդ ներում ստանալ
 Պահելով հանդերձ մեղքի արդյունքը:
 Այո, աշխարհի եղծ կարգերի մեջ՝
 Կարող է մեղքի ոսկելից ձեռքը
 Մեկդի վտարել արդարությունը.
 Սակայն այդպես չէ այնտեղ, վերևում.
 Այնտեղ այդպիսի ձեռնածություններ բանի չեն գալիս.
 Այնտեղ ամեն գործ դրվում է մեջտեղ հարազատ գույնով,
 Եվ մենք ինքներըս հարկադրվում ենք ճակատ առ ճակատ,
 Ատամ առ ատամ մեր մեղքերի դեմ վրկայություն տալ:
 Էլ ի՞նչ ուրեմըն, էլ ի՞նչ է մընում.
 Մընում է փորձել թե ի՞նչ է կարող ապաշխարանքը.
 Եվ ի՞նչ չէ կարող. բայց ի՞նչ, երբ որ մարդ գղջալ չէ կարող:
 Օ՛հ, թշվա՛ռ վիճակ, կո՛ւրծք, սև ինչպես մահ,
 Սոսնձոտ հոգի՛ս, որքան ճգնում ես քեզ ազատելու,
 Այնքան ավելի կաշկանդում ես քեզ:
 Օգնեցե՛ք, հրեշտակնե՛ր, մի փորձ փորձեցեք,
 Վա՛ր, համառ ծնկներ. սի՛րտ պողպատալար,
 Փափկացիր ինչպես նորամանուկի մատաղ ջիւերը,
 Գուցե ճար կա դեռ:

Հեռանում է և ծունկ շոճում: Գալիս է Համլետը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ա՛յ, կարող էի ճիշտ հիմա անել. աղոթք է անում:
 Եվ հիմա կանեմ. և նա այս կերպով երկինք կըզընա.
 Բայց արդյոք այդպես վրեժըս կըհանվի՞. պետք է լավ կշռել:
 Մի պիղծ սըրիկա հորըս սպաննե, և փոխարենը
 Ես, միակ որդին, նույն սըրիկային երկի՞նք ուղարկեմ:
 Բա՛հ, շընորհ է դա, վարձ է, ոչ թե վրեժ:
 Նա հորըս բռնեց անազնիվ կերպով, լավ կերած խմած,
 Բոլոր մեղքերը լըրիվ բողբոջած, վառ, ինչպես մայիս.
 Եվ թե իր հաշիվն ինչ վիճակում է,
 Ո՞վ է իմանում, բայց միայն աստված.
 Սակայն դատելով մեր հանգամանքով և մտածությամբ,
 Ծանր է վիճակը: Ուրեմն ի՞նչ վրեժ է, որ զարկեմ նըրան
 Ճիշտ երբ իր հոգին սըբվելու վրա է,
 Երբ որ հարդսրված և պատրաստված է իր անցքի համար:
 Ոչ, ետ գընա, սուր. ընտրիր ավելի սոսկալից առիթ,
 Երբ գինով քընած, կամ կատաղությամբ բորբոքված լինի,

Կամ իր անկողնի ազգապղծական վայելչության մեջ,
 Կամ թուղթ խաղալիս, կամ հայհոյելիս, մի գործի վրա,
 Որից փրկության հոտ անգամ չըգա,
 Եվ այնպես զարկիր, որ կըրունկները երկնքին դիպչեն,
 Եվ հոգին այնպես պիղծ ու սև դառնա
 Ինչպես այն դրժոխքն ուր զընալու է: Մայրս սպասում է...
 Այդ դեղը միայն երկարացնում է հիվանդ օրերը:
ԹԱԳԱՎՈՐ. (Ձոճած) Բառերըս թեև թռչում են վերև,
 Սակայն մտքերըս մընում են ներքև:
 Երբեք բառերը առանց մտքերի երկինք չեն հասնի:

Գնում է:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Թագուհու առանձնասենյակը.

Գալիս են թագունին և Պոլմեիուսը:

ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. Նա իսկույն կըգա: Խիստ եղեք իր հետ:

Ասացեք նրան թե իր խաղերը՝ մի տեղ են հասել,
 Որ էլ հանդուրժել անկարելի է,
 Իվ թե շատ անգամ ձեր մեծությունը միջամտել է,
 Եվ պատվար եղել արքայի ցասման և նրա միջև:
 Ես կըթաքնըվիմ հենց այստեղ: Խնդրեմ, խիստ հղեք իր հետ:

ՀԱՄԼԵՏ. (Դուից) Մա՛յր, մա՛յր, մա՛յր:

ԹԱԳՈՒՀԻ. (Պոլմեիուսին) Ապահով եղեք. իմ մասին երբեք վախ մի ունենաք:
 Հեռացեք. լսում եմ իր ոտքի ձայնը:

Պոլմեիուսը բաժնվում է արքայի ետև: Գալիս է Համլետը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ասա, մայր, ի՞նչ կա:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Համլետ, դու հորըդ խիստ վշտացրել ես:

ՀԱՄԼԵՏ. Մայր իմ, դու հորըս խիստ վշտացրել ես:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ամոթ է, ամոթ. դու վատ լեզվով ես պատասխան տալիս:

ՀԱՄԼԵՏ. Ամոթ է, ամոթ, դու չար լեզվով ես հարցումներ անում:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Վա՛հ, ի՞նչ է, Համլետ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ է պատահել:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Չե՞ս ճանաչում ինձ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ինչո՞ւ չէ, շատ լավ,

Թագուհին ես դու, տեքորըդ կինն ես, ոչ բարով մայրըս:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Եթե այդպես է մարդիկ կրկանչեմ քեզ խելքի բերեն:

ՀԱՄԼԵՏ. Թող, թող, եկ նստիր. չըպետք է շարժվիս,

Չըպեասք է գընասս մինչև դիմացըդ հայելի պահեմ,
 Որի մեջ տեսնես հոգուդ ներքինը:
 ԹԱԳՈՒՀԻ. Ի՞նչ ես անելու, ինձ սպանե՞լ ես ուզում. օգնությո՞ւն, էհե՞յ, օգ-
 նությո՞ւն:
 ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. (Արբախի ետևից) էհե՞յ, օգնությո՞ւն, հասե՞ք, օգնությո՞ւն:
 ՀԱՄԼԵՏ. (Սուրբ փաշեղով) Այս ի՞նչ է, մո՞ւլ է:

Սուրբ խում է արբախի մեջ:

Մեռա՞վ. մեկ դուկա՞տ, որ մեռավ պրծավ:
 ՊՈԼՈՆԻՈՒՍ. (Ետևից) Օ՛հ, սպանեց ինձ:

Ընկնում է գետին և մեռնում:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Վա՛յ ինձ, ի՞նչ արիր:
 ՀԱՄԼԵՏ. Չգիտեմ դեռ ինչ. թագավո՞րն է սա:
 ԹԱՂՈՒՀԻ. Օ՛հ, ինչ հախուռն, արյունահեղ գործ:
 ՀԱՄԼԵՏ. Արյունահեղ գո՞րծ. գրեթե նույնչափ վատ, սիրելի մայր իմ,
 Որչափ սպանել մի թագավորի
 Եվ ամուսնանալ նրա եղբոր հետ:
 ԹԱԳՈՒՀԻ. Որչափ սպանել մի թագավորի՞:
 ՀԱՄԼԵՏ. Հենց այդպես, տիկին, այդպես ասացի:

Մտաք բարձրացնում է և տեսնում է, որ Պոլոնիոսն է:

Ա՛յ թշվառ, հախուռն, միջամուխ հիմար. բարի ճանապարհ.
 Քեզնից մեծի տեղ ենթադրեցի քեզ. ստացիր բախտը:
 Տես ի՞նչ վտանգ կա ուրիշի գործին խառնվելու մեջ:

Թագունում:

Հերի՛ք ձեռքերդ այդպես գալարես. հանդարտ կաց, նստիր,
 Եվ թող տուր, որ ես սի՛րտդ գալարեմ.
 Եվ պիտի անեմ՝ թե կակուղ նյութից հորինված լինի.
 Եթե անիծյալ սովորությունը
 Պղնձացրած չլինի նրան,
 Եվ թումբ ու պատնեշ դարձրած ամեն զգացմունքի դեմ:
 ԹԱԳՈՒՀԻ. Ես ի՞նչ եմ արել, որ հանդգնում ես այդպես աղմուկով բարբառել
 իմ դեմ:
 ՀԱՄԼԵՏ. Ա՛յնպիսի մի գործ,
 Որ համեստության շրնորհքն ու շիկնումն աղավաղում է,
 Առաքինությունը կեղծ է անվանում,
 Եվ անմեղ սիրո սիրուն ճակատից պճղում է վարդը
 Եվ նրա տեղը մի պալար դնում.
 Որ դարձնում է պսակի ուխտը
 Խաղամուկների սուտ երդումներից ավելի խարդախ.

Որ ամուսնության դաշինքի միջից քաղում է ոգին,
 Եվ դարձնում է անուշ կըրոնը բառերի հագներգ:
 Երկնքի դեմքը բոցավառված է,
 Այո, և այս պինդ, կայուն զանգվածը, թախծալից դեմքով,
 Որպես մոտեցած աշխարհի վերջին՝
 Վշտահարված է արարքիդ վըրա:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Վա՛յ ինձ, ի՞նչ արարք, որ հենց նախերգից

— Այսպես գողգոթում և որոտում ես:

ՀԱՄԼԵՏ. Նայիր դու այստեղ, նախ այս պատկերին, և ապա սըրան,

Այս երկու եղբոր դիմագիրներին:

Տես ի՞նչ շընորհք կա այս դեմքի վըրա.

Ի՛սկ Հիպերիոնի գանգուր վարսերը,

Ճակատը կարծես Արամազդինն է,

Աչքը՝ Արեսի⁵⁵, սաստելու համար և հրամայելու.

Կեցվածքը նըման բանբեր Հերմեսին⁵⁶.

Որ երկնահամբույր մի լեռան վըրա նոր իջած լինի.

Մի համադրություն, մի ձև, իսկապես,

Որի վրա կաթն աճեն մի աստված իր կնիքն է դըրել՝

Իր հավաստիքը աշխարհին տալու, թե ահա մի մարդ:

Այս էր ամուսինդ. իսկ այժմ նայիր, այս մյուսին նայիր.

Այս է ամուսինդ. բորբոսնած մի հասկ,

Որ վարակում է առողջ եղբորը: Աչքեր ունի՞ս դու.

Եվ կարողացար այս շքեղ լեռան արոտից իջնել,

Եվ պարարտանալ այս ճահիճի մեջ: Հա՛, աչքե՛ր ունիս: } ✓

Դու հո չես կարող սեր անվանել այդ.

Քո տարիքի մեջ արյան բորբոքը մեղմ է և խոնարհ,

Եվ դատողության սպասարկու է:

Եվ ի՞նչ դատողություն կարող է անցնել սըրանից սըրան:

Զգացո՞ւմ ունիս. այլապես իղձեր չէիր ունենա.

Բայց անտարակույս այդ զգացումը կաթված է ստացել.

Քանի որ երբեք խենթությունն այդքան չէր դուրս դա ճամփից,

Ոչ էլ զգացումն այդչափ ցընորքի գերին կըդառնար,

Որ ընտրողության մի փոքրիկ քանակ պահած չըլիներ

Այսքան ահագին մի տարբերություն զանազանելու:

Ի՞նչ դե է եղել, որ աչքակապուկ խաղալով քո հետ՝

Շորթել է խելքդ: Աչքերը առանց շոշափելիքի,

Շոշափելիքը առանց տեսության,

Ականջներն առանց ձեռքի կամ աչքի,

Հոտառությունը առանց մյուսների,

Կամ հավատարիմ մի զգայարանի հիվանդ մասնիկն էլ

Զէր կարող այդքան անզգա լինել:

Ամոթխածություն, ո՞ւր է շիկնանքդ: Ո՞վ ըմբոստ դըժոխք,

Եթե կարող ես տարիքվոր կընոջ ոսկորների մեջ

Այսքան հետանալ՝ թող հրաբուրբոք ջահիլության մոտ

- Առաքինությունն ինչպես մոմ լինի, և բոցից հալվի:
 Ամոթ մի կոչեր, երբ գրոհ է տալիս բռնակալ հրայրքը,
 Երբ սառույցն անգամ այնպիսի թափով բոցավառվում է,
 Եվ դատողությունն ինքն էլ դառնում է կրթի կավատը: X
- ԹԱԳՈՒՀԻ. Օ՛հ, Համլետ, լռիր. աչքերս ուղղում ես դեպ հոգուս խորքը
 Որտեղ տեսնում եմ սև, խո՛րը բիծեր,
 Որոնք չեն ուզում գունաթափ լինել:
- ՀԱՄԼԵՏ. Եվ ի՞նչ, և ապրել մի ճարպոտ մահճի գարշ քրտինքի մեջ,
 Աղտի մեջ խաշված՝ իրար գգվելով և սիրվելով
 Մի խոզանոցի աղբյուրի վրա:
- ԹԱԳՈՒՀԻ. Օ՛հ, էլ մի խոսիր, Համլետ, մի խոսիր.
 Ամեն մի բառը մի դաշույնի պես ականջս է խրվում:
 Էլ բավակա՞ն է, անուշիկ Համլետ:
- ՀԱՄԼԵՏ. Մի սրիկա՛, մարդասպան, մի անա՛րգ ստրուկ,
 Որ հին ամուսնիդ մեկ տասներորդի քսաներորդն էլ չէ,
 Թագավորների այդ խեղկատակը,
 Թագավորության և իշխանության քսակահատը,
 Որ պահարանից թագը գողացավ, դրեց գրպանը:
- ԹԱԳՈՒՀԻ. Ա՛խ, բավակա՞ն է:
- ՀԱՄԼԵՏ. Ցնցոտիների, կարկատանների այդ թագավորը⁵⁷...

Գալիս է Ուրվականը:

- Ա՛հ, փրկեցեք ինձ, և ձեր թևերով ճախրեցեք վրաս,
 Երկնայի՛ն պահակներ:— Ի՞նչ է ցանկանում սրբազան ոգիդ:
- ԹԱԳՈՒՀԻ. Ավա՛ղ, ցնդել է:
- ՀԱՄԼԵՏ. Զե՛՛ որ եկել ես դանդաղկոտ որդուդ հանդիմանելու,
 Որ փչացնելով ժամանակ ու կիրք՝ հետաձրգու՛ է
 Ահեղ հրամանիդ ստիպողական գործադրությունը:
 Օ՛հ, ասա՛:
- ՈՒՐՎԱԿԱՆ. Մի՛ մոռացիր դու. այցելությունս նրա համար է,
 Որ սըրե կրկին գրեթե բթացած մտադրությունդ.
 Նայիր, զարգանդը պատել է մորըդ:
 Օ՛հ, մըտիր նրա ոգորող հոգու և նրա միջև.
 Երևակայությունն ավելի խիստ է տրկար մարմնի մեջ:
 Խոսիր մորըդ հետ:
- ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ ունիս, տիկին:
- ԹԱԳՈՒՀԻ. Դո՛ւ ի՞նչ ունիս, դո՛ւ, որ աչք ես հառել դատարկությանը,
 Եվ խոսակցում ես աննյութ օդի հետ:
 Աչքերիդ միջից ոգիդ խուժում է վայրենի թափով,
 Եվ, փողի ձայնից քնից վեր թռուած զինվորների պես՝
 Պառկած մազերըդ, կարծես կյանք առած,
 Ծցվում են, կանգնում արմատների վրա:
 Օ՛հ, քաղցրիկ զավակ, հուզմունքիդ տապի և բոցի վրա

Սառն համբերություն պետք է սրսկես: Այդ ո՞ւր էս նայում:
ՀԱՄԼԵՏ. Նըրան, ա՛յ, նըրան. տես, ինչպե՞ս գունատ աչք է ուորում:
 Իր տեսքն ու դատը, եթե քարերի՛ն քարոզ կարգային,
 Նըրանց զգայուն կըդարձրնեն:— Մի՛ նայիր վըրաս,
 Մի՛ գուցե քո այդ դժասրտությամբ
 Փոխես իմ դաժան որոշումները. և, ա՛յն ժամանակ,
 Իմ անկիթը թափուր կըլինի իսկական գույնից.
 Արցունքներ գուցե, փոխանակ արյան:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Այդ ո՞ւմ ես խոսում:

ՀԱՄԼԵՏ Չե՞ս տեսնում, այնտեղ:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ոչինչ չեմ տեսնում, թեև տեսնում եմ ամեն ինչ որ կա՛:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ ո՞չ էլ լսում:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Եվ ոչ էլ լսում, լացի մե՛ր ձայնից:

ՀԱՄԼԵՏ. Վա՛հ, այնտեղ նայիր, տես, հեռանում է.

Հա՛յրըս, իր զգեստով, ինչպես երբ ողջ էր.

Նայիր, հենց հիմա ելնում է դռնից:

Ուրվականն աննկատում է.

ԹԱԳՈՒՀԻ. Դա քո ուղեղի դարբնածն է միայն.

Այդպես անմարմին գոյացություններ ստեղծելու մեջ

Երևակայությունը շատ ընդունակ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Երևակայությո՞ւն, երակըս նույնքան չափով է խփում,

Որքան որ քոնը, և նույնքան առողջ նըվազ է ածում:

Ոչ, ասածներըս խենթությունից չեն.

Կուզե՞ս, փորձիր ինձ, և ես կարող եմ ասածըս կրկնել,

Իսկ խենթությունը շեղումներ կաներ:

Ի սեր աստուծո, մայր իմ, մի՛ դընիր քո հոգուդ վըրա

Հանգստացուցիչ այն սպեղանին,

Թե խենթությունս է քեզ հետ խոսողը, ոչ թե քո մեղքը.

Դա խոցոտ տեղը մաշկով կըծածկե, կաշի կըբերե,

Այնինչ գարշելի ապականությունը, ներսից փորելով,

Պիտի վարակե անտեսանելի:

Խոստովանք արա երկնքի առաջ,

Ձղջա անցյալը, խույս տուր գալիքից,

Աղբյուս մի՛ շաղ տար վատ խոտերի վրա, որ է՛լ չուճանան:

Ներիր ինձ իմ այս առաքինությունը,

Քանզի այս գիրցած ժամանակների պարարտության մեջ

Առաքինությունն ինքն է ստիպված

Մոլությունիցը ներում աղերսել, այո, խոնարհվիլ,

Եվ հրաման խնդրել՝ նըրան բարություն անելու համար:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ա՛հ, Համլետ, սիրտըս միջից կես արիր:

ՀԱՄԼԵՏ. Դեն ձգիր քեզնից նըրա վատ կեսը,

Եվ մյուս կիսովը մաքուր կյանք վարիր: Բարի գիշեր քեզ:

Բայց հորեղբորս գարշ անկողինը մի՛ մտնիր կրկին.
Առաքինություն ստանձնիր գոնե, թեկուզ չունենաս.
Քանզի այն հըրեշ սովորությունը,
Որ ճարակում է ամեն զգացում,
Մոլությունց մեջ դե, գոնե այս բանով հըրեշտակ է նա,
Որ նաև աղնիվ և լավ գործերի վարժության համար
Տալիս է հագուստ կամ մի համազգեստ՝ դյուրավ հագնելի:
Զսպիր քեզ այս գիշեր, և դա մի տեսակ դյուրություն կըտա
Հաջորդ գիշերվա ժուժկալությանը.
Երրորդն ավելի դյուրին կըլինի. և վարժությունը
Կարող է, այո, նույնիսկ բընության դրոշմը փոխել,
Կա՛մ հաղթել դեհն, կա՛մ թե հրաշալի իր կարողությամբ
Դուրս ձգել նըրան: Նորեն, բարի գիշեր,
Եվ երբ դու ուզես օրհնելած լինել,
Ես էլ կըխնդրեմ քո օրհնությունը:

Պոլեմիսին ցույց տալով:

Այս մարդու համար սրտանց զղջում եմ. բայց երկինքն ուզեց,
Նըրան ինձանով և ինձ նըրանով պատժելու համար,
Որ ես լինեի իր խարազանը և դատավարը:
Կըտանեմ նըրան, և նըրա մահվան
Ինքըս կըլինեմ պատասխանատուն.
Կրկին և կրկին բարի գիշեր քեզ.
Թող անգութ լինեմ, հենց միայն բարի լինելու համար:
Վատ է սկսվել, բայց դեռ գալու է ավելի վատը:
Մեկ բառ էլ, մայր իմ:

ԹԱԳՈՒՀԻ.

Ի՞նչ պետք է անեմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ այս բաները, որ հիմա կասե՛մ. ոչ, ամենևի՛ն.

Թող փքված արքան նորեն քարշե քեզ իր անկողինը,
Եվ փայփայելով թուշըդ կամթե, քեզ «մուկիկ» կանչե,
Եվ իր գարշահոտ մի զույգ համբույրով,
Կամ թե անիծյալ իր մատներովը վիզըդ շոյելով՝
Բոլոր եղածը խոստովանել տա,
Թե ես էպպես խենթ չեմ, այլ խենթ եմ խորամանկորեն:
Հարմար կըլինի, որ հայտնես նըրան. քանի որ ո՞վ է,
Եթե ոչ միայն մի սիրուն, զգաստ, խոհեմ թագուհի,
Որ մի շղիկից, կամ մի պաղդուկից, արջակատուից
Այսպես թանկագին տեղեկություններ թաքցըրած պահեր:
Ոչ, այլ հակառակ գաղտնապահության և ողջմտության՝
Բաց քո զամբյուղը տանիքի վըրա,
Թող թռչունները թռչեն, և ինքըդ մտիր նըրա մեջ,
Եվ հանրածանոթ կապիկի նըման՝ փորձելու համար,
Կտուրից ընկիր, և վիզըդ կոտրիր:

ՔԱԳՈՒՀԻ. Ոչ: վստահ եղիր. եթե բառերը շունչ են, շունչը՝ կյանք,
 Կյանք չլիկա իմ մեջ քո ասածները արտաբերելու:

ՀԱՄԼԵՏ. Գիտե՞ս, որ պետք է Անգլիա գրնամ⁶⁸:

ՔԱԳՈՒՀԻ. Մոռացել էի, այդպես է վճռած:

ՀԱՄԼԵՏ. Նամակ է կնքված. և իմ այն երկու դասընկերները,
 Որոնց կարող եմ այնքան վստահել, որքան իժերի,
 Իրենք են տանում հրամանաթուղթը.

Պետք է ինձ համար ճանապարհ հարթեն,

Եվ առաջնորդեն դեպի որոգայթ: Հոգ չէ, թող գործեն.

Զվարճություն է ական փորողին

Հենց իր սեփական պայթուցիկներով օդը թռցնել.

Եվ բանըս վատ է, եթե ես նըրանց ականների տակ

Դեռ մի կանգուն էլ խորունկ չըփորեմ,

Եվ ցատկեցընեմ մինչև լուսինը: Ի՞նչ քաղցր բան է,

Երբ երկու դավեր գալիս են շիտակ իրար հանդիպում:

Այս մարդն ինձ համար գործ է դառնալու:

Պետք է փորոտիքը քաշ տամ տանեմ կողքի սենյակը:

Մայր, բարի գիշեր: Այս խորհրդականն ինչպե՞ս լուռ ու մունջ,

Եվ խորհրդապահ, և ծանրախոհ է,

Սա, որ իր կյանքում խենթ ու շաղակրատ մի սրիկա էր:

Եկ, պարոն, պետք է գործըդ ավարտեմ: Մայր, բարի գիշեր:

Հավանակ ուղղությամբ դուրս են գնում: Համլետը քաշ է տալիս Պոլոնիուսի դիակը:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մի սենյակ զոյակում.

Գալիս եմ թագավոր, Ռոգեակրանցը և Գիլդենշտերնը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Մի բան կա քո այս հառաչանքների, խոր հնչյունների մեջ.
Պետք է բացատրես: Հարմար է որ մենք պատճառն իմանանք:
Որդիդ ո՞րտեղ է:
ԹԱԳՈՒՀԻ. (Ռոգ. և Գիլդ.-ին) Խնդրեմ մի ընկալ մեզ մենակ թողնեք:

Ռոգեակրանցը և Գիլդենշտերնը դուրս են գնում:

Վա՛յ ինձ, այս գիշեր ի՞նչ տեսա, տեր իմ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ի՞նչ Գերտրուդ, ասա՛. Համլետն ի՞նչպես է:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Կատաղած ինչպես հողմը և ծովը,
Երբ որ մրցում են թե ո՞րն է զորեղ.
Իր սանձակոտոր մոլեգնություն մեջ՝ լսելով մի բան,
Որ շարժվում էր արթասի ետև՝ սուրը դուրս քաշեց,
Եվ «մո՛ւկ է, մո՛ւկ է» աղաղակելով՝ խոլ խուճապի մեջ՝
Սպանեց այն խեղճ բարի ծերուկին, որ թաքնված էր:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ի՞նչ սոսկալի գործ: Նույնը կարող էր և մեզ պատահել,
Եթե ինքներըս այնտեղ լինեինք:
Իր ազատությունն ամենքիս համար վտանգավոր է,
Քե՛զ համար անգամ, մեզ, ամեն մեկիս:
Ավա՛ղ, այսպիսի ժանտ գործի համար ի՞նչ պատասխան տանք:
Այդ էլ մե՛ր վզին պիտի բարդվի, մեզ, որ պարտ էինք
Այդ խելացրնոր երիտասարդին, հեռատեսությամբ,
Սանձրված, փակված, մեկուսի պահել.
Բայց ավա՛ղ, մեր սերն այնքան անբավ էր,
Որ չըհասկացանք թե ի՞նչ էր պատշաճ,
Այլ, վատ ախտի տեր մարդու պես՝ թաքուն պահելու համար,
Թողինք որ ախտը ճարակի կյանքի մինչ ուղն ու ծուծը:
Ո՞ր է գընացել:

ՔԱԳՈՒՀԻ.

Իր սպանածին քաշ տըվավ տարավ.

Եվ այդ բանի մեջ իր խենթությունն իսկ, հանքի ոսկու պես,
Որ խառն լինելի ավելի նըվաստ մետաղների հետ,
Փայլում է մաքուր: Նա արտասվում է եղածի վըրա:

ՔԱԳԱՎՈՐ.

Եկ գընանք, Գերտրուդ: Պետք է հենց այսօր,
Նախքան արևը լեռան գագաթը շոշափած լինի՝
Նըրան նավ դըրած և ճամփած լինենք.
Հետո, մեր բոլոր վեհափառությամբ և ճարտարությամբ
Այս անարդ գործը թե՛ դունավորենք և թե՛ չքմեղենք:
— Էհե՛յ, Գիլդենշտերն:

Գալիս են Գիլդենշտերնը և Ռոլենկրանցը:

Բարեկամները՛ս, գընացեք ձեզ հետ նոր մարդիկ առեք.
Համլետ խենթությամբ խեղճ Պոլոնիոսին ղարկել է սպանել,
Եվ մոր սենյակից քաշել, դուրս տարել:
Գընացեք գըտեք, քաղցըր խոսեցեք,
Մարմինն էլ տարեք դըրեք մատուռը: Շուտ արեք, խնդրեմ:

Ռոգենկրանցը և Գիլդենշտերնը դուրս են գնում:

Եկ գնանք, Գերտրուդ, կանչենք մեր խոհեմ բարեկամներին,
Եվ հայտնենք նըրանք թե՛ այն, ինչ որ մենք ուզում ենք անել,
Թե՛ ձախող դեպքը... գուցե այս կերպով, զրպարտությունը,
Որ երկրագնդի տրամագծի մեկ ծայրից մյուսը
Այնպես շեշտակի սըլացընում է իր թունոտ նետը,
Ինչպես թնդանոթն՝ իր նշանակին,
Վրիպի և անցնի մեր անունիցը,
Եվ անխոցելի օդը հարվածե: Գընանք, սիրելիս.
Վշտով ու վախով լցված է հոգիս:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի ուրիշ սենյակ գոյակում.

Գալիս է Համլետը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ապահով տեղ պահեստ է դրված:

Ռոգենկրանցը և Գիլդենշտերնը քեմի ներսից՝

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Համլետ, իշխան Համլետ:

ՀԱՄԼԵՏ. Կա՛ց, այս ի՞նչ ձայն է. ո՞վ է Համլետ կանչում: Ահա եկան:

Ռեզնեկրանցը և Գիլգեռնեռը գալիս են:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Մարմինն ի՞նչ արիք, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Խառնեցի հողին, իր ազգականին:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ասացեք թե որտեղ է, որ առնենք մատուռը տանենք:

ՀԱՄԼԵՏ. Մի՛ հավատաք:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ի՞նչ բանի շահվատանք:

ՀԱՄԼԵՏ. Որ ես կարող եմ ձեր գաղտնիքը պահել, իսկ իմա ոչ: Բացի դրանից՝ երբ հարց անողը մի սպունգ է, մի արքայորդի ի՞նչ պատասխան կարող է տալ:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ի՞նչ սպունգի տեղ եք դնում, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, պարոն, մի սպունգ, որ ծծում է թագավորի շնորհը, պարգևները, պաշտոնները, բայց այդ տեսակ պաշտոնյաները հետո են թագավորին պետք գալիս: Թագավորը նրանց պահում է իր բերանի անկյունում, ինչպես կապիկը ընկույզն է պահում. սկզբից դնում է բերանը, որ վերջը կուլ տա. երբ նա պետք ունենա ձեր հավաքածին, մի քիչ հուպ կտա, և դուք, սպունգներդ, նորեն կցամաքեք:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Ձեր ասածը չեմ հասկանում, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրախ եմ, որ չեք հասկանում. սուր խոսքը քնում է հիմար ականջում:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Տեր իմ, պետք է մեզ ասեք թե մարմինը ո՞րտեղ է, և ինքներդ էլ գաք թագավորի մոտ:

ՀԱՄԼԵՏ. Մարմինը թագավորի մոտ է, բայց թագավորը մարմնի մոտ չէ. թագավորը մի բան է որ...

ԳԻԼԴԵՆՇՏԵՐՆ. Մի բա՞ն, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ մի բան. տարեք ինձ նրա մոտ: Թաքնվիր, աղվես, և ամենքը փնտրեն ⁵⁹,

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի ուրիշ սենյակ գոյակում.

Գալիս է թագավորը՝ պալատականների հետ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Մարդ եմ ուղարկել, որ նրբան փնտրեն, մարմինն էլ գտնեն:

Ի՞նչ մեծ վտանգ է, որ այսպես այդ մարդն ազատ թափառի.

Բայց չենք էլ կարող շատ խիստ օրենքի ենթարկել նրան.

Նա շատ սթիված է անմիտ ամբոխից,

Որը չէ սիրում իր դատողությամբ, այլ իր աչքեզով.

Եվ երբ այդպես է՝ նա հանցավորի պատիժն է տեսնում,

Բայց ոչ հանցանքը: Որպեսզի գործը հարթ ու հեշտ գընա,

Պետք է որ նըրա այս հանկարծակի դուրս առաքումը
 Չափած ու կշռած որոշում թըվա:
 Մայրահեղ ախտերն կա՛մ բժշկվում են ծայրահեղ ճարով
 Կամ ամենևին:

Գալիս է Ռոզենկրանցը:

Ի՛նչ լուր, ի՛նչ եղավ:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Տեր իմ, թե դիակն ուր է թաքցըրել,

Ձենք կարողանում ե՛րբան ասել տալ:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Իսկ ինքը ո՛ւր է:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Դուրսը, տեր արքա, հսկողության տակ, մինչև հրամայեք:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Բերեք մեր առաջ:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՅ. Էհե՛յ, Գիլդենշտերն, ներս բեր իշխանին:

Գալիս են Համլետը և Գիլդենշտերնը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Դե՛ առա՛, Համլետ, Պոլոնիոսն ո՛ւր է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ընթրիքի:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ընթրիքի՞, ո՛րտեղ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ թե ուր ուտում է, այլ ուր ուտվում է: Քաղաքագետ որդերի մի համագումար հենց այս բոպեիս նրանով է զբաղված: Ձեր միակ կայսրը, կերակրի տեսակետից, ձեր որդն է. բոլոր մյուս արարածներին պարարտացնում ենք, որ նրանք էլ մեզ պարարտացնեն. իսկ մենք մեզ գիրցնում ենք ճճիների համար: Պարարտ թագավորը և նիհար մուրացկանը տեսակ-տեսակ կերակուրներ են. երկու կերակուր, բայց մեկ սեղանի համար. այս է վերջը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ավա՛ղ, ավա՛ղ:

ՀԱՄԼԵՏ. Մարդ կարող է ձուկ որսալ հենց այն ճճիով, որ մի թագավորի միսն է կերել, և ուտել հենց այն ձուկը, որ նույն ճճիով է կերակրվել:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ի՛նչ ես ուզում ասել դրանով:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչինչ, միայն ցույց տալ ձեզ, թե մի թագավոր ինչպես կարող է ճամփորդել մուրացկանի աղիքների միջից:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Պոլոնիոսն ո՛ւր է:

ՀԱՄԼԵՏ. Երկնքում. մարդ ուղարկեցեք տեսնել: Եթե ձեր մարդը նրան այնտեղ չգտնե՛ ապա ինքներդ մյուս տեղում փնտրեցեք: Բայց, հավատացեք, եթե մինչև մեկ ամիս նրան չըգտնեք՝ հոտը կառնեք աստիճաններից դեպի գավիթը բարձրանալիս:

ԹԱԳԱՎՈՐ. (Մառաներին) Գնացեք տեսեք թե այնտե՛ղ է:

Մառաները գնում են:

ՀԱՄԼԵՏ. Կապասե այնտեղ մինչև որ գընաք:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Համլետ, այս գործըդ,

Հենց քո սեփական ապահովության նկատումներով,

Որին նույնչափ շատ արժեք ենք տալիս,

Որչափ սրտագին ցավում ենք քո այս արածիդ վերա,
Պետք է քեզ իսկույն հրատապ հապճեպով ճամփե ալստեղից.
Ուստի պատրաստվիր, նավը պատրաստ է և հողմը հաջող,
Եվ ընկերներդ քեզ են սպասում:
Ամեն բան արդեն կարգադրված է դեպի Անգլիա:

ՀԱՄԼԵՏ. Դեպի Անգլիա՞:

ՔԱԳԱՎՈՐ.

Այո, Համլետ:

ՀԱՄԼԵՏ.

Լավ:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Իսկապես լավ է, եթե գիտենաս մեր դիտումները:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես տեսնում եմ մի քերովք, որ տեսնում է ձեր դիտումները:

— Բայց, եկ, գնանք Անգլիա:— Մնաք բարով, սիրելի մայր:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Ես քո սիրող հայրդ եմ, Համլետ:

ՀԱՄԼԵՏ. Մայրս եք. հայր ու մայր, այր ու կին են. այր ու կին մեկ մարմին են. ուրեմն, մայրս եք:— Եկեք, Անգլիա գնանք:

Դուրս է գնում:

ՔԱԳԱՎՈՐ. (Ռեզ. և Գիլդ.-ին) Հետապնդեցեք նրան քայլ առ քայլ,
Եվ նրան փութով տարեք դեպի նավ. մի՛ ուշացրե՛ք.
Ուզում եմ որ նա այս գիշեր Լեթ հեռացած լինի.
Մեկնեցե՛ք շուտով: Ինչ որ այս գործին վերաբերյալ է,
Կնքված, պատրաստ է: Խնդրեմ, փութացե՛ք:

Ռեզենկրանցը և Գիլդենշտերնը դուրս են գնում:

Անգլիա՛, եթե բարեկամությունս աչքիդ հարդ ունի,

— Ինչպես որ իմ մեծ կարողությունը

Ի վիճակի է քեզ զգալ տալու,

Քանի տակավին վերքըդ չէ գոցվել դանիական սրբից,

Եվ սաստիկ վախճող հպատակության տուրք է ինձ տալիս —

Վեհապետական հրամանըս անտես չես կարող անել,

Որը, ուղղակի, այդ մտքով գրված իմ նամակի մեջ

Համլետի մահն է քեզնից պահանջում:

Արա՛, Անգլիա. դա ջերմի նրման արյունս է այրում.

Դո՛ւ ես բժիշկըս. մինչև լուր չառնեմ թե կատարված է,

Ինչ էլ գլխիս գա՛ ինձ հանգիստ չըկա:

Գնում է:

ՏԵՍԱՐԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Մի դաժնավայր Դանեմարքայում.

Գալիս են Ֆորտինբրասը, մի գնդապետ և զինվորներ:

ՖՈՐՏԻՆԲՐԱՍ. Գընա, գնդապետ, և տար ողջույնըս Դանիո արքային,
Եվ ասա նրան, թե ինչպես նա ինքն արտոնել է այդ:

Հրաման ենք խնդրում, որ մեր զորքն անցնի իր երկրի միջով:
Ժամադրավայրը գիտես որտեղ է.

Եվ եթե նորին վեհափառությունն ասելիք ունի՝

Պատրաստ ենք անձամբ մեր հարզանքները մատուցանելու:

Այս բանն էլ հայտնիր:

ԳՆԴԱՊԵՏ.

Շատ շարի, տեր իմ:

ՖՈՐՏԻՆՔՐՍՍ. Հանդարտ քայլեցեք:

Ֆորտիներասը դուրս է գնում զորքի նետ:

Գալիս են Համլետը, Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը:

ՀԱՄԼԵՏ. Հարգելի պարոն, որի՞ զորքն է այս:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Նորվեգի, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ ո՞ւր են գընում, ասացեք խնդրեմ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Դեպի Լեհաստանի մի որոշ մասը:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ ո՞վ է նրանց հրամանատարը:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Մերով Նորվեգի եղբորորդին է, իշխան Ֆորտինբրաս:

ՀԱՄԼԵՏ. Բուն Լեհաստանի՞ վերա է վեճը, թե մի սահմանի:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Անկեղծ խոսելով, պարոն, և առանց չափազանցության,

Գընում ենք, շահել հողի մի շերտիկ,

Որ ինքնըստինքյան ոչ մի շահ չունի, բացի անունից.

Հի՛նգ, հի՛նգ դուկատի չէի վարձի այն.

Ոչ էլ կարող է դա Նորվեգիային կամ Լեհաստանին

Ավելի շահ տալ, իբրև կալված էլ եթե վաճառվի:

ՀԱՄԼԵՏ. Եթե այդպես է՝ Լեհացիները չեն էլ պաշտպանի:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ի՞նչպես չէ. արդեն զորք են ուղարկել:

ՀԱՄԼԵՏ. Երկու հազար մարդ, քսան հազար դուկատ

Զե՛ն կարող լուծել այդ շյուղի հարցը:

Մի ուռեցք է դա շատ հարստության և խաղաղության,

Որ ներսից պայթում, բայց դրսից բընավ ցույց էլ չէ տալիս,

Թե արդյոք մարդը ինչ բանից մեռավ:

Շընորհակալ եմ, հարգելի տեր իմ:

ԳՆԴԱՊԵՏ.

Աստված ձեզ հետ:

Գնում է:

ՌՈԶԵՆԿՐԱՆՑ. Զե՞ք բարեհաճում մեզ հետ գալ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Իսկույն գալիս եմ. դուք առաջ անցեք:

Ամենքը գնում են բացի Համլետից:

Ի՞նչպես ամեն դեպք մեղադրական է կարդում իմ գլխիս,

Եվ խըթանում է իմ հույլ վըրեժը: Ի՞նչ բան է մարդը.

Եթե իր կյանքի զլխավոր շահը և փոխարժեքը
 Միմիայն բառի և քրնի լինի:
 Անասուն միայն, ոչինչ ավելի,
 Անտարակույս, նա, որ մեզ ստեղծեց այս լայն հանճարով,
 Դեպի ետ նայող և դեպի առաջ,
 Զրպարգևեց մեզ այնպիսի մի մեծ ընդունակություն
 Եվ աստվածաման բանականություն,
 Որ նրանք անպետք բորբոսեն մեր մեջ:
 Արդ, անասնական մոռացում լինի,
 Թե մի թուլասիրտ խղճամըտություն՝
 Եղածի վրա շատ ճշգրիտորեն խորհրդածելու,
 Խորհրդածություն, որ շորս մաս արած,
 Մի մասը միայն խոհեմություն է,
 Իսկ մյուս երեքը անարիություն... չրգիտեմ ինչո՞ւ
 Պետք է միշտ ապրեմ կրկնելու համար «Այս կա անելու»,
 Երբ ունիմ պատճառ, կամք, ուժ և միջոց անելու համար.
 Եվ սրինակներ, երկրագնդի շափ, հորդորում են ինձ:
 Վկա՞ այս զորքը, այսքան բազմաթիվ, այսքան բազմաժախս,
 Որի վարիչն է մի մատաղահաս և քնքուշ իշխան,
 Որ աստվածային փառասիրությամբ ոգին խանդավառ՝
 Բեքան է ծրուում անտեսանելի գալիքի վրա,
 Ենթարկելով այն, ինչ մահկանացու և անհաստատ է,
 Բախտի, վտանգի և մահացության.
 Եվ այդ, մի ձվի կճեպի համար: Իրավ մեծ լինել՝
 Նշանակում է ոտքի շրկանգնել առանց մեծ դատի,
 Բայց և տիրաբար կովի մեջ մտնել մի շյուղի համար՝
 Երբ որ խնդիրը պատվի վրա է: Հապա ե՛ս ի՞նչպես,
 Որ մի հայր ունիմ դավով սպանված, մի մայր՝ արատված,
 Գրգիռներ արյանս ու դատողությունս,
 Եվ թույլ եմ տալիս ամեն բան քրնի, այնինչ, ամո՞թ ինձ,
 Տեսնում եմ այստեղ քսան հազարի մոտալուտ մահը,
 Որոնք համբավի մի երազանքի, ստվերի համար՝
 Քայլում են զընում դեպի գերեզման, ինչպես անկողին.
 Կովում են հողի մի շերտի համար,
 Ուր բանակները տեղ անգամ չունին հարցը վճռելու,
 Որ բավական մեծ հանգստության չլ կամ ամփոփարան՝
 Սպանվածներին ծածկելու համար: Օ՛հ, այս բոպեից
 Թող խորհուրդներըս արյունոտ լինեն, կամ ոչինչ չարժեն:

Տ Ե Ս Ը Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Էլսիմոր. մի սեմյակ դղյակում

Գալիս եմ թագունին, Հորացիոն և մի ազնվական:

ՔԱԳՈՒՀԻ. Չեմ ուզում խոսել այս աղջրկա հետ:

ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Ձանձրացուցիչ է, իսկապես ցնդած.

Նըրա վիճակը շատ գթաշարժ է:

ՔԱԳՈՒՀԻ.

Բայց ի՞նչ է ուզում:

ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Իր հոր մասին է խոսում. ասում է, «լսել եմ

Խարդախ բաներ կան այս աշխարհի մեջ»,

Բացադանշում է, իր կուրծքն է կոծում,

Մի խոտի շյուղից մաղձոտանում է,

Տարտամ բաներ է ասում, կիսով չափ իմաստ ունեցող:

Նըրա խոսքերը թեև ոչինչ են, բայց անկապ ձևը

Ունկնդիրներին փորձել է տալիս, որ մի միտք հանեն.

Մարդիկ բաներ են երևակայում,

Եվ կարկատելով նըրա խոսքերը՝

Հարմարեցնում են իրենց սեփական մտածածներին.

Եվ դըրանք կցված իր նայվածքների, շարժումների հետ՝

Կարծել են տալիս, որ մի իմաստ կա գուցե նըրանց մեջ,

Թեև ոչ հաստատ, բայց դժբախտ մի բան:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ավելի լավ է որ խոսեք իր հետ,

Նա վտանգավոր ենթադրություններ կարող է ցանկ

Չարություն ծընող ուղեղների մեջ:

ՔԱԳՈՒՀԻ.

Ասացեք ներս դա:

Ազնվականը դուրս է գնում:

(Առանձին) Ցավագար հոգուս, — և միշտ այդպես է մեղքի բընույթը —

Ամեն չնչին բան նախերգն է թըվում մի մեծ աղետի,

Մեղքն այնպես լի է անճարակ վախով,

Որ աշկարվում է իր աշկարվելու ահից ու դողից:

Գալիս է ազնվականը Օֆելիայի հետ:

ՕՖԵԼԻԱ. Ո՞ր է Դանիայի չքնաղ թագուհին:

ՔԱԳՈՒՀԻ.

Ի՞նչ կա, Օֆելիա:

ՕՖԵԼԻԱ. (Երգելով) «Ի՞նչպես ճանչեմ ես քո յարին

Այնքան ջանքերից,

— Իր գլխարկի խեցիներից⁶⁰,

Փայտից, սանդալներից»:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Սիրելի օրիորդ, ինչո՞ւ համար ես այդ երգը երգում:
ՕՖԵԼԻԱ. Ի՞նչ ասացիք, չէ՞, լսեցեք խնդրեմ:

Երգում է:

«Մեռավ զընաց, մեռավ զընաց,
 Եվ հող մըտավ, տիկին.
 Խոտ է բուսել գլխի վրա,
 Եվ մի ֆար կա ոտֆին»:

Օ՞հ, հո՛...

ԹԱԳՈՒՀԻ.

ՈՖելիա՛:

ՕՖԵԼԻԱ.

Լսեցեք խնդրեմ:

Երգում է:

«Պատանձ ուներ ձյունի նրման...

Գալիս է բազավորը:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Նայեցեք, տեր իմ:

ՕՖԵԼԻԱ.

Պենած ծաղիկներով,
 Որոնք ցողված շիրիմ մտան
 Սիրո արցունքներով»:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ի՞նչպես ես, սիրուն օրիորդ:

ՕՖԵԼԻԱ. Լավ, փառք աստուծո՛ւ: Ասում են բուն մի հացթուխի աղջիկ էր ⁶¹: Տե՛ր
 իմ աստված, մեզ հայտնի է թե ինչ ենք, բայց հայտնի չէ թե ինչ ենք
 լինելու: Աստված ձեր սեղանը շեն պահե՛:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Իր հորն է երևակայում:

ՕՖԵԼԻԱ. Խնդրեմ, այդ մասին չխոսենք... բայց երբ ձեզնից հարցնեն, թե ի՞նչ
 միսք ունի, այսպես ասացեք:

Երգում է:

Էգուց տոն է, սուրբ Վալենտին ⁶²,
 Կանուխ արևածագին,
 Պատումանիդ առաջ կանգնած
 Ես եմ քո Վալենտին:
 Տղան ելավ, զգեստ հագավ,
 Եվ տան դուռը բացավ,
 Եվ աղջկան իր մոտ տարավ,
 Որ էլ աղջիկ չելավ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Սիրուն ՕՖելիա՛:

ՕՖԵԼԻԱ. Հա՛, ճի՛շտ որ... առանց երդումի, թող վերջացնեմ:

Երգում է:

Հիսուս Քրիստոս, սուրբ խաչ վկա,
 Դա ի՞նչ ամոք բան է:

— Ամեն տղա, ձեռքից որ գա,
 Ինձ էլ նույնպես կանես.
 Աղջիկն ասաց. «դու խոսք տրվիր,
 Որ ինձ քեզ կին կառնես»:

Տղան ասաց.

«Եթե ինձ հետ չըպառկեիր,
 Անշուշտ կառնեի քեզ»:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Որչափ ժամանակ է, որ սա այսպես է:

ՕՖԵԼԻԱ. Հույս ունիմ որ վերջը բարի լինի. սկսեք է համբերություն ունենանք.
 բայց չեմ կարողանում լացս զսպել, երբ մտածում եմ, որ նրան դրել
 են սառն հողի մեջ: Եղբորս իմաց պետք է տալ. և այսպես, շնորհա-
 կալ եմ ձեր բարի խորհուրդի համար:— Հե՛յ, կա՛ռքս:— Բարի գիշեր,
 տիկիններ, բարի գիշեր, սիրելի տիկիններ, բարի գիշեր:

Դուրս է գնում:

ՔԱԳԱՎՈՐ. Խնդրում եմ մոտից հետևիր նրան, լավ հսկիր վրրան:

Հորացիոն դուրս է գնում:

Ավա՛ղ, դա թույնն է իր խորունկ վշտի,
 Որ ծագում է սոսկ իր հոր մահվանից: Օ՛հ, Գերտրո՛ւդ, Գերտրո՛ւդ,
 Ցավերը գալիս՝ չեն գալիս հատ-հատ լրտեսների պես,
 Այլ հոծ գունդերով: Նախ, հայրն սպանվեց.
 Հետո, քո որդիդ այստեղից գրնաց.
 Եվ նա ինքն եղավ բռնի հեղինակն իր արտաքսումի:
 Ռամիկ ամբոխը՝ խեղճ Պոլոնիոսի մահվան պատճառով՝
 Հուզված է տղմուտ, թանձր ու վատառողջ մամուռներին
 Եվ շշուկներից. և մենք ինքներս էլ շատ խակ վարվեցանք,
 Որ սուսիկ-փուսիկ թաղեցինք նրան:
 Իսկ խեղճ Օֆելիան, զրկված իր առողջ դատողությունից,
 Որից երբ զուրկ ենք՝ պատկերներ ենք սոսկ, կամ անասուններ.
 Եվ ամենեն վերջ, ինչ որ հենց ինքը բոլորի չափ է,
 Եղբայրը ծածուկ վերադարձել է Ֆրանսիայից,
 Եվ որոճում է իր կասկածներով,
 Իրեն պահում է թուխպերով պատած.
 Շուրջն էլ պակաս չեն փսփսացողներ,
 Որ վարակում են նրա ականջը թունոտ խոսքերով
 Հոր մահվան մասին. և այդ բանի մեջ հարկը, նյութից զուրկ,
 Զի խղճահարվի մե՛զ ամբաստանել ականջից ականջ:
 Օ՛հ, իմ սիրելի՛ Գերտրուդ, այդ բանը գնդացիների պես
 Ինձ շատ տեղերից ավելորդ անգամ մահացրելու է:

Մի ձայն դրսից:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ա՛հ, ի՛նչ ձայն է այս:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Պահակներս ո՛ւր են. թող դուր պահեն:

Դալիս է մի պալատական:

Ի՛նչ է պատահել:

ՊԱՆՍԱԿԱՆ. Օվկիանն իր ափից արտախուժելիս՝

Չէ լափում այնպես անզուպ շտապով տափաստանները,

Ինչպես լաերտը, ապստամբների մի հրոսակի հետ,

Ցած է տապալում ձեր սպաներին:

Ամբոխը նրբան իր տերն է կանչում,

Եվ, ճիշտ որպես թե աշխարհը այսօր սկսած լիներ,

Հինը մոռացված, և սովորությունն անծանոթ դարձած,

— Այդ նեցուկները և վավերիչներն ամեն տիտղոսի,—

Աղաղակում է «Մենք լաերտին ենք թագավոր ընտրում»:

Գլխարկ, ձեռք, լեզու փառաբանում են մինչև ամպերը.

«Լաերտը պետք է թագավոր լինի, լաերտ թագավոր»:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ի՛նչպես ցնծությամբ հաչում են դրոշմը կեղծ հետքի վրա.

Ծուռ կողմ եք վազում, ա՛յ դուք Դանիայի կեղծավոր շրներ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Դուր ջարդեցին:

Ներս է մտնում լաերտը զինված՝ և դանիացիք ետևից:

ԼԱԵՐՏ. Ասացեք, ո՛ւր է այդ թագավորը:

— Պարոններ, խնդրեմ դուրսը սպասեք:

ԴԱՆԻԱՑԻՔ.

Ոչ, թողեք ներս դանք:

ԼԱԵՐՏ. Խնդրում եմ թույլ տաք մենակ ներս գրնամ:

ԴԱՆԻԱՑԻՔ. Լավ, թույլ ենք տալիս:

Գնում են դռնից դուրս:

ԼԱԵՐՏ.

Շընորհակալ եմ, դուռը պահեցեք:

— Անա՛րգ թագավոր, ետ տուր ինձ հայրըս:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Հանդարտ պահիր քեզ, սիրելի լաերտ:

ԼԱԵՐՏ.

Շընորհակալ եմ, դուռը պահեցեք:

Ինձ անհարազատ կըհայտարարե,

Հորըս անունը խայտառակ կանե,

Եվ մորըս պարկեշտ, անբիծ ճակատին, զույգ ունքերի մեջ

«Բող» կըխարանե:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Ի՛նչ է պատճառը, լաերտ, որ այդպես

Ըմբոստությունը ամենհացել է:

Թող դրան, Գերտրուդ. մեր անձի մասին երկյուղ մի կըրեր.

Կա մի երկնային նախախնամություն,

Որ թագավորին ցանկապատում է, այնպես որ դավը

Հազիվ է կարող նշմարել միայն իր կամեցածը,

Սակայն չէ կարող կամքը կադարել:

Լաերտ, ինչո՞ւ ես այդպես բորբոքվել:

— Թող զըրան, Գերտրուդ: — Դեհ խոսիր, ա՛յ մարդ:

ԼԱԵՐՏ. Հայրս ո՞ւր է:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Մեռավ:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ոչ սըրա ձեռքով:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Թող կուշտ հարցընե:

ԼԱԵՐՏ. Ի՞նչպես թե մեռավ. ես չեմ հանդուրժի որ ինձ հետ խաղան:

Թող զըժուխք գընա հպատակություն.

Բոլոր ուխտերըս սևագույն դեին,

Խիղճ ու փրկություն, խորագույն խորքին,

Գեհենի կըրակն ինձ չէ վախեցնում.

Այնտեղն եմ հասել, որ քամահրում եմ երկու աշխարհն էլ.

Ինչ որ գալու է, թող գա. միայն թե լուծեմ վըրեժըս,

Իմ հորԷս մահվան լիովի վըրեժը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ո՞վ է քեզ բռնում:

ԼԱԵՐՏ. Իմ կամքը, բայց ոչ համայն՝ աշխարհը.

Իսկ միջոցներըս, այնպես կարող եմ խընայել նըրանց,

Որ շատ քիչ բանով շատ հեռու հասնեն:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Իմ ազնիվ Լաերտ,

Եթե ուզում ես սիրելի հորըդ մահվան խնդրի մեջ

Ստուգ Իմանալ՝ մի՞թե վըրեժըդ ա՛յն է պահանջում

Որ տանող, տարվող, բարեկամ, թշնամի,

Ավելի նըման սրբես անխտիր:

ԼԱԵՐՏ. Ոչ, այլ միմիայն թշնամիներին:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Դե լա՛վ, ուղո՞ւմ ես ճանաչել նըրանց:

ԼԱԵՐՏ. Նըրա ճշմարիտ բարեկամներին ահա այսպես լայն
Կըբանամ գիրկըս. բարի, ինքնագոհ հավալուսի՞ն՝ պես՝
Արյունըս կըտամ նըրանց կերակուր:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Այժըմ խոսում ես իբրև ազնիվ մարդ և բարի զավակ:

Որ ես անմասն եմ քո հոր մահվան մեջ,

Եվ բոլոր սրտով վըշտահարված եմ եղածի վըրա,

Դա այնպես ուղիղ կըցայտի խելքիդ, ինչպես լույսն աչքիդ:

ԳԱՆԻԱՅԻՔ. (Դոսից) Թողեք ներս գընա:

ԼԱԵՐՏ. Ի՞նչ աղմուկ է այս:

Օֆելիան նոհն գալիս է:

Օ՛հ, ջե՛րմ, չորացրու ամբողջ ուղեղըս,

Եվ դուք, արցունքնե՛ր, յոթն անգամ աղի,

Այրեցեք աչքիս ունակությունը: Երկի՜նքն է վկա,

Քո խենթության տեղ այնպիսի քաշով տուժել պիտի տամ,

Որ մեր նժարը լծակն էլ շուռ տա:

Ո՞վ վարդ մայիսի, ո՞վ անդին աղջիկ, ո՞վ բարի քույրիկ,

Քաղցրի՛կ Օֆելիա. — Բարերա՛ր աստված, կարելի՞ բան է,

Որ մի մատղահաս աղջկա խելքը
Մի ալևորի ծյուրված կյանքի պես դյուրամեռ լինի:
Հոգին սիրո մեջ շատ նուրբ է լինում, և երբ որ նուրբ է,
Նա ուղարկում է իր էությունից մի ազնիվ նմուշ
Նըրա ետևից, որին սիրում է:

ՍՖԵԼԻԱ. (Երգելով) Դեմքը բաց՝ դագաղով դուրս տարին,
Հե՛յ նոննի՛, նոննի՛, հե՛յ նոննի՛,
Գերեզմանն արցունքով բաց արին...

Մնաս բարով, իմ աղավնյակ:

ԼԱԵՐՏ. Միտքըդ եղջ լիներ և վրեժ կանչերի
Դա ինձ չէր կարող այսքան խիստ հուզել:

ՍՖԵԼԻԱ. (Երգելով) Պետք է երգես, ցած եկ, ցած
Կանչես նըրան ցած:

Ի՛նչպես կրկներգը հարմար է դալիս. անհավատարիմ տնտեսն է,
որ իր տիրոջ աղջկան փախցրել է:

ԼԱԵՐՏ. Այս ոչինչը շա՛տ ինչից շատ է:

ՍՖԵԼԻԱ. Ահա խնկունի, հիշելու համար. խնդրում եմ, հոգիս, հիշիր. ահա
խոհիկներ, մտածության համար:

ԼԱԵՐՏ. Խենթության մեջ խորհուրդ. հիշողությունն ու միտքը զուգորդված:

ՍՖԵԼԻԱ. (Քաղալորին) Ահա ձեզ սամիթ, և աղավնախոտ: (Քաղալուն) Ահա
ձեզ փեղկնա. ինձ համար էլ մի քիչ կա. «կիրականօրյա թողության
խոտ» էլ կարող ենք կոչել. բայց դուք ձերը տարբեր նշանակու-
թյամբ պետք է կրեք: Ահա ձեզ զատկածաղիկ. կուզենայի ձեզ մա-
նուշակ էլ տալ, բայց բոլորը թառամեց երբ հայրս մեռավ. ասում
են վերջը բարի եղավ...

Երգում է:

Սիրուն Ռուբինը խելքս տարել է:

ԼԱԵՐՏ. Մտորմունք, թախիժ, կիրք, դժոխքն անգամ
Դարձրնում է նա հրապույր և հրմայք:

ՍՖԵԼԻԱ. (Երգելով) «Ետ չի՞ դառնա միթե նա,

Ետ չի՞ դառնա միթե նա,
Ոչ, ոչ, մեռավ. մեռիւր և դուն.
Նա չի դառնա մեկ էլ տուն:
Մոռում ուներ ձյունի պես,
Եվ մազերը վուշի պես,
Գընա՛ց, գընա՛ց,
Զուր է մեր լաց,
Ողորմիր, տեր, իր հոգուն:

Եվ բոլոր քրիստոնյաների հոգուն, բարերա՛ր աստված:
Մնա՛ք բարով:

Սֆելիան գնում է:

ԼԱԵՐՏ. Տեսնո՞ւմ ես, աստված:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Լաերտ, քո ցավիդ պետք է մասնակցեմ,
Այլապես դու ինձ զրկած կըլինես իմ իրավունքից:
Հեռացիր հիմա. և քո խելացի բարեկամներից
Ընտրիր ո՞ւմ կուղես. թող նըրանք լսեն,
Եվ իմ ու քո մեջ դատավոր լինեն:
Թե նըրանք դտնեն, որ մենք ուղղակի կամ անուղղակի
Քո հոր մահվան մեջ մատ ենք ունեցել,
Պատրաստ ենք ապա մեր թագը, դահը և նույնիսկ կյանքը,
Եվ ամեն ինչ, որ մերն ենք անվանում,
Բոլորը քեզ տալ իբրև դոհացում.
Եթե ոչ, պետք է մեղ համար պահես համբերությունը.
Իվ մենք էլ քեզ հետ ձեռք ձեռքի տրված՝
Արդար դոհացում կըտանք քո հոգուդ:

ԼԱԵՐՏ.

Թող այդպես լինի:

Իմ հորըս մահվան պարագաները, դադտնի թաղումը,
— Ոչ հաղթանշան, ոչ սուր, ոչ դենքեր ոսկերքի վրա,
Ոչ հանդիսավոր ծես ու արարմունք—
Երկնքից երկիր ինձ հրամայում են հաշիվ պահանջել:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Պետք է պահանջես. և հանցավորը ով էլ որ լինի,
Թող մեծ տապալը նըրան տապալե:
Եկ գընանք, խնդրեմ:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Վ Ե Ց Ե Ր Ո Ր Դ

Մի ուրիշ սեմյակ նույն զոյակի մեջ.

Գալիս են Հորացիոն և մի ուրիշ ծառա:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ի՞նչ մարդիկ են, որ ինձ հետ ուզում են խոսել:

ԾԱՌԱ. Նավաստիներ, տեր իմ. ասում են ձեր համար նամակ են բերել:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Թող ներս գան: (Ծառան գնում է): Աշխարհի ո՞ր կողմից կարող է
ինձ ողջույն գալ, բացի Համլետից:

Նավաստիները գալիս են:

Ա. ՆԱՎԱՍՏԻ. Աստված օրհնե ձեզ, տեր իմ:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Եվ քեզ:

Ա. ՆԱՎԱՍՏԻ. Եթե կամենա: Ահա մի նամակ ձեր համար, տեր իմ. այն դեպ-
պանիցն է, որ Անգլիա պիտի գնար: Եթե ձեր անունը Հորացիո է,
ինչպես ինձ ասել են, ուրեմն սա ձեր համար է:

ՀՈՐԱՑԻՈ. (կարգում է) «Հորացիո, այս նամակը կարդալուց հետո՝ գրաբերներին միջոց տուր թագավորին ներկայանալու. նամակներ ունին նրան հանձնելու: Հազիվ երկու օր էր, որ ծովի վրա էլինք, երբ մի ելուզականով, լավ պատերազմական պատրաստությամբ, սկսավ մեր ևտեղացի ընկնել: Տեսնելով որ մեր նավը այնքան արագ չէ, հարկադրված ֆաջություն ցույց տվինք, և ընդհարման ժամանակ ես անցա նրանց նավը. հենց այդ միջոցին նրանք հանկարծ իրենց նավը հեռացրին մեր նավից, և ես մեն-մենակ գերի ընկա նրանց ձեռք: Նրանք ինձ հետ վարվեցան ինչպես գրասիրտ ավագակներ. բայց գիտեին թե ի՛նչ են անում. ևս էլ հիմա պետք է փոխարինություն անեմ: Ուղարկած նամակս հասցրու թագավորին, իսկ ինքդ այնպիսի արագությամբ հասիր ինձ մոտ, ինչպես եթե մահից փախչեիր: Բաներ ունիմ ականջիդ ասելու, որ լեզուդ կապ կընկնի, բայց և նրանք շատ թեթև կլինեն նյութի ծանրության հետ բաղդատած: Այս բարեսիրտ մարդիկը քեզ կբերեն ինձ մոտ: Ռոզենկրանցը և Գիլդենշտերնը շարունակում են իրենց նամական դեպի Անգլիա. նրանց մասին էլ շատ բան ունիմ քեզ պատմելու: Մնաս բարով:

Մնամ, ինչպես գիտես, միշտ քո անձնվեր
Համլետ»:

*Հավ, եկեք ինձ հետ, որ տեղ հասցընեմ այս նամակները,
եվ շուտ հանձնելով՝ ինձ առաջնորդեք այն պարոնի մոտ,
որ ձեզ ուղարկեց:*

Գնում են:

Տ Ե Ս Ս Ի Ր Ա Ն Ֆ Ո Թ Ե Ր Ո Ր Դ

Մի ուրիշ սենյակ գոյակում.

Գալիս են թագավորը և Լաերտը:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Պետք է որ խիղճըդ այժմ հաստատե անպարտությունըս,
եվ քո սրտիդ մեջ տեղ տաս ինձ՝ իբրև քո բարեկամիդ,
Քանի որ ահա ուշիմ ականջով ինքըդ լսեցիր,
Թե նա, որ սպանեց քո ազնիվ հորը, իմ կյանքն էր ուզում:

ԼԱԵՐՏ. Այո, պարզ է դա: Բայց ասացեք ինձ,
Ինչո՞ւ միջոցների ձեռք չառիք նրա այդ գործերի դեմ,
Այդ եղեռնական, մահապարտական արարքների դեմ,
Այնինչ ձեր անձի ապահովությունը, խոհեմությունը
եվ ամեն ա՛յլ բան պետք է դրդեին՝ այդպես վարվելու:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Երկու մասնավոր պատճառի համար,
Որոնք կարող են տկար թըվալ քեզ,
Սակայն ինձ համար սաստիկ զորեղ են.

Թագուհին, մայրը, ապրում է միայն ներա աչքերով.
 Իսկ ես, լինի դա առաքինությունս, լինի դա մեղքըս,
 Իմ կյանքս ու հոգիս այնպես անբաժան կապված են նրան,
 Որ ինչպես աստղը իր ոլորտից դուրս չէ կարող շարժվի,
 Ես էլ չեմ կարող ներանից հեռու
 Երկրորդ պատճառը, թե ինչո՞ւ համար
 Անկարելի էր հրապարակային հաշիվ պահանջել,
 Դա այն մեծ սերն է, որ ամբոխն ունի Համլետի հանդեպ,
 Եվ, թաթախելով ներա սխալներն իր գործով մեջ,
 Այն աղբյուրի պես, որ փայտը քարի՝ փոխակերպում է,
 Փոխում է ներա թերությունները առաքինության,
 Եվ իմ նետերը, շա՛տ թեթև փայտից շինված լինելով՝
 Այնպիսի ուժեղ մի հողմի ընդդեմ սուրալու համար,
 Դեպի աղեղըս ետ կըդառնային,
 Ոչ դեպի այնտեղ, ուր ես ուղղեի:

ԼԱԵՐՏ. Այսպես ուրեմն, հայրըս սպանված,
 Քույրըս մատնված հուսահատության,
 Որի արժեքը — եթե հընար կա անցածը գովել —
 Կանգնած իր դարի գազաթնակետին՝ իբրև ախոյան,
 Իզուր կըփնտրեր կատարելության իր զուգակիցը:
 Բայց կըգա վրեժըս:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Լավ, դրա համար մի կտրիր քունդդ.
 Մի կարծիր թե ես այնքան մեղկ ու բուժ նյութից եմ շինված,
 Որ թույլ տամ վտանգն մորուքըս քաշե,
 Եվ այդ ինձ համար ժամանց համարեմ: Շուտով կըլսես:
 Գիտես որ հորդդ սիրում էի ես, սիրում եմ և ինձ,
 Եվ դա, հույս ունիմ, քեզ կըթելադրե երևակայել...

Գալիս է մի սուրճանդակ:

Ի՞նչ կա: Ի՞նչ լուր կա:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Նամակներ, տեր իմ, իշխան Համլետից.

Այս՝ ձեր մեծության, այս էլ՝ թագուհուն:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ինչպե՞ս, Համլետի՞ց, և ո՞վ է բերել:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Նավազներ, տեր իմ, այդպես են ասում. ինքըս չեմ տեսել:

Կլավդիոն տրվավ. նա է ստացել բերողի ձեռքից:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Լաերտ, կաց և տես:— (Սուրճանդակին) Հեռացիր:

Սուրճանդակը գնում է:

ԹԱԳԱՎՈՐ. (Կարդում է) «Լեհափառ և հզոր տեր, թող ձեզ հայտնի լինի, որ
 ինձ բոլորովին մերկ ցամաք են հանել ձեր թագավորության մեջ:
 Վաղը հրաման կիսնդրեմ ձեր արքայական տեսությանը արժանանա-
 լու, և այդ առիթով՝ ձեր ներումը հայցելուց հետո՝ կայատմեմ ձեզ

իմ այս հանկարծակի և տարօրինակ դարձիս պատճառը:

Համլետ:

Ի՞նչ միտք ունի այս: Մյուսներն էլ արդյոք վերադարձել են.

Թե մի խա՞ղ է այս և ուրիշ ոչինչ:

ԼԱԵՐՏ. Իր ձեռագիրն է:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Համլետի դիրն է: Ի՞նչ ասել է «մերկ»,

Ահա այսպեղ էլ, ետ — գըրության մեջ, ասում է «մենակ»:

Կարո՞ղ ես դու ինձ մի բան հասկացնել:

ԼԱԵՐՏ.

Խելքըս չի հասնում:

Բայց թողեք որ գա. դա հիվանդ սրտիս սպեղանի է,

Երբ մտածում եմ թե կըգա մի օր,

Երբ որ կարող եմ ճակատ առ ճակատ երեսին զարկել՝

«Քո արածդ է այս»:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Եթե այդպես է, Լաերտ... բայց ի՞նչպես կարող է լինել...

Բայց ուրիշ ի՞նչպես...: Լաերտ, ուզո՞ւմ ես խորհուրդիս լսել:

ԼԱԵՐՏ. Կըլլեմ, տե՛ր իմ, թե խաղաղության շրհարկադրեք ինձ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Քո՛ խաղաղության: Եթե նա այժմ վերադարձել է,

Եվ ձեռք է քաշել ճամփորդությունից,

Եվ մտադիր չէ նորեն ձեռնարկել,

Ես պետք է նըրան մի դործի դընեմ,

Որ նոր մտքիս մեջ հասունացել է,

Որից փրկվելու ոչ մի ճար չունի.

Եվ մահվան մասին ոչ մի պարսավի շշուկ չի լսվի,

Այլ իր մայրն անգամ անպարտ կարձակե սարքըված դավը

Եվ կըհավատա, որ լուկ դիպված էր:

ԼԱԵՐՏ. Տե՛ր իմ, պատրաստ եմ ձեր խոսքին անսալ,

Մանավանդ եթե այնպես կարգադրեք,

Որ հենց իմ ձեռքով դործը կատարվի:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Լավ էլ հարմար է: Այն օրից ի վեր, որ դու մեկնել ես՝

Շատ անգամ խոսքը քո վրա է ընկել Համլետի առաջ.

Եվ այն, մի հատուկ շընորհքիդ համար,

Որի մեջ, ասում են, գերազանցում ես.

Բոլոր ձիրքերիդ համագումարը

Այնպես չէր շարժում նըրա նախանձը, ինչպես այդ մեկը,

Ինչ որ իմ աչքիս վերջին տեղն ունի:

ԼԱԵՐՏ.

Ի՞նչ շընորհք է այդ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Մի պարզ ժապավեն երիտասարդի գլխարկի վըրա,

Բայց և հարկավոր. քանի որ թեթև, անհոգ զգեստը

Նույնչափ վայել է երիտասարդին,

Որչափ որ ծերին իր սամուլըները և մուշտակները,

Թե՛ առողջություն և թե՛ պատկառանք պահելու համար:

Երկու ամիս կա, որ նորմանդացի մի ազնվական

Այստեղ էր եկել. ինքըս տեսել եմ ֆրանսացիներին.

Եվ պատերազմել նույնիսկ նըրանց դեմ.

Իսկապե՛ս նըրանք լավ ձիավոր են.
 Բայց այս հերոսը կախարդ էր կարծես.
 Ասես ուղղակի թամբից էր բուսել,
 Եվ ձիուն այնպես հրաշալի բաներ անել էր տալիս,
 Որ մարդ կարծում էր թե նա այն ազնիվ անասունի հետ
 Մեկ մարմին լիներ, կես մարդ ու կես ձի:
 Այնքան անց էր նա մտքիս խոյանքից,
 Որ ես՝ շարժումներ և սիրուն դիրքեր հղանալու մեջ՝
 Ետ էի մընում նըրա արածից:

ԼԱԵՐՏ. Նորմանդացի՞ էր:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Այո, նորման էր:

ԼԱԵՐՏ. Վկա է կյանքըս, Լամոնդն է եղել:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Այո, նա ինքը:

ԼԱԵՐՏ. Լավ եմ ճանաչում: Ծիշտ որ իր ազգի զարդ ու գոհարն է:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Նա էլ քեզ հիշեց, և այնպիսի մեծ գովեստներ տրվավ
 Քո ճարտարությանն ու հմտությանը զինամարտի մեջ,
 Մասնավորապես սըրամարտի մեջ,
 Որ միշտ ասում էր, ի՞նչ սքանչելի պատկեր կըլիներ,
 Թե մարդ կարենար քո զույգը դտնել.
 Եվ նա երդվում էր թե իր ազգակից զինավարժները
 Ոչ շարժում ու թափ, ոչ դիմադրություն, ոչ աչք կունենան
 Եթե դու ուզես նըրանց դեմ դուրս գալ:
 Նըրա այս խոսքը Համլետի նախանձն այնպես գրգռեց,
 Որ այնուհետև նա միշտ աղաչում և պաղատում էր,
 Որ անմիջապես քեզ այստեղ բերենք, որ հետդ չափվի:
 Այժմ, սըրանից...

ԼԱԵՐՏ. Ի՞նչ է հետևում դըրանից, տեր իմ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Լաերտ, քո հայրըդ սիրելի՞ էր քեզ.

Թե լոկ տրտմության նկարի պես ես,

Դեմք առանց սրտի:

ԼԱԵՐՏ. Ինչո՞ւ եք հարցնում:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ոչ թե կարծում եմ հորըդ չես սիրել.

Այլ, որ լավ գիտեմ թե ժամանակից ծընվում է սերը,

Իվ ես տեսնում եմ թե ժամանակը, շատ փորձերի մեջ,

Մեղմում է նըրա կըրակն ու կայծը.

Այո, և սիրո բուն իսկ բոցի մեջ ինչ-որ պատրույգ կա,

Որ նըրան մասամբ նվազեցնում է,

Եվ ոչինչ չըկա, որ լավության մեջ անփոփոխ մընա.

Այլ լավությունը, երբ որ հասնում է շատ առատության՝

Մեռնում է շնորհիվ հենց իր շատության:

Այն բանը, ինչ որ կուզեինք անել,

Պետք էր անեինք երբ որ կուզեինք.

Քանզի մշտապես այդ կ ու զ ե ի ն ք ը փոփոխվող բան է,

Եվ ունի այնքան տկարացումներ և հապաղումներ,

Որքան ձեռքեր կան, որքան լեզուներ և որքան դեպքեր:
 Հետո, «պ ե տ ք է ռ ը» նըման է վստենող մի հառաչանքի,
 Որ հովաքնում է, բայց և վընասում:
 Այժմ գանք վերքի կսկծուն տեղին: Համլետ գալիս է.
 Ի՞նչ պիտի անես, որ ցույց տաս թե դու հորըդ զավակն ես,
 Գործով, ոչ խոսքով:

ԼԱՆՐՏ. Վիզը կըկտրեմ եկեղեցու մեջ:

ԹԱԳԱՎՈՐ.

Այո, իրավ է,

Պետք չէ ոչ մի վայր ապաստան լինել մարդասպանության,
 Եվ պետք է վրեժը սահման չունենար: Բայց, բարի Լանրտ,
 Եթե ուզում ես անել այդ բանը, քաշվիր սենյակըդ:
 Համլետը, դարձին, կըտեղեկանա որ դու եկել ես.
 Մենք մարդ կուղարկենք, որ քո շնորհքը գովեն ներա մոտ,
 Եվ այն ֆրանսիացու տված ներքողին երկպառակ վաչլ տան,
 Եվ այնպես անեն, որ ձեզ ի վերջո իրար դեմ հանեն,
 Եվ զրբավ բռնեն ձեր գլխի վրա:
 Նա բուրդովին անփույթ լինելով, բընությամբ ազնիվ,
 Եվ բարձրր ամեն խարդավանանքից,
 Չի զննի երբեք խաղի սըրերը,
 Այնպես որ դյուրավ, կամ նույնիսկ մի քիչ ճարպիկ շարժումով
 Մի սուր կըջոկես, որ բութ չըլինի,
 Եվ մարգանքի մեջ՝ հորըդ վըրեժը այդպես կըհանես:

ԼԱՆՐՏ. Այդպես էլ կանեմ, և հենց այդ մտքով՝

Իմ սըրիս ծայրին մի յուղ կըքսեմ:

Մի շառլատանից մի յուղ եմ գընել, այնպես մահացու,

Որ բավական է դանակի ծայրը մեջը թաթախել,

Եվ մի քիչ ծակել, որ արյուն դուրս գա, ոչ մի սպեղանի,

— Բաղադրած բուրդ լուանյակի լույսով քաղված խոտերից,

Որոնք բուժելու զորություն ունին,— չի փրկի մահից,

Եթե մի մարդու մորթը նըրանով մի քիչ սկրդեն:

Այդ թույնից մի քիչ կըքսեմ սըրիս,

Որ, եթե նըրան մի թեթե վերք տամ, իր մահը լինի:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Լավ, թող այդ մասին հետո մտածենք, և մի լավ կշռենք,

Թե ժամանակի և միջոցների ի՞նչ պատահություն

Կըծառայե մեզ մեր ծրագրի մեջ: Եթե դա վրիպի,

Եվ մեր սարքածը վատ գործադրումից երևան ելնե՝

Ավելի լավ էր, որ չըփորձեինք: Այդ պատճառով էլ,

Մեր նախագիծը պետք է մի թիկունք, երկրորդ ունենա,

Որ եթե մեկը բովի մեջ պայթի, մյուսը դիմանա:

Կա՛ց, թող մտածեմ...

Մենք ձեր երկուսի ճարպիկության վրա զըրավ կըբռնենք...

Գըտա՛...

Երբ դուք շարժումից տաքացած լինեք, և լավ ծարավեք,

— Եվ պետք է շատ թունդ հարձակում գործեք, որ այդպես լինի —
 Եվ Համլետն ուզե ծարավն անցկացնել,
 Եվ նրա համար այնպիսի մի բան պատրաստել կըտամ,
 Որ իր շրթունքին դիպցընե թե չէ,
 Եթե դիպվածով քո թունոտ սրբից ազատված լինի,
 Դա կապահովե մեր նպատակը: Բայց կաց. ի՞նչ ձայն է:

Դալիս է քաղուհին:

Ի՞նչ կա, թագուհիս:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Մի ցավ դպչում է մյուսի կրունկին. այնչա՛փ որ շատ են:
 Քույրդդ խեղդըվեց, լաերտ...

ԼԱԵՐՏ.

Խեղդվեց. օ՛հ, ո՛ւր:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Մի ուռնի կա, որ մի գետակի ափին է բուսել,
 Եվ ցուացնում է արծաթ սաղարթը բյուրեղ ջրի մեջ:
 Քույրդդ այնտեղ եկավ, խիստ տարօրինակ պսակներ ձեռքին՝
 Հրանունկներից, մարգարտիկներից և եղինջներից,
 Եվ այն կարմրագույն երկար տունկներից,
 Որոնց անվայել անուն են տալիս լիրբ հովիվները,
 Իսկ մեր ամոթխած աղջկերքն ասում են «Մեռած մարդու մատ».
 Այնտեղ, երբ որ նա փորձեց բարձրանալ մի կոր ճյուղի վրա
 Իր պսակները կախ տալու համար,
 Դավաճան մի ոստ կոտրվեց հանկարծ,
 Եվ նրա կանաչ ծաղկեփունջերը և ինքն էլ հետը
 Ընկան արտասվող այն գետակի մեջ:
 Իր հագուստները փռվելով իսկույն ջրի երեսին,
 Մի ըոպե նրան ծովահարսի պես վերև բռնեցին,
 Իսկ այդ ժամանակ նա հին երգերից բաներ էր երգում,
 Որպես մի էակ վտանգին անգետ,
 Կամ մի արարած, որ այդ տարրի մեջ բռնածին լիներ.
 Բայց դա չէր կարող շատ երկար տևել,
 Եվ զգեստները ջրից ծանրացած՝ խեղճ տարաբախտին
 Քաշեցին ներքև իր անուշ երգից դեպի տղմուտ մահ:

ԼԱԵՐՏ. Խեղդվե՞ց ուրեմըն:

ԹԱԳՈՒՀԻ.

Ա՛հ, խեղդվե՞ց, խեղդվե՞ց:

ԼԱԵՐՏ. Շա՛տ ջուր ստացար, դու խե՛ղճ Օֆելիա:

Պետք է ուրեմըն զսպեմ արցունքըս: Բայց մենք այսպես ենք.
 Եվ բընությունը, ինչ էլ որ ամոթն ասելու լինի,
 Իր սովորույթից չէ ուզում շեղվիլ: Երբ սըրանք գընան՝
 Ոչինչ կանացի չի մընա իմ մեջ: Մընա՛ք բարով, տեր:

*Բոցեղեն խոտքեր ունիմ ասելու, որ կը վառվեն,
եթե այս հիմար արտասուքներըս չըհանգցընենին:*

Գնում է:

ԹԱԳԱՎՈՐ. *Եկ գընանք, Գերտրուդ, հետևենք սըրան.
Որչա՛փ ջանք արի մինչև մեղմեցի իր բարկությունը,
Այժմ վախում եմ նորեն բորբոքվի: Հետևենք իրեն:*

Գնում են:

ԱՐԱՐՎԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԻ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Գերեզմանատուն.

Գալիս եմ երկու գերեզմանափոր, բրիչներով:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Մի՞թե էս կնիկը, որ իր կամքովն է էն աշխարհ գնացել, պետք է քրիստոնեի ծեսով թաղվի:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Հա՛, ասում եմ քեզ: Դե՛հ, շուտ արա, գերեզմանը պատրաստիր. մեռելների վերատեսուչը արդեն վճիռ է կայացրել. պետք է եկեղեցական թաղում լինի:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ի՞նչպես. ասել է ինքնապաշտպանվելիս է խեղդվել:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Երևի տեսել են, որ հենց այդպես է:

Ս. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ոչ, ինքնահարձակվելիս եղած կլինի. ուրիշ կերպ չի կարելի: Բանն էլ հենց էդ է. եթե ես իմանալով գնում եմ ինձ ջուրը գցում, դա լինում է մի արարք, և ամեն արարք երեք ճյուղ ունի, գործել, անել և կատարել. ասել է թե նա իմանալով է ինքն իրան ջուրը գցել:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Չեղավ, ինձ լսիր, քավոր գերեզմանափոր...

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Խնդրեմ. ահա ջուրն էնտեղ է, լավ. մեկ մարդ էլ կանդնել է էստեղ. լավ. թե էս մարդը գնա ընկնի էն ջրի մեջ, ասել է, կամա թե ակամա գնացել է. լավ, հիմա ուշ դարձրու. բայց եթե ջուրը գա նրան խեղդի, ասել է նա ինքն իրան չի խեղդել. ուրեմն, ով որ ինքը չի եղել իր մեռնելու պատճառը, նա չի կարճացրել իր կյանքը:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Բայց օրենքն էդպե՛ն է:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Բա ի՞նչ. էդպես է որ կա. վերատեսչի քննության օրենքը հենց էդպես է:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ուզո՞ւմ ես ճշմարիտն ասեմ, եթե էս կինարմատը ազնվական չլիներ՝ քրիստոնեի կարգով չէին թաղի նրան:

Ս. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ժիշտ ես ասում. բանի վատությունն էլ հենց էդ է, որ էս աշխարհքում մեծ մարդկանց ավելի հեշտ են հրաման տալիս, որ իրանք իրանց կախեն կամ ջուրը գցեն, քան թե խեղճ քրիստոնեին: Հայդե՛, բրի՛չ. աշխարհքի ամենից հին արհեստավորները՝ այգե-

պաններն են, հոր քանդողները, գերեզման փորողները. նրանք Ադամի արհեստն են բանեցնում:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ադամը արհեստավոր էր, ի՞նչ է:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Հապա՞. առաջին մարդն էր, որ գետինը փորեց:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Մի՞թե:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Բա՛հ, քրիստոնյա չե՛ս, ի՞նչ է. միթե սուրբ Գիրքը չե՛ս հասկանում. սուրբ Գիրքն ասում է՝ Ադամ երկիրը փորեց. ապել է թե նա էլ մեր արհեստն ուներ: Մեկ ուրիշ բան էլ եմ ուզում քեզանից հարցնեմ. եթե ճիշտ պատասխան չտաս՝ խոստովանիր ու՞՞...

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ասա տեսնենք:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ո՞վ է նա, որ ավելի ամուր բան է շինում քանց որմնադիրը, քանց նավագործը և քանց հյուանը:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Կախաղան շինողը. նրա շինածը ավելի է դիմանում քանց հազար կախվող:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Հա՛, ես իմ հոգիս, խելոք բան ասիր, կախաղանը լավ է դործում. բայց ինչպե՞ս է լավ գործում. լավ է գործում վատ գործողի համար: Հիմա դու վատ ես գործում, երբ որ ասում ես թե կախաղանը եկեղեցուց դիմացկուն է. ասել է թե կախաղանը քեզ համար շատ լավ կգործի: Հայդե՛, նորից մտածիր:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ո՞վ է նա, որ ավելի ամուր բան է շինում քանց որմնադիրը, քանց նավագործը և քանց հյուանը:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Հա, պատասխանը տուր, ու լուծը ետ արա:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Կաց ասեմ:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Դեհ ասա:

Բ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Խաչը, չեմ կարող ասել:

Գալիս են Համլետը և Հորացիոն:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Լավ, լավ. դրանից ավել խելքիդ զուռ մի՛ տալ. ծուլ էշին ինչքան էլ ծեծես՝ ավելի շուտ շի գնա: Եթե պատահի, որ քեզանից մեկ էլ էդ բանը հարցնեն՝ կասես, գերեզման փորողը, նրա շինած տունը մինչև վերջին դատաստանը կդիմանա: Գնա էն Յոգանից մի բաժակ օղի բեր ինձ համար:

Բ. գերեզմանափորը գնում է:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. (Փորում է ու երգում):

Երբ որ ես դեռ ջանել էի, էի,
Որչա՛փ սերը փաղցր բան էր,
Բայց տարիքը, սուրիքն էկան,
Տեսա բոլորն էլ փուչ բան էր:

ՀԱՄԼԵՏ. Մի՞թե այս մարդը բնավ իր արհեստի գիտակցությունը չունի, որ գերեզման փորելիս էլ երգում է:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Սովորությունը այդ բանը նրա համար հեշտ արհեստ է դարձրել:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, այդպես է. քիչ գործող ձեռքն է զգայուն լինում:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. (տգում է):

Ծերությունը մունջ փայլերով
 Եկավ բոխեց ինձ նանկերով,
 Նետեց այստեղ, կարծես երբեք
 Չէի անցել այս աշխարհով:

Մի դանգ է դուրս նետում:

ՀԱՄԼԵՏ. Այս գանգը մի ժամանակ լեզու ունեւր. կարող էր և երգել. տես ի՞նչ-
 պես այս անպիտանը դեն է շարտում, կարծես առաջին մարդասպան
 Կայենի ծընոտը լինեւր⁶⁵: Գուցե սա մի քաղաքագետի գլուխն է եղել,
 որ այժմ այս ավանակը խաղալիք է շինել. մի մարդու գանգը, որ
 աստծուն էլ կխաբեր. չէ՞ կարող լինել:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ինչո՞ւ չէ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Կամ մի պալատականի գանգը, որ կարող էր ասել, «Բարի լույս,
 հարգելի տեր իմ. ի՞նչպես եք, հարգելի տեր իմ»: Կարելի է իշխան
 Այսինչն է եղել, որ իշխան Այնինչի ձին գովում էր, այն մտքով որ
 նվեր ստանար. չէ՞ կարող լինել:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Կարող է, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, ճիշտ այդպես, և հիմա պատկանում է Տիկին Որդնուկին. կզա-
 կը թափա՞ծ, և մի ժամկոչ իր բրիչն է թրխկացնում նրա գագաթին:
 Ահա քեզ մի գեղեցիկ հեղափոխություն, միայն թե պետք է բավական
 ուշիմ լինել տեսնելու համար: Եվ մի՞թե այս ոսկորները այնքան
 աժան են գլուխ եկել, որ հիմա գնդակախաղի ծառայեն: Ոսկորներս
 ցավում են, երբ միտք եմ անում:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Մի բրիչ, մի բան, մի բրիչ, մի բան
 Մի կտոր սավան պատանֆի համար,
 Հողումն էլ մի փոս, հողումն էլ մի փոս,
 Այստեղ եկողին հենց այդ է հարմար:

Դուրս է ձգում մի ուրիշ գանգ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ահա մի ուրիշը: Մի՞թե սա չէ կարող մի փաստաբանի գանգը լինել,
 Ո՞ւր են հիմա նրա «ըստ էությանները», բժախնդրությունները, նրա
 «գործերը», ճարպիկությունները: Ինչո՞ւ է հիմա հանդուրժում, որ
 այս կոպիտ թշվառականը իր կեղտոտ բրիչով զարկե նրա գագաթին,
 և դատ չի բացում «վասն գանահարության»: Հ՛ըմ. գուցե այս մարդը
 իր օրով մի մեծ կալվածատեր է եղել, իր գրավաթղթերով, վարձա-
 թղթերով, պարտամուրհակներով, փոխանցումներով, երկու երաշ-
 խավորներով և ստանալիքներով: Ա՛յս է արդյոք իր փոխանցումների
 փոխանցումը և ստանալիքների ստանալիքը, որ նրա փոխանցված
 գանգը այսպես հողով լցնեն: Արդյոք իր երաշխավորները, կրկին
 երաշխավորներն էլ հետը միասին, չկարողացա՞ն նրա գնած այնքան
 կալվածներից ուրիշ բան երաշխավորել նրա համար, բացի մի կտոր
 գետնից, հազիվ երկու վարձաթղթի երկայնքի ու լայնքի չափ: Նրա

հենց կալվածաթղթերը հագիւլ թե տեղավորւիին այս սնդուկի մեջ, և կալվածատերն էլ սրանից ավելի տեղ չպիտի ունենա. չէ՞:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Ոչ, տեր իմ, ոչ մի թիզ ավելի:

ՀԱՄԼԵՏ. Զէ՞ որ մագաղաթը ոչխարի կաշուց են շինում:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Այո, տեր իմ, հորթի կաշուց էլ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչխար ու հորթ են նրանք, որ մագաղաթների մեջ ապահովություն են փնտրում: Ուզում եմ այս մարդու հետ խոսել:— Սա ո՞ւմ գերեզմանն է, այ մարդ:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Իմս, պարոն:

Երգու՛մ է:

«Հողումն էլ մի փոս, հողումն էլ մի փոս
Այստեղ եկողին հեճց այդ է հարմար»:

ՀԱՄԼԵՏ. Ծիշտ է, դա քոնդ է, քանի որ դու ես փորել: Բայց երբ ասում ես թե դա քոնդ է, դուրս է գալիս որ դա սուտ է. գերեզմանը մեռելի համար է, ոչ թե ողջի. ուրեմն ասածդ սուտ է:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Այնքան թեթև սուտ է, որ ինձնից թռչում է դեպի ձեզ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ մարդու համար ես փորում:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Մարդու համար չի, պարոն:

ՀԱՄԼԵՏ. Ուրեմն ի՞նչ կնոջ համար:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Կնոջ համար էլ չի, պարոն:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՞ւր է մեջը թաղվելու:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Մի ումն, որ կնիկ էր, պարոն. բայց, աստված հոգին լուսավորի՜, հիմա մի մեռել է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ բժախնդիրն է այս թշվառականը: Պետք է կողմնացույցով խոսենք հետը. թե ոչ՝ երկաթյա խոսքերով մեր հոգին կհանե: Աստված վկա, Հորացիո, երկու-երեք տարուց ի վեր նկատում եմ, որ մեր դարը այնպես սրամիտ է դարձել, որ գյուղացու ոտնամատը դպչում է պալատականի կրունկին; և նրան ցավացնում է:— Որքա՞ն ժամանակ է, որ դու գերեզմանափոր ես:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Տարվա էն օրն եմ սկսել, որ մեր վերջին թագավոր Համլետը՝ Ֆորտինբրասին հաղթեց:

ՀԱՄԼԵՏ. Որքա՞ն է անցել այն օրից:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Է՞դ էլ չես իմանում: Ամեն հիմար գիտե. հենց էն օրն էր, որ իշխան Համլետը աշխարհք եկավ, էն որ գժվել է, և Անգլիա ուղարկեցին:

ՀԱՄԼԵՏ. Հա, իրա՞վ, ինչո՞ւ ուղարկեցին նրան Անգլիա:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Ինչո՞ւ. հենց նրա համար, որ գիժ էր, որ էնտեղ խելքի դա. խելքի էլ որ չգա՝ էնտեղի համար էնքան էլ հոգ չէ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչպես թե հոգ չէ:

Ա. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐ. Էնտեղ ոչ ոք չի նկատի. էնտեղ ամենքն էլ նրա պես գժեր են:

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—7

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչպես եղավ, որ նա դժվեց:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Շատ զարմանալի կերպով, ինչպես տառում են:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչպես թե զարմանալի կերպով:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Վա՛հ, հենց էն կերպով, որ խելքը թռավ:

ՀԱՄԼԵՏ. Բայց ինչի՞ վրա:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Ինչի՞ վրա. հենց էստեղ, Դանեմարբայի հողի վրա: Էն օրից, որ ես էստեղ ժամկոչ եմ, պատիկ ու մեծ ժամանակս միասին հաշված՝ երեսուն տարի կլինի⁶⁶:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՞րքան ժամանակ կարող է մարդ հողի տակ մնալ առանց փտելու:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Եթե մեռնելուց առաջ արդեն փտած չլինի,— ինչպիսի էս օրվան օրս էնքան ախտավոր դիակներ կան, որ հողը չդրած՝ ցրիվ են դալիս,— ութը-ինը տարի կդիմանա: Կաշեգործը ինը տարի կդիմանա:

ՀԱՄԼԵՏ. Ինչո՞ւ հենց կաշեգործը և ոչ ուրիշը:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Որովհետև, պարոն, նրա կաշին իր արհեստից էնպես պեղացել է, որ երկար ժամանակ ջուրը մեջը չի մտնի: Էդ ջուր առածը ձեր էդ տերամեռ դիակի մեծ թշնամին է: Ահա քեզ մի գանդ. էս գանդը ամբողջ քսաներեք տարի հողի տակն է մնացել:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՞ւմն է որ...

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Մեկ շուն շան որդի դժի. ո՞ւմ գանդը լինի լավ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ գիտե՞ս:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Կրա՛կ թափվի գլխին. ի՞նչ գիժ սրիկան էր: Մեկ անգամ մեկ ամբողջ շիշ Հռենոսի գինի գլխիս թափեց: Էս գանդը որ տեսնում ես, պարոն, Յորիկի գանգն է, որ թագավորի խեղկատակն էր:

ՀԱՄԼԵՏ. Ա՛յս:

Ա. ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՓՈՐ. Հենց էդ:

ՀԱՄԼԵՏ. Տուր տեսնեմ: (Գանգն առնում է ձեռքը) Ավա՛ղ, խե՛ղճ Յորիկ:— Հորացիո, ես նրան ճանաչում էի. ի՞նչ հրաշալի կատակաբան էր, ի՞նչ սքանչելի սրամտություն. հազար անգամ ինձ դրել է ուսերին և ման ածել. իսկ հիմա ինչպես զզվեցնում է երևակայությունս. սիրտս ետ է գալիս: Այստեղ էին կախված այն շրթունքները, որ չգիտեմ քանի քանի անգամ համբուրել եմ: Ո՛ւր են հիմա քո ծաղրածությունները, թռչկոտումները, այն երգերը, այն ուրախության պոռթկումներդ, որոնք բոլոր սեղանակիցներիդ ծիծաղից կոտորում էին: Դրանցից մե՞կն էլ չկա հիմա, որ քո այս ծամածռությունդ ծաղրեր, այդ թափված կզակդ: Դեհ, հիմա գնա Տիկին Այսինչի սենյակը, և նրան ասա, որ եթե մեկ մատնաչափ շալար էլ քսե երեսին, դարձյալ վերջը այս շնորհքին է հասնելու, և ծիծաղացրու նրան: Խնդրեմ, Հորացիո, դու ինձ այն ասա:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ի՞նչ տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Կարծո՞ւմ ես թե Ալեքսանդրն⁶⁷ էլ հողի տակ սրա նման էր:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Իհարկե:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ այս հոտն ունե՞ր. վա՛խկ:

Գանգը ձգում է գետին:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ճիշտ այդ հոտը, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի՞նչ ստոր գործածությունների կարող ենք վերադառնալ, Հորացիո: Միթե չե՞ կարող երևակայությունը պատկերացնել, թե Ալեքսանդրի ազնիվ փոշին ի՞նչ շավղով է անցնում մինչև որ ծառայի մի տակառի ծակը խցելու:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ամեն բան այդպես պրպտելը մեզ շատ հեռու կտաներ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ամենևին. շատ էլ մեծ երևակայություն պետք չէ դրա համար. նույնիսկ շատ էլ հավանական բան է, օրինակ այսպես. Ալեքսանդրը մեռավ, Ալեքսանդրը թաղվեց, Ալեքսանդրը փոշի դարձավ. փոշին հող է, հողից կավ են շինում. ինչո՞ւ այդ կավով, որ Ալեքսանդրի մարմնիցն է շինված, չէ կարելի գարեջրի տակառը խցել:

Ահեղ կեսաւրը մեռավ, հող դարձավ,
Մի պատի ծերալի նա ծեփող դարձավ,
Այն հողը որից սարսում էր աշխարհ,
Ձմեռվա բուֆից ծակ խցող դարձավ:

Բայց սո՛ւ, սո՛ւ, մեկ կողմ քաշվինք. թագավորն է:

Գալիս են ֆանաններ և այլն՝ քափորով: Հետո բերում են Օֆելիայի մարմինը, ետևից գալիս են Լաերտը և ուրիշ սգավորներ, հետո քաղավորը, քաղունին և հետևորդներ:

Ի՞նչ է, թագուհի՞ն, պալատականնե՞ր: Որի՞ն են սըրանք Այսպիսի կրճատ արարողությունը հուշարկավորում.
Սա ցույց է տալիս թե մեռնողն ինքն է հուսահատ՝ ձեռքով իր կյանքը խզել. երևի բարձրը դասակարգից է:
Եկ այստեղ կույզ գանք և մտիկ անենք:

Թափվում է Հորացիոյի հետ:

ԼԱԵՐՏ. Ուրիշ ի՞նչ ծես կա:

ՀԱՄԼԵՏ. Նայիր, Լաերտն է. ի՞նչ ազնիվ մարդ է:

ԼԱԵՐՏ. Ուրիշ ի՞նչ ծես կա:

Ա. ՔԱՀԱՆԱ. Արարողությունն այնչափ ճոխացրինք, որչափ հընար կար.

Ձեր քրոջ մահը կասկածելի էր,

Եվ եթե շնորհիվ բարձրը հրամանի կարգը չփոխվեր՝

Նա պետք է մընար անսուրբ հողի մեջ

Մինչև հարության փողի հնչումը.

Բարեպաշտական աղոթքների տեղ՝

Խեցի, քար, կոեթ պետք է նետվեին նրա մարմնի վրա.

Այնինչ կուսական պսակ ու ծաղիկ տըվել ենք նըրան,

Ջանգով ու ծեսով իր տունն ենք բերել:

ԼԱԵՐՏ. Ուրեմն էլ ոչինչ չկա՞ անելու:

Ա. ՔԱՀԱՆԱ. Էլ ոչինչ չկա. մեռելոց՝ կարգը հղծված կլիներ՝

Թե հոգեհանգիստ և կամ՝ այնպիսի տաղեր երգեինք,

Որ խաղաղ մահով հանգուցյալներին միայն անհիմա՞ծ են:

ԼԱԵՐՏ. Դըրեք հողի մեջ. և նըրա չքնաղ, անարատ մարմնից
Թող մանուշակներ ծաղկին: Ասեմ քեզ, կոպիտ քահանա,
Քույրըս երկնքում պաշտոնակատար հրեշտակ կլինի,
Երբ դու ներքևում դռոց կհանես:

ՀԱՄԼԵՏ. Սիրուն Օֆելիա՛ն:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Անուշներ անուշին. օ՛հ, գընաս բարով:

Ծաղիկներ է սփռում դագաղի վրա:

Աչք էի դըրել, որ դու Համլետիս կինը դառնայիր,
Եվ հույս ունեի առաքաստիդ վրա ծաղիկներ սփռել,
Ո՛վ անուշ աղջիկ, ոչ թե շիրիմիդ:

ԼԱԵՐՏ. Եռապատիկ վայ

Երեք տասն անգամ թող գա անիծյալ այն դիխի վրա,
Որի շար գործը զրկեց քեզ այսպես հանճարեղ խելքից:
Դեռ հող մի թափեք, թողեք որ նըրան մեկ էլ գիրկս առնեմ:

Ցատկում է գերեզմանի մեջ:

Հիմա կուտեցեք ձեր հողը ողջի և մեռելի վրա,
Մինչև այս տափից մի սար գոյացնեք, ավելի բարձր
Քան հին Պելիոնը, քան լուրթ Ուլիմպի⁸⁸ երկնահույ ծայրը:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՛վ է դա արդյոք, որի ցավն այդպես մեծաբարբառ է,
Որի մորմոքը շրջուն աստղերին ոգեկոչում է,
Եվ կաճեցընում ապշած, սոսկահար լսողների պես:
Ահավասիկ ե՛ս, Համլետ Դանիացին:

Ցատկում է գերեզմանի մեջ:

ԼԱԵՐՏ. (Հաճախվելով Համլետի վրա) Սատանան տանե նղովյալ հոգիդ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ չես աղոթում: Ձեռքըդ ետ քաշիր իմ կոկորդիցըս.

Թեև ես մաղձոտ, բորբոքվող մարդ չեմ,

Բայց վտանգավոր մի բան կա իմ մեջ,

Որից թող խույս տա խոհեմությունըդ: Ետ քաշիր ձեռքըդ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Բաժնեցեք դըրանց:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ա՛խ, Համլե՛տ, Համլե՛տ:

ԱՄԵՆՔԸ. Պարոններ...

ՀՈՐԱՑԻՈ. Հանդա՛րտ, սիրելի տերըս:

Ծառանքը նրանց բաժանում են և նրանք դուրս են գալիս գերեզմանից:

ՀԱՄԼԵՏ. Այս նյութի վըրա պատրաստ եմ այնքան մրցել սըրա հետ,

Մինչև թարթիչներս ալյևս չշարժվին:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ի՛նչ նյութ, զավակըս:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես սիրում էի Օֆելիային.

Քառասուն հազար եղբայր չեն կարող,

Իրենց գորովի բոլոր քանակով, իմ սերըս կազմել:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Նա խենթ է, Լահրտ:

ԹԱԳՈՒՀԻ.

Ի սեր յաստուծո, խընայիր նըրան:

ՀԱՄԼԵՍ. Դըժո՞խք, ցույց տուր ինձ թե դու ի՛նչ կանես.

Կըլա՞ս, կըկո՞վե՞ս, քաղցա՞ծ կըմընաս, քեզ կըժըվասե՞ս,

Լեղի կըխմե՞ս, կրոկոդիլ կուտե՞ս, այդ ես էլ կանեմ:

Եկել ես այստեղ, որ ցավից դռա՞ս,

Ջարմացընե՞ս ինձ՝ ցատկելով նըրա գերեզմանի մեջ.

Ուզո՞ւմ ես ողջ-ողջ թաղվի՞լ նըրա հետ. այդ ես էլ կանեմ:

Եթե լեռներից ուզես բարբառել՝

Թող մեր գլխի վրա միլիոն արտավար հող բերեն դիզեն,

Մինչև որ մեր տափն իր գագաթն յայրե հրավառ կամարից,

Եվ Օսսան ⁶⁹ մոտը մի գորանուկ թըվա:

Թե մեծ-մեծ բրդես՝ ես էլ կարող եմ քեզ պես հոխորտալ:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Սըրանք խենթության խոսքեր են միայն.

Այսպես մի բոպե ցավի տազնապը կաղդե նըրա վրա.

Հետո, հեղ ու մունջ՝ մայր աղավնու պես՝

Երբ նըրա ջուխտակ ոսկի ձագերը նոր են դուրս եկել,

Նա լուռ կընստի գլուխը կախ արած:

ՀԱՄԼԵՍ. Լսիր ինձ, պարոն. ինչո՞ւ ես ինձ հետ այդ ձևով վարվո՞ւմ:

Քեզ միշտ սիրել եմ: Բայց ոչինչ, հոգ չէ.

Թող Հերկուլն անե ինչ որ կարող է.

Կատուն կըմլավե, շունն էլ կըհաչե:

Դուրս է գնում:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Աղաչում եմ քեզ, սիրելի Հորացիո, գընա ետևից:

Հորացիոն գնում է:

(Լաերտին) Համբերությունըդ պետք է զորացնես

Անցյալ գիշերվա մեր խոսածներով.

Այժմ պետք է մենք մըղում աւանք գործին:—

Սիրելի Գերտրուդ, մի հսկող կարգիր զավակիդ վըրա:—

Այս գերեզմանը կենդանի դամբան պետք է ունենա.

Շուտով կարող ենք հանգիստ օր տեսնել.

Առայժմ պետք է համբերող լինենք:

Գնում են:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մի գահլիձ գոյակում.

Գալիս են Համլետը և Հորացիոն:

ՀԱՄԼԵՍ. Այս մասին այսքան. հիմա գանք մյուսին.

Հարկավ՝ հիշում ես պարագաները:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Հիշո՞ւմ, ազնիվ տեր:

ՀԱՄԼԵՏ. Լսիր, սրտիս մեջ կարծես մի ահեսակ պայքար էր մղվում,
 Եվ թույլ չէր տալիս, որ քուն մտնեի:
 Ես ինձ ավելի վատ էի զգում,
 Քան առժանակիր ապստամբները շղթաների տակ:
 Աճապարանքով... և օրհնյալ լինի աճապարանքը,
 Քանի որ հաճախ, թող գիտենանք այդ,
 Անխոհեմությունն ավելի լավ է մեր բանին դալիս,
 Մինչդեռ մեր բուրբ խոր հաշիվները դերև են ելնում.
 Եվ թող այդ բանից սովորենք, թե կա մի աստվածություն,
 Որ ձե է տալիս մեր ձեռնարկներին,
 Ինչպես էլ ինքներս նախատաշ անենք:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Տարակույս չըկա:

ՀԱՄԼԵՏ. Խցիկից ելա՝ ծովի վերարկուս շուրջըս փաթաթած՝
 Եվ խավարի մեջ խարխափում էի, որ նորանց դտնեմ:
 Հասա փափագիս, մատերով դրոտ նրանց ծրարը,
 Եվ դարձա նորեն եկա իմ խուցը:
 Եվ անծիս վախից՝ կարգ ու կանոնը անտես անելով՝
 Համարձակվեցա բաց անել նրանց մեծ հանձնագիրը.
 Եվ ի՞նչ եմ գտնում մեջը, Հորացիո.
 — Օ՛հ, արքայական սըրիկայություն,— բացորոշ հրաման,
 Համեմված մի շարք երկար ու բարակ նկատումներով,
 Դանեմարքայի և Անգլիայի ողջության մասին,
 Եվ, օ՛հ, այնպիսի մեծ բոբոխներով և ճիլաղներով՝
 Այն պարագայում երբ ողջ մընայի,
 Որ, կարդան թե չէ, առանց մի բոպե ինձ միջոց տալու,
 Ոչ իսկ տապարը հեսանելու չափ, գըլուխըս կտրեն:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Վա՛հ, ի՞նչ եք ասում:

ՀԱՄԼԵՏ. Ահա հրամանը. կարդա երբ ազատ միջոց ունենաս:
 Ուզո՞ւմ ես լսել թե ես ինչ արի:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Պատմեցեք խնդրեմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լինելով այսպես սըրիկաներից որոգայթապատ,
 Նախքան ուղեղիս մի առաջաբան ասած լինեի՝
 Նա սկսել էր արդեն իր խաղը: Գընացի, նստա,
 Եվ շարադրեցի մի նոր հանձնագիր, լավ գեղագրեցի.
 Ես էլ երբեմըն՝ ինչպես մեր արդի վարչագետները՝
 Գեղագրությունը մի ստորնություն համարում էի,
 Եվ շատ ջանք արի այդ սովորությունըս մոռանալու.
 Բայց այստեղ, պարոն, դա կյանքըս փրկեց.
 Ուզո՞ւմ ես ասեմ գըրածիս միտքը:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Այո, ազնիվ տեր:

ՀԱՄԼԵՏ. Մի սաստիկ հրաման արքայի կողմից. այսպես գըրեցի,
 «Ըստ որում Անգլիան շատ հավատարիմ մեր հարկատուն է,
 Եվ պետք է մեր մեջ սերը դափնու պես միշտ ծաղկած մընա,
 Եվ հաշտությունը իր հասկե պսակն անթառամ կըրե,

Եվ շաղկապ դառնա մեր երկուսի մեջ,—
 Եվ շատ այսպիսի ահագին խոսքեր և «ըստ որումներ»,—
 Որ իսկույն ևեթ, ի տես նամակիս բովանդակության,
 Առանց հապաղման, քիչ լինի թե շատ,
 Գրեաբերներին մահվան ենթարկեն՝
 Խոստովանքի էլ միջոց չըտալով»:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Ի՞նչպես կնքեցիր:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդ բանումն էլ կար աստուծո մատը.

Հորըս կընիքը քսակիս մեջն էր, հենց միևնույնը,
 Որ նախատիպն էր Դանեմարքայի պետական դրոշմի:
 Թուղթը ծալեցի, ճիշտ մյուսի ձևով, ստորագրեցի,
 Կնքեցի, դրրի նույն ժըրարի մեջ,
 Այնպես որ ոչ ոք այդ մանկափոխսը⁷⁰ չէր կարող տեսնել:
 Հետևյալ օրը տեղի ունեցավ ծովի կըռիվը,
 Եվ այնուհետև պատահածները արդեն լավ գիտես:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ուրեմն Գիլդենշտերնն ու Ռոզենկրանցը գընում են հիմա...

ՀԱՄԼԵՏ. Բա՛հ, մարդ աստուծո, նըրանք ուղղակի հիացած էին

Իրենց պաշտոնով: Խիղճըս այդ մասին բընավ չէ տանջում.

Իրենց անտեղի միջամտումը նըրանց կործանեց:

Փոքրերի համար վտանգավոր է

Ընկնել զորավոր ախոյանների

Շաշուն կայծասփյուռ սըրերի միջև:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Դա ի՞նչ թագավոր է:

ՀԱՄԼԵՏ. Չե՛ս կարծում հիմա որ պարտք կա վըրաս...

Նա՛, որ սպանեց իմ թագավորիս,

Նա՛, որ իմ մորըս պոռնիկ դարձըրեց,

Նա՛, որ ներս խոթվեց իմ ընտրությունըս և հույսերիս մեջ,

Եվ կարթը ձգեց, որ կյանքս էլ որսա,

Այն էլ այնպիսի շարանենգությունք,

Չէ՛ որ կատարյալ խղճմտություն է,

Որ այս բազուկով վարձը ձեռքը տամ:

Մահացու մեղք չէ՞ թույլ տալ մեր մարմնի այդ պիղծ քաղցկեղին,

Որ է՛լ ավելի շարիք հասցընե:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Շուտով Անգլիայից նա լուր կըստանա,

Թե ուր է հանգել այնտեղի գործը:

ՀԱՄԼԵՏ. Երկար չի տևի. միջնաժամն իմս է.

Իվ մի մարդու կյանքն ի՞նչ բան է միթե. «մեկ» չասած պրծավ:

Բայց շատ տխուր եմ, սիրելի Հորացիո,

Որ Լաերտի հետ այնպես վարվեցա.

Քանզի սեփական դատիս պատկերով՝

Պատկերացնում եմ և նըրա դատը.

Պետք է ջանք անեմ, որ սիրտը շահեմ:

Միայն, ճիշտն ասած՝ իր ողբ ու կոծի այն հոխորտանքը

Ինձ խիստ բորբոքեց:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Սո՛ւ. ո՞վ է գալիս:

Դալիս է Օգրիկը:

ՕԶՐԻԿ. Ուրախ եմ, որ ձերդ բարձրությունը վերադարձել է Դանեմարքա:
Ձեզ գալո՛ւտ բարի:

ՀԱՄԼԵՏ. Շատ շնորհակալ եմ, պարոն: (Հորացիոյին) Ծանաշո՞ւմ ես դու այս
ջրի ճանճին:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ոչ, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Երանի՛ քեզ, որովհետեւ սրան ճանաչելն անդամ անսպասովություն է:
Շատ հողեր ունի, և խիստ բարեբեր: Հենց որ մի անասուն ուրիշ
անասունների տեր է դառնում, նրա ախոռը դնում են թագավորի
սեղանին: Մի կաշաղակ է սա, բայց, ինչպես ասացի, ընդարձակ
ցեխի տեր:

ՕԶՐԻԿ. Սիրելի տեր իմ, եթե ձերդ բարձրությունը ժամանակ ունի՝
Կուզեի ձեզ մի բան հաղորդել նորին վեհափառության կողմից:

ՀԱՄԼԵՏ. Ամենախորին ուշադրությամբ պատրաստ եմ լսել, պարոն: Բայց ձեր
գլխարկը այն բանի համար գործածեցեք, ինչի համար որ շինված է.
դա գլխի համար է:

ՕԶՐԻԿ. Շնորհապարտ եմ ձերդ բարձրության. շատ շոգ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, հավատացեք. նույնիսկ շատ ցուրտ է. հողմը հյուսիսային է:

ՕԶՐԻԿ. Այո, իսկապես, մի քիչ ցուրտ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Բայց և այնպես՝ կարծեմ շատ խեղդող տոթ է, կամ դուցե իմ
խառնվածքը...

ՕԶՐԻԿ. Սաստի՛կ, տեր իմ. շատ խեղդող օդ է. կարծես թե... չեմ կարող ասել
որչա՞փ... բայց, տեր իմ, նորին վեհափառությունը հրամայեց ինձ,
որ գամ ձեզ իմաց տամ, թե նա ձեր վրա մի մեծ գրավ է բռնել: Ահա,
տեր իմ, բանն ի՛նչ է:

ՀԱՄԼԵՏ. Խնդրեմ, մի՛ մոռանաք որ...

Նշան է անում, որ գլխարկը գլուխը դնե:

ՕԶՐԻԿ. Ոչինչ, ազնիվ տեր. այսպես հանգիստ եմ, հավատացեք: Տեր իմ,
վերջերս արքունիքն է ժամանել Լահրտը. հավատացեք, մի կատա-
րյալ ջենտլմեն՝, ամեն տեսակ ընտիր բարեմասնություններով, ըն-
կերության մեջ վերին աստիճանի հաճելի, և շատ շքեղ արտաքինով.
Իսկապես, եթե մարդ կամենա գընահատորեն նրան որակել՝ պետք
է ասե, որ նա ազնվականության քարտեզն է և օրացույցը, որով-
հետեւ նրա մեջ կգտնեք այն բոլոր հատկությունները, որ մի ազնվա-
կան կուզենար տեսնել:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարոն, նրա որակումը ոչ մի կորուստ չէ կրում ձեր բերանում, թեև,
քաջ հայտնի է ինձ, որ նրան ցուցակորեն մանրամասնելը հիշողու-
թյան թվաբանության համար գլխի պտույտ առաջ կբերեր. բայց և
այնպես, էլի ետևից չէր հասնի, ա՛յնքան սրաթուխ է նրա աչաքաս-
տը: Բայց, դրվատանքի ամենայն ճշտությամբ՝ ես նրան համարում

եմ շատ բազմաթիվանդակ անձնավորություն, և նրա բարեմասնությունները այնքան հազվագյուտ և շնաշխարհիկ են, որ նրան ըստ պատշաճին որակելու համար՝ պետք է ասել, որ նրա հանգունատիպը իր հայելին է միայն, և եթե որեէ ուրիշը ձգտեր նրան ընդօրինակել՝ կլիներ միայն նրա սոսկ ստվերը, ոչինչ ավելի⁷¹:

ՕԶՐԻԿ. Ձերդ բարձրությունը վերին աստիճանի անսխալորեն է խոսում նրա վրա:

ՀԱՄԼԵՏ. Բայց դա ի՞նչ առնչություն ունի մեզ հետ, պարոն, ինչո՞ւ համար ենք այդ ազնվականին մեր թերի ներբողներով զգեստավորում:

ՕԶՐԻԿ. Ի՞նչ, տեր իմ:

ՀՈՐԱՅԻՈ. (Օգրիկին) Մի՞թե չէ կարելի ուրիշ ոճով բացատրվիլ. իհարկե կարող եք, պարոն:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդ պարոնի անվանումը ի՞նչ կապ ունի մեզ հետ:

ՕԶՐԻԿ. Ո՞ւմ, լաերտի՞:

ՀՈՐԱՅԻՈ. (Առանձին Համլետին) Տոպրակը դատարկվեց. բոլոր ճոճուհիները վերջացան:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, լաերտի:

ՕԶՐԻԿ. Գիտեմ, դուք անգետ չեք...

ՀԱՄԼԵՏ. Երանի թե գիտենայիր. բայց, ճիշտն ասած, գիտենայիր էլ՝ դա ինձ այնքան պատիվ չէր բերի:— Լավ, հետո, պարոն...

ՕԶՐԻԿ. Անդետ չեք իհարկե, որ լաերտը կատարելության ի՞նչ աստիճանի է հասել...

ՀԱՄԼԵՏ. Ես այդ բանը չպետք է խոստովանեմ. դա կլիներ ինքս ինձ համեմատել նրա կատարելության հետ: Ուրիշին լավ ճանաչել՝ նշանակում է ինքն իրեն ճանաչել:

ՕԶՐԻԿ. Ուզում եմ ասել զինախաղի մեջ. դատելով նրա համբավից՝ նա իր այդ շնորհքի մեջ անզուգական է:

ՀԱՄԼԵՏ. Ո՞րն է նրա զենքը:

ՕԶՐԻԿ. Սուր և դաշույն:

ՀԱՄԼԵՏ. Այդ եղավ երկու զենք. հետո՞...

ՕԶՐԻԿ. Տեր իմ, թագավորը նրա հետ վեց արաբական ձի գրավ է բռնել, որի դեմ լաերտը, կարծեմ, գրավ է գետեղել վեց ֆրանսիական սուր և դաշույն, իրենց պարագաներով, ինչպես գոտի, սրակալ և այլն. կողաքարշներից երեքը իսկապես շատ հիանալի գեղարվեստական բաներ են, բոլորովին համապատասխան կոթերին. շատ գողտրիկ կողաքարշներ են, և ձեռքով շատ ճաշակավոր:

ՀԱՄԼԵՏ. Ինչի՞ն եք կողաքարշ ասում:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Գիտեի որ մինչև լուսանցքի բացատրությունը չստանաք՝ ձեռք չեք վերցնի:

ՕԶՐԻԿ. Կողաքարշ, տեր իմ, սրակալ է նշանակում:

ՀԱՄԼԵՏ. Բանը բառի հետ ավելի հարազատ կլիներ՝ եթե մենք թնդանոթներ քարշ տայինք մեր կողքից. մինչև այն՝ թող ասենք սրակալներ: Բայց շարունակեցեք. վեց արաբական ձի վեց ֆրանսիական սուրի դեմ, իրենց պարագաներով և երեք նրբաճաշակ կողաքարշներով. դա է

Ֆրանսիական գրավը դանիական դրավի դեմ: Բայց այդ գրավը ի՞նչ բանի վրա է զետեղված, ինչպես ասում եք:

ՕԶՐԻԿ. Թագավորը, տեր իմ, գրավ է բռնել, տեր իմ, որ եթե դուք և լաերտը մենամարտեք, նա տասներկու հարվածի մեջ երեք անգամից ավելի ձեզնից առաջ չի ընկնի. այսինքն լաերտը պետք է տասներկու հարված շահե և դուք ինը. և եթե ձերդ բարձրությունը բարեհաճե հավանություն տալ՝ իսկույն պետք է սկսվի:

ՀԱՄԼԵՏ. Իսկ եթե պատասխանեմ ոչ:

ՕԶՐԻԿ. Ուզում եմ ասել, տեր իմ, եթե բարեհաճեք հավանություն տալ ձեր դիմամարտության:

ՀԱՄԼԵՏ. Պարոն, ես այստեղ այս գավիթում զբոսնում եմ. հիմա օրվա այն ժամն է, որ ես մի քիչ օդ եմ շնչում այստեղ: Եթե նորին վեհափառությունը հակառակ չէ՝ թող սրերը բերեն այստեղ. եթե այդ պարոնը ուզում է, և թագավորն էլ միտքը չէ փոխել՝ կաշխատեմ, եթե կարող եմ, գրավը նրա համար շահել. եթե ոչ, միայն մի քիչ ամոթ կշահեմ և մի քանի հարված:

ՕԶՐԻԿ. Այդպե՞ս հայտնեմ ձեր կողմից:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, պարոն, նյութն այս է. իսկ պաճուճանքը թողնում եմ ձեր ճաշակին:

ՕԶՐԻԿ. Ես հանձնարարում եմ ինձ ձերդ բարձրության:

ՀԱՄԼԵՏ. Նույնպես ևս, նույնպես ես: (Օզրիկը գնում է): Լավ է անում, որ ինքն է իրեն հանձնարարում, թե ոչ ուրիշ լեզու չէր գտնվի, որ նրան հանձնարարեր:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Այո ծիտը՝ ձվից դուրս չեկած՝ կճեպը դեռ գլխին վազ է տալիս:

ՀԱՄԼԵՏ. Ծծելուց առաջ՝ մոր ստինքներին հաճոյախոսություններ արած կլինի: Այսպես սա, և շատ շատեր, այս սանդրի կտավից, յրոնց վրա, դիտեմ, մեր ունայնասեր դարը հիանում է, միայն օրվա եղանակը և վարվեցողության արտաքին ձևերն են յուրացրել. մի տեսակ փրփուրի հավաքածո, որի շնորհիվ նրանք հաջողությամբ են դուրս գալիս ամենեն հիմար և ամենեն ընտիր խոսակցությունների միջից. բայց փորձի համար փշիր վրան՝ և պղպղակները կպայթեն:

Գալիս է մի ազնվական:

ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Տեր իմ, նորին վեհափառությունը երիտասարդ Օզրիկի բերանով ձեզ բարև էր ուղարկել, և Օզրիկն եկավ լուր բերեց, թե այստեղ գավիթում ծապասում եք նորին վեհափառության: Թագավորն այժմ ուղարկեց ինձ իմանալու թե արդյոք տրամադիր եք հենց իսկույն լաերտի հետ: սրախաղն սկսելու, թե կկամենայիք ուրիշ ժամանակի թողնել:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես իմ որոշումիս մեջ չեմ տատանվում. նա կախված է թագավորի բարի կամքից. երբ հրամայում է նրա հարմարությունը՝ իմա միշտ պատրաստ է. հիմա լինի, կամ որևէ ժամանակ, միայն թե ես ինձ այնպես լավ զգամ, ինչպես այժմ:

ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Թաղավորը, թագուհին և ամենքը գալիս են ցած:

ՀԱՄԼԵՏ. Ի դեպ:

ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Թաղուհին ցանկանում է, որ դուք խաղը սկսելուց առաջ լաերտին մի քաղցր խոսք ասեք:

ՀԱՄԼԵՏ. Լավ խորհուրդ է:

Ազնվականը դուրս է գնում:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Դուք այս գրավը կկորցնեք, տեղ իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Չեմ կարծում: Նրա Ֆրանսիա գնալուց ի վեր ես շարունակ վարժու-
թյուն եմ արել. տրված տարբերությունով ե՛ս կտանեմ: Բայց չես կա-
րող երևակայել թե ինչպես սիրտս սեղմվում է. բայց հոգ չէ:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Դեհ լավ, տեղ իմ, քանի որ այդպես է...

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչինչ. դասարկ բան է. բայց մի տեսակ նախադասացում է, որ մի
կնոջ սիրտը կարող էր վրդովել:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Եթե ձեր սիրտը չէ ուղում՝ հնազանդեցե՛ք նրան: Ես կերթամ կա-
սեմ չդան, և կասեմ թե դուք տրամադրված չեք:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, ոչ. ես նախադասացումներից վախեցողը չեմ. մի ճնճողակի ընկ-
նելու մեջն անգամ հատուկ նախախնամություն կա: Եթե հիմա պետք
է լինի, ապագայում չէ լինելու: Եթե ապագայում չպետք է լինի, հի-
մա է լինելու: Եթե հիմա չլինի, մի օր լինելու է: Խոսքը պատրաստ
լինելն է. քանի որ ոչ ոք չգիտե թե ի՞նչ է թողնում, ի՞նչ փուլթ եթե
շուտ թողնե. թող լինի:

Գալիս են բազմուրը, բազումին, Լաերտը, ազնվականները, Օգրիկը և ուրիշ
սպասավորներ, բերելով խաղաքներ և ձեռնապաններ, նաև մի սեղան, զինու
սովակներ վրան:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Եկ այստեղ, Համլետ, առ այս ձեռքն ինձնից:

Լաերտի ձեռքը դնում է Համլետի ձեռքի մեջ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ներիր ինձ, պարոն. իրա՛վ քո հանդեպ մեղավոր եմ ես.

Բայց ներող եղիր իբրև ազնիվ մարդ, դու որ ազնիվ ես.

Այս ներկաները գիտեն, և դու էլ լսած կըլինես,

Որ ես շատ ծանրը մտացնորությունը պատուհասված եմ.

Ինչ որ արել եմ, որ գուցե սիրտըդ, կամ թե պատիվըդ

Մի քիչ կոպտորեն շոշափած լինի՝

Հայտարարում եմ թե խենթություն էր:

Համլետն է արդյոք քեզ վիրավորել:— Երբե՛ք Համլետը:

Եթե Համլետը ինքն իր եղածից այլափոխվել է.

Եվ փոխված մարդն է, որը Լաերտին վիրավորել է,

Ուրեմն անողը ոչ թե Համլետն է. նա հերքում է այդ.

Ո՛վ է անողը:— Իր խենթությունը: Եթե այդպես է՝

Ուրեմն Համլետն անիրավված է, ոչ անիրավող.

Եվ խեղճ Համլետի թշնամին ո՛վ է:— Իր խենթությունը:

Տեր իմ, բոլորի ներկայությանը՝
 Թող դիտավորյալ ամեն շարության այս ուրացումըս
 Անմեղացնե ինձ քո անհիշաշար կարծիքի առաջ,
 Այնպես դատիր ինձ, որպես եթե ես պատի վրայից
 Մի նետ արձակած և իմ եղբո՛րըս զարկած լինեի:

ԼԱՆՐՏ. Բավարարված եմ բռնությանըս մեջ,
 Որը, այս դեպքում, ի՛նքը պետք է ինձ ավելի դրդեր.
 Բայց ինչ իմ պատվիս վերաբերում է՝ դեռ ձեռնալահ եմ,
 Եվ չեմ հաշտվի, մինչև մի քանի երեց վարպետներ,
 Պատվի մեջ ծանոթ, նրման դեպքերի հետևողությամբ,
 Խորհուրդ չըտան ինձ, այնպես որ անունս անաղարտ մնա.
 Մինչ այն, կընդունեմ ձեր առաջարկած սերը՝ իբրև սեր,
 Որին չեմ դրժի:

ՀԱՄԼԵՏ. Ես էլ բաց սրտով ընդունում եմ այդ,
 Եվ եղբայրական այս զինամարտը պատրաստ եմ խաղալ
 Առանց որևէ մտախոհության:— Տըվեք սըրերը:
 — Սկսենք. հայդե՛:

ԼԱՆՐՏ. Սկսենք. մի սուր ինձ:

ՀԱՄԼԵՏ. Լաերտ, այսօր քեզ մեծ փայլ պիտի տամ.
 Իմ խակության մոտ քո ճարպիկությունդ այնպես կըփայլի,
 Ինչպես վառ աստղը մթին գիշերում:

ԼԱՆՐՏ. Մաղրոմ եք, տեր իմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, ձեռքըս վկա:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Խաղասըրերը իրենց տուր, Օզրիկ:

Սիրելի Համլետ. գըրավը գիտե՛ս:

ՀԱՄԼԵՏ. Այո, տեր արքա.

Ձեր մեծությունը թույլ կողմի վրա գըրավ է բռնել:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ես չեմ վախենում, ձեզ երկուսիդ էլ տեսել եմ խաղում.

Բայց քանի որ նա առաջդիմել է,

Մենք էլ տարբերույթ նշանակեցինք:

ԼԱՆՐՏ. Այս սուրը ծանր է. մեկ ուրիշը տուր:

ՀԱՄԼԵՏ. Այս մեկը լավ է. արդյոք բոլորն էլ նո՛ւյնչափ երկար են:

ՕԶՐԻԿ. Այո, ազնիվ տեր:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Գավաթները դիր սեղանի վըրա.

Եթե առաջին կամ երկրորդ անգամ Համլետ հարված տա,

Կամ թե երրորդին՝ զարկը ետ մղե՛

Թող մարտկոցները արձակեն իրենց թնդանոթները.

Եվ թագավորը կըմպե Համլետի առողջությանը,

Եվ գավաթի մեջ կըձգե մի մեծ անզույգ մարգարիտ

Ավելի ալժող, քան թե այն մեկը,

Որ հաջորդաբար Դանեմարքայի չորս թագավորներ

Կըրել են իրենց թագի ճակատին:

Տուր գավաթները, և թող թմբուկը շեփորին հայտնե,

Շեփորը՝ դրսի թնդանոթներին,

Թնդանոթները երկնքին դռան, երկինքն էլ երկրին,
Որ «թագավորը այժմ խրմում է Համլետի բախտին»:
Դեհ, սկսեցեք, և, դատավորնե՛ր, ուշադիր եղեք:

ՀԱՄԼԵՏ. Սկսենք, պարոն.

ԼԱԵՐՏ. Սկսենք, տեր իմ:

Խաղում են:

ՀԱՄԼԵՏ. Մեկ:

ԼԱԵՐՏ. Ոչ:

ՀԱՄԼԵՏ. Վճռեցեք:

ՈԶՐԻԿ. Կպավ, հայտնի է:

ԼԱԵՐՏ. Լավ. նորեն:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Կեցեք: Գինի բերեք ինձ:

Համլետ, ահա քեզ այս մարգարիտը. քո ողջությա՛նը:

Փողերը հեշում էն և քնդանորն արձակվում չուսը:

Տար այս բաժակը և Համլետին տուր:

ՀԱՄԼԵՏ. Յաժ դիր մի ըռպե. առաջ ուզում եմ դեռ մեկ էլ չափվիլ:
Հայդե՛ (խաղում են): Մի զարկ էլ. լավ, ընդունո՞ւմ ես:

ԼԱԵՐՏ. Այո, լավ կպավ, խոստովանում եմ:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Որդիս կըշահե:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Նա գեր է մի քիչ և շունչը պակաս:

Առ թաշկինակը՝, սիրելի Համլետ, սըրբիր ճակատա՛րդ:
Համլետ, թագուհին բախտիդ է խմում:

ՀԱՄԼԵՏ. Բարի եք, տիկին:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Գերարուող, մի՛ խմիր:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Ուզում եմ խմել, թույլ տուր ինձ, տեր իմ:

Խմում է:

ԹԱԳԱՎՈՐ. (Առանձին) Թունոտ բաժակն է. ա՛խ, ուշ է արդեն:

ՀԱՄԼԵՏ. Զեմ համարձակում խմել դեռևս. քիչ հետո, տիկին:

ԹԱԳՈՒՀԻ. Եկ դեմքըդ սրբեմ:

ԼԱԵՐՏ. (Թագավորին) Տեր իմ, այս անգամ ես եմ դիպչելու:

ԹԱՎԱՎՈՐ. Զեմ կարծում:

ԼԱԵՐՏ. (Առանձին) Բայց ինչ էլ լինի՝ խիղճըս տանջում է:

ՀԱՄԼԵՏ. Առ քեզ երրորդը. բայց ի՞նչ է, Լաերտ, կատակ ես անում.
Խնդրեմ, հարձակվիր քո բոլոր թափով.

Ի՞նչ է, բանի տեղ չե՞ս դնում դու ինձ:

ԼԱԵՐՏ. Այդպե՞ս եք կարծում. եկեք ուրեմն:

Խաղում են:

ՕԶՐԻԿ. Երկուստեք ոչինչ:

ԼԱԵՐՏ. Ահա, ստացիր:

Լաերտը վիրավորում է Համլետին, հետո խառնաշփոթությամբ մեջ
սրերը փոփոխվում են:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Բաժնեցեք դրրանց. շատ են բորբոքվել:

ՀԱՄԼԵՏ. Ոչ, մեկ անգամ էլ:

Խաղում են. Համլետը վիրավորում է Լաերտին: Թագունին ընկնում է գետին:

ՕՋՐԻԿ.

Թագունն տեսեք:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Երկու կողմերն էլ արյունոտել են. ի՞նչ եղավ, տեր իմ:

ՕՋՐԻԿ. Ի՞նչ եղավ, Լաերտ:

ԼԱԵՐՏ. Կտցարի նրման ես ինքըս ընկա իմ թակարդի մեջ.

Ինքըս իմ դավով սպաննըվեցա, և արդար կերպով:

ՀԱՄԼԵՏ. Բայց թագունու հետ ի՞նչ է սլատահել:

ԹԱԳԱՎՈՐ. Ոչինչ. նըվաղեց արյուն տեսնելով:

ԹԱԴՈՒՀԻ. Ոչ, ըմպելիքը, այն ըմպելի՜քը, օ՛հ, քաղցրի՜կ Համլետ,

Այն ըմպելի՜քը... թունավորված եմ:

Մեռնում է:

ՀԱՄԼԵՏ. Դավաճանությո՜ւն, էհե՜յ, ծառանե՜ր. փակեցեք դուռը,
Դավաճանությո՜ւն. զըտեք անողին:

Լաերտն ընկնում է գետին:

ԼԱԵՐՏ. Այստեղ է, Համլետ: Համլետ, մեռած ես.

Ջրկա աշխարհում ոչ մի դեղ, որ քեզ փրկել կարենա.

Մի կես ժամի կյանք հաղիվ կա քո մեջ.

Մահացու զենքը ձեռքիդ է ահա սուր և թունավոր.

Իմ անարգ դավը իմ գլխիս եկավ:

Այնպես ընկել եմ, որ էլ չեմ կանգնի.

Նույնպես և մայրըդ թունավորված է.

էլ ուժ չըմընա՜ց... Ա՛խ, թագավո՜րը, թագավո՜րն արա՛վ:

ՀԱՄԼԵՏ. Եվ ծայրը թունո՞ւտ. ուրեմըն, ո՛վ թույն, կատարի՜ր գործը՛դ:

Վիրավորում է քաղալորին:

ԱՄԵՆՔԸ. Դավաճանությո՜ւն, դավաճանություն...

ԹԱԳԱՎՈՐ. Պաշտպանեցեք ինձ, օ՛հ, բարեկամներ...

Ես միայն մի քիչ վիրավորված եմ:

ՀԱՄԼԵՏ. Առ, դու ազգապի՜ղծ, դու մարդախոշոշ, դու պի՜ղծ Դանիացի,
Խմիր այս թույնը: Մարգարիտն ո՛ւր է: Հետևիր մորըս:

Թագավորը մեռնում է:

ԼԱԵՐՏ. Իր վարձն ստացավ. ինքն էր իր ձեռքով այդ թույնը խառնել:

Եկ, ազնիվ Համլետ, թող ներենք իրար:

Ոչ հորս արյունը և ոչ էլ իմըս թափվին քո գլխիդ,

Եվ ոչ էլ քոնը իմ գլխիս թափվի:

Մեռնում է:

ՀԱՄԼԵՏ. Թող երկինքը քեզ անպարտ արձակե. գալիս եմ ես էլ:

Մեռա, Հորացիո: Թշվառ թագո՛ւհի, օ՛հ, մընա՜ս բարով:

— Դուք որ գունատվել և դողդողում եք այս պատահարից,
Դուք, որ պապանձված հանդիսատես եք այս արարվածին...
Եթե ժամանակ ունենայի դեռ...

— Բայց մահը, դաժան այն ոստիկանը, խիստ անողորմ է՝
Երբ կալանում է.— օ՛հ, կարող էի ձեզ բաներ պատմել...
Բայց ոչ, թող կենա... Հորացիո, մեռա, բայց դու ապրում ես.
Պատմիր իմ դատը և գլխիս անցքը անտեղյակներին:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Մի կարծիր այդպես.

Ես շատ ավելի մի հընադարյան հոովմայեցի եմ,
Քան մի դանիացի. մի քիչ էլ դեռ կա այս ըմպելիքից:

ՀԱՄԼԵՏ. Թե ազնիվ մարդ ես, ինձ տուր գավաթը.

Ի սեր աստուծո, բաց թող, տուր ինձ այդ:
Բարի Հորացիո, եթե այս բոլորն անժանոթ մընա՝
Ի՞նչ կոտրած անուն պետք է թողնեմ ես ինձանից հետո:
Եթե սրտիդ մեջ մի տեղ ունիմ ես՝
Զրկիր քեզ առայժմ երանությունից,
Եվ շնչիր դեռևս այս ժանտ աշխարհում,
Որ իմ պատմությունն ամենքին պատմես:

Մարշ քեմի ետևից և քնդանոթի ձայն:

Ի՞նչ պատերազմի շառաչյուն է այս:

ՕԶՐԻԱ. Ֆորտինբրասն է, որ Լեհաստանից հաղթությամբ դարձել
Եվ Անգլիայի պատվիրակներին
Այս զինվորական ողջույնն է տալիս:

ՀԱՄԼԵՏ. Մեռնում եմ, Հորացիո, զորավոր թույնը հաղթում է ոգուս.

Այնքան չեմ ապրի, որ Անգլիայի լուրերը լսեմ,
Բայց գուշակում եմ, որ ընտրությունը վիճակվելու է
Քաջ Ֆորտինբրասին: Նրան եմ տալիս մահամերձ ձայնըս.
Պատմիր այս նըրան, այն դեպքերի հետ, ավել կամ պակաս,
Որ պատճառ դարձան... մնացորդը լռությո՛ւն:

Մեռնում է:

ՀՈՐԱՅԻՈ. Մի ազնիվ սիրտ պայթեց: Բարի գիշեր քեզ, անուշիկ իշխան.

Թող հրեշտակների դասեր խմբովին քեզ հանգիստ երգեն:

Քայլերգ քեմի ետևից:

Ինչո՞ւ է թմբուկն այս կողմը գալիս:

Գալիս են Ֆորտինբրասը, Անգլիայի պատվիրակները, բմբուկներով, գրոշակներով
և ճետադղներով:

ՖՈՐՏԻՆԲՐԱՍ. Ո՛րտեղ է արդյոք այդ տեսարանը:

ՀՈՐԱՑԻՈ.

Ի՞նչ է փնտրածըդ.

Եթե ողբալիք և զարմանալիք, էլ մի՛ որոնիր:

ՖՈՐՏԻՆԲՐԱՍ. Այս դիակույտը նախճիրք է պոռոմ: Ո՛վ գոռոզ դու մահ,

Ի՞նչ տոն է տոնվում հավիտենական քո խոռոչի մեջ,

Որ մե՛կ հարվածով այսքան իշխաններ գետին ես փռել

Արյունաթաթավ:

Ա. ՊԱՏՎԻՐԱԿ.

Դժպի՛հ տեսարան.

Մեր Անգլիայից բերած լուրերը շա՛տ ուշ մընացին.

Եվ անղգա են այն ականջները,

Որոնք պետք է այժմ ունկնդրեին մեզ,

Որ մենք հայտնեինք նրա հրամանի գործադրությունը,

Թե Ռոզենկրանցը և Գիլգենշտեյնը չըկան այլևս:

Ո՛ւմնից ստանանք շնորհակալություն:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ոչ ներա բերնից, եթե մինչև իսկ կենդանի լինեիր

Եվ կարողանար շնորհակալ լինել.

Նա ամենևին հրաման չէ տվել, որ նրանց սպանեն:

Բայց քանի որ դուք, ճիշտ արյունահեղ այս դեպքի պահուն,

Նոր եք ետ դարձել լեհական կովից, դուք էլ Անգլիայից,

Հրամայեցեք, որ ի ցույց դնեն այս մարմինները

Մի բեմի վրա, և ինձ թույլ տրվեք խոսել, և պատմել

Անգետ աշխարհին, թե այս բոլորը ինչպես պատահեց:

Եվ դուք կըլսեք լկտի, արյունոտ, հրեշավոր գործեր,

Անկարծ դատաստան, և պատահական սպանություններ,

Մահեր, սարքըված խորամանկորեն, և հարկադրված,

Եվ, ի կատարում, դավեր, որ շնորհիվ թյուրիմացության,

Ընկան հենց իրենց նյութողի գլխին:

Ես այդ բոլորը կարող եմ պատմել հարազատորեն:

ՖՈՐՏԻՆԲՐԱՍ. Շտապենք լսել. ժողով կանչեցեք մեծամեծներին:

Գալով ինձ՝ ցավով գրկում եմ բախտըս.

Բայց ունիմ նաև հին իրավունքներ այս երկրի վրա,

Եվ հաղթությունըս հրավիրում է ինձ, որ պահանջեմ այժմ:

ՀՈՐԱՑԻՈ. Ես էլ խոսք ունիմ, և այն՝ այնպիսի մի մարդու բերնից,

Որի ձայնն իր հետ շատ ձայն կըբերե.

Եվ լավ է որ դա հենց այժմ լինի,

Երբ որ մտքերը գրգռված են դեռ.

Մի՛ գուցե դավեր և սխալանքներ

Նորանոր փորձանք բերեն մեր գլխին:

ՖՈՐՏԻՆԲՐԱՍ. Թող չորս զնդապետ տանեն Համլետին, որպես զինվորի,

Եվ ցույցի դնեն մի բեմի վրա.

Եթե նա ապրեր, և փորձի դրվեր,

Հավանական է, որ մեծ թագավոր կըհանդիսանար:

Եվ նրրա անցքը պատվելու համար՝
Թող զինվորական երաժշտություն և ռազմի ծեսեր
Թնդան բարձրագոչ:— Եկեք, դուրս տարեք այս մարմինները:
— Այս տեսարանը դաշտին է հարմար,
Խի՛ստ ժանտատեսիլ այս տեղի համար:
— Գընա հրամայիր, որ զինվորները ողջույն արձակեն:
Թաղման մարշ: Ամենքը դուրս են գնում՝ տանելով մարմինները,
նետո լսվում է թնդանոթի արձակում:

ՕԹԵԼԼՈ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԱՎՐԸ

ՈՂԲԵՐԳ-ՈՒԹԱՅՈՒՆ
ՆԻՆԳ ԱՐԱՐՎԱԾՈՎ

Գ Ո Ր Ծ Ո Ղ Ա Ն Ջ Ե Ր

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԴՈՒՔՍԸ

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈՒ, սենատոր

ՈՒՐԻՇ ՄԵՆԱՏՈՐՆԵՐ

ԳՐԱՅԻԱՆՈՒ, Բրաբանցիոյի եղբայրը

ԼՈՂՈՎԻԿՈՒ, Բրաբանցիոյի ազգականը

ՕԹԵԼԼՈՒ, մի ազնվական մավր, Վենետիկի պետության պաշտոնյա

ԿԱՍՍԻՈՒ, նրա տեղակալը ¹

ՅԱԳՈՒ, նրա դռնակիրը

ՌՈՂՐԻԳՈՒ, վենետիկցի մի ազնվական

ՄՈՆՏԱՆՈՒ, Օթելլոյի նախորդը Կիպրոսի կուսակալության մէջ

ԽԵՂԿԱՏԱԿ, Օթելլոյի ծառան

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ ², Բրաբանցիոյի աղջիկը և Օթելլոյի կինը

ԷՄԻԼԻԱ, Յագոյի կինը

ԲԻԱՆԲԱ, Կասսիոյի սիրունին

Նավաստիներ, սպաներ, ազնվականներ, պատգամաբերներ,

երաժիշտներ, սպասավորներ և այլն:

Առաջին արարվածը Վենետիկում, մյուս արարվածները Կիպրոսի

մի նավահանգստում:

Պատմական ժամանակ. մայիս 1570:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

ՎԵՃԵՍԻԿ. մի փողոց:

Գալիս եմ Ռոդրիգոն և Յագոն:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Սո՛ւս, էլ մի՛ խոսիր. խիստ վշտացած եմ,
Որ հենց դու, Յագո, որ իմ քսակը միշտ գործ ես ածել,
Որպես թե տերը ինքըդ լինեիր,
Այդ բանի մասին լուր ես ունեցել:

ՅԱԳՈ. Դըժ...ժո՛խք, չե՛ս լսում:
Թե այդպիսի բան երազովս անգամ անցկացած չի՛նի՝
Գարշիր ինձանից:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Ինձ միշտ ասել ես՝ ատում ես նըրան:

ՅԱԳՈ. Արհամարհիր ինձ՝ թե ճիշտ չըլինի:
Այս քաղաքացի երեք մեծ մարդիկ անձամբ դիմում են,
Եվ զլխարկ հանած՝ խնդրում են, որ նա իրեն տեղակալ
Նշանակե ինձ. և, ես իմ հոգի՛ս, գիտեմ իմ գինը.
Ի՛սկ արժանի եմ հենց այդ պաշտոնին:
Բայց նա, պինդ փարած իր գոռոզովթյանն ու դիտումներին,
Մի փքված ճառով, սաստիկ խճողված ռազմի ոճերով՝
Փախուստ է տալիս, և, ի վերջ բանի,
Ուղիղ մերժում է բարեխոսներին:
«Իրա՛վ, ասում է, ընտրել եմ արդեն իմ տեղակալը»:
Եվ ի՞նչ մարդ է դա: Այո, ճշմարի՛տ, մի մեծ թվաբան³,
Միքայել Կասսիո անունով մեկը, մի ֆլորենտիացի,
Որ քիչ է մնացել հոգին էլ ծախե մի սիրուն կնոջ,
Որ երբեք մի վաշտ չէ տարել դաշտը,
Եվ պատերազմի բաժանումներից այնքան բան գիտե,
Որքան մի աղջիկ. միայն գրքերից ուսած թեորիա՛,
Մի բան, որի վրա պատմուճանավոր սենատորները
Նույնչափ հմտությամբ կարող են ճառել:
Դատա՛րկ խոսք միայն, գործնական ոչինչ,—
Ահա իր բոլոր զինվորությունը:
Եվ սակայն, պարոն, նա՛ նշանակվեց.

Այնինչ ես, որի տված փորձերին
 Թե՛ Հռոդոսի մեջ, թե՛ Կիպրոսի մեջ,
 Թե՛ այլ դաշտերում՝ հեթանոսական և քրիստոնեական՝
 Ինքն ականատես վկա է եղել, պետք է տեղի տամ,
 Պետք է ետ քաշվիմ այդ «Պարտ ու պահանջ» գրողի առաջ,
 Մի որևիցե համրիչ ձգողի:
 Նա առոք փառք տեղակալ դառնա,
 Այնինչ ես — աստված չար աչքից պահեմ —
 Մընամ դրոշակիր նորին մավրության:

ՌՈԴՐԻԴՈ. Երկի՛նքը վկա, ես նըրա դահի՛ճը կըդառնայի:

ՅԱԳՈ. Հա՛, բայց ճար չըկա. և ծառայության պատուհասն է այդ.
 Առաջացումը միշտ ձեռք է բերվում հանձնարարությամբ
 Կամ թե շընորհով. ոչ թե հին կարգով,
 Երբ ամեն երկրորդ ժառանգ էր կանգնած ամեն առաջինի:
 Այժմ, ինքըդ դատիր. տեղիք ունի՞մ ես մավրին սիրելու:

ՌՈԴՐԻԴՈ. Ինչո՞ւ ես ապա նըրա մոտ կենում:

ՅԱԳՈ.

Հը՛, միամիտ կաց.

Կենում եմ միայն, որ նըրա գլխին իմ խաղս խաղամ:
 Ամենքս էլ հո տեր չենք կարող լինել,
 Ոչ էլ ամեն տեր պարկեշտ ծառաներ միայն կունենա:
 Շատ պարտաճանաչ ծունկ ծռող ծառա տեսած կըլինես,
 Որ սիրահարված ինքն իր փաղաքուշ ստրկությանը՝
 Կյանքը մաշում է, հենց ճիշտ իր տիրոջ ավանակի պես,
 Լոկ կերի համար. և երբ ծերանում, դուրս է վնդվում:
 Մտրակե՛լ պետք է այդ տեսակ պարկեշտ ծառայողներին:
 Բայց կան ուրիշներ, որոնք պաճուճված
 Հավատարմության տեսք ու ձևերով՝
 Սրտով իրենց են միայն նվիրված.
 Եվ ծառայության ցույցեր նետելով տերերի առաջ՝
 Նըրանց մոտ աճում և ուժանում են.
 Եվ իրենց հալավն աստառելուց ետ՝
 Իրենք իրենց են հարկատու դառնում:
 Դըրանք են ահա, որ ավյուն ունին:
 Ես էլ դըրանցից համարում եմ ինձ:
 Եվ իրավ, պարոն, ինչպես որ ճիշտ է, որ Ռոդրիգն ես դու,
 Նույնպես էլ ճիշտ է, որ եթե ինքըս մավրը լինեի՝
 Չէի հոժարվի Յագո լինելու:
 Նրան ծառայելով՝ ինձ եմ ծառայում,
 Երկի՛նքը վկա, ոչ սիրուց, ոչ էլ պարտազգացումից,
 Այլ միայն դրսից այդպես թվալով՝ լոկ շահիս համար:
 Իթե արտաքին վարք ու արարքըս, դրսի ձևերըս,
 Հոգուս բընական ունակությունը և դեմքը ցույց տան,
 Ուրեմն ևպասիր, որ շուտով սիրտըս ամիս վրա պահեմ.
 Որ ճայերն ուտեն: Այն չեմ, ինչ որ կամ:

ՌՈՂՐԻԳՈ. Ի՞նչ բախտ կոճենա այդ հաստաշուրթը՝⁴ եթե հաջողի:
ՅԱԳՈ. Գընա, դուրս կանչիր աղջըկա հորը, զարթեցրու քնից.

Եվ հետո ընկիր մավրի հոկից:

Լեզի դարձրու նրա բերկրանքը.

Խայտառակ արա փողոցների մեջ.

Գրգռիր աղջկա ազգականներին.

Թեև շատ ախորժ մի կլիմայի մեջ ապրում է նա այժմ,

Գոնե ճանճերով շարշարիր նրան:

Թեև հրճվանք է նրա հրճվանքը՝

Այնքան նեղացրու խանգարումներով, որ համը դուրս գա:

ՌՈՂՐԻԳՈ. Այս է հոր տունը. բարձրաձայն կանչեմ:

ՅԱՒՈ. Այո, այնպիսի սարսափի շեշտով և ահագոշով,

Ինչպես ճշում են՝ երբ որ գիշերանց և անհոգությամբ

Հրդեհ է ընկնում մեծ քաղաքներում:

ՌՈՂՐԻԳՈ. Էհե՛յ, Բրաբա՛նցիո, սինյոր Բրաբա՛նցիո...

ՅԱԳՈ. Զարթնիր, Բրաբա՛նցիո, էհե՛յ, գո՛ղ, գո՛ղ, գո՛ղ...

Մտիկ տուր տանըդ, և աղջկանըդ, և քսակներդ:

Գո՛ղ, գո՛ղ է եկել:

Բրաբանցիոն դուրս է գալիս վերևից պատուհանի առաջ:

✕ ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Այդ ի՞նչ սոսկալի գոռում գոշում է. ի՞նչ է պատահել:

ՌՈՂՐԻԳՈ. Սինյոր, ձեր բոլոր տընեցիք տա՛նն են:

ՅԱԳՈ. Փա՛կ են դռներդ:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Վա՛հ, ի՞նչ ասել է, ինչո՞ւ եք հարցնում:

ՅԱԳՈ. Բա՛հ, սինյոր, գողեր մտել են տունըդ.

Ամոթ քեզ, վեր կաց, վերարկուդ հագիր.

Սիրտըդ պատռել են, և հոգուդ կեսը առել տարել են:

Հիմա, հենց հիմա, հենց այս րոպեիս մի սև պառավ խոյ

Ցատկել է ճերմակ գառնովիդ վրա: Վեր՛կաց, մարդ, վեր կաց,

Իսկույն խռատացող քաղցրիներին զարթեցրու զանգով.

Թե ոչ՝ սատանան քեզ պապ կըդարձնե:

Վեր կաց, ասում եմ:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Գժվե՛լ եք, ի՞նչ է:

ՌՈՂՐԻԳՈ. Հարգելի՛ սինյոր, ճանաչո՞ւմ եք ձայնս:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Ոչ. ո՞վ ես:

ՌՈՂՐԻԳՈ. Ես Ռոդրիգոն եմ:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Չըլինե՛ս բարով:

Քեզ չե՞մ պատվիրել, որ չըդեգերես իմ դռան շուրջը.

Չե՞մ աւել քեզ պարզ և պարկեշտորեն

Թե իմ աղջիկը քո պասաուը չէ: Իսկ դու, կատաղած,

Եվ կերուխոմից ու թոմսի խմիչքից խելքդ կորցըրած,

Անզգամությամբ եկել ես որ ինձ անհանգի՛ստ անես:

ՌՈՂՐԻԳՈ. Սինյո՛ր, սինյո՛ր, սինյո՛ր...

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Բայց լավ իմացիր,

Ոգիս ու դիրքըս այնքան ուժ ունին, որ այս բոլորը
Քթիցըդ հանեն:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Բայց համբերություն, բարեսիրտ սինյոր:
ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Ի՞նչ ես դուրս տալիս գողության մասին:

Սա Վենետիկն է, տունս ագարակ չէ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Հարգելի՛ Բրաբանցիո, !

Պարզ, մաքուր սրտով եկել եմ ձեր մոտ:

ՅԱԳՈ. Բա՛հ, մարդ աստուծո, երևի դուք էլ այն մարդկանցից եք, որ եթե
սատանան նրանց ասե որ աստծուն պաշտեն, հենց դրա համար չեն
պաշտի: Մենք եկել ենք այստեղ ձեզ ծառայություն անելու, իսկ դուք
մեզ սրիկաների տեղ եք դնում: Թույլ եք տալիս, որ մի արարական
ձի ցատկե ձեր աղջկա վրա. երևի խրխնջացող սերունդ եք ցանկա-
նում. նժույգներ և մատակներ եք ուզում իբրև թոռն ու ծոռն:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Ի՞նչ լիրբ անզգամն ես դու:

ՅԱԳՈ. Ես մի մարդ եմ, պարոն, որ եկել եմ ձեզ ասեմ, թե այս ըոպերիս ձեր
աղջիկը և մավր մի երկու-մեջքանի անասուն են կազմել:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Ի՞նչ անամոթն ես:

ՅԱԳՈ. Դուք... սենատոր եք:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Դու սրբա համար պատասխան կըտաս:

Ճանաչեցի քեզ, Ռոդրիգո...

ՌՈԴՐԻԳՈ. Շատ լավ, պատրաստ եմ պատասխան տալու:

Բայց աղաչում եմ, նախ ինձ ա՛յն ասեք,

Արդյոք ձեր կամքով և ձեր իմաստուն հավանությամբն է

— Ինչպես մասամբ էլ այդպես է թվում — որ ձեր աղջիկը

Գիշերվա կեսին, այս մեռելային անպատեհ ժամին

Մի պարզ վարձկանի, մի նավավարի հսկողության տակ՝

Գնացել ընկել է մի վավաշ մավրի բիրտ ճանկերի մեջ:

Եթե տեղյակ եք, և թույլ եք տվել,

Ապա իսկապես մենք ձեր դեմ հանդուգն ու բիրտ ենք վարվել:

Բայց թե անգետ եք՝ բարեկրթության ամեն կանոնով

Դուք իզուր եք մեզ այսպես անպատվում: Մի՛ կարծեք թե ես,

Մարդավարության ամեն զգացում ոտնակոխ արած՝

Եկել եմ այստեղ ձեր հարգության հետ կատակ անելու:

Այո, ձեր դատարը, եթե ինքներդ հրաման չեք տվել,

Ասում եմ նորեն, սաստիկ անվայել մի գործ է արել

Ջոհելով այսպես պարտականություն, բախտ, գեղեցկություն

Մի թափառական և մշտապտույտ օտարականի,

Որ այսօր այստեղ, վաղն ամեն տեղ է: Գրնացեք տեսեք,

Եթե ձեր աղջիկն իր սենյակումն է, կամ թե տան մեջն է,

Ապա պետության արդարությանը հանձնեցեք դուք ինձ,

Որ ուզեցե՛լ եմ ձեզ այսպես խաբել:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Կայծքար զարկեցեք,

Հե՛յ, մի մոմ տվեք. վեր կացրեք բոլոր տնեցիներին:

Այս պատահարը զրեթե նրման է տեսած երազիս:

Հավատալս արդեն ճնշում է հոգիս:— Հե՛յ, ճըրա՛գ, տղերք: Ճըրա՛գ, ասում եմ:

Հեռանում է շուսամուտից:

ՅԱԳՈ.

Լավ. մընաս բարով. պետք է հեռանամ:
Անհարմար բան է, նույնիսկ վնասակար պաշտոնիս համար,
Որ մավրի ընդդեմ ինձ վկա կանչեն. և, եթե մընամ,
Անշուշտ կըկանչեն: Ինձ քաջ հայտնի է, որ պետությունը,
Թեպետև մավրին այս բանի մասին մի քիչ կըսաստե,
Սակայն չէ կարող նըրան վռնդել,
Եվ այս նոր ծագած կիպրյան կովի մեջ
Նա այն աստիճան անհրաժեշտ մարդ է, որ, կրակն էլ ընկնեն,
Այն չափի մեկը չեն կարող գտնել, որ գործը վարե:
Այս պատճառով է, որ թեև նըրան այնպես ատում եմ
Ինչպես դժոխքի շարշարանքները՝
Սակայն ներկայի հարկից ստիպված՝
Պետք է որ սիրո դրոշակ ու նշան ցուցադրեմ առայժմ,
Ինչ որ ցույց է լուկ: Որպեսզի նըրան անվրեպ հանդիպես,
Տար ոտքի կանգնած խուզարկունքին Աղեղնավորը՝
Ես էլ նըրա հետ այնտեղ կըլինեմ: Դե՛հ, մնաս բարով:

Ցագոն հեռանում է: Բրաբանցիոն ծառաներով, որոնք ջանքեր են կրում,
գալիս է ցած:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Շա՛տ ճիշտ է եղել անբախտությունըս. այո, գնացել է,
Եվ ինչ մընում է իմ անպետ կյանքից՝ դառնություն է լուկ:
Ասա, Ռոդրիգո, ո՛ւր տեսար նրան:
Օ՛հ՝ անբա՛խտ աղջիկ. մավրի՛ հետ տեսար...
Ո՛վ այսուհետև կուզե հայր լինել...
Ի՛նչպես իմացար, որ նա էր: Վա՛յ ինձ, այնպե՛ս խաբեց ինձ,
Որ խելքից դուրս է: Ի՛նչ ասաց նա քեզ:
— Էլի ճրագնե՛ր. զարթեցրեք բոլոր ազգականներին:
— Ամուսնացե՛լ են, կարծում ես:

ՌՈԴՐԻԳՈ.

Այո, այդպես եմ կարծում:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Ողորմա՛ծ երկինք, ի՛նչպես դուրս գնաց: Դավաճա՛ն արյուն:
Հայրե՛ր, այսուհետ չըվստահանաք ձեր աղջիկներին՝
Դատելով նըրանց արտաքին ձևից:
Չէ՞ որ, Ռոդրիգո, կախարդություն կա,
Որով կուռության և անմեղդության բուն իսկ բընույթը
Եղծվել է կարող: Չե՛ս կարդացել այդ:

ՌՈԴՐԻԳՈ.

Այո, տե՛ր, ճիշտ է:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Եղբորս էլ կանչեք: Երանի թե քեզ տված լինեի.

— Թող ձեզնից ոմանք մե՛կ կողմից գնան, ոմանք մյուս կողմից:

— Գիտե՛ս թե որտեղ կարող ենք բռնել նըրան և մավրին:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Կարծեմ թե մավրին կարող եմ գտնել՝ թե բարեհաճեք

Բավական մարդիկ վեր առնել ձեզ հետ, և ինձ հետևել:
ՔՐԱՐԱՆՑԻՈՒ. Դու առաջ անցիր. ամեն տան առաջ ձայն կըտամ հիմա,
 Նույնիսկ շատերին ես հրամայելու իրավունք ունիմ:
 — Զենք առեք, էհե՛յ:
 Եվ զիշերապահ մի քանի սպա վեր առեք ձեզ հետ:
 Հայդե՛, Ռոդրիգո. քո նեղությունը կըփոխարինեմ:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի ուրիշ փողոց:

Գալիս են Օթելլոն, Յագոն և սպասավորները՝ ջանքերով:

ՅԱԳՈ. Ռազմի արհեստում մարդ սպանել եմ,
 Բայց համարում եմ թե խղճի բուն իսկ էություն դեմ է
 Կանխամտածված սպանությունը:
 Չարություն չունիմ, որ ինձ երբեմն օգտակար լինի:
 Ինը տառն անգամ քիչ էր մնացել սուրբս խոթեի
 Նըրա այստեղը, թուլակուշտի մեջ:

ՕԹԵԼԼՈՒ.

Հավ է, որ չարիր:

ՅԱԳՈ. Վա՛հ, բայց նա այնպես մեծ-մեծ էր խոսում,
 Լիրբ ու գրգռիչ բաներ էր ասում ձեր հարգության դեմ,
 Որ իմ սակավիկ աստվածվախությամբ՝
 Հազիվ կարացի ինքըս ինձ զսպել: Բայց խնդրեմ, տե՛ր իմ,
 Արդյոք պինդ ու պիրկ ամուսնացա՞ծ եք:
 Հաստատ իմացեք, այդ մագնիֆիկոն՝ շատ սիրված մարդ է,
 Եվ նըրա ձայնը՝ իր ազդեցությամբ՝ նույնչափ զորեղ է,
 Որչափ դուքսինը: Նա ձեզ իրարուց բաժանել կըտա,
 Կամ այնքան արգելք և գլխացավանք կըսարքե ձեր դեմ,
 Որքան օրենքը, հետն էլ իր բոլոր կարողությունը
 Նըրան թույլ կըտան:

ՕԹԵԼԼՈՒ.

Թող ուզածն անե:

Պետությանն արած ծառայություններս
 Նրա գանգատի ձայնը կըխեղդեն: Դեռևս անհայտ է,
 — Բայց երբ գիտենամ թե պարծենալը պատիվ է բերում
 Անշուշտ կըհայտնեմ,— որ ես էլ կյանքըս և գոյությունըս
 Պարտ եմ գահանիստ նախահայրերի,
 Եվ արժանիքներս իրավունք ունին խիզախ հավակնիլ
 Այն բարձր դիրքին, որին հասել եմ: Իմացիր, Յագո,
 Եթե անուշիկ Դեզդեմոնայի սերը չըլինե՛ր՝
 Զէի հոժարվի պարփակել անտուն և ազաս կյանքըս

Որևէ եզրով կամ շրջապատով՝
Թեկուզ ծովերի բոլոր գանձերը՝ ինձ պարգև տային:
Բայց նայիր. սըրանք ի՞նչ ճրագներ են, որ մեզ են գալիս:

ՅԱԳՈ. Հայրը կըլինի, որ վեր է կացել, և բարեկամներ:
Հավ է ներս գնաք:

ՕԹԵԼԼՈ. Ե՛ս, ինչո՞ւ. թող գա:
Թող արժանիքներս և աստիճանըս և հանդարտ խիղճըս՝
Հանդիսացնեն ինձ այնպես ինչպես կամ: Նըրա՞նք են, ի՞նչ է:

ՅԱԳՈ. Ոչ, Յանոս վկա՛:

Գալիս են Կասսիոն և մի քանի սպաներ՝ ջանքերով:

ՕԹԵԼԼՈ. Դուքսի ծառաներն և տեղակալ՝լըս:
Գիշերվա բարին ձեր վըրա լինի, բարեկամներ՝լըս,
Ի՞նչ լուր եք բերում:

ԿԱՍՍԻՈ. Զորապետ, դուքսը բարևում է ձեզ,
Եվ ցանկանում է ձեր խիստ շուտափուլյթ ներկայությունը
Հենց ա՛յս բոլորիս:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ կա, կարծում եք:

ԿԱՍՍԻՈ. Պետք է Կիպրոսից լուր եկած լինի:
Շատ հրատապ բան է. ռազմականները այս գիշեր ևեթ
Տասներկու տարբեր մարդ են ուղարկել իրար ետևից:
Սենատորներից շատերին արդեն քրնից զարթեցրել
Եվ ժողովել են դուքսի պալատում:
Ձեզ էլ շատ սաստիկ փնտրած են եղել,
Բայց չըգտնելով ձեր բնակարանում՝
Սենատը երեք զանազան խումբեր ճամփա է հանել,
Որ ձեզ որոնեն:

ՕԹԵԼԼՈ. Հավ որ դուք գտաք:
Դե՛հ, գընամ տունը երկու բառ ասեմ և կըգամ ձեզ հետ:

Օթելլոն գնում է:

ԿԱՍՍԻՈ. Դրոշակիր, այստեղ նա ի՞նչ է անում:

ՅԱԳՈ. Հը՛մ, նա այս գիշեր մի ցամաքային նավ է ձեռք ձգել,
Եվ եթե դատվի, որ իր գըրավումն օրինավոր է՝
Բախտը բացվել է:

ԿԱՍՍԻՈ. Հավ չըհասկացա:

ՅԱԳՈ. Ամուսնացել է:

ԿԱՍՍԻՈ. Ո՞ւմ հետ:

Օթելլոն վերադառնում է:

ՅԱԳՈ. Ում հե՛տ... Հայդե՛, զորապետ, գալի՛ս եք գընանք:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, եկ գընանք:

ԿԱՍՍԻՈ. Նոր խումբ էլ եկավ ձեզ որոնելու:

Գալիս են Բարբանցիոն, Ռոդրիգոն, սպաներ և սպասավորներ՝ ջանքերով:

ՅԱԳՈ. Ա՛հ, Բրաբանցիոն է, զորապետ, զգո՛ւյշ...

Վատ մտքեր ունի:

ՕԹԵԼԼՈ. Է՛հե՛, կանգ առեք:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Սինյոր, մավրըն է:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Ջարկեցեք դրան, դու գո՛ղ ավազակ:

Յուր կողմերն էլ սուրերը դուրս են փաշում:

ՅԱԳՈ Դո՛ւ ես, Ռոդրիգո. եկ առաջ, պարոն. պատրաստ եմ քո դեմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ետ դրեք ձեր այդ փայլուն սուրերը,

Որ ցողը նրա՛նց չըժանգոտացնեն— Հարգելի՛ սինյոր,

Դուք ձեր տարիքով պետք է հրամայեք, ոչ թե դենքելով:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Ո՛վ դու անարդ գող, ո՛ւր ես թաքցրել դու իմ աղջկան,

Ո՛վ դու նզովյալ, թովել ես նրան:

Հարց կանեմ ամեն խելք ունեցողից,

Որ եթե թովքի շղթաների մեջ կապված չլինեիր՝

Ի՛նչպես կարող էր մի քնքուշ աղջիկ, սիրուն, երջանիկ,

Եվ ա՛մուսնության այնքան հակառակ, որ խույս էր տալիս

Մեր ազգի հարուստ, դանգրահեր³, սիրված պատանիներից,

Փախչել հոր տընից՝ ծաղրի առարկա դառնալու համար,

Եվ իրեն նետել քեզ պես էակի մըրոտ գրկի մեջ,

Ջարհուրանք ազդող, ոչ թե զմայլանք:

Աշխարհն ինձ դատե՛, խիստ ակներև չէ՞,

Որ դու գարշելի դյութքով, հուռութքով ազդել ես վրան,

Եվ նրա քնքուշ անմեղությունը մոլորեցրել ես

Հոգին թուլացնող հանքանյութերով և դեղորայքով:

Պետք է այդ մասին վիճաբանել տամ.

Շատ հավանական, և մտքի համար շոշափելի է:

Ուրեմըն բռնում և կապում եմ քեզ որպես մարդախաբ,

Որպես կիրարկող շար արվեստների, որ արգելված են:

Բռնեցեք սըրան, եթե դիմադրե՛

Բռնի զսպեցեք ի վտանգ իր անձի:

ՕԹԵԼԼՈ. Ձեռք մի՛ բարձրացնեք, ոչ դուք, իմ մարդիկ, ոչ էլ մյուսները:

Եթե իմ դերը սուր քաշել լինեիր՝

Հուշարար պետք չէր, որ գիտենայի:

Ո՛ւր եք ուզում գամ ձեր մեղադրանքին պատասխան տալու:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Բանա, մինչև օրենքն ու դատարանի կարգ ու կանոնը

Քեզ առյան կանչեն պատասխան տալու:

ՕԹԵԼԼՈ. Եթե հնազանդեմ՝ դուքսը ի՛նչ կասե,

Որի ծառաներն կանգնած են կողքիս,

Որ մի պետական մեծ գործի համար ինձ իր մոտ տանեն:

ՍՊԱ. Իրա՛վ է, տեր իմ: Դուքսը հենց հիմա ժողով է նստել,

Եվ գիտեմ, որ ձեր ազնվությունն էլ սաստիկ փնտրում են:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Դուքսը ժողովի՞, այն էլ ա՛յս ժամին: Տարեք այս մարդուն:

Ի՛մ դատս էլ դատ է: Թե դուքսը ինքը,

Թե՛ պաշտոնակից իմ եղբայրներից յուրաքանչյուրը
Այնպես խիստ կըզգան այս նախատինքը, որպես իրենցը:
Եթե մենք թույլ տանք այսպիսի գործեր անպատիժ մընան,
Ապա ստրուկներ և հեթանոսներ¹⁰ թող մեզ տեր դառնան:

Դնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի ժողովի գահլիճ դուքսի պալատում:

Դուսը և սենատորներ՝ սեղանի շուրջը նստած, սպաները ծառայում են:

ԴՈՒՔՍ. Այս լուրերի մեջ համաձայնություն չըկա, որ նըրանց
Արժեք ընծայե:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ. Ծիշտ է, իրար հետ անհամեմատ են:
Այստեղ հիշված է հարյուր յոթը նավ:

ԴՈՒՔՍ. Եվ իմ նամակում՝ հարյուր քառասուն:

Բ. ՍԵՆԱՏՈՐ. Իսկ իմ նամակում՝ ճիշտ երկու հարյուր:

Բայց թեև դըրանք ճշգրիտ թվի մեջ իրար չեն բռնում.

— Եվ այն դեպքերում, երբ միակ հիմքը ենթադրությունն է՝
Հաճախ թվերը տարբեր են լինում — սակայն բոլորն էլ
Հաստատում են այն, թե կա թուրքական մի նավատորմիդ,
Որ արշավում է Կիպրոսի վըրա,

ԴՈՒՔՍ. Այո, բավական խելքի մոտ է դա:

Ես էլ չեմ ուզում հանգստացնել ինձ թվի սխալով.

Այլ հավատում եմ էական կետի ահավորության:

ՆԱՎԱՍՏԻ. (Դսից) Հե՛յ, հո՛, հե՛յ, հո՛, հե՛յ: (Գալիս է ճավառիկ):

ՍՊԱ. Սուրհանդակ եկավ ռազմանավերից:

ԴՈՒՔՍ. Հը՛, ի՛նչ լուր, ի՛նչ կա:

ՆԱՎԱՍՏԻ. Թուրք նավատորմը Հոռոս է գնում:

Այս է պատվիրել սինյոր Անյելոն հայտնել պետության:

ԴՈՒՔՍ. Նո՛ր փոփոխություն: Սրան ի՛նչ կասեք:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ. Կարելի բան չէ,

Բանականության որևէ փորձով ըմբռնելի չէ.

Մի խաբկանք է դա՝ մեր ուշքը թյուր կողմ թեքելու համար:

Երբ աչքի առնենք թե թուրքի համար

Կիպրոսը որքան կարևոր կետ է, և նորեն խորհենք,

Թե նըրա համար նա ոչ թե միայն ավելի արժե,

Քան թե Հոռոսը, այլև ավելի դյուրավ կառնվի,

Քանի որ այնպես գոտեպնդված չէ ռազմի զրահով,

Այլ բոլորովին զուրկ է այն բոլոր սպառազենքից.

Որով Հոռոսը պատասպարված է, — երբ մտածենք այս,

Ձենք կարող կարծել, թե տաճիկն այնքան անհաջողակ է,
 Որ վերջին թողնե, ինչ որ իր համար առաջին բանն է,
 Անտես անելով հեշտ ու շահավետ մի ձեռնարկություն,
 Եվ դիմագրավե անշահ վտանգի:

ԴՈՒՔՍ. Ձէ՛, կասկած չըկա. Հռոդոս չեն գնում:
 Բայց ահա նոր լուր:

Գալիս է մի տուրեանդակ:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ.

Ողորմած տեր իմ,

Օսմանցիները ուղիղ նավելով դեպի Հռոդոսը՝

Այնտեղ միացան մի այլ պահեստի նավատորմի հետ:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ. Տեսե՛ք, շասացի՛: Քանի՛, քո հաշվով:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Երեսուն: Եվ այժմ, նույն եկած ճամփով վերադառնալով՝

Պարզ արշավում են Կիպրոսի վերա:

Սինյոր Մոնտանոն, ձեր հավատարիմ և արի ծառան,

Խոնարհ հարգանքով հայտնում է ձեզ այս,

Եվ աղաչում է հավատաք ներան:

ԴՈՒՔՍ. Պարզ է ուրեմըն, Կիպրոս են գրնում:

Մարկոս Լոկլիկոն ¹¹ Վենետիկ է այժմ:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ. Ոչ, Ֆլորանս է այժմ:

ԴՈՒՔՍ.

Գրիր իմ կողմից որ շուտ, շա՛տ շուտ դա՛:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ. Ահա Բրաբանցիոն և կտրիճ մավրը:

Գալիս են Բաբանցիոն, Օրելլոն, Ֆագոն, Ռոդրիգոն և սպաներ:

ԴՈՒՔՍ. Կտրիճ Օթելլո, պետք է անհապաղ ձեզ գործի դրնենք
 Երկրի թշնամու, օսմանցու ընդդեմ:

Բաբանցիոյին

Ա՛հ, ձեզ չըտեսա. բարով եք եկել, հարգելի սինյոր:

Այս գիշեր սաստիկ կարոտ ենք եղել ձեր խորհուրդներին

Եվ աջակցության:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ.

Եվ ես էլ ձերին: Ձերը բարձրություն,

Ներեցեք խնդրեմ: Ոչ պաշտոնս է ինձ անկողնից քաշել,

Ոչ որևէ լուր, որ լսած լինեմ մի գործի մասին,

Ոչ էլ հանրության հոգսն է ինձ տանջում,

Այլ անձնական ցավս այնպես ամեն թումբ հաղթահարել է,

Որ նա լավում է և կուլ է տալիս ամեն ուրիշ ցավ,

Եվ ինքը մնում այնպես խնչպես կա:

ԴՈՒՔՍ.

Ա՛հ, ի՞նչ կա միթե:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Աղջիկը՛ս, աղջիկը՛ս:

ԴՈՒՔՍ.

Մեռա՛վ:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ.

Այո, ինձ համար:

Խաբել են նրան, ինձնից գողացել,

Եվ կախարդանքով, շառլատաններից գրնած դեղերով

Գլխից հանել են. քանզի բնությունը՝
Ոչ կույր լինելով, ոչ պակասավոր, և ոչ խելքից կաղ՝
Չէր կարող այսքան այլանդակ կերպով իր ճամփից դուրս գալ,
Առանց դյութանքի:

ԴՈՒՔՍ. Ով էլ որ լինի, որ այդ պիղծ ձևով
Խլած է խելքը ձեր աղջկանից, և նրան ձեզնից,
Պետք է ինքներըդ կարդաք օրենքի արյունոտ գիրքը՝
Իր դաժան տառով և ձեր սեփական մեկնաբանությամբ,
Թեկուզ հարազատ որդիս էլ լինի ձեր դեմ մեղանշած:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Շնորհակալ եմ ձեր բարձրությունից:
Ահա անողը, այս մավրը, որին, ինչպես լսում եմ,
Հատուկ հրամանով՝ պետական որոշ գործերի համար՝
Կանչել եք այստեղ:

ԴՈՒՔՍ և ՍԵՆԱՏՈՐՆԵՐ. Շատ ցավալի է:

ԴՈՒՔՍ. (Օրհնելով) Իսկ դուք ձեր կողմից ի՞նչ կասեք սրան:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Ոչինչ, եթե ոչ, որ ճշմարիտ է:

ՕԹԵԼԼՈ. Հզոր, խոհամիտ, հարգո սինյորներ,
Իմ ամենաազնիվ և միշտ բարեհաճ իշխանավորներ,
Որ այս ծեր մարդու աղջկան տնից առել տարել եմ,
Ճիշտ է. բայց ճիշտ է, որ ես նրա հետ ամուսնացել եմ,
Հանցանքիս բոլոր դեմքն ու ճակատը այսքան է միայն,
Բայց ոչ ավելի: Կոչում եմ խոսքի մեջ,
Եվ խաղաղության փափկասուն ոճից իսպառ անբաժին:
Քանզի այն օրից, ինչ այս բազումներս
Յոթնամյա ծուծով հյուսվելով են,
Մինչև ինն ամիս սրբանից առաջ՝ նրանք վարել են
Իրենց ամենեն հռանդուն գործը վրանապատ դաշտում:
Քիչ բանի մասին կարող եմ խոսել այս լայն աշխարհից,
Եթե ոչ միայն ինչ որ կապ ունի խաղմ ու ռազմի հետ.
Եվ այդ պատճառով դժվար թե դատիս հրապույր ընծայեմ
Ինքըս լինելով իմ ջատագովը:
Բայց եթե հաճեք համբերող լինել՝
Մի պարզ, անպաճույճ պատմություն կանեմ
Իմ սիրո բոլոր ընթացքի մասին,
Թե ի՞նչ դեղերով, ի՞նչ դյութանքներով,
Ի՞նչ ոգեկոչով, և ի՞նչ մոգական հզոր արվեստով
— Ինչպես ինձ այստեղ ամբաստանում են —
Շահել եմ նրա աղջկա սիրտը:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Մի համեստ աղջիկ, այնքան հեզ, հանդարտ,
Որ նրա հոգու ամեն մի իղձը շիկնում էր իր վրա,
Հակառակ բնության, տարիքի, երկրի, բարի անունի,
Եվ ամեն բանի, գա սիրահարվի այնպիսի մեկի,
Որին նայելուց անգամ սարսում էր:
Պակասավոր է, հաշմ է այն խելքը, որ խոստովանի

Թե կարելի է, որ կատարյալը այսքան մոլորվի
 Բրնություն բոլոր կանոնների դեմ:
 Մարդ ստիպված է նենգմիտ դժոխքի արվեստների մեջ
 Փնտրել այս բանի բացատրությունը: Պնդում եմ կրկին,
 Թե նա անպատճառ արյան վրա ազդող որոշ դեղերով
 Կամ թե հատկապես դյուրված խմիչքով գործել է վրան:

ԴՈՒՔՍ. Այդ բանն ասելը ապացուցել չէ:

Ավելի հաստատ, ակնհայտ փաստեր պետք են նրա դեմ,
 Քան թե այդպիսի թեթև վարկածներ, թույլ երևույթներ
 Եվ սովորական ենթադրություններ:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ.

Խոսիր, Օթելլո,

Իրա՞վ է արդյոք, որ բռնադատող, ծուռ միջոցներով
 Այս մանկամարդի զգայարանքը հաղթահարել ես
 Եվ թունավորել, թե դա եղած է լուկ աղերսանքով,
 Եվ այնպես ուղիղ սիրախոսությունը,
 Որպիսին սիրտը ուղղում է սրտին:

ՕԹԵԼԼՈ.

Աղաչում եմ ձեզ,

Մարդ ուղարկեցեք տիկնոջը բերեն Աղեղնավորից,
 Եվ իր հոր առաջ թող ինքն իմ մասին վկայություն տա:
 Եթե դուք դատեք նրա խոսքերից, որ ես մեղք ունիմ՝
 Ապա ոչ միայն ես առեք ինձնից ձեր այս պաշտոնը
 Եվ ինձ շնորհած վստահությունը,
 Այլ ձեր վճիռը կյանքս էլ թող խլե:

ԴՈՒՔՍ. Բերեցեք այստեղ Դեզդեմոնային:

ՕԹԵԼԼՈ. Յագո, տար սրբանց. տեղը լավ գիտես:

Յագոն և ծառաները դուրս են գնում:

Եվ մինչև նա գա՝

Նույն անկեղծությամբ, որպես թե արյանս մոլությունները
 Երկնքի առաջ խոստովանեի, նույն ճշմարտությամբ
 Ես ձեր լրջամիտ ունկնդրությանը կընդկայացնեմ,
 Թե ի՛նչ միջոցով սիրուն աղջկա սիրտը շահեցի,
 Եվ նա էլ իմըս:

ԴՈՒՔՍ.

Պատմիր, Օթելլո:

ՕԹԵԼԼՈ. Հայրն ինձ սիրում էր, հաճախ հրավիրում,

Պատմել էր տալիս իմ կյանքի բոլոր պատահարները,
 Տարի առ տարի, ամեն պատերազմ, պաշարում, արկած,
 Որ տեսել էի: Ես էլ, սկսած իմ մանկությունից
 Մինչև այն բուսին, որ նա լսում էր՝ բոլորը հիշում
 Եվ պատմում էի խիստ աղետալի ձախորդություններ,
 Սրտաշարժ դեպքեր, ծովի և դաշտի,
 Երբ մազ էր մնացել, որ սպանվեի խրրամի վրա,
 Ի՛նչպես անզգամ թշնամու ձեռքը ես գերի ընկա:
 Ի՛նչպես ծախվեցա, ի՛նչպես փրկանքով ինձ ետ գնեցի,

Եվ այլ դրվագներ իմ ճամփորդական հիշատակներից,
նկարագրելով մեծ քարանձավներ, չոր անապատներ,
Բիրտ քարահանքեր, ժայռեր ու սարեր՝ մինչ երկինք հասած,
Ահա պատմությունս առարկաները.

Եվ մարդակերներ, իրար միս ուտող,
Եվ աղամորդիք, որոնց գըլուխը ուսերից վար է:
Իսկ Դեզդեմոնան շատ մեծ ախորժով ուզում էր լսել.
Բայց տան գործերը շատ հաճախ նըրան դուրս էին կանչում.
Եվ նա շտապով կարգի դնելով՝ Վերադառնում էր,
Եվ իմ խոսքերը անհագ ականջով լսփում էր կարծես:
Այս նկատելով՝ մի անգամ հարմար մի ժամ ընտրեցի,
Եվ այնպես արի, որ թախանձագին խնդրե ինձանից
Պատմել իմ բոլոր պանդխտությունը,
Որից հատվածներ լսել էր միայն, այն էլ ոչ ուշով.
Ես ընդունեցի, և շատ անգամներ նըրա աչքերից
Արցունք կորզեցի՝ պատմելով բախտի այն հարվածները
Որ կըրել էի ջահել օրերում: Երբ ավարտեցի՝
Նա ինձ նվիրեց հառաջանքների մի ամբողջ աշխարհ,
Երգվեց թե իրա՛վ զարմանալի է, խի՛ստ զարմանալի.
Շատ սրտաշարժ է, անշա՛փ սրտաշարժ.

Ասաց, «Երանի լսած չլինեի». բայց հետո կցեց,
«Երևեկ թե աստված ինձ այդպիսի մարդ ստեղծած լիներ»:
Շնորհակալ եղավ, և հետո ասաց,
«Եթե կա մի ոք ձեր ընկերներից ինձ սիրա՛հարկած,
Բավ է որ նըրան ուսուցեք պատմել ձեր պատմությունը,
Եվ ես նրանն եմ»: Այս թելադրանքը բաց արավ լեզուս:
Նա ինձի սիրեց՝ ի սեր իմ տեսած այն վտանգների,
Եվ ես էլ նըրան՝ ի սեր ցույց տված իր կարեկցության:
Ահա՛ այն միակ կախարդությունը, որ գործ եմ դրել:
Բայց լահա եկավ: Թող այժմ ինքը վկայություն տա:

Գալիս էն Դեզդեմոնան, Յագոն և սպասավորները:

ԴՈՒՔՍ. Այդ պատմությունը և ի՛մ աղջկան կարող էր գրավել:
Բարի՛ Բրաբանցիո, այս վատ եղածը լավ կողմից առեք:
Լավ է սլաշտպանվիլ կոտրած զենքերով, քան դատարկ ձեռքով:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Խնդրեմ, թույլ տվեք, որ դուստրըս խոսե:
Եթե ընդունի, որ կես տարփածուն նա ինքն է եղել՝
Հուր թափվի գլխիս, եթե այս մարդուն իզուր մեղադրեմ:
Եկ, հե՛զ օրիորդ: Արդյոք հարգելի այս ժողովի մեջ
Ո՛վ է այն անձը, որին ավելի պարտ ես հնազանդել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իմ ազնիվ հայրըս:

Երկու զանազան պարտականություն տեսնում եմ այստեղ:
Կյանքս ու կրթությունս ձեզ եմ պարտական.
Կյանքս ու կրթությունս ինձ ուսուցել են պատվել, հարգել ձեզ:

Վ. Շեքսպիր, Հնտիր երկեր, հ. I—9

Դուք եք իմ տերը, և մինչև այստեղ ձեր աղջիկն եմ ես:
Բայց ահա՝ սա՛ է իմ ամուսինը:

Եվ հենց այն շափով, որչափ իմ մայրը ձեզ էր անձնվեր,
Ձեզ իր հորիցն էլ գերադասելով, ես էլ հայտնում եմ,
Որ անձնվեր եմ մավրին, իմ տիրոջ:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Լավ, աստված քեզ հետ:— Նա ավարտեցի:

Ձերը բարձրություն, այժմ պետական գործերին անցնենք:

Լավ էր մի զավակ որդեգրերի, քան հայր լինելի:

Եկ այստեղ, ո՛վ մավր: Իմ բոլոր սրտով տալիս եմ քեզ այն,
Որ եթե ինքը առած չլինեիր՝

Իմ բոլոր սրտով պիտի մերժեի:— Քո շնորհիվ, գոհա՛ր,

Հոգով ուրախ եմ, որ քեզանից դուրս էլ զավակ չունիմ.

Թե ոչ, փախուստը ինձ կըհարկադրեր բռնակալ դառնալ,

Եվ կապանք դնել նրանց ոտքերին: Վերջացրի, տեր իմ:

ԴՈՒՔՍ. Թույլ տրվեք, որ ես ձեր կողմից խոսեմ, և մի վճիռ տամ

Որ իբրև սանդուղք կամ թե պատվանդան

Այս սիրող զույգին թույլ տա բարձրանալ դեպի ձեր շնորհը:

Երբ ճար չէ մընում, և հույսը հատնում,

Վատթարի գալով՝ վատն է վերջանում:

Անցած մի շարիք եթե շատ ողբանք՝

Նոր շարիքների մենք դուռ կըբանանք:

Ինչ որ չենք կարող փորձանքից փրկել,

Թող համբերությամբ գիտնանք անարգել:

Դողունի տերը երբ որ ժպտում է,

Էլի նա գողից մի բան կապտում է:

Ով շրույլում է ապարդյուն կսկիծ,

Նա գողանում է սեփական ինչքից:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ. Թող թուրքը ուրեմն Կիպրոսը գրավե,

Ի՞նչ հոգ, քանի որ ժպտալը բավ է:

Ա՛յն մարդն է կարող այդ խրատները լռությամբ տանել,

Ով չունի այլ ցավ, եթե ոչ ցավից սփոփանք հանել.

Բայց ով փոխ առնե համբերությունից, որ տա տխրության,

Նա պետք է տոկա թե՛ ցավին, և թե՛ մխիթարության:

Խըրատները մեղր կամ թե լեղի են,

Նայած թե տեղին կամ անտեղի են:

Եվ բնուրը միշտ կըմընան բառեր. դեռ ինձ չէ հայտնի,

Որ ցավոտ սրտին ականջը բուժում պարգևած լինի:

Բայց անցեք խնդրեմ պետության գործին:

ԴՈՒՔՍ. Տաճիկն ահեղ պատրաստությամբ արշավում է Կիպրոսի վրա: Օթե՛լ-
լո, տեղական ամբողջություններն ամենից լավ քեզ են ծանոթ, և թեպետ
մենք այնտեղ մի կուսակալ ունինք, որ հռչակված է իր ընդունակու-
թյամբ, բայց և այնպես՝ հասարակաց կարծիքը, արդյունքների վե-
հապետուհին, ավելի մեծ վստահությամբ քեզ է տալիս իր ձայնը:
Պետք է ուրեմն զիջանես նոր ձեռք բերած բախող մի քիչ նսեմաց-

նեւ այս տաժանելի և արկածալից արշավանքով:

ՕԹԵԼԼՈ. Ո՛վ ակնածելի տեր սենատորներ,

Վաղուց՝ բռնապետ սովորությունը

Դարձրել է ռազմի քար ու պողպատի բիրտ անկողինը

Ինձ համար փափուկ՝ երեք հեղ ջոկած փետրե մահճի պես:

Խոստովանում եմ, որ ես գտնում եմ շարքաշության մեջ

Բնածին ավյուն և զվարթություն: Ես հանձն եմ աւնում

Վարել նոր ծագած այս պատերազմը տաճիկների դեմ,

Եվ խոնարհելով ձեր պատկառելի ժողովի առաջ՝

Խնդրում եմ հարմար տրնօրինություն իմ կնոջ համար,

Եվ սլարտ ու պատշաճ կարգադրություններ դիրքի և ծախքի,

Տան և ծառայի, ինչպես վայել է նրա կենցաղին:

ԴՈՒՔՍ. Եթե հոժար ես՝ թող հոր մոտ կենա:

ԲՐԱԲԱՆՑԻՈ.

Ես չեմ ընդունում:

ՕԹԵԼԼՈ. Ոչ էլ ես, տեր իմ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ.

Ես էլ չեմ ուզում այնտեղ բնակվիլ,

Եվ իմ հոր աչքին միշտ երևալով՝ բարկացնել նրան:

Ո՛վ ողորմած դուքս, իմ աղաչանքին բարեհաճորեն

Ունկըն շնորհեցեք, և թող ձեր ձայնը ինձ պաշտպան կանգնի,

Եվ օգնության գա իմ անփորձության:

ԴՈՒՔՍ. Լավ, Դեզդեմոնա, ի՞նչ է փափագողդ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Որ Օթելլոյին սիրեցի՝ հետը ապրելու համար՝

Հախուռն ընթացքըս և փոթորկահույզ ճակատագիրըս

Թող փողահարեն համայն աշխարհին:

Սիրտըս ամուսնուս բուն իսկ արհեստին սիրահարված է.

Ես Օթելլոյի հոգո՛ւ մեջ տեսա նրա երեսը,

Եվ նրա փառքին և հերոսական շնորհքներին է,

Որ նվիրել եմ հոգիս ու բախտըս: Ուրեմն, ազնիվ տյարբ,

Թե ինձ տուն թողնեն՝ խաղաղության մեջ ապրող ցեցի պես,

Եվ ամուսինըս պատերազմ գրնա՝

Այն, որի համար նրան սիրում եմ, կըխլվի ինձնից,

Եվ դեռ պետք է ինձ նրա ղգալի բացակայության

Ջրկանքը կրել: Թողեք որ երթամ ես էլ նրա հետ:

ՕԹԵԼԼՈ. Տվեք ձեր ձայնը նրա աղերսին: Երկինքն է վկա,

Ես այս չեմ խնդրում իմ ախորժակի հաճության համար,

Ոչ էլ իմ աստղի կամ իմ սեփական բավականության,

— Երիտասարդի վառ տենչերն իմ մեջ անցած լինելով —

Այլ նրա հոգուն սիրով գոհացում բաշխելու համար:

Եվ աստված չանե, որ երբեկեցե ձեր մտքովն անցնի,

Թե ես կարող եմ ձեր ինձ վստահած մեծ ու լուրջ գործը

Անխընամ թողնել՝ երբ նա գա ինձ հետ:

Ոչ, երբ թեպետ Կուպիդի թեթև ու խուլ խաղերը

Մտքի և գործի ձիրքերըս փակեն հեշտ մեղկության մեջ.

Եվ ժամանցները պաշտոնս աղարտեն կամ թե խաթարեն՝

Թող տանտիկիններն իմ սաղավարտից մի տապակ շինեն,
 Եվ ամեն տեսակ անարգ ու նվաստ ձախորդություններ
 Խուժեն խմբովին համբավիս վրա:

ԴՈՒՔՍ. Թող այնպես լինի ինչպես դուք ձեր մեջ հարմար համարեք
 Նըրա մընալու կամ գալու մասին:

Գործը կանչում է, արագությունը թող պատասխանե:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ. Պետք է ա՛յս գիշեր ճանապարհ ընկնեք:

ՕԹԵԼԼՈ. Իմ աչքի վրա:

ԴՈՒՔՍ. Առավոտն իննին պետք է մենք կրկին ժողովվինք այստեղ:

— Օթելլո, մի սպա թող հտե մնա,
 Նա քեզ կըբերե մեր հրովարտակը և ամեն այլ ինչ,
 Որ քո պաշտոնի և դիրքի համար կարևոր լինի:

ՕԹԵԼԼՈ. Իթե կըհաճի ձեր բարձրությունը, իմ դրոշակիրը.

Նա վստահելի և պարկեշտ մարդ է:
 Նըրան հմ հանձնում բերել կընոջս և ամեն այլ բան,
 Որ ձեր շընորհը արժան համարե հտեից ղրկել:

ԴՈՒՔՍ. Լավ, այդպես լինի: Բարի գիշեր ձեզ յուրաքանչյուրիդ.

Խրաքանցիային

Եվ, ազնիվ սինյոր, եթե ըստինքյան հերոսությունը

Զուրկ չէ հմայիչ գեղեցկությունից՝

Ապա ձեր փեսան, այո, ավելի սիրուն է, քան սև:

Ա. ՍԵՆԱՏՈՐ. Գնաս բարով, քա՛ջ մավր. բախտավոր արա Դեզդեմոնային:

ԲՐԱԲԱՆՅԻՈ. Աչք պահիր վըրան, եթե աչք ունիս տեսնելու համար:

Իր հորը խաբեց, քեզ էլ կըխաբե:

ՕԹԵԼԼՈ. Կյա՛նքըս գրավ նըրա հավատարմության:

Դուհւր, սենատորները և սպաները դուրս են գնում:

Դե՛հ, պարկեշտ Յագո, Դեզդեմոնայիս քո ձեռքն հմ հանձնում:

Խնդրեմ, թող կինըդ ուղեկցի նրան,

Եվ երբ հարմար է՝ երկուսին էլ բեր:

Եկ, Դեզդեմոնա, մեկ ժամ ունիմ ես, որ պետք է քեզ հետ

Նըվիրեմ սիրո, և տան գործերի, և կարգադրության:

Պետք է հարմարվինք հանգամանքներին:

Ոթելլոն և Դեզդեմոնան գնում են:

ՌՈՒՐԻԳՈ. Յա՛գո:

ՅԱԳՈ. Ի՛նչ է հոգիս:

ՌՈՒՐԻԳՈ. Գիտե՞ս ինչ հմ ուզում անել:

ՅԱԳՈ. Էլ ի՛նչ կըլինի. մտնել անկողին և քնել:

ՌՈՒՐԻԳՈ. Գնում հմ ուղղակի ջուրն ընկնեմ:

ՅԱԳՈ. Եթե այդ տեսակ բան անես՝ էլ երեսիդ մտիկ չեմ տա: Վա՛հ, ի՛նչ հի-
 մարն ես եղել:

ՌՈՂԻԻԳՈ. Հիմարությունն այն է, որ մարդ ասլի՝ երբ ասլրելը տանջանք է. երբ մահն է բժիշկ՝ մեռնելն է ճարը:

ՅԱԳՈ. Ի՞նչ ստորություն: Չորս անգամ յոթը տարի է ¹², որ ես աչք եմ բացել այս աշխարհի վրա, և այն օրից, որ ես կարողացել եմ շահը վնասից զանազանել՝ դեռ մե՛կ մարդ չեմ գտել, որ ինքն իր օգուտը հասկանա: Ես ավելի շուտ աղամորդությունս մի կապիկի հետ կփոխեի, քան թե մի քածի: համար ինձ չուրը կձգեի:

ՌՈՂԻԻԳՈ. Ի՞նչ անեմ: Գիտեմ որ ամոթ է ինձ համար այսպես գժվել, բայց առաքինությունս անզոր է դրա դեմ:

ՅԱԳՈ. Առաքինություն, բո՛ղկ: Մեզնից է կախված այսպես լինել կամ այնպես: Մեր մարմինը մեր պարտեզն է, և մեր կամքը՝ պարտիզպանը. կուզենք նրա մեջ եղինջ կցանենք, կուզենք հազար. մշտիկ կցանենք, կամ ծոթրին քաղհան կանենք. մեկ տեսակ կանաչեղեն կցանենք, կամ բոլորն իրար կխառնենք. կթողնենք, որ պարտեզը մեր ծոպությունից անբեր դառնա, կամ մեր աշխատությամբ կպարարտացնենք: Այո, այդ կարողությունը և բարելավելու ընդունակությունը մեր կամքիցն է կախված: Եթե մեր կյանքի կշիռը խոհականություն մի նժար շուռնենա՝ զգայասիրության նժարին հակադրվելու՝ մեր արյան բորբոքը և ստոր բնազդները մեր բանը վատ տեղ կհասցնեին: Բայց մենք ունինք խոհականություն՝ մեր կատաղի մարմաջները, մարմնական իղձերը, և մեր անսանձ ցանկությունները հովաքնելու համար. որից և հետևցնում եմ, թե այն, ինչ որ դու սեր ես անվանում, մի ոստիկ է, մի ընծյուղ:

ՌՈՂԻԻԳՈ. Դա ճիշտ չէ:

ՅԱԳՈ. Սերն արյան տուփանքն է և կամքի թուլությունը: Գնա, դնա, մարդ դարձիր. Զո՛ւրն ընկնես: Կատվի ձագերին և աչքերը չբացած շան լակոտներին են ջուրը ձգում: Ես միշտ ասել եմ թե քո բարեկամն եմ, և խոստովանում եմ թե ամուր և մշտատե կապերով կապված եմ քո արժանիքի հետ: Երբեք չէի կարող քեզ այնպես օգտակար լինել, ինչպես այժմ: Քսակդ փողով լեցրու: Եկ մեզ հետ այս կովին. կեղծ մորուքով երեսդ ծպտիր. ասում եմ քեզ, քսակդ լեցրու փողով: Անկարելի բան է, որ Դեզդեմոնան երկար ժամանակ շարունակե մավրին սիրել: Քսակդ փողով լեցրու: Ոչ էլ մավրը նրան: Թունդ կպամ մավրին, թունդ էլ պոկ կգա. դու ջանք արա, որ փողով լեցնես քսակդ: Այս մավրերը շատ փոփոխամիտ մարդիկ են. քսակդ փողով լեցրու: Այն կերակուրը, որ հիմա նրա քիմքին մեղրից քաղցր է, շատ չի քաշի՝ լեղիից դառն կթվա: Դեզդեմոնան էլ երիտասարդ մարդու ետևից կընկնի. հենց որ մավրի մարմնից կշտանա՝ ինքն իր ընտրությունն սխալը կնկատե. փոփոխություն է պետք, փոփոխություն, ուրեմն քսակդ լեցրու փողով: Եթե անպատճառ պետք է մատանի բաժին դառնաս՝ գոնե այդ բանը ավելի հաճելի ձևով արա, քան թե ջուրն ընկնելով: Փող հավաքիր ո՛րքան կարող ես: Եթե սուրբ պսակը և մի դյուրաբեկ ուխտ, որ փոխանակված է մի թափառական բարբարոսի և մի խորամանկ վենետիկուհու միջև՝ չափազանց դժվար

դործ չլինի իմ ճարպիկություն համար, և բոլոր գեհենի ցեղի համար՝ դու նրան կվայելես: Ուրեմն, փող ճարիր: Թո՛ւհ, ջո՛ւրն ընկնել: Դա ի՞նչ միտք ունի: Ավելի ընտրիր փափագիդ հասնել և կախվիլ, քան թե չհասած՝ ջուրն ընկնել:

ՌՈԳՐԻԳՈ. Եթե բախտս փորձեմ՝ կարո՞ղ եմ քո վրա հույս դնել:

ՅԱԳՈ. Իմ կողմից միամիտ կաց. դնա, փող ճարիր: Շատ անգամ ասել եմ քեզ, և նորեն ու նորեն կրկնում եմ, ես մավրին ատում եմ: Իմ դատա սրտումս է խրված. քոնն էլ նույնչափ խոր հիմք ունի: Միանանք և նրանից ոխ հանենք: Եթե կարողանաս նրա գլուխը եղջյուրներով զարդարել՝ դա քեզ համար հաճույք կլինի և ինձ՝ զվարճություն: Շատ դալիքներ կան ժամանակի արդանդում, որ պետք է ծնվին: Հառա՛ջ, դնա՛, փող պատրաստիր: Վաղն է՛լի կխոսենք այս մասի: Գնաս բարով:

ՌՈԳՐԻԳՈ. Վաղն առավոտ ո՞ւր հանդիպենք:

ՅԱԳՈ. Իմ բնակարանում:

ՌՈԳՐԻԳՈ. Կանուխ կգամ քեզ մոտ:

ՅԱԳՈ. Լավ, մնաս բարով. հասկացա՞ր, Ռոգրիգո:

ՌՈԳՐԻԳՈ. Ի՞նչ:

ՅԱԳՈ. Տես, ջուրն ընկնել չլինի, հասկացա՞ր:

ՌՈԳՐԻԳՈ. Միտքս փոխեցի. գնում եմ բոլոր կալվածներս ծախեմ:

Գնում է:

ՅԱԳՈ. Միշտ մի հիմար մարդ քսակս եմ շինում:

Այլապես ինչո՞ւ սրբապղծեի ձեռք բերած խելքըս՝

Տալով ժամանակս այսպես ապուշին,

Եթե ոչ միայն իմ զվարճության և շահի համար:

Ատում եմ մավրին, շատերը կարծում են,

Թե նա երբեմն սավաններին մեջ իմ տեղն է բռնել:

Ճի՛շտ է այդ թե ոչ, դա ինձ հայտնի չէ.

Բայց ես այդ տեսակ կասկածի դեպքում՝

Այնպես կըվարվեմ, որպես թե իրոք վստահ լինեի:

Նա հարգում է ինձ. ուրեմն ավելի դյուրավ կարող եմ

Մտադրածներս գործ դնել վրդան:

Մյուս կողմից, Կասսիոն շնորհքով մարդ է:

Լավ, տեսնենք հիմա... պաշտոնը խլել,

Կամքս էլ զարդարել խորամանկության երկու ցցունքով:

Հա՛, ի՛նչպես... ի՛նչպես... մի լավ մտածեմ...

Քիչ հետո մավրի ականջը հալել,

Որպես թե Կասսիոն շատ է մտերիմ նըրա կընոջ հետ:

Նա այնպիսի դեմք և հաճույական բարք ու վարք ունի,

Որ կասկածանքի շուտ տեղիք կըտա:

Ձևված է կանանց գլխից հանելու:

Մավրը մի անկեղծ, սրտաբաց մարդ է,

Որ բոլոր պարկեշտ թվացողներին պարկեշտ է կարծում.

Եվ կարելի է այնպես քնքշությամբ քթիցը քաշ տալ,
Ինչպես էշերին:

Գտա՛: Հղացվե՛ց: Դժոխք ու խավար
Ճիվաղ զավակին բերեն լույս աշխարհ:

Գնում է:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Կիպրոսի ճազամատույցը: Մի հրապարակ ծովափի մոտ:

Գալիս եմ Մոնտանոն և երկու ազնվական:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Այս հրվանդանից ի՞նչ ես նշմարում ծովի երեսին:

Ա. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Ոչնչից ոչինչ. խիստ հուզված ծով է:

Ոչ մի առաքաւտ չեմ ջոկում ջրրի և երկնքի մեջ:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Կարծեմ թե քամին բարձր է դուռացել ցամաքի վրրա:

Այսչափ բուռն հողմ երբեք չէ ցնցել մեր պատնեշները:

Ծովի վրրա էլ եթե այսպիսի շփոթ է սարքել,

Ի՞նչ կաղնյա կողեր, երբ նըրանց վրրա լեռներ են հալվում,

Ջեն խախտվի տեղից: Ի՞նչ ենք լսելու:

Բ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Թուրք նավատորմի կազմալուծումը:

Եկ կանգնիր այստեղ փրփրադեղ ափին,

Եվ նայիր ինչպես կշտամբված կոհակն

Ասես խուժում է ամպերի վրրա,

Հողմահույզ ալիքն՝ իր բարձրակարկառ ամեհի բաշով՝

Ջուր է սըրըսկում վառ Արշի վրրա՝

Անշարժ բեռի պահապաններին մարելու համար:

Երբե՛ք չեմ տեսել կատաղած ծովի այսպիսի հուզում:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Եթե թուրքական նավատորմիդը չէ ապավինել

Մի ծովախորշում, նա ընկղմած է:

Անկարելի է սըրան դիմանալ:

Գալիս է երրորդ ազնվականը:

Գ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Ուրախ լո՛ւր, տղե՛րք. կըռիվն ավարտվեց:

Բուռն փոթորիկն այնպես դմփել է օսմանցիներին,

Որ խափանվել է նըրանց խորհուրդը:

Վենետկից եկած փառահեղ մի նավ

Տեսել է նըրանց մեծագույն մասի նավաբեկումը

Եվ քայքայումը:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Ի՞նչ, ճի՛շտ ես ասում:

Գ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Նավը հենց այստեղ խարխիս է ձգել: Մի Վերոնեզ է:

Միքայել Կասսիոն, որ տեղակալն է քաջ Օթելլոյի,
Դուրս եկավ ցամաք. բայց մավրը ինքը ծովի վրա է,
Եվ լիակատար իրավունքներով գալիս է Կիպրոս:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Ա՛հ, շատ ուրախ եմ. նա արժանավոր կառավարիչ է:

Գ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Բայց հենց նույն Կասսիոն, թեև խիստ հրճված
Թուրքերի կըրած կորուստի վրա՝ շատ մտահոգ է,
Եվ աղոթում է, որ մավրի գլխին մի փորձանք չըգա,
Քանզի մի ուժգին և վատ փոթորիկ նրանց բաժնել է:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Աստված պահպանե՛: Ես ծառայել եմ նրա ձեռքի տակ.

Մարդը իսկ և իսկ զինվորի նըման գիտե հրամայել:
Գնանք ծովեզերք՝ թե՛ եկած նավը տեսնելու համար,
Թե՛ սպասելով քաջ Օթելլոյին՝ աչք ձգենք հեռուն՝

Մինչև ուր ծովը և լուրթ երկինքը միախառնվում են:

Գ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Լավ, այդպես անենք. ամեն մի բոպե մի նոր եկող կա:

Գալիս է Կասսիոն:

ԿԱՍՍԻՈ. Շնորհակալություն այս պատերազմիկ կղզու քաջերիդ,

Որ Օթելլոյին հարդում եք այսպես:

Օ՛հ, թող երկինքը պաշտպանե նրան տարերքի ընդդեմ,

Շատ վստահալից մի ծովի վրա կորցրի նրան:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Լա՛վ է իր նավը:

ԿԱՍՍԻՈ.

Այո, իր նավը ամուր շինված է,

Եվ նավապետը իր գործին հմուտ և փորձառու է:

Ուստի, հույսերըս, թեև մահամերձ,

Սակայն վստահ են, որ բուժվելու են:

Դրսից ձայներ, «նա՛վ, նա՛վ»:

ԿԱՍՍԻՈ. Ի՛նչ աղմուկ է այս:

Գ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Ամբողջ քաղաքում մարդ չէ մնացել:

Ծովի եզերքին խուռըն ամբոխը շարքերով կանգնած՝

Գողում է «նա՛վ, նա՛վ»:

ԿԱՍՍԻՈ. Սիրտըս ասում է թե կուսակալն է:

Թնդանորի որոտ:

Բ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Պատվի ողջույն է, որ արձակում են.

Այսպես թե այնպես բարեկամներ են:

ԿԱՍՍԻՈ. Խնդրում եմ, պարոն, զընացեք տեսեք թե եկողն ո՛վ է,

Եվ լուր տվեք մեզ:

Բ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Իսկո՛ւյն:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Բարի տեղակալ, ձեր զորապետը ամուսնացա՞ծ է:

ԿԱՍՍԻՈ. Եվ խիստ բախտավոր: Մի օրիորդ է նրան վիճակվել.

Որ բարձր է ամեն նկարագրումից և խու՛ համբավից,

Որ ներբողագիր գրիչներից վեր,

Եվ արարչակերտ իսկական ձևի գեղեցկության մեջ՝

Անց է վարպետի ճարտարությունից¹³,

Բ. ազնվականը վերադառնում է:

Ի՞նչ կա, ո՞վ եկավ:

Բ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Մի ոմն Յագո, որ դրոշակիր է զորապետի մոտ:

ԿԱՍՍԻՈ. Ի՞նչպես հաջող և շուտ է հասել:

Փոթորիկներն էլ, ուռած ծովերը և գոռ հողմերը,
Ակոսավորված սուր խարակները, դիզված խիճերը,
Անմեղ նավերի այդ դարանամուտ դավաճանները,
Կարծես գեղեցկի գիտակցությունով՝
Իրենց մահացու բռնույթը լքել,
Եվ աստվածային Դեզդեմոնային ճամփա են տվել,
Որ անփորձ անցնի:

ՄՈՆՏԱՆՈ.

Ո՞վ է դա:

ԿԱՍՍԻՈ.

Հենց նա, որ ասում էի,

Մեր զորապետի զորապետունհին,
Որին քաջ Յագոն պետք է ուղեկցեր,
Եվ որի գալը յոթն օր կանխել է մեր ենթադրածը:
Հզոր Յուպիտեր, պահապան եղիր մեր Օթելլոյին,
Եվ զորեղ շնչովդ ուռեցրու նրա առաջատները,
Որ իր պերճ նավով օրհնություն բերե այս ծովախորշին,
Սիրով բաբախի Դեզդեմոնայի բազուկների մեջ,
Նոր բոցով վառե մեր մարած ոգին,
Եվ բերկրանք բերե ամբողջ Կիպրոսին:

Գալիս են Դեզդեմոնան, էմիլիան, Յագոն, Ռոդրիգոն և ծառաները:

Այնտեղ նայեցեք, նավի գանձն է այն, որ ցամաք իջավ:
Կիպրոսցի մարդի՜կ, ծրնկաշոք նրան հյուրընկալեցեք:
— Ողջույն ձեզ, տիկին, երկնային շքնորհն

Աջից ու ձախից և ամեն կողմից շրջապատե ձեզ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Շնորհակալ եմ, քաջարի Կասսիո. ի՞նչ լուր իմ մարդուց:

ԿԱՍՍԻՈ. Դեռ տեղ չէ հասել: Ուրիշ լուր չունիմ,

Թե ոչ, որ լավ է, և ինքն էլ շուտով այստեղ կըլինի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Բայց վախենում եմ. ի՞նչպես պատահեց, որ իրար կորցրիք:

ԿԱՍՍԻՈ. Ծովի և երկնի ահեղ պայքարն էր որ մեզ բաժանեց:

Բայց ակունջ դրեք...

Ձայներ դուսից. «Նա՛վ, նա՛վ»:

Թնդանոթի որոտ:

Բ. ԱԶՆՎԱԿԱՆ.

Բարե են տալիս մեր միջնաբերդին.

Սա էլ մեզնից է:

ԿԱՍՍԻՈ.

Գրնա և լուր բեր:

Բ. ազնվականը դուրս է գնում:

Գալուստըդ բարի, սիրելի Յագո:

Էմիլիային

Բարև ձեզ, տիկին:

Բայց չընեղանաս իմ ազատ վարքից, սիրելի Յագո:

Մենք վարժըված ենք քաղաքավարության այս խիզախ ձևին:

Համբուրում է Էմիլիային¹⁴:

ՅԱԳՈ. Եթե նա շրթունքն այնքան շատ տա ձեզ,

Որքան ինձ լեզուն՝ շուտ կըկշտանաք:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Խեղճ ողորմելի, խոսք չունի բերնում:

ՅԱԳՈ. Հա՛, և ինչքա՛ն շատ:

Այն էլ միշտ, երբ ես քընել եմ ուզում:

Ճիշտ է, ձեր առաջ մի քիչ իր լեզուն գրպանն է դնում,

Եվ մտքի մեջն է իմ դեմ մրթմրթում:

ԷՄԻԼԻԱ. Ի՛նչ պատճառ ունիս այդպես ասելու:

ՅԱԳՈ. Լավ է, լավ, գիտենք:

Դուք դուրսը բամբակ, տան մեջ զանգակ եք.

Խոհանոցի մեջ՝ վայրենի կատու,

Սուրբ եք ուրիշին վիրավորելիս,

Դև եք, երբ որ ձեզ վիրավորում են.

Տնտեսության մեջ սիրում եք խաղալ,

Եվ անկողնի մեջ տնտես ձևանալ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Թո՛ւհ քեզ, բամբասող:

ՅԱԳՈ. Ճիշտ է, թուրք դառնամ, թե սուտ եմ ասում:

Քնից զարթնում եք խաղալու համար,

Անկողին մտնում՝ գործելու համար:

ԷՄԻԼԻԱ. Եթե ուզենամ գովքըս գրել տալ՝ քե՛զ չեմ հանձնի այդ:

ՅԱԳՈ. Եվ շատ լավ կանես:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Եթե ուզեիր ինձ գովասանել՝ ի՛նչ կըգրքեիր:

ՅԱԳՈ. Օ՛հ, ազնիվ տիկին, այդպիսի բանի մի գործածեք ինձ:

Թե քննադատ չեմ՝ ոչնչի պետք չեմ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Դե՛հ, մի փորձ արա:

Մարդ ուղարկեցի՞ր նավահանգիստը:

ՅԱԳՈ. Այո, տիրուհի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Սրտով ուրախ չեմ, բայց ես խաբում եմ սրտիս ներսինը

Ուրախ թվալով: Տեսնենք թե ի՛նչպես կըգովեիր ինձ:

ՅԱԳՈ. Փնտրում եմ, տիկին, բայց հավատացեք,

Բանաստեղծությունս այնպես է պոկվում խելապատակես,

Ինչպես սոսինձը թաղիքի վրայից.

Ուղիղ, ամեն բան պոկում է իր հետ:

Բայց մուսաս հիմա երկունքի մեջ է.

Ահա ծնունդը:

Եթե գեղեցիկ և խելացի է, խելքով կըգործե.

Գեղեցկությունը պետք է գործածվի, խելքը գործածեն:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Շատ լավ դովեցիր: Իսկ թե սև լինի և մտքով ճարտար:

ՅԱԳՈ. Եթե սև լինի և մտքով ճարտար՝

Ճերմակ կըգտնե իր սեին հարմար:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Է՛լ ավելի վատ:

ԷՄԻԼԻԱ.

Իսկ եթե սիրուն և հիմար լինի:

ՅԱԳՈ. Երբեք սիրունը հիմար չի լինի.

Հենց հիմարությունը ծոցը կըլցնի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Դրանք անմիտ հին պարադոքսներ են, գինետներում հիմարների ծիծաղեցնելու համար. ուրեմն ի՞նչ ողորմելի գովեստ ես պահել այն կնոջ համար, որ տգեղ է և հիմար:

ՅԱԳՈ. Որչափ էլ տգեղ ու հիմար լինի՝ կարող է նա՛ էլ,

Ինչ որ խելացին ու գեղեցիկը սովոր է անել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՛նչ թանձր տգիտություն. ամենից վատին ամենից լավ գովեցիր: Բայց ի՛նչ գովեստ կտայիր մի իսկապես պատվական կնոջ, որ իր արժանիքի վրա վստահ՝ չարամտությունիցն անդամ հարգանք կկորզեր:

ՅԱԳՈ. Ով որ սիրուն է, սակայն ոչ գողող,
Որ լեզվանի է, բայց ոչ մեծախոս,
Ոսկի շատ ունի, բայց պարզ է մընում,
Կարո՞ղ է անել, ինչ որ չէ անում,
Որ շարունակը գիտե մոռանալ,
Եվ բարկանալիս՝ գիտե մեղմանալ,
Այնքան ապուշ չէ և այնքան տգետ
Որ ձրկան պոչը փոխե գլխի հետ,
Գիտե մտածել, բայց միտքը չասել,
Իր հետևողին չըդառնալ նայել,
Այդպիսի մեկը հարմար կըլինի՝
Եթե այդպիսին գոյություն ունի...

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Հը՛, ի՛նչ անելու:

ՅԱԳՈ. Իր լակոտներին ծիծ տալու:

Եվ գարեջրի հաշիվ պահելու:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Վերջաբանդ թե՛ կաղ էր, թե՛ անմիտ:— Էմիլիա՛, անց մարդուց բան չսովորես՝ թեև ամուսինդ է:— Ի՛նչ ես ասում, Կասսիո, չէ՞ որ շատ կոշտալեզու և վրան բաց բաներ ասող է:

ԿԱՍՍԻՈ. Այո, տիկին, բաց խոսող է: Պետք է նրան իբրև զինվոր դատեք, ոչ թե իբրև գիտնական:

ՅԱԳՈ. (Առանձին) Դեզդեմոնայի ձեռքն առնում է իր ձեռքի մեջ, Հը՛, շատ լավ, փսփսա: Հենց այսքան պզտիկ ոստայնով էլ կարող եմ Կասսիոյի պես խոշոր ճանճին բռնել: Այո՛, ժպտա երեսին, ժպտա. այդ սիրաքստիկդ քեզ իմ թակարդս է ձգելու: Հա՛: Ճիշտ ես ասում, հենց այդպես է. այդ ծեփծեփումներիդ այնպես փորձանք բերեն տեղափոխությանդ գլխին, որ մեկ էլ երեք մատերդ այդքան բերնիդ շտանհս. դրանով ուզում ես պարո՞ն ձևանալ: Շատ բարի, լավ համբուրեցիր.

հրաշալի կերպով զլուխ տվիր, գլուխդ վկա՛: Վա՛հ, էլի մատերդ շրթունքիդ դրի՛ր. քրէխի խողովակ դառնա՛ն քեզ համար: (Փաղերի ճեշտն): Ա՛հ, մավրն եկավ: Նրա շեփորի ձայնն է:

ԿԱՍՍԻՈ. Իսկ որ այդպես է:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ընդառաջ գնանք և ընդունենք նրան:

ԿԱՍՍԻՈ. Ահա, եկավ:

Դալիս է Օթելլոն՝ ճետևողներով:

ՕԹԵԼԼՈ. Սիրո՛ւն ողորմիկս:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իմ սիրելի՛ Օթելլոս:

ՕԹԵԼԼՈ. Որքան զարմացած, նույնքան ուրախ եմ,
Որ ինձնից առաջ արդեն հասել ես: Ո՛վ հոգուս հրճվանք,
Եթե ամեն մի փոթորկից հետո այսպես հանգիստ կա,
Թող փչե՛ն հողմերն մինչև մահին էլ զարթեցնեն քընից,
Եվ թող բարձրանա հոգնատանջ նավը սար-ծովերի վրա,
Ուր մպից վերև, և հետո այնքան վա՛ր խորասուզվի,
Որքան դժոխքը ցած է երկնքից:
Եթե մեռնելըս հենց հիմա լիներ՝
Դա պիտի լիներ երջանիկ մեռնել:
Հողիս հասել է այնքան անսահման բավականության,
Որ վախենում եմ սրբան հավասար ա՛յլ երջանկություն
Էլ չըվիճակվի իմ անհայտ բախտին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Աստված ոչ անե՛.

Այլ միշտ մեր սերը և մեր հրճվանքը

Համաշխարհային մեր օրերի հետ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ամե՛ն, ո՛վ երկինք:

Որչափ խոսում եմ հրճվանքիս վրա՝ դեռ չեմ կշտանում.

Դա խեղդում է ինձ: Շատ է ինձ այդքան ուրախությունը.

Ա՛յս, և ա՛յս լինեն մեր ամենեն խիստ ընդհարումները:

Համբուրում է նրան:

ՅԱԳՈ. (Առանձին) Այո՛, առայժմ լավ ներդաշնակ եք,

Բայց պարկեշտ մարդ չեմ՝ եթե այս սիրուն երաժշտության
Հարաբույթները չըթուլացնեմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Գրնանք դղյակը:

— Լո՛ւր, բարեկամներ. կռիվը վերջացավ: Թուրքերն ընկան ջուր:
Ի՛նչպես են իմ հին բարեկամները:

Մեղրիկ, Կիպրոսում քեզ շատ կըսիրեն:

Ես այս մարդկանց մեջ շատ սեր եմ տեսել:

Օ՛հ, անուշի՛կըս, անկապ եմ խոսում,

Եվ զառանցում եմ ուրախությունից: Սիրելի Յագո,

Գրնա ծովափը, և սնդուկներըս հանել տուր նավից.

Նավապետին էլ բեր միջնաբերդը:

Հավ նավապետ է, և արժանի է շատ հարգ ու պատվի:

ծկ, Դեղդեմոնա, նորեն Կիպրոսում գալուստը բարի՝

Ամենքը գնում են բացի Ֆագայից և Ռադրիգայից:

ՅԱԳՈ. Քիչ հետո եկ ինձ գտիր նավամատուցը: Մոտ էկ: Եթե դու սիրտ ունիս — և ասում են թե ստոր մարդիկն էլ սիրահարվելիս այնպիսի ազնվություն են ստանում, որ ի բնե չեն ունեցել — լսիր ինձ: Տեղափոխվե՛ք այս գիշեր պահականոցում հսկելու է: Բայց նախ և առաջ պետք է քեզ ասեմ, Դեղդեմոնան ուղղակի սիրահարված է Կասսիոյին:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Կասսիոյի՞ն: Բա՛հ, անկարելի բան է:

ՅԱԳՈ. Մատդ դիր այսպես, և բան սովորիր: Տես ի՛նչպես թափով սիրահարվեց մավրին, միայն որովհետև մավրը մեծ-մեծ էր բրդում և պոչավոր սուտեր էր ասում: Ի՛նչ է, կարծում ես թե հենց այնպես կշարունակե՞ նրան սիրել նրա շաղկապություն համար: Եթե խեղճ կա գլխիդ մեջ՝ այդ տեսակ բան չմտածես: Նրա աչքերին սնունդ է պետք. և ի՛նչ մի առանձին հաճույք է նրա համար այն դեպ երեսին նայել: Երբ արյան բորբոքը՝ գոհացում ստանալուց հետո՝ սառչում է, կրկին վառելու համար, հագեցած ախորժակը նորեն գրգռելու համար՝ գրգռվիլ դեմք է հարկավոր, տարիքի համակրություն, լավ ձևեր և գեղեցկություն. իսկ մավրը այդ բոլորից էլ զուրկ է: Ուրեմն, ի չգոյն այդ անհրաժեշտ հրապույրների՝ նրա մատաղ սերը կտեսնե, որ խաբված է, կսկսի զզվանք զգալ, զարշել մավրից, և ատել նրան: Բնությունն ինքը նրան ճանապարհ ցույց կտա և կստիպե երկրորդ ընտրություն անել: Դե լավ, պարոն, եթե ընդունենք, որ այս այսպես է — և իսկապես սա շատ ակներև և՛ անբուհական առաջադրություն է — ուրեմն այդ բախտավորության սանդուղքի վրա ո՛վ կա ավելի բարձր կանգնած, քան թե Կասսիոն, սյդ հեղհեղուկ թշվառականը, որի խղճմտանքը այնքան է միայն, որ քաղաքավարության և բարեկրթության արտաքինն է յուրացրել՝ իր խենեղ և լավ թաքցրած պիղծ միտումների ավելի դյուրավ հագուրդ տալու համար: Իհարկե ոչ ոք, իհարկե ոչ ոք: Մի ճկուն ու ճարպիկ խաբեբա, առիթներ հոտոտող. մի վարպետորդի, որ իր համար առավելություններ կդարձնե և կկեղծե՝ թեկուզ իսկական առավելություն էլ չունենա: Կատարյալ սատանի ձագ: Բացի դրանից՝ անիծվածը գեղեցիկ է, երիտասարդ է, և ունի այն բոլոր բաները, որոնք գրավում են հիմարներին և տհասներին. մի լիակատար թշվառակա՛ն, մի ժսնտա՛խտ: Դեղդեմոնան էլ արդեն աչք է ձգել վրան:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Դեղդեմոնայից այդ տեսակ բան չեմ հավատա. նրա պես սուրբ կին չկա:

ՅԱԳՈ. Սուրբ սխտո՞ր: Նրա խմած գինին էլ խաղողի ջուր է: Եթե սուրբ լինե՞ր երեք մավրին սիրած չէ՞ր լինի: Սուրբս ո՞րն է: Չտեսա՞ր միթե ի՛նչպես էր ձեռքը քսքսում Կասսիոյի ձեռքին: Չնկատեցի՞ր:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Այո, տեսա, բայց դա պարզ քաղաքավարություն էր:

ՅԱԳՈ. Լրբություն, ձեռքս վկա՛: Դա առաջաբանն է և մով՞ նախերգանքը՝

լկտանքի և խենեշ մտքերի մի ամբողջ պատմություն: Նրանց շըրթունքը այնպես էին իրար մոտեցել, որ շունչները գրկախառնվում էին: Կեղտոտ մտքեր, Ռոդրիգո: Նրա այս փոխադարձ մտերմությունները ճամփա են բաց անում, անմիջապես ետևից գալիս է գլխավորը, մեծ մարզանքը, մարմնական վերջաբանը, վա՛խկ: Բայց լսիր, մա՛րդ: Դու այնպես արա, ինչպես քեզ ասում եմ. ես եմ քեզ Վենետիկից բերել: Այս գիշեր պահակի գնա. հրամանը քեզ համար ձեռք կբերեմ: Կասսիոն քեզ չէ ճանաչում. ես էլ քեզնից հեռու չեմ լինի: Մի բան հնարիր, որ Կասսիոյին բարկացնես, լինի դա բարձր բարձրը խոսելով, կամ կարգապահության հակառակ մի բան անելով, կամ որևէ ուրիշ կերպով, որ ինքդ ուզես, նայելով թե ինչպես առիթը կներկայանա:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Լավ:

ՅԱԳՈ. Լսիր, նա թունդ և բարկացկոտ մարդ է. կարելի է քեզ կզարկե. գրգռիր նույնիսկ, որ զարկե: Ես այնպես կանեմ, որ հենց դրա վրա այս կիպրացիք ապստամբեն, այն ժամանակ նրանց հանդարտեցնելը ոչ մի կերպով գլուխ չի գա, եթե ոչ Կասսիոյին դուռը դնելով: Այդպես դու ալելի կարճ ճանապարհով կհասնես փափագիդ այն միջոցներով, որ կունենամ նրանց առաջ տանելու համար, և մենք մի այնպիսի խոչընդոտ վերացրած կլինենք, որ եթե մնա, մեզ համար ոչ մի հաջողության հույս չկա:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Լավ, այդպես կանեմ, միայն թե առիթը կարողանամ սարքել:

ՅԱԳՈ. Ես երաշխավոր: Մի քիչ հետո եկ միջնաբերդը. հիմա պետք է գնամ նրա իրեղենները նավից դուրս բերեմ: Մնաս բարով:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Մնաս բարով:

ՅԱԳՈ. Որ Կասսիոն նըրան սիրահարված է, հավատացած եմ.

Նա էլ Կասսիոյին, այդ էլ կարելի և խելքի մոտ է:

Մավրը, թեպետ և չեմ սիրում նըրան,

Հաստատուն, սիրող և մեծահոգի բընության տեր է.

Եվ, հաստատ գիտեմ, շատ գորովալից ամուսին կլինի

Իր կնոջ համար: Դեզդեմոնային ես էլ եմ սիրում.

Ոչ միայն տենչից, թեև պատահամբ

Այդ մեծ մեղքից էլ այնքան մաքուր չեմ,

Այլ մասամբ դրդված վրեժիս փափագից,

Քանի որ իրոք կասկածներ ունիմ, որ վավաշ մավրը

Իմ տեղն է ցատկել: Եվ երբ այդ բանը մտքովս անցնում է՝

Հանքաթույնի պես կրծում է ներսըս:

Ոչինչ չէ կարող սիրտըս հովացնել, և չի հովացնի,

Մինչև նըրա հետ հաշիվ չըփակեմ, կընոջ տեղ կընիկ.

Եվ եթե չեղավ՝ գեթ մավրի սրտում

Այնպիսի զորեղ մի նախանձ ցանեմ,

Որ դատողությունն այլևս բուժել չկարողանա:

Այժմ, այդ բանը անելու համար՝

Այս վենետիկցի թշվառ որսկանըս,

Որին գրգռում եմ, որ թռնդ հարձակվի,
 Եթե լավ բռնե՝ Միքայել Կասսիոն իմ ճանկըս կընկնի:
 Մավրի մոտ նրբան սոսկալի կերպով կըսեացնեմ.
 Նա՛ էլ, կարծում եմ, գիշերվա գդակս իր գլուխն է դրել.
 Եվ այնպես կանեմ, որ մավրը ինձնից շնորհակալ լինի,
 Սիրե, վարձատրե, որ նրբան այնպես լավ իշացրել եմ,
 Անդորրությունը և հանգիստ կյանքը տակնուվրա արել
 Խելառության շափ: Այստեղ է արդեն, բայց դեռ անորոշ:
 Նենգության դեմքը ա՛յն օրն է հայտնի,
 Սրբ որ իր գործը ավարտած լինի:

Գնում է:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի փողոց:

Գալիս է մի մունետիկ՝ մի հայտարարություն կարդալեն.
 Ժողովուրդը հետևում է նրան:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ. Մեր ազնիվ և քաջարի զորապետ Օթելլոյի հրամանն է, որ նոր
 ստացված լուրերի վրա, որոնք թուրքական նավատորմի բնաջնջումն
 են ավետում, ամեն մարդ հաղթության տոն կատարե. ոմանք պա-
 րով, ուրիշներ՝ հրախաղությամբ, ամեն ոք իր սիրած զվարճությամբ
 և խրախճանքով, որովհետև բացի այս բերկրառիթ լուրերից՝ այսօր
 նաև մեր զորապետի հարսանիկան հանդեսն է: Ահա ինչ որ նա բա-
 րեհաճում է հայտարարել տալ: Դիլակի բոլոր սեղանատները բաց
 են, և ամեն մարդ կատարյալ ազատություն ունի խնջույք անելու
 ներկա ժամը հինգից մինչև որ զանգը տասնմեկը զարկե: Աստված
 օրհնե Կիպրոս կղզին և մեր ազնիվ զորապետ Օթելլոյին:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի գավիթ գղյակի մեջ:

Գալիս են Օթելլոն, Դեզդեմոնան, Կասսիոն և սպասավորներ:

ՕԹԵԼԼՈ. Սիրելի Միքայել, հսկիր այս գիշեր պահակի վրա:
 Պետք է ինքներդս այնպես շափ դրնենք մեր զվարճության,
 Որ պատշաճության սահմանից չանցնի:
ԿԱՍՍԻՈ. Արդեն Ցագոյին հրահանգ տրված է,

Բայց այնուհանդերձ՝ ինքս էլ իմ աչքով կըվերահսկեմ:
ՕԹԵԼԼՈ. Յագոն պարկեշտ է: Գընա՛ Միքայել, բարի գիշեր քեզ,
 Եվ վաղն առավոտ կանուխ եկ խոսենք:

Դեզդեմոնային

Երբ առքը հղավ՝ մերն է և բերքը.
 Եվ շահը պետք է դեռ բաժնենք մեր մեջ:
 Բարի գիշեր:

Գնում են Օթելլոն, Դեզդեմոնան և սպասավորները: Գալիս է Յագոն:

ԿԱՍՍԻՈ. Ա՛հ, բարև Յագո, գնանք պահականոց:

ՅԱԳՈ. Դեռ ժամանակը չէ, տեղակալ. ժամը տասն էլ չկա: Դեզդեմոնայի սե-
 րիցն է, որ մեր զորապետը մեզ այսպես վաղ արձակեց. մեղադրելի
 էլ չէ. տակավին ոչ մի գիշեր չէ զվարճացել նրա հետ, և Դեզդեմո-
 նան Յուլիտերին վայել պատահ է:

ԿԱՍՍԻՈ. Հրաշալի՛ կին է:

ՅԱԳՈ. Եվ, խոսք եմ տալիս, զվարճասեր:

ԿԱՍՍԻՈ. Այո, շատ թարմ ու քնքուշ կին է:

ՅԱԳՈ. Այն ի՛նչ աչքեր են, կարծես թե շեփորով անձնատուր լինելու հրավեր
 են փշում:

ԿԱՍՍԻՈ. Հրապուրիչ աչքեր ունի, բայց և այնպես շատ համեստ:

ՅԱԳՈ. Եվ երբ խոսում է՝ չէ՞ որ սիրո մարտակոչ է հնչեցնում:

ԿԱՍՍԻՈ. Կատարելություն տիպարն է իսկապես:

ՅԱԳՈ. Լավ, երջանկություն՝ նրանց առաքաստին: Եկեք, տեղակալ, մի գավ
 գինի ունիմ, և այստեղ դուրսը մի քանի կիպրացի քաջ տղերք կան,
 որոնք ուզում են սև Օթելլոյի կենացը խմել:

ԿԱՍՍԻՈ. Այս գիշեր ոչ, սիրելի Յագո. իմ գլուխս խմիչքի կողմից շատ տկար
 և դժբախտ է: Երանի թե քաղաքավարությունը հյուրասիրելու մի
 ուրիշ միջոց հնարեր:

ՅԱԳՈ. Բա՛հ, նրանք բարեկամ տղերք են. միայն մեկ բաժակ, ձեր տեղը ե՛ս
 կխմեմ:

ԿԱՍՍԻՈ. Այս գիշեր միայն մե՛կ գավաթ եմ խմել, մեջն էլ խորամանկություն
 չուր էի խառնել, և ահա ի՛նչ խռովություն է սարքել գլխիս մեջ:
 Դժբախտաբար դա իմ տկարությունս է, և չեմ համարձակում թու-
 լությունս վրա նոր բեռ դնել:

ՅԱԳՈ. Բա՛հ, մա՛րդ աստուծո, զվարճանալու գիշեր է: Տղերքը շատ են փա-
 փագում:

ԿԱՍՍԻՈ. Որաե՞ղ են:

ՅԱԳՈ. Այստեղ, դռանը. խնդրում եմ ներս կանչեք նրանց:

ԿԱՍՍԻՈ. Լավ, բայց շատ էլ հավան չեմ:

Կասսիոն գնում է դուրս:

ՅԱԳՈ. Թե մեկ գավաթ էլ ե՛ս գլխին կապեմ,

Այն բոլորի հետ, որ նա այս գիշեր խմել է արդեն՝

Տիրուհուս շան պես բարկացկոտ կլինի և կոխվ փնտրող:

Վ. Շեքսպիր, Հնտիո երկիր, հ. I—10

Այժմ, իմ հիվանդ ապուշ Ռոդրիգոն,
 Որին սերն այնպես հիմարացրել է,
 Որ խելքի աստառն երես է շինել,
 Այս գիշեր արդեն Դեզդեմոնայի առողջությանը
 Գավեր է խմել. և սկսեք է դնա պահակ կանգնելու:
 Երեք կիպրացի երիտասարդներ, ազնիվ, խրոխտ տղերք,
 Պատվի գործերում խիստ դյուրագրգիռ,
 Այս կռվող կղզու բոցն ու կըրակը,
 Նույնպես այս գիշեր պահակելու են:
 Նըրանց գըլուխն էլ լիք բաժակներով լավ տաքացրել եմ:
 Այժմ, զինվորի այդ նախիրի մեջ
 Պետք է Կասսիոյին մի բան անել տամ,
 Որ վիրավորանք լինի այս կղզուն: Ահա գալիս են:
 Եթե դեպքերն էլ աջակից լինեն իմ խորհուրդներին՝
 Նավըս կըսուրա թե հաջող հողմից և թե հոսանքից:

Կասսիոն վերադառնում է, հետը Մոնտանոն և մի քանի պարոններ:
 Մի սպասավոր գինի է բերում:

ԿԱՍՍԻՈ. Երկինք վկա՛, մի ահագին գավաթ արդեն խմցրին ինձ:
 ՄՈՆՏԱՆՈ. Զէ, հավատա՛, մի պզտիկ գավաթ էր, կես քառորդ չկար, զինվորի
 խո՛սք:
 ՅԱԳՈ. Գինի՛, հե՛յ:

Երգում է:

Բաժակ զարկենք բաժակի,
 Ճը՛նկ, ճը՛նկ,
 Բաժակ զարկենք բաժակի,
 Ճը՛նկ, ճը՛նկ,
 Մարդ է զինվորը,
 Կարճ է մեր օրը,
 Հայդե՛, զինվորներ, բաժակ բաժակի:

Գինի՛, տղե՛րք:

ԿԱՍՍԻՈ. Երկինք վկա՛, այս ի՛նչ սիրուն երգ է:

ՅԱԳՈ. Անգլիացուսն եմ սովորել. այնտեղ իսկապես կոնծել գիտեն. ձեր դա-
 նիացին, ձեր գերմանացին, փորը կախ ընկած հոլանդացին — գինի՛,
 հե՛յ — ոչինչ են ձեր անգլիացու մոտ:

ԿԱՍՍԻՈ. Իրա՛վ անգլիացին խմելու մեջ այդքան զորեղ է:

ՅԱԳՈ. Բա՛հ, անգլիացին դեռ չտաքացած՝ դանիացին մեռել պրծել է. անգ-
 լիացին դեռ չքրտնած՝ գերմանացին գետին է ընկել. անգլիացին
 նո՛ր գինի բերել կտա՝ երբ հոլանդացին կսկսի փսխել:

ԿԱՍՍԻՈ. Զորապետի կենա՛ցը:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Եղիցի՛, տեղակալ. ձեռքդ դալա՛ր:

ՅԱԳՈ. Ա՛խ, իմ սիրելի՛ Անգլիա:

Երգում է:

Ստեփան արքան մեծ քաղաքներ էր,
 Բայց իր տափաստը հինգ շիլինգ արժեք.
 Դեռ էլի վեց պենս նա քանկ էր գտնում,
 Եվ իր դերձակին հայնոյանք անում:
 Նա քաղաքներ էր շատ հռչակավոր,
 Դու մի հասարակ մարդ ես չ'ավոր.
 Հպարտությունն է ավերում մեր տուն,
 Մարդ, զրեւա հագիր քո հին վերարկուն:

Գինի՛, հե՛յ:

ԿԱՍՍԻՈ. Հա՛, այս երգը մյուսիցն էլ լավն է:

ՅԱԳՈ. Ուզո՞ւմ ես նորեն երգեմ:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոչ, որովհետեւ, իմ կարծիքով, ով որ այդ տեսակ բաներ անե, նա անարժան է իր պաշտոնին: Լա՛վ. ամենքից վեր աստված կա. հոգիներ կան, որ փրկվելու են, և հոգիներ կան, որ չեն փրկվելու:

ՅԱԳՈ. Շատ ճիշտ է, տեղակալ:

ԿԱՍՍԻՈ. Ինչ որ ինձ է վերաբերում — ամե՛ն հարգանք զորապետին և ամեն աստիճանավորի — ես հույս ունիմ, որ փրկության արժանի եմ:

ՅԱԳՈ. Ես էլ, տեղակալ:

ԿԱՍՍԻՈ. Այո, բայց ներողություն՝ ոչ թե ինձնից առաջ. նախ տեղակալը պետք է փրկվի, հետո դրոշակիրը: Թողնե՛նք այդ բաները. մեր գործին գնանք: Աստված մեր մեղքերին թողություն անե: Պարոններ, մեր գործին նայենք: Չկարծեք, պարոններ, թե ես հարբած եմ. սա իմ դրոշակիրն է. սա իմ աջ ձեռքն է, սա էլ իմ ձախը. հապա՛, տեսեք որ հարբած չեմ. կարող եմ լա՛վ կանգնել, լա՛վ խոսել:

ԱՄԵՆՔԸ. Հրաշալի՛:

ԿԱՍՍԻՈ. Դե, որ այդպես է, շատ լավ. չկարծեք ուրեմն թե ես հարբած եմ:

Գնում է:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Գնանք հարթավայրը, պարոններ. գնանք պահակներ կարգենք:

ՅԱԳՈ. Տեսնո՞ւմ եք դըրան, որ դուրս ելավ այժմ:

Մի զինվոր է դա, որ պետք է կանգնել Կեսարի կողքին

Եվ հրաման անել. հիմա նայեցեք իր մոլությանը:

Ճիշտ զուգակշիռն իր արժանիքի,

Մեկը մյուսի չափ. ափսո՛ս այդ մարդը:

Շատ եմ վախենում, որ Օթելլոյի վստահությունը

Դրա տկարության մի անբախտ ժամին

Այս ամբողջ կղզին տակնուվրա անե:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Այդ բանը նրան շա՛տ է պատահում:

ՅԱԳՈ. Նըրա քրնելու նախաբանն է այս,

Եվ քսանչորս ժամ անքուն կըմնա,

Եթե խմիչքը օրորոցի պես նըրան չըճոճե:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Բայց լավ կըլինել, որ զորապետին մի՛ մարդ իժպց տար:

Գուցե չէ տեսնում, և նըրա բարի բնավորությունը՝

Կասսիոյի դրսի հատկութիւններն է միայն նկատում,
 Եվ վատ կողմերին չէ նայում: Ծիշտ չէ՞:

Գալիս է Ռոդրիգոն:

ՅԱԳՈ. Ի՞նչ կա, Ռոդրիգո. շո՛ւտ, տեղակալի ետեւից հասիր:

Ռոդրիգոն դուրս է գնում:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Շատ ցավալի է, որ ազնիվ մավրը
 Իր փոխանորդի ծանրը պաշտոնը մեկին է հանձնել,
 Որ արմատացած մի ախտի տեր է.
 Պարկեշտ գործ կլինե՞ր մավրին իմաց տալ:

ՅԱԳՈ. Եթե այս սիրուն կղզին էլ ինձ տան՝ չեմ անի ես այդ: Կասսիոյին
 սրտանց սիրում եմ. իրա՛վ, շատ բան կտայի նրան այդ ախտից
 բուժելու համար: Բայց սո՛ւա, ի՞նչ ձայն է:

Դրսից ձայներ, «Օգնութ՛յո՛ւն, օգնութ՛յո՛ւն»:
 Մտնում է Կասսիոն՝ Ռոդրիգոյին ներս երեւով:

ԿԱՍՍԻՈ. Ա՛յ դու դարշելի, ա՛յ դու անզգամ:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Ի՞նչ է պատահել, տեղակալ:

ԿԱՍՍԻՈ. Մի փուչ կենդանի ինձ դաս տա. այնքան կզարկեմ գլխին, որ ողո-
 րած շշի մեջ մտնի:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Ի՞նձ կզարկես:

ԿԱՍՍԻՈ. Հոխորտո՞ւմ ես, անզգամ:

Զարկում է Ռոդրիգոյին:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Ի սեր աստուծո, սիրելի տեղակալ: Խնդրում եմ, պարոն, ձեռք
 քաշեք:

ԿԱՍՍԻՈ. Բաց թող ինձ, այ մարդ, թե ոչ գանգդ կփշրեմ:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Գնա, գնա, դու հարբել ես:

ԿԱՍՍԻՈ. Ե՛ս եմ հարբել:

Մենամարտում են:

ՅԱԳՈ. (Առանձին՝ Ռոդրիգոյին) Հեռացիր, ասում եմ. դուրս գնա, հարայ տուր,
 «Ապստամբութ՛յուն»: (Ռոդրիգոն գնում է դուրս): Կեցե՛ք, տեղակալ:
 Ի սեր աստուծո, պարոններ: — էհէ՛յ, օգնութ՛յո՛ւն... Տեղակալ...
 պարոն... Մոնտա՛նո... պարոն... օգնեցե՛ք... պարոններ... Ա՛ռ
 քեզ պահակ: (Զանգահարութուն): Զանգն ո՛վ է զարկում... Դիա՛վոլո...
 էհէ՛յ: Հիմա ամբողջ քաղաքը ոտքի կկանգնի: Ի սեր աստուծո, տե-
 ղակալ. ձեռք վերցրեք: Ամթալի կմնաք մինչև հավիտյան:

Գալիս են Օթելլոն և սպասավորները:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ է պատահել այստեղ:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Դըժ-ժո՛խք, արյունըս գնում է դեռևս:

Մահացու կերպով վիրավորված եմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ձեռք քաշեք, էհե՛յ, թե ոչ մեռած եք:

ՅԱԳՈ. Ձեռք քաշեք, էհե՛յ, տեղակալ... պարոն...

Մոնտան... պարոններ. մոռացել եք դուք թե՛ պարտք, թե՛ պաշտոն:

Ե՛տ, զորապետը ձե՛զ հետ է խոսում: Ե՛տ, ե՛տ, ամո՛թ ձեզ:

ՕԹԵԼԼՈ. էհե՛յ, այս ի՞նչ է. ուրկի՞ց ծագեց այս:

Տաճի՛կ ենք դարձել. մե՛նք ենք մեզ անում,

ինչ որ երկինքը օսմանցիներին չըթողեց անել:

Թե քրիստոնյայի ամոթ կա ձեր մեջ՝

Թողեք այդ հիմար վայրենի կռիվը:

Ո՛վ առաջինը փորձե հագուրդ տալ իր կատաղության՝

Գլխի տերը չէ. ով շարժվի, կընկնի:

— Լեցրեք իսկույն այդ դժպիհ զանգը.

Դա վրդովում է կղզու հանգիստը: Ի՞նչ կա, պարոններ:

Դու, պարկեշտ Յագո, որ վշտից այդպես մեռել ես դարձել,

Խոսիր, ճիշտն ասա, ո՞վ սկսեց այս.

Երգվեցնում եմ քեզ քո սիրուդ վերա:

ՅԱԳՈ. Ձրգիտեմ: Հիմա, հենց այս րոպեիս

Նրբանք իրար հետ այնպես հաշտ էին, այնպես սիրալիր,

Ինչ հարս ու փեսա՝ երբ որ հանվում են պառկելու համար:

Եվ հետո, հենց այժմ, որպես թե հանկարծ մի շար մոլորակ

Մարդկանց խելագուրկ դարձրած լինե՛ր՝

Սուրբերը ուղղած իրարու կուրծքին՝ կըռիվ են տալիս:

Չեմ կարող ասել թե այս հիմար վեճն ուրկից սկսավ:

Երեն՛կ թե ազնիվ պատերազմի մեջ երկու ոտքերըս

Կորցրած լինեի, որ չըբերեին ինձ այստեղ վկա:

ՕԹԵԼԼՈ. Ասա, Միքայել, ի՞նչպես ինքըդ քեզ այդքան մոռացար:

ԿԱՍՍԻՈ. Խնդրեմ ինձ ներեք... չեմ կարող խոսել:

ՕԹԵԼԼՈ. Ազնիվ Մոնտանո, դու սովոր էիր բարեկիրթ լինել.

Եվ քո դեռահաս հանդարտությունը և լրջությունը

Ողջ աշխարհ գիտե, անուն ես շահել

Խելացի մարդկանց դատողության մեջ: Այդ ի՞նչպես եղավ,

Որ աղարտեցիր բարի համբավըդ այդպիսի վարքով,

Եվ շռայլեցիր շքեղ անունըդ՝

Որ գիշերային խռովարարի հռչա՞կ ստանաս:

Պատասխան տուր ինձ:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Ազնիվ Օթելլո, սոսկալի կերպով վիրավորված եմ.

Ձեր սպան, Յագոն, կարող է պատմել...

— Ձրպետք է խոսեմ, ինձ նեղացնում է —

Նա ձեզ կըպատմե ինչ որ ես գիտեմ. չըգիտեմ սակայն,

Թե ես այս գիշեր մի վատ բան ասած կամ արած լինեմ.

Միայն թե անձի հոգածությունը մոլություն սեպվի,

Եվ պաշտպանվելը՝ բռնի մեր վրա հարձակվողի դեմ՝

Հանցանք համարվի:

ՕԹԵԼԼՈ.

Ա՛հ, երկի՛նք վրկա:

Արյունըս հիմա սկսում է իշխել
Ավելի խոհեմ վարիչներիս վրա,
Եվ կիրքը՝ պայծառ դատողությունըս մթնացրնելով՝
Փորձում է ինքը դեկավար դառնալ:
Հենց որ ես հուզվիմ, կամ այս բազուկը մի քիչ բարձրացնեմ,
Ձեր լավագույնը կըզոհվի սաստիս: Ասացեք տեսնեմ,
Ի՞նչպես սկսավ այս պիղծ կրոնիլը. ո՞վ սլատճառ դարձավ,
Եվ ո՞վ այս բանում հանցավոր դուրս դա,
Թեկուզ երկվորյակ եղբայրըս լինի, միատեղ ծնված,
Ինձ արկավոր է: Պատերազմական մի քաղաքի մեջ,
Որ հուզվա եռ, և մարդկանց սրտերն ահով դեռ լի են,
Ներքին, և կըռիվնե՞ր սարքել,
Գիշերանց ն էլ պահականոցո՞ւմ,
Ապահովուլ ան հենց կեդրոնի մեջ:
Հրեշավո՞ր բան է: Յագո, ո՞վ եղավ առիթ տվողը:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Եթե ընկերի կամ թե պաշտոնի կողմնապահությունը
Ճշմարտությունից մի մազ ավելի կամ պակաս ասես՝
Ապա պինվոր չես:

ՅԱԳՈ.

Ինձ նեղը մի՛ դնիր:

Լավ է այս լեզուն իմ բերնից կտրեն,
Քան թե Կասսիոյին վրնաս հասցրեն.
Բայց համոզված եմ, որ ճիշտ խոսելըս չի վնասի նրան:
Ահա՛, զորապետ. Մոնտանոն և ես խոսակցում էինք,
Հանկարծ մտնում է մի մարդ՝ օգնություն աղաղակելով,
Կասսիոն ետևից, սուրը դուրս քաշած, որ նրան զարկե:
Սա իսկույն թրուավ Կասսիոյի առաջ, ուզեց կանգնեցնել.
Իսկ ես, վազեցի այն հարայ տվող մարդու ետևից,
Մի՛ գուցե նա իր գոռում գոշումով — ինչպես էլ եղավ —
Սարսափ տարածե քաղաքի վրա:
Նա, ոտքով արագ, ձեռքիցըս փախավ,
Եվ ես ետ դարձա՝ սուրերի շաչուն և զարկ լսելով,
Նաև Կասսիոյի բարձրաձայն գոռալ և հայհոյելը,
Ինչ որ նրանից մինչև այս գիշեր դեռ չէի տեսել,
Երբ որ ետ դարձա — որ շատ չըտեսեց —
Ես նրանց գտա դեմ առ դեմ զարկեր փոխանակելիս,
Ճիշտ այն դիրքի մեջ, երբ որ ինքներդ նրանց զատեցիք:
Սրանից ավել ոչինչ չըգիտեմ: Բայց մարդը մարդ է,
Ամենն լավերն ստեպ կորցնում են իրենց գլուխը.
Թեպետև Կասսիոն, ճիշտ է, վատ վարվեց այս պարոնի հետ,
Եվ հաճախ մարդիկ կատաղության մեջ նրա՛նց են զարկում,
Որ միայն իրենց լավն են ցանկանում,
Բայց պետք է Կասսիոն այն փախած մարդուց
Այնպիսի սաստիկ մի վիրավորանք ստացած լինի,

Որին համբերել չէ կարողացել:

ՕԹԵԼԼՈ.

Գիտեմ ես, Յագո,

Պարկեշտությունըդ և դեպի ընկերդ ունեցած սերըդ

Փոքրացնում են հղելությունը,

Թեթևացնելով Կասսիոյի մեղքը: Եկ այստեղ, Կասսիո՛,

Ես քեզ սիրում եմ, բայց այսուհետև դու իմ սպան չես:

Գալիս է Դեզդեմոնան հետևողներով:

Մեկ տեսեք ի՞նչպես իմ աչքի լույսին քրնից զարթեցրին:

Կասսիոյին

Այնպես անեմ քեզ, որ ուրիշներին օրինակ դառնաս:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչ է պատահել:

ՕԹԵԼԼՈ. Ամեն բան արդեն կարդի է դրված, իմ անուշի՛կըս:

Գնանք քնելու:

Մոնտանոյին

Իսկ ձեր վերքերին, պարոն, ես ինքըս բժիշկ կըլինեմ:

— Դուրս տարեք սըրան:

Յագո, քաղաքին լավ ուշ դարձրո՛ւ,

Եվ հանգստացրո՛ւ այս անարգ կռվից վրդովվածներին:

Եկ, Դեզդեմոնա, զինվորի կյանքն է՝ կռվի շաշտունից

Ցնցվիլ, և ցատկել բալասան քրնից:

Ամենքը դուրս են գնում լացի Յագոյից և Կասսիոյից:

ՅԱԳՈ. Վիրավորված եք, ի՞նչ է, տեղակալ:

ԿԱՍՍԻՈ. Այո, և անբուժելի՛:

ՅԱԳՈ. Աստված ոչ անե:

ԿԱՍՍԻՈ. Անո՛ւնս, անո՛ւնս, անո՛ւնս: Օ՛հ, անունս կորցրի. էությանս անմահական մասը կորցրի: Եվ ինչ որ մնում է՝ անասնական է: Անո՛ւնըս, Յագո, անո՛ւնս:

ՅԱԳՈ. Պատիվս վկա՛, ես էլ կարծեցի թե մի մարմնական վերք եք ստացել. դա ավելի զգալի է, քան թե անունի վերքը: Անունս ասածը մի անմիտ խաբեություն է, որ հաճախ շահվում է առանց արժանիքի, և կորցվում է առանց հանցանքի: Դուք ոչ մի կերպով ձեր անունը կորցրած չեք լինի, եթե ինքներդ կորցրած չհամարեք: Ի՞նչ ասել է, մա՛րդ-շատ միջոցներ կան զորապետի սիրտը կրկին ձեռք բերելու: Բարկությունիցն է, որ ձեզ առայժմ արձակեց, խոհեմության պատիժ է այդ, ոչ թե ոխի, ինչպես մարդ իր անմեղ շանը ծեծ է տալիս՝ մի գողով առյուծի վախ ազդելու համար: Աղաչեցեք նրան, և նա կհաշտվի:

ԿԱՍՍԻՈ. Ավելի լավ է աղաչեմ, որ մեկ էլ երեսիս շնայե, քան թե մի այնպիսի ազնիվ հրամանատարի գլխին ինձ պես թեթևաոլիկ, հարբեցող և անմիտ մի պաշտոնյա կապեմ: Գինովանա՛լ, թութակի պես դո՛ւրս

տալ, կոխի՞մ սարքել, մեծաբանե՞լ, հայհոյե՞լ, ինքս իմ շվաքիս հետ դատարկախոսե՞լ: Ո՞վ դու գինու աներևույթ ոգի, եթե անուն չունիս, որ քեզ ճանաչեն, թող քեզ դե՛ կոչենք:

ՅԱԳՈ. Ո՞վ էր նա, որին սուր քաշած հալածում էիք: Ձեզ ի՞նչ էր արել:

ԿԱՍՍԻՈ. Չգիտեմ:

ՅԱԳՈ. Կարելի՞ բան է:

ԿԱՍՍԻՈ. Շատ բաներ են միտս գալիս, բայց որոշ ոչինչ. կովեցիներ, բայց ինչո՞ւ, չգիտեմ: Օ՛հ, տե՛ր աստված, մարդ էլ ինքն իր ձեռքով թշնամուն իր բերանը կմտցնե՞, որ խելքը գողանա, մարդ էլ ուրախությամբ, զվարճությամբ, խնջույքով և կեցցեններով ինքզինքը անասունի՞ կփոխարկե:

ՅԱԳՈ. Բայց հիմա հոգ չէ, բավական լավ եք: Ի՞նչպես եղավ, որ սթափվեցաք:

ԿԱՍՍԻՈ. Դե գինովությունը բարեհաճեց իր տեղը տալ Դե բարկության. մի պակասություն ինձ ուղարկում է ուրիշ մեկի մոտ, որ բոլորովին ինքս իմ աչքիս արհամարհելի դառնամ:

ՅԱԳՈ. Չէ՛, դուք շա՛տ խստաբարո եք: Թեև ժամանակը, տեղը և երկրի պայմանները նկատի առնելով՝ շատ պիտի ուզեի, որ այս բանը պատահած չլիներ, բայց հիմա որ եղածը եղած է, աշխատեցեք մի կերպ միջից դուրս գալ:

ԿԱՍՍԻՈ. Եթե հիմա գնամ խնդրեմ, որ պաշտոնս ինձ ետ տա՝ նա ինձ կասե, դու հարբեցող ես: Եթե այնքան բերաններ ունենայի, որքան Հիդրան, այդ տեսակ մի պատասխան բոլորը մեկե՛ն կփակեր: Նախ՝ շենք-շընորհք մարդ լինել, քիչ հետո մի խելագար, և ապա մի անասուն: Օ՛հ, զարմանալի՛: Ամեն ավելորդ բաժակ անիծված բան է, և բովանդակությունը՝ դե է:

ՅԱԳՈ. Չէ՛, չէ՛: Լավ գինին լավ սրտակից ընկեր է, եթե մարդ հետը խելացի կերպով վարվի, այդքան մի՛ վատաբանեք նրան: Բայց, տեղակալ, կարծեմ թե գիտեք, որ ես ձեզ սիրում եմ:

ԿԱՍՍԻՈ. Փորձով տեսա, բարեկամ: Ե՛ս հարբած:

ՅԱԳՈ. Մա՛րդ աստուծո, ամեն մարդու կարող է պատահել, որ մի անգամ գինովանա, ձեզ, ինչպես ուրիշին: Հիմա ասեմ թե ի՞նչ պետք է անեք: Մեր զորապետը հիմա մեր զորապետուհին է: Ա՛յն պատճառով եմ այդպես ասում, որ Օթելլոն իր խելքն ու միտքը բոլորովին տվել է իր կնոջ հատկություններին և շնորհքներին, և բան ու գործ չունի, եթե ոչ նրանց դիտել, և զննել, և պաշտել: Գնացեք ձեր սիրտը բացեք Դեզդեմոնային. աղաչեցեք, պաղատեցեք, և նա ձեզ կօգնե, որ ձեր պաշտոնը ետ ստանաք: Նա այնքան պատրաստակամ, բարեսիրտ, սիրալիր և առատաշնորհ բնավորության տեր է, որ իր բարության համար պակասություն կհամարե, եթե ավելի չտա, քան ինչ որ նրանից խնդրում են: Այս հողը, որ խզվել է ձեր և նրա ամուսնու մեջ՝ աղաչեցեք, որ նա կապկպե: Ես իմ բոլոր ունեցածը՝ գրավ կդնեմ մի գրողի դեմ, որ ձեր սիրո մեջ գոյացած այս պատուվածքը ավելի ամուր կկաշի՝ քան առաջ:

ԿԱՍՍԻՈ. Լավ խորհուրդ ես տալիս:

ՅԱԳՈ. Հավատացեք, դա բխում է իմ սիրո անկեղծութունից և պարկեշտ բարեկամությունից:

ԿԱՍՍԻՈ. Հաստատ գիտեմ: Վաղն առավոտ կանուխ կգնամ Դեզդեմոնայից կխնդրեմ, որ իմ գործը իր ձեռքն առնե: Եթե այս կերպով գլուխ չգա՝ պետք է հույսս կտրեմ իմ բախտից:

ՅԱԳՈ. Իրավունք ունիք: Բարի գիշեր, տեղակալ. պետք է հսկելու գնամ:

ԿԱՍՍԻՈ. Բարի գիշեր, պարկեշտ Յագո:

Կասսիոն գնում է դուռ:

ՅԱԳՈ. Հիմա ո՞վ կասե, թե իմ արածը սրիկայություն է,
 Երբ իմ խորհուրդը անկեղծ, պարկեշտ է,
 Եվ շատ բանավոր, և իսկապես էլ միակ միջոցն է
 Մավրի շընորհը կրկին շահելու: Շատ դյուրին բան է
 Ինքնին տրամադիր Դեզդեմոնային իր կողմը գրավել
 Որևէ պարկեշտ մի աղաչանքով:
 Նա ստեղծված է այնպես բարեվետ, ինչպես տարերքը.
 Եվ ի՞նչ չէ կարող մավրից ստանալ,
 Թեկուզ դա լինեք ուրանալ իր սուրբ մկրտությունը,
 Մեղքի քավության բոլոր նշաններն ու դրոշմները:
 Եվ մավրի հոգին այնպես կապված է իր կընոջ սիրով,
 Որ Դեզդեմոնան կարող է նրան կապել, արձակել,
 Իր ուզածն անել, ինչպես կամենա նրա քրմայքը
 Իբր աստված խաղալ իր մարդու տկար դատողության հետ:
 Ի՞նչպես ուրեմն սըրիկա եմ ես,
 Երբ որ Կասսիոյին խորհուրդ եմ տալիս ա՛յն ուղին ընտրել,
 Որ ճիշտ տանում է դեպ իր օգուտը:
 Ո՞վ դժոխսային դիվաբանություն,
 Երբ սատանաներն սաստիկ: սև մեղքեր ուզում են սաղրել՝
 Նախ հրապուրում են երկնային դեմքով, ինչպես ես այժմ:
 Այնինչ մեկ կողմից այս պարկեշտ խենթը
 Դեզդեմոնայից կըխնդրե իրեն բարեխոս լինել,
 Եվ նա մավրի մոտ թունդ կըմիջնորդե՝
 Ես էլ մյուս կողմից մավրի ականջին այս թույնը կածեմ,
 Թե նա իր մարմնի տենչի համար է,
 Որ ջանք է անում Կասսիոյին բերել:
 Որքան ավելի նա ճիգ գործ դնե հօգուտ Կասսիոյի,
 Այնքան իր վարկը մավրի մոտ կընկնի:
 Այս կերպով նրա անմեղությունը կուպըր կըշինեմ,
 Եվ նրա սրտի հենց բարությունից մի ցանց կըհյուսեմ,
 Որ բոլորին էլ որոգայթ ձգե:

Գալիս է Ռոդրիգոն:

Ի՞նչ կա, Ռոդրիգո:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Երեւի ես այս որսորդության մեջ վազում եմ ոչ թե իբրև որսկան

շուն, այլ միայն նրա՝ համար, որ հաշալով ձայն տամ: Դրամս գրեթե վերջացրի: Այս գիշեր էլ պատվակա՞ն ծեծ կերւա. և կարծեմ արդյունքն այն է լինելու, որ մի քիչ փորձառություն ձեռք բերած կլինեմ. և այսպես, դատարկ գրպանով և մի քիչ ավելի լիքը գլխով կվերադառնամ Վենետիկ:

ՅԱԳՈ. Որքա՞ն թշվառ են անհամբեր մարդիկ:

Ո՞ր վերքն է բուժվել՝ եթե ոչ միայն աստիճանաբար:
Մարդիկ, հո՞ գիտես, խելքով են գործում, ոչ թե դուլթելով.
Խելքն էլ ձգձգող ժամանակի հետ պետք է հարմարվի:
Ի՞նչ, բանդո լավ չէ՞, Կասսիոն քեզ ծեծե՞ց:
Լավ, բայց փոխարեն այդ մի քիչ ծեծի՝
Դու էլ Կասսիոյին լռնդել տվիր:
Շատ բան է աճում արեգակի տակ,
Բայց ամեն պտուղ, որ առաջ ծաղկի, առաջ կըհասնի:
Մի քիչ համբերիր: Տես, լուացել է:
Զբոսանք ու գործ երկար ժամերը կարճացընում են:
Գընա մտիր տուն, գընա ուր որ քեզ տեղ են հատկացրել.
Գընա, ասում եմ:

Ռոդրիգոն գնում է:

Երկու բան էլ կա, որ պետք է անեմ:
Պետք է որ կինըս իր տիրուհու մոտ բարեխոս լինի
Կասսիոյի համար: Կըստիպեմ նըրան, որ այդպես անե:
Իսկ այդ միջոցին ես մավրին կառնեմ մեկդի կըքաշեմ,
Եվ ճի՛շտ, երբ Կասսիոն Դեզդեմոնային խնդրելիս լինի,
Ներս կըմտցնեմ: Հա՛, ձեռ գտա. ոչ դանդաղությամբ
Գործը փշացնենք, ոչ էլ պաղությամբ:

Գնում է դուրս:

ԱՐԱՐՎ ԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Կիպրոս. գղյակի առաջ:

Գալիս են Կասսիոն և մի ֆանի Երաժիշտներ:

ԿԱՍՍԻՈ. Եկեք վարպետներ, այստեղ նվագեցեք:
Ձեր նեղությունը լավ կը վարձատրեմ:
Մի կարճ բան լինի, «Բարի լույս, զորապետ»:

Երաժշտություն:
Գալիս է խեղկատակը:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Էդ ի՞նչ է, վարպետներ, ձեր գործիքները միթե նապոլիի՞ց են
գալիս, որ էդպես քթից են խոսում:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Ի՞նչպես, պարոն, ի՞նչպես: •

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ասեք խնդրեմ, դրանք քամու գործիքներ են, չէ՞:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Իհարկե, պարոն, ի՞նչ ասել կուզի:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Դե որ այդպես զուռն են՝ պոչ էլ կունենան:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Ի՞նչ պոչ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Պարզ բան է, շատ քամու գործիքներ գիտեմ, որոնցից մի պոչ
կա կախված: Բայց, վարպետներ, ահա ձեզ փող: Ջորապետը էնքան
հավանեց ձեր մուգիկը, որ խնդրում է, աստծո՞ւ սիրուն, այդ աղ-
մուկը դադարացնեք:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Լավ, պարոն, էլ չենք ասի:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Եթե կարող եք էնպես ասել, որ ձենը իսկի դուրս չգա՝ սկսեք
նորից. բայց մեր զորապետը, ինչպես ասում են, մուգիկ լսելու շատ
մեծ փափագ չունի:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Ձենք կարող, պարոն:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ուրեմն զուռնաներդ դրեք տոպրակներիդ մեջ, և հայդե՛: Ինչու
որ ես պետք է գնամ. հեռացե՛ք, չքացեք օդի մեջ, հայդե՛:

Երաժիշտները գնում են:

ԿԱՍՍԻՈ. Ականջ դիր, պարկեշտ բարեկամ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ականջ չեմ կարող դնել, բարեկամ, բայց կարող եմ ձեզ լսել:

ԿԱՍՍԻՈ. Խնդրեմ բաց թողնես այդ բառախաղերը: Առ քեզ այս փոքրիկ ոսկին: Եթե այն տիկինը, որ զորապետի կնոջ մոտն է լինում, արդեն վեր է կացել, ասա նրան, թե Կասսիո անունով մեկը խնդրում է նրա հետ խոսել: Կանե՞ս, չէ՞:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Այո, պարոն, վեր է կացել. եթե դեպի էս կողմ վար գա՝ ձեր ասածը նրան կհայտարարեմ:

ԿԱՍՍԻՈ. Խնդրեմ, բարեկամ:

Խեղկատակը դուրս է գնում, գալիս է Յագոն:

Բարև քեզ, Յագո:

ՅԱԳՈ. Ուրեմն այս գիշեր անկողին չե՞ք մտել:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոչ, լույս էր արդեն, երբ բաժանվեցանք:

Ես ինձ թույլ տվի մի մարդ ուղարկել ներսը կնոջը մոտ:

Աղաչանքս այն է, որ մի միջոց տա,

Որ առաքինի Դեզդեմոնային կարենամ տեսնել:

ՅԱԳՈ. Հենց այս բոլորիս կուղարկեմ ձեր մոտ:

Ես էլ իմ կողմից մի բան կըհնարեմ,

Որ մավրին առնեմ և մեկդի տանեմ,

Որպեսզի ձեր գործն ու ասուլիսը անխափան լինի:

ԿԱՍՍԻՈ. Շատ շնորհակալ եմ:

Յագոն գնում է:

Երբեք ես այսքան բարի ու պարկեշտ մի ֆլորենտիացի Գեռ չեմ ճանաչել:

Գալիս է էմիլիան:

ԷՄԻԼԻԱ.

Բարև, տեղակալ.

Ցավում եմ, որ ձեզ այդպես անախորժ բան է պատահել:

Բայց հոգ չէ, շուտով կարգի կըդրվի:

Մավրն ու իր կինը այդ մասին էին հենց այժմ խոսում:

Տիրուհիս սաստիկ պաշտպանում է ձեզ.

Իսկ մավրն ասում է, թե նա, որին դուք վիրավորել եք,

Այստեղ Կիպրոսում շատ ազգականներ և համբավ ունի,

Եվ ինքն ստիպված խոհեմությունից՝

Պետք է անպատճառ ձեզ հեռու պահե.

Բայց նա պնդում է, թե սիրում է ձեզ,

Եվ կարիք չունի ուրիշ միջնորդի,

Բացի սեփական իր համակրանքից,

Եվ հենց առաջին պատեհ առիթը ձեռքից չի փախցնի

Ձեր պաշտոնը ձեզ հետ տալու համար:

ԿԱՍՍԻՈ.

Լավ, բայց խնդրում եմ,

Եթե կարծում եք, որ անհարմար չէ, և կարելի է,

Մի առիթ տաք ինձ, որ երկու բոլոր Դեզդեմոնային

Առանձին տեսնեմ:

ԷՄԻԼԻԱ. Ներս եկեք, խնդրեմ:
 Ես ձեզ կըտանեմ մի տեղ, ուր ազատ
 Ձեր սրտի ուզածն ասել կարենաք:
 ԿԱՍՍԻՈ. Շնորհապարտ եմ ձեզ:

Գնում են:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մի սենյակ գղջակում:

Գալիս են Օթելլոն, Յագոն և մի ֆանի ազնվականներ:

ՕԹԵԼԼՈ. Այս նամակները նավապետին տուր,
 Եվ ասա նրան, որ հարգանքներըս հայտնե սենատին:
 Այդ անելուց ետ՝ եկ և ինձ գտիր պատնեշի վրա,
 Այնտեղ ման կըգամ:

ՅԱԳՈ. Շատ բարի, տեր իմ:
 ՕԹԵԼԼՈ. Պարոններ, կուզե՞ք այն ամրությունը տեսնելու գնանք:
 ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Կըսպասավորենք ձերըդ հարգություն:

Գնում են:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Դղջակի առաջ:

Գալիս են Դեզդեմոնան, Կասսիոն և Էմիլիան:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Դե՛հ, միամիտ կաց, սիրելի Կասսիո,
 Ձեռքիցս եկածը կանեմ քո համար:
 ԷՄԻԼԻԱ. Արեք, տիրուհի: Իրա՛վ, ամուսինս այնպես տխրել է,
 Որ կարծես գործը իրենը լինի:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՛նչ ազնիվ մարդ է:
 Միամիտ կացեք, ես այնպես կանեմ, որ տերըս և դուք
 Առաջվա նըման բարեկամ լինեք:
 ԿԱՍՍԻՈ. Բարեսի՛րտ տիկին,
 Միքայել Կասսիոն կա և կըմընա ձեր անկեղծ ծառան՝
 Ի՛նչ էլ գլխին գա:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այո, լավ գիտեմ: Շնորհակալ եմ:
 Գիտեմ, ամուսնուս սրտանց սիրում եք. հին ծանոթներ եք.
 Եվ վստահ եղեք, նա այնքան միայն հեռու կըմընա,
 Որքան որ պետք է իբր խոհմություն:

ԿԱՍՍԻՈ.

Այո, բայց, տիկին,
Այդ խոհեմությունը կարող է երկա՛ր, շա՛տ երկար տևել,
Կամ թե այնպիսի ջրրիկ և անհյուսթ կերակրով սնվիլ,
Կամ դիպվածներից նոր ծնունդ առնել,
Որ, ես բացակա և տեղս ուրիշին տրված լինելով՝
Իմ զորապետը կարող է սերըս և ծառայությունս
Իսպառ մոռանալ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ.

Չէ՛, միամիտ կաց.

Այս էմիլիայի ներկայությունը քեզ խոսք եմ տալիս,
Որ քո պաշտոնը ետ կըտրվի քեզ: Ապահով եղիր:
Երբ բարեկամի մի բան խոստանամ՝
Խոսքըս կըպահեմ մինչ վերջին կետը.
Էլ հանգստություն չեմ տա ամուսնուս,
Քունը կըկտրեմ մինչև մեղմանա,
Այնքան կըխոսեմ, մինչև սպառեմ համբերությունը.
Նրա անկողինը դպրոց կըշինեմ,
Եվ ճաշարանը՝ խոստովանարան.
Ամեն խնդրի մեջ Կասսիոյի գործը կըխառնեմ անվերջ:
Ուրեմըն, Կասսիո, գընա ուրախ կաց,
Քո միջնորդուհին պատրաստ է մեռնել, քան դատրդ լքել:

Հեռվից գալիս են Օրելլոն և Յագոն:

ԷՄԻԼԻԱ. Տիկին, տերս եկավ:

ԿԱՍՍԻՈ. Տիկին, թույլ տվեք արձակուրդ խնդրել:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ինչո՞ւ. կաց և տես ի՞նչպես եմ խոսում:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոչ այժմ, տիկին: Ինձ վատ եմ զգում,

Եվ աննպաստ եմ սեփական դատիս:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Լավ, այնպես արա՝ ինչպես ուզում ես:

Կասսիոն գնում է դուրս:

ՅԱԳՈ. Սա ինձ դուր չեկավ:

ՕԹԵԼԼՈ. Հը՞, ի՞նչ ես ասում:

ՅԱԳՈ. Ոչինչ, ազնիվ տեր. կամ եթե... չգիտեմ թե ինչ...

ՕԹԵԼԼՈ. Կասսիոն չէ՛ր միթե, որ իմ կնոջից հիմա բաժանվեց:

ՅԱԳՈ. Կասսիո՞ն. ոչ, տեր իմ, չեմ կարող կարծել,

Որ նա այս ձևով դուրս կըսողոսկեր հանցավորի պես՝
Հենց որ ձեզ տեսներ:

ՕԹԵԼԼՈ. Նա էր, վստահ եմ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչպես ես, հոգիս:

Հենց այս ըոպեիս ես խոսում էի մի խնդրողի հետ,

Որ քո շընորհից զրկված լինելով՝ հավվում մաշվում է:

ՕԹԵԼԼՈ. Ո՞ւմն ես ակնարկում:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ո՞ւմը, Կասսիոյին, քո տեղակալիդ: Իմ բարի տերըս,
Եթե շնորհք ունիմ կամ կարողություն սիրտդ շարժելու՝

խնդրում եմ իսկույն հաշտվես նըրա հետ:
Թե ճիշտ չըլինի, որ նա իսկապես նվիրված է քեզ,
եվ մեղանչել է անգիտությունից, ոչ գիտակցորեն՝
ես անհմուտ եմ մի պարկեշտ երես ճանաչելու մեջ:
Աղաչում եմ քեզ, ետ կանչիր նըրան:

ՕԹԵԼԼՈ. Նա՞ էր այստեղից դուրս գնացողը:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ.

Այո, նա ինքն էր,

Այնպես ընկճված, որ իր տխրության մի մասն ինձ թողեց,
Որ իր հետ ցավիմ: Քաղցրիկ սիրական, ետ կանչիր նրան:

ՕԹԵԼԼՈ. Ոչ այժմ, անուշիկ, մի ուրիշ անգամ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Բայց շուտո՞ւմ:

ՕԹԵԼԼՈ.

Այո, ավելի շուտով, երբ դու ես խնդրում:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Այս գիշեր ընթրիքի՞ն:

ՕԹԵԼԼՈ.

Ոչ, այս գիշեր ոչ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Լավ, վաղը ճաշի՞ն:

ՕԹԵԼԼՈ.

Ես վաղը ճաշին տանը չեմ լինի:

Գնդապետներին պետք է հանդիպեմ բերդաքաղաքում:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Դե լավ, ուրեմն վաղը ընթրիքին.

Կամ երեքշաբթի առավոտ, կամ թե նույն օր կեսօրին,

Կամ թե գիշերը, կամ շորեքշաբթի:

Խնդրեմ, օրն ասա, բայց ոչ ավելի քան թե երեք օր:

Հավատացնում եմ, շատ է զղջացել.

Եվ նըրա մեղքը, մեր սովորական դատելու ձևով,

— Թեև, ապում են, կովի ժամանակ

Պետք է ամենեն ընդունակները օրինակ դառնան —

Գրեթե մի մեղք չէ, որ արժանի լինի մասնավոր պատժի:

Ե՛րբ կարող է գալ, ասա, Օթելլո: Ինքս ինձ ասում եմ,

Ի՞նչ կա աշխարհում, որ ինձնից խնդրես՝ և ես քեզ մերժեմ,

Կամ թե այդ ձևով տատամսած կանգնեմ:

Ի՞նչ մեծ բան է որ... սա նույն Կասսիոն է,

Որ միշտ քեզ հետ էր՝ երբ գալիս էիր սիրախոսելու:

Եվ որքա՞ն անգամ, երբ ես քեզ մի քիչ բամբասում էի՝

Քո կողմն էր բռնում, և հիմա որքա՞ն դժվար է դարձել

Նըրան ետ բերել: Հավատացնում եմ, շատ բան կանեի...

ՕԹԵԼԼՈ. Բավ է, խնդրում եմ: Թող գա երբ ուզես:

Ոչինչ չեմ կարող մերժել քեզ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ.

Ի՞նչ խոսք. դա մի շնորհ չէ:

Դա այնպես բան է, որպես թե խնդրեմ, որ ձեռնոց հագնես,

Կամ սննդարար կերակուր ուտես, կամ քեզ տաք պահես,

Կամ մի բան անես սեփական անձիդ և օգտիդ համար:

Չէ՛, եթե մի օր մի բան աղերսեմ,

Որով ուզենամ քո սերը փորձել՝

Դա պիտի լինի խի՛ստ ծանրակշիռ, խի՛ստ դժվար մի բան,

Որի շնորհելը սարսափելի է:

ՕԹԵԼԼՈ.

Ոչինչ չեմ մերժի.

Որի փոխարեն ես էլ քեզանից այս բանն եմ խնդրում.

Մի քանի ընդհատումներ թող ինձ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչ անեմ, մերժե՞մ: Ոչ, մընաս բարով, սիրելի տերըս:

ՕԹԵԼԼՈ. Գնաս բարով, հոգիս. ես իսկույն կըգամ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Գնանք, էմիլիա. — Թող այնպես լինի, ինչ հաճո է քեզ.

Ի՞նչ էլ որ լինես՝ հնազանդ եմ ընդմիշտ:

Դեզմոնան և էմիլիան գնում են:

ՕԹԵԼԼՈ. Անգի՛ն արարած, դեռ ատեն հոգիս թե քեզ չեմ սիրում,

Եվ երբ չըսիրեմ՝ ապա քառսը վերադարձել է:

ՅԱԳՈ. Ազնիվ տեր...

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ է, Յագո:

ՅԱԳՈ. Երբ տիկնոջ տունը հաճախում էիք՝

Միքայել Կասսիոն գիտե՞ր ձեր սերը:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, սկզբից գիտեր մինչև վերջ: Ինչո՞ւ ես հարցնում:

ՅԱԳՈ. Ոչինչ, իմ մտքի գոհացման համար.

Մի վատ բան չըկա:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ մտքիդ, Յագո:

ՅԱԳՈ. Ես չգիտեի, թե նա տիկնոջ հետ ծանոթ է եղել:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, ծանոթ էր, և հաճախ նա էր միջնորդը մեր մեջ:

ՅԱԳՈ. Իրա՞վ:

ՕԹԵԼԼՈ. Իրա՞վ, հա, իրա՞վ, միթե դուրս մեջ մի բա՛ն ես տեսնում:

Միթե պարկեշտ չէ՞:

ՅԱԳՈ. Պարկե՛շտ, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Պարկեշտ, հա, պարկեշտ:

ՅԱԳՈ. Որքան ես գիտեմ, նա պարկեշտ մարդ է:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ ես մտածում:

ՅԱԳՈ. Մտածո՞ւմ, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Մտածո՞ւմ, տեր իմ:

Երկինքը վկա՛, արձագանքի պես ասածս է կրկնում:

Կարծես թե մտքում մի ճիվաղ ունի,

Այնպես սոսկալի, որ կարելի չէ ուրիշին ցույց տալ:

— Անպատճառ մի բան ուզում ես ասել:

Հենց այս ընդհատում, երբ Կասսիոն գրնաց իմ կնոջ մոտից,

Այսպես ասացիր, «Սա ինձ դուր չեկավ»: Ի՞նչը դուր չեկավ:

Եվ երբ ասացի, թե նա իմ սիրո բոլոր ընթացքում

Խորհրդակիցս էր՝ ասացիր «Իրա՞վ»:

Հետո ունեքերդ այնպես կծկեցիր և ժողովեցիր,

Կարծես ահեղի մի միտք թաղեցիր ուղեղիդ մեջը:

Թե ինձ սիրում ես՝ ցույց տուր ինձ միտքդ:

ՅԱԳՈ. Տեր իմ, դուք գիտեք, որ սիրում եմ ձեզ:

ՕԹԵԼԼՈ. Կարծեմ սիրում ես. և որովհետև գիտեմ թե սիրտդ

Լեցուն է սիրով և պարկեշտությամբ,

Եվ ամեն մի բառ ասելուց առաջ չափում կշռում ես,
 Հենց այդ պատճառով այդ ընդհատումներդ
 Ինձ է՛լ ավելի երկյուղ են ազդում:
 Այդ տեսակ բաներ մի կեղծ ու խարդախ սրբիկայի մեջ
 Շատ սովորական ձևացումներ են.
 Բայց մի մարդու մեջ, որ ուղղամիտ է՝
 Դրրանք թաքնըված մեղադրանքներ են սրտից դուրս բխած,
 Որ կիրքը զսպել չէ կարողանում:

ՅԱԳՈ. Ինչ որ Կասսիոյին վերաբերում է՝

Կարող եմ երգվել, որ պարկեշտ մարդ է:

ՕԹԵԼԼՈ. Ես էլ եմ կարծում:

ՅԱԳՈ. Բայց պետք է մարդիկ հենց այն լինեին, ինչ որ թվում են.

Կամ նրանք որ շեն, շատ լավ կըլինեն, որ չըթվային:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, ամեն մարդ պետք է ա՛յն լինեի, ինչ որ թվում է:

ՅԱԳՈ. Ես էլ այդ ձևով կարծեմ թե Կասսիոն մի պարկեշտ մարդ է:

ՕԹԵԼԼՈ. Զէ՛, այդ բանի մեջ մի ուրիշ բան կա:

Խնդրեմ, խոսիր ինձ որպես թե ինքըդ քեզ հետ ես խոսում,
 Եվ որոճում ես մտամտութենքերդ:

Տուր ամենավատ մտածումներիդ ամենավատ բառեր:

ՅԱԳՈ. Բայց ոչ, ներեցեք, սիրելի տեր իմ,

Թեև ամեն կերպ ծառայություններ պարտական եմ ձեզ,

Բայց պարտ չեմ մի բան, որի մեջ նույնիսկ գերին ազատ է:

Մտքե՛րըս հայտնել: Վա՛հ, գուցե ստոր, սխալ մտքեր են:

Ո՛ր պալատն է այն, ուր անարգ բաներ ներս չըսողոսկեն.

Ո՛վ ունի մի կուրծք այնպես անապակ,

Ուր կեղտոտ խոհեր ատյան չըկազմեն,

Եվ օրինավոր խորհուրդներին կից դատի չըբազմեն:

ՕԹԵԼԼՈ. Յագո, դավաճան եղած կըլինես բարեկամիդ դեմ՝

Եթե կասկածես, որ մարդիկ նըրան անիրավում են,

Եվ հեռու պահես մտածումներդ նըրա ականջից:

ՅԱԳՈ. Բայց աղաչում եմ... գուցե սխալ են ենթադրածներըս,

Եվ պետք է ասեմ, թե մի ախտ է դա իմ բընության մեջ՝

Հանցավոր բաներ տեսնել ամեն տեղ: Եվ իրա՛վ, հաճախ

Կասկածոտ միտքըս մեղք է համարում բաներ, որ մեղք չեն:

Խնդրում եմ, որ ձեր խոհեմությունը դեռ ուշ չըգարձնե

Մի մարդու վրա, որ այնքան հոռի կարծիքներ ունի,

Եվ ոչ էլ նըրա ցրիվ, անհաստատ նկատածները

Իզուր ձեր համար գլխացավ շինեք:

Դա ոչ պատշաճ է ձեր անդորրության, ոչ էլ ձեր օգտին,

Ոչ իմ մարդկության և պարկեշտության, ոչ էլ իմ խելքին,

Որ ձեզ իմացնեմ իմ խորհուրդները:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ ես ուզում ասել:

ՅԱԳՈ. Բարի անունը, ազնիվ տեր, մարդու... և կնոջ համար

Ամենն ազնիվ գոհարն է հոգու:

Վ. Շեքսպիր, Հնտիր երկեր, հ. 1—11

Ով որ քսակըս գողանա՝ քիչ բան դողացած կլինի:
 Մի ինչ է, ոչինչ: Իմս էր, նըրանն է,
 Եվ հազարների գերին է եղել:
 Բայց ով ինձանից անունըս շորթե՝
 Մի բան կըշորթե, որ բընավ նըրան չի հարստացնի,
 Իսկ ինձ իսկապես կաղքատացրնէ:

ՕԹԵԼԼՈ. Երկի՜նքն է՝ վկա, պետք է իմանամ մտածումներդ:

ՅԱԳՈ. Չե՛ք կարող, նույնիսկ եթե իմ սիրտը ձեր ձեռքում լիներ,
 Եվ չեք իմանա՝ քանի իմս է նա:

ՕԹԵԼԼՈ. Հա՛...

ՅԱԳՈ. Օհ, զգո՛ւյշ, տեր իմ, խանդոտությունից:

Դա այն ճիվաղն է կանաչ աչքերով,
 Որ ինքն է ստեղծում այն կերակուրը, որով սնվում է:
 Երանելի է այն ամուսինը,
 Որ լավ դիտակ է իր անբախտությունն,
 Սակայն չէ սիրում իրեն խաբողին:
 Բայց ո՛հ, ինչպիսի դժոխք բուսե՛նք պետք է ապրի նա,
 Որ թե՛ սիրահար, թե՛ խանդահար է,
 Ով կասկածում է, բայց այնուհանդերձ սիրում է սաստիկ:

ՕԹԵԼԼՈ. Օ՛հ, թշվառություն:

ՅԱԳՈ. Աղքատ, ու գոհը հարուստ է, և շա՛տ:

Բայց ով անդադար աղքատանալու երկյուղի մեջ է,
 Այն մարդու համար անսահման գույքն էլ այնպես աղքատ է,
 Ինչպես ձմեռը: Ողորմա՛ծ երկինք,
 Փրկիր նախանձից իմ բուրբ տոհմին:

ՕԹԵԼԼՈ.

Բայց, ի՞նչ պետք է դա:

Կարծում ես թե ես նախանձոտ մարդու կյանք կըվարեի՞,
 Ամեն նոր լուանի նոր կասկածներով կըհետևեի՞:

Երբե՛ք: Մի անգամ կասկած հղանալ՝ իսկույն վճռել է:

Դու ինձ այժի հետ կարող ես փոխել՝

Եթե այդպիսի փրունու փշած ենթադրություններ
 Իմ հոգու համար բան ու գործ չինեմ, քո ասած ձևով:

Մարդ չէ կարող ինձ խանդոտ դարձընել

Ասելով թե կինս գեղեցկուհի է, սիրում է ճաշկերույթ

Եվ ընկերություն. ազատ է խոսում.

Գիտե լավ երգել, նվագել, պարել:

Երբ կինը լավ է՝ դըրանք բոլորը լավություններ են:

Եվ ոչ էլ իմ քիչ արժանիքներն են,

Որ ամենափոքր վախն են ինձ ազդում,

Կամ կասկած տալիս, թե նա ինձանից օտարացել է:

Աչք ունեք, տեսավ, և ինքն ընտրեց ինձ:

Ոչ, Յագո. պետք է կասկածից առաջ մի բան նկատեմ,

Կասկածից հետո՝ պետք է հաստատեմ,

Եվ երբ հաստատվի, ոչինչ չի մընա,

Հեռո՛ւ ինձանից կ' սեր, կ' նախանձ:

ՅԱԳՈ. Շատ լավ, ուրախ եմ: Ուրեմըն հիմա ազատ կարող եմ

Անձնվիրություն ու սերըս ցույց տալ:

Քանի որ հիմա պարտ եմ ճիշտ խոսել, ահա խորհուրդըս:

Ես դեռ չեմ խոսում ապացույցներից.

Աչքներըդ բացեք ձեր կընոջ վրա:

Ջննեցեք նըրան, թե Կասսիոյի հետ ի՛նչպես է վարվում:

Նայեցեք այսպես, ոչ խանդոտի պես, ոչ էլ միամիտ:

Ես չէի ուզի, որ ձեր վեհանձնը և ազնիվ սիրտը

Հենց իր բընածին բարություն համար շահագործըվի:

Աչքներըդ բացեք. մեր երկրի բարքերն ինձ լավ ծանոթ են:

Վենետիկում կանայք չեն քաշվում երբեք երկնքին ցույց տալ

Իրենց ախտերը՝ միայն թե ծածկեն ամուսիններից.

Նըրանց մոտ խիղճը ոչ թե շանելն է, այլ թաքցնելը:

ՕԹԵԼԼՈ. Այդպե՛ս ես կարծում:

ՅԱԳՈ. Իր հորը խաբեց՝ ձեզ հետ պսակվեց.

Երբ ցույց էր տալիս, թե դողդողում է և զարհուրում է

Ձեր ականարկներից՝ ուղղակի նըրանց սիրահարված էր:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, այդպես է:

ՅԱԳՈ. Ուրեմն հասկացեք:

Նա որ լինելով այդքան դեռահաս՝ այդպես լավ կեղծեց,

Եվ հոր աչքերը այնպես կուրացրեց,

— Խեղճը կարծում էր կախարդություն կար —

Բայց վատ եմ անում: Շատ աղաչում եմ, որ ներող լինեք

Ձեզ այսքան սաստիկ սիրելու համար:

ՕԹԵԼԼՈ. Յագո, քեզ ընդմիշտ երախտապարտ եմ:

ՅԱԳՈ. Տեսնում եմ, որ այս ձեզ մի քիչ հուզեց:

ՕԹԵԼԼՈ. Ոչ, բընավ, բընավ:

ՅԱԳՈ. Իրա՛վ, կարծում եմ: Հույս ունիմ, որ դուք այս խոսվածները

Իմ սերից բխած պիտի համարեք:

Բայց նկատում եմ, որ շատ եք հուզվել:

Պետք է ձեզ խնդրեմ, որ իմ ասածներն այնքան ձիգ չըտաք,

Որ շոշափելի փաստի ձև առնեն,

Ոչ էլ ավելի ծավալ տաք նրանց, քան մի կասկածի:

ՕԹԵԼԼՈ. Միամիտ եղիր:

ՅԱԳՈ. Թե այդպես անեք, սիրելի տերըս,

Խոսքերս այնպես վատ մի հետևանքի կարող են հասնել,

Որ շատ հեռու է իմ մտածումից:

Միքայել Կասսիոն լավ բարեկամս է...

Տեր իմ, տեսնում եմ, որ վրդովված եք:

ՕԹԵԼԼՈ. Ոչ, վրդովված չեմ:

Ձեմ կարող կարծել, որ Դեզդեմոնան առաքինի չէ:

ՅԱԳՈ. Շա՛տ ապրի այդպես. դուք էլ շա՛տ ապրեք այդ գաղափարով:

ՕԹԵԼԼՈ. Սակայն և այնպես գուցե բնությունը ճամփից շեղվելով...

ՅԱԳՈ. Հա՛, բանն էլ այդ է. ինչպե՛ս, օրինակ — թողեք պարզ խոսեմ —
 Մերժել իր ձեռքը այնքան շատերին՝
 Իր երկրի, դուլնի և աստիճանի փեսացուներին,
 Մինչդեռ տեսնում ենք, որ բնության մեջ
 Միշտ էլ նմանը նմանն է սիրում...
 Փո՛ւհ, մարդ կարող է դարձելի մի տենչ հոտոտել այդտեղ,
 Կեղտոտ հակումներ, անբնական մտքեր: Բայց ներեցեք ինձ.
 Ոչ թե ուղղակի ակնարկությունըս նրա մասին է.
 Թեև վախ ունիմ, որ նրա կամքը
 Վերադառնալով իր ավելի լավ դատողությանը՝
 Ձեզ իր երկրացի տղամարդկանց հետ սկսի չափել,
 Եվ գուցե զոչա:

ՕԹԵԼԼՈ. Մնաս բարով, մնաս բարով:
 Եթե մի նոր բան նկատես՝ լուր տուր:
 Կընդդ էլ ասա, որ նա էլ դիտե: Հեռացիր, Յագո:

ՅԱԳՈ. (Հեռանալով) Թույլ տվեք, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ես ինչո՞ւ պետք է ամուսնանայի:

Այս պարկեշտ մարդը շատ բան է տեսնում և շատ բան դիտե,
 Անշուշտ ավելի, քան թե հայտնում է:

ՅԱԳՈ. (Վերադառնալով) Տե՛ր իմ, կուզեի հայցել ձեզանից,
 Որ այս խնդիրը սըրանից ավել չըպրպտեիք,
 Թողեք ժամանակին: Թեև հարմար է,
 Որ Կասսիոն կրկին իր գործին կանչվի,
 Քանի որ այնպես ընդունակ է նա իր պաշտոնի մեջ,
 Բայց եթե հաճեք առաջժամ նրան հեռացած պահել,
 Այդպես կարող եք լավ զննել նրան
 Եվ այն միջոցը, որ գործ կըդրեն,
 Տեսնել թե ձեր կինն արդյոք շատ սաստիկ, անհամբեր կերպով
 Չի՞ ստիպի արդյոք, որ նրան կրկին պաշտոնի կանչեք.
 Դրանից շատ բան հայտնի կըլինի: Մինչև այդ, տեր իմ,
 Դուք խիստ հոռետես համարեցիք ինձ կասկածներին մեջ.
 — Եվ իսկապես էլ լուրջ երկյուղ ունիմ, որ հենց այդպես եմ —
 Եվ ձեր կընդը անմեղ հաշվեցեք, աղաչում եմ ձեզ:

ՕԹԵԼԼՈ. Լավ, մի վախենա, խոհեմ Կըլինեմ:

ՅԱԳՈ. Նորեն խնդրում եմ արձակուրդ շնորհեք:

Գնում է:

ՕԹԵԼԼՈ. Արտաքո կարգի պարկեշտ մարդ է սա. և հմուտ մտքով՝
 Գիտե մարդկային ամեն մի գործի բուն էությունը:
 Եթե համոզվիմ, որ բազես կրկին վայրիացել է՝
 Թեկուզ իմ սրտի լարերից լինեն նրա կապերը՝
 Դարձյալ սուլելով կարձակեմ նրան դեպի հողմն ի վար,
 Գընա իր բախտին իրեն որս ճարե՞լ:
 Գուցե պատճառը այն է, որ սև եմ,
 Կամ այն, որ չունիմ այն խոսակցության փափուկ ձևերը,

Որոնք հատուկ են բանասարկուներին,
 Կամ այն, որ արդեն իջնում եմ դեպի ծերության ձորը,
 — Թեպետ և ոչ շատ — որ նա հեռացավ:
 Այո, խաբված եմ, և միակ ճարձս նրան ատեն է:
 Անիծյա՛լ լինի ամուսնությունը,
 Որ այդ փափկասուն արարածներին մերը չըկարծենք,
 Երբ պատկանում են միմիայն իրենց ախորժակներին:
 Լավ է գորտ լինեմ, ապրեմ նկուղի արտաշնչությամբ,
 Քան թե գիտենամ, որ մի անկյուն կա իմ սիրածի մեջ
 Ուրիշի համար: Եվ սակայն, դա է մեծերի բախտը.
 Նրանք նըվազ են առանձնաշնորհված, քան ստոր մարդիկ,
 Դա անխուսելի ճակատագիր է, ճիշտ ինչպես մահը:
 Այս երկճյուղանի անբախտությունը վիճակվում է մեզ
 Հենց աշխարհ գալիս:

Գալիս են Դեզեմոնան և էմիլիան:

Թե սա կեղծ լինի՝ ապա երկինքը ինքզինքն է ծաղրում:
ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ո՛ւր ես, սիրելիս: Ճաշը պատրաստ է,
 Եվ քո հրավիրած կղզեցիները քեզ են սպասում:

ՕԹԵԼԼՈ. Պարսավելի եմ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ինչո՞ւ է ձայնդ այդպես նվաղել:

Հիվա՞նդ ես, ի՞նչ է:

ՕԹԵԼԼՈ. Մի ցավ եմ զգում այստեղ ճակատիս:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Անքնություն է, ոչինչ, շուտ կանցնի:

Թող ամուր կապեմ, մեկ ժամում կանցնի:

ՕԹԵԼԼՈ. Այդ թաշկինակը փոքր է. թող կենա:

Ձեռքով քաշկիմակը հեռացնում է, որ ընկնում է ցած:

Գալիս եմ քո հետ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Սաստիկ ցավում եմ, որ անհանգիստ ես:

Օրելլոն և Դեզեմոնան զնում են:

ԷՄԻԼԻԱ. Ի՛նչ լավ, որ գտա այս թաշկինակը,

Մավրի առաջին հիշատակն է սա Դեզդեմոնային:

Շողորթ ամուսինս ինձ հարյուր անգամ ասել, խնդրել է,

Որ ես գողանամ. բայց իմ տիրուհին

Այնպես սիրում է այս հիշատակը,

— Օթելլոն նրան երգվեցրել է, որ լավ պահպանե —

Որ նա շարունակ ձեռքին է պահում,

Եվ համբուրում է, հետն էլ խոսում է:

Պետք է բանվածքը օրինակել տամ Ցագոյի համար:

Ի՛նչ բանին է պետք, ասված է գիտակ, ոչ ես: Ես միայն

Ուզում եմ նրա քմահաճույքը կատարած լինել:

Գալիս է Ցագոն:

ՅԱԳՈ. Վա՛հ, ի՞նչ էս անում այստեղ մեն-մենակ:

ԷՄԻԼԻԱ. Լավ, մի՛ մրթմրթա: Յադո, քեզ համար մի բան եմ պահել:

ՅԱԳՈ. Ինձ համար մի բա՛ն: Է՛հ, ի՛նչ կլինի:

ԷՄԻԼԻԱ. Հա՛:

ՅԱԳՈ. Մի հիմար կին:

ԷՄԻԼԻԱ. Հա՛, հա՛, հենց ա՛յդքան:

Ի՛նչ կըտաս, եթե այն թաշկինակը...

ՅԱԳՈ. Ո՛ր թաշկինակը:

ԷՄԻԼԻԱ. Վա՛հ, Օթելլոյի առաջին բնօձան.

Այն, որ շարունակ ստիպում էիր, որ դողանայի:

ՅԱԳՈ. Հը՛, գողացե՛լ ես:

ԷՄԻԼԻԱ. Ոչ, երկինք վկա, անդգուշությամբ ձեռքից վար ձգեց,
ես էլ պատահմամբ այնտեղ լինելով՝ դետնից վեր առի:
Տես, տես:

ՅԱԳՈ. Ի՛նչ լավ աղջիկ ես: Ինձ տուր, խնդրում եմ:

ԷՄԻԼԻԱ. Բայց ի՛նչիդ է պետք, որ այնքան սաստիկ հորդորում էիր,
որ գողանայի:

ՅԱԳՈ (Չեոֆիցը հափշտակելով) Դա քո ի՛նչ գործն է:

ԷՄԻԼԻԱ. Եթե կարևոր բանի համար չէ, ետ տուր: Խեղճ տիկին,
Կըխեղագարվի երբ որ նկատե, թե կորցրել է:

ՅԱԳՈ. Այնպես ձևացրու, որ դու չես տեսել. պետք ունիմ սըրան:
Գընա, հեռացիր:

Էմիլիան գնում է:

Պետք է այս ձգեմ Կասսիոյի տունը, որ ինքը գտնե:

Օդի պես թեթև աննշան բաներ՝ խանդոտի աչքին

Սուրբ գրքի նման ուժեղ փաստեր են:

Սա շատ բան կա՛ն: Մավրը իմ թույնից արդեն փոխվում է:

Վատ կասկածները իրենց բընույթով այն թույներիցն են,

Որոնք սկզբում բընավ համ չունին,

Բայց երբ արյան վրա մի քիչ ազդում են՝

Այրում են ինչպես ծծումբի հանքեր:

Հա՛, հա՛, չասացի՛: Ահա գալիս է:

Հեռվից գալիս է Օթելլոն:

Գընա՛, ոչ մեկոն և ոչ մանդրագոր,

Ոչ էլ աշխարհի բոլոր թմրաբեր օշարակները

Կարող են կրկին ետ տալ երեկվա քո անուշ քունը:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՛նձ դավաճանել, հա՛, հա՛:

ՅԱԳՈ. Վա՛հ, ի՛նչ է. թողեք, զորապետ:

ՕԹԵԼԼՈ. Կո՛րիր, դո՛ւրս կորիր: Տանջանքի անվին կապել ես դու ինձ:

Երդվում եմ, լավ է շատ խաբված լինել,

Քան քիչ գիտենալ:

ՅԱԳՈ. Ի՛նչպես թե, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Նըրա լըրբության գողցած ժամերից ի՞նչ լուր ունեի.
 Ես չէի տեսնում, չէի մտածում. դա ինձ չէր նեղում.
 Հաջորդ դիշերը լավ քընում էի, անհոգ և ուրախ.
 Կասսիոյի պաշերը չէի տեսնում նըրա շրթունքին:
 Երբ որ մի մարդուց մի բան գողանան, և նա այդ չըզգա,
 Թող անգետ մընա, և նըրա համար գողություն չըկա:

ՅԱԳՈ. Ցավում եմ, որ դուք այդպես եք խոսում:

ՕԹԵԼԼՈ. Օ՛հ, ես երջանիկ եղած կլինեի՝
 Եթե ընդհանուր զորաբանակը, բանվոր, և այլն
 Ամեն ոք նըրա անուշ մարմինը ճաշակած լիներ՝
 Միայն թե ինքըս լուր չունենայի:
 Իսկ այժմ, մնա՛ս բարով, ընդմիջտ, անդո՛րր միտք,
 Մնաս բարով՝ սրտի դոհունակությո՛ւն,
 Մնացե՛ք բարով, ցցունքով գունդե՛ր, մե՛ծ պատերազմներ,
 Որ դարձընում եք փառասիրությունն առաքինություն.
 Մընացե՛ք բարով, վընջո՛ւն նժույգ, շոնչո՛ւն շեփոր,
 Ոգեվա՛ռ թմբուկ, և ականջ պատռող սըրինգ սըրաձայն,
 Դրոշա՛կ արքունի, ամեն սարք ու կարգ,
 Պերճությո՛ւն, հանդե՛ս, և շո՛ւք փառահեղ պատերազմների,
 Եվ դո՛ւք, մահասփյուռ գոռ մեքենանե՛ր, բիրտ կոկորդներով,
 Դուք որ կեղծիքն եք անմահ Դիոսի ահեղ որոտման,
 Մընացե՛ք բարով: Այլևս Օթելլոն զբաղմունք չունի:

ՅԱԳՈ. Կարելի՞ բան է:

ՕԹԵԼԼՈ. Դու, թշվառական, պետք է հաստատես, որ կինըս բող է.
 Լավ իմացիր այդ. պետք է ակներև ապացույց տաս ինձ.
 Թե ոչ, երդվում եմ հավիտենական հոգուս արժեքով,
 Լավ էր քեզ համար շուն ծընված լինել,
 Քան թե հաշիվ տալ իմ զարթնած ոխին:

ՅԱԳՈ. Բանն այստե՞ղ հասավ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ցույց տուր ինձ աչքով, կամ գոնե այնպես հաստատիր դու այդ,
 Որ ցուցման վըրա մի տեղ չըմընա, մի կեռ չըմընա,
 Մեկ հատիկ կասկած կախ տալու համար:
 Թե ոչ, վա՛յ կյանքիդ:

ՅԱԳՈ. Բայց, ազնի՛ւ տերըս...

ՕԹԵԼԼՈ. Թե ուզեցել ես նըրան զրպարտել և ինձ չարշարել՝
 Էլ մի՛ աղոթիր. բա՛ց թող այլևըս ամեն ապաշավ,
 Սոսկանք կուտակիր սոսկանքի գլխին,
 Գործեր կատարիր, որ երկինքը լա, և երկիրն ապշի՛.
 Քանզի սըրանից ավելի մեծ մեղք
 Չես կարող քարդել մեղքերիդ վըրա:

ՅԱԳՈ. Օ՛հ, ողորմությո՛ւն, երկի՛նք, փրկիր ինձ:

Մարդ չե՛ք դուք, ի՞նչ է, խելք ու միտք չունի՞ք, և հոգի չունի՞ք.
 Դե՛հ, աստվա՛ծ ձեզ հետ, առեք պաշտոնըս: Ինչ տխմարն եմ ես,
 Ու ինքս իմ ձեռքով պարկեշտությունըս ինձ մեղք եմ շինում:

Հրեշավոր աշխարհ. տե՛ս, տե՛ս, ո՛վ աշխարհ,
Ի՛նչ վտանգավոր բան է ուղղամիտ և պարկեշտ լինել:
Շնորհակալ եմ շահածիս համար.

էլ այս բուսեից ոչ մի բարեկամ չըկա ինձ համար,
Երբ սերն այսպիսի փորձանք է ծրնում:

Օթելլո. Ոչ, կաց, պետք է դու պարկեշտ մարդ լինես:

ՅԱԳՈ. Ավելի լավ էր խոհեմ լինել:

Պարկեշտությունը մի խելագար է,

Որ իր շահածը ինքն է կորցնում:

Օթելլո. Երկինքը վկա՛,

Մեկ մտածում եմ, որ կինս անմեղ է, մեկ, որ անմեղ չէ.

Մեկ մտածում եմ, որ դու պարկեշտ ես, մեկ, որ պարկեշտ չես.

Ապացո՛ւյց պետք է: Նըրա անունը,

Որ Դիանայի¹⁵ դեմքից անբիծ էր,

Այժմ մըրոտ է, այժմ սև է նա հենց իմ դեմքի պես:

Եթե աշխարհում չվան, թույն, դաշույն, կըրակ ու գետ կա,

Ես չեմ հանդուրժի: Պետք է համոզվիմ:

ՅԱԳՈ. Տեր իմ, տեսնում եմ, որ բուռն կիրքը ձեր սիրտն ուտում է:

Սաւտիկ զղշում եմ, որ ե՛ս այդ բանը ձեր առաջ դրի:

Ի՛նչ է, կուզեի՞ք համոզված լինել:

Օթելլո. Ոչ թե կուզեի, այլ պահանջում եմ:

ՅԱԳՈ. Եվ կարելի է. բայց ի՛նչպես, տեր իմ. ի՛նչպես համոզվիք:

Ի՛նչ է, կուզեի՞ք իբր վերատեսուչ բերան բաց արած՝

Նայել թե նըրան ինչպես են...

Օթելլո. Օ՛հ, դե՛ ու դժոխք:

ՅԱԳՈ. Բայց սաստիկ դժվար կըլիներ, կարծեմ,

Նըրանց սարքել տալ այդ տեսարանը:

Գետինը մտնե՛ն, եթե մարդկային ուրիշ աչքեր էլ՝

Բացի իրենցից՝ տեսնեն երբ նըրանք իրար վըրա են:

Էլ ի՛նչ ուրեմըն, ի՛նչպես ուրեմըն, ի՛նչ պիտի ասեմ,

Ո՛րկից ձեզ համար համոզում բերեմ:

Թեկուզ այժերից ավելի տուփոտ լինեին նրանք,

Կապիկներից տաք, ջեռացած գայլերից ավելի կըքոտ,

Եվ գինովացած տգիտությունից ավելի տխմար՝

Դարձյալ չեք կարող ձեր աչքով տեսնել:

Բայց, աւում եմ ձեզ, եթե հանցանքի երևույթները,

Ձորեղ հարակից պարագաներով,

Որ ուղիղ տանում և ճշմարտության դուռն են հասցնում,

Ձեզ կըհամոզեն՝ լավ, կըհամոզվիք:

Օթելլո. Տուր կենդանի փաստ, որ ինձ խաբում է:

ՅԱԳՈ. Շատ էլ չեմ սիրում ես այդ պաշտոնը.

Բայց քանի որ այժմ այս բանում այսքան առաջ եմ մղվել,

Դրդված իմ հիմար պարկեշտությունից և անմիտ սերից՝

Կերթամ մինչև վերջ:

Քանի օր առաջ ես պառկած էի Կասսիոյի կողքին¹⁷,
 Եվ տառապելով ատամնացավից՝ քունըս չէր տանում:
 Մարդիկ կան ոգով այնպես թուլաշիղ,
 Որ քնի մեջ էլ խոսում են իրենց գործերի վերա.
 Այդպիսի մեկն էլ հենց այս Կասսիոն է:
 Նա քնած տեղը այսպես էր ասում. «Քաղցրիկ Դեզդեմոնա,
 Թող զգույշ լինենք, ծածկենք մեր սերը»:
 Եվ հետո, տեր իմ, նա ձեռքըս բռնեց և պինդ ոլորեց,
 Ասաց, «Ա՛խ, հոգիս», և հետո այնպես պինդ համբուրեց ինձ,
 Կարծես ուզում էր ամեն մի համբույր,
 Որ բուսած լիներ շրթունքիս վրա, արմատից պոկել:
 Հետո իր ազդրը դրեց զիստիս վրա, հառաչանք հանեց,
 Կրկին համբուրեց, և հետո ասաց,
 «Անհիծված լինի այն բախտը, որ քեզ մավրին վիճակեց»:

ՕԹԵԼԼՈ. Հրեշայի՛ն բան է, հրեշայի՛ն բան է:

ՅԱԳՈ. Բա՛հ, երազ էր դա:

ՕԹԵԼԼՈ. Բայց ապացույց է մի նախկին դեպքի.

Շատ վատ նշան է, թեպետ և երազ:

ՅԱԳՈ. Եվ դա կարող է ուժ տալ թերևս ուրիշ փաստերի,

Որոնք թույլ լինեն իբրև ապացույց:

ՕԹԵԼԼՈ. Կփրթե՛մ նրան:

ՅԱԳՈ. Չէ՛, խոհեմ եղեք: Դեռ հայտնի չէ մեզ, որ բան է եղել.

Գուցե տակավին նա անմեղ լինի: Բայց այս ասացեք.

Մի ելակներով նախշած թաշկինակ չե՞ք տեսել երբեք

Ձեր կնոջ ձեռքին:

ՕԹԵԼԼՈ. Հենց մի այդպիսին ինքս եմ ընծայել.

Դա իմ առաջին տված պարգևն էր:

ՅԱԳՈ. Չէի իմանում. բայց մի այդպիսին

— Եվ հաստատ գիտեմ, որ ձեր կնոջն է —

Ես այսօր տեսա Կասսիոյի ձեռքին. երեսն էր սրբում:

ՕԹԵԼԼՈ. Եթե այն լինի...

ՅԱԳՈ. Այն, կամ ուրիշը, որ ձեր կնոջն է,

Դա էլ նոր փաստ է փաստերի վրա՝ ձեր կնոջ ընդդեմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ա՛խ, այն ստրուկը քառսուն հազար կյանք պետք է ունենա՞ր.

Մեկը շատ քիչ է, շատ տկար բան է իմ վրեժի համար:

Հիմա տեսնում եմ, որ ճշմարիտ է:

Ինձ նայիր, Յագո, բոլոր խոլ սերըս փչում եմ հողմին:

Գնա՛ց:

Ջարթիր, սե՛ քո փոս նկուղից:

Սե՛ր, հանձնիր թագըդ, սրտաշեն գահըդ բռնակալ ոխին:

Ուտի՛ր, կո՛ւրծք, ուտի՛ր, քո կրթած բռնով, իժերի խայթով:

ՅԱԳՈ. Դեռ հանդարտ կացեք:

ՕԹԵԼԼՈ. Օ՛հ, արյո՞ւն, արյո՞ւն¹⁸:

ՅԱԳՈ. Դեռ համբերեցեք, ասում եմ. գուցե ձեր միտքը փոխեք:

ՕԹԵԼԼՈ. Ոչ, Յագո, երբեք: Պոնտյան¹⁹ ծովի պես՝
 Որի սառցային բռնի հոսանքը
 Երբեք չէ տեսել հետադարձ ծփանք,
 Այլ դիմում է շեշտ դեպի Պրոպոնտիկ և Հելլենսպոնտես,
 Իմ արյունախանձ մտածումներն էլ՝ ուժգին ընթացքով՝
 Ջրպետք է երբեք դեպի ետ նայեն,
 Եվ ետ ընկրկեն դեպի խոնարհ սեր,
 Մինչև ընդարձակ և լայն վըրեժը կուլ տա բոլորին:
 Այժմ, այն բյուրեղ երկինքը վկա՝
 Ի պատիվ իմ այս սրբազան ուխտի երդում եմ անում:

Մունկ և շոֆում: Յագոն ևլ շոֆում է:

ՅԱԳՈ. Դեռ մի՛ վեր կենար: Վկա հղեք ինձ, մշտալա՜ն լույսեր,
 Ո՛վ տարերք, որ մեզ շրջապատում եք,
 Վկա եղեք դուք, որ Յագոն այստեղ ուխտում է ձոնել
 Իր խելքի, ձեռքի և սրտի բոլոր ունակությունը
 Իր խաբված տիրոջ ծառայությանը:
 Թող նա հրամայե, և հնազանդելը խղճի պարտք է ինձ,
 Ի՛նչ արյունահեղ գործ էլ որ լինի:

Վեր են կենում:

ՕԹԵԼԼՈ. Ողջունում եմ սերգ՝
 Ոչ թե ընդունայն շնորհակալությամբ,
 Այլ սիրահոժար ընդունելությամբ,
 Եվ իսկույն եեթ քեզ գործ եմ հանձնում.
 Երեք օրվա մեջ պետք է լուր բերես թե Կասսիոն մեռավ:

ՅԱԳՈ. Բարեկամս մեռավ. եղավ ձեր կամքը.
 Բայց խընայեցեք ձեր կնոջ կյանքին:

ՕԹԵԼԼՈ. Դըժո՛խք, լիրբ բողբ:
 Եկ առանձնանանք: Ես պետք է գնամ մի միջոց գտնեմ
 Սիրուն դիվուկին շուտ սպանելու:
 Այսուհետև դու ես իմ տեղակալը:

ՅԱԳՈ. Ձեր անձնվերը մինչև հավիտյան:

Գնում են:

Տ Ե Ք Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Դոյակի առաջ:

Գալիս են Դեզդեմոնան, էմիլիան և խեղկատակը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Գիտե՞ս, տղա, թե տեղակալ Կասսիոյին ո՛րտեղ կարելի է գտնել:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ոչ մի տեղ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ինչո՞ւ, մարդ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Հո չի կորել, որ գտնվի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ձեռք վերցրու. ո՞ւր է բնակվում:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Թե որ ասեմ ո՞ւր է բնակվում, պետք է սուտ ասեմ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Սրա խոսքերից բա՞ն դուրս կգա:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ինչո՞ւ չէ. էն որ չեմ իմանում որտեղ է բնակվում: Թե որ նրա համար բնակարան հնարեմ, ասեմ էստեղ է բնակվում, կամ էնտեղ, էդ կըլնի սուտ ասել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Կարո՞ղ ես հարցնել, և մի կարգին պատասխան բերել ինձ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Հա՛, նրա համար ողջ աշխարհքին քրիստոնեական կսովորացնեմ. այսինքն հարցեր կտամ, և պատասխան կստանամ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Գնա նրան գտիր և ասա շուտ գա այստեղ: Ասա ամուսնուս նրա մասին համոզել եմ, և հույս ունիմ, որ ամեն բան կարգի կդրվի:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Էդ բանը տղամարդու կարողությունից դուրս չի. ուրեմն կփորձեմ անել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Էմիլիա, թաշկինակս ո՞րտեղ պետք է կորցրած լինեմ:

ԷՄԻԼԻԱ. Զգիտեմ, տիկին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Հավատացնում եմ, ավելի լավ էր
կրուզադոներով²⁰ լեցուն քսակըս կորցրած լինեի:
Բե ազնիվ մավրս բարեմիտ չլինեի,
իլ դերժ այնպիսի նրվաստությունից,
Որով շաղված են նախանձոտները՝ հենց այս կըբավեր
նըրան վատ բաներ մտածել տալու:

ԷՄԻԼԻԱ. Նախանձոտ մարդ չէ՞:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ո՞վ, նա՞: Կարծեմ թե իր երկրի արևն,
Ամեն այդպիսի մաղձոտություններ քամել է նրանից:

ԷՄԻԼԻԱ. Տեսեք, գալիս է:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ձեռք չեմ վերցնի, մինչև Կասսիոյին ետ կանչել չըտամ:
— Ի՞նչպես ես, տերըս:

ՕԹԵԼԼՈ. Լավ եմ, տիկինս:

Առաւելին

Ո՞հ, ի՞նչ դժվար է կեղծավորվելը:

— Իսկ դու ի՞նչպես ես, Դեզդեմոնա:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Լավ, բարի տերըս:

ՕԹԵԼԼՈ. Ձեռքդ տուր տեսնեմ: Այս ձեռքը, տիկին, շատ խոնավ²¹ ձեռք է:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Դեռ չէ պառավել, դեռ ցավ չէ տեսել:

ՕԹԵԼԼՈ. Սա ցույց է տալիս տարփոտ բնություն, բաշխասեր մի սիրտ.

Տաք, տաք, և տամուկ: Այս ձեռքիդ համար

Ազատությունը վնասակար բան է, մենացում է պետք,

Ծոմ, աղոթք, պատիժ, և ճգնություններ:

Այստեղ մի ջահիլ քրտնաթոր դե կա,

Որ սովորաբար շվայտանում է: Լավ ձեռք է, բա՛ց ձեռք:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իրավունք ունիս այդպես ասելու.

Քանզի այդ ձեռքն էր, որ սիրտըս տվավ:

ՕԹԵԼԼՈ. Շատ առատ ձեռք է: Հին ատեն սիրտն էր ձեռքի տվողը.

Բայց մեր հիմակվա ղինանշանը ձեռքն է, ոչ սիրտը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ես այդ բաՆերից ոչինչ չըզիտեմ:

Տեսնե՛նք, խոստո՞ւմըդ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ խոստում, ճուտիկ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Մարդ եմ ուղարկել Կասսիոն գա այստեղ և խոսի քեզ հետ:

ՕԹԵԼԼՈ. Մի շատ խիստ հարբուխ նեղացնում է ինձ.

Թաշկինակդ տուր:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ահա, սիրելիս:

ՕԹԵԼԼՈ. Իմ ընծայածը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Մոտս չէ հիմա:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչսլես, մոտդ չէ՞:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իրավ ոչ, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Դա շատ վատ բան է:

Այդ թաշկինակը մի եզիպտուհի տվել էր մորըս.

Մի կախարդ կին էր, որ գիտեր կարդալ մարդկանց մտքերը:

Նա մորս ասել էր, որքան որ պահե այդ թաշկինակը՝

Դա սիրո հմայք կըբաշխե նրան,

Եվ հորըս սիրտը կապված կըլինի նրա սիրովը.

Բայց եթե կորցնե, կամ ուրիշին տա՝

Հայրըս կըսկսի զգվել նրանից,

Եվ նրա տենչը նոր հրապուրանքներ կըսկսի փնտրել:

Մայրըս մեռնելիս ինձ տվավ, ասաց, որ եթե բախտը

Ինձ կին շընորհե՝ ես էլ նրան տամ:

Այդպես էլ արի: Ուրեմն զգուշ կաց.

Աչքիդ լույսի պես գուրգուրա վրան:

Եթե կորցնես կամ ուրիշին տա՝

Դա մի այնպիսի կորուստ կըլինի,

Որին ոչ մի բան չի հավասարվի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իրա՞վ ես ասում:

ՕԹԵԼԼՈ. Հավատացնում եմ: Հյուսվածքի մեջը կախարդութուն կա.

Մի սիրելիլուհի, որ երկու հարյուր արևի շրջան

Հաշվել էր արդեն այս աշխարհի մեջ,

Մարգարեական իր մոլուցքի մեջ կերպասն է հյուսել,

Սրբազան որդիներ մետաքսն են նյութել,

Ներկը շինված է մումիայի հյութից,

Որ այն վհուկը կույս աղջիկների սրտից էր մրզել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իրա՞վ ես ասում:

ՕԹԵԼԼՈ. Իրա՞վ. ուրեմն տես, որ լավ պահես:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Երանի երբեք տեսած չլինեի:

ՕԹԵԼԼՈ. Հը՞, ինչո՞ւ, ի՞նչ կա:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ինչո՞ւ ես սարսած և վռազ խոսում:

ՕԹԵԼԼՈ. Կորե՛լ է, ասա, ձեռքիցդ ընկե՛լ է:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ.

Աստվա՛ծ փրկե մեզ:

ՕԹԵԼԼՈ. Հը՛, ի՞նչ ես ասում:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ.

Ոչինչ, չէ կորել, բայց դիցուք կորե՛ր:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչպես:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ասում եմ, չէ կորել:

ՕԹԵԼԼՈ.

Գնա բեր տեսնեմ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Կարող եմ բերել, հիմա չեմ ուզում:

Այդ էլ մի խաղ է միջնորդությունը մերժելու համար:

Խնդրում եմ թույլ տուր, որ Կասսիոն ետ գա:

ՕԹԵԼԼՈ. Թաշկինակը բեր. սիրտըս վատ բան է նախագուշակում:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Լավ, լավ: Նրա պես ընդունակ մի մարդ երբեք չես գտնի:

ՕԹԵԼԼՈ. Թաշկինա՛կը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Կասսիոյից խոսիր, աղաչում եմ քեզ:

ՕԹԵԼԼՈ. Թաշկինա՛կը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Մի մարդ, որ իր բախտն ամեն ժամանակ

Քո պաշտպանության վրա է հիմնել,

Որ վտանգներիդ ընկերն է եղել...

ՕԹԵԼԼՈ. Թաշկինա՛կը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ճիշտ, վատ ես անում:

ՕԹԵԼԼՈ. Կորի՛ր:

Դուրս է գնում:

ԷՄԻԼԻԱ. Սա՛ չէ նախանձոտ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ

Երբեք այսպես բան դեռ չէի տեսիլ:

Հաստա՛տ, հըրաշք կա թաշկինակի մեջ:

Սաստիկ դժբախտ եմ, որ կորցրել եմ:

ԷՄԻԼԻԱ. Մեկ երկու տարում անկարելի է մարդկանց ճանաչել.

Նրանք բոլորն էլ ստամոքսներ են, իսկ մենք կեղտկուր.

Քանի քաղցած են՝ մեզ լավ ուտում են,

Եվ երբ որ կուշտ են՝ մեզ կտ են փսխում:

Դալիս են Ցագոն և Կասսիոն:

ՅԱԳՈ. Ուրիշ ճար չըկա. տիկինն է կարող:

Եվ տես, բախտ ունիս. գնա աղաչիր:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչպես ես, Կասսիո. ի՞նչ նոր բան ունիս:

ԿԱՍՍԻՈ. Հին աղաչանքս է, տիկին: Խնդրում եմ՝

Որ ձեր ազդեցիկ միջնորդությունով կյանք տաք ինձ նորեն,

Որ կրկին շահեմ այն մարդու սերը,

Որին իմ բոլոր զորություններ մեծարել եմ միշտ:

Էլ չեմ սպասի: Եթե մեղքս այնքան մահացու մեղք է,

Որ ոչ իմ անցյալ ծառայությունը, ոչ ներկա վիշտըս,

Ոչ էլ ապագա անձնվիրության մտադրությունըս

Չեն կարող այլևս ետ գրնել կրկին նրա շնորհը՝

Այդ իմանալն էլ շահ է ինձ համար,
 Որով իմ բախտին համակերպվելով՝ ա՛յլ ճամփա բռնեմ
 Եվ շնորհ մուրամ իմ ճակատագրից:
ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ավա՛ղ, սիրելի՛, սիրելի՛ Կասսիո,
 Զատագովությունս անդաշն է դարձել:
 Իմ ամուսինը ամուսինըս չէ:
 Եթե դեմքով էլ նա այնպես փոխվեր ինչպես բընույթով՝
 Նըրան տեսնելիս չէի ճանաչի:
 Երեկ թե ինձ էլ ամեն սուրբ ոգի այնպես թևարկեր,
 Ինչպես քեզ համար ես բոլոր ուժով բարեխոսեցի,
 Եվ թիրախ դարձա նըրա բարկության իմ խիղախ խոսքով:
 Մի քիչ համբերիր: Ինչ որ կարող եմ, կանեմ քեզ համար,
 Եվ շատ ավելի, քան ինքս ինձ համար կըհանդգնեի:
 Թող դա քեզ բավի:

ՅԱԳՈ. Տե՛րըս բարկանա:
ԷՄԻԼԻԱ. Հիմա դուրս գնաց, և անտարակույս խիստ վրդովված էր:
ՅԱԳՈ. Կարելի՞ բան է, որ նա բարկանա: Ինքըս տեսել եմ,
 Երբ թնդանոթը օդն էր թռցնում նըրա շարքերը,
 Եվ, դեի նման, կարծես թե նըրա հենց գրկի միջից
 Ցրվեց սեփական նըրա եղբորը. և նա՞ բարկանա:
 Պետք է ուրեմըն մի մեծ բան լինի: Գընամ նըրա մոտ,
 Թե բարկացած է՝ ուրեմըն բա՛ն կա:
ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Գընա, խնդրում եմ:

Ցագռն դուրս է գնում:

Պետք է պետական մի մեծ գործ լինի,
 Կամ թե Վենետիկում սարքրված մի դավ,
 Այստեղ Կիպրոսում երևան գալով
 Նըրա ջինջ միտքը պղտորած լինի:
 Եվ միշտ այսպիսի պարագաներում՝
 Մարդիկ սովոր են մաղձերը թափել փոքրերի գլխին,
 Թեև մեծերը լինեն մեղավոր:
 Միշտ էլ այդպես է. բավ է, որ մի քիչ մեր մատը ցավի,
 Եվ մեր մյուս առողջ անդամներին էլ ցավ կըհաղորդեի:
 Չէ՞, թող գիտենանք, մարդիկ աստված չեն,
 Ոչ էլ նրանցից այնպիսի հարգանք և սեր սպասենք,
 Որպես վայել է հարս ու փեսային:
 Պախարակիր ինձ, էմիլիա, որ ես, վատ դատախազըս՝
 Հոգուս մեջ նըրան անսիրության մեջ զրպարտում էի,
 Այնինչ տեսնում եմ, որ ես վկային կաշառել էի,
 Եվ իզուր էի նրան մեղադրում:

ԷՄԻԼԻԱ. Տա աստված, որ լոկ պետական դործեր, ինչպես կաթծում եք,
 Լինեն պատճառը, ոչ թե մի կարծիք, նախանձի մի խուլք
 Զե՛ղ վերաբերյալ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ.

Ավա՛ղ, ես երբեք առիթ չեմ տվել:

ԷՄԻԼԻԱ. Բայց խանդոտներին այդպիսի խոսքով չեք հանդարտացնի:

Պատճառից չէ, որ խանդոտ են դառնում,

Հապա խանդոտ են, քանզի խանդոտ են:

Մի հրեշ է դա, ինքնին հղացված, իրենից ծնված:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Աստված հեռացնե այդպիսի հրեշին ամուսնուս հոգուց:

ԷՄԻԼԻԱ. Ամե՛ն, տիկինս:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ.

Գնամ նրա մոտ:

— Կասսիո, դու այստեղ մի քիչ զբոսնիր,

Եթե ես նըրան տրամադիր տեսնեմ՝

Նորեն քո գործը մեջտեղ կըբերեմ,

/ Եվ վերջին ճիգըս գործի կըդնեմ, որ հաջողեցնեմ:

ԿԱՍՍԻՈ. Շատ շնորհապարտ եմ ձեր աղնվության:

Դեզդեմոնան և էմիլիան գնում են:

Գալիս է Բիանբան:

ԲԻԱՆԲԱ. Բարե քեզ, բարե, սիրելի Կասսիո:

ԿԱՍՍԻՈ.

Գործդ ի՞նչ է այստեղ:

Ի՞նչպես ես, հոգիս, իմ սիրուն Բիանբա.

Ճիշտը, անուշիկ, քեզ էի գալիս:

ԲԻԱՆԲԱ. Ես էլ գնում էի քո բնակարանը:

Այս ի՞նչ է, Կասսիո, մի՛ շաբաթ չըգալ, յո՛թն օր ու գիշեր:

Ութը քսան ժամ և ութն էլ վրան.

Եվ սիրականից հեռու ժամերը՝

Ութը քսան անգամ դանդաղ են, քան թե ժամացույցի վրա:

Տաղտկալի՛ հաշիվ:

ԿԱՍՍԻՈ.

Ներիր ինձ, Բիանբա,

Բոլոր ժամանակ կապարե հոգսեր ճնշել են հոգիս:

Բայց հիմա այնքան շարունակ կըգամ, որ տեղը լցնեմ:

Թաշկինակը տալիս է նրան:

ԲԻԱՆԲԱ. Ո՛րտեղից էր այս, Կասսիո: Անպատճառ մի հիշատակ է,

Որ ստացել ես մի նոր սիրուհուց.

Ահա զգալի բացակայությանդ պատճառն եմ զգում:

Բանն այստե՛ղ հասավ: Լավ, լավ:

ԿԱՍՍԻՈ.

Թող, ա՛յ կին:

Նետիր այդ հիմար ենթադրություններդ այն դեկ դլխին,

Որ այդ բաները փշել է խելքիդ: Նախանձո՛ւմ ես այժմ,

Թե մի սիրուհի նվիրել է ինձ, մի հիշատա՛կ է:

Ոչ, հավատա ինձ, սիրելի Բիանբա:

ԲԻԱՆԲԱ.

Հապա ո՞ւմն է սա:

ԿԱՍՍԻՈ. Զրգիտեմ, հոգիս: Սենյակումս գտա:

Սըրա բանվածքը ինձ դուր է գալիս.

Նախքան ես ուզեն — և հաստատ գիտեմ, որ կըգան կուզեն —

Շատ կըցանկայի օրինակել տամ: Առ, օրինակիր
Իսկ այժմ հեռացիր:

ԲԻԱՆՔԱ. Հեռանում, ինչո՞ւ:

ԿԱՍՍԻՈ. Զորապետին եմ սպասում այստեղ:
Ինձ համար լավ չէ, և չեմ կամենում
Որ նա ինձ այստեղ կնոջ հետ տեսնե:

ԲԻԱՆՔԱ. Ինչո՞ւ, խնդրում եմ:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոչ որովհետև չեմ սիրում ես քեզ:

ԲԻԱՆՔԱ. Բայց ինձ չես սիրում: Խնդրեմ մի քիչ տեղ ընկերացիր ինձ:
Ասա, այս գիշեր շո՞ւտ կըգաս ինձ մոտ:

ԿԱՍՍԻՈ. Քի՛չ տեղ եմ կարող քեզ ընկերանալ:

Պետք է հենց այստեղ նըրան սպասեմ, բայց շուտով կըգամ:

ԲԻԱՆՔԱ. Շատ լավ, ի՞նչ անեմ. պետք է հարմարվիմ հանգամանքներին:

Գնում եմ:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Կիպրոսում, դոյակի առաջ:

Գալիս են Օրելլոն և Յագոն:

ՅԱԳՈ. Այդպե՛ս եք կարծում:

ՕԹԵԼԼՈ. Կարծո՞ւմ, Յագո:

ՅԱԳՈ. Ի՞նչ, գաղտնի համբո՞ւյր:

ՕԹԵԼԼՈ. Արգելվա՞ծ համբույր:

ՅԱԳՈ. Կամ մերկ, անկողնում, իր սիրածի հետ,

Մեկ ժամ, կամ ավել, առա՛նց վատ մտքի:

ՕԹԵԼԼՈ. Մերկ, անկողնի մեջ, առանց վատ մտքի՝

Նշանակում է սատանին խաբել:

Նրանք որ մաքուր ուզում են մնալ, բայց այդ էլ անել,

Սատանան նրանց զուաքինությունն ուզում է փորձել,

Նրանք՝ երկնքին:

ՅԱԳՈ. Թե ոչինչ չանեն՝ ներելի մեղք է.

Բայց երբ կընոջս մի թաշկինակ տամ...

ՕԹԵԼԼՈ. Հետո՞:

ՅԱԳՈ. Հետո այն, տեր իմ, որ դա նրանն է.

Ուրեմն իր ինչքը նա կարող է տալ ո՛ւմ որ կամենա:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ խոսք. իր պատվի պաշտպանն էլ ինքն է.

Կարո՞ղ է միթե ուրիշ մարդու տալ:

ՅԱԳՈ. Պատիվ աւածը անտեսանելի մի էությունն է.

Շատ մարդիկ ունին, և սակայն չունին:

Բայց թաշկինակը...

ՕԹԵԼԼՈ. Երկինքն է վկա, երանի թե ես մոռցած լինեի:

Դու ասում էիր — օ՛հ, դա ձախրում է իմ մտքի վրա,

Ինչպես ագռավը մի՛ վարակված տան կտուրի վրա՝

Իբրև բոթաբեր ամենքի համար —

Դու ասում էիր, որ թաշկինակըս նրա ձեռքի՞ն էր:

ՅԱԳՈ. Այո, հետո ի՞նչ:

ՕԹԵԼԼՈ. Դա շատ վատ բան է:

ՅԱԳՈ. Իսկ ի՞նչ կանեիք,

Եթե ասեի, թե ձեր կընոջ հետ տեսել եմ նրրան,

Կամ թե ասում էր... քանի որ այնպես սրիկաներ կան,
Որոնք հենց իրենց հետապնդումով,
Կամ մի սիրուհու ինքնակամ տենչով,
Կանանց խաբելուց կամ թե գոհացում բաշխելուց հետո՝
Անկարելի է, որ չըպարծենան:

ՕԹԵԼԼՈ. Մի բա՛ն է պատմել:

ՅԱԳՈ. Այո, պատմել է. բայց վստահ եղեք,
Ինչ որ ասել է, կերպովի, որ սուտ է:

ՕԹԵԼԼՈ. Եվ ի՞նչ է ասել:

ՅԱԳՈ. Թե նա... չգիտեմ... ի՞նչեր է արել:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ, ի՞նչ:

ՅԱԳՈ. Պառկել է:

ՕԹԵԼԼՈ. Նրա՞ հետ:

ՅԱԳՈ. Հետը, կամ վրան, ինչպես որ ուզեք:

ՕԹԵԼԼՈ. Հե՛տը, կամ վրա՛ն... հե՛տը պառկել, դարշելի՛ բան է: Թաշկինակը...
Թող խոստովանի... Թաշկինակը... Թող խոստովանի, և ապա կախվի:
Նախ կախվի, հետո խոստովանի: Դողցոց եմ բռնել: Բնությունն իմ
մեջ այս մոռյլ կրքոտություն չէր հասնի՝ եթե մի ներքին ձայն
չխոսեր: Բառերը չեն, որ ինձ այսպես ցնցում են: Վա՛խկ, քիթ,
ականջ, շրթունք... կարելի՞ բան է: Խոստովանություն, Թաշկի-
նակ... Օ՛հ, չա՛ր սատանա:

Ընկնում է ջղածգուբյան մեջ:

ՅԱԳՈ. Ներդործիր, դե՛ղս: Այսպես են բռնում դյուրախաբներին.

Եվ շատ պատվական և մաքուր կանայք ճենց այս ձևով է,
Որ թե՛ անմեղձ խայտառակվում են:
Հե՛յ, էհե՛յ, տե՛ր իմ, էհե՛յ, ասում եմ, Օթելլո՛, տե՛ր իմ:

Պալիս է Կասսիոն:

Հը՛, ի՞նչ կա, Կասսիո:

ԿԱՍՍԻՈ. Ի՞նչ է պատահել:

ՅԱԳՈ. Տերըս ընկել է լուանոտության մեջ,

Երկրորդ անգամն է, իսկ առաջինը հրեկ պատահեց:

ԿԱՍՍԻՈ. Քուճքերը շփիր:

ՅԱԳՈ. Ոչ, դա լավ բան չէ:

Պետք է տագնապը հանդարտ անցկենա.

Թե ոչ, բերանը կըփրփրոտի, և հետզհետե

Կընկնի վայրենի կատաղության մեջ:

Տես, շարժվում է: Գնա մի ըրպե և հեռու կեցիր.

Այժմ ուշքի կըգա: Երբ նա դուրս դնա՝

Մի մեծ բանի վրա կըխոսեմ քեզ հետ:

Կասսիոն գնում է դուրս:

Ի՞նչպես եք, տեր իմ, չըլինի՞ գլխից վիրավորվել եք:

ՕԹԵԼԼՈ. Հա՛, ծաղրո՞ւմ ես ինձ:

ՅԱԳՈ.

Ե՛ս ձեզի ծաղրեմ. ոչ, երկինք վկա:

Ձեր անբախտության տղամարդի պես պետք է դիմանաք:

ՈՒԵԼԼՈ. Կոտորով մարդը հրեշ է, դազան է:

ՅԱԳՈ. Եթե այդպես է՝ մեծ քաղաքներում գազաններ շատ կան,

եվ շատ կիրթ հրեշներ:

ՕԹԵԼԼՈ.

Եվ խոստովանե՛ց:

ՅԱԳՈ. Իմ բարի տերըս, տղամարդ եղեք:

Իմացեք, ամեն մորուք ունեցող, որ լծի տակ է,

Պեսք է ձեր կողքին իր լուծր քաշե:

Միլիոն մարդիկ կան այսօր կենդանի,

Որ ամեն գիշեր պառկում են իրենց պիղծ անկողնի մեջ,

Եվ երդում կանեն, որ դա իրենց է միայն սեփական:

Դեռ ձեր վիճակը նրանցից լավ է:

Օ՛հ, դժոխայի՛ն չարախնդություն,

Օ՛հ, շար սատանի գերագո՛ւյն հեգնանք,

Մի պոռնիկ գգվել անհոգ անկողնում,

Եվ առաքինի համարել նըրան:

Ոչ, թող գիտենամ, և գիտենալով իմ ի՛նչ լինելը՝

Կիմանամ թե նա ինչ պետք է լինի:

ՕԹԵԼԼՈ. Խելոք մարդ ես դու, տարակույս չըկա:

ՅԱԳՈ. Դուք հեռու գնացեք մի քանի ռուպե,

Եվ համբերությամբ բավականացեք ականջ դրնելով:

Երբ որ քիչ առաջ դուք այստեղ վշտից ընկձվել էիք՝

— Եվ ձեզ պես մարդուն այդպիսի կիրքը անվայել բան է —

Կասսիոն ներս եկավ: Ես նրան հեռացրի,

Եվ ձեր ուշաթափ լինելու մասին մի բան հնարեցի.

Հետո խնդրեցի, որ շոտով ևս գա ինձ հետ խոսելու.

Նա էլ խոստացավ: Դուք մի տեղ մտեք, և մտիկ տվեք

Ի՛նչ ծաղր, ի՛նչ ծանակ և ի՛նչ ակնհայտ արհամարհանք կա

Նըրա երեսի ամեն գծի վրա:

Ես այնպես կանեմ, որ նորեն ամբողջ պատմությունն ասե:

Թե ո՛ւր, և ի՛նչպես, քանի՛ օր առաջ և քանի՛ անգամ

Նա ձեր կնոջ հետ պառկել է արդեն և պառկելու է:

Տեսեք, ասում եմ, նըրա ձևերը: Բա՛հ, համբերությո՛ւն.

Եթե ոչ կասեմ դուք գլխով ոտքով մաղձ եք, ոչ թե մարդ:

ՕԹԵԼԼՈ. Լսիր ինձ, Յագո, համբերության մեջ խորամանկ կլինեմ.

Բայց հասկանո՞ւմ ես, սաստիկ արյունոտությամբ:

ՅԱԳՈ.

Լավ, վնաս չունի.

Բայց ամեն մի բան իր ժամանակին: Քաշվեցեք մեկդի:

Օրելլոն բաժնվում է:

?

Հիմա Կասսիոյին Բիանքայի մասին հարցումներ կանեմ.

Անառակ մի կին, որ հաց ու հագուստ ճարելու համար

Տարփանք է ծախում. մի խեղճ արարած.

Որ խենթանում է Կասսիոյի վրա:
 Այդ կանանց բախտն է շատերին խաբել և մեկից խաբվիլ:
 Կասսիոն, երբ նըրա անունն են տալիս,
 Ուշքից գնում է: Ահա գալիս է:

Կասսիոն գալիս է:

Բավ է սա ժպտա, մավըր կրգժվի,
 Իվ նրա հիմար խանդոտությունը
 Պետք է Կասսիոյի քմծիծաղներին, թեթև ձևերին
 Թյուր մեկնություն սա:— Հիմա ի՞նչպես եք, տեղակալ:
ԿԱՍՍԻՈ. Է՛լ ավելի վատ, երբ ինձ կանչում ես հենց ա՛յն տիտղոսով,
 Որից զրկվելը մահ է ինձ համար:
ՅԱԳՈ. Հոգ չէ, խնդրեցեք Դեզդեմոնային, և նա կըշիտկե:

Ցած ձայնով

Եթե Բիանքայից կախված լիներ դա՝
 Ի՛նչ շուտ ձեր գործը կարգի կըդրվեր:
ԿԱՍՍԻՈ. (Ծիծաղելով) Խե՛ղճ ողորմելի:
ՕԹԵԼԼՈ. Հա՛, ինչպես արդեն քահքահ է անում:
ՅԱԳՈ. Մի կին չեմ տեսել, որ մարդու վրա այսքան խենթանա:
ԿԱՍՍԻՈ. Խեղճի՛կ, կարծեմ թե սիրում է նա ինձ:
ՕԹԵԼԼՈ. Հաղիվ է հերքում, և ծիծաղում է:
ՅԱԳՈ. Լսեցեք, Կասսիո:
ՕԹԵԼԼՈ. Հիմա ստիպում է, որ նորեն պատմե: Այդպես, լավ, շատ լավ:
ՅԱԳՈ. Լուր է տարածում, որպես թե նրան առնել եք ուզում:
 Իրա՛վ միտք ունիք:
ԿԱՍՍԻՈ. Հա՛, հա՛, հա՛:
ՕԹԵԼԼՈ. Հաղթանակո՞ւմ ես, հռովմայեցի՛, հաղթանակո՞ւմ ես:
ԿԱՍՍԻՈ. Ե՛ս նրան առնեմ, ի՛նչ, մի հասարակաց կնոջ հետ ամուսնանա՞մ:
 Ի սեր աստուծո, գթա իմ խելքիս. այնքան էլ ցնդած մի կարծիր ինձ:
 Հա՛, հա՛, հա՛:
ՕԹԵԼԼՈ. Այո, այո, այո. շահողը միշտ կըծիծաղի:
ՅԱԳՈ. Ազնի՛վ խոսք, լուր է տարածված թե դուք նրա հետ ամուսնանում եք:
ԿԱՍՍԻՈ. Ծիշտն ասա, խնդրեմ:
ՅԱԳՈ. Անազնիվ մարդ եմ, եթե սուտ ասեմ:
ՕԹԵԼԼՈ. Ուրեմն ինձ խարանե՞լ եք: Լա՛վ:
ԿԱՍՍԻՈ. Այդ կապիկն ինքը տարածած կլինի. համոզված է, որ նրա հետ
 ամուսնանալու եմ. իր ինքնասիրությունից և ինքնահավանությունիցն
 է այդպես կարծել, ոչ թե ե՛ս եմ մի բան խոստացել:
ՕԹԵԼԼՈ. Ցագոն ինձ նշան է անում. հիմա կսկսի պատմել:
ԿԱՍՍԻՈ. Հենց հիմա այստեղ էր. ամեն տեղ վազ է սալիս ետևիցս: Անցյալ
 օրը ծովեզերքում մի քանի վենետիկցիների հետ խոսում էի, մեկ էլ
 տեսնեմ տիկնիկը եկավ, և, ձեռքս վկա՛, փաթաթվեց վզիս, այս-
 պես...

ՕԹԵԼԼՈ. Ճշալով «Օ՜հ իմ սիրելի Կասսիո»։ շարժումն այդ է նշանակում։

ԿԱՍՍԻՈ. Այսպես կախ ընկավ վզիցս, թեք ընկավ վրաս և սկսավ լաց լինել, ինձ քաշ տալ, հրել։ Հա՛, հա՛, հա՛։

ՕԹԵԼԼՈ. Հիմա պատմում է, թե ի՛նչպես նրան քաշ տվավ տարավ իմ սենյակը։ Օ՜հ, այդ քիթդ սեռնում եմ, բայց դեռ չգիտեմ, թե ո՛ր շան առաջն եմ նետելու։

ԿԱՍՍԻՈ. Այո, պետք է հեռանամ այդ կնոջից։

ՅԱԳՈ. Ահա, գալիս է։

ԿԱՍՍԻՈ. Իսկ որ ժանտակուզ²², միայն անուշահոտը։

Գալիս է Բիսնեֆան։

Ի՛նչ ես ուզում այսպես հտեկից ընկնելով։

ԲԻՍՆԲԱ. Սատանան և իր մայրն ընկնե՛ն քո հտեկից։ Ի՛նչ էիր ուզում ասել այս թաշկինակն ինձ տալով։ Ես ի՛նչ հիմարն էի, որ ընդունեցի։ Ի՛նչ է, նստեմ բանվածքը քեզ համար օրինակե՛մ։ Ի՛նչ լավ էլ հնարել ես, որպես թե սենյակումդ ես գտել, և չգիտես, թե ո՛վ է այնտեղ թողել։ Անպատճառ մի շան աղջիկ քեզ նվիրած կլինի. և ես բանվածքն օրինակե՛մ։ Վեր առ, տար տուր աչքիդ լույսին։ Ո՛րտեղից էլ ձեռք բերած լինես՝ ես օրինակողը չեմ։

ԿԱՍՍԻՈ. Ի՛նչ խոսք է, անուշիկ Բիանքա, ի՛նչ խոսք է։

ՕԹԵԼԼՈ. Երկինքը վկա՛, հենց իմ թաշկինակս պետք է լինի։

ԲԻՍՆԲԱ. Եթե այս գիշեր կգաս ընթրիքի, եկ, եթե չես ուզում գալ, եկ երբ որ կուզես։

Գնում է դուրս։

ՅԱԳՈ. Վազեք հտեկիցը, վազեք։

ԿԱՍՍԻՈ. Այո, պետք է հտեկիցը գնամ. թե ոչ՝ փողոցում կխայտառակե ինձ։

ՅԱԳՈ. Ընթրիքին նրա մոտ կլինե՛ք։

ԿԱՍՍԻՈ. Այո, այդպես է միտքս։

ՅԱԳՈ. Լավ, կարելի է կհանդիպեմ ձեզ. բան ունիմ ասելու։

ԿԱՍՍԻՈ. Եկ խնդրեմ։ Կգա՞ս։

ՅԱԳՈ. Այո, գնացեք, մի՛ խոսեք։

Կասսիոն դուրս է գնում։

ՕԹԵԼԼՈ. (Առաջ գալով) Ի՛նչպես սպանեմ նրան, Յագո։

ՅԱԳՈ. Տեսա՞ք ինչպես էր ծիծաղում իր լրբության վրա։

ՕԹԵԼԼՈ. Օ՜հ, Յագո՛։

ՅԱԳՈ. Թաշկինակն էլ տեսա՞ք։

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՛մա էր։

ՅԱԳՈ. Ձերն էր, այս ձեռքս վկա։ Եվ տեսնե՛լ թե ի՛նչպես է գնահատում ձեր այն հիմար կնոջը։ Նա տվել է Կասսիոյին, և Կասսիոն՝ իր պոռնիկին։

ՕԹԵԼԼՈ. Ա՛խ, ինչ տարի շարունակ խողխողեի՛ այդ թշվառականին։ Ի՛նչ հրաշալի կին, ի՛նչ գեղեցիկ կին, ի՛նչ անուշիկ կին։

ՅԱԳՈ. Դե լա՛վ, այդ բոլորը պետք է մոռանաք:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, թող փոխ ու փշանա. պետք է ա՛յս գիշեր սատանի բաժին դառնա. չսխալվե՛ք: Սիրտս քար է կտրվել. երբ ձեռքով զարկում եմ՝ ձեռքս ցավում է: Օ՛հ, ամբողջ աշխարհը նրա նման անուշիկ էակ չունի. նա արժանի էր մի կայսեր կողքին թիկն տալու և նրան հրաման անելու:

ՅԱԳՈ. Բայց ուրիշ կողմ եք դնում:

ՕԹԵԼԼՈ. Գետինը մտնի՛: Ասում եմ թե նա ի՛նչ բան է. ի՛նչ նուրբ ձեռք ասեղնադործության մեջ՝ ի՛նչ զմայլելի նվագող: Օ՛հ, նա իր երգով արջին էլ կարող է մեղմացնել: Ի՛նչ բարձր ու հարուստ իմացակա՜նություն, ի՛նչ երևակայություն:

ՅԱԳՈ. Է՛լ ավելի վատ:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, հազար, հազար անգամ: Եվ հետո՝ այնպես հեղահամբույր բնավորություն:

ՅԱԳՈ. Այո, շա՛տ հեղահամբույր:

ՕԹԵԼԼՈ. Իսկապե՛ս. բայց և այնպես՝ ափսո՛ս, Յագո, ափսո՛ս: Օ՛հ, Յագո, ափսո՛ս:

ՅԱԳՈ. Հիմա որ այդքան սքանչացած եք նրա նենգության վրա՝ լա՛վ, լիազորություն տվեք նրան, որ իր ուզածն անե: Եթե դա ձեզ վնաս չէ տալիս՝ ոչ ոքի վնաս չէ տալիս:

ՕԹԵԼԼՈ. Կփրթե՛մ նրան: Ի՛նչ խայտառակել:

ՅԱԳՈ. Գարշելի բան է:

ՕԹԵԼԼՈ. Այն էլ իմ սպայի՞ հետ:

ՅԱԳՈ. Ավելի գարշելի:

ՕԹԵԼԼՈ. Մի քիչ թույն դոտիր ինձ համար, Յագո. ա՛յս գիշեր: Զեմ ուղում հետը խոսքի բռնվիլ. մի գուցե նրա մարմինը և գեղեցկությունը միտքս խախտեն: Հենց ա՛յս գիշեր, Յագո:

ՅԱԳՈ. Թույնով մի՛ անեք, անկողնումը խեղդեցեք, հենց այն անկողնում, որ նա պղծել է:

ՕԹԵԼԼՈ. Լավ, լավ ասացիր. դրա արդարությունը ինձ դուր է գալիս, շատ լավ:

ՅԱԳՈ. Իսկ ինչ կասսիոյին է վերաբերում՝ նրա դործը ինձ թողեք. կես-գիշերին լուրը կլսեք:

ՕԹԵԼԼՈ. Շատ լավ: (Փողերի ձայն դրսից): Այս ի՛նչ փողահարություն է:

ՅԱԳՈ. Պետք է վենետիկից եկող լինի, անշո՛ւշտ: Լողովիկոն է, դուքսի կողմից եկած. նայեցեք, ձեր կինն՝ էլ հետն է:

Դալիս և Լոդովիկոն, Դեզդեմոնան և սպասավորներ:

ԼՈԴՈՎԻԿՈ. Աստված պահե ձեզ, հարգո զորապետ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ողջույն ձեզ, տեր իմ:

ԼՈԴՈՎԻԿՈ. Դուքսը և բոլոր սենատորները ողջունում են ձեզ:

Տալիս է մի ծրար:

ՕԹԵԼԼՈ. Ես համբուրում եմ նրանց շնորհի այս հաղորդիչը:

Բաց է անում ծրարը և կարդում:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՛նչ նոր լուր ունիք, սիրելի Լոդովիկ:

ՅԱԳՈ. Սինյոր, ուրախ եմ ձեզ հանդիպելու, ձեզ գալուստ բարի:

ԼՈՒՌՈՎԻԿԱ. Շնորհակալ եմ. ի՞նչպես է արդյոք տեղակալ Կասսիոն:

ՅԱԳՈ. Ապրում է, տեր իմ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ա՛հ, սինյոր, նրա և ամուսնու մեջ մի գոտուկայուն կա,

Բայց դուք բոլորը կարգի կըդնեք:

ՕԹԵԼԼՈ. Ա՛յդքան վատահաս:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. (Կարդում է) «Անպատճառ արեք այս բանը, եթե...»

ԼՈՒՌՈՎԻԿԱ. Ձեզ հետ չէր, տիկին, նամակն էր կարդում:

Ի՞նչ, զորապետի և Կասսիոյի մեջ բա՞ն է պատահել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Շատ ցավալի բան: Շատ բան կըտայի, որ հաշտեցնեի՝

Ա՛յնքան որ Կասսիոն սիրելի է ինձ:

ՕԹԵԼԼՈ.

Կրակ ու ծծո՛ւմբ²³:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Գո՛վե՛լ ես:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Բարկացա՛լ, ի՞նչ է:

ԼՈՒՌՈՎԻԿԱ. Գուցե նամա՛կը նրան վրդովեց.

Կարծեմ թե նրան հրահանգ է տրված Վենետիկ դառնալ՝

Կասսիոյին իր տեղ նշանակելով իբրև կուսակալ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ժի՛շտ, շատ ուրախ եմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Իրա՞վ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչ, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ուրախ եմ, որ քեզ գո՛ված եմ տեսնում:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ինչո՞ւ, սիրելիս:

ՕԹԵԼԼՈ. Դե՛հ:

Զարկում է Դեզդեմոնային:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այսպիսի բանի արժանի չէի:

ԼՈՒՌՈՎԻԿԱ. Տեր իմ, Վենետիկում ոչ ոք չըպիտի հավատար սըրան,

թեկուզ երդվեի, որ ինքս եմ տեսել: Դա չափից անց է:

Ներում խնդրեցեք. նա լաց է լինում:

ՕԹԵԼԼՈ. Դե՛հ, դե՛հ, դե՛հ:

Երկրի արգանդը եթե հղանար կնոջ արցունքից՝

Ամեն կաթիլից մի կոկորդիլոս կըծնվեր²⁴, Կորի՛ր,

Կորի՛ր իմ աչքից:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Չեմ կենա՝ երբ դա անախորժ է ձեզ:

Ուզում է գնալ:

ԼՈՒՌՈՎԻԿԱ. Ի՞նչ հնազանդ կին է: Աղաչում եմ ես ձերդ հարգության,

Ետ կանչեք նրան:

ՕԹԵԼԼՈ. Տիկին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՞նչ եք կամենում նրանից, տեր իմ:

ԼՈՒՆՈՎԻԿՈ. Ո՞վ, ե՞ս, զորապետ:

ՕԹԵԼԼՈ.

Այո, ուզեցիք նրան հտ կանչեմ:
Նա լավ կարող է դառնալ, հտ դառնալ, և նորեն գնալ,
Եվ նորեն դառնալ. և կարող է լալ, տեր իմ, այո, լալ:
Եվ շատ հնազանդ է, ինչպես առաջիք, հնազանդ, շա՛տ հնազանդ:
— Շարունակիր լալ:— Գալով այս խնդրին, սիրելի տեր իմ,
— Ի՞նչ լավ նկարված վշտահարություն —
Ինձ հտ են կանչել:— Գնա, քիչ հետո քեզ կանչել կըտամ:
— Տեր իմ, հնազանդ եմ այս հրամանագրին,
Եվ շուտ վեճեցիկ կըվերադառնամ:— Հայդե՛, դո՛ւրս կորիր:

Դեզդեմոնան դուրս է գնում:

Կասսիոն կըմնա իր պաշտոնի մեջ:
Եվ շնորհ արեք, տեր իմ, այս գիշեր ինձ հետ ընթրելու:
Բարով եք եկել Կիպրոս, ազնիվ տեր:
— Այծե՛ր, կապիկնե՛ր...

Դուրս է գնում:

ԼՈՒՆՈՎԻԿՈ.

Սա՛ է ուրեմըն այն ազնիվ մավրը,
Որին ողջ սենասն ամենակարող մարդն է անվանում:
Սա՛ է այն հոգին, որին ոչ մի կիրք չէ կարող ցնցել,
Որի ամրակուռ առաքինությունը
Դիպվածի նետից կամ բախտի սլաքից
Ոչ խազխզվել է և ոչ թափանցվել:

ՅԱԳՈ. Սաստիկ փոխվել է:

ԼՈՒՆՈՎԻԿՈ.

Խելքը գլխի՛ն է: Չէ՞ ցնդել արդյոք:

ՅԱԳՈ. Այն է, ինչ որ կա: Չըպետք է հայտնեմ իմ գաղափարը:

Ինչ պետք է լիներ — եթե նա այն չէ, որ պետք է լիներ —
Տա՛ աստված՝ լիներ:

ԼՈՒՆՈՎԻԿՈ.

Իր կնո՞ջը զարկել:

ՅԱԳՈ. Ճիշտ է, լավ բան չէր: Բայց երանի թե հաստատ լինեի,

Որ այդ զարկելը ամենեն վատն էր:

ԼՈՒՆՈՎԻԿՈ.

Սովորությունն է,

Թե այս նամակը այսպես բորբոքեց նրա արյունը.

Եվ նոր ստեղծեց այս թերությունը:

ՅԱԳՈ.

Ավա՛ղ, ի՞նչ ասեմ:

Պարկեշտություն չէ իմ կողմից՝ հայտնել, թե ինչե՛ր գիտեմ,
Ինչե՛ր եմ տեսել: Ինքներըդ ներան շուտով կըտեսնեք,
Եվ նրա վարքը նրան այնպես լավ կըներկայացնե,
Որ իմ ասելուն կարիք չի մնա: Ետևից գնացեք,
Եվ տեսեք ինչպես կըշարունակե:

ԼՈՒՆՈՎԻԿՈ. Շատ ցավալի է, որ նրա մասին հուսախաբ եղա:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ը Բ Ը Ն Ե Բ Կ Բ Ո Ր Դ

Մի սեռյակ դոյակում:

Գալիս եմ Օրելլոն և էմիլիան:

ՕԹԵԼԼՈ. Ոչինչ չե՞ս տեսել ուրեմըն:

ԷՄԻԼԻԱ. Ոչինչ,

եւ ոչ էլ լսել, ոչ էլ կասկածել:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, տեսել ես նրան Կասսիոյի հետ:

ԷՄԻԼԻԱ. Բայց ես դրրա մեջ վատ բան չեմ տեսել,

եւ ամեն մի վանկ, որ շունչը նրանց մեջ փոխանակել է,
ես էլ լսել եմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Եւ երբեք նրանք չե՞ն փսփսացել:

ԷՄԻԼԻԱ. Երբե՞ք:

ՕԹԵԼԼՈ. Եւ իրենց մոտից քեզ չե՞ն հեռացրել:

ԷՄԻԼԻԱ. Երբե՞ք:

ՕԹԵԼԼՈ. Հովանոց, ձեռնոց, դիմակ կամ այլ բան բերելո՞ւ համար:

ԷՄԻԼԻԱ. Երբե՞ք, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Զարմանալի է:

ԷՄԻԼԻԱ. Պատրաստ եմ երգվել, տեր իմ, որ ձեր կիսն առաքինի է.

Հոգի՛ս՝ գրավ կըտամ: Եթե դուք ուրիշ գաղափար ունիք,

Հեռացրեք ձեզնից. դա պատրում է ձեզ:

Եթե մի սրիկա այդպիսի կարծիք ձեր գլուխն է խոթել՝
Թող աստված նրան օձի անեծքով՝ փոխարենն անե:

Եթե նա պարկեշտ, և հավատարիմ, և մաքուր կին չէ՝

Ուրեմն աշխարհում ոչ մի երջանիկ ամուսին չըկա,

Եւ նրանց կանանց ամենեն սուրբը

Աղտոտ է ինչպես զրպարտությունը:

ՕԹԵԼԼՈ. Գնա ասա գա:

Էմիլիան գնում է դուրս:

Շատ թունդ է խոսում:

Բայց ո՞ր կավատն է, որ այսպես շասե: Խորամանկ բող է:

Փակված ու կողպած մի պահարան է գարշ գաղտնիքների:

Եւ այնուհանդերձ նա ծունկ կըշոքե և աղոթք կանե.

Ինքըս տեսել եմ:

Գալիս եմ Դեզդեմոնան և էմիլիան:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչ եք կամենում, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Եկ այստեղ, ճուտիկ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչ եք ցանկանում:

ՕԹԵԼԼՈ.

Աչքերդ տեսնեմ. նայիր երեսիս:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նչ սարսափելի մի քմայք է դա:

ՕԹԵԼԼՈ. (էմիլիային)

Պաշտոնի՞դ, տիկին:

Թող զուգվողները առանձին մնան, և դուռը փակիր:

Թե մարդ գա՝ հազա, կամ թե հը՛մ արա:

Արհեստըդ գործ դիր, արհեստըդ, դե՛հ, շո՛ւտ:

էմիլիան դուրս է գնում:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ոտքերդ ընկնեմ, ասա՛, ի՞նչ է այդ խոսքերիդ միտքը:

Իս հասկանում եմ բառերիդ միջի կատաղությունը,

Բայց ոչ բառերը:

ՕԹԵԼԼՈ.

Հա՛, հա՛, դու ի՞նչ ես:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Քո կինը, տեր իմ, քո հավատարիմ և անկեղծ կինը:

ՕԹԵԼԼՈ. Հա՛, երդում արա, և դժոխք գնա.

Թե ոչ, երկնքի բնակիչներին այնքան նման ես,

Որ դեերն էլ քեզ կըվախնան բռնել:

Ուրեմն երկպատիկ մեղապարտ դարձիր,

Երգվելով թե դու առաքինի ես:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ.

Աստվա՛ծ լավ գիտե:

ՕԹԵԼԼՈ. Աստված լավ գիտե, որ այնպես կեղծ ես, ինչպես դժոխքը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Դեպի ո՞ւմ, տեր իմ, ո՞ւմ հետ, ի՞նչպես կեղծ,

ՕԹԵԼԼՈ. Ա՛հ, Դեզդեմոնա. կորի՛ր, կորի՛ր, կորի՛ր:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Վա՛յ իմ սև օրիս, ինչո՞ւ ես լալիս.

Ե՛ս եմ պատճառը այս արտասուքիդ, սիրելի՛ տերըս:

Եթե պատահամք կասկածում ես դու

Թե հորըս գործն է քո ետ կանչվելըդ,

Ես ի՞նչ մեղք ունիմ: Թե հայրըս քո հետ թշնամացել է,

Նույնպես և ինձ հետ:

ՕԹԵԼԼՈ. Եթե երկինքը ուղեր փորձել ինձ պատուհասներով,

Ամեն տեսակ ցավ և անարդարություն տեղար մերկ գլխիս,

Խորասուզեր ինձ մինչև շրթունքըս աղքատության մեջ,

Գերության տար ինձ, և վերջին հույսըս պատրանք դարձրներ,

Դարձյալ իմ հոգու մի խորշիկի մեջ

Ես համբերության մի փոքրիկ կաթիլ գտած կլինեի:

Բայց վա՛յ, ինձ դարձնել մի անշարժ արձան,

Որ անարգանքի ամբողջ աշխարհը՝

Իր դանդաղաշարժ մատովը ցույց տա,

Հա՛վ, ես դրբան էլ կըհանդուրժեի. այդ էլ լավ, շատ լավ:

Բայց այնտեղ, ուր սիրտս ավանդ եմ դրել,

Ուր պետք է ապրեմ, կամ բընավ չապրեմ,

Այն իսկ աղբյուրը, որից բխում է կյանքիս հոսանքը,

Թե ոչ, կըցամաքի, այնտեղի՞ց վանվիլ,

Կամ թե պահել այն որպես ջրամբար զազիր գորտերի,

Որ այնտեղ զուգվին և սերունդ բերեն...

Գոնատովիր այստեղ, ո՛վ համբերություն,
 Ո՛վ դու վարդաշուրթ մատաղ քերովքե,
 Եվ մոռալ դարձիր ինչպես դժոխքը:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Հույս ունիմ, որ ինձ իմ ազնիվ տերը պարկեշտ է կարծում:

ՌԹԵԼԼՈ. Հա՛, այո, ինչպես ամառվա ճանճերն սպանդանոցում,
 Որ ձվից չելած զուգավորվում են: Ո՛վ դու վայրի խոտ,
 Որ այնպես սիրուն և սիրասուն էս,
 Այնպես քաղցրաբույր, որ զգայարանքն արբեցրնում էս,
 Երանի էրբեք ծնված չի նեխիր:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ավա՛ղ, ի՛նչ անգետ հանցանք եմ գործել:

ՌԹԵԼԼՈ. Այս մաքուր թուղթը, այս շքեղ գիրքը
 Մի՛թե շինված էր, որ վրան «բող» դրեն.
 Ինչ մեղք էս գործե՛լ. գործե՛լ. Այ պոռնի՛կ, հասարակաց բո՛գ:
 Թե ասեմ միայն քո արածները՝
 Ամեն մի թուշըս հնոց կը դառնա,
 Եվ մոխիր կանե համեստությունը:
 Ինչ մեղք էս գործե՛լ: Երկինքը հոտից իր քիթն է խցում,
 Լուսինն ամոթից իր աչքն է գոցում,
 Եվ լկտի քամին, որ հանդիպողին համբույր է տալիս,
 Փախչում է երկրի քարայրների մեջ, որ չըլսե այդ:
 Ի՛նչ մեղք էս գործել, անամո՞թ պոռնիկ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Երկինքը վկա՛, զրպարտում էս ինձ:

ՌԹԵԼԼՈ. Դու բող չե՛ս:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Երբե՛ք, թե քրիստոնյա եմ:
 Եթե այս անթթն ամեն ապօրեն և պիղծ հպումից
 Անարատ պահել իմ տիրոջ համար՝
 Դա բող լինել չէ, ուրեմըն բող չեմ:

ՌԹԵԼԼՈ. Ի՛նչ, դու պոռնիկ չես:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ոչ, չըփրկվի՛մ:

ՌԹԵԼԼՈ. Կարելի՞ բան է:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Փրկիր մեզ, երկի՛նք:

ՌԹԵԼԼՈ. Ուրեմըն քեզնից ներում եմ խնդրում,
 Ես քեզ դրել եմ այն վենետիկցի ճարպիկ բողի տեղ,
 Որ պսակվել է Օթելլոյի հետ:

Ձայնը քառնացնելով

— Իսկ դո՛ւ, ա՛յ կնիկ, դու սուրբ Պետրոսի ճիշտ հակառակը ²⁶,

Գալիս է էմիլիան:

Դո՛ւ, դո՛ւ. վերջացրինք մեր անելիքը:

Առ փող քո քաշած նեղություն համար:

Բանալին շուտ սուր, և մեր գաղտնիքը լավ ծածուկ պահիր:

Դուրս է գնում:

ԷՄԻԼԻԱ. Վա՛յ մեզ, այս մարդը ինչե՛ր է կարծում:

Ի՞նչպես եք, տիկին: Ավա՛ղ, ի՞նչպես եք, իմ բարի տիկին:
ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Կես քուն, կես արթուն:

ԷՄԻԼԻԱ. Սիրելի տիկին, ի՞նչ է պատահել տիրոջը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ.

Ո՛ւմը:

ԷՄԻԼԻԱ. Տիրոջը, տիկին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ո՛վ է քո տերը:

ԷՄԻԼԻԱ. Նա, որ և ձերն է, անուշիկ տիկին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ոչ, ես տեր չունիմ. մի՛ խոսիր ինձ հետ, էմիլիա:

Չեմ կարող գեթ լալ, և բացի լալուց պատասխան չունիմ:

Խնդրեմ, էմիլիա, որ հարսանիքիս իմ սավանները ²⁷

Այս գիշեր քաշես անկողնիս վրա: Տես, չըմուռնաս.

Իվ գնա կանչիր ամուսնուդ այստեղ:

ԷՄԻԼԻԱ.

Ի՞նչ փոփոխություն:

Դուրս է գնում:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Տեղն է, որ ինձ հետ այսպես են վարվում, այդ շատ տեղն է,

Ի՞նչպես եմ վարվել, որ ամուսինըս կարողացել է

Ամենաշնչին կասկածը գամել

Ամենափոքրիկ իմ սխալներին:

Գալիս է էմիլիան Յագոյի հետ:

ՅԱԳՈ. Ի՞նչ եք հրամայում, տիկին: Ի՞նչպես եք:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ.

Ավա՛ղ, ի՞նչ ասեմ:

Նրանք, որ փոքրիկ երեխաներին ուզում են կրթել,

Այդ բանն անում են մեղմ միջոցներով, դյուրին դասերով:

Թող նա էլ ինձ հետ այդ ձևով վարվեր:

Իվ իրավն ասած, երբ ինձ սաստում են, մանուկ եմ դառնում:

ՅԱԳՈ. Ի՞նչ է պատահել, ազնիվ տիրուհի:

ԷՄԻԼԻԱ. Վա՛հ, Յագո, տերըս նրան բոլ կանչեց,

Եվ գլխին այնպես ծանր անարգանքներ և լուտանք թափեց,

Որ անմեղ սիրտը երբեք չի տանի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ի՞նձ այդ անունը:

ՅԱԳՈ.

Ի՞նչ անուն, տիկին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այն, որ կինդ ասաց, որ տերս ինձ տվավ:

ԷՄԻԼԻԱ. Բոլ կանչեց նրան: Մի գռեհիկ գինով

Այդպիսի անուն չէր տա իր քածին:

ՅԱԳՈ. Եվ ինչո՞ւ համար:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Չըգիտեմ: Միայն՝ ես այնքան գիտեմ, որ այդ բանը չեմ:

ՅԱԳՈ. Մի՛ լաք, տիրուհիս, մի՛ լաք: Ի՞նչ փորձանք:

ԷՄԻԼԻԱ. Սրա՞ համար էր, որ մերժեց այնքան լավ առաջարկներ,

Թողեց հայր, երկիր և բարեկամներ,

Որ պոռնի՞կ կոչվի: Մարդ չաց չըլինի՞:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իմ շար բախտիցն է:

ՅԱԳՈ.

Շա՛տ ամոթ նրան:

- Ո՛ւրկից է խելքին այդ քամին փչել:
ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Երկինքը գիտե:
ԷՄԻԼԻԱ. Թող կախվիմ, եթե մի պիղծ սրիկա,
 Քսու, բանսարկու մի թշվառական,
 Մի երեսապաշտ, քծնող անզգամ,
 Որևէ պաշտոն շահելու համար՝
 Այս զրպարտանքը սարքած չըլինի: Կախվիմ, թե ճիշտ չէ:
ՅԱԳՈ. Վա՛հ, այդպիսի մարդ չըկա աշխարհում. կարելի բան չէ:
ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Եթե լինի էլ՝ թող աստված ներե:
ԷՄԻԼԻԱ. Չըվա՛նը ներե, դժո՛խքը ծամե նրա կմախքը:
 Ինչո՞ւ տիկնոջըս պոռնիկ անուն տան:
 Ո՛վ է նրա հետ մտերիմ եղել.
 Ո՛ւր, ե՛րբ, ի՛նչ ձևով, ի՛նչ երևույթ կա այդպիսի բանի:
 Մի պիղծ սըրիկա խաբել է մավրին,
 Մի առաջնակարգ ստոր սըրիկա, մի փնթի սրիկա:
 Օ՛հ, երկի՛նք, ինչո՞ւ այսպիսի կեղտոտ արարածներին
 Չես խայտառակում, և ամեն ազնիվ մարդու ձեռքի մեջ
 Մի մտրակ դնում, որ մերկ մտրակե այդ թշվառներին
 Երկրի մեկ ծայրից մինչև մյուս ծայրը՝
 Հենց արևելքից մինչև արևմուտք:
ՅԱԳՈ. Այդպես մի՛ պոռա. ձայնդ դուրս է գնում:
ԷՄԻԼԻԱ. Թո՛ւհ դրանց վրա: Ճիշտ մի այդպիսի փուչ կենդանին էր,
 Որ խելքիդ աստառն երես էր շինել,
 Եվ քո մաքի մեջ իմ և մավրի վրա կասկած էր ձգել:
ՅԱԳՈ. Դու խենթ ես, գնա՛:
ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Օ՛հ, բարի՛ Յագո,
 Ի՛նչ պետք է անեմ, որ նրա սիրտը կրկին ձեռք բերեմ:
 Ազնիվ բարեկամ, գնա նրա մոտ.
 Երգվում եմ հենց այս երկնքի լույսով,
 Չրդիսեմ ի՛նչպես բարկացրի նրան: Չոքում եմ այստեղ.
 Թե երբեկից նրա սիրո դեմ մեղանշած լինեմ,
 Խոսքով, խորհրդով, ո՛ւր մնաց գործով.
 Աչքըս, ակա՛նջըս, կամ թե որևէ զգայարանըս
 Ուրիշ անձի վրա հիացած լինի,
 Եվ եթե նրան այժմ էլ չեմ սիրում, և միշտ չեմ սիրել,
 Իվ չեմ սիրելու մինչև հավիտյան խանդակաթ սիրով,
 Թեկուզ ինձ վանե մուրացկանի պես՝
 Թող որ փրկության երես չըտեսնեմ:
 Անսիրությունը շատ բան է կարող,
 Իվ նա կարող է իր անսիրությամբ կյանքըս կործանել,
 Բայց երբեք իմ սերն արատավորել:
 Չեմ կարող ասել, «պոռնիկ».
 Զգվում եմ բառը արտասանելուց.
 Բայց այն գործն անել, որ այդ տիտղոսին արժանի լինի,

Աշխարհի բոլոր ունայնությունների համագումարը
Ինձ չէր հրապուրի:

ՅԱԳՈ. Խնդրեմ, մի՛ հուզվեք:

Տրամադրությունը տեղը չէ եղել:

Պետության գործից հուզված է եղել,

Եվ ձեր վրա է իր մաղձը թափել:

ԴԵԶԴԵՍՈՆԱ. Երևեկ այդ լինելը և ոչ ուրիշ բան:

ՅԱԳՈ. Հենց այդ է միայն, հավատացե՛ք ինձ:

Փողահարություն:

Ահա փողերը ճաշի են կանչում:

Վենետիկից եկած պաշտոնյաները մնում են ճաշի:

Գնացե՛ք ներս, մի՛ լաք: Բոլորը կանցնի:

Դեզդեմոնան և էմիլիան գնում են:

Գալիս է Ռոդրիգոն:

ՅԱԳՈ. Ի՞նչ կա, Ռո՛դրիգո:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Տեսնում եմ՝ ինձ հետ շիտակ չես վարվում:

ՅԱԳՈ. Ի՞նչպես ոչ շիտակ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Ամեն օր մի բան ես հնարում և ինձ խաղացնում ես, Յագո: Հիմա տեսնում եմ, որ ինձ ավելի արգելք ես դառնում ամեն պատահությունից, քան թե ամենափոքրիկ ձեռնավությունն ես անում: Վճռել եմ այլևս չհամբերել. ինչ էլ որ հիմարաբար մինչև հիմա տարել եմ, շեմ ուզում առանց աղմուկի բոլորը կուլ տալ:

ՅԱԳՈ. Ուզո՞ւմ ես լսել, Ռոդրիգո:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Բա՛հ, այդ խոսքերից շատ եմ լսել. քո ասածներինդ և սրածններիդ մեջ ոչ մի խնամություն չկա:

ՅԱԳՈ. Դու անիրավ տեղն ես ինձ մեղադրում:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Երբեք, այլ միայն իրավունքով: Բոլոր ունեցած շունեցածս ձեռքից տվել եմ: Այնքան գոհարներ, որ դու ես ինձնից առել Դեզդեմոնային տալու համար, բավական էին մի ուխտյալ միանձնուհի գլխից հանելու: Ամեն անգամ ասել ես, որ նա ընդունեց, և փոխարենը հույսեր տվավ, և խոստացավ շուտով ուշադրություն անել և ծանոթանալ ինձ հետ: Բայց այդ բոլորից ոչինչ չեմ տեսնում:

ՅԱԳՈ. Լավ, շարունակիր, շատ լավ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. «Շատ լավ, շարունակի՛ր»: Չեմ կարող շարունակել, մա՛րդ: Շատ լավ էլ չէ, ձեռքս վկա: Ասում եմ, որ արածդ կեղտոտ բան է, և սկսում եմ հասկանալ, որ ինձ ձեռք ես առել:

ՅԱԳՈ. Շատ լավ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Քեզ ասում եմ, որ շատ լավ չէ: Կգնամ Դեզդեմոնային կասեմ ով լինելու: Եթե գոհարներս ետ կտա՝ ես էլ ձեռք կքաշեմ, և ներողություն կխնդրեմ ապօրինի հետապնդումիս համար. եթե ոչ, լավ իմացիր, որ քեզնից հաշիվ եմ պահանջելու:

ՅԱԳՈ. Ասելիքդ ասացի՞ր:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Այո, և ինչ որ ասացի, երդվում եմ, որ կանեմ:

ՅԱԳՈ. Հավ, հիմա տեսնում եմ, որ ոգի կա մեջդ, և այս րոպեից սկսում եմ ավելի լավ գաղափար ունենալ քո մասին: Ձեռքդ տուր, Ռոդրիգո, իրավունք ունիս ինձ հանդիմանելու: Բայց և այնպես, երդվում եմ, քո գործի մեջ բոլորովին շիտակ եմ վարվել:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Չէ երևում:

ՅԱԳՈ. Ճիշտ է, չէ երևում, և կասկածանքդ խելքի և դատողության հակառակ չէ: Բայց լսիր, Ռոդրիգո: Եթե իսկապես քո մեջ կա այն բանը, որ հիմա ավելի քան երբեք հավատում եմ թե կա, այսինքն, կամք, քաջասրտություն, և արիություն, ցույց տուր այս դիշեր. և եթե վաղը գիշեր Դեզդեմոնային չվայելես՝ ճամփա դիր ինձ այս աշխարհից դավաճանությունք, և թակարդ լարիր կյանքիս դեմ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Հավ, ասա տեսնենք: Խելքի գալո՞ւ բան է, լինելո՞ւ բան է թե ոչ:

ՅԱԳՈ. Պարոն, Վենետիկից հատուկ պաշտոնյա է եկել, որ Կասսիոյին նշանակե Ծթելլոյի տեղ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Ճիշտ ես ասում: Ուրեմն Ծթելլոն և Դեզդեմոնայան Վենետիկ են վերադառնում:

ՅԱԳՈ. Ոչ, Ծթելլոն գնում է Մավրիտանիա, և գեղեցիկ Դեզդեմոնային էլ տանում է իր հետ. միայն թե մի բան պատահի, որ նրան ստիպե ավելի երկար մնալ այստեղ, և դրա միակ միջոցը՝ Կասսիոյին մեջտեղից վերացնելն է:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Ի՞նչ է նշանակում «մեջտեղից վերացնել»:

ՅԱԳՈ. Պարզ բան է, այնպես անել, որ նա չկարողանա Ծթելլոյի տեղը բռնել. ուղեղը ցրվել:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Եվ ուզում ես, որ ե՛ս անեմ այդ բանը, չէ՞:

ՅԱԳՈ. Այո, եթե քաջություն ունիս շահդ և իրավունքդ պաշտպանելու: Կասսիոն այս գիշեր մի պոռնիկի տանը ընթրիքի է գնալու. ես էլ գնալու եմ այնտեղ: Նա դեռ անտեղյակ է, թե ի՞նչ մեծ բախտի և պատվի է արժանացել: Եթե մի տեղ թաքնվիս և սպասես նրա դուրս գալուն — և ես այնպես կհարմարեցնեմ, որ այդ բանն ընկնի տասներկուսի և մեկի մեջտեղը — այն ժամանակ նրա գլխին ինչ փորձանք որ ուզես՝ կարող ես բերել: Ես էլ հեռու չեմ լինի, քեզ օգնության կգամ, և նա մեր երկուսի ձեռքից չի ազատվի: Ի՞նչ ես շշմել ու կանգնել. եկ ինձ հետ գնանք: Ես քեզ կապացուցեմ, որ նրա մահը այնպես անհրաժեշտ բան է մեզ համար, որ ինքդ քեզ պարտավոր կզգաս նրան անհետացնելու: Ընթրիքի ժամն է վաղուց, և գիշերը անց է կենում. դե՛հ, գործի:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Դեռ լավ համոզված չեմ:

ՅԱԳՈ. Կհամոզվիս:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի ուրիշ սրահ զոյակում:

Գալիս են Օթելլոն, Լոդովիկոն, Դեզդեմոնան, էմիլիան և սպասավորներ:

ԼՈՒՈՎԻԿՈ. Խնդրում եմ, տեր իմ, սրանից ավել նեղություն մի՛ կրեք:
 ՕԹԵԼԼՈ. Օ, ներողություն. մի քիչ քայլելը լավ է ինձ համար:
 ԼՈՒՈՎԻԿՈ. Բարի գիշեր, տիկին. շնորհակալություն ձեր ազնվության:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Եվ բարի գալուստ ձերդ հարգության:
 ՕԹԵԼԼՈ. Գալի՛ս եք, տեր իմ:— Է՛յ, Դեզդեմոնա...
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Տեր իմ:
 ՕԹԵԼԼՈ. Գնա և իսկույն անկողին մտի՛ր,
 Ես մեկ ընդհանրապես չեմ:
 Սպասուհուդ էլ արձակիր: Արա ինչպես ասում եմ:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Լավ, տեր իմ:

Օթելլոն, Լոդովիկոն և սպասավորները դուրս են գնում:

ԷՄԻԼԻԱ. Հիմա ի՞նչպես է: Հիմա ավելի հանդարտ է թվում:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ասաց թե իսկույն կըվերադառնամ:
 Ինձ էլ պատվիրեց անկողին մտնեմ և քեզ արձակեմ:
 ԷՄԻԼԻԱ. Եվ ինձ արձակե՛ք:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այդպես հրամայեց:
 Ուրեմըն տուր ինձ գիշերազգեստըս, սիրելի էմիլիա,
 Եվ մնաս բարով: Հիմա չըպետք է նրան բարկացնենք:
 ԷՄԻԼԻԱ. Երևել թե նրան տեսած չլինեիք:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այդպես մի՛ ասիր: Իմ սերը նրան այնպես փարած է,
 Որ նույնիսկ նրա կոշտությունները, պարսավանքները,
 Խոթոռումները — գնդասեղները դուրս քաշիր, խնդրեմ —
 Ինձ համար հմայք և հրապույր ունին:
 ԷՄԻԼԻԱ. Այն սավանները քաշել եմ արդեն անկողնի վրա:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Բոլորը մեկ է: Տե՛ր աստված, ի՞նչպես խուլ մտքեր ունինք:
 Թե քեզնից առաջ մեռնեմ, էմիլիա,
 Այն սավաններից մեկի մեջ, խնդրեմ, պատանիր դու ինձ:
 ԷՄԻԼԻԱ. Վա՛յ, ի՞նչ խոսքեր են:
 ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Էմիլիա, մայրըս մի նաժիշտ ունե՛ր Բարբարա անունով:
 Խեղճը սիրում էր, և իր սիրածը շոշորթ դուրս եկավ,
 Եվ նրան լքեց: Մի ուռենու երգ գիտեր, մի հին բան,
 Որ նրա բախտին հարմար էր գալիս.
 Եվ նա այդ երգը երգելով մեռավ:
 Այդ երգն այս գիշեր մտքես չէ ելնում.
 Սիրտըս ուզում է, որ գնամ նստեմ, գլուխըս թեք արած,

Եվ երգեմ այն խեղճ Բարբարայի պես: Շուտ արա, խնդրեմ:
 ԷՄԻԼԻԱ. Ուղո՞ւմ եք բերեմ գիշերազգեստը:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Չէ, գնդասեղներն այստեղ դուրս քաշիր:

Այս Լոդովիկոն շնորհքով մարդ է:

ԷՄԻԼԻԱ. Եվ շա՛տ գեղեցիկ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Լավ խոսել գիտե:

ԷՄԻԼԻԱ. Վենետիկում մի տիկին եմ ճանաչում, որ բոքիկ ոտքով Երուսաղեմ
 կերթար՝ եթե կարողանար շրթունքը դիպցնել նրա ստորին շրթունքին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. (Երգելով)

«Ուրի տակ խղճալին նստած է տրամագին,
 Երգեցե՛ք դու՛ք, կանա՛չ ուտենի,
 Ձեռո՛ր դրած ի՛ր կուրծքին, գլուխը կախ ի՛ր ծնկին.
 Երգեցե՛ք ուտենի՛, ուտենի՛:
 Սառնորակ մի վտակ մամնջում է կողքից,
 Երգեցե՛ք ուտենի՛, ուտենի՛,
 Քարերն էլ փափկում են ի՛ր աղի արցունքից.

Սրանք դիր այնտեղ:

Երգեցե՛ք, ուտենի՛, ուտենի՛»:

Շտապիր խնդրեմ, նա շուտով կըգա:

«Այն դալար ուտենուց ինձ պսակ ճյուսեցե՛ք.

Թեև նա լիեց ինձ՝ մի՛ նըրան բամբասե՛ք»:

Ոչ, հետևյալ տունը այս չէ: Սը՛ս, ո՞վ է դուռը զարկում:

ԷՄԻԼԻԱ. Քամին է:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. (Երգում է)

«Ասացի դու կեղծ ես, ուրիշին սիրում ես,
 Երգեցե՛ք ուտենի՛, ուտենի՛.

Նա ասաց. «Քեզ ի՞նչ փույթ, ուրիշին կըսիրես»:

Ուրեմն, դնա, բարի գիշեր: Աչքերս քոր են դալիս. արդյոք լացի
 նշա՞ն է:

ԷՄԻԼԻԱ. Ոչնչի նշան չէ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այդպես եմ լսել. օ՛հ, այս մարդե՛րը, մարդե՛րը...

Ճի՛շտ, խղճիդ առաջ, ասա, էմիլիա,

Կարծո՞ւմ ես իրավ թե կնիկներ կան,

Որոնք խաբում են այնպես բիրտ կերպով ամուսիններին:

ԷՄԻԼԻԱ. Կան, իհարկե կան:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իսկ դու կանեիր՝, թեկուզ աշխարհը քեզ պարգև տային:

ԷՄԻԼԻԱ. Անշուշտ կանեի: Դուք չէի՞ք անի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ոչ, երդվում եմ ես երկնքի լույսով:

ԷՄԻԼԻԱ. Երկնքի լույսով ինչո՞ւ կանեի. մթնում կանեի:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Իրա՞վ՝ կանեիր՝ եթե աշխարհը քեզ պարգև տային:

ԷՄԻԼԻԱ. Ամբողջ աշխարհը ահագին բան է.

Շատ խոշոր գին է մի այդքան փոքրիկ հանցանքի համար:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Չէ, հաստատ գիտեմ, դու չէիր անի:

ԷՄԻԼԻԱ. Չէ, հաստատ գիտեմ, շատ լավ կանեի, և անելույ հետո՝ ետ կանեի:

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—13

Պարզ բան է, մի մատանու համար, մի քանի կանգուն կերպասի, մի շրջազգեստի, մի գլխարկի, կամ թե այդ տեսակ մանր-մունր բաների համար չէի անի. բայց ամբողջ աշխարհի համար: Վա՛հ, ո՞վ է, որ իր ամուսինն չխաբե՝ նրան թագավոր դարձնելու համար: Ես քավարանին էլ կհոժարվեի դրա համար:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Անիծված լինեմ՝ թե այդպիսի մեղք գործեմ, թեկուզ ամբողջ աշխարհն էլ ինձ տան:

ԷՄԻԼԻԱ. Բայց մեղքը աշխարհի միջումն է մեղք. և երբ աշխարհը ձեր նեղության փոխարեն ձեռք բերած լինեք՝ դա կլինի մի մեղք ձեր սեփական աշխարհի մեջ, և դուք ինքներդ կարող եք իսկույն մեղքը չքմեղել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Չեմ կարծում, որ այդպիսի կին գոյություն ունենա:

ԷՄԻԼԻԱ. Մեկի տեղ տասը, և դեռ այնքան շատ,

Որ կըլցնեին հենց այն աշխարհը, որ ձեռք բերեին:

Բայց ես կարծում եմ, որ եթե կանայք ճամփից շեղվում են՝ Ամուսիններն են միայն մեղավոր:

Կա՛մ իրենց պարտքը կատարելու մեջ դանդաղանում են, Եվ կամ մեր գանձը տանում թափում են այլ գողերի մեջ, Կամ բռնկվում են հիմար նախանձից,

Եվ զրկում են մեզ ազատությունից, կամ ծեծում են մեզ, Կամ շարունակից պակասեցնում են մեր օրածախսը:

Բա՛հ, ի՞նչ ասել է, մենք էլ մաղձ ունինք.

Թեև բարի ենք՝ բայց ոխ էլ ունինք:

Թող լավ իմանան ամուսինները,

Որ իրենց կանայք, ճիշտ իրենց նման, զգացում ունին,

Նրանք էլ տեսնում և հաստատում են,

Եվ քիմք էլ ունին թե՛ քաղցրի համար և թե՛ թթուի:

Ի՞նչ ասել է դա, որ թողնում են մեզ և նորին բռնում:

Զվարճություն է. այո, կարծում եմ.

Ցանկությունի՞ց է դա ծնունդ առնում. այո, կարծում եմ,

Թուլությունի՞ց է այդ սխալանքը. այո, այդ էլ կա:

Լավ, մենք ցանկություն, զվարճության սեր, թուլություն չունի՞նք,

Ինչպես այրերը: Թող ուրեմն նրանք լավ վարվին մեզ հետ,

Կամ գեթ իմանան, որ եթե երբեք մենք վատ ենք անում,

Նրանց վատ վարքն է մեզ սովորեցնում:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Գնա, բարի գիշեր: Թող ինձ երկինքի այնպիսի վարք տա,

Որ եչ թե վատից ես էլ վատանամ,

Այլ վատը տեսնեմ, ինքրս լավանամ:

Գնում են:

ԱՐԱՐՎԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մի փողոց Կիպրոսում:

Գալիս են Յագոն և Ռոդրիգոն:

ՅԱԳՈ. Եկ այստեղ, կանգնիր այս մայթի ետև. նա իսկույն կըգա:
Պատվական սուրըդ դուրս քաշած պահիր, և թունդ ներս խրիր:
Շուտ, շուտ: Մի՛ վախիր. ես էլ արմունկիդ կանգնած կըլինեմ.
Դա մեզ կըստեղծե, կամ կըկործանե: Հիշիր այդ բանը.
Եվ լարիր բոլոր վճռականությամբ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Ձեռքիս մոտ կանգնիր. գուցե ես վրիպեմ:

ՅԱԳՈ. Այստեղ եմ, կողքիդ: Համարձակ եղիր, և լավ դիրք բռնիր:

Հեռանում է:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Այս գործն ինձ շատ էլ չէ ոգևորում.

Թեև համոզիչ պատճառներ բերեց:

Բայց մի մարդու կյանքն ի՞նչ մի մեծ բան է.

Եկ, սուր. թող մեռնի:

ՅԱԳՈ. Այնքան քորեցի այս նոր պալարը մինչև բորբոքվեց.

Կատաղում է այժմ: Հիմա թե՛ Կասսիոն սըրան սպանե,

Թե՛ սա Կասսիոյին, թե՛ երկուսն իրար,

Որ ձեն էլ լինի, շահ է ինձ համար:

Եթե Ռոդրիգոն կենդանի մնա՝

Ետ կըպահանջե այնքան ոսկիներն ու գոհարները,

Որ ես կորզել եմ որպես ընծաներ Դեզդեմոնային:

Ոչ, դա չի լինի: Իսկ եթե Կասսիոն կենդանի մնա՝

Նըրա կյանքի մեջ մի ամենօրյա գեղեցկություն կա,

Որ ինձ նրա մոտ տգեղացնում է: Բացի դրանից՝

Մավրը կարող է իմ ասածները հայտնել Կասսիոյին,

Եվ դա կարող է ինձ շատ թանկ նստել:

Ոչ, պետք է մեռնի: Թող լինի. ահա, իր ոտքի ձայնն է:

Գալիս է Կասսիոն:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Հա՛, ճանաչում եմ իր ոտքի ձայնը: Մեռի՛ր, սրբիկա:

Հարձակվում է Կասսիոյի վրա:

ԿԱՍՍԻՈ. Այդ զարկըդ տունըս քանդած կըլիներ՝
 Եթե իմ զրահը քո ենթադրածից ամուր չըլիներ.
 Այժմ քոնը փորձենք:

Սուրբ քաջում և վիրավորում է Ռոդրիգոյին:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Օ՛հ, սպանե՛ց ինձ:

Յագոն ետևից գալիս է և Կասսիոյին ոտից վիրավորում, և փախչում է:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոտքը՛ս. հավիտյան հաշմանդամ դարձա:
 Էհե՛յ, օգնություն, մարդասպանություն, մարդասպանություն:

Գալիս է Օրելլոն:

ՕԹԵԼԼՈ. Կասսիոյի ձայնն է: Յագոն պահել է իր տված խոսքը:
 ՌՈԴՐԻԳՈ. Ես, անազնի՛վըս:

ՕԹԵԼԼՈ. Ճի՛շտ որ այդպես է:

ԿԱՍՍԻՈ. Էհե՛յ, օգնություն... ճրա՛գ... վիրաբո՛ւյժ:

ՕԹԵԼԼՈ. Նա է: Քա՛ջ Յագո, պարկեշտ և ուղիղ,
 Որ բարեկամիդ եղած զրկանքը այսպես ազդում է
 Քո ազնիվ սրտիդ: Քեզնից դաս կառնեմ:
 Գողտրիկ, սիրականդ ընկած է տապաստ,
 Քո պիղծ օրհասն էլ գալիս է շտապ: Գալիս եմ, պոռնիկ:
 Ջնջվեցան սրտես այն հմայքները, քո այն աչքե՛րը:
 Լկտանքով պղծված քո անկողինը
 Լկտի արյունով պետք է շաղախվի:

Գնում է Օրելլոն:

Հեռվից գալիս են Լոդովիկոն և Գրացիանոն:

ԿԱՍՍԻՈ. Էհե՛յ, օգնություն, պահապան չրկա՛, մի անցորդ չրկա՛:
 Մարդասպանություն, մարդասպանություն:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Պետք է մի փորձանք պատահած լինի. ահավո՛ր ձայն է:

ԿԱՍՍԻՈ. Օգնություն:

ԼՈԴՈՎԻԿՈ. Լսիր:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Անզգա՛մ սրիկա:

ԼՈԴՈՎԻԿՈ. Մի քանի հոգու հեծեծանքներ են. ի՛նչ մովթ գիշեր է:

Սրանք կարող են հնարքներ լինել.

Վտանգավոր է ինքներըս մենակ ձայնի կողմ գնալ:

ՌՈԴՐԻԳՈ. Ոչ ոք չէ՛ գալիս, արյունըս կերթա մինչև որ մեռնեմ:

ԼՈԴՈՎԻԿՈ. Սը՛ս:

Գալիս է Յագոն՝ վի ճրագ ձեռքին:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Մի մարդ է գալիս, նայիր, շապիկով, ճրագով ու զենքով:

ՅԱԳՈ. Ո՞վ է, ի՞նչ ձայն է օգնություն կանչում:

ԼՈՂՈՎԻԿՈ. Մենք չենք իմանում:

ԿԱՍՍԻՈ.

Այստեղ եմ, այստեղ, ի սեր աստուծո,

Հաւեք օգնության:

ՅԱԳՈ.

Ի՞նչ է պատահել:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Ա՛հ, Օթելլոյի դրոշակիրն է սա, որչափ տեսնում եմ:

ԼՈՂՈՎԻԿՈ. Այո, նա ինքն է. շա՛տ սրտոտ մարդ է:

ՅԱԳՈ. Ո՞վքեր եք այդտեղ այդպես ողբագին օգնության կանչում:

ԿԱՍՍԻՈ. Յագո՛, ա՛խ, ոտքը՝ ս, սրբիկաները տունըս քանդեցին:

Օգնություն տուր ինձ:

ՅԱԳՈ.

Վա՛յ ինձ, տեղակալ. ի՞նչ սրբիկանի:

ԿԱՍՍԻՈ. Կարծեմ թե մեկը այս մոտերքումն է. չէ կարող փախչել:

ՅԱԳՈ. Ա՛յ դավաճաններ:

Լողովիկոյին և Գրացիանոյին

ՌՈՂՈՎԻԿՈ.

Ո՞վքեր եք այդտեղ. օգնության եկեք:

Օ՛հ, օգնեցեք ինձ:

ԿԱՍՍԻՈ.

Մեկը հենց դա է:

ՅԱԳՈ. Մարդասպա՛ն սրիկա, ա՛յ դու սրբիկա:

Դաշույնով զարկում է Ռողովիկոյին:

ՌՈՂՈՎԻԿՈ. Անիծյա՛լ Յագո, դիվային դու շուն:

ՅԱԳՈ. Մթնում սպանե՛լ: Ո՛ւր են արյունխում ավազակները:

Այսպես լո՛ւռ քաղաք. մարդասպանություն, մարդասպանությո՛ւն.

Ի՞նչ մարդիկ եք դուք. շա՛ր եք թե բարի:

ԼՈՂՈՎԻԿՈ. Առաջ փորձեցեք, հետո գովեցեք:

ՅԱԳՈ. Սինյոր Լողովիկո՛ն:

ԼՈՂՈՎԻԿՈ.

Նա ինքը, պարոն:

ՅԱԳՈ.

Ա՛խ, ներողություն.

Այստեղ Կասսիոյին չարագործ մարդիկ վիրավորել են:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Կասսիոյի՛ն:

ՅԱԳՈ.

Այո:— Ի՞նչպես եք, եղբայր:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոտքըս կոտրել են, երկու մաս արել:

ՅԱԳՈ.

Աստված ոչ անե՛:

Ճրա՛գ, պարոններ, հենց իմ շապիկով վերքը կըկապեմ:

Գալիս է Բիանեֆան:

ԲԻԱՆԲԱ. Ի՞նչ կա, հե՛յ, ո՞վ է օգնության կանչում:

ՅԱԳՈ. Ով է կանչո՞ւմ:

ԲԻԱՆԲԱ. Օ՛հ, իմ սիրելի՛, իմ անո՛ւշ Կասսիո՛: Օ՛հ, Կասսիո՛, Կասսիո՛...

ՅԱԳՈ. Ա՛յ դու պիղծ պոռնիկ: Կասսիո, ունի՞ք դո՛ք որևէ կասկած,

Թե ո՞վքեր են ձեզ այսպես հաշմացրել:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոչ:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Ցավում եմ, որ ձեզ այսպես եմ գտնում:

Ես գալիս էի ձեզ որոնելու:

ՅԱԳՈ. Շուտ մի ծնկակապ: Հա, այսպես, եղավ:

Ա՛հ, մի պատգարակ, որ սրան տանենք:

ԲԻԱՆՔԱ. Ուշքից գնում է, վա՛յ, Կասսիո՛, Կասսիո՛:

ՅԱԳՈ. Պարոններ, լսեք: Լուրջ կասկած ունիմ,

Որ այս խայտառակն այս ոճիկի մեջ մատ է ունեցել:

Մի քիչ համբերիր, սիրելի Կասսիո:

— Մի ճրագ տրվեք: Տեսնեմ այս դեմքը ծանոթ է թե ոչ:

Վա՛յ, իմ սիրելի հայրենակիցըս և բարեկամը՛ս,

Ռոդրիգո՞ն, ոչ, ոչ: Այո, նա ինքն է: Երկի՛նք, Ռոդրիգո՞ն:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Այն վենետիկցի՞ն:

ՅԱԳՈ. Նա ինքը, տե՛ր իմ: Ճանաչո՞ւմ էիր:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Ճանաչո՞ւմ, այո՛:

ՅԱԳՈ. Սինյոր Գրացիանո՞. խնդրեմ ներքե ինձ:

Այս արյունահեղ դեպքերի մեղքն է,

Որ անուշադիր եղա ձեր հանդես:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Հոգ չէ. ուրախ եմ ձեզ հանդիպելուս:

ՅԱԳՈ. Ի՛նչպես եք, Կասսիո, ա՛հ, մի պատգարա՛վ:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Սա Ռոդրիգո՞ն է:

ՅԱԳՈ. Նա է, նա ինքը:

Մի պատգարակ են բերում:

Ա՛հ, ի՛նչ լավ եղավ այս պատգարակը:

Հիմա մի լավ մարդ թող զգուշությամբ սրան տուն տանե,

Իս էլ շուտ գնամ և զորապետի բժշկին բերեմ:

Բիանֆային

Իսկ դու, այ կնիկ, նեղություն մի կրիր:

Կասսիո, այս մարդը, որ վիրավորված ընկած է այստեղ,

Իմ բարեկամս էր: Ձեր և նրա մեջ մի բա՛ն կար արդյոք:

ԿԱՍՍԻՈ. Ոչինչ, ես նրան չեմ իսկ ճանաչում:

ՅԱԳՈ. (Բիանֆային) Ա՛հ, գունատվո՞ւմ ես:

— Հե՛յ, եկեք սրան տարեք բաց օդում:

Կասսիոյին և Ռոդրիգոյին տանում են դուրս:

Կեցե՛ք, պարոններ:— Այ կին, ինչո՞ւ ես այդպես գունատվել:

— Տեսնո՞ւմ եք աչքերն ինչպես մոլոր են:

Ձե՛, երբ որ այդպես աչքերդ հառում ես՝

Ուրեմըն դու մեզ շատ բաներ կասես:

— Մեկ լավ նայեցեք սրբան, խնդրում եմ.

Նայեցեք վրան: Տեսնո՞ւմ եք, պարոններ.

Հանցանքը ինքը լեզու կըբանա,

Թեկուզ պապանձվին՝ ամեն լեզուներն:

Դալիս է էմիլիան:

ԷՄԻԼԻԱ. Վա՛յ ինձ, սա ի՞նչ է, ի՞նչ կա, էրի՛կս:

ՅԱԳՈ. Այստեղ մութի մեջ փորձ է կատարվել Կասսիոյի վրա,
Ռոդրիգոն է եղել և այլ ընկերներ, որոնք փախել են:
Կասսիոն շատ սաստիկ վիրավորված է, Ռոդրիգոն մեռած:

ԷՄԻԼԻԱ. Խե՛ղճ ազնիվ պարոն, խե՛ղճ ազնիվ Կասսիո:

ՅԱԳՈ. Անառակության պտուղն այս է միշտ: Խնդրեմ, էմիլիա,
Գընա Կասսիոյից հարցուփորձ արա,
Թե նա այս գիշեր ո՛րտեղ է ընթրել:

Բիաեֆայիե

Ի՞նչ է, դողո՞ւմ ես:

ԲԻԱՆՔԱ. Իմ տանն է ընթրել. բայց ես չեմ դողում:

ՅԱԳՈ. Օ՛հ, հո՛ քո տա՞նը: Լավ, լավ, եկ ինձ հետ, հրամայում եմ քեզ:

ԷՄԻԼԻԱ. Թո՛ւհ քեզ, թո՛ւհ, պոռնիկ:

ԲԻԱՆՔԱ. Ոչ, ես պոռնիկ չեմ, այլ նույնքան պարկեշտ

Որքան դու, որ ինձ թքում մրում ես:

ԷՄԻԼԻԱ. Որքան ե՞ս. թո՛ւհ քեզ:

ՅԱԳՈ. Բարի՛ պարոններ, գնանք Կասսիոյի Վերքերը կապենք:

— Դո՛ւ էլ եկ, այ կին: Մենք քեզ կըստիպենք շատ բաներ պատմել:

— Վազիր, էմիլիա, դնա միջնաբերդ,

Եվ զորապետին և իր կնոջը պատմիր եղածը:

Եկեք, պարոններ, դնացեք առաջ:

Առանձին

Կա՛մ այս գիշերը բախտըս կըշինե,

Կա՛մ զլիսով ոտքով ինձ կըկործանե:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի ճճարան դղյակում:

Դեզդեմոնան անկողնում քնած. մի ճրագ վառվում է:

Գալիս է Օթելլոն:

ՕԹԵԼԼՈ. Պատճառն է, հոգիս, պատճա՞ռը:

Թողեք ձեր առաջ շանվանեմ ես այն, ողջախո՛հ աստղեր.

Պատճառը միայն: Սակայն արյունը չեմ ուզում թափել.

Չեմ ուզում խազել ձյունից ավելի սպիտակ մորթը,

Ավելի ողորկ, քան ալեբաստրը հուշարձանների:
 Բայց մեռնի՛ պիտի. թե ոչ՝ շատ մարդկանց կըլսվաճան:
 Լույսը հանգցրնեմ, և հետո... Լույսը հանգցնեմ:
 Եթե քեզ մարեմ, բոցի պաշտոնյա,
 Կարող եմ կրկին ետ տալ քեզ լույսը՝ երբ որ փոշմանեմ:
 Բայց երբ քո՛ լույսը մի անգամ մարեմ,
 Ո՛վ դու հրաշակերտ գերազանց բնության,
 Ջրգիտեմ ո՛ւր է պրոմեթեոսյան այն ջերմությունը,
 Որ լույսըդ կրկին վառել կարենա:
 Երբ վարդը քաղեմ՝ չեմ կարող նորեն կյանք բաշխել նրան.
 Պեսք է թառամի՛: Թող դեռ հոտ քաշեմ իր թփի վրա:

Համբուրում է:

Օ՛հ, շունչ խնկաբույր, քիչ է մնացել
 Համոզես նույնիսկ Արդարությանը, որ սուրը փշրե:
 Ա՛խ, մե՛կ էլ, մե՛կ էլ: Հենց այսպես եղիր երբ մեռած լինես,
 Եվ քեզ կըսպանեմ, հետո կըսիրեմ.
 Մե՛կ էլ, և թող այս վերջինը լինի:
 Իրեք չէ եղել այսքան անուշ բան այսքան մահացու:
 Պեսք է արտասվեմ, բայց սըրանք անգութ արտասուքներ են:
 Վիշտըս նման է երկնային վշտի.
 Զարկում է նըրան, որին սիրում է: Զարթնում է ահա:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ո՛վ է: Օթելլո՛:

ՕԹԵԼԼՈ. Ես եմ, Դեզդեմոնա:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Չե՞ս գալիս քնես, սիրելիս:

ՕԹԵԼԼՈ. Աղոթք արե՛լ ես այս գիշեր, Դեզդեմոնա:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այո, սիրելիս:

ՕԹԵԼԼՈ. Եթե հիշում ես մի մեղք՝ դեռ անհաշտ երկնային շնորհի և թողության
 հես՝ շուտ ներում հայցիր:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Վա՛յ ինձ, սիրելիս, միտքդ ի՞նչ է միթե:

ՕԹԵԼԼՈ. Աղոթիր, և կարճ. ես ման եմ գալիս:

Չեմ ուզում սպանել անպատրաստ հոգիդ:

Ո՛չ, աստված չանե՛. չէի կամենա հոգիդ սպանել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Սպանե՛լ:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, սպանել:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ուրեմըն աստված թող ինձ ողորմի:

ՕԹԵԼԼՈ. Ամե՛ն ասում եմ իմ բոլոր սրտով:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Եթե այդպես է՝ հույս ունիմ, որ դու չես սպանի ինձ:

ՕԹԵԼԼՈ. Հը՛մ...

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Բայց այնուհանդերձ՝ վախում եմ քեզնից.

Պեսք է իսկապես մահացու լինես՝

Երբ որ աչքերըդ այդպես դառնում են:

Ջրգիտեմ ի՛նչու պեսք է վախենամ, երբ մեղք չեմ գործել.

Սակայն զգում եմ, որ վախենում եմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Միա բեր մեղքերդ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Մեղքըս քո սերն է:

ՕԹԵԼԼՈ. Դըրա համար է, որ պետք է մեռնես:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Անբնական մահ է՝ որ սպանում է սիրելու համար:

Վա՛յ ինձ, ինչո՞ւ ես շրթունքդ կրժում:

Արյունածուրավ մի կիրք ցնցում է քո բոլոր կազմը:

Վատ նշա՛հներ են. բայց դեռ հույս ունիմ,

Հույս ունիմ, որ դրանք ինձ չեն սպառնում:

ՕԹԵԼԼՈ. Լո՛ւռ, և հանդարտ կաց:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Շատ լավ, բայց ի՞նչ կա:

ՕԹԵԼԼՈ. Իմ այնքան սիրած այն թաշկինակը, որ ես քեզ տվի,

Դու պարգևել ես նույնը Կասսիոյին:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ոչ, կյա՛նքըս վկա, ոչ, հոգի՛ս վկա:

Կանչել տուր մարդուն, և հարցում արա:

ՕԹԵԼԼՈ. Հոգիս, զգույշ կաց, երդմանզանցություն մի՛ անիր. զգո՛ւյշ:

Մահվանդ անկողնում գտնվում ես այժմ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Այո, բայց դեռ ոչ մեռնելու համար:

ՕԹԵԼԼՈ. Հենց ա՛յս բուպեիս. ուրեմն մեղքդ պարզ խոստովանիր:

Երբ ամեն մի կեստ երդումով ժխտես՝

Դարձյալ չես կարող ցրել կամ խեղդել պիրկ համոզումըս,

Որից գոռում եմ: Մեռնելու ես դու:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Աստված գթա ինձ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ամե՛ն, ասում եմ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Բայց դու էլ գթա: Երբե՛ք ես քո դեմ հանցանք չեմ գործել.

Երբեք Կասսիոյին չեմ սիրել, երբե՛ք,

Եթե ոչ միայն այնպիսի սիրով,

Որպես երկինքը թույլատրում է մեզ ընդհանուր կերպով:

Ոչ մի հիշատակ չեմ տվել նրան:

ՕԹԵԼԼՈ. Երկինքը վկա, իմ թաշկինակը նրա ձեռքին տեսա:

Ոհ, երդմանդդո՛ւժ կին, այդ ձեռով սիրտըս քարացնում ես դու,

Եվ սպանություն կոչել ես տալիս իմ անելիքը,

Ինչ որ ողջակեզ համարում էի:

Իմ աչքո՛վ տեսա այն թաշկինակը:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Գտել է ուրեմն:

Ե՛ս չեմ ընծայել: Կանչել տուր այստեղ.

Թող խոստովանի ճշմարտությունը:

ՕԹԵԼԼՈ. Խոստովանել է:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ի՛նչ, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Թե նա եղել է քեզ հետ:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ի՛նչպես, վա՛տ մտքով:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ոչ, այդպիսի բան չէ կարող ասել:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, չէ կարող, բերանը փակ է:

Պարկեշտ Յագոյին հրաման է տրված այդ բանի մասին:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Օ՛հ, կռահում եմ. ի՞նչպես, մեռած է:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Ամեն մի մազը մի կյանք ունենար՝

Իմ մեծ վրեժը ստամոքս ուներ ամենքի համար:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Ավա՛ղ, այն խեղճին դավաճանել են. ես էլ կորած եմ:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Պոռնի՛կ, իմ առաջ հանդգնում ես լա՛լ այն մարդու համար:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Օ՛հ, վռնդիր ինձ, բայց մի՛ սպանիր:

ՕԹԵԼԼԻՈ.

Կորսվի՛ր, պոռնիկ:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Վաղը սպանիր, գոնե ա՛յս գիշեր կենդանի թող ինձ:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Եթե դիմադրես:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Մի կես ժամ:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Հիմա որ սկսավ՝ սպասել չրկա:

ԴԵԶԴԵՄՈՆԱ. Այնքան որ միայն մի աղոթք ասեմ:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Էլ ուշ է:

Խեղդում է նրան:

ԷՄԻԼԻԱ (Դրսից) Տե՛ր իմ, հե՛յ, տե՛ր իմ, տե՛ր իմ, տե՛ր իմ, հե՛յ:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Այս ի՞նչ աղմուկ է: Զե՛՞ մեռել, դեռ ո՞չ, ո՞չ բոլորովին:

Ես որ անգուժ եմ, դարձյալ գուժ ունիմ.

Զեմ ուզում տանջանքդ երկարացնել:

Հը՛, այսպես, այսպես:

Դաշույնով սպանում է:

ԷՄԻԼԻԱ. (Դրսից)

Օ՛հ, տե՛ր իմ, տե՛ր իմ:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Ո՛վ է:

ԷՄԻԼԻԱ. (Դրսից) Օ՛հ, բարի՛ տերըս, մի բառ ասեմ ձեզ:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Հա՛, էմիլիան է:— Սպասիր մի քիչ:— Մեռած է:

Եկած կըլինի Կասսիոյի մահը հայտնելու համար:

Շատ մեծ աղմուկ կար: Հա՛, էլ չե՛՞ շարժվում:

Լուռ, շիրիմի պես: Նե՛րս գա. հարմա՛ր է:

Կարծեմ թե նորեն մի շարժում արավ: Ոչ: Ի՞նչպես անել:

Եթե ներս մտնե՛՞ անպատճառ կուզե կնոջս հետ խոսել.

Կնոջը՛ս, կնոջը՛ս. ի՞նչ կին. կին չունիմ...

Օ՛հ, անտանելի, օ՛հ, ողբալի՛ ժամ...

Կարծես թե հիմա արև ու լուսին պետք է խավարվին,

Եվ երկրագունդը փոփոխությունից սոսկահար եղած՝

Բերանը բանա:

ԷՄԻԼԻԱ. (Դրսից) Աղաչում եմ, տեր, թույլ տվեք, որ ձեզ

երկու բառ ասեմ: Օ՛հ, բարի տերըս:

ՕԹԵԼԼԻՈ. Մոռցել էի քեզ. եկ ներս, էմիլիա:

Կամաց. մի ըոպե:— Վարագույրները քաշեմ:— Ո՛րտեղ ես:

Դուռը բաց է անում. գալիս է էմիլիան:

Ասելիքդ ի՞նչ է:

ԷՄԻԼԻԱ.

Օ՛հ, բարի՛ տերըս,

Մի սարսափելի մարդասպանություն գործվել է այնտեղ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ե՛րբ, հիմա՛:

ԷՄԻԼԻԱ. Այո, հենց հիմա, տեր իմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Լուսնի մեղքն է այդ.

Շատ ավելի է երկրին մոտեցել, քան թե սովոր էր,

Եվ դա է մարդկանց խելագարացրել:

ԷՄԻԼԻԱ. Կասսիոն սպանեց Ռոդրիգո կոչված մի վենետիկցու:

ՕԹԵԼԼՈ. Ռոդրիգոն սպանվե՛ց, Կասսիոն՝ էլ սպանվեց:

ԷՄԻԼԻԱ. Կասսիոն չէ՛ սպանվել:

ՕԹԵԼԼՈ. Կասսիոն չէ՛ սպանվել:

Ա՛խ աններդաշնակ մարդասպանություն,

Քաղցրալուր վրեժը խուսու է դառնում:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Օ՛հ, իզո՛ւր. իզո՛ւր սպանություն է:

ԷՄԻԼԻԱ. Վա՛յ, ի՞նչ ձայն է սա:

ՕԹԵԼԼՈ. Դա՛. ի՞նչ ձայն:

ԷՄԻԼԻԱ. Վա՛յ ինձ, վա՛յ հոգուս. տիրուհուս ձայնն էր:

Վազում է դեպի անկողինը և վարագույրները ետ է փաշում:

Օգնություն, օգնություն, հասե՛ք, օգնություն,

Ա՛խ, խոսիր նորեն, սիրելի տիկին, ա՛խ, Դեզդեմոնա,

Անուշի՛կ տիկին, ա՛հ, խոսի՛ր, խոսի՛ր:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Անմեղ եմ մեռնում:

ԷՄԻԼԻԱ. Ո՛վ է արել այս:

ԴԵՋԴԵՄՈՆԱ. Ոչ ոք, ես ինքըս: Մնաս բարով...

Տուր իմ ողջույնը բարի ամուսնուս: Օ՛հ, մնա՛ս բարով:

Մեռնում է:

ՕԹԵԼԼՈ. Ո՛վ պետք է նրան սպանած լինի:

ԷՄԻԼԻԱ. Ավա՛ղ, ո՛վ գիտե:

ՕԹԵԼԼՈ. Լսեցի՛ր, ասաց, որ ես չեմ արել:

ԷՄԻԼԻԱ. Այո, ինքն ասաց. պետք է ճշմարիտ վկայություն տամ:

ՕԹԵԼԼՈ. Իբրև ստախոս զընաց ուղղակի այրող դժոխքը:

Ե՛ս եմ սպանել:

ԷՄԻԼԻԱ. Օ՛հ, ավելի սուրբ հրեշտակ էր ապա.

Եվ ավելի սև սատանա ես դու:

ՕԹԵԼԼՈ. Մոլորվել էր նա, պոռնիկ էր դարձել:

ԷՄԻԼԻԱ. Դու զրպարտում ես նրան, դե՛ ես դու:

ՕԹԵԼԼՈ. Կե՛ղծ էր ինչպես ջուր:

ԷՄԻԼԻԱ. Թո՛ւնդ ես ինչպես հուր, որ կեղծ ես կոչում այնպես էակին:

Օ՛հ, նա անկեղծ էր ինչպես մի հրեշտակ:

ՕԹԵԼԼՈ. Կասսիոյի հարձն էր. ամուսնուդ հարցրու, թե չես հավատում.

Օ՛հ, ես դժոխքի խորքերի խորքին արժան կլինեի՝

Թե որ առանց արդար հիմքերի գործած լինեի:

Քո ամուսինը ամեն բան գիտեր:

ԷՄԻԼԻԱ. Իմ ամուսինը:

ՕԹԵԼԼՈ. Քո ամուսինը:

ԷՄԻԼԻԱ.. Թե մեղանշե՞լ է ամուսնության դեմ:

ՕԹԵԼԼՈ. Հա՛, Կասսիոյի հետ: Եթե պարկեշտ կին եղած լիներ նա,
Եվ աստված ուզեր մի ուրիշ աշխարհ ստեղծել նորեն,
Մե՛կ կսոր աճրիժ զուտ ոսկեքարից՝
Նրան չէի փոխի այդ աշխարհի հետ:

ԷՄԻԼԻԱ.. Իմ ամուսինը:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո, նա եղավ առաջին անգամ աչքըս բացողը:
Նա պարկեշտ մարդ է, ատում է այն տիղմը, որ փակչում է
Զազիր դորժերին:

ԷՄԻԼԻԱ.. Իմ ամուսինը:

ՕԹԵԼԼՈ. Այ կին, ի՞նչ պետք կա այդքան կրկնության,
Այո, ասում եմ, քո ամուսինը:

ԷՄԻԼԻԱ.. Օ՛հ, իմ տիրուհի՛ս...

Սրիկայությունը խաղ է խաղացել խեղճ սիրո զլխին:
Ամուսինս ասե թե նա խարդա՛խ էր:

ՕԹԵԼԼՈ. Նա ինքը, այ կին:

Քո ամուսինը. խոսք չե՞ս հասկանում:

Իմ բարեկամը, քո ամուսինը, պարկե՛շտ, պարկե՛շտ Յագոն:

ԷՄԻԼԻԱ.. Թե նա է ասել՝ նըրա չար հոգին

Օրը կես ցորեն փափ փշանա: Պի՛ղժ սուտ է ասել.

Իմ խեղճ տիկինը շատ էր սիրահար իր փուչ ընտրածին:

ՕԹԵԼԼՈ. Հա՛:

ԷՄԻԼԻԱ.. Ինչ կուզես արա:

Այդ գործըդ այնքան քիչ է արժանի արքայությունը,
Որքան դու՝ նրան:

ՕԹԵԼԼՈ. Հավ է, որ լռես:

ԷՄԻԼԻԱ.. Քո մեջ կիսով չափ այնքան ուժ չըկա ինձ վնասելու,

Որքան իմ մեջ կա վնաս կրելու:

Հիմա՛ր, բթամիտ, տգետ ինչպես կեղտ, մի բան ես արել...

Ի՞նչ փուլթ ինձ սուրբդ: Պետք է աշխարհում խայտառակեմ քեզ՝

Թեկուզ քսան կյանք տուժելու լինեմ:

Օգնությո՛ւն, օգնությո՛ւն, հասե՛ք, օգնությո՛ւն.

Մավրն սպանել է իմ խեղճ տիրուհու...

Մարդասպանությո՛ւն, մարդասպանությո՛ւն:

Գալիս են Մոնտանոն, Գրացիանոն, Յագոն և ուրիշներ:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Ի՞նչ է պատահել, ի՞նչ կա, զորապետ:

ԷՄԻԼԻԱ.. Ա՛հ, եկա՛ր, Յագո: Հա՛, երեսըդ պա՛րզ,

Որ մարդիկ իրենց սպանությունը քո վզիդ դնեն:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Ի՞նչ է պատահել:

ԷՄԻԼԻԱ.. Թե մարդ ես՝ հերքիր այս ապիրատին.

Ասում է թե դու նրան ասել ես, թե նըրա կինը

Անպարկեշտ կին էր: Գիտեմ չես ասել.

Գիտեմ, այդպիսի սըրիկա չես դու:

Դե խոսիր, խոսիր, սիրտըս պայթում է:

ՅԱԳՈ. Ես այն եմ ասել, ինչ մտածել եմ,

Եվ ինչ ասել եմ, ինքն էլ տեսել է թե իսկ և ճիշտ է:

ԷՄԻԼԻԱ. Բայց ասե՛լ ես թե նա անառակ էր:

ՅԱԳՈ. Այո, ասել եմ:

ԷՄԻԼԻԱ. Դու սուտ ես խոսել, մի գարշելի՜ սուտ, դժոխայի՜ն սուտ:

Հեղիս չըփրկվի, սո՛ւտ է, չա՛ր սուտ է:

Նա՛ Կասսիոյի հետ. ասել ես թե նա Կասսիոյի՜ հետ էր:

ՅԱԳՈ. Նրա հետ, տիկին: Սո՛ւա, լեզուդ քաշիր:

ԷՄԻԼԻԱ. Լեզուս չեմ քաշի. ես պարտ եմ խոսել:

Տիրուհիս ահա մեռած ընկած է իր անկողնի մեջ:

ԱՄԵՆՔԸ. Օ՛հ, աստված չանե՛:

ԷՄԻԼԻԱ. Եվ հենց քո տված զեկուցումներն են

Այս սպանության պատճառը դարձել:

ՕԹԵԼԼՈ. Ի՛նչ եք շվարել, պարոններ, ճիշտ է: Ճշմարտությունն է:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Ի՛նչ զարհուրելի ճշմարտություն է:

ՄՈՆՏԱՆՈ. Հրեշավո՛ր արարք:

ԷՄԻԼԻԱ. Սըրիկայություն, սըրիկայություն, սըրիկայություն.

Նոր եմ ըմբռնում, նոր եմ ըմբռնում, նոր եմ հոտն առնում:

Սըրիկայություն... այն ժամանակն էլ դա մտքովս անցավ...

Ես ինձ կըսպանեմ ցավից... օ՛հ, վա՛յ ինձ, սըրիկայություն:

ՅԱԳՈ. Խելագարվե՛լ ես: Հրամայում եմ քեզ. տուն գնա իսկույն:

ԷՄԻԼԻԱ. Ազնիվ պարոններ, թույլ տվեք խոսեմ:

Գիտեմ իմ պարտքս է սրան հնազանդել, բայց ոչ թե այժմ:

Ո՛վ դիտե, Յագո, գուցե տան երես չըտեսնեմ երբեք:

ՕԹԵԼԼՈ. Օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ:

ԷՄԻԼԻԱ. Այո, տարածվիր գետին և գոռա ցավից:

Դու մի այնպիսի անուշ և անմեղ էակ ես սպանել,

Որի նմանը աշխարհ չէ եկել:

ՕԹԵԼԼՈ. (Վեկեհալով) Նա լրբացել էր:

— Ջրճանաչեցի ես ձեզ, մորեղբայր.

Այնտեղ փոված է ձեր քրոջ դուստրը,

Եվ նրա շունչը հենց այս ձեռքերը այժմ կտրեցին:

Գիտեմ, արարքըս անգութ է թվում և զարհուրելի:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Խե՛ղճ Դեզդեմոնա. ավա՛ղ, ուրախ եմ, որ հայրըդ մեռավ.

Ամուսնությունդ մահացու եղավ այն խեղճի համար:

Կսկիծն էր միայն, որ խզեց միջից ծերության թելը.

Եթե նա հիմա կենդանի լիներ՝

Այս տեսարանը հուսահատության կըդդդեր նրան.

Այո, կանիծելի իր կողքին կանգնած բարի հրեշտակին,

Եվ կընկներ դժոխք:

ՕԹԵԼԼՈ. Ողբա՛լի բան է...

Բայց Յագոն գիտե թե հազար անգամ նա Կասսիոյի հետ

Պիղծ գործ էր գործել: Կասսիոն իր բերնով խոստովանել է:
 Եվ նա, փոխարենն իր տարփածուհի սիրագործության,
 Նրբան էր տվել այն սիրո գրքավն ու հիշատակը,
 Որ իմ առաջին տվածս ընծան էր:
 Աչքովըս տեսա Կասսիոյի ձեռքում. մի թաշկինակ էր,
 Մի հին հիշատակ, մի նվեր, որ հայրս տվել էր մորըս²⁸:

ԷՄԻԼԻԱ. Երկի՛նք, հրեշտակնե՛ր:

ՅԱԳՈ.

Սո՛ւա, ձայնըդ կտրիր:

ԷՄԻԼԻԱ. Ոչ, պետք է դուրս գա, դուրս գա. հ՛ս լռեմ...

Ոչ, ես կըխոսեմ ավելի ազատ, քան հյուսիս հողմը:

Թող երկինք, մարդիկ և սատանաներ,

Բոլորը, բոլորն ինձ ամո՛թ գողան, դարձյալ կըխոսեմ:

ՅԱԳՈ. Խեղճըդ ժողովիր, և գնա տունըդ:

ԷՄԻԼԻԱ.

Չեմ գնա:

Յագոն փորձում է սպանել էմիլիային:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Թո՛ւհ քեզ, սո՛ւր քաշել մի կնոջ վրա:

ԷՄԻԼԻԱ. Ո՛վ դու ապուշ մավր, այն թաշկինակը, որ դու ասում ես,

Ե՛ս դեպքով գտա և տվի մարդուս:

Շատ և շատ անգամ նա խիստ լրջորեն ինձ աղաչել էր,

Որ գողանայի, ինչ որ իսկապես շատ անտեղի էր

Այսպիսի շնչին մի բանի համար:

ՅԱԳՈ.

Անզգա՛մ պոռնիկ:

ԷՄԻԼԻԱ. Նա Կասսիոյին տա՛ր, ոչ, վա՛յ իմ գլխիս,

Ես ինքըս գտա և մաքրուա տվի:

ՅԱԳՈ.

Կե՛ղտ, սուտ ես ասում:

ԷՄԻԼԻԱ. Երկինքը վկա, ես սուտ չեմ ասում, սուտ չէ, պարոններ:

Մարդասպա՛ն ապուշ, քեզ պես հիմարին այնպես ազնիվ կի՛ն:

ՌԹԵԼԼՈ. Միթե երկնքում ուրիշ քար չըկա՞ բացի կայծակից:

Ընտրյա՛լ սրիկա:

Օրելլոն հաբձակվում է Յագոյի վրա:

Յագոն սրով գահկում է էմիլիային և ինքը փախչում:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Կինն ընկնում է վար. անշուշտ սպանեց այս խեղճ կնոջը:

ԷՄԻԼԻԱ. Ա՛յ, ա՛յ, ա՛յ մեռա՛. օ՛հ, ինձ էլ դրեք տիրուհուս կողքին:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Նա փախավ ձեռքից և կինն սպանվեց:

ՄՈՆՏԱՆՈ.

Նենգամիտ սրիկա՛:

Առեք այս զենքը, որ մավրի ձեռքից հափշտակեցի:

Վազեք, փակեցեք դրսի դռները: Չըթողնեք փախչի,

Ծթե չըբռնեք՝ գեթ սպանեցեք:

Ես էլ գնում եմ, որ գուցե բռնեմ այն սրիկային:

Դժոխքի սրիկա:

Մոնտանոն և Գրացիանոն դուրս են գնում:

ՕԹԵԼԼՈ.

Կտրիճ շեմ ալլևս.

Ամեն մի թզուկ խլում է սուրբս:

Բայց ինչո՞ւ պետք է դեռ պատիվն ապրի՝

Երբ որ մեռած է պարկեշտությունը: Թող բոլո՞րն երթա:

ԷՄԻԼԻԱ. Խեղճ տիկին, ի՞նչ էր երգըդ գուշակում:

Սը՛ս, լսո՞ւմ ես ինձ. թող կարապի պես երգելով մեռնեմ.

Երգում է

«Ուռենի՛, ուռենի՛, ուռենի՛»:

Մա՛վր, նա սուրբ էր. նա քեզ սիրում էր, դու անգո՞ւթ մավր.

Թող երանության երես չըտեսնեմ՝ թե սուտ եմ ասում:

Այժմ ասելով ինչ մտածում եմ՝ մեռնում եմ, մեռնում:

Մեռնում է:

ՕԹԵԼԼՈ. Մի ալլ զենք էլ կա այս սենյակի մեջ.

Սպանիական սուր, սառուցով ջրած,

Ահա, այստեղ է: Մորեղբայր, պետք է այստեղից դուրս գամ:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Եթե փորձ անես՝ քեզ թանկ կընստի:

Զենք չունիս, ուրեմն ինքըդ կըտուժես:

ՕԹԵԼԼՈ. Ուրեմն ինձ նայիր, և խոսիր ինձ հետ,

Եթե ոչ, անգեն կըցատկեմ վրադ:

Գրացիանոն ներս է գալիս:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Լավ, ի՞նչ ես ասում:

ՕԹԵԼԼՈ.

Նայիր, զենք ունիմ.

Սրանից լավը չէ կապվել երբեք զինվորի կողքին:

Ես օր եմ տեսել, երբ որ այս փոքրիկ բազուկով միայն

Եվ այս կուռ սըրով՝ արգելքնե՛ր եմ ես գետին տապալել,

Քան անգամ բարձր քո բոլոր ուժից:

Բայց ունա՛յն պարծանք... ո՞վ կարե իշխել իր բախտի վըրա:

Հիմա այդպես չէ. մի վախիր ինձնից՝ զինված էլ լինեմ:

Այստեղ է արդեն իմ ճամփորդության վերջին կայանը,

Իմ նավարկության կետ-նպատակին և ծովանիշը:

Ինչո՞ւ ես այդպես սարսած ետ գնում. զուր է երկյուղըդ:

Մի եղեգ ուղղիր Օթելլոյի դեմ, և նա կընկրկի:

Ո՞ւր գնա Օթելլոն:

— Տեսնեմ, ի՞նչպես է հիմա երեսըդ...

Շապկիդ պես գունատ... երբ հաշվի օրը իրար հանդիպինք՝

Այդ քո նայվածքը հոգիս երկնքից վար կըգլտորե.

Եվ շար դեերը կըբռնեն նրան:

Սառն ես, աղջիկըս, սառն ես, ինչպես քո զգաստությունը:

— Օ՛հ դու անիծյա՛լ, անիծյա՛լ ստրուկ:

Մտրակեցեք ինձ, ո՞վ սատանաներ, և քշեցեք ինձ

Հեռու. երկնային այս տեսարանից,
 Փչեցեք շորս կողմ բուրբ հողմերին,
 Խորովեցեք ինձ վառ ծծումբի մեջ,
 Թաթախեցեք ինձ հեղուկ կրակի հորձանքների մեջ:
 Օ՛հ, Դեղդեմոնա՛, Դեղդեմոնա՛... մեռա՛ր... օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ:

Գալիս են Լեդովիկոն, Մոնտանոն, Կասսիոն՝ մի պատգարակի վրա,
 Յագոն՝ շղթայված, սպաներով շրջապատված:

ԼՈՒՌՈՎԻԿՈ. Ո՛ւր է անզգույշ այն տարաբախտը:
 ՕԹԵԼԼՈ. Այսինքն այն մարդը, որ Օթելլոն էր, ահա այստեղ եմ:
 ԼՈՒՌՈՎԻԿՈ. Ո՛ւր է այն իժը. բերեք սրիկային:
 ՕԹԵԼԼՈ. Ոտքերին նայեմ. բայց առասպել է:
 Ծթե դե ես դու՝ չեմ կարող սպանել²⁹:

Վերավորում է Յագոյին:

ԼՈՒՌՈՎԻԿՈ. Խլեցեք սուրը:
 ՅԱԳՈ. Թեպետ և, պարոն, արյունոտվել եմ, բայց չեմ սպանված:
 ՕԹԵԼԼՈ. Ես էլ ուրախ եմ, որ չես սպանված: Ուզում եմ ապրես:
Մահն, իմ կարծիքով, երջանկություն է:
 ԼՈՒՌՈՎԻԿՈ. Ո՛վ դու Օթելլո, դու, մի ժամանակ այնքան բարեսիրտ,
 Որ այժմ ընկել ես մի անիծյալի որոգայթի մեջ,
 Ի՛նչ անուն տանք քեզ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ինչ որ կամենաք:
Պատվով մարդասպան, եթե կամենաք.
Քանզի ոչ մի բան չեմ արել քեներից, այլ պատվի համար:
 ԼՈՒՌՈՎԻԿՈ. Այս պիղծը մասամբ խոստովանել է իր նենգությունը.
Ճի՛շտ է, ուր նրա հետ ծրագրել էիք Կասսիոյի մահը:

ՕԹԵԼԼՈ. Այո:
 ԿԱՍՍԻՈ. Բարի գորապետ, ես ձեզ ոչ մի կերպ տեղիք չեմ տվել:
 ՕԹԵԼԼՈ. Հալատում եմ այժմ, ներում եմ խնդրում:
Խնդրեմ, հարց արա այս կիսադեմ,
Թե ինչու համար հոգիս ու մարմինս այսպես թակարդեց:

ՅԱԳՈ. Ոչինչ մի հարցնեք. ինչ գիտեք, գիտեք.
Այս բուպեից ետ մեկ բառ չեմ խոսի:

ԼՈՒՌՈՎԻԿՈ. Եվ ո՛չ էլ նույնիսկ աղոթքի համար:
 ԴԻԱՅԻԱՆՈ. Չարչարանքները լեզուդ կըբանան:

ՕԹԵԼԼՈ. Եվ դու լավ կանես:

ԼՈՒՌՈՎԻԿՈ. Տե՛ր իմ, ձեզ ասեմ պատահածները,
Ինչ որ, կարծում եմ, դեռ չեք իմանում: Ահա մի նամակ,
 Որ գտնված է այն Ռոդրիգոյի գրպանի միջում:
 Ահա մի այլը: Մեկը խոսում է Կասսիոյի մասին,
 Որին Ռոդրիգոն պետք է սպաներ:

ՕԹԵԼԼՈ. Ա՛յ դու սըրիկա:

ԿԱՍՍԻՈ. Հեթանոսակա՛ն, անզգա՛մ սրիկա:

ԼՈՒՌՈՎԻԿԱՆ. Ահա մի այլ թուղթ, լի գանգատներով,

Որ գտնված է նույն գրպանի մեջ,

Եվ որ Ռոդրիգոն, ինչպես թվում է,

Ուզել է ղրկել այս նզովյալին:

Բայց այդ միջոցին պետք է սա հանկարծ ներս մտած լինի

Եվ նրան համոզած:

ՕԹԵԼԼՈ. Ա՛յ դու շարագործ:

— Բայց, Կասսիո, ինչպես այն թաշկինակը, որ իմ կնոջն էր,

Հնկավ քո ձեռքը:

ԿԱՍՍԻՈ. Իմ սենյակի մեջ գտա պատահամամբ.

Եվ այս րոպեիս նա խոստովանեց,

Թե ինքն էր դիտմամբ վար ձգել այնտեղ մի հատուկ մտքով,

Որ և կատարվեց իր ուզածին պես:

ՌԹԵԼԼՈ. Օ՛հ, հս տխմարը՛ս, տխմարը՛ս, տխմարը՛ս:

ԿԱՍՍԻՈ. Բացի դրանից՝

Ռոդրիգոն սրբան այս նամակի մեջ հանդիմանում է,

Թե ևա է դրդել նրան, որ ինձ հետ պահականոցում

Խռովություն սարքե, որ պատճառ դարձավ իմ արտաքսվելուն:

Եվ մի քիչ առաջ ինքը Ռոդրիգոն,

Որ երկար ատեն մեռած էր թվում, սկսավ խոսել,

Ասաց, Յագոն է նրան վերք տվել,

Եվ Յագոն ինքն է նրան գրգռել:

ԼՈՒՌՈՎԻԿԱՆ. (Օթելլոյին) Պետք է դուք այժմ թողնեք այս տունը, և մեզ հետևեք:

Ջեր իշխանությունը և ձեր պաշտոնը ետ է առնված:

Կասսիոն է կղզու կառավարիչը:

Գալով այս շանը՝ եթե հնարված մի շարշարանք կա,

Որ երկար տանջե, բայց շուտ չըսպանե՝

Սրա համար է: Իսկ դուք կըմնաք մեր բանտարկյալը,

Մինչև Վենետիկի պետության առաջ ձեր մեղքի մասին

Ջեկուցում տրվի: Եկեք, տարեք սրան:

ՕԹԵԼԼՈ. Կամա՛ց. երկու բառ քանի այստեղ եք:

Ես պետությունը ծառայել եմ քիչ, և նրանք գիտեն.

Այս մասին այսքան: Այժմ աղաչում եմ, ձեր նամակներում,

Երբ որ կըպատմեք այս աղետալի պատահարները,

Ներկայացրեք ինձ այնպես, ինչպես կամ:

Ոչ պակասացրեք, ոչ ավելացրեք շարամտությամբ:

Պետք է ուրեմն դուք նկարագրեք մի մարդ, որ սիրեց

Ոչ խոհեմաբար, այլ սաստիկ ուժգին:

Մի մարդ, որ դյուրավ խանդոտացող չէր,

Բայց երբ որ լարվեց՝ անշա՛փ մոլորվեց.

Մի մարդ, որ նվաստ հնդիկի՞ն³⁰ նման՝ իր ձեռքով նետեց

Մի ճոխ մարգարիտ՝ որ մենակ կարծեր իր բոլոր ցեղին.

Մի խեղճ մարդ, որի խոնջած աչքերը,

Թեև անսովոր ջրակալվելու՝

Ավելի առատ արցունք են թափում
 Քան Արարիայի ծառերը՝ իրենց բուժարար խեղդ:
 Գրեցեք այսպես, և ավելացրեք թե Ալեպպոյում
 Մի փաթթոցավոր շարագործ տաճիկ մի օր ծեծում էր
 Մի վենետիկցու, և հայհոյում էր մեր պետությունը:
 Իսկ ես բռնեցի այն թլպատված շան կոկորդից, և նրան
 Զարկեցի, այսպես:

Ինքն իրեն զարկում է սրով:

ԼՈԴՈՎԻԿՈ. Օ՛հ, ի՞նչ արյունոտ վերջաբան եղավ:
ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Փշացավ բոլորն, ինչ որ ասացինք:
ՅԹԵԼԼՈ. Քեզ համբուրեցի, և սպանեցի:

Ընկնում է Դեզդեմոնայի վրա:

Ինչ մնաց միայն ինքս ինչ սպանել և քեզ համբուրել:

Մեռնում է:

ԿԱՍՍԻՈ. Վախենում էի, որ այսպես լինեիր:

Բայց կարծում էի թե նա զենք չուներ:

Մե՛ծ սրտի տեր էր:

ԼՈԴՈՎԻԿՈ. (Յագոյին) Սպարտացի՛ շուն³¹,
 Ավելի դաժան, քան թե անձկություն, քան թե սով, և ծով,
 Տես այս անկողնի ողբալի բեռը:
 Քո արածն է այս: Այս տեսարանը թույն է աչքերի:
 Ծածկեցեք վըրան: Գրացիանո, տունը դուք պահպանեցեք:
 Գրավեցեք մավրի հարստությունը:
 Զեզ է պատկանում իբրև ժառանգի: Զեզ, տեր կուսակալ,
 Մընում է պատժել այս դժոխային թշվառականին,
 Որոշել օրը, տեղն ու տանջանքը: Օ՛հ, խստացրեք այդ:
 Իսկ ես ուղղակի նավ նստեմ գընամ, պատմեմ սենատին
 Ողբագին անցքը սրտով ողբագին:

Դուրս են գնում:

ՄԱԿԵԵԹ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԻՆԳ ԱՐԱՐԱԾՈՎ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

ԴՌԻՆԿԱՆ, թագավոր Սկովտիայի
ՄԱԼԿՈՄ
ԴՌՆԱԼԲԵՅՆ նրա որդիքը
ՄԱԿԲԵԹ } զորավարներ
ԲԱՆՔՈ }
ՄԱԿԴՈՒՑ }
ԼԵՆՈՔՍ }
ՌՈՍ }
ՄԵՆՇԵԹ } սկովտիական ազնվականներ
ԱՆԳՈՒՍ }
ԿԱԹՆԵՍ }
ՖԼԻՆՍ, Բանժոյի որդին
ՍԻՎԱՐԴ, կոմս Նորթումբերլանդ, զորավար անգլ. զորքի
ԿՐՏՍԵՐ ՍԻՎԱՐԴ, նրա որդին
ՍԵՅՏՈՆ, Մակբեթի թիկնապահ մի սպա
ՄԱԿԴՈՒՑԻ ՓՈՔՐ ՏՂԱՆ
ՄԻ ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԲԺԻՇԿ
ՄԻ ՍԿՈՎՏԻԱՅԻ ԲԺԻՇԿ
ՄԻ ԶԻՆՎՈՐ
ՄԻ ԴՌՆԱՊԱՆ
ՄԻ ԾԵՐՈՒԿ
ԼԵԴԻ ՄԱԿԲԵԹ
ԼԵԴԻ ՄԱԿԴՈՒՑ
ՄԻ ԱԶՆՎԱԿԱՆ ԿԻՆ՝ լեդի Մակբեթին սպասարկու
Լորդեր, ազնվականներ, սպաներ, զինվորներ, մաշտասպաններ,
սպասավորներ, սուրհանդակներ:
Հեկատե, Էրեբ վնուկ, տեսիլներ:
Տեսարան, Սկովտիա և Անգլիա:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Բացօրյա մի տեղ: Որոտ և կայծակ:

Գալիս են երեք վնուկ:

Ա. ՎՆՈՒԿ. Ե՛րբ պիտի մենք կրկին խմբվինք երեքով,
Որոտով ու կայծակով կամ անձրևով:

Բ. ՎՆՈՒԿ. Երբ թո՛հ ու բո՛հն ավարտվի.
Մեկը հաղթե, մյուսն հաղթվի:

Գ. ՎՆՈՒԿ. Դա կըլինի անկասկած
Դեռ արևը չըմտած:

Ա. ՎՆՈՒԿ. Եվ տեղն ո՞ւր:

Բ. ՎՆՈՒԿ ջախուտոր:

Գ. ՎՆՈՒԿ. Այնտեղ տեսնենք Մակբեթին:

Ա. ՎՆՈՒԿ. Եկա, եկա, Գրեյմալֆին¹:

ԱՄԵՆՔԸ. Պադոկն² ահա կանչում է:— Գալիս ենք:

Հավը վատ է, վատը լավ:

Եկեք ճախրենք մեզի մեջ,

Եվ ժանտահոտ օդի մեջ:

Վնուկները չֆանում են:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ֆորեսի մոտ մի բանակ: Ժխոր:

Գալիս են արքա Դուենկանը, Մալկոմը, Դոնալդբեյնը, Լենոֆուր, սպասավորներ՝
հանդիպելով մի արյունաթաթախ սպայի:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Ո՞վ է դա այդպես արյունաթաթախ. գուցե կարող է,
Ինչպես թըվում է իր արտաքինից,

Ապստամբության նորագույն ելքից տեղեկություն տալ:

ՄԱԼԿՈՄ. Սա այն սպան է, որ իբրև կտրիճ զինվոր կռվելով
Ինձ գերությունից ազատեց:— Բարե, դու քա՛ջ բարեկամ.

Պատմիր արքային կռվի վիճակը՝ երբ որ հեռացար:

ՍՊԱ. Անորոշ վիճակ, ինչպես երբ երկու ուժասպառ լուղորդ:

Իրար կառչելով՝ իրենք են խեղդում իրենց արվեստը,
 Ժանտ Մակդոնվալդը,— որին վայել էր ապստամբ լինել,
 Քանզի նրա մեջ մարդկային բնության զարշույթունները
 Անդադար վխտում, բազմանում էին,— նոր ուժ էր առել
 Գալլոուգլասների³ և այն քերների հըրոսակներով,
 Որ արեւմտյան կղզիներն իրեն հայթայթել էին.
 Բախտն էլ, ժպտալով նրա զարշելի կովազանության՝
 Մի ապստամբի պոռնիկն էր դարձել. բայց բոլորն իզո՞ւր.
 Կտրիճ Մակբեթը,— իրավ արժանի այդպես կոչվելու,—
 Արհամարհելով բախտը, և սուրը շողշողացնելով,
 Որ դեռ ծխում էր իր արյունահեղ պատժագործումից,
 Որպես քաջության փայփայած սանը, կտրեց և անցավ,
 Մինչև որ կանգնեց այն ստրուկի դեմ:
 Ոչ ձեռքը թոթվեց, և ոչ էլ նրան գնաս-բարով ասաց,
 Այլ ճեղքեց պորտից մինչև ծնոտը,
 Եվ գլուխը տնկեց պատնեշի վըրա:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Ա՛հ, քա՛ջ աղգական՝, արժանի՛ սեպուհ:

ՍՊԱ. Ինչպես այնտեղից, ուր սկսում է արևը ծագել,
 Պոռթկում են որոտն ու նավակործան փոթորիկները,
 Հենց նույն աղբյուրից, ուրկից օրհնություն թվում էր բխել,
 Աղետ է հորդում: Ուշ դիր ինձ, ուշ դիր, Սկովտիո արքա.
 Արդարությունը, արությանմբ զինված,
 Նոր էր ստիպել ցատկող քերներին⁵ փախուստի դիմել,
 Երբ նորվեգիացին, որ ակնդետ էր մի պատեհ առթի,
 Շողուն զենքերով և նոր ուժերով հարձակում գործեց:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Դա չըվախեցրե՞ց Մակբեթ և Բանքո զորավարներին:

ՍՊԱ. Հենց այնքան, որքան ճագարն առյուծին, կամ ճնճղուկն արծվին:
 Եթե ճիշտն ասեմ, պետք է ես նըրանց նըմանեցընեմ
 Չափազանց լցրած թնդանոթների՝ կրկնակի ճայթով,
 Որոնք կրկնակի կրկին հարվածներ տեղացնում էին
 Թշնամու գլխին. թե արդյոք նըրանք որոշել էին
 Ծխուն վերքերի արյան մեջ լողա՞լ,
 Կամ հավերժացնել մի նոր Գողգոթա՞, չեմ կարող ասել.
 Բայց թալկանում եմ. վերքերս օգնությո՞ւն աղաղակում են:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Խոսքերդ նույնչափ վայելում են քեզ, որչափ վերքերդ.
 Երկուան էլ նույնչափ պատվի բույր ունին:
 — Գընացեք իսկույն, և վիրաբույժներ բերեք իր համար:

Սպային դուրս են տանում. գալիս է Ռաբ:

Այս ո՞վ է գալիս:

ՄԱԼԿՈՄ. Ռոսի քաջ թեներ:

ԼԵՆՈՔՍ. Որպիսի՞ շտապ արտափայլում է նըրա աչքերում.

Մի մարդու դեմք է, որ ահեղ բաներ ունի պատմելու:

ՌՈՍ. Աստված պահապան մեր թագավորին:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Ուրկի՜ց ես գալիս, դու հարգելի թե՛ն:

ՌՈՍ.

Ֆայֆից, մեծ արքա,

Ուր նորվեգիական վեա դրոշակները երկինքն են ծաղրում,

Եվ մերոնց վերա պաղ հով են փչում:

Նորվեգը ինքը, ահագին թվով,

Նաև դավաճան Կավդորի թե՛նի օժանդակությամբ,

Մի սարսափելի պայքար սկսավ,

Երբ բելլոնայի՝ այն սիրականը, անթափանց զրահով,

Ելավ նրա դեմ չափվելու համար,

Սուրն ընդդեմ նրա ապստամբ սրբի, բազուկը՝ բազկի,

Հաղթահարելով նրա լիրբ ոգին. և վերջ ի վերջո,

Հաղթության բախտը մեզ բաժին ընկավ:

ԴՈՒՆԿԱՆ.

Մե՛ծ եղջանկություն:

ՌՈՍ. Եվ հիմա Սվենոն, Նորվեգի արքան,

Ինքն է մեղանից հաշտություն հայցում:

Բայց մենք չուզեցինք թուլլատրել, որ նա իր մարդկանց թաղե,

Մինչև որ համբեց, սուրբ Կոլոմբ կղզում,

Տասն հազար դոլլար հօգուտ ընդհանուր մեծ դործածության:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Կավդորի թե՛նը չի խաբի մեկ էլ սրտագին սերըս:

— Գնա, հրատարակիր այդ մարդու մահը,

Հետո Մակբեթին ողջունիր նրա նախկին տիտղոսով:

ՌՈՍ. Գրնում եմ, տեր իմ:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Ինչ որ նա տուժեց, Մակբեթը շահեց:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի ցախուտ: Որոտ:

Գալիս են երեք վճռակներ:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Ո՛ւր էիր, քույր:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Խոզ մորթելու:

Գ. ՎՀՈՒԿ. Քույր, դո՛ւ որտեղ:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Մի նավաստու կին շագանակ ունեի իր գոգնոցի մեջ.⁹

Ծամում էր, ծամում էր, ծամում: «Տուր ինձ, ասացի»:

«Կորի՛ր, չար վհուկ», գոռաց հաստափոր քոսոտ պառավը:

Նրա ամուսինն Ալեպպո է այժմ,

Եվ նավապետ է Տիգրիսի վերա.

Բայց նավի մեջ կընստեմ,

Եվ մի պոչատ մկան պես

Մինչև այնտեղ կընավեմ,

Կանեմ, կանեմ, կանեմ ես:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Ես էլ կըտամ մի քամի:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Շատ բարի:

Գ. ՎՀՈՒԿ. Մեկն էլ ես:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Բոլոր մյուսներն ունիմ ես.

Եվ լավ գիտեմ այն կողմերը,
Ուր փչում են հողմերը,
Նավապետի քարտեզի մեջ
Նշանակված կետերը:
Այնպես հյուծեմ ես նըրան,
Որ խոտի պես շորանա,
Ոչ գիշերը, ոչ ցերեկ
Քունը աչքին մոտենա:
Եվ նա կապրի նդովված,
Եվ հալումաշ կըլինի,
Ինը յոթնյակ ինը հերթ
Կըշարշարվի, կըտքնի.
Նավն ընկղմել կարող չեմ,
Բայց ալեկոծ կըտանջեմ:
Տեսեք, տեսեք ի՛նչ ունիմ:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Յուլյց տուր, ցուլյց տուր մեզ:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Մի նավաստու սա բուլթն է,
Որ տուն դալիս ընկղմվեց:

Թմբուկի ձայն:

Գ. ՎՀՈՒԿ. Թմբո՛ւկ, թմբո՛ւկ, Մակբեթն է:

ԱՄԵՆՔԸ. Վհուկ քույրեր, սուրհանդակներ

Ծովերի ու ցամաքի,
Այսպես կազմում են շրջան,
Պտույտ գործում ձեռք ձեռքի:
Երեք անգամ քեզ համար,
Երեք անգամ ինձ համար,
Մեկ էլ երեք թող դառնա,
Ինը պտույտ լըրանա:
Սո՛ւս, դյուրանքը կատարվեց:

Գալիս են Մակբեթը և Բանֆոն:

ՄԱԿԱԲԵԹ. Երեք այսպիսի լավ և վատ մի օր դեռ տեսած չըկամ:

ԲԱՆՔՈ. Ո՞րքան է մնացել դեռ մինչև Ֆորես:

Վա՛հ, սըրանք ի՛նչ են այսպես խորշումած,
Այսպես այլանդակ զգեստներ հագած:
Նըման չեն երկրի բնակիչների, բայց երկրի վրա են:
Կենդանի՞ եք դուք, կամ թե այնպիսի՞ արարածներ եք,
Որոնց կարող է մարդ հարցում անել:
Դուք հասկանում եք, ինչպես տեսնում եմ, իմ ասածները,

Քանի որ այդպես ամենքըդ մեկեն ճաքած մատներըդ
Դըրիք ձեր կաշի շրթունքի վըրա: Կին պետք է լինեք:
Բայց ձեր մորուքը արգելում է ինձ, որ այդպես կարծեմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Եթե կարող եք, խոսեցեք. ի՞նչ եք:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Ողջո՛ւյն քեզ, Մակբե՛թ, ողջունում ենք քեզ, ո՛վ թեև Գլամֆսի:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Ողջո՛ւյն քեզ, Մակբե՛թ, ողջունում ենք քեզ, ո՛վ թեև Կավդորի:

Գ. ՎՀՈՒԿ. Ողջո՛ւյն քեզ, Մակբե՛թ, որ ապագայում արքա կըլինես:

ԲԱՆՔՈ. Սիրելի տեր իմ, ինչո՞ւ եք ցնցվում,

Եվ այսքան հաճո հնչող բաներից սարսափած թրվում:

— Հանուն ճշմարտության, պատրա՞նք եք արդյոք,

Թե ա՞յն եք իրոք, ինչ որ արտաբուստ երևում եք մեզ:

Ազնիվ ընկերիս դուք ողջունեցիք ներկա շընորհով,

Եվ գուշակությամբ մեծ ստացվածքի.

Նույնիսկ հույս տըվիք թագավորության,

Որով նա կարծես հափշտակված է. իսկ ինձ չեք խոսում:

Եթե կարող եք դուք ժամանակի սերմերին նայել,

Եվ ասել, ի՞նչ սերմ պտուղ պիտի տա, և ի՞նչ սերմը ոչ,

Խոսեցեք ինձ էլ, ի՞նձ, որ ոչ ձեզնից շընորհ եմ հայցում,

Ոչ էլ վախենում ձեր շարիքներից:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Ողջո՛ւյն:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Ողջո՛ւյն:

Գ. ՎՀՈՒԿ. Ողջո՛ւյն:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Պակաս քան Մակբեթ, բայց ավելի մեծ:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Պակաս երջանիկ, բայց շատ ավելի:

Գ. ՎՀՈՒԿ. Թագավորների ժընող կըդառնաս, բայց ոչ թագավոր:

Ուրեմըն, ողջո՛ւյն, Մակբե՛թ, և Բա՛նքո:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Բանքո՛, և Մակբե՛թ, ողջո՛ւյն ձեզ, ողջո՛ւյն:

ՄԱԿԲԵԹ. Սպասեցեք դեռ, թերի՛ գուշակներ:

Դեռ ուրիշ բան էլ պետք է հայտնեք ինձ:

Սինելի՞ մահով՝ գիտեմ թե ես եմ Գլամֆսի թենը.

Բայց ի՞նչպես Կավդոր. Կավդորի թենը դեռ կենդանի է,

Եվ փառք ու պատվով ազնվական է:

Իսկ արքա լինել՝ դուրս է հավատքիս հեռապատկերից,

Որչափ որ դուրս է Կավդոր լինելըս: Ասացեք դուք ինձ,

Ուրկի՞ց եք առել այդ տարօրինակ տեղեկությունը:

Կամ թե ինչո՞ւ եք, այս խորշակահար ցախաստանի մեջ,

Մարգարեական ձեր ողջույններով մեր ճամփան կտրում:

Խոսեցեք ուրեմն, պարտադրում եմ ձեզ:

Վնուկներն անհետանում են:

ԲԱՆՔՈ. Երկիրն էլ ուրեմն պղպջակ ունի, ինչպես որ ջուրը.

Սըրանք էլ երկրի պղպջակներն են: Ո՞րտեղ չքացան:

ՄԱԿԲԵԹ. Ցնդան օդի մեջ. ինչ որ մարմնեղեն երևում էր մեզ

Հալվեց՝ ինչպես որ շունչը հողմի մեջ:

Կուղեի նըրանք կեցած լինեին:

ԲԱՆՔՈ. Կայի՞ն իսկապես այդպիսի բաներ,

Թե մենք խենթացնող արմատ ենք կերել,

Որ առողջ միտքը գերի է անում⁹:

ՄԱԿԲԵԹ. Ձեր զավակները կըթագավորեն:

ԲԱՆՔՈ. Իսկ դուք ինքներդ կըթագավորեք:

ՄԱԿԲԵԹ. Եվ թե՛ն Կավդորի. այդպես շասացի՞ն:

ԲԱՆՔՈ. Միևնույն շիշտով և նույն բառերով: Այս ո՞վ է գալիս:

Գալիս են Ռոսը և Անգուստ:

ՌՈՍ. Մակբեթ, թագավորն հրճվանքով լսեց քո հաղթությունը,

Եվ երբ նա կարդաց, թե ի՞նչպես կյանքդ վտանգի դրրի

Ապստամբի դեմ մենամարտելիս՝

Նըրա հիացումն ու գովեստները պայքարի մասն,

Թե ո՞րն է քոնը, ո՞րն է նըրանը. այս բանից լռած՝

Աչքից անցնելով միևնույն օրվա մընացորդ մասը՝

Նա քեզ գտնում է այն նորվեգիական վեհ շարքերի մեջ,

Աներկյուղ կանգնած՝ քո ձեռքով սարքված

Մահու սոսկալի պատկերների դեմ:

Հո՞ծ ինչպես կարկուտ՝ եկավ սուրհանդակ սուրհանդակի վրա,

Եվ ամեն մեկը բերեց գովեստներդ,

Թե ինչպես նըրա թագավորության պաշտպան կանգնեցիր,

Եվ թափեց այնտեղ արքայի առաջ:

ԱՆԳՈՒՍ. Մենք ուղարկված ենք, որ արքայական մեր տիրոջ կողմից

Շնորհակալություն միայն հայտնենք քեզ:

Եվ նրա՛յ յիմաց առաջնորդենք քեզ, ոչ թե վարձատրենք:

ՌՈՍ. Եվ, իբրև կանխույժ մեծագույն պատվի,

Նա ինձ հրամայեց իր կողմից կանչել քեզ. «Թե՛ն Կավդորի»-

Եվ այդ տիտղոսով, ողջո՞ւյն ազնիվ թե՛ն,

Քո տիտղոսն է այդ:

ԲԱՆՔՈ.

Ի՞նչ, սատանա՞ն էլ գիտե ճիշտ խոսել:

ՄԱԿԲԵԹ. Կավդորի թե՛նը դեռ կենդանի է:

Ինչո՞ւ եք դուք ինձ ուրիշի զգեստով հանդերձավորում:

ԱՆԳՈՒՍ. Նա, որ Կավդորի թե՛նն էր, դեռ ողջ է.

Բայց ծանրը վճիռ կախված կա արդեն այդ կյանքի վրա,

Որից զրկվելու արժանացել է:

Թե նորվեգի հետ դավակի՞ց էր նա,

Կամ թե գաղտնապես ապստամբներին օժանդակո՞ւմ էր,

Կամ երկուսի հետ իր հայրենիքի կործանման համար

Դավե՞ր էր նյութում, դա անհայտ է ինձ:

Սակայն մահապարտ դավադրություններ,

Թե՛ խոստովանված, թե՛ ապացուցված նրան տապալեցին:

ՄԱԿԲԵԹ. (Առանձին). Գլամիս եմ արդեն, և թե՛ն Կավդորի...
 Եվ դեռ պիտի գա ամենեն մեծը:

Ռոսին և Անգուսին

— Շնորհակալություն ձեր քաջած բոլոր նեղության համար:

Բանֆոյին

Չէ՞ որ հույս ունիք, որ ձեր որդիքը կըթագավորեն,
 Երբ նըրանք, որ ինձ Կավդոր կանչեցին,
 Նըրանց էլ նույնպես այդ խոստումն արին:

ԲԱՆՔՈ. Եթե լրջորեն հավատաք դըրան՝

Դա ձեր սրտի մեջ դեռ թագի տենչ էլ կարող է վառել,
 Բացի Կավդորի թենը դառնալուց:
 Զարմանալի՞ է. հաճախ խավարի գործարարները,
 Մեզ դեպի կորուստ գրավելու համար՝ ճիշտ խոսք են խոսում.
 Գրավում են փոքրիկ իսկություններով,
 Որ մեզ կործանեն ավելի խորունկ հետևանքներով:
 — Մի բառ ասեմ ձեզ, իմ ազգականներ:

ՄԱԿԲԵԹ. (Առանձին) Երկու գուշակում իրականացան

Որպես նախերգանք թագավորության պերճ արարվածին:

— Շնորհակալություն, ազնիվ պարոններ:

Առանձին

Այս գերբընական դրդումը շար բան չէ կարող լինել.
 Եվ ոչ էլ բարի:— Եթե շար բան է՝
 Ինչո՞ւ ինձ տվավ իմ հաջողության մի կանխավճար՝
 Սկիզբ դրելով մի ճշմարտությանը.— թե՛ն եմ Կավդորի:
 Իսկ եթե բարի, ինչո՞ւ եմ զիջում այն շար փորձության,
 Որի ահռելի մտապատկերը մազերս է ցցում,
 Եվ հանդարտ սիրտըս՝ հակառակ բնության,
 Բախել է տալիս կողքերիս ընդդեմ: Ներկա վախերը
 Նվազ ահեղ են քան թե սոսկալի բանդագուշանքներ:
 Խորհուրդըս, որի մարդասպանությունն անըջանք է դեռ,
 Այնպես ցնցում է իմ մարդ էակի խեղճ պետությունը,
 Որ խեղդվում է ամեն գործոն ուժ կարծումների մեջ.
 Եվ ոչինչ չըկա, եթե ոչ միայն մի բան, որ չըկա:

ԲԱՆՔՈ. Նայեցեք այնտեղ. ի՞նչպես մեր ընկերն հափշտակված է:

ՄԱԿԲԵԹ. Եթե բերմունքը ուզում է, որ ես թագավոր դառնամ՝

Շատ լավ, բերմունքը ինքնին կարող է թագ ընծայել ինձ
 Առանց իմ ջանքին:

ԲԱՆՔՈ. Նոր պատիվները գալիս են վըրան ինչպես նոր հագուստ,

Որ կաղապարին այնժամ է փակչում, երբ գործ է ածվում:

ՄԱԿԲԵԹ. Ի՛նչ գալու է, գա. ժամանակ ու ժամ

Ամենեն դաժան օրերին անգամ դալիս անցնում են:
ԲԱՆՔՈ. Հարգելի Մակբեթ, մենք սպասում ենք ձեր հաճությանը:
ՄԱԿԲԵԹ. Ա՛հ, ներեցեք ինձ, մոռացված բաներ շարշարում էին
 իմ բութ ուղեղը,— Ազնիվ պարոններ,
 Ձեր նեղությունը արձանագրել եմ այնպիսի մի տեղ,
 Ուր էս ամեն օր թուղթը շուռ կըտամ կարդալու համար:
 Դե՛հ, եկեք գընանք թագավորի մոտ:
 (Բաճօյին) Լավ մտածեցեք պատահածի վրա:
 Եվ երբ, չափելուց, կշռելուց հետո, ժամանակ դտնենք՝
 Թող իրարու հետ խոսենք սրտաբաց:

ԲԱՆՔՈ.

Մեծ ուրախությամբ:

ՄԱԿԲԵԹ. Առայժմ բավ է:— Գնանք, բարեկամներ:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Ձորես. մի սենյակ պալատում:

Փողեր: Գալիս են Դունկանը, Մալկոմը, Դոնալդեյնը, Լենոքսը և սպասավորներ:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Արդյոք Կավդորի մահվան վճիռը դործադրված է,
 Եվ այդ պաշտոնով ուղարկված մարդիկ վերադարձն` են:

ՄԱԿՆՈՄ. Ո՛չ, իմ վեհապետ. դեռ ետ չեն եկել:
 Բայց մի մարդ տեսա, որ նրրա մահվան ներկա է եղել:
 Ասում էր, թե նա անկեղծ հանձն առավ իր մատնությունը,
 Եվ ձեր բարձրության ներումն աղերսեց՝
 Ցույց տալով խորին, սրտագին զղջում:
 Ոչինչ իր կյանքում, ասում էր, այնպես վայել չէ եղել,
 Ինչպես այդ կյանքին տված հրաժեշտը:
 Եվ նա մեռել է մի մարդու նման,
 Որ վարժությունով սովորած լինի մահվան բուսին
 Նետել ամենեն թանկագին բանը, որ ունեցել է,
 Որպես սին մի բան:

ԴՈՒՆԿԱՆ.

Ձրկա մի արվեստ,

Որ կարողանա հոգու շինվածքը տեսնել դեմքի մեջ:
 Այնպիսի մարդ էր, որին բացարձակ վստահում էի:

Գալիս են Մակբեթը, Բանգոն, Ռոսը և Անգուստ:

Ազնիվ ազգական, ապերախտության մեղքը հենց հիմա
 Ճնշում էր հոգիս: Բայց դու այնքան ես առաջ արշավել,
 Որ վարձատրության նույնիսկ ամենեն սրբաթուիլ թևը
 Դարձյալ դանդաղ է քեզ հասնելու մեջ:

Ավելի լավ էր արժանիքներըդ պակաս լինեին,
 Որ կարենայի համեմատ չափով շնորհակալիք
 Եվ հատուցում տալ: Այժմ մընում է ինձ միայն ասել,
 Շատ ավելի է քո իրավունքը,
 Քան հատուցելի որևէ բանով:

ՄԱԿԲԵԹ. Այն հավատարիմ ծառայությունը, որ ես պարտ եմ ձեզ,
 Իր մատուցման մեջ գտնում է վարձը:
 Ձերըդ մեծության դերն է՝ ընդունել մեր պարտիքները,
 Եվ մեր պարտիքը, հանդեպ ձեր գահին և իշխանության,
 Երեխաներ են, և ծառայողներ,
 Որոնք անում են սոսկ ինչ որ պարտ են,
 Երբ որ անում են ինչ որ կարող են
 Միայն ձեր սիրո և փառքի համար:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Գալուստըդ բարի՜, քեզ նոր եմ ցանում.
 Եվ պիտի խնամեմ մինչև լիովին ծըլես և աճես:
 — Իմ ազնի՜վ Բանքո, դու էլ ոչ պակաս արժանավոր ես,
 Եվ ոչ էլ պակաս պիտի ճանաչվին քո արածները:
 Եկ, որ քեզ գրկեմ և սեղմեմ սրտիս:

ԲԱՆՔՈ. Թե այնտեղ աճեմ՝ ձերն է և հունձքը:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Հորդ հրճվանքներըս, առատությունից արտագեղվելով,
 Փորձում են հիմա թաքչել տրտմության կաթիլների տակ:
 Զավակնե՛ր, թենե՛ր, և ազգականնե՛ր,
 Եվ դո՛ւք, իմ գահի մերձավորները, թող ձեզ հայտ լինի,
 Որ կամենում ենք մեր պետությունը թողնել մեզնից ետ
 Մեր անդրանիկին, իշխան Մալկոմին,
 Որին այս օրից մենք անվանում ենք իշխան Կոմբերլանդի:
 Բայց պետք չէ միայն նրա՛ն շընորհվի այդպիսի պատիվ.
 Այլ ազնվության պես-պես նշաններ, աստղերի նման,
 Պետք է շողշողան ամենքի վրա, որոնք արժան են:
 — Եկեք, այստեղից Ինվերնես գընանք:
 Եվ ավելի սերտ կապենք մեզ քեզ հետ:

ՄԱԿԲԵԹ. Որևէ հանդիստ, որ նըվիրված չէ ձեր ծառայության,
 Տաժանելի է: Ինքըս կըլինեմ ավետաբերը,
 Եվ կուրախացնեմ կընոջս ականջը ձեր գալու լըրով:
 Թույլ տվեք ուրեմն արձակուրդ խնդրեմ:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Իմ ազնի՜վ Կավդոր:

ՄԱԿԲԵԹ. (Առանձին) Իշխան Կոմբերլանդի... քա՛ր զայթակողության,
 Որի վրայից կա՛մ պետք է ցատկեմ, կամ վար առապավիմ,
 Քանի որ ուղիղ ճամփիս վրա է:
 Աստղե՛ր, ծածկեցեք ձեր վառ բոցերը,
 Լույսը չըտեսնե՛ սև ու խոր իղձերս,
 Թող աչքը փակվի ձեռքի վրա. սակայն, թող կատարվի այն,
 Որ, երբ կատարվի, աչքը կըսոսկա վըրան նայելու:

Գնում է:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Ծի'շտ, ազնիվ Բանքո. նա այդչափ քաջ է,
 Նըրան գովելը ինձ համար սնունդ, տոն ու խնջույք է:
 Հետեենք նըրան, որ առաջ ընկավ
 Մեզ բարի դալուատ ասելու համար:
 Ի՛նչ անզուգական մի ազդական է:

Փողեր, գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

ԻՆՎԵՐՏԵՆ. մի սենյակ Մակբերի դղյակում:

Գալիս է լեղի Մակբերը՝ մի նամակ կարդալով:

ԼԵԳԻ ՄԱԿԲԵԹ. «Հաղթության օրը դուրս եկան իմ առաջ, և նրանց տված տեղեկությունը այնպես ճշմարիտ դուրս եկավ, որ ես համոզված եմ, թե նրանց գիտությունը գերմարդկային մի բան է: Երբ ես այրվում էի փափագից, որ ուրիշ հարցումներ էլ անեի, նրանք օդ դարձան, որի մեջ անհայտացան: Այնինչ զարմանքից ապշած՝ կանգնած էի, քաղավորի կողմից պատգամաբերներ եկան, և ինձ ողջունեցին որպես թե՛ն Կավդորի, մի տիտղոս, որով քիչ առաջ վնուկ փայրերն ինձ ողջունել էին, և ապագային ակնարկելով ասել, «Ողջունյալ քեզ, որ արքա կլինես»: Այս բանը հարմար դատեցի հաղորդել քեզ, ո՛վ դու, սիրելի ընկերուհի իմ մեծության, որ ուրախության քո բաժնիցդ անմասն չմնաս՝ անզեղ լինելով, թե ո՛րպիսի մեծություն խոստացված է քեզ: Պահիր այս սրտիդ մեջ, և ողջ մնա»:

Գլամիս ես, Կավդոր, և դեռ կըլինես ինչ որ խոստացան:

Բայց վախենում եմ քո բընությունից.

Քանզի նա այնպես լի է մարդկային բարության կաթով,

Որ նա չի բռնի կարճ ճանապարհը:

Կուզես մեծ լինել, քո մեջ կա նաև փառասիրություն,

Բայց քեզ պակաս է այն շարությունը,

Որ պետք է նըրան օժանդակ լինի:

Ինչ որ սրտագին կըփափագեիր,

Դու այն սրբագին կըփափագեիր:

Չէիր ուզենա խաղում խարդախել,

Բայց կուզենայիր անիրավ շահել:

Կուզեիր շահել այն որ, մեծ Գլամիս, աղաղակում է,

«Թե ինձ ուզում ես, ա՛յս պիտի անես»:

Եվ այն, ավելի երկյուղ ես կըրում ինքըդ անելու,

Քան թե ցանկանում, որ չըկատարվի: Եկ, փութա այստեղ,

Որ կարողանամ ներս թափել ոգիս քո ականջի մեջ,

Եվ պախարակել լեզվիս քաջությամբ

Ամեն բան, ինչ որ քեզ ետ է պահում այն ոսկի թագից,
Որով գերբնական աջակցությունը և բախտն ուզում են
Գլուխըդ պսակել:

Գալիս է մի սպասավոր:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Ի՞նչ է քո լուրը:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ.

Արքան այս գիշեր գալիս է այստեղ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Խելագարվե՞լ ես: Միթե քո տերը արքայի մոտ չէ՞:

Եթե ճիշտ լինե՞ր՝ մեզ իմաց կըտար, որ պատրաստվեինք:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Ներեցեք, ճիշտ է. թեևն էլ գալիս է:

Իմ մի ընկերըս առաջ է ընկել, և գրեթե մեռած,

Հագիլ թե այնքան շունչ միայն ունի,

Որ կարողացավ իր լուրն հաղորդել:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Հոգ տարեք վըրան. մե՛ծ լուր է բերել:

Սպասավորը դուրս է գնում:

Այն ագռավն անգամ կերկրածայն է,
Որ հաղորդում է անբախտ Դունկանի օրհասական մոռաքն
Իմ ամբողջի մեջ: Եկեք, ոգիներ,
Դուք, որ մահադավ մտածումներին սպասարկում եք,
Անսեռեցեք ինձ. լցրեք ինձ այստեղ, գանգից գարշապար,
Ամենավայրագ անողորմությամբ: Թանձրացրեք արյունս:
Փակեցեք իմ մեջ ամեն անցք ու մոռաք դեպի գթություն,
Որպեսզի խղճի ոչ մի վերադարձ
Զրխախտե իմ ժանտ մտադրությունը,
Եվ գործադրության և նըրա միջև պատվար չըդառնա:
Եկե՛ք կանացի իմ սախնքներիս,
Եվ փոխարկեցեք իմ կաթը մաղձի,
Ո՛ւր սպանության դուք պաշտոնյաներ,
Ո՛ւր էլ որ լինեք, անտեսանելի ձեր էությունով,
Մարդասպանության սպասարկելիս: Ե՛կ, թանձր՝ գիշեր,
Եվ պատատիր քեզ ամենամթին դժոխքի ծովսով,
Որ սուր դանակըս ինքն էլ չըտեսնե իր տալիք վերքը,
Ոչ էլ երկինքը՝ խավարի քողից արտահայելով՝
Որոտա, «կա՛նգ առ»:

Գալիս է Մակրեթը:

— Ո՛ւր դու մեծ Գլամիս, արժանի՛ Կավդոր,

Եվ ավելի մեծ, քան այդ երկուսը գալիք ողջունով:

Քո նամակը ինձ տեղափոխել է

Այս անգիտակից ներկայից ա՛յն կողմ.

Եվ ես զգում եմ արդեն ապառնին ներկա բոպեում:

ՄԱԿՐԵԹ. Անգի՛ն սիրելիս, Դունկանն այս գիշեր գալիս է մեզ մոտ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Եվ ե՛րբ է մեկնում:

ՄԱԿԲԵԹ.

Վաղը... միտք ունի:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Արևն այդ վաղը չի՝ տեսնի երբեք:

Դեմքդ նման է, թենըս, մի գրքի,

Ուր մարդ կարող է վատ բաներ կարդալ:

Եթե ուզում ես պատրել աշխարհը, նմանվիր նրան:

Մեծարիր աչքով, ձեռքով ու լեզվով.

Երևա ինչպես անմեղ ծաղիկը,

Բայց եղիր նրա ներքևի օձը:

Նկվորի գործը պետք է կարգադրել,

Իսկ այս գիշերվա մեծ անելիքը պետք է ինձ հանձնես:

Դա կըտա գալիք մեր ցերեկներին և գիշերներին

Վեհապետական ինքնակալություն և իշխանություն:

ՄԱԿԲԵԹ. Նորին կըխոսենք:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Բայց զվարթ եղիր:

Դեմքը փոխելը վախի նշան է. մընացածն ինձ թող:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Վ Ե Ց Ե Ր Ո Ր Դ

Նույն տեղը. զոյակի առաջ:

Երաժուտություն և ջահակիրներ:

Գալիս են Դունկանը, Մակլոմը, Դոնալդսոնը, Բանֆոն, Լենոֆսը, Մակդուֆը,
Ռոսը, Անգուստը և սպասավորներ:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Այս դղյակի դիրքն սքանչելի է:

Օդը, մեղմ ու նոսր, գգվում է մեր նուրբ զգայարանքը:

ԲԱՆՔՈ. Ամառվա հյուրը, տաճարաթըռիչ այս ծիծեռնակը,

Իր սիրակառույց բընակարանով ապացուցում է,

Թե երկնքի շունչն իր անուշ բույրով գրավիչ է այստեղ:

Ջրկա մի ցցվածք, մի սյունի գրչուխ, մի հարմար անկյուն,

Ուր այս թռչունը շինած չլիխի ճոճուն անկողին,

Եվ բազմասերունդ իր օրորոցը:

Այնտեղ, ուր նրանք շատ են հաճախում և ձագ են բերում:

Ես նկատել եմ, օդն այնտեղ նուրբ է:

Գալիս է լեդի Մակբեթը:

Ահա հարգելի մեր տանտիրուհին.

Այն սերը, որ մեզ հետապնդում է,

Հաճախ մեզ համար գլխացավանք է.

Բայց դարձյալ նրան շընորհապարտ ենք՝ քանի որ սեր է:

Սըրանով ես ձեզ սովորեցնում եմ աստըծուց խնդրել,

Որ ձե՛ր իսկ քաշած նեղության համար մեզ փոխարինե.
նվ այսպես դեռ մեզ շնորհակալ լինել:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Եթե մեր բոլոր ծառայությունը ամեն մի կետում
Նրկապատիկ լիներ, և հետո նորեն կրկնապատկվեր՝
Դարձյալ շատ շնչին և շատ աղքատիկ մի բան կըլիներ
Այնքան բարձր ու լայն պատիվների մոտ,
Որոնցով դուք միշտ մեր խոնարհ հարկը ծանրաբեռնում եք:
Թե՛ բոլոր ձեր հին շնորհների համար,
Թե՛ այն բոլորի, որ նոր եք դիզել հրների վրա,
Մընում ենք ընդմիշտ ձեր ճգնավորը:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Բայց ո՞ւր է արդյոք Կավդորի թենը:
Մենք անմիջապես նըրա հտեից ճանապարհ ընկանք.
Եվ միտք ունեինք մե՛նք լինել նըրա մատակարարը.
Բայց նա իսկապես լավ ձիավոր է. և նըրա մեծ սերն,
Իր խթանից սուր, մեղանից առաջ տուն բերեց նըրան:
Սիրուն և ազնիվ հյուրընկալուհի,
Այս գիշեր ձեզ մոտ հյուր ենք լինելու:

ԼԵՂԻ ՄՍԿԲԵԹ. Ձեր ծառաները թե՛ իրենց անձը, թե՛ ինչ որ ունին
Իրենց մոտ դըրված ավանդ են սեպում,
Որ երբ կամենա ձեր մեծությունը հաշիվ պահանջել՝
Ետ տան ձեզ ձերը:

ԴՈՒՆԿԱՆ. Տվեք ձեր ձեռքը,
Եվ տարեք խնդրեմ հյուրընկալիս մոտ:
Մենք բոլոր սրտով սիրում ենք նըրան,
Եվ մեր շընորհը կըշարունակենք միշտ նըրա վըրա:
Թույլ տվեք, տիկին:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ֆ Ո Թ Ե Ր Ո Ր Դ

Մի սրահ Մակբերի գոյակի մեջ:

Երաժշտություն. ջաներ. բեմի վրա գալիս անցնում են սեղանապետը, և՛
այլևայլ սպասավորներ՝ պնակներ և սեղանի սպաս բերելով:
Հետո գալիս է Մակբերը:

ՄԱԿԲԵԹ. Եթե երբ արվեր՝ իսկույն ավարտվեր՝ լավ էր շուտ արվեր:
Եթե սպանությունն իր հետևանքը ցանցել կարենար,
Եվ, իր դադարով, արդյունք ստանար,
Եթե այս հարվածն ամբողջը լիներ, և՛ սկիզբ, և՛ վեթշ,
Գեթ այստեղ միայն, հենց ժամանակի ա՛յս ծանծաղուտի
Եվ ավի վըրա՝ հանդերձյալ կյանքը փուլթ չէինք անի:

Վ. Շեքսպիր, Հնտիո երկեր, հ. I—15

Բայց միշտ այսպիսի սլարադաներում՝
 Մենք արյունահեղ դասեր ենք տալիս,
 Որ ուրիշները, երբ սովորում են, ետ են տալիս մեզ,
 Եվ հընարողի գլխին են բերում:
 Հավասարաձեռն արդարությունը
 Մեր թունավորած բաժակի դեղերն մատուցանում է
 Մեր իսկ շրթունքին: Այստեղ կրկնակի պաշտպանված է նա.
 Նախ, որովհետև նրա ազգականն ու հպատակն եմ,
 — Երկու զորեղ ձայն այն գործի ընդդեմ: Երկրորդ՝ նա հյուսիս է.
 Եվ պետք է նրա սպանողի դեմ դուռըս փակեի,
 Ոչ թե ես ինքըս դանակ վերցնեի:
 Հետո, այս Դունկանն այնպես մեղմորեն գործի է դրել
 Իր արքայական իշխանությունը,
 Այնպես անբասիր եղել է նա միշտ իր մեծ պաշտոնում,
 Որ նրա այնքան բարությունները
 Ձայն կըբարձրացնեն ինչպես հրեշտակներ, շեփորաբարձառ,
 Նրա սպանման խոր ժանտության դեմ.
 Եվ գըթությունը, որպես մորեմերկ նորածին մանուկ,
 Փոթորկի վրա աշտանակելով,
 Կամ թե երկնքի ահեղ քերովբեն
 Հեծնելով օդի անտեսանելի երիվարները,
 Այնպես կըփչեն ահեղի գործը ամեն մի աչքի,
 Որ արցունքները կըխեղդեն հողմը:
 Ես խթան չունիմ, որ նպատակիս կուշտերը խթե,
 Եթե ոչ միայն մի վերև ցատկող փառասիրություն,
 Որ չափազանց մեծ ոստյուն գործելով՝ մյուս կողմն է ընկնում:

Գալիս է լեդի Մակբեթը:

Հը, ի՞նչ կա, ի՞նչ լուր:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԲԵԹ. Քիչ է մնացել ընթրիքն ավարտե:

Ինչո՞ւ դուրս եկար սեղանատընից:

ՄԱԿԲԵԹ. Հարցրե՛ց իմ մասին:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԲԵԹ. Այո՛, չըգիտե՞ս:

ՄԱԿԲԵԹ. Մենք այս գործի մեջ ավելի հեռու չըպետք է գընանք:

Դեռ նոր է նա ինձ պատիվներ տըվել,

Եվ ես գընել եմ ոսկեղեն անուն ամեն մարդկանցից,

Որ պետք է կըրեմ նոր և շողշողուն,

Ոչ թե այսպես շուտ արդեն դուրս նետեմ:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԲԵԹ. Հարբա՞ծ էր ուրեմն այն հույսը, որով զարդարվել էիր:

Թե այնուհետև նա քո՞ւն էր մտել, և այժմ զարթնելով՝

Կանաչ ու դալուկ դեմքով է նայում այն բանի վրա,

Ինչ որ ինքնակամ ուզում էր գործել:

Այս բոպեից ետ՝ ես էլ ա՛յդ չափով կըչափեմ սերըդ:

Վախենո՞ւմ ես դու լինել, քո գործով և արիությունը,

Ինչ որ կաս արդեն փափագնւորիդ մեջ:
Կուզեիր շահել ինչ որ սեպում ես կյանքի մեծ զարդը,
Եվ ապրել երկշոտ ինքդդ քո աչքիդ,
Իսկույն հարելով, Չ եմ համար ձապում, Կ ու զ ե ի խոսքիդ,
Առական հիշված խեղճ կատուի պես:

ՄԱԿԲԵԹ.

Լոիր, խնդրում եմ:

Ինչ որ վայել է մի տղամարդի՝ կարող եմ և ես:
Ով որ հանդգնի ավելին անել՝ նա մարդ չէ այլևս:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Ուրեմն ի՞նչպիսի մի անասուն էր,

Որ քեզ թելադրեց խոսք բանալ ինձ հետ այդ ձեռնարկի վրա:
Երբ սիրտ ունեիր այդ բանն անելու, այնժամ մարդ էիր:
Որքան ավելի լինես, քան էիր,
Այնքան ավելի մեծ մարդ կըլինես:
Այնժամ ոչ տեղն էր քեզ նպաստավոր, ոչ ժամանակը,
Դու ուզում էիր երկուսն էլ սարքել:
Նըրանք այժմ ինքնին գոյություն առին,
Եվ սակայն նըրանց ձեռնավությունը ջլատում է քեզ:
Ես ծիծ եմ տվել, և շատ լավ գիտեմ, թե որչա՞փ քաղցր է
Սիրել մանուկըս, որ ծծում է ինձ.
Բայց ես, այնինչ նա երեսիս խայտար,
Նըրա անատամ լնդերքից ծիծըս դուրս կըքաշեի,
Ուղեղը զլխից ցրիվ կըտայի,
Եթե ես այնպես երգված լինեի,
Ինչպես դու արիր այս բանի վրա:

ՄԱԿԲԵԹ. Իսկ եթե վրիպենք:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ.

Վրիպե՞նք:

Դու լարիր միայն արիությունըդ մինչև պիրկ կեսը,
Եվ չենք վըրիպի: Երբ որ Դունկանը քուն մտած լինի,
— Եվ օրվա իր խիստ ճամփորդությունը խոր քուն կըբերե,—
Ես նըրա երկու սենեկապահներին
Այնպես գինիով և խմիչքներով կըհարբեցընեմ,
Որ ուշքը, խելքի այդ պահապանը, գոլորշի դառնա,
Եվ դատողության անոթն՝ ալամբիկ:
Եվ երբ այդ մարդկանց գինեթուրմ ոգին
Խոզային քընով անզգայանա ինչպես մահվան մեջ՝
Ի՞նչ բան չենք կարող դու և ես անել
Անպաշտպան ընկած Դունկանի վըրա:
Եվ ի՞նչ չենք կարող բարդել իր սպունգ սպաների վրա,
Որոնք կըկըրեն այն սպանության բոլոր հանցանքը:

ՄԱԿԲԵԹ. Արու զավակներ ծընիր դու միայն.

Այդ անաստ ոգիդ արուններ միայն պետք է բաղադրե:
Երբ երկու քընած սենեկապահներին արյունոտ անենք,
Եվ երբ որ նըրանց բո՛ւն դաշույններով գործը կատարենք
Չէ՞ որ կըկարծվի թե նըրանց գործն է:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Ո՞վ կըհանդգնի այլապես կարծել,
 Մանավանդ, երբ մենք մեր լացն ու կոծը
 Կըթնդացընենք մեռյալի վրրա:

ՄԱԿԲԵԹ. Վճռեցի. և այժմ, լարում եմ ամեն մարմնական գործոն
 Այս զարհուրելի խիզախման համար:
 Գընանք ուրեմըն, և սիրուն ցույցով ծաղրենք աշխարհը:
 խաբդախ երեսը պետք է դիմադրե.

Այն, որին խաբդախ սիրտը գիտակ է:

Գնում են:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԻ

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն, Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Մի բակ Մակբեթի գոյակում:

Գալիս են Բանֆոն, Ֆլինսը, վերջինը մի ջան կրելով առջևից:

ԲԱՆՔՈ. Տղա՛, գիշերից ո՞րքան է անցել:

ՖԼԻՆՍ. Լուսինը մտավ. բայց ժամացույցի զանգը չեմ լսել:

ԲԱՆՔՈ. Եվ նա մտնում է տասներկու ժամին:

ՖԼԻՆՍ. Կարծեմ թե, տեր իմ, ավելի ուշ է:

ԲԱՆՔՈ. Եկ, առ այս սուրը: Կարծես երկնքում տնտեսություն կա.

Նըրանց ճըրագներն ամբողջ մարած են: Այս էլ առ¹⁰, որդիս:

Մի ծանրը թմբիր կապարի նըման ընկել է վըրաս,

Եվ սակայն քընել չէի կամենա:— Սո՛ւրբ զորություններ,

Ձսպեցեք իմ մեջ այն ժանտ խոհերը,

✓ Որոնց բնությունը տեղի է տալիս քընի ժամանակ:

Գալիս է Մակբեթը, ճետը մի ծառա՝ ջանք ձեռքն:

— Սուրբս տուր:— Ո՞վ է:

ՄԱԿԲԵԹ. Բարեկամ:

ԲԱՆՔՈ. Այս ի՞նչ է, դեռևս չե՞ք հանգատացել:

Թագավորն արդեն անկողնի մեջ է:

Արտաքո կարգի զվարճացած էր.

Եվ շատ պարզեներ ուղարկեց ձեր տան պաշտոնյաներին:

Իսկ ձեր կնոջը ողջույն առաքեց այս աղամանդով,

Կոչելով նըրան ամենաբարի հյուրընկալուհի:

Եվ առանձնացավ անբավ գոհությամբ:

ՄԱԿԲԵԹ. Անպատրաստ դուրով՝

Մեր կամքը դարձավ թերության ծառան.

Այլապես՝ ազատ գործած կըլիներ:

ԲԱՆՔՈ. Ամեն բան լավ է՝

Ես անցած գիշեր երազում տեսա հարցով քույրերին:

Ձեզ համար մասամբ ճիշտ գուշակեցին:

ՄԱԿԲԵԹ. Ես նըրանց մասին չեմ իսկ մտածում:

Բայց երբ ձեռնտու մի ժամ ունենանք,

Պիտի ուզեի մի քիչ խոսակցել այդ նյութի վըրա՝

Եթե դուք հաճեք ժամանակ շնորհել:

ԲԱՆՔՈ.

Երբ որ դուք հաճեք:

ՄԱԿՔԵԹ. Եվ եթե ինձ հետ համախոհ մընաք, երբ դա գըլուկս դա,

Ձեզ համար նույնպես պատիւ կը բերե:

ԲԱՆՔՈ. Եթե ձգտելով պատիւս ավելցնել՝ իմս էլ չըտուժեմ,

Այլ անկեղծ պահեմ հպատակութիւնս, և կուրճքըս ազատ՝

Պատրաստ եմ լսել:

ՄԱԿՔԵԹ.

Ձեզ բարի հանգիստ:

ԲԱՆՔՈ. Շընորհակալ եմ. նույնը ձեզ, տե՛ր իմ:

Բանֆոն գնում է դուրս:

ՄԱԿՔԵԹ. Ասա տիրուհուդ, որ ըմպելիքըս երբ պատրաստ լինի՝

Թող ղանգը զարկե: Դընա անկողին:

Մատան դուրս է գնում:

Դաշո՞ւյն է առջևս, այս որ տեսնում եմ,

Կոթը դեպի ձեռքս:— Եկ, թող բռնեմ քեզ:

Դու չես ձեռք գալիս, բայց տեսնում եմ քեզ:

Ձե՛ս դու զգալի, չարաբաստ տեսիլ,

Շոշափելիքի ինչպես տեսութիւն.

Թե մտացածի՞ն մի դաշույն ես լուկ, մի սուտ ստեղծվածք,

Մի ջերմաշարշար ուղեղից ելած:

Տեսնում եմ քեզ դեռ, ձեռք նույնպես պարզ և շոշափելի,

Ինչպես այս մեկը, որ դուրս եմ քաշում:

Դու ինձ ուղղում՝ ես դեպի այն ճամփան, ուր դընում էի,

Եվ հենց այդպիսի մի գործիք էի գործի դընելու:

Աչքերըս իմ մյուս զգայարանքից մոլորեցված են,

Կա՛մ, իրենք մենակ բոլորին արժեն:— Տեսնում եմ քեզ դեռ,

Տեսնում եմ շեղբիդ և կոթիդ վըրա արյան կաթիլներ,

Որոնք մինչև այժմ չըկային այնտեղ:

Ո՛չ, այդպիսի բան գոյութիւն չունի:

Արյունոտ գործն է, որ այսպէս աչքիս ձե է ստանում:

Այժմ, աշխարհի մեկ կեսի վըրա

Բնութիւնը համայն մեռած է թըվում,

Եվ չար անուղջներ սխալեցնում են վարագուրած քունը:

Կախարդութիւնը զոհ է ընծայում դժգուշն Հեկատին՝,

Եվ խորշոմադեմ սպանութիւնը

Ի զեն կոչվելով իր պահակ դայից,

Որի ոռնոցը իր պահակոչն է,

Այսպես, գողունի, և առևանգիչ Տարկվինի¹² քայլով,

Շարժվում է դեպի իր չար խորհուրդը ուրվականի պես:

Ո՛վ դու հաստատուն և ամուր երկիր:

Մի՛ լսիր քայլերըս, թե ո՛ւր են գընում,

Մի՛ գուցե նույնիսկ քարերըդ հայտնեն իմ ո՛ւր լինելը,

Եվ ժամանակից խլեն այս ներկա ահ ու զարզանդը,
 Որ հիմա նրբան հարմար է դալիս:
 Ես սպառնում եմ, իսկ նա ասլորում է:
 Բառերը գործի տաքության վրա պաղ շունչ են փչում:

Լսվում է մի զանգի ձայն:
 Գրնում եմ. եղա՛վ: Զանգն ինձ կոչում է:
 Մի՛ լսիր, Դոնկա՛ն, մի մահազանգ է,
 Որ կանչում է քեզ երկինք... կամ դժո՛խք:

Դնում է դուրս:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Նույն տեղը.

Գալիս է լեզի Մակրեբը:

ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ. Այն, ինչ որ նրբանց գինովացրեց, սրտապնդեց ինձ:
 Այն, ինչ որ մարեց նրբանց կրրակը, ինձ կրրակ տվավ:
 Սը՛ս... այս ի՞նչ ձայն է. բուն էր, որ ճվաց, գռժկան ժամկոչը,
 Որ կռնչում է ամենեն դժխեմ բարի-գիշերը:
 Գործի է նա այժմ: Դռները բաց են,
 Եվ այն հղփացած պահապանները
 Մաղրում են իրենց խամփոցներով իրենց պաշտոնը:
 Նրբանց գիշերվա ըմպելիքի՝¹³ մեջ ես դեղ խառնեցի,
 Եվ մահն ու կյանքը վիճում են հիմա,
 Թե արդյոք նրբանք ո՞ղջ են թե մեռած:

ՄԱԿՐԵԹ. Ո՞վ է, հե՛յ, ո՞վ է:

ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ. Օ՛հ, վախենում եմ, որ զարթնած լինեն,
 Գործը դեռ չարված: Փորձը, ոչ գործը, մեզ կըկործանե:
 Սը՛ս... դաշույնները դրեի՜ եմ պատրաստ:
 Անկարելի է գտած չլինի:
 Եթե նա հորըս նրման չըլիներ քընած ժամանակ՝
 Ինքը՛ս կանեի:— Ամուսի՛նս...

Գալիս է Մակրեբը:

ՄԱԿՐԵԹ. Գործեցի գործը: Զայն չըլսեցի՞ր:

ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ. Բուի ճըվոց էր և ճպուռի ձայն:

Դո՛ւ էիր խոսում:

ՄԱԿՐԵԹ. Ե՛րբ:

ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ. Այս րոպեիս:

ՄԱԿՐԵԹ.. Երբ իջնո՞ւմ էի:

ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ. Այո:

ՄԱԿԲԵԹ. Սը՛ս... Ո՞վ է պառկած կողքի սենյակում:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Ո՞վ... Դո՞նալդսոնը:

ՄԱԿԲԵԹ. (Նայելով իր ձեռքերին) Դժպի՛հ տեսարան:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Փո՛ղ խոսք է՝ ասել. «Դժպի՛հ տեսարան»:

ՄԱԿԲԵԹ. Մեկը քննի մեջ բարձրը ծիծաղեց,

Եվ մյուսը գոչեց, «մարդասպանություն»:

Այնպես որ նրանք իրա՞յ զարթեցրին,

Իսկ ես կանգնեցի և ականջ դրի,

Բայց նրանք իրենց աղոթքն ասելով՝ նորեն քուն մտան:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Երկուսը մեկտեղ տեղավորված են:

ՄԱԿԲԵԹ. Մեկն աղաղակեց, «Տեր, ողորմյա մեզ», իսկ մյուսը՝ «Ամե՛ն»:

Կարծես նրանք ինձ տեսնում լինեին դահճի ձեռքերով:

Բայց ես լսելով նրանց սարսելը և «Տեր ողորմյան»՝

Չըկարողացա ինքս ասել, «Ամե՛ն»:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Այդ բանի վրա խոր մի՛ մտածիր:

ՄԱԿԲԵԹ. Բայց պատճառն ի՞նչ էր, որ «Ամե՛ն» ասել չըկարողացա,

Երբ ամենփից շատ ե՛ս էի կարոտ այդ օրհնությանը:

«Ամենը» մնաց իմ կոկորդի մեջ:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Այդ բաների վրա չըպետք է այդպես երկար մտմտալ,

Մարդ կըխենթանա:

ՄԱԿԲԵԹ. Ինձ այնպես թրվաց, որ մի ձայն գոչեց, «Հերի՛ք քրնանաք:

Մակբեթը հիմա քունն սպանում է, խեղճ անմե՛ղ քունը»:

Որ ետ է անում ցավ ու հոգսերի խճճված կծիկը,

Քունը, որ մահն է առօրյա կյանքի,

Եվ բաղանիքը դառն աշխատանքի,

Որ բալասանն է խոցոտ սրտերի,

Եվ մեծ բընություն երկրորդ սպասը,

Կյանքի խնջույքի բուն սընուցիչը:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Ինչե՛ր ես ասում:

ՄԱԿԲԵԹ. Նա բոլոր տանը աղաղակում էր, «Հերի՛ք քրնանաք,

Գլամիսն սպանեց, սպանեց քունը,

✓ Ուրեմըն Կավդորն է՛լ քուն չի տեսնի:

Մակբեթն այլևըս չըպիտի քնի»:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Բայց ո՞վ էր այդպես աղաղակողը:

Վա՛յ, սիրելի՛ թե՛ն, դու ջլատում ես այդ ազնիվ ուժըդ

Խելահեղորեն խորհելով այդպես իրերի վըրա:

Գընա ջուր վեր առ, և ձեռքիդ վրայից

Լվա այդ զազիր վկայությունը:

Ինչո՞ւ ես բերել այդ դաշույնները.

Այնտեղ պետք է մնան: Գընա, տար այնտեղ.

Եվ քրնաթաթախ ծառաների վրա քիչ արյուն քսիր:

ՄԱԿԲԵԹ. Չե՛մ գընա նորեն: Սոսկում եմ խորհել արածիս վըրա:

Կրկին վրան նայել, ես չեմ հանդգնի:

ԼԵՂԻՒՄ. ՄԱԿԲԵԹ. Դու կամքի անկար, դաշույններն ինձ տուր: ✓

Քնածն ու մեռածը պատկերի պես են.
 Մանկության աչքն է, որ վախենում է նկարված դևից:
 Եթե նըրանից արյուն է հոսում,
 Իր ծառաների երեսը մի քիչ կարյունազօծեմ,
 Որ նըրանց վըրա դրվի հանցանքը:

Գնում է. հեռվից դուռը բախում են:

ՄԱԿԲԵՔ.

Ի՞նչ բախյուն է այս:

Այս ի՞նչ եմ դարձել, որ ամեն շշուկ սարսեցնում է ինձ:
 Այս ի՞նչ ձեռքեր են. աչքե՛րս են հանում:
 Կարո՞ղ է արդյոք նեպտունի ամբողջ մեծ օվկիանոսը
 Հըվալ այս արյունն անհետ իմ ձեռքից: Ոչ, ավելի շուտ
 Իմ ձեռքն է կարող անթիվ ծովերը բոսորաներկել,
 Եվ միապաղաղ կարմիր դարձնել ամբողջ կանաչը:

Գալիս է լեդի Մակբեթը:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԲԵՔ. Իմ ձեռքերն ահա քո ձեռքի գույնն են. բայց կաժաշեի,
 Եթե իմ սիրտն էլ քո սրտի նշման սպիտակ լիներ:

Դեսից դուռն բախում:

Հա՛, ձայն եմ լսում. դուռը դարկում են հարավի մուտքից:
 Եկ գընանք, քաշվինք մեր ննջարանը:
 Մի քիչ ջուր բավ է, որ մեզ այս գործից լըվա և մաքրե:
 Ի՞նչ դյուրին բան է: Անսասան կամքըդ քեզ թող է արել:

Բախյուն:

Դարձյալ զարկում են. գընա, հագիր շուտ գիշերազգեստըդ:
 Դուցե ստիպվինք դուրս գալ սենյակից:
 Եվ մարդիկ տեսնեն, որ քընած չէինք:
 Մի՛ այդպես կանգնիր խղճալի կերպով մտապաշարված:

ՄԱԿԲԵՔ. Գիտակցե՛լ գործըս. երանի՛ ինքս ինձ չըգիտակցեի:

Բախյուն:

Ջարկի՛ր, Դոնկանին զարթեցնելու շափ:
 Ախ, երանի՛ թե կարողանայիր:

Գնում են դուռն:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Նույն տեղը, գրսից գուռը զարկելու ձայնը:

Մի դռնապան:

ԴՌՆԱՊԱՆ. Ա՛յ քեզ դուռ զարկել: Եթե մարդ դժոխքի դռնապանը լիներ՝ պետք
 է անդադար բանալին շուտ տար (Բախյուն): Թա՛խկ-թա՛խկ, թա՛խկ:

Ո՞վ է, հանուն Բեհեզգեբուլի: Երևի մի ազարակատեր է, որ հունձքի առատության վախից գնացել կախվել է¹⁴: Ժամանակին ես եկել. բավական շատ երեսսրբիչներ բեր հետդ. էստեղ լա՛վ քրտնելու ես: (Բախյուն): Թա՛խկ, թա՛խկ: Ո՞վ է, հանուն մյուս սատանի: Ահա մի երկդիմախոս¹⁵, որ կշեռքի ամեն մի թաթի մեջ կարող էր երգվել մյուս թաթի հակառակ, որը բավական շատ դավաճանություններ է արել ի փառս Խառնոժո. բայց և այնպես չէ կարողացել երկնքի հետ երկդիմախոսել: Օ՛, համեցեք ներս, երկդիմախոս: (Բախյուն): Թա՛խկ, թա՛խկ, թա՛խկ. ո՞վ է, հավատքս վկա. մի անգլիացի դերձակ է, որ ա՛յն պատճառով եկած կըլինի, որ մի ֆրանսիական տաբատի կերպասից գողացել է¹⁶: Ներս եկ, դերձակ, այստեղ կարող ես արդուկդ լավ տաքացնել: (Բախյուն): Թա՛խկ, թա՛խկ, մի բոլոր հանգստություն չըկա: Դու ի՞նչ ես: Է՞սպես էլ ցուրտ դժոխք կըլինի. ես հրաժարվում եմ դժոխքի դոնապանությունից: Միտք ունեի մեկ-մեկ հոգի ներս ընդունել էն բոլոր արհեստավորներից, որոնք ծաղկազարդ ճամփով գնում են դեպի հավիտենական հրախաղությունը: (Բախյուն): Իսկույն, իսկույն, դոնապանին չըմոռանաք, խնդրեմ:

Գալիս են Մակդուֆը և Լենոֆը:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Ո՞րքան ուշ ես պառկել, բարեկամ, որ այսքան ուշ ես վեր կենում: ԴՈՆԱՊԱՆ. Ճիշտը, պարոն, մենք կոնծաբանում էինք մինչև երկրորդ աթուրականը. և խմիչքը, պարոն, մեծ գրգռիչ է երեք բանի:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Որո՞նք են այդ երեք բաները, որ խմիչքը հատկապես գրգռում է: ԴՈՆԱՊԱՆ. Ահա որոնք են, պարոն. քթի կարմրություն, քուշ, և մեզ: Ինչ վերաբերում է անառակության, պարոն, խմիչքը թե՛ գրգռում է, թե՛ հոտ է պահում. ցանկությունը գրգռում է, բայց կատարումն արգելում է: Ուրեմն կարելի է ասել՝ թե խմիչքը անառակության հետ երկերեսանություն է անում. ստեղծում է, և փչացնում. զարթեցնում է, և քնացնում. դրդում է, և վհատեցնում: Մեկ խոսքով, քնի մեջ նրա հետ երկերեսանություն է անում և գլխին խաղ խաղալուց հետո՝ բաց է թողնում:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Կարծեմ խմիչքը երեկ գիշեր քո գլխիդ էլ խաղ է խաղացել:

ԴՈՆԱՊԱՆ. Այո, պարոն, հենց կոկորդիցս էր բռնել: Ես էլ վարձը՝ ձեռք դրի: Եվ, կարծեմ, նրանից ավելի ուժեղ լինելով, թեև նա մի քանի անգամ ոտքերս ցնցեց, բայց ես ճարպիկ դուրս եկա, և նրան դեն նետեցի:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Տերդ վե՞ր է կացել: Այնքան դուռը զարկեցինք, որ զարթնած կըլինի: Ահա գալիս է:

Գալիս է Մակբեթը:

ԼԵՆՈՔՍ. Բարի լույս, ազնիվ տեր:

ՄԱԿԲԵԹ.

Բարի լույս, պարոններ:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Արքան զարթնե՞լ է, ազնիվ թեև:

ՄԱԿԲԵԹ.

Դեռ ոչ:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Հրամայել է ինձ, որ այսօր կանուխ իր սպասին դամ:

Դեռ ժամանակից քիչ էլ անցել է:

ՄԱԿԲԵԹ. Եկեք տանեմ ձեզ:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Գիտեմ, ձեզ համար դա շատ հաճելի մի նեղություն է,

Բայց նեղություն է:

ՄԱԿԲԵԹ. Այն տաժանումը, որ բերկրանք է մեզ,

Ինքն է բուժիչը կերված նեղության:

Ահա ձեզ դուռը:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Համարձակվում եմ ներս մտնել, տեր իմ:

Դա իմ որոշված ծառայությունն է:

Մտնում է ներս:

ԼԵՆՈՔՍ. Արքան այստեղից մեկնո՞ւմ է այսօր:

ՄԱԿԲԵԹ. Այո, մեկնում է. այդպես կարգադրեց:

ԼԵՆՈՔՍ. Այս գիշերն ի՞նչպես փոթորկալից էր:

Այնտեղ, ուր կայինք, ծխնելույզները հեղմ/ից վար ընկան:

Ասում են, օդում ողբալու ճիշեր լսելի էին,

Եվ տարօրինակ մահվան գոչումներ,

Եվ գուշակումներ՝ սոսկալի ձայնով՝

Սասանումների և խառնակությանց,

Որ աղետալից այս դարի թուխսից նոր են դուրս գալու:

Խավարի թուշունն ամբողջ գիշերը վայեց անդադար:

Ասում են, երկիրն ինքն էլ ջերմ ունեւր և դողդողում էր:

ՄԱԿԲԵԹ. Ահեղ գիշեր էր:

ԼԵՆՈՔՍ. Իմ մատաղահաս հիշողությունը

Չէ կարող նըրան զուգակից գտնել:

Գալիս է Մակդուֆը:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Սոսկալի՜, սոսկալի՜, սոսկալի՜. ոչ լեղու, ոչ սիրտ,

Կարող են երբեք երևակայել կամ անուն տալ քեզ:

ՄԱԿԲԵԹ և ԼԵՆՈՔՍ. Ի՞նչ է պատահել:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Աշխարհանցումը կատարել է այժմ իր գլուխ-գործոցը:

Սաստիկ սրբապիղծ սպանությունը

Դուռը ջարդել է և մտել տիրոջ օծյալ տաճարը,

Եվ շենքի կյանքը միջից գողացել:

ՄԱԿԲԵԹ. Ի՞նչ ես ասում, կյա՞նք:

ԼԵՆՈՔՍ. Ո՞ւմ վրա եք խուռում, նորին մեծություն:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Մտե՛ք սենյակը, և կուրացրեք ձեզ մի նոր Գորգոնով...¹⁷

Մի՛ ստիպեք խոսեմ... Տեսեք, և հետո ինքնեղ խոսեցեք:

— Զարթնեցե՛ք, էհե՛յ, զանգը զարկեցեք. մարդասպանություն, մահվանություն, Բանքո՛ւ, Դոնալդե՛յն, Մալկո՛մ, զարթնեցե՛ք:

Թափ տվեք ձեզնից փետրանուշ քունը, մահվան կեղծիքը,

Եվ հկեք տեսեք իսկական մահը: Վեր կացեք, եկեք,

Եվ դատաստանի պատկերը տեսեք:
Մալկո՛մ, և Բանքո՛, վեր կացեք որպես ձեր դերեզմանից,
Եվ առաջ եկեք որպես ոգիներ,
Իբրև նոր սոսկանք այս սոսկանքի վրա: (Ջանգի ձայն):

Գալիս է լեդի Մակբեթը:

ԼԵՒԻ ՄԱԿԲԵԹ. Ի՞նչ է պատահել, որ մի այսպիսի զարհուրելի կոչ
Ժողով է կանչում քնացողներին: Խոսեցե՛ք, ասե՛ք:
ՄԱԿԴՈՒՖ. Օ՛հ, քնքուշ տիկին, չե՛ք կարող լսել իմ ասելիքը:
Ամեն մի բառը՝ մի կնոջ ականջի՝ սպանություն է:

Գալիս է Բանգոն:

Օ՛հ, Բանքո՛, Բանքո՛, մեր վեհափառ տերըն սպաննւլած է:
ԼԵՒԻ ՄԱԿԲԵԹ. Վա՛յ ինձ, օ՛հ, վա՛յ ինձ, ի՞նչպես, մե՞ր տան մեջ:
ԲԱՆՔՈ. Սարսափելի գործ, ուր էլ որ լինեք:
Օ՛հ, սիրելի՛ Դուֆ, հակասիր դու քեզ, և ասա, սուտ է:

Գալիս են Մակբեթը և Լեոֆսը:

ՄԱԿԲԵԹ. Եթե այս դեպքից լուկ մի ժամ առաջ մեռած լինեի՝
Կյանքըս երջանիկ եղած կըլինեք:
Այս ըոպեից դեն չըկա ոչինչ լուրջ մահացության մեջ:
Երկնային շնորհ, և համբավ, մեռա՛վ...
Իմ կյանքի գինին քաշվեց տակառից,
Եվ այս մառանին դիրտ միայն մընաց, որով պարծենա:

Գալիս են Մալկոմը և Դոնալդբյեյնը:

ԴՈՆԱԼԲԵՅՆ. Ի՞նչ է պատահել:

ՄԱԿԲԵԹ.

Ձե՛զ է պատահել, և անտեղյա՞կ եք:

Ձեր արյան ծագումն, ակունքն են գոցվել, աղբյու՛րն է փակվել:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Ձե՛ր վեհափառ հայրն սպաննւլած է:

ՄԱԼԿՈՄ.

Օ՛հ, որի՞ ձեռքով:

ԼԵՆՈՔՍ. Սենեկապահներն արած կըլինեն: Նըրանց ձեռքերը

Եվ երեսները արյունով ամբողջ շաղախված էին:

Նույնպես դաշույններն, որ դեռ չըմաքրած,

Գըտանք վար ընկած բարձերի վրա:

Աչքները հառել և շշմել էին.

Ոչ մի մարդու կյանք պետք չէր վստահել այդպիսի մարդկանց:

ՄԱԿԲԵԹ. Բայց խիստ զղջում եմ, որ բարկության մեջ նրանց սպանեցի:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Ինչո՞ւ սպանեցիք:

ՄԱԿԲԵԹ.

Վա՛հ, ո՞վ է կարող միաժամանակ

Թե՛ խոհեմ լինել, թե՛ սարսափահար. մեղմ, և կատաղի.

Թե՛ հավատարիմ, թե՛ չեզոք: Ոչ ոք:

Իմ բուռն սիրո արագությունը

Արշավեց անցավ ավելի դանդաղ դատողությունից:
Այստեղ Դունկանը ընկած էր գետին՝
Իր արծաթ մորթը ոսկի արյունովն երիզավորած,
Եվ իր լայն վերքերն ինչպես մի խրամատ կյանքի բերդի մեջ,
Ավերման քանդիչ ներմուտքի համար: Իսկ այնտեղ էին
Մարդասպանները՝ իրենց արհեստի գույնով թաթախված,
Եվ դաշույնները արյան մեջ մխված:
Լավ, ո՞վ էր կարող ինքն իրեն զսպել,
Ո՞վ, որ սիրազգաց մի սիրտ ունենար,
Եվ այդ սրտի մեջ քաջություն՝ իր սերն ապացուցելու:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. (Ուշաբափվելով): Օ՜հ, դուրս տարեք ինձ:

ՄԱԿԲԵԹ.

Հոգ տարեք վրան:

ՄԱԿՆՈՄ. Ի՞նչ եմ լռել՝ երբ ամենեն շատ մերն է խնդիրը:

ԴՈՆԱԼԲԵՅՆ. Ի՞նչ ասենք այստեղ, ուր մեր շար բախտը

Մի անշմարելի ծակում թաքնված՝

Կարող է գրոհ տալ և մեզ ձեռք ձգել: Գրնա՞նք այստեղից,

Մեր արցունքները դեռ չեն հասունցել:

ՄԱԿՆՈՄ. Ոչ էլ մեր ցավը ոտրի է կանգնել գործելու համար:

ԲԱՆՔՈ. Օգնեք տիկնոջը:

Լեղի Մակրեթին դուրս եմ տանում:

Գրնանք և ծածկենք մերկ մարմինները,
Որոնք կարող են օդից վնասվիլ, հետո ժողովվինք,
Եվ նորեն քնենք այս սարսափելի արյունոտ գործը:
Խոլ կասկածանքներ և տարակույսներ չարչարում են մեզ:
Կանգնած աստուծո ահեղ աջի մեջ՝ պիտի մաքառեմ
Դավաճանության տակավին անհայտ դիտումների դեմ:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Նույնպես կանեմ ես:

ԱՄԵՆՔԸ.

Նույնպես ամենքըս:

ՄԱԿԲԵԹ. Գրնանք և փութով հագնենք առնական մեր զգեստները,

Հետո գավթի մեջ հանդիպենք իրար:

ԱՄԵՆՔԸ.

Լավ, այդպես անենք:

Ամենքը դուրս են գնում, բացի Մակնոմից և Դոնալդեյնից:

ՄԱԿՆՈՄ. Ի՞նչ ես անելու: Չըպետք է մենք էլ սրբանց միանանք:

Չըզգացված մի վիշտ արտահայտելը՝

Շատ դյուրին գործ է կեղծ մարդու համար: Ես Անգլիա կերթամ:

ԴՈՆԱԼԲԵՅՆ. Իսկ ես Իռլանդիա: Եթե մեր բախտը իրարուց զատենք՝

Բերևա ավելի ապահով լինենք:

Մի տեղ ենք հիմա, ուր դաշույններ կան ժախտների տակ:

Որչափ ավելի արյունով մոտիկ,

Այնչափ ավելի արյունի մոտիկ¹⁸:

ՄԱԿՆՈՄ. Մահացու նետը, որ արձակված է, դեռ վար չէ ընկել:

Մեզ համար լավ է խույս տալ թիրախից:
 Ձի նստենք, ուրեմն, ուշ չըդարձրենք մրնաս-բարովի.
 Այլ իսկույն փախչենք: Պետք է գողունի փախչել այն տեղից,
 Ուրկից ամեն գութ անհետացել է:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Դոյակի գուրսը:

Գալիս են Ռոսը և մի ծերունկ:

- ՄԵՐՈՒԿ.** Ես երեք քսան և տասը տարի շատ լավ հիշում եմ.
 Եվ ժամանակի այդ ընթացքի մեջ՝ հաճախ տեսել եմ
 Սոսկալի ժամեր, և ահեղ բաներ.
 Բայց զարհուրելի այս գիշերվա մոտ՝
 Բոլոր մինչև այժմ գիտեցածներըս խաղալիք էին:
- ՌՈՍ.** Ահ, բարի՛ հայրիկ, նայիր, երկինքը
 Կարծես վրդովված մարդու արարքից՝
 Սպառնում է նրա արյունոտ բեմին:
 Ժամացույցի վրա ցերեկ է արդեն,
 Բայց մութ գիշերը խեղդում է դեռևս ճամփորդ լապտերը:
 Արդյոք գիշերի հաղթանակն է այս,
 Թե ամաշում է օրը երևալ,
 Որ խավարն այսպես գերեզմանել է երկրի երեսը,
 Երբ պետք է արդեն կենդանի լույսը համբույր տար նրբան:
- ՄԵՐՈՒԿ.** Հակաբընակա՛ն, ինչպես այն գործը, որ կատարվել է:
 Երեքշաբթի օր այնինչ մի բազե ճախրում էր հպարտ
 Հասած իր թռիչքի բարձրագույն կետին՝
 Մոկն ուտող մի բու հարձակվեց վրբան և խեղդեց նրբան:
- ՌՈՍ.** Դունկանի ձիանքը, — շատ տարօրինակ, բայց հաստատ մի բան —
 Գեղեցիկ, արագ, և իրենց ցեղի գոհարիկները,
 Վայրենի դարձան, իրենց ախոռը քարուքանդ արին,
 Եվ դուրս խուժեցին՝ ըմբոստանալով հնազանդության դեմ,
 Կարծես ուզեին պատերազմ մղել մարդկության ընդդեմ:
- ՄԵՐՈՒԿ.** Շատերն ասում են, թե իրար կերան:
- ՌՈՍ.** Այո, այդպես է.
 Հենց իմ ապշահար աչքերի առաջ:

Գալիս է Մակդուֆը:

Ահա գալիս է ազնիվ Մակդուֆը:
 Ի՛նչ լուր աշխարհից:

ՄԱԿԴՈՒՖ.

Չե՞ք տեսնում միթե:

ՌՈՍ. Արդյոք իմացվե՞ց, թե այն սոսկալի արյունոտ գործը

Ո՛րի արածն էր:

ՄԱԿԴՈՒՖ.

Այն մարդկանց, որոնց Մակբեթն սպանեց:

ՌՈՍ. Ավա՛ղ, և նըրանք ի՞նչ շահ ունեին:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Կաշառված էին: Իսկ թագավորի երկու որդիքը,

Իշխան Մալկոմը և Դոնալդինը գաղտնի փախել են:

Եվ դա կասկածի տեղիք է տալիս, որ նրանց գործն է:

ՌՈՍ. Այդ էլ բնության դեմ: Ո՛վ դու խիստ շռայլ փառասիրովյուն,

Որ քո սեփական կյանքիդ միջոցներն ինքըդ լափում ես:

Հավանական է ուրեմն, որ գահը Մակբեթին հասնի:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Արդեն թագավոր հրատարակված է,

Եվ գընաց Սկոն թագադրվելու:

ՌՈՍ. Դունկանի մարմինն ո՞ւր է:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Կոմըս-Քիլ¹⁹,

Իր նախորդների սուրբ դամբարանը,

Նըրանց ոսկերքի ավանդատեղին:

ՌՈՍ.

Գալո՞ւ ես Սկոն:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Ոչ, սիրելի Ռոս, ես Ֆայֆ եմ գընում:

ՌՈՍ.

Իսկ ես դեպի Սկոն:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Մաղթենք ամեն բան լավ անցնի այնտեղ:

Բարի ճանապարհ. մի գուցե տեսնենք

Թե մեր հին հագուստն ավելի լավ էր, քան թե այս նորը:

ՌՈՍ. Հա՛յր, մընաս բարով:

ԾԵՐՈՒԿ.

Աստված օրհնե՛ քեզ, և բոլոր նըրանց,

Որոնք ձգտում են վատը լավացնել,

Եվ շարեկամին բարեկամ դարձնել:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԵՐԱՆ ԸՌԱՋԻՆ

Մի սենյակ պալատի մեջ:

Գալիս է Բանֆոն:

ԲԱՆՔՈ. Ամեն բան եղար, թագավոր, կավդոր, Գլամիս, բոլորը,
Ինչպես խոստացան այն վհուկ կանայք: Եվ, վախենում եմ,
Որ դրո՞ւմ համար շատ կեղտոտ մի խաղ խաղացած լինես:
Բայց և ասացին, թե դա չի մընա քո սերունդի մեջ,
Այլ ե՛ս կըլինեմ արմատ ու ծընող շատ արքաների:
Եթե կարող է ճշմարտություն պալ այն վհուկներից,
Ինչպես քո վրա, Մակբեթ, փայլում են նըրանց խոսքերը,
Ինչո՞ւ չեն կարող, քո վրա հաստատված ճշտություններով,
Նաև ինձ համար մարդարե լինել, և հույսեր տալ ինձ:
Բայց հո՞ւշ, չըխոսենք:

Փողերի ճեշտոն, գալիս է Մակբեթը՝ որպես թագավոր, լեդի Մակբեթը՝ որպես
թագուհի, Լենոքսը, Ռոսը, Լորդեր, լեդիներ և սպասավորներ:

ՄԱԿԲԵԹ. Ահա այստեղ է մեր ավագ հյուրը:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԲԵԹ. Եթե մոռացած լինեինք նրան՝

Դա մեր խնջույքում մի բաց կըլիներ, և բոլորն անշուք:

ՄԱԿԲԵԹ. Տեր իմ, այս գիշեր մի հանդիսավոր հացկերույթ ունինք,

Եվ պիտի խնդրեմ, որ ներկա լինեք:

ԲԱՆՔՈ. Թող հրամայե ինձ ձեր բարձրությունը,

Որի հետ պարտքերս անլուծ կապերով կապված են ընդմիշտ:

ՄԱԿԲԵԹ. Ձի՞ եք հեծնելու կեսօրից հետո:

ԲԱՆՔՈ.

Այո, տեր արքա:

ՄԱԿԲԵԹ. Այլապես՝ այսօր մեր ժողովի մեջ պիտի խնդրեինք

Ձեր լավ խորհուրդը, որ միշտ եղած է թե՛ լուրջ, թե՛ հաջող:

Բայց վաղը կառնենք: Հեռո՞ւ եք գընում:

ԲԱՆՔՈ. Այնքան որ, տեր իմ, կարող է տեել մինչև ընթրիքը:

Նույնիսկ եթե ձիս շատ լավ չըքայլե՛մ:

Դեռ գիշերից էլ մեկ երկու մուկ ժամ պետք է փոխ առնեմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Բայց ետ չըմընաք մեր հացկերույթից:

ԲԱՆՔՈ.

Ձեմ մընա, տեր իմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Ինչպես լսում ենք՝ մեր արյունախանձ ազգականները
Ապավինել են Անդլիա և Իռլանդ,
Եվ իրենց անգութ հայրասպանությունը չեն խոստովանում,
Այլ տարօրինակ առասպելներով
Խաբում են իրենց ունկնդիրներին: Այդ մասին վաղը,
Երբ որ ղըրա հետ ուրիշ պետական կարևոր գործեր
Մեզ կըհրավիրեն խորհրդակցության: Զի նստեք շուտով,
Եվ երթաք բարով մինչև այս գիշեր: Ֆլիֆնսն էլ ձեզ հետ է:
ԲԱՆՔՈ. Այո, աղնիվ տեր: Մեր ժամանակը փութացնում է մեզ:
ՄԱԿԲԵԹ. Ցանկանում եմ ձեզ հաստատասմբակ և արագ ձիանք.
Եվ հանձնում եմ ձեզ նըրանց կռնակին: Բարի ճանապարհ:

Բանֆոն գնում է:

Յուրաքանչյուր մարդ այժմ տեր լինի իր ժամանակին
Մինչև գիշերվա ճիշտ յոթը ժամը:
Իսկ մենք հյուրերին ավելի սիրով պատվելու համար՝
Ուզում ենք մինչև ընթրիքի ատեն առանձին մընալ:
Մինչ այն, տեր ընդ ձեզ:

Բոլոր դուրս են գնում, բացի Մալրեթից և մի ծառայից:

Տղա՛, քեզ հետ եմ:

Արդյոք այն մարդիկ սպասո՞ւմ են մեզ:
ԾԱՌԱ. Այո, տեր արքա, դուրսը կեցած են պալատի դռանը:
ՄԱԿԲԵԹ. Բեր նրանց այստեղ:

Մառան դուրս է գնում:

Լինել այս, ոչի՞նչ է.

Ապահով կերպով լինելն է բանը:
Վախրա Բանքոյից խոր արմատ ունի,
Եվ արքայական այն բնության մեջ մի բան է իշխում,
Որից երկյուղ կա: Շատ խիզախ է նա,
Եվ հոգու անսաստ խառնվածքի հետ
Ունի այնպիսի խելամտություն,
Որ հավետ նըրա արիությանը խորհուրդ է տալիս
Ապահով գործել: Զըկա ոչ մի մարդ, բացի նրանից,
Որի գոյությունն ինձ երկյուղ ազդե:
Ոգիս նըրա մոտ այնպես նկոն է,
Ինչպես, ասում են, Անտոնիոսինը Կեսարի առաջ²⁰:
Նա հանդիմանեց գուշակ քույրերին
Երբ առաջին հեղ արքա անունը դըրին իմ վըրա.
Հրամայեց նըրանց, որ իր հետ խոսեն.
Ապա քույրերը, մարգարեի պես,
Նըրան՝ կանչեցին հայր արքաների մի ամբողջ շարքի.

Իմ գլխիս դրոհն անպտուղ մի թագ,
 Եվ իմ բուռի մեջ ամուլ գայիսոն,
 Որ կորզելու է անտոհմիկ մի ձեռք,
 Քանի որ ոչ մեկն իմ որդիներից չէ ժառանգելու
 Ուրեմն Բանքոյի՝ սերունդի համար պղծեցի հոգիս.
 Նըրա՞նց համար է, որ սպանեցի բարի Դունկանին,
 Եվ խաղաղության իմ բաժակի մեջ լեղի խառնեցի,
 Լոկ նըրա՞նց համար: Իմ անմահական գոհարըս տըվի
 Մարդկային ցեղի հանուր թշնամուն,
 Նըրա՞նց թագավոր դարձնելու համար,
 Բանքոյի սերմը զա՛րմ արքաների:
 Ոչ, ավելի շուտ, ասպարեզ եկ, բախտ,
 Մարտի կանչիր ինձ, կռվենք մինչև վերջ:
 — Ո՛վ կա այդտեղ, հե՛յ:

Մտռոն գալիս է երկու մարդասպանների հետ:

Կաց դրուան առաջ, և կանգնիր այնտեղ մինչև որ կանչենք:

Մտռոն դուրս է գնում:

Երեկ չէ՞ր որ մենք խոսեցինք ձեզ հետ:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Այո, երեկ էր, ձերըդ բարձրություն:

ՄԱԿԲԵԹ. Լա՛վ, մտածեցի՞ք ասածներիս վրա: Իմացեք, նա էր,
 Որ անցյալի մեջ ձեզ այնպես սաստիկ անբախտացրել էր,
 Եվ կարծում էիք՝ ես անմեղս էի:
 Բայց այդ մեր վերջին տեսակցության մեջ ապացուցի ձեզ,
 Եվ փաստեր տվի՝ թե նա ինչ կերպով ձեզ ձեռք էր առել,
 Ինչպես էր ձեր դեմ արգելք հարուցում,
 Ի՛նչ գործիքներով, ո՛վ էր բանեցնում այդ գործիքները,
 Եվ ամեն ուրիշ պարագաները,
 Որոնք կես խենթին, խելագուրկին էլ ասել կըտային,
 «Ահա թե ինչպես գործում էր Բանքոն»:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ.

Հայտնեցիք մեզ այդ:

ՄԱԿԲԵԹ. Այո, հայտնեցի, և դեռ ավելի առաջ գընացի,

Ինչ որ այս երկրորդ մեր տեսակցության նյութն է լինելու:
 Արդյոք իսկապե՞ս ձեր համբերությունն այնպես իշխող է
 Ձեր հոգու վրա, որ թույլ պիտի տաք այս բոլորն անցնի:
 Կամ թե այնքան լավ ավետարանի աշակերտներ եք,
 Որ աղոթք անեք այս բարի մարդու,
 Եվ նըրա գալիք սերունդի համար,
 Որ ծանրը ձեռքով կորացրել է ձեզ մինչև գերեզման,
 Եվ զավակներիդ մուրացկան շինել մինչև հավիտյան:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Մենք մարդ ենք, տեր իմ:

ՄԱԿԲԵԹ.

Այո, ցուցակում մարդկանց շարքումն եք.

Ինչպես ամեն շուն, բարակ, խառնածին, քերծե, սպանյուլ,

Բրդոտ, ջրի շուն, գամփրո, գալլաշուն,
 Ամենքն անխտիր շուն են հորջորջվում:
 Գընացուցակն է, որ տարբերում է արագը, ծանրը,
 Ուշիմը, որսկանն, ու տուն պահողը, նայած այն ձիրքին,
 Որ ամփոփել է բարի բընությունն ամեն մեկի մեջ,
 Որից ամեն մեկն առնում է հատուկ իր մականունը,
 Զատ ա՛յն ցուցակից, որ բուրդին էլ արձանագրում է
 Նույն անունի տակ: Նույնպես և մարդիկ:
 Արդ, եթե դուք էլ հատուկ տեղ ունիք արժեքների մեջ,
 Ոչ թե մարդկության ամենատոբը, ասացեք ինձ այդ,
 Եվ ես ձեզ գաղտնի մի գործ կըհանձնեմ,
 Որի կատարումն իսպառ կըջնջե ձեր մեծ թշնամուն,
 Եվ ձեզ կըպրկե ընդմիշտ մեր սրտի և մեր սիրո հետ,
 Մեր, որ հիվանդ ե՛ք քանի ողջ է նա,
 Եվ որ կատարյալ առողջ կըլինենք երբ նա չըլինի:

Բ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Ես մի մարդ եմ, տեր, որին աշխարհի պիղծ հարվածները
 Այնպես բորբոքել և զայրացրել են, որ ինչ էլ լինի՝
 Պատրաստ եմ անել աշխարհի քեռից:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Ես էլ մի այլը, ձախորդանքներից այնպես տաղտկացած,
 Բախտից քաշկռտված, որ հոժար եմ կյանքս արկածի դընել,
 Որ կա՛մ բարվոքեմ, և կամ ինձ փրկեմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Երկուսդ էլ հիմա գիտեք, որ Բանքոն ձեր թշնամին էր:
ԵՐԿՈՒՍԸ. Ճիշտ է, տեր արքա:

ՄԱԿԲԵԹ. Նույնպես և իմը:

Եվ այն աստիճան արյունախնդիր ռիսակալությամբ,
 Որ նըրա կյանքի ամեն մի ընկերն մի հարձակում է
 Կյանքիս ծուծի դեմ: Եվ թեպետ ինքըս լավ կարող էի,
 Բաց և աշկարա իմ իշխանությամբ
 Աչքիս առջևից չքացնել նըրան,
 Եվ խոստովանել թե կամքս այդպես էր,
 Բայց ի սեր որոշ բարեկամների
 Որոնք թե՛ իմն են, և թե՛ նըրանը,
 Եվ որոնց սերը չեմ ուզում կորցնել, չըպետք է անեմ...
 Այլ պետք է ողբամ այն մարդու վըրա,
 Որին ես ինքըս տապալած լինեմ:
 Ահա թե ինչո՛ւ դիմում եմ այսպես ձեր օգնությանը՝
 Մածկելով գործը հանրության աչքից
 Զանազան ծանրը նկատումներով:

Բ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Մենք կանենք, տեր իմ, ի՛նչ որ հրամայեք:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Թեկուզ մեր կյանքն էլ...

ՄԱԿԲԵԹ. Գիտեմ: ձեր ոգին փայլատակում է ձեր աչքերի մեջ:

Մեկ ժամից առաջ, ամենաուշը, ձեզ իմաց կըտամ
 Թե ուրտեղ բռնեք, և ձեզ կըհայտնեմ ճիշտ ժամանակը,
 Եվ նույնիսկ ընկալեմ: Պետք է ա՛յս գիշեր գործը կատարվի՝

Եվ այդ, պալատից հենց մի քիչ հեռու: Բայց միշտ հիշեցեք,
Որ պահանջում եմ մաքուր երևալ: Մի բան էլ դեռ կա:
Որպեսզի գործը ոչ փոնթ ունենա և ոչ կարկատան,
Ֆլինս, նըրա որդին, որ նըրա հետն է,
Եվ որի ջնջումն ինձ նույնչափ պետք է, որչափ հոր մահը,
Պետք է ընդգրկե այս մթին ժամի ճակատագիրը:
Ինքներդ առանձին որոշում տվեք: Ես շուտով կըգամ:

Բ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Վճռել ենք, տեր իմ:

ՄԱԿԱՅԵԹ.

Իսկույն գալիս եմ, ներսն սպասեցեք:

Մաքսապանները գնում են դուրս:

Վերջացավ:— Բանքո, եթե քո հոգին երկինք պիտի գնա,
Այս գիշեր ևեթ պետք է սլանա:

Գնում է:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Կույն տեղը, մի ուրիշ սենյակ:

Գալիս է լեդի Մակբեթը մի ծառայի հետ:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԱՅԵԹ. Բանքոն պալատից դուրս է գնացել:

ՄԱՌԱ. Այո, տիրուհի, բայց երեկոյան կըվերադառնա:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԱՅԵԹ. Ասա արքային, թե կըցանկայի երկու բառ ասել
Երբ բարեհաճի:

ՄԱՌԱ.

Իսկույն, տիրուհի:

Մառան դուրս է գնում:

ԼԵԴԻ ՄԱԿԱՅԵԹ. Ոչինչ չէ շահվել, ամեն ինչ տուժվել՝

Երբ մեր փափազը, թեև կատարված, մեզ չէ գոհացրել:

Ավելի լավ է կործանված լինել, քան թե կործանել,

Եվ ապրել հավետ տարակուսելի ուրախության մեջ:

Գալիս է Մակբեթը:

Ի՞նչպես ես, տերրս. ինչո՞ւ ես այդպես միշտ մենակ մնում,

Տրտում ցընորքներ քեզ ընկեր շինած,

Եվ որոճալով մտքեր, որ պետք է մեռած լինելին

Այն անձերի հետ, որոնց հիշում են:

Անճար բաներին մոռանալն է ճար: Արվածն արված է:

ՄԱԿԱՅԵԹ. Օձին շանգոել ենք, ոչ թե սպանել.

Վերքը կըկալի, և նա կըլինի ինչ որ կար առաջ:

Այնինչ ապիկար մեր շարությունը

Կըմնա ենթարկված նույն ժանիքներին:
 Բայց թող քայքայվի իրերի կազմը,
 Երկու աշխարհն էլ քարուքանդ լինեն²¹,
 Քան թե երկյուղով ուտենք մեր հացը,
 Եվ քնենք տանջված այս սարսափելի մղձավանջներով,
 Որ ցնցում են մեզ գիշերից գիշեր:
 Լավ է մեզ լինել այն մեռյալի մոտ,
 Որին մենք, հանգիստ շահելու համար,
 Ճանապարհ դրինք դեպ իր հանգիստը,
 Քան թե հոգեկան տանջարանի վրա պրկելված մընալ
 Անդուլ անդադար ցընորքների մեջ:
 Դո՛ւնկանը հիմա գերեզմանումն է.
 Կյանքի տենդահույզ տագնապից հետո ննջում է անդորր:
 Դավաճանությունն արավ այն ամենն ինչ որ կաշող էր:
 Ոչ պողպատ, ոչ թույն, ոչ դավ առտընին, ոչ զորք արտաքին,
 Ոչինչ չէ կարող վընաւել նրան:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Եկ, բարի տներս,

Ողորկիւր դեմքիդ այդ կնճիռները,
 Այս գիշեր ուրախ և զվարթ եղիր հյուրերիդ առաջ:

ՄԱԿԲԵԹ. Կըլինեմ, քաղցրիկ. բայց դու էլ, խնդրեմ, ուրախ պահիր քեզ:
 Ուշադրությունդ թող լարված մընա Բանքոյի վըրա:
 Մեծարիր նրան լեզվով ու աչքով.
 Մեզ համար չըկա ապահովություն,
 Քանի դեռ պետք է մեր փառքը վլանք
 Շողոքորթության այս գետերի մեջ,
 Եվ մեր երեսը սրտներին համար դիմակ դարձրենք,
 Ծածկելով աչքից թե նրանք ինչ են:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Թող այդ բաները:

ՄԱԿԲԵԹ. Օ՛հ, կարիճներով լցված է հոգիս, սիրելի կինըս:

Գիտես որ Բանքոն դեռ կենդանի է, նույնպես և Ֆլինսը:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Սակայն նրանց մեջ կյանքի վարձագիրն հավերժական չէ:

ՄԱԿԲԵԹ. Այո, դեռ հույս կա. անխոցելի չեն: Ուրեմն ուրախ կաց:

Նախքան թե չղջիկն իր թոխչն անե վանատան շուրջը,

Եվ նախքան կոչից սև Հեկատեի

Ոսկեթև բըզեզն՝ իր խուլ բզզոցով,

Իր հորանջաբեր գիշերազանգը հնչեցրած լինի՝

Ահավոր մի գործ կատարվելու է:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Կատարվելո՞ւ, ի՞նչ:

ՄԱԿԲԵԹ. Դու անմեղ մընա տեղեկությունից, սիրելի ճուտիկ,

Մինչև որ ծափես ավարտված գործը: Աչքակապ գիշեր,

Եկ, և պինդ կապիր գթոտ ցերեկի կաթոգին աչքը,

Եվ, քո արյունոտ և անտես ձեռքով,

Ետ առ, և ճղիր, և պատառոտիր այն մեծ մուրհակը,

Որ պահում է ինձ աշտպես գունաթափ:— Թխալում է լույսը,

Թուշում է ագռավն իր թառատեղին մութ անտառի մեջ:
 Ցերեկվա բոլոր բարի բաները սմբում են, թմրում.
 Այնինչ գիշերվա սև գործիչները ոտքի են կանգնում,
 Եվ խլրտվում են դեպ իրենց որսը:
 Շվարվել ես դու խոսքերիս վրա, բայց հանգիստ մընա:
 Վատ սկսվածը շարով կամրանա:
 Եկ ինձ հետ, գրնանք:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի այգի, որի միջից մի ծառուղի տանում է դեպի պալատը:

Գալիս են երեք մարդանպան:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Ո՛վ քեզ պատվիրեց, որ մեզ միանաս:

Գ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Մակբեթը:

Բ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Այս մարդու վերա պետք չէ կասկածենք,

Քանի որ հայտնեց մեր անելիքը,

Ժիշտ մեր ստացած հրահանգի նըման:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Կա՛ց ապա մեզ հետ:

Դեռ արևմուտքում փայլում են օրվա մի քանի շողեր.

Ուշացած ճամփորդն այժմ շտապով խթում է իր ձին,

Որ կանոխ հասնի իր հյուրանոցը,

Եվ մոտենում է նա, որի համար հսկում ենք այստեղ:

Գ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Սը՛ս, ձի է գալիս:

ԲԱՆՔՈ. (Դռեց) էհե՛յ, մեզ համար մի ճըրագ բերե՛ք:

Բ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Ուրեմըն նա է: Բոլոր մյուսները,

Որոնք հրավերի ցուցակի մեջ են, արդեն պալատն են:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Նըրա ձիանքը շեղվում են ճամփից:

Գ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Մեկ մղոնի չափ: Նա էլ այստեղից մինչև պալատը

Ոտքով է զընում ուրիշների պես:

Գալիս են Բանֆոն, Ֆլինսը, և մի ծառա, որ ջանք ձեռքին նրանց առջևից է գնում:

Բ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Զա՛հ է, ջա՛հ:

Գ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Ինքն է:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Հայդե՛: հարձակվիր.

ԲԱՆՔՈ. Անձրև է գալու այս գիշեր:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Թող գա:

Հարձակվում է Բանֆոյի վրա:

ԲԱՆՔՈՒ. Դավաճանությո՞ւն, փախիր, Ֆլինս, փախիր, փախիր, զավակըս,
 Եվ վրեժըս հանիր:— Օ՛հ, դու սըրիկա՛...

Մեռնում է: Ֆլինսը և ծառան փախչում են:

Գ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Այն ջահն ո՞վ մարեց:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ.

Լավ շարի՞ միթե:

Գ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Մեկն է վար ընկել. որդին փախել է:

Բ. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Գործի լավ կեսը ձեռքից փախցրինք:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Լալի, գընանք հայտնենք որչափն է արվել:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Մեծ գահլին պալատում:

ԽՆԶՈւյքի սեղան:

Գալիս են Մակրեթը, Լեդի Մակրեթը, Ռոսը, Լենոֆը, լորդեր և սպասավորներ:

ՄԱԿՐԵԹ. Ինքներդ գիտեք աստիճանները:

Նստեք: Առաջին և վերջին անգամ, ձեզ բարի գալուստ:

ԼՈՐԴԵՐ. Շնորհակալություն ձերը բարձրության:

ՄԱԿՐԵԹ. Իսկ մենք ինքներըս ուղղում ենք խառնվիլ մեր հյուրերի հետ,

Եվ խաղալ դերը խոնարհ տանտիրոջ:

Մեր տանտիրուհին իր արքունական տեղը կըբազմի.

Բայց հարմար ժամին կըխնդրենք, որ ձեզ իր բարեն ասե:

ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ. Ինքներդ իմ կողմից, տեր իմ, ասացեք բարեկամներին.

Քանի որ սիրտըս ասում է նըրանց՝ բարով եք եկել:

Գալիս է Ա. մարդասպանը՝ դռան առաջ:

ՄԱԿՐԵԹ. Նըրանք էլ իրենց շնորհակալությամբ հանդիպում են քեզ:

Երկու կողմերը հավասար են այժմ:

Այստեղ կընստենք ուղիղ մեջտեղը.

Լավ զվարճացեք: Շուտով կըխմենք բոլորահերթը:

Մոտենալով դռանը:

Արյուն կա դեմքիդ:

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ.

Բանքոյինն է այդ:

ՄԱԿՐԵԹ. Լավ է քո վըրա, քան թե նըրա մեջ:

Ճամփեցի՞ք նըրան:

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ.

Ես ինքըս, տեր իմ, վիզը կտրեցի:

ՄԱԿՐԵԹ. Վիզ կտրողների ամենալավն ես.

Բայց նա՛ էլ լավ է, ով որ Ֆլինսի հետ նույնն արած լինի:

Թե այն էլ դու ես՝ անզուգական ես:

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Ա՛խ, վեհափառ տեր, Ֆլինսը խույս տվավ:

ՄԱԿԲԵԹ. Ուրեմըն ախտըս գալիս է կրկին.

Թե ոչ, կատարյալ պիտի լինեի.

Ողջ, ինչպես մարմար, հաստատ, ինչպես ժայռ,

Եվ համատարած ու ազատ, ինչպես պարփակող օդը:

Իսկ այժմ, կապված եմ, կաշկանդված, գոցված,

Պատած ստահակ տարակույսներով և երկյուղներով...

— Բայց Բանքոյի գործն ապահովված է:

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Այո, տեր արքա. ապահով է նա մի խոր փոսի մեջ,

Քըսան ճեղք բացված իր գլխի վըրա,

Ամենեն փոքրը սպանիչ կյանքի:

ՄԱԿԲԵԹ. Այդ մեկի համար շնորհակալ եմ:

(Առանձին) Մեծ օձն ընկել է. բայց փախած որդը այն բընույթն ունի,

Որ այժմ անատամ, բայց ժամանակին թույն է թորելու:

— Գընա՛, մենք վաղը նորեն կըխոսենք:

Մարդասպանը գնում է:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԲԵԹ. Վեհափառ տեր իմ, դուք չեք խրախուսում:

Վաճառված բան է այն հացկերույթը,

Երբ հյուրընկալը չէ կրկնում հաճախ խնջույքի ատեն,

Թե հոժարասիրտ տրված հարգինք է:

Ուտելը տան մեջ ավելի լավ է.

Տընից դուրս ճաշի բոլոր համեմը պատվասիրումն է:

Համախմբումը, առանց այդ բանի, անզարդ կըլինեի:

ՄԱԿԲԵԹ. Քաղցրի՛կ հուշարար:— Այժմ, թող բարի մարտությունը

Հետևորդ դառնա լավ ախորժակին,

Եվ այն երկուսին՝ առողջությունը:

ԼԵՆՈՔՍ. Ձեր բարձրությունը թող հաճի նստել:

Բանֆոյի ուրվակներ դուրս է գալիս և նստում Մակբեթի տեղը:

ՄԱԿԲԵԹ. Երկրի բոլոր փառքն ամբողջ կըլինեի այս հարկի ներքև

Եթե Բանքոյի շնորհալից անձը այժմ այստեղ լինեի:

Եվ երանի թե մեղադրեմ նրան անսիրության մեջ,

Քան թե ստիպվիմ մի փորձանք ողբալ:

ՌՈՍ. Տեր արքա, նըրա բացակայությունն արատ է դընում

Իր խոստման վըրա: Թող բարեհաճի ձեր բարձրությունը

Իր արքայական սեղանակցությամբ մեզ պատիվ անել:

ՄԱԿԲԵԹ. Սեղանը լի է:

ԼԵՆՈՔՍ. Այստեղ մի աթոռ պահված կա, տեր իմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Ո՛ւր:

ԼԵՆՈՔՍ. Այստեղ, տեր իմ: Բայց ի՞նչն է արդյոք ձեզ այդպես հուզում?

ՄԱԿԲԵԹ. Ձեզնից ո՛ր մեկն է արել այս բանը:

ԼՈՐԴԵՐ.

Ի՞նչ բան, տեր արքա:

ՄԱԿԻՅԵԹ. Չես կարող ասել թե ես եմ արել:

Մի՛ ցնցիր վրրաս արյունաշաղախ այդ գանգոտները:

ԹՈՍ. Վեր կացեք, լորդեր, մեր տերը լավ չէ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՅԵԹ. Նստեք, հարգելի իմ բարեկամներ,

Հաճախ ամուսինս այդպես է լինում,

Եվ երիտասարդ տարիքից ի վեր այսպես է եղել:

Նստեցեք, խնդրեմ: Հիվանդությունը բուժական է.

Մի ակնթարթում նա կառողջանա:

Եթե շատ նայեք՝ կըզրդոնեք նրան,

Եվ նրա հույզը կերկարաձգվի:

Կերակուր կերեք, մի՛ նայեք նրան: — Միթե մարդ չե՞ս դու:

ՄԱԿԻՅԵԹ. Այո, և քաջ մարդ, որ հանդգնում է նայել մի բանի,

Որից դեն անգամ պիտի զարհուրեր:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՅԵԹ.

Ի՞նչ դատարկ խոսքեր:

Սա էլ քո վախի նկարած բանն է:

Սա էլ օղային դաշույնի պես է, որ, ասում էիր

Քեզ դեպի Դունկանն առաջնորդում էր:

Օ՛հ, այս դողերը և խրտշումները,

Իսկական ահի այս կեղծիքները,

Այն հեքիաթներին միայն վայել են,

Որ կանայք, նստած կրրակի կողքին, սովոր են պատմել

Իրենց տատերի հեղինակությունը: Ամո՛թ է, ամո՛թ:

Ինչո՞ւ ես այդպես կերպարանք առել:

Եվ, վերջ ի վերջո, այդ, որ տեսնում ես, մի պարզ աթոռ է:

ՄԱԿԻՅԵԹ. Մեկ նայիր, խնդրեմ, տե՛ս, նայիր, ահա:

— Հա՛, ի՞նչ ես ասում. ինձ ի՞նչ... ինձ ի՞նչ փուլթ:

Եթե կարող ես գլուխը շարժել, ապա և խոսիր:

Եթե այսուհետ դիականոցներն ու շիրիմները

Ես են ղրկելու մեր թաղածներին,

Թող ուրուրների քարճիկը դառնա մեր դամբարանը:

Ուրվականն անհետանում է:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՅԵԹ. Վա՛հ, բոլորովին տմարդացե՛լ ես:

ՄԱԿԻՅԵԹ. Եթե հաստատ է, որ ես այստեղ եմ, ես տեսա նրան:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՅԵԹ. Բա՛հ, ամո՛թ, ամո՛թ:

ՄԱԿԻՅԵԹ.

Սրանից առաջ էլ արյուն թափվել է,

Հին դարերի մեջ, նախքան մարդկային օրենսդրությունը

Հստակած լինեք ընկերությունը և մեղմափոխած:

Այո, հետո էլ սպանություններ շատ են կատարվել

Խի՛ստ զարհուրելի ականջի համար: Բայց այն ժամանակ,

Երբ որ ուղեղը ցրվում էր գանգից, մարդը մեռնում էր,

Եվ այդ էր վերջը: Իսկ այժմ նրանք ելնում կանգնում են:

Քսան մահացու պատուվածք գլխին,

Եվ մեղ աթոռից դեն են շարտում:

Սա շատ ավելի ալանդակ բան է,
 Քան թե այնպիսի մի սպանություն:
ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Իմ ազնիվ տերըս, բարեկամներդ կարո՞տել են քեզ:
ՄԱԿՐԵԹ. Մոռացել էի:— Մի՛ ապշեք վրաս, իմ բարեկամներ:
 Խիստ տարօրինակ մի տկարություն ունիմ ես վաղուց,
 Որ ոչինչ բան է ծանոթներիս մոտ:
 Եկեք, ողջութիւն, և սե՛ր բոլորիդ: Ուրեմըն նստեմ:
 — Գինի տվեք ինձ, լցրեք լիուլի:
 Ահա խմում եմ ամբողջ սեղանի ուրախությանը,
 Եվ շատ սիրելի մեր բարեկամի, Բանքոյի կենաց,
 Որին կարոտ ենք: Շատ ցանկալի էր, որ այստեղ լինեի:
 Բոլորի՛ն, և նրան, ամենքս ամենքին:

Ուրվականը վեր է բարձրանում:

ԼՈՐԴԵՐ. Մեր հարգա՛նքը ձեզ, ամենքի կենա՛ց:
ՄԱԿՐԵԹ. Կորիւր իմ աչքից, և թող գետինը քեզ ծածկե իր տակ:
 Ուկերդդ անծուծ են, արյունըդ պաղ է,
 Եվ տեսողություն չունիս բընավին այդ աչքերի մեջ,
 Որ խոթոռում ես:
ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Մի սովորական բան է այս, լորդեր.
 Ա՛յլ բան չըկարծեք. միայն թե ափսո՛ս,
 Որ խանգարում է ներկա խնջույքը:
ՄԱԿՐԵԹ. Այն բոլորն ինչ որ մի մարդ կարող է, կարող եմ և ե՛ս:
 Դո՛ւրս եկ իմ առաջ որսլես կոշտամազ Ռուսաստանի արջ,
 Զինված ոնգեղջյուր, կամ Հիրկանի վազը,
 Առ որեւէ ձև, բայց ոչ այդ մեկը,
 Եվ պիրկ ջիղերըս չեն դողա երբեք: Կամ կենդանացի՛ր,
 Եվ ինձ քո սրբով ասպարեզ կանչիր անապատի մեջ.
 Եթե դող ցույց տամ՝ հրատարակիր ինձ աղջըկա պուպրիկ:
 Կորի՛ր այստեղից, ահռելի՛ ուրու:
 Անկենդան խաբկանք, չքվի՛ր:

Ուրվականն անհետանում է:

Հա՛, այդպես:

Հիմա որ գընաց, ես մարդ եմ նորին:— Նստեցեք, խնդրե՛մ:
ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Դու վռնդեցիր ուրախությունը,
 Մեր լավ խնջույքը տակնուվրա արիւր
 Խիստ զարմանալի այդ անկարգությամբ:
ՄԱԿՐԵԹ. Կարո՞ղ են լինել այսպիսի բաներ,
 Եվ ամառային մի ամպի նըման պոռթկալ մեր վրա,
 Եվ մեզ չապշեցնել: Զարմացնում եք ինձ
 Հենց իմ սեփական բընության վրա, երբ մտածում եմ
 Թե դուք կարող եք նայել այսպիսի տեսարանների,
 Եվ ձեր այտերի բընական հակինթն անաղարտ պահել՝

Այնինչ իմ այտերս ահից դեղնիլ են:

ՌՈՍ. Ի՞նչ տեսարաններ, տեր իմ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ.

Խնդրում եմ, մի՛ խոսեք հետը:
Որքան խոսում եք, այնքան վիճակը վատթարանում է,
Հարցումը նրան կատաղեցնում է: Ձեզ բարի գիշեր:
Էլ մի սպասեք կարգով մեկնելու. հեռացեք մեկնեն:

ԼԵՆՈՔՍ. Ձեզ գիշեր բարի, և առողջություն նորին բարձրացյան:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Բարի գիշեր զա ամենքիդ վրա:

Լորդեր և սպասավորները դուրս են գնում:

ՄԱԿՐԵԹ. Արյուն է ուզում... Ասում են՝ արյունն արյուն է ուզում.

Շատ է պատահել, որ քարեր շարժվել, ծառեր խոսել են.
Կանխանշաններ, և հասկանալի հարակցություններ,
Կաշաղակներով, և անծեղներով, և ագռավներով
Ամենն թաքուն արյունահեղին հայտնագործել են:
Արդյոք գիշերի ո՞ր ժամանակն է:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Գրեթե մրցում է առավոտվա հետ, թե ո՞րն է որը:

ՄԱԿՐԵԹ. Լավ, ի՞նչ ես ասում, որ Մակդուֆ մերժեց ներկա գտնվիլ

Մեր մեծ կոչումքին:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ.

Մի՞թե դու նրան հրավիրե՞լ էիր:

ՄԱԿՐԵԹ. Ես անուղղակի տեղեկացել եմ. բայց մարդ կուղարկեմ:

Չըկա ոչ մեկը այդ պարոններից,

Որի տան մեջ իսկ մի մարդ չունենամ:

Վաղը կըգընամ, առավոտ կանուխ, վհուկների մոտ:

Ավելի հայտնի պետք է խոսեն ինձ:

Հիմա վճռել եմ վատթար միջոցով վատթարն իմանալ:

Իմ օգտի առաջ ամեն ուրիշ բան տեղի պետք է տա:

Արյան մեջ այնքան ես խորն եմ մխվել,

Որ եթե շուգեմ առաջ ընթանալ,

Նահանջը նույնչափ դժվար է, որչափ առաջ դիմելը:

Ահավոր բաներ ունիմ գլխիս մեջ,

Որոնք ուզում են դիմել դեպի ձեռք,

Եվ որոնց պետք է գործադրություն տամ նախքան թե կշռեմ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Քեզ պակասում է քունը, կազդուրիչն ամեն էակի:

ՄԱԿՐԵԹ. Եկ գընանք քնենք: Իմ տարօրինակ ինքնատանջումը

Համբակի վախ է, վարժության կարոտ:

Խակ ենք գործի մեջ:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ը Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Ֆախադաճտը, որոտ:

Դալիս եմ երեք վնուկներ՝ հանդիպելով Հեկատեին, դժոխքի դիշուհուն:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Ինչո՞ւ ես, Հեկատ, այդպես բարկացել:

ՀԵԿԱՏ. Իրավունք չունի՞մ, պառավ վհուկներ,

Չափազանց հանդուգն, լպիրշ ջատոկներ:

Ո՞վ թույլ տվավ ձեզ, որ Մակրեթի հետ

Դավակից դառնաք,

Մահու գործերը և խորհուրդները

Մարգարեանաք:

Եվ ինձ, տիրուհուն թովշությունների,

Գաղտնի նյութողին շարությունների,

Ջրհրավիրեցիք ձեզ հետ միանալ,

Եվ մեր արվեստի մեծ փառքը ցույց տալ:

Եվ, որ դեռ վատն է, այդ դավերը շար

Գործ դրրիք մի փուշ զավակի համար,

Ոխակալ, մաղձոտ, որ ձեզ չէ սիրում,

Այլ, մյուս մարդկանց սկես, իր շահն է փնտրում:

Դե՛հ, սխալներդ հիմա ուղղեցեք,

Եվ շուտ այստեղից թռեք հեռացեք,

Եվ Ախերոնի²² խորխորատի մոտ

Սպասեցեք ինձ դուք վաղն առավոտ:

Նա կըգա այնտեղ ձեզ հարց անելու,

Իր ճակատագրին տեղեկանալու:

Պատրաստ պահեցեք ձեր անոթները,

Ջեր թուլանքները ու հուռութները:

Ես օդն եմ թռչում, և գիշերս այնտեղ

Մի դավ կընյութեմ, սոսկալի, ահեղ:

Մի օրհասական գործ խորհրդավոր,

Որ կըկատարվի մինչ վաղը կեսօր:

Մի գուրչեղեն կաթիլ թունալից

Կախված է այնտեղ լուսնի եղջյուրից,

Դեռ գետին չընկած կըբռնեմ ես այն.

Դյութի արհեստով կըզտեմ ես այն,

Եվ այն զորությամբ գետնից դուրս կըգան

Ոգիներ պատրիշ և արվեստական,

Որոնք Մակրեթին խելքի՛ց կըհանեն,

Եվ նրան դեպի անկում կըտանեն:

Եվ կարհամարհե նա օրհաս ու մահ,

Կանարդե ամեն սրբություն և ահ,

Եվ, ինչպես գիտեք, ամենայն բանում
Գոռոզությունն է մարդուն կործանում: (✓)

(Երգ դրսից) «Ե կ ի ն ձ մ ո տ, ե կ ի ն ձ մ ո տ»:

Ա՜հ, փոքրիկ ոգիս, տեսեք, կանչում է.

Մեզի մեջ նստած ինձ սպասում է:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Եկեք շտապենք, շուտով ետ կըգա:

Վեուկենը աննետանում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Վ Ե Ց Ե Ր Ո Ր Դ

Ֆորես: Մի սրահ պալատում:

Գալիս են Լենոֆսը և մի ուրիշ լորդ:

ԼՆՆՈՔՍ. Իմ ասածները զուգահեռ եղան ձեր մտքերի հետ.

Մընացորդն իրենք թող մականերեն:

Միայն, ասում եմ, իրերն անսովոր ընթացք ստացան

Մակբեթ շատ ողբաց ազնիվ Դունկանին. հարկավ, մեռած էր...

Եվ արի Բանքոն անժամ ման եկավ:

Նրբան էլ, ուզեք, կարող եք ասել թե Ֆլինսն սպանեց,

Այն հիման վրա, որ Ֆլինսը փախավ:

Մարդիկ չըպետք է տարածում ման գան:

Ո՞վ չի մտածի, թե ի՞նչ աստիճան հրեշավոր բան էր

Մալկոմի կողմից և Դոնալբյանի՝

Իրենց շնորհալից հորը սպանել: Դոնալդի՞ն գործ...

Ինչպես Մակբեթին դա ցավ պատճառեց:

Զէ՛ որ նա իսկույն, բորբոքված ազնիվ կատաղությունից,

Պատառեց երկու չարագործներին,

Որոնք խմիչքի ստրուկներ էին, և քրնի գերի:

Ազնիվ գործ չէ՞ր այդ: Այո, և խոհեմ:

Քանի որ ո՞վ է, որ չըկատաղեր,

Լսելով նրանց ուրացումները: Այսպես, ասում եմ,

Մակբեթ ամեն բան լավ է կարգադրել:

Եվ, հաստատ գիտեմ, եթե Դունկանի որդիներին էլ

Կարենար դրնել իր փականքի տակ՝

— Ինչ որ աստուծով չի կարողանա —

Նրբանց ցույց կըտար թե ի՞նչ ասել է հայրասպան լինել:

Նույնպես և Ֆլինսին: Բայց սուա: Մակդուֆը, ինչպես լսում եմ,

Մի քանի՝ ազատ խոսքերի համար,

Եվ ա՛յն պատճառով, որ բռնակալի խնջույքին չեկավ,

Զրկվել է շնորհից: Կարո՞ղ եք ասել թե ո՛ր է փախել:

ԼՈՐԴ. Դո՛ւնկանի որդին, որի ծննդյան իրավունքները

Այս բռնակալը հափշտակած է,

Ապրում է Անգլիո արքունիքի մեջ,

Եվ աստվածասեր էդվարդի կողմից

Այնպես շնորհով հյուրընկալված է,

Որ բռնավ բախտի դժկամությունը չէ նշագեցրել

Նըրա հարզանքից: Մակլուֆին էլ հիմա այնտեղ է դիմել,

Սուրբ թագավորից խնդրելու համար,

Որ ոտքի հանե նորթումբերլանդին և քաջ Սիվարդին,

Որ, նըրանց ձեռքով, և երկնավորի վավերացումով,

Սընունդ տանք կրկին մեր սեղաններին,

Եվ անխըռով քուն մեր գիշերներին,

Մեր կոշտներից և խնջույքներից վանենք դաշույնը,

Տանք հավատարիմ հպատակություն,

Ստանանք ազատ պատիվ ու պարծանք,

Որոնց բոլորից զրկված ենք հիմա:

Եվ այս լուրերը այնպես հուզել են սուրբ թագավորին,

Որ պատերազմի պատրաստվում է նա:

ԼԵՆՈՓՍ. Մակբեթը կանչե՞լ էր Մակդուֆին իր մոտ:

ԼՈՐԴ. Այո, կանչել էր, բայց մըռայլադեմ պատգամավորը

Լսելով մի շոր «Չե՛մ գալիս, պարո՛ն», թողեց հտ դարձավ,

Եվ մի հը՛մ արավ, որով կարծես թե ուզում էր ասել

«Շա՛տ ես զղջալու ինձ այս բիրտ կերպով ճամփելուդ համար»:

ԼԵՆՈՓՍ. Երանի թե դա թելադրե նըրան շատ զգույշ կենալ:

Եվ հեռու. մընալ որքան որ դրդե խոհեմությունը:

Ա՛խ, մի սուրբ հրեշաակ թռչեր Անգլիո այն արքունիքը,

Եվ նա չըհասած՝ ինքը մատուցեր նրա պատգամը,

Որպեսզի արագ օրհնություն հտ գար

Այ՛ն անիծյալի ձեռքի տակ տանջված մեր հայրենիքին:

ԼՈՐԴ. Իմ աղոթքներըս նըրան ուղեկի՛ց:

Գնում են դուրս:

ԱՐԱՐՎԱԾ ՉՈՐՐՈՐԴ Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Մի քարանձավ: Մեջտեղում մի կարսա եռ է գալիս:

Որոտ: Գալիս են երեք վնուկները:

- Ա. ՎՀՈՒԿ. Երեք անգամ զուլ-զուլ կատուն մլավեց:
Բ. ՎՀՈՒԿ. Երեք անգամ և մեկ՝ ողնին ձայն հանեց:
Գ. ՎՀՈՒԿ. Հարպին²³ ճվաց՝ «ժամանակ է, ժամանակ»:
Ա. ՎՀՈՒԿ. Կաթսայի շուրջ պտույտ գործենք,
Թունոտ աղիք մեջն ածենք:
Գորտ, որ սառըն քարի տակ
Տիվ ու գիշեր երսունմեկ
Թույն ես թորել շարունակ,
Մեր կաթսայում նախ եռ եկ:
ԱՄԵՆՔԸ. Դյուծվիր, դյուծվիր, տաժանք, նյուծվիր,
Կաթսա, փրփրա, բոց, վառվիր:
Բ. ՎՀՈՒԿ. Ճահճի օձի մեջքի միս,
Կաթսայի մեջ եռա դու,
Մողեսի աչք, գորտի բույթ,
Չղջիկի բուրդ, շան լեզու,
Խըլեզի ոտք, բուխ թև,
Իժի լեզու երկժանի,
Կույր զեռունի խայթոցն էլ,
Որ թովչանքը պինդ լինի,
Որպես ապուր դրժոխքի,
Հավ եռացեք, փրփրացեք,
Ամեն դյուծքի, հուռուծքի
Ջորեղ խառնուրդ կազմեցեք:
ԱՄԵՆՔԸ. Դյուծվիր, դյուծվիր, տաժանք, նյուծվիր,
Կաթսա, փրփրա, բոց, վառվիր:
Գ. ՎՀՈՒԿ. Վիշապի թեփ, գալլի ատամ,
Վհուկների մոմիաներ,
Ծովի անհագ շընաձկան
Կոկորդը և աղիքներ,
Մթության մեջ գետնից հանված
Մուլախինդի դառն արմատ,

Բող մոր ցկնած, փոստամ թաղված
 Երեխայի ձեռքի մատ,
 Այծի լեղի, դեղձի ոստ,
 Լյարդ հայհոյիչ հրեայի,
 Թաթարի շուրթ, թուրքի քիթ,
 Ածենք մեջը կաթսայի,
 Եվ թանձրացնենք ապուրը,
 Ու հյութալի դարձնենք,
 Իբրև համեմ բոլորին
 Վազրի աղիք ավելցնենք:

ԱՄԵՆՔԸ. Դյութվիր, դյութվիր, տաժանք, նյութվիր,
 Կաթսա, փրփրա, բոց, վառվիր:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Եվ ապուրը պաղացնենք
 Մի բաբունի²⁴ արյունով,
 Որ դյութանքը դարձնենք,
 Զորավոր ու ապահով:

Գալիս է Հեկատը:

ՀԵԿԱՏ. Լավ եք գործել, ես գոհ եմ.
 Պետք է ձեր ջանքը գովեմ:
 Ամեն մեկըդ առանձին
 Կառնեք շահից ձեր բաժին:
 Հիմա եկեք խմբվեցեք
 Որպես էլֆեր, ֆերիներ,
 Կլոր շրջան կազմեցեք,
 Որ բոլորը շաղախվի,
 Եվ դյութանքը կատարվի:

Երգ:

Սև ու սպիտակ ոգիներ,
 Գորշ ու կարմիր ոգիներ,
 Լավ խառնեցե՛ք, խառնեցե՛ք
 Որչափ կարե՛ք խառնեցե՛ք:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Բույթերըս քոր են գալիս,
 Եվ դա ինձ ցույց է տալիս
 Որ անպատճառ մի շար բան
 Դեպի այս կողմն է գալիս:
 Բացվիր, դո՛ւռ.
 Ով էլ որ գա, ճամփա տուր:

Գալիս է Մակրեբը:

ՄԱԿՐԵԲ. Է՛յ, դուք գաղտնագործ, կես-գիշերային մըռայլ ջատուկներ,
 Այդ ի՞նչ եք անում:

ԱՄԵՆՔԸ.

Մի դործ անանուն:

ՄԱԿԲԵԹ. Երդվեցնում եմ ձեզ հանուն ի՛նչ բանի որ դավանում եք,
 — ի՛նչպես էլ որ այդ իմացած լինեք,— պատասխան տվեք,
 Թեկուզ հողմերը սանձարձակ անեք,
 Եվ մարտնչել տաք տաճարների դեմ,
 Թեկուզ կոհակը կործանե կույ տա նավարկությունը,
 Թեկուզ ցորենը ցըրիվ գա հասկից, և ծառերն ընկնեն,
 Թեկուզ դղյակներ պահապանների գլխին տապալվին,
 Թեկուզ բուրգերը և պալատները
 Գլուխները ծռեն մինչև հիմքերը,
 Թեկուզ բընության սերմերի դանձը թավալզոր թափվի,
 Մինչ այն աստիճան, որ կործանումն էլ ուժասպառ դառնա,—
 Պատասխան տվեք իմ հարցումներին:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Խոսի՛ր:

Բ. ՎՀՈՒԿ. Հարց արա:

Գ. ՎՀՈՒԿ. Պատասխան կըտանք:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Արդյոք մե՛ր բերնից կուզեիր լսել, թե մեր մեծերի՞ց:

ՄԱԿԲԵԹ. Կանչեցեք նըրանց, թույլ տվեք տեսնեմ:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Կաթսայի մեջ թող լցնենք

Մատակ խողի արյունից,

Հենց այն խողի, որ լափեց

Ինը հատ իր ձագերից:

Մարդասպանի կախաղանից

Մորած ճարպն էլ մեջն ածենք:

ԱՄԵՆՔԸ. Եկ վերևից կամ վարից

Ցույց տուր քեզ և շը՛նորհըդ:

Որոտ. Ա. տեսիլ. մի գլուխ՝ սաղավարտով:

ՄԱԿԲԵԹ. Ասա ինձ, ո՛վ դու անհայտ զորություն...

Ա. ՎՀՈՒԿ. Նա գիտե միտքըդ. դու լսիր միայն, ինքըդ մի՛ խոսիր:

Ա. ՏԵՍԻԼ. Մակբե՛թ, Մակբե՛թ, Մակբե՛թ, զգո՛ւյշ Մակդոֆից,

Զգույշ կաց Ֆայֆից: Բաց թող ինձ: Բավ է:

Իջնում է գլուխ տակ:

ՄԱԿԲԵԹ.

Ինչ էլ որ լինես՝

Քո աված բարի խորհուրդի համար շնորհակալություն:

Ծի՛շտ վախիս դիպար... Բայց մե՛կ բառ ևըս...

Ա. ՎՀՈՒԿ. Նա չի ենթարկվի ոչ մի հրամանի:

Ահա մի ուրիշն, ավելի զորեղ քան առաջինը:

Որոտ. Բ. տեսիլ. մի արյունաքաթախ երեխա:

Բ. ՏԵՍԻԼ. Մակբե՛թ, Մակբե՛թ, Մակբե՛թ...

ՄԱԿԲԵԹ. Երեք փականջ էլ որ ունենայի՝ քեզ կըլսեի:

Բ. ՏԵՍԻԼ. Արյունոռչող եղիր, խիզախ, վճռական,

Վ. Շեֆալի, Ընտիր երկեր, հ. I—17

Մաղրիր մարդկային ամեն զորութիւն,
 Վերնոջից ծնւաժ ոչ ոք չէ կարող Մակբեթին վերք տալ:

Իջնում է գետնի տակ:

ՄԱԿԲԵԹ. Դե՛հ, ապրիր, Մակդոֆ, ի՞նչ կարիք ունիմ քեզնից վախնալու:
 Բայց պետք է դարձյալ ապահովութիւնս երկպատիկ անեմ,
 Եվ ճակատադրից մուրհակ ստանամ: Զըպիտի ապրես,
 Որ կարողանամ գոնատարտ վախի երեսին ասել,
 Ժու սուտ ես խոսումս, և քնել անփութ՝ ամպրոպից անվախ:

Որոտ. Գ. տեսիլ. մի թագակիր երեխա՝ ձեռքին մի ծառ:

Ո՛վ է սա արդյոք, որ բարձրանում է
 Իբրև սերունդը մի թագավորի,
 Մանուկ ճակատին թագն ու պսակը վեհապետութեան:

ԱՄԵՆՔԸ. Լսիր, մի՛ խոսիր:

Գ. ՏԵՍԻԼ.

Մեծամիտ եղիր, և առյուծասիրտ,

Եվ փութ մի՛ անիր թե ո՛վ է հուզվում, ո՛վ է բարկանում.
 Կամ թե որսեղ են դավադիրները:

Վ Մակբեթի համար չըկա պարտութիւն

Մինչև Բիրնամի այն մեծ անտառը վեր չըբարձրանա

Դոնսինեյն լեռը՝ նըրա դեմ կռվի:

Իջնում է գետնի տակ:

ՄԱԿԲԵԹ. Եվ այդպիսի բան չի լինի երբեք:

Ո՛վ կարե իշխել անտառի վըրա. հրամայիլ ծառին,
 Որ երկրաշաղկապ իր արմատները դուրս քաշե գետնից:
 Լա՛վ գուշակումներ. շա՛տ բարի: Ուրեմն, ապստա՛մք գըլուխ,
 Մի՛ ելնիր, մինչև Բիրնամի անտառն ինքը ոտք չեկնի:
 Եվ մեր բարձրագահ Մակբեթը կապրի
 Մինչև լըրումը կյանքի վարձագրի, և շունչը կըտա
 Մերութեան միայն և սովորական մահկանացութեան:
 Բայց այնուհանդերձ սիրտըս տրոփում է մի բան գիտնալու:
 Այս մեկն էլ ասեք,— եթե կարող է ձեր արվեստն ասել,—
 Բանքոյի զարմը կըթագավորե՞ այս պետութեան մեջ:

ԱՄԵՆՔԸ. Մի՛ փորձիր գիտնալ ավելի քան այս:

ՄԱԿԲԵԹ.

Պետք է գիտենամ:

Եվ եթե մերժեք՝ հավիտենական անե՛ծք ձեր գլխին:

Հայտնեցեք ինձ այդ: Ինչո՞ւ է կաթսան իջնում գետնի տակ:

Երաժշտութիւն:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Յո՛ւյց տվեք:

Բ. ՎՀՈՒԿ.

Յո՛ւյց տվեք:

Գ. ՎՀՈՒԿ.

Յո՛ւյց տվեք:

ԱՄԵՆՔԸ. Երևացեք իր աչքին,
 Եվ իր սիրտը խոցեցեք,
 Եկեք որպես ոգիներ,
 Եվ նույն ձևով հեռացեք:

Երևում են ուրը քաղավոր, վերջինը մի հայելի ձեռքին բռնած.
 Նրանց էտեից՝ Բանֆայի ոգիներ:

ՄԱԿՐԵԹ. Դու շա՛տ ես նըման Բանքոյի ոգուն: Մտիր գետնի տակ.
 Թագըդ կիզում է աչքիս բիբերը:
 Եվ դո՛ւ, մի ուրիշ ոսկեզարդ ճակատ,
 Քո գանգուրներդ էլ առաջնի պես են:
 Ահա երրորդը՝ նախորդների պես:
 Ա՛յ դուք գարշելի պառավ վհուկներ,
 Ինչո՞ւ համար եք ցույց տալիս ինձ այս:
 Ի՞նչ է, մի շո՛րրորդ:— Դո՛ւրս ե՛կեք, աչքեր: Մի՞թե այս գիծը
 Երկարվելու է մինչև աշխարհի ճարճատման օրը:
 Դարձյալ մի նո՛րը, յոթներո՛ղն է այս. չեմ ուզում տեսնիլ...
 էլ բավական է... Բայց ութերորդն է հիմա դուրս գալիս,
 Եվ մի հայելի բռնած է ձեռքին,
 Որ դեռ շատ շատեր ցույց է տալիս ինձ:
 Ոմանք կըրում են երեք գայիսոն, և կրկնակի գունտ:
 Սոսկալի՛ տեսիլ: Տեսնում եմ հիմա, որ ճշմարիտ է.
 Արյունաշաղախ մազերով Բանքոն ժպտում է վըրաս
 Մատնանշելով նըրանց բոլորին որպես իր զարմը:
 Իրա՛վ այնպես է:

Ա. ՎՀՈՒԿ. Այնպես է, տեր իմ. բոլորն այնպես է:
 Բայց ինչո՞ւ Մսկրեթ կանգնած է ապշած:
 Եկեք, քույրեր, քովեքով,
 Սիրտ տանք նըրան, զվարճացնենք.
 Եվ մեր սիրուն խաղերով
 Նըրա ոգին խնդացնենք:
 Կըհմայեմ ես օդը,
 Որ ձայն հանե ներդաշնակ.
 Իսկ դուք, եկեք պարեցեք
 Ձեր հին պարը բոլորակ,
 Որ դիտենա մեծ արքան
 Թե մենք պատվում ենք նըրան:

Երածաուրյուն: Վնուկները պարում են և անհետանում:

ՄԱԿՐԵԹ. Ո՛ւր են: Գընացի՛ն: Թող այս շար ժամը
 Անիծյալ լինի օրացույցի մեջ մինչև հավիտյան:
 — Ներս եկեք, էհե՛յ:

Դալիս է Լեոնիդ:

ԼԵՆՈՔՍ. Ի՞նչ է փափագում ձեր մեծությունը:
ՄԱԿԲԵԹ. Ջրտեսա՞ք արդյոք գուշակ քույրերին:
ԼԵՆՈՔՍ. Ոչ, տեր իմ:
ՄԱԿԲԵԹ. Ինչպե՞ս, ձեր մոտից շանցա՞ն:
ԼԵՆՈՔՍ. Իրավ ոչ, տեր իմ:
ՄԱԿԲԵԹ. Նեխվի՛ այն օդը, որի վրա նրանք աշտանակում են.
 Անիծվի՛ դրրանց հավատացողը:
 Ձիու վազքի ձայն եկավ ականջիս: Ո՞վ է եկողը:
ԼԵՆՈՔՍ. Մի քանի հոգի եկե՛լ են, տեր իմ, և լուր են բերել,
 Թե Մակդոնիք փախավ դեպի Անգլիա:
ՄԱԿԲԵԹ. Դեպի Անգլիա՞:
ԼԵՆՈՔՍ. Այո, տեր արքա:
ՄԱԿԲԵԹ. Ժամանակ, դու իմ ահեղ գործերից առաջ ես վազում:
 Անհրճաբար բան է հասնել սըրաթուիչ մի նպատակի՝
 Եթե չըթռչի գործն էլ զուգընթաց:
 Այսօրից սրտիս անդրանիկները
 Թող լինեն ձեռքիս անդրանիկները:
 Եվ իսկույն ևեթ, որպեսզի խոհերս գործով պսակեմ,
 Խորհելս ու գործել պետք է մեկ լինեն:
 Խուժեմ Մակդոնիքի դրյակի վրա, և տիրեմ Ֆայֆին.
 Զարդեմ կընոջը և զավակներին,
 Եվ բոլոր անբախտ այն էակներին, որ նրա ցեղն են:
 Բավ է հոխորտալ հիմարի նման:
 Պետք է անեմ այս, քանի դիտումըս դեռ չէ սառնացել:
 Կորչի՞ն տեսիլներն:— Ո՞ւր են այդ մարդիկ:
 Տար ինձ նըրանց մոտ:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԳ

Ֆայֆ: Մակդոնիքի դրյակը:

Գալիս են լեյդի Մակդոնիք, իր ուղիւն և Ռոսը:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՌՈՒՖ. Բայց ի՞նչ էր արել, որ հարկադրվեր իր երկրից փախչել:
ՌՈՍ. Դուք համբերություն պետք է ունենաք:
ԼԵՂԻ ՄԱԿՌՈՒՖ. Իսկ նա չունեցավ: Նրա փախուստը պարզ խենթություն էր:
 Հաճախ մեր վախն է մեզ մատնիչ շինում, ոչ թե մեր գործը:
ՌՈՍ. Բայց դուք չըգիտեք թե վա՞խն էր արդյոք, թե խոհեմություն:
ԼԵՂԻ ՄԱԿՌՈՒՖ. Ի՞նչ, խոհեմություն: Լքել իր կընոջն ու մանուկներին,
 Իր ապարանը, և ստացվածքը այնպիսի մի տեղ,
 Ուրկից նա ինքը թողնում փախչում է: Նա մեզ չէ սիրում.

Նըրա մեջ չըկա բընական գորով:
 Խեղճով սարեկը, այդ փոքրագույնը թռչունների մոջ,
 Երբ իր բույնի մեջ ձագուկներ ունի,
 Կըռիվ է տալիս բուրի հակառակ:
 Վախն է դրդողը, ոչ սերը, ոչ էլ խոհեմությունը,
 Երբ որ փախուստը ներհակ է ամեն խոհամտության:

ՌՈՍ. Ազնիվ զարմուհիս, չափավոր եղեք:
 Ինչ ձեր ամուսնուն վերաբերում է՝
 Նա ազնիվ, ուշիմ, և ճշտատես է,
 Եվ ժամանակի փոփոխումներին խորապես հմուտ:
 Ավելի քան այս շնմ կարող ասել:
 Բայց սաստիկ անգութ ժամանակներ են,
 Երբ դավաճան ենք՝ առանց ինքներըս գիտակ լինելու:
 Երբ երկյուղալի լուրեր ենք լսում,
 Բայց չենք իմանում ի՞նչից երկնչենք.
 Երբ որ ծփում ենք մի փոթորկահույզ գոռ ծովի վըրա,
 Շարժվում ամեն կողմ: Թույլ տվեք ձեզնից արձակուրդ խնդրեմ.
 Երկար չի քաշի և կըգամ նորեն:
 Իրերն հասնելով վատթար վիճակին՝ կա՛մ վերջ են գտնում,
 Կամ ետ են դառնում նախկին դրություն:
 Սիրուն փոքրիկըս, աստված պահե քեզ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Հայր ունի թեև, բայց և անհայր է:

ՌՈՍ. Հիմար կըլինեմ եթե դեռ կենամ.

Այլապես դա ինձ ամոթ²⁵ կըբերե, և ձեզ տրամություն:
 Լավ է որ իսկույն արձակուրդ խնդրեմ:

ԴԱՐՈՒՆ Է զՆՈՒՄ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Լսիր, փոքրիկս, հայրդ մեռել է:

Հիմա ի՞նչ կանես, և ի՞նչպես կապրես:

ՌՐԴԻՆ. Թռչունների պես, մայրիկ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Շանճերով և ճճիներո՞վ:

ՌՐԴԻՆ. Ինչով որ գտնեմ. ուզում եմ ասել, հենց նըրանց նըման:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Իմ խեղճ թռչնիկըս... և չե՞ս վախենա ցանցից, սոսինձից,

Վարժից, թակարդից:

ՌՐԴԻՆ. Ինչո՞ւ վախենամ. խեղճ թռչունների համար չեն դըրանք:

Ինչ կուզես, ասա, հայրըս մեռած չէ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Այո, մեռած է. հիմա ո՞րտեղից քեզ հայր կըգտնես:

ՌՐԴԻՆ. Իսկ դու ո՞րտեղից քեզ այր կըգտնես:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Բա՛հ, ես քսան հատ կարող եմ գնել ամեն շուկայից:

ՌՐԴԻՆ. Ուրեմն կըգնես, որ նորեն ծախես: ✓

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Հիմա բոլոր խելքդ գործի ես դընում.

Եվ իրա՛վ, խելքդ բավական շատ է տարիքիդ համար:

ՌՐԴԻՆ. Հայրս դավաճա՞ն էր, մայրիկ:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԻՈՒՖ. Այո, այդպես էր:

ՈՐԴԻՆ. Դավաճանն ի՞նչ է:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԴՈՒՅ. Դավաճանը մի մարդ է, որ երգվում է և սուտ է խոսում:

ՈՐԴԻՆ. Ուրեմն ո՛վ որ երգվի և սուտ խոսե, նա դավաճա՞ն է:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԴՈՒՅ. Այո, ո՛վ որ այդպես անե նա դավաճան է, և արժանի է
կախվելու:

ՈՐԴԻՆ. Եվ ամեն նրանք, որոնք երգվում են և սուտ են խոսում, անպատճառ
պետք է կախվի՞ն:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԴՈՒՅ. Այո, ամենքը:

ՈՐԴԻՆ. Ո՛վ պետք է նրանց կախաղան հանե:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԴՈՒՅ. Ո՛վ. պարկեշտ մարդիկ:

ՈՐԴԻՆ. Ուրեմն երգվողները և սուտ ասողները պետք է շա՛տ հիմար մարդիկ
լինեն. որովհետև այնքան երգվողներ և սուտ ասողներ կան աշխար-
հում, որ կարող են իրե՛նք հաղթել պարկեշտներին, և իրե՛նք նրանց
կախել:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԴՈՒՅ. Աստվա՛ծ պահե քեզ, խեղճ կապիկս. բայց ասա տեսնեմ,
ի՞նչ պիտի անես, որ մի հայր գտնես քեզ համար:

ՈՐԴԻՆ. Եթե հայրս մեռած լիներ՝ դու լաց կըլինեիր, եթե չես լալիս՝ դա լավ
նշան է, և ցույց է տալիս, որ շուտով նոր հայր եմ ունենալու:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԴՈՒՅ. Խե՛ղճ շաղակրատս, ինչե՛ր ես ասում:

Գ.սլիս է մի լրաբե:

ԼՐԱԲԵՐ. Աստված օրհնե ձեզ, գեղեցիկ տիկին. ես ծանոթ չեմ ձեզ,
Թեև լավ գիտեմ ձեր բարձրը դիրքը:

Կասկածներ ունիմ, որ մի մեծ վտանգ մոտենում է ձեզ:

Թե մի պարզ մարդու խորհրդին լսեք՝ մի՛ կենաք այստեղ.

Այլ փախեք իսկույն ձեր փոքրիկներով:

Գիտեմ, ձեզ այսպես սարսափեցնելը վայրենություն է,

Բայց ձեզ ավելի շարիք հասցնել՝

Կըլինեք դաժան անողորմություն,

Ինչ որ շատ մոտ է հիմա ձեր անձին: Աստվա՛ծ ձեզ փրկե.

Զեմ համարձակվում ավելի կենալ:

Լրաբերը դուրս է գնում:

ԼԵՂԻ ՄԱԿԴՈՒՅ. Վա՛յ ինձ, ո՛ւր փախչիմ. ես բան չեմ արել.

Բայց պետք է հիշեմ, որ գտնվում եմ այս հող աշխարհում,

Ուր շարիք գործելն ստեպ գովված է, իսկ բարիք գործել,

Մերթ համարված է մի վտանգավոր խելագարություն:

Էլ ինչո՞ւ, ավա՛ղ, դիմեմ կանացի այս չբմեղանքին,

Ասե՛լ թե ոչինչ վատ բան չեմ արել:

Ներս եմ մտնում մարդասպաններ:

Այս ի՞նչ դեմքեր են:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. Ամուսինդ ո՛ւր է:

ԼԵՂԻՒ ՄԱԿԴՈՒՑ.

Հուսամ ոչ մի տեղ այնքան անիծյալ,

Որ քեզ պեհները գտնել կարենան:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ.

Դավաճա՞ն է նա:

ՈՐԴԻՆ. Դու սուտ ես խոսում, դու բրդոտականջ սրիկա:

Ա. ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ.

Ի՞նչ, ձո՛ւ

Դաշույնով սպանում է:

Դավաճանի ձագ:

ՈՐԴԻՆ. Սպանեց ինձ, մա՛յր: Փախիր, խնդրում եմ:

Մեռնում է. լեզի Մակդուֆը աղաղակում է. «Մարդասպանություն»,
մարդասպանները վազում են հեռից:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր ՈՐ Դ

Աճզլիա: Թագավորի պալատի առաջ:

Գալիս եմ Մակդուֆը և Մալկումը:

ՄԱԼԿՈՄ. Գրնանք ամայի մի ստվեր գտնենք, և արտասվելով

Դատարկենք այնտեղ մեր տխուր կուրծքը:

ՄԱԿԴՈՒՑ. Ոչ, այլ պինդ բռնենք մահացու սուրը, և իբր ազնիվ մարդ

Թող պաշտպան կանգնենք մեր գետին ընկած ծննդավայրին:

Ամեն մի նոր, օր նոր այրի կանայք գոռում են ցավից,

Նոր որբեր լալիս, և նոր կսկիծներ

Այնպես զարկում են երկնքի դեմքին, որ թնդում է նա,

Որպես թե ինքն էլ Սկովտիայի հետ ցավակից լիներ,

Եվ Նույն վշտի վանկն արձակեր ինքն էլ:

ՄԱԼԿՈՄ. Ինչ որ հավատամ, ես պիտի ողբամ,

Եվ ինչ որ լսեմ, պիտի հավատամ,

Եվ ինչ որ ուղղել կարենամ, կանեմ՝

Երբ որ առիթը ձեռնատու գտնեմ,

Ինչ որ պատմեցիք, այդպես է գուցե: Այն բռնակալը,

Որի անունը այսօր մեր լեզուն խոցոտացնում է,

Երբեմն ամենքին պարկեշտ էր թվում, սիրելի էր ձեզ,

Եվ մինչև այսօր նա ձեզ չէ դիպել:

Ես դեռահաս եմ, բայց ինձ զոհելով

Գուցե նըրանից շընորհ ստանաք:

Խելացություն է զոհել մի անզոր, խեղճ, անմեղ գառնով

Մի չար աստուծո կատաղությունը հանգստացնելու:

ՄԱԿԴՈՒՑ. Դավաճան չեմ. ես:

ՄԱԼԿՈՄ.

Դուք ոչ, Մակբեթն է:

Մի առաքինի և ազնիվ բնություն կարող է շեղվիլ ✓

Թագավորական հրամանի ներքո: յ
 Բայց պետք է ձեզնից ես ներում խնդրեմ.
 Ինչ որ կաք, այն եք, իմ կարծիքըս ձեզ չէ կարող փոխել.
 Եվ հրեշտակները միշտ էլ պայծառ են,
 Թեպետև ընկավ պայծառագույնը²⁶.
 Թեկուզ աշխարհի բոլոր պիղծերը սրբադեմ լինեն՝
 Սուրբը կըմընա միևնույն դեմքով:

ՄԱԿԴՈՒՖ.

Կորա՛ն հույսերըս:

ՄԱԼԿՈՄ. Գուցե հենց այնտեղ, ուր որ ես գտա իմ կասկածներըս:
 Ինչո՞ւ լքեցիք այնպես հապճեպով կին ու երեխա,
 — Սիրո թանկագին այդ դրդիչները և պիրկ կապերը,—
 Առանց հրաժեշտի: Բայց աղաչում եմ,
 Կասկածներիս մեջ մի՛ տեսնեք բընավ անարգանք ձեր դեմ,
 Այլ սոսկ սեփական զգուշությունըս.
 Եվ դուք կարող եք ուղիղ մարդ լինել, ինչ էլ ես կարծեմ:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Թափիր արյունըդ, թափիր, խեղճ երկիր:

Հզո՞ր բռնություն, հիմք ձգիր հաստատ,
 Ազնվությունը չէ համարձակվում քեզ դիմադրավել:
 Ցույց տուր աշկարա շարություններդ.
 Տիտղոսըդ հիմա վավերացված է: Մընաս բարով, տեր:
 Ես չէի ուզի լինել այն սրիկան, որ դուք կարծում եք,
 Թեկուզ այն բոլոր տարածությունը,
 Որ բռնակալի ճիրանի մեջն է, ինձ պարզև տային,
 Ճոխ Արևելքն էլ իբրև հավելված:

ՄԱԼԿՈՄ.

Մի՛ վիրավորվիք-

Ես այդ շասացի իբրև բացարձակ կասկած ձեր վրա:
 Գիտեմ, մեր երկիրն անարգ լծի տակ հոգի է տալիս,
 Արցունք է թափում, արյուն է հեղում,
 Եվ ամեն նոր օր նոր վերք է բարդում վերքերի վրա:
 Բայց և կարծում եմ, որ կըլինեն ձեռքեր,
 Որ կըբարձրանան իբրև ջատագով իմ իրավունքի:
 Եվ նույնիսկ այստեղ, այս Անգլիայի շնորհալից արքան
 Հազարավորներ պատրաստ է տալ ինձ: Բայց, այսուհանդերձ՝
 Երբ բռնակալի գլուխը կոխոտած,
 Կամ սրբիս ծայրին ցցած լինեմ այն՝ իմ հայրենիքը
 Դեռ ավելի շատ մոլություններից պիտի տանջվի,
 Ավելի տարբեր եղանակներով պիտի տառապի
 Հաջորդի ձեռքից:

ՄԱԿԴՈՒՖ.

Ո՞վ կըլինի այդ:

ՄԱԼԿՈՄ.

Ես ինձ եմ ասում:

Իմ մեջ տեսնում եմ մոլությունների բոլոր տեսակներն
 Այնպես պատվաստված, որ երբ բողբոջեն,
 Սև Մակբեթն իմ մոտ ձյունի պես մաքուր պիտի երևա,
 Եվ խեղճ երկիրը նըրան մի գառըն պիտի համարե

Համեմատելով իմ անծայրածիր շարություններին:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Ոչ իսկ ահռելի դժոխքի բոլոր լեզեռներին

Կարող է դուրս գալ շարություններով այնքան ժանտ մի դե,
Որ կարողանա Մակբեթից անցնել:

ՄԱԿԱՍ. Խոստովանում եմ, որ նա արյունոտ, պագշոտ, ագահ է,
Խարդախ, խաբեբա, ցասկոտ, շարամիտ,

Որ բաժին ունի ամեն մի մեղքից, որ անուն ունի:

Բայց անհատակ է, այո, անհատակ իմ վավաշանքը:

Ձեր կանայք, դստեր, մայր տիկիները, կույս աղիջիկները

Ձե՛ն կարող լցնել տուփանքիս հորը, իմ ցանկությունը

Ոտնակոխ կանն ողջախոհության ամեն խոչընդոտ,

Որ իմ կամքի դեմ հակառակ կանգնի: Լավ է Մակբեթը,

Քան թե այդպիսին իբրև թագավոր:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Անշափ տուփանքը, այո՛, բընության մի բռնություն է,

Եվ շատ անգամներ, վաղահասորեն թափուր է թողել

Երջանիկ գահը. շատ թագավորներ կործանել է նա:

Բայց մի՛ վախենաք ազատ վայելել այն, ինչ որ ձերն է:

Ձեր հաճույքներին կարող եք առատ հագուստ դնո՞ւնայել,

Եվ այնուհանդերձ սառնարյուն թվալ,

Եվ փոշի փչել աշխարհի աչքին:

Որքա՛ն շատ ունիք հոժար տիկիներ:

Եվ դուք չեք կարող այնպիսի մի անգղ ունենալ ձեր մեջ,

Որ կույ տա այնքան հակամետներին,

Որոնք պատրաստ են անձնատուր լինել մեծության կամքին՝

Երբ որ նըրա մեջ հակում նկատեն:

ՄԱԿԱՍ. Դըրա հետ մեկտեղ՝ իմ շարախմոր խառնվածքի մեջ

Այնպիսի անկուշտ ագահություն կա, որ, թե իշխեի,

Ազնվականներին կըկոտորեի

Նըրանց հողերին տիրելու համար.

Մեկի գոհարին աչք կըտնկեի, և մյուսի տանը:

Ամեն մի նոր բան, որ ձեռք բերեի, համեմ կըդառնար

Քաղցրս ավելի զրգուելու համար:

Ամեն մի բարի, անկեղծ մարդու դեմ

Անարդար վեճեր կըդարբընեի,

Ջարդելով նըրանց՝ միայն ինչքերին տիրելու համար:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Այդ ագահությունն ավելի խոր է,

Ավելի քանդիչ արմատներ ունի,

Քան ամառնաբույս շվայտությունը.

Դա է այն սուրը, որ կոտորել է մեր արքաներին:

Բայց մի՛ վախենաք. Սկովտիան այնքան ճոխ ու հարուստ է,

Որ ձեր սեփական ստացվածքներով կըլիացնե ձեզ:

Դըրանք բոլորն էլ հանդուրժելի են

Երբ զուգակշիռ հատկություններ կան:

ՄԱԿԱՍ. Ես մեկն էլ չունիմ: Արքայավայել հատկություններից,

Ինչպես, գթություն, ճշմարտության սեր, չափավորություն,
Անհողողողություն, բարեսրտություն, հարատևություն,
Հեզամտություն, բարեպաշտություն, համբերող ողի,
Քաջասրտություն, կամք, արդարություն,
Դժբանցից իմ մեջ նշույլ իսկ չըկա.
Այլ հարուստ եմ ես ամեն մոլության ամեն ճյուղերով,
Որ գործ եմ դընում պես-պես ձևերով: Թե կարենայի՝
Միաբանության քաղցրանուշ կաթը դժոխք կածեի,
Տիեզերական խաղաղությունը կըվրդովեի,
Սմեն միություն աշխարհի վրա կըկործանեի:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Օ՛հ, Սկո՛վտիա, Սկո՛վտիա:

ՄԱԼԿՈՄ. Եթե արժան է այդպիսի մեկը թագավորելու՝
Խոսի՛ր, աշնպես եմ, ինչպես ասացի:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Թագավորելո՛ւ. ոչ իսկ ապրելու.

— Ո՛հ, ազգ տարաբա՛խտ, ճնշված անտիտղոս մի բռնակալի
Արյունաթաթախ գավազանի տակ,
Ե՛րբ պիտի նորեն տեսնես քո նախկին առողջ օրերը,
Քանի որ գահիդ հարազատ զարմը
Ինքն իր սեփական բանադրանքի տակ կանգնած է նզովված,
Եվ հայհոյում է ինքն իր ծագումը:
Վեհափառ հայրըդ սուրբ թագավոր էր: Թագուհի մայրըդ
Ավելի հաճախ ծնկի վրա էր, քան թե ոտքերի.
Մեռնում էր կյանքի ամեն մի օրը: Դե՛հ, աստված քեզ հե՛տ:
Այդ շարիքները, որ կուտակում ես ինքըդ քո վրա,
Հենց դրանք էին, որ Սկովտիայից աքսորեցին ինձ:
— Ո՛վ կտրծք, քո հույսը վերջ գտավ այստեղ:

ՄԱԼԿՈՄ. Մակդո՛ֆ, այդ ազնիվ սրտմտությունըդ, ուղղության զավակ,
Վանեց իմ հոգուց սև կասկածները,
Եվ հաշտեցրեց ինձ քո անկեղծության և ուղղության հետ:
Դիվային Մակքեթն այդպիսի ճարպիկ հրապուրանքներով
Հաճախ է փորձել ինձ ճանկը ձգել:
Բայց միշտ իմ համեստ խոհեմությունը
Խիստ դյուրահավատ աճապարանքից կասեցրել է ինձ:
Բայց բարձրյալն աստված թող վկա լինի քո և իմ միջև.
Ես այս բուպից ենթարկում եմ ինձ քո վարչությանը,
Եվ ետ եմ կոչում իմ վրա բարդած մեղադրանքներս:
Ես ուրանում եմ այն բոլոր ախտերն ու արատները,
Որոնցով ինքս ինձ ամբաստանեցի.
Նըրանք օտար են իմ բընությանը,
Դեռ կին չըգիտեմ. երբեք չեմ դրժել արած երգումըս.
Հազիվ թե ինքըս սեփական ինչքըս ցանկացած լինեմ.
Երբեք չեմ կոտրել իմ արած ուխտը,
Սատանային էլ ես չէի մատնի իր ընկերոջը.
Ճշմարտությունը նույնչափ քաղցր է ինձ, որչափ որ կյանքըս.

Առաջին սուտը, որ ես խոսել եմ, հենց այս էր, ի՞մ դեմ.
 Ինչ որ կամ իրոք, պատկանում է քեզ և հայրենիքիս,
 Դեպի ուր արդեն, քո գալիք առաջ,
 Ծերուկ Սիվարդը, տասն հազար հոգի քաջ ռազմիկներով,
 Լավ կազմ ու պատրաստ, մեկնելու վրա էր:
 Այժմ միասին կերթանք ամենքս:
 Ծրանի մեր բախտն այնչափ լավ լինի,
 Որչափ մեր դատը արդարացի է: Բայց ինչո՞ւ ես յուր:
ՄԱԿԴՈՒՖ. Դժվար է հանկարծ այդքան անախորժ և ախորժ բաներ
 Հաշտեցնել իրար:

Գալիս է մի բժիշկ:

Կըխոսենք հետո:

— Խնդրեմ ինձ ասեք, արքան գալի՞ս է:

ԲԺԻՇԿ. Այո, ազնիվ տեր.
 Մի խումբ թշվառներ դուրսն սպասում են, որ նրանց բուժեն:
 Այդ մարդկանց ախտը դերև է հանել արվեստի ճիգը:
 Բայց նրա ձեռքին աստված այնպիսի շընորհ է տվել,
 Որ բոլոր նըրանք, որոնց դիպչում է, իսկույն բուժվում են:
ՄԱԿՆՈՄ. Շնորհակալ եմ:

Բժիշկը դուրս է գնում:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Ի՞նչպիսի ախտ է սըրա ասածը:

ՄԱԿՆՈՄ. Ասում են «վատ ախտ»: Այս բարի արքան
 Հրաշագործության մեջ շընորհք ունի, որին շատ անգամ
 Այն օրից ի վեր, որ Անգլիա եմ՝ ականատես եմ,
 Թե նա ինչպես է աստծուց խնդրում, այդ ինքը գիտե,
 Բայց տարօրինակ ախտաժեստ մարդկանց,
 Լի ուռեցքներով և պալարներով, խիստ քստմենլի,
 Վիրաբուժության անհուսովյունը, բժշկում է նա
 Վզից կախելով մի ոսկե դըրոշմ,
 Եվ սուրբ աղոթքներ արտասանելով: Եվ դեռ ասում են,
 Թե նա կըթողնե այս բուժիչ շընորհն իր հաջորդներին:
 Բացի եզակի այս զորությունից՝
 Նա ունի նաև մարգարեական երկնատուր շընորհք,
 Իվ դեռ շատ ձիրքեր, որոնք խմբված են իր գահի շուրջը
 Հրատարակում են թե օրհնյալ է նա:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Այս ո՞վ է գալիս:

ՄԱԿՆՈՄ.

Մի հայրենակից, բայց չեմ ճանաչում:

Գալիս է Ռոսը:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Սիրելի՛ զարմիկ, գալուստդ բարի:

ՄԱԿՆՈՄ. Բարեբա՛ր աստված, հեռացրու շուտով այն պատճառները,
 Որ մեզ իրարուց օտարացնում են:

ՌՈՍ. Ամե՛ն, տե՛ր աստված:

ՄԱԿԴՈՒՅ.

Արդյոք Սկովտիան նո՛ւյն վիճակումն է:

ՌՈՍ. Ավա՛ղ, խեղճ երկիր, որ սարսափում է ինքն իրեն նայել,

Եվ որ չէ կարող մեր մայրը կոչվիլ, այլ գերեզմանը.

Ուր ժպիտ չըկա ոչ ոքի դեմքին,

Եթե ոչ նըրա, որ ոչինչ դիտե.

Ուր ճիշ ու հառաչ, ողբ ու վայնասուն պատռում են օդը,

Սակայն անցնում են աննկատելի.

Ուր բուռն կսկիծն առօրյա վիշտ է.

Ուր, երբ հնչվում է մեռելազանգը,

Ոչ ոք չէ հարցնում թե ո՛ւմ համար է.

Ուր բարի մարդկանց կյանքը խամրում է,

Նախքան ծաղկումը իրենց գլխարկի,

Մեռնելով՝ նախքան հիվանդանային:

ՄԱԿԴՈՒՅ. Նկարագրությո՛ւն, խի՛ստ ճարտարաբան, սակայն ճշմարիտ:

ՄԱԿՈՄ. Ո՞րն է նոր վիշտը:

ՌՈՍ. Մի ժամ առաջվա վիշտը ծաղրում է իրեն պատմողին.

Ամեն մի բուպե նոր վիշտ է ծննում:

ՄԱԿԴՈՒՅ. Ի՛նչպես է կինըս:

ՌՈՍ.

Է՛հ, այնպես, լավ է:

ՄԱԿԴՈՒՅ. Եվ զավակները՞ս:

ՌՈՍ.

Նըրանք էլ լավ են:

ՄԱԿԴՈՒՅ. Իսկ բռնակալը չըխռովե՞ց նըրանց խաղաղությունը:

ՌՈՍ. Ոչ, խաղաղ էին երբ ես հեռացա:

ՄԱԿԴՈՒՅ. Ժլատ մի՛ լինիր քո խոսքերի մեջ, ի՛նչ է վիճակը:

ՌՈՍ. Երբ գալիս էի՝ բերելով լուրեր, խի՛ստ ծանր ինձ համար՝

Շշուկներ կային, թե շատ քաջ մարդիկ ոտքի են կանգնել:

Ինչ որ ավելի հավատացրեց ինձ, այն է մանավանդ,

Որ բռնակալի զորությունն ամբողջ ոտքի վրա տեսա:

Ժամանակ է այժմ օգնության գալու:

Ձեր մի ակնարկը զորքեր կըստեղծե Սկովտիայի մեջ,

Մեր կանանց անգամ մարտնչել կըտա

Իրենց սոսկալի անձկություններին վերջ տալու համար:

ՄԱԿՈՄ. Թող խրախույս առնեն, գընում ենք այնտեղ:

Բարի Անգլիան արի Սիվարդին մեզ փոխ է տվել

Տասն հազար զորքով. ավելի փորձված և սրտոտ զինվոր

Չըկա քրիստոնյա ամբողջ աշխարհում:

ՌՈՍ. Ա՛խ, կարենայի ավետիքի տեղ ավետիք տալ ձեզ.

Բայց իմ բառերը անապատ օդում պետք է արձակվին,

Որ լսելիքը չըբռնե նըրանց:

ՄԱԿԴՈՒՅ.

Ո՞ւմն են պատկանում:

Ընդհանուր դատի՛ն, թե հատուկ վիշտ են.

Մի անհատական կուրծքի վիճակված:

ՌՈՍ.

Չըկա մի հոգի,

Որ ազնիվ լինի, և այդ կսկիծից բաժին չունենա,
Թեև մեծ մասը քեզ է պատկանում:

ՄԱԿԴՈՒՑ.

Եթե իմա է,

Մի պահիր ինձնից, այլ հանձնիր իսկույն:

ՌՈՍ. Թող ականջներդ չանիծեն լեզուս մինչև հավիտյան,

Որ նըրանց այնպես անդուլթ բառերով խոշտանգելու է,

Որոնց նըմանը չեն լսել երբեք:

ՄԱԿԴՈՒՑ.

Ո՛հ, գուշակում եմ:

ՌՈՍ. Հանկարծ խուժել են դշյակիդ վըրա,

Եվ վայրագորեն մորթել են կընոջդ ու մանուկներիդ:

Պատմել թե ի՛նչպես, կըլինեիր դընել

Այն եղնիկների նախճիրքի վըրա նաև քո մահը:

ՄԱԿՎՈՍ. Ողորմած երկինք:— Վա՛հ, մարդ աստուծո,

Մի՛ քաշիր գլխարկդ աչքերիդ վըրա. բառեր տուր ցավիդ.

Անխոս կսկիծը խիստ ուռած սրտին դադտնի փսփսում,

Դրդում է պայթել:

ՄԱԿԴՈՒՑ.

Ջավակների՞ս էլ:

ՌՈՍ. Կին, մանուկ, ծառա, ով որ կար չըկար:

ՄԱԿԴՈՒՑ. Եվ ես այնտեղից բացակա՞ լինեմ. կի՞նս էլ սպանվեց...

ՌՈՍ. Ասացի:

ՄԱԿՎՈՍ. Սիրտ առ, թող մեր մեծ վրեժը մեզ դարման շինենք

Այս անհուն ցավից մեզ բժշկելու:

ՄԱԿԴՈՒՑ.

Ջավակներ չունի՛:

— Բոլո՞ր սիրուններս, բոլո՞րն, ասացիր:— Օ՛հ, դժոխքի անգղ,

Բոլո՞րը, բոլոր սիրուն ճուտերս, և մա՛յրն էլ հետը,

Մե՛կ ժանտ հարվածով:

ՄԱԿՎՈՍ.

Տոկա ինչպես մարդ:

ՄԱԿԴՈՒՑ. Այո, կըտոկամ. բայց պետք է նաև զգամ ինչպես մարդ:

Ի՛նչպես չըհիշեմ թե ապրում էին այն էակները,

Որ ամեն բանից թանկ էին սրտիս:

Եվ աստված տեսավ և չըպաշտպանե՞ց:

Մեղավո՞ր Մակդուֆ, քո՞ պատճառով է, որ կոտորվեցան:

Ա՛խ, ես ոչի՛նչըս: Ո՛չ նըրանց, այլ ի՛մ մեղքի համար է,

Որ ամենաժանտ սպանությունը խուժեց նրանց վրա:

Երկինքը նըրանց հանգիստ պարգևե:

ՄԱԿՎՈՍ. Թող դա քո սըրի հեսանը լինի,

Եվ քո մորմոքը զայրույթի փոխե:

Թող դա քո սիրտը չըբըթացընե, այլ կատաղեցնե:

ՄԱԿԴՈՒՑ. Օ՛հ, կարող էի աչքով կին լինել, և լեզվով հոխորտ.

Բայց, գթա՞ծ երկինք, կարճիր այսուհետ ամեն հապաղում,

Բեր Սկովտիայի այդ դեին և ինձ ճակատ առ ճակատ.

Մոտ բեր իմ սըրիս երկարության չափ,

Եվ եթե խույս տա՝ ապա երկինքն էլ թող ներե նըրան:

ՄԱԿՎՈՍ. Դա է առնացին: Եկեք, թող գընանք թագավորի մոտ,

*Զորքը պատրաստ է. ոչինչ պակաս չէ բացի հրաժեշտից:
Մակբեթ պատրաստ է ցնցվելու համար,
Եվ արդեն վերին զորությունները
Իրենց գործիքներն առաջ են մղում: Սփռվեցեք ձեզ.
Զրկա մի գիշեր, որչափ էլ երկար, որ չըլուսանա:*

Գնում են:

ԱՐԱՐՎԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԴՈՒՆԱԻՆԵՅՆ: ՄԻ սեռյակ դոյակում:

Գալիս եմ մի բժիշկ և մի պալատական տիկին:

- ԲԺԻՇԿ.** Ծրկու գիշեր է, որ ձեզ հետ հսկում եմ. բայց ձեր ասածը չէ ստուգվում: Ե՞րբ է վերջին անգամ ման եկել:
- ՏԻԿԻՆ.** Այն օրվա՛նից, որ նորին վեհափառությունը կռվի է գնացել՝ աչքով տեսել եմ ինչպես թագուհին անկողնից ելնում է, գիշերազգեստը հագնում, գրասեղանը բաց է անում, թուղթ է վերցնում, ծալում է, վրան մի բան է գրում, կարդում է, հետո կնքելով նորեն դառնում է իր անկողինը, և այդ բոլոր ժամանակում նա խոր քնի մեջ է:
- ԲԺԻՇԿ.** Դա ցույց է տալիս մի մեծ հոգեկան խանգարում, որով թե՛ քնի բարիքն է վայելում, և թե՛ արթնության գործեր կատարում: Այս քնային հուզմունքի մեջ՝ բացի շրջելուց և ուրիշ շարժումներից՝ լսե՞լ եք երբևիցե, որ մի բան էլ ասած լինի:
- ՏԻԿԻՆ.** Բաներ, պարոն, որ չեմ ուզում կրկնել:
- ԲԺԻՇԿ.** Բայց ինձ կարող եք, և շատ հարմար է, որ ասեք:
- ՏԻԿԻՆ.** Ոչ ձեզ կարող եմ ասել, ոչ էլ որևէ մարդու, քանի որ վկա չունիմ ասածս հաստատելու:

Գալիս է լեղի Մակրեբը՝ ձեռին մի նրագ:

Նայեցեք, ահա գալիս է, ճիշտ իր սովորական ձևով, և, հավատացեք, խոր քնի մեջ է: Նայեցեք, անշարժ կանգնեցեք:

- ԲԺԻՇԿ.** Ո՞րտեղից ձեռք ձգեց այդ ճրագը:
- ՏԻԿԻՆ.** Դրված էր քովը. միշտ իր կողքին ճրագ կա դրված. ինքն է պատվիրել:
- ԲԺԻՇԿ.** Տեսնում եք, աչքերը բաց են:
- ՏԻԿԻՆ.** Այո, բայց տեսողությունը գոց է:
- ԲԺԻՇԿ.** Ի՞նչ է անում հիմա: Տեսեք ի՛նչպես ձեռքերը տրորում է:
- ՏԻԿԻՆ.** Նրա սովորությունն է այդ, որպես թե ձեռք է լվանում: Շատ անգամ տեսել եմ, որ մի քառորդ ժամ շարունակ այդպես է արել:
- ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ.** Դեռ մի բիծ կա:
- ԲԺԻՇԿ.** Ականջ դրեք, խոսում է: Ասածները գրի կառնեմ, որ ուժեղ կերպով հիշողությանս մեջ տպավորվին:
- ԼԵԴԻ ՄԱԿՐԵԹ.** Չքվիր, անհիծյա՛լ բիծ, չքվիր, ասում եմ: Մեկ... երկու... Դե՛հ, ժամանակն է... Դժոխքը մոլթն է: Ամո՞թ, ահր իմ, ամո՞թ... զինվոր

և վա՛խ... Ի՞նչու վախենանք թե ո՛վ կըգիտենա, քանի որ ոչ ոք չէ կարող հաշիվ պահանջել մեր կարողությունից: Բայց ո՞րի մտքից կանցնեն, թե այն ծեր մարդը այնքան արյուն կունենար երակների մեջ:

ԲԺԻՇԿ. *Լսեցի՞ք:*

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Ֆայֆի թենը կին ուներ. ո՞ւր է նա հիմա... վա՛հ, այս ձեռքերը երբեք չպիտի մաքրվին:— Բավական է, տեր իմ, բավական է. ամեն բան փշացնում ես այդ սարսումովդ:

ԲԺԻՇԿ. Է՛հ, է՛հ, դու բաներ գիտես, որ չպետք է գիտենայիր:

ՏԻԿԻՆ. Բաներ է ասել, որ չպետք է ասեր, հաստատ գիտեմ, բայց երկինքն է գիտակ՝ թե նա ինչե՛ր գիտե:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Արյան հոտը դեռ գալիս է: Արաբիայի բոլոր անուշ բույրերը չե՛ն կարող երբեք այս փոքրիկ ձեռքը հոտավետ անել: Ա՛խ, ա՛խ, ա՛խ...

ԲԺԻՇԿ. Ի՞նչպիսի հառաչանք: Շա՛տ ծանր բեռ ունի իր սրտի վրա:

ՏԻԿԻՆ. Ձէի ուզենա այսպիսի մի սիրտ ունենալ կրծքիս մեջ՝ թեկուզ այն մարմնի բոլոր փառքը ինձ պարգև տային:

ԲԺԻՇԿ. Լավ, լավ...

ՏԻԿԻՆ. Տա՛ր աստված, որ լավ լիներ:

ԲԺԻՇԿ. Այս հիվանդությունը բարձր է իմ արհեստից, թեև շատ եմ տեսել հիվանդներ, որոնք շրջել են քնի մեջ, բայց նրանք սրբությամբ մեռել են իրենց անկողնում:

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Լվա ձեռքերդ, գիշերազգեստդ հագիր: Մի՛ այդպես գոնաթափ երևա: Նորեն ասում եմ քեզ, Բանքոն թաղված է. գերեզմանից հո չէ կարող դուրս գալ:

ԲԺԻՇԿ. Այդպե՛ս, հա՛...

ԼԵՂԻ ՄԱԿՐԵԹ. Եկ անկողին: Մեծ դուռը զարկում են: Եկ, եկ, եկ, եկ: Ձեռքդ ինձ տուր: Եղածը չէ կարելի ետ սուսել: Եկ անկողին, եկ, եկ:

Գնում է:

ԲԺԻՇԿ. Հիմա անկողին է մտնում:

ՏԻԿԻՆ. Ուղղակի:

ԲԺԻՇԿ. Վատ շուկաներ կան. հրեշավոր գործեր ծրնումդ են տալիս Նույնչափ հրեշավոր խանգարումների: Վարակված հոգին խուլ բարձերին է գաղտնիք ավանդում: Քահանա է պետք սըրան, ոչ բժիշկ: Աստված իմ, աստված, ներիր բոլորիս: Հսկեցեք վրդան. Հեռացրեք մոտից ինչ որ կարող է նըրան վընասել: Եվ միշտ ձեր աչքը վըրան պահեցեք: Դեհ, գիշեր բարի, Դա հոգիս հուզեց, և տեսողությունս ահաբեկ արավ: Շատ բան եմ խորհում, ասել չեմ կարող:

ՏԻԿԻՆ. Դե՛հ, բարի գիշեր, հարգելի բժիշկ:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Դառաւոր մեջ Դուռսիցեցնի Երջակայքում:

Փալիս եմ, քմբուկներով և դռնակներով, Մենտեքը, Կարնեսը, Անգուսը,
Լենոֆսը և զինվորներ:

ՄԵՆՏԵԿ. Անգլիական զորքն առաջանում է
Մալկոմի, և իր Սիվարդ մորեղբոր,
Եվ քաջ Մակդոֆի առաջնորդութեամբ:
Վրեժը վառվում է նրանց սրտի մեջ.
Նրանց մեծ դատը ճգնավորին իսկ կըդդեր զենքի
Եվ անագորույն արյունհեղութեան:

ԱՆԳՈՒՍ. Կարծեմ Բիրնամի անտառի առաջ պիտի հանդիպենք.
Նրանք այն կողմից առաջանում են:

ԿԱԹՆԵՍ. Արդյո՞ք Դոնալդին իր եղբոր հետ է:

ԼԵՆՈՓՍ. Հաստատ գիտեմ, տեր, որ նրա հետ չէ:
Ես ցուցակն ունիմ այն բոլոր ազնիվ պատանիների.
Նրանց թվում կա Սիվարդի որդին,
Եվ շատ փափկերես երիտասարդներ,
Որ ա՛յսօր իրենց տղամարդկության փորձը պիտի տան:

ՄԵՆՏԵԿ. Իսկ բռնակալը ի՞նչով է զբաղված:

ԿԱԹՆԵՍ. Մեծ Դուռսիցեցնը ամրացնում է նա:
Ոմանք ասում են խելագարվել է.
Իսկ ուրիշները, որ այնքան սաստիկ չեն ատում նրան,
Անվանում են այդ քաջության կատղուցք:
Ճիշտն այն է, որ նա անգոր է այլևս իր խարխուլ դատը
Տիրապետության գոտիով պրկել:

ԱՆԳՈՒՍ. Հիմա է զգում, թե ինչպես թաքուն իր ոճիրները
Ձեռքին են փակչում: Այժմ, ամեն բոպե նոր ապստամբներ
Ջարկում են նրա խարդախությունը նրա երեսին:
Եվ նրանք, որոնց հրամայում է նա,
Շարժվում են միայն հրամանի ներքո, ոչ սիրո համար:
Հիմա է զգում, որ իր տիտղոսը թույլ կախ է վրան,
Ինչպես հսկայի մի մեծ պատմուճան գաճաճ գողի վրա:

ՄԵՆՏԵԿ. Ո՞վ կըմեղադրե. նրա քայքայված զգայարանքը
Որ այնպես խրտչում և վեր են թռչում,
Երբ ամեն մի բան, որ կա նրա մեջ,
Դատապարտում է ինքզինքը՝ այնտեղ լինելուն համար:

ԿԱԹՆԵՍ. Դե՛հ, քայլենք առաջ, հպատակություն հայտնենք ում պարտ ենք:
Դիմենք բժշկին այս հիվանդ երկրի,
Եվ հայրենիքի բուժումի համար

Վ. Շեֆսպիր, Հնտիք երկեր, հ. I—18

Թափենք նըրա հետ մեր երակների վերջին կաթիլը:
 ԼենՈՔՍ. Կամ որքան պեսսք է վեհապետական վարդը ցողելու,
 Եվ մոլի խոտը խեղդելու համար:
 Դե՛հ, դեպի Բիրնամ ուղղենք մեր երթը:

Դուրս են գնում զինվորական ֆայլով:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Դուռնսիցեցե՛ք: Մի սրահ զոյակուում:

Գալիս են Մակբեթը, մի բժիշկ և ծառաներ:

ՄԱԿԲԵԹ. Էլ լուր մի՛ բերեք: Թող փախչե՛ն բոլորն:
 Մինչ որ չըգա Բիրնամի անտառն այստեղ Դունսինն՝
 Ինձ համար վախից վարակում չըկա:
 Միթե կինարմատ չէ՞ ծընել նըրան: Այն ոգիները,
 Որոնք գիտակ են բոլոր մարդկային լինելիքներին,
 Ինձ համար այսպես հայտարարեցին.
 «Մի վախիր, Մակբեթ, երբեք ոչ մի մարդ, կընոչից ծընված,
 Ձի նվաճի քեզ»: Փախեք ուրեմըն, կեղծավոր թեներ,
 Եվ խառնըվեցեք այն անգլիացի ղեխասերներին:
 Այն ոգին, որ ինձ ղեկավարում է,
 Եվ այնպիսի սիրտ, որ կրծքումս ունիմ,
 Ոչ տարակուսից սասանվիլ գիտեն, ոչ վախից սարսել:

Գալիս է մի ծառա:

Դեն անիծե քեզ, կաթնադեմ²⁷ լակոտ:
 Ուրկի՞ց ես առել սագի նայվածքըդ:

ԾԱՌԱ. Տեր իմ, տասն հազար...

ՄԱԿԲԵԹ.

Սագե՞ր, սըրիկա՛:

ԾԱՌԱ.

Ջինվորներ, տեր իմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Գնա, ծակիր երեսդ, և կարմիր քսիր երկյուղիդ վըրա:

Շուշանլյարդ լակոտ: Ի՛նչ զինվոր, քոսոտ:

Մահն առնե հոգիդ. ա՛յդ քաթան թշերդ ահ են ներշնչում:

Ի՛նչ զորք, թաներե՛ս:

ԾԱՌԱ.

Անգլիո զորքը, ողորմած տեր իմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Դուրս տար այդ դեմքըդ:

Ծառան դուրս է գնում:

Սեյտո՛ն, հե՛յ, Սեյտո՛ն...

Սիրտս խառնում է, երբ որ տեսնում եմ... Սեյտո՛ն, ասում եմ...

Այս հարձակումը կամ ինձ հավիտյան բախտավոր կանե,

Կամ իսկույն ևեթ ինձ կըկործանե:
 Բավական երկար ապրել եմ արդեն. կյանքիս ընթացքը
 Եկել հասել է դեղնած տերևի և թառամության:
 Եվ ամեն ինչ որ պետք է ծերության ուղեկից լինեմ,
 Ինչպես սեր, պատիվ, հրնազանդություն, շատ բարեկամներ,
 Չըպիտի հուսամ: Դրբանց տեղ՝ անեծք, ոչ բարձր, այլ խոր.
 Բերանի պատիվ, շո՛ւնչ, որ խեղճ սիրտը պիտի զլանար
 Եթե հանդգներ:

Գալիս է Սեյտունը:

ՍԵՅՏՈՆ. Ի՞նչ է հրամայում ձեր մեծությունը:

ՄԱԿԲԵԹ.

Ի՞նչ նոր լուր, Սեյտուն:

ՍԵՅՏՈՆ. Այն բոլորն, ինչ որ զեկուցել էին, ստուգվեց, տեր իմ:

ՄԱԿԲԵԹ. Կըկուվեմ մինչև միսըս հոշոտվի իմ ոսկորներից:

Տուր ինձ զըրահըս:

ՍԵՅՏՈՆ.

Դեռ կարիք չըկա:

ՄԱԿԲԵԹ. Ուզում եմ հագնել: Նոր ձիավորներ ուղարկիր դաշտը.

Շրջականները լավ խուզարկել տուր:

Ով վախից խոսե, կախել տուր նըրան: Բեր ինձ զըրահըս:

Հիվանդն ի՞նչպես է, բժիշկ:

ԲԺԻՇԿ.

Տեր արքա, ոչ այնքան հիվանդ,

Որքան չարչարված հոծ առ հոծ հրոսող իր ցընորքներից,

Որոնք զրկում են նրան հանգստից:

ՄԱԿԲԵԹ.

Դըրանից բուժիր:

Չե՞ս կարող դեղ տալ մի հիվանդ մտքի,

Եվ արմատացած մի վիշտ դուրս քաշել հիշողությունից,

Ջնջել ուղեղից նըրա մեջ գրված վրդովումները,

Եվ մոռացաբեր քաղցըր դեղթափով

Հստակել նըրա խճողված կուրծքը այն նեխված նյութից,

Որ ծանրանում է նրա սրտի վրա:

ԲԺԻՇԿ. Այդպիսի դեպքում պետք է հիվանդը ինքն իրեն բուժե:

ՄԱԿԲԵԹ. Նետիր դեղերը շների առաջ: Էլ ի՞նչիս են պետք:

— Եկ, զըրահըս հագցրու:— Բժիշկ, թեները փախչում են ինձնից,

— Եկ, մա՛րդ, շուտ արա:— Թե կարենայիր, բժիշկ, վերլուծել

Իմ երկրի ջուրը, որոշել ախտը, և մաքրող դեղով

Տալ նըրան կրկին իր նախկին առույգ առողջությունը,

Ես քեզ այնպես խիստ կըծափահարեի,

Որ արձագանքը թնդար և նորեն ծափահարեի քեզ:

— Քաշի՛ր, ասում եմ:— Ի՞նչ լուծողական, խավարծիլ, աճալ²⁶,

Կարող է արդյոք մաքրել այստեղը անզլիացիներից:

Լսե՛լ ես արդյոք այդ մարդկանց մասին:

ԲԺԻՇԿ. Այո, բարի տեր. ձեր արքայական պատրաստությունից

Մի բան հասել է մեր ականջներին:

ՄԱԿԲԵԹ.

Բեր իմ ետևից:

Վախ չունիմ մահից ու կործանումից
Մինչև Բիրնամի անտառը չըգա Դունսինեյնի վրա:

Դուրս է գնում:

ԲԺԻՇԿ. Եթե կարենամ այս Դունսինեյնից օձիքս աղատել
Աշխարհն էլ ինձ տան՝ չեմ ետ գա մեկ էլ:

Գնում է դուրս:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Մի զառտ Բիրնամի անտառի մոտ:

Գալիս են, բմբուկներով և դրոշակներով, Մալկոմը, Սիվաբոյը, իր որդին,
Մակդուֆը, Մենտեթը, Կաթնեսը, Անգուսը, Լենոֆը, Ռուրը, և զինվորներ՝
ռազմաֆայլով:

ՄԱԼԿՈՄ. Զարմիրենք, հուսանք թե մոտ է օրը, երբ մեր տները
Ապահովություն կըտեսնեն նորեն:

ՄԵՆՏԵԹ. Տարակույս չունինք:

ՍԻՎԱՐԴ. Ի՞նչ անտառ է այս, որ մեր առջևն է:

ՄԵՆՏԵԹ. Բիրնամի անտառն:

ՍԻՎԱՐԴ. Ամեն մի զինվոր թող մի ճյուղ կտրե և բռնե իր դեմ:
Այդպես կըծածկենք մեր զորքի թիվը,
Եվ լրտեսներին կըսխալեցնենք:

ԶԻՆՎՈՐ. Լավ, այդպես կանենք:

ՍԻՎԱՐԴ. Լուրն այն է միայն, որ բռնակալը՝ ինքն իր վրա վստահ՝
Հանգիստ նստել է Դունսինեյնի մեջ,
Եվ պիտի սպասե մեր պաշարելուն:

ՄԱԼԿՈՄ. Իր մեծ հույսն այդ է:

Քանզի ամեն տեղ, ուր որ հընար կար,

Թե՛ մեծ և թե՛ փոքր ապստամբել են,

Եվ ոչ ոք չըկա նըրան ծառայող,

Եթե ոչ միայն հարկադրվածներ, բացակա սրտով:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Թող մեր կարծիքը սպասե մինչև բռն պատահարը:
Այժմ գոտեպինդ զինվորներ լինենք:

ՍԻՎԱՐԴ. Մոտ է այն ժամը, որ իր վճիռով մեզ հայտնի կան
Ո՛րքան ենք շահել, և ո՛րքան տուժել.
Տեսական խոհերն անհաստատ հույսեր կարող են բաշխել:
Սըրերը միայն կարող են վճռել վերջնական ելքը,
Որին թող դիմե ճակատամարտը:

Գնում են ռազմի ֆայլով:

Տ Ե Ս Ս Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Դուռնսիցեյն: Ամբողջի ցերսը:

Գալիս եմ Մակբերը, Սեյտունը և զինվորներ՝ թմբուկներով և դրոշակներով:

ՄԱԿԲԵՐ. Մեր դրոշակները կախեցեք դրսի պատնեշի վերա:
Նույն աղաղակն է, «Ահա գալիս են»:
Մեր ամուր դղյակն ամեն պաշարում կարող է ծաղրել
Եվ արհամարհել: Թող նստեն այնտեղ,
Մինչև որ սովը և ջերմը լափեն նրանց բոլորին:
Եվ եթե նրանք, որ պետք է հիմա մեզ հետ լինեին,
Զօգնեին նրանց՝ մենք կարող էինք
Արձակ համարձակ դուրս գալ նրանց դեմ, ճակատ առ ճակատ,
Եվ քշել նրանց մինչև տունները:

Կանանց վայնասուն ցերսից:

Ի՞նչ աղմուկ է այս:

ՍԵՅՏՈՆ. Կանանց ճիշեր են, իմ բարի տերըս:

Դուրս է գնում:

ՄԱԿԲԵՐ. Ես մոռացել եմ երկյուղի համը:
Կար մի ժամանակ, որ երբ գիշերանց մի ճիշ լսեի,
Զգայարանքըս սարսուռ կըզգային. մազերիս կաշին
Զարհուրանք ազդող մի պատմությունից վեր կըբարձրանար,
Եվ կըդողդողար, որպես թե իրավ կյանք լիներ մեջը,
Այժմ ընթերի եմ կուշտ արհավիրքներով, և զարհուրելին,
Այժմ ընտելացած մարդասպանական խորհուրդներիս հետ,
Մի ցնցում անդամ չէ կարող տալ ինձ:

Գալիս է Սեյտունը:

Ի՞նչ աղաղակ էր:

ՍԵՅՏՈՆ. Թագուհին, տեր իմ, մեռավ:

ՄԱԿԲԵՐ. Հետո էլ կարող էր մեռնել.

Կըզա՛ր ժամանակ այդ բառի համար:
Վաղը, և վաղը, և դարձյալ վաղը
Սողում է այսպես, հուշիկ, օրեցօր,
Մինչ վերջին վանկը հիշատակագրած գալիք դարերի:
Եվ այսպես բոլոր մեր երեկները
Հուսավորել են խենթերի ուղին դեպի փոշոտ մահ:
Հանգի՛ր դու, կարճ մոմ: Կյանքը մի քայլող ստվեր է միայն. ✓
Մի խեղճ դերասան, որ բեմի վերա իր ժամին փքվում

Եվ բորբոքվում է, և այնուհետև ձայնը չէ լսվում.
Մի հեքիաթ է նա, հիմարի պատմած,
Լցված շառաշով և կատաղությամբ, առանց իմաստի:

Գալիս է մի լրաբեր:

Ի՞նչ է, գալիս ես լեզուդ բանեցնե՞ս. շուտ, պատմությո՛ւնըդ:
ԼՐԱՐԵՐ. Ողորմած տեր իմ, կուզեի մի բան հայտնել, և ասել
Թե աչքով տեսա, բայց չեմ իմանում թե ի՛նչպես անեմ:

ՄԱԿԻՅԹ. Դե լավ, մարդ, խոսիր:

ԼՐԱՐԵՐ. Երբ հսկում էի բլուրի վրա՝
Աչքս ընկավ դեպի Բիրնամի կողմը, և հանկարծ թրվաց
Թե այն անտառը սկսավ շարժվիլ:

ՄԱԿԻՅԹ. Ստախո՛ս, սրիկա՛:

Ջարկում է նրան:

ԼՐԱՐԵՐ. Թափեցեք գլխիս ձեր բարկությունը՝ եթե ճիշտ չէ այդ:
Երեք մղոնից կարող եք տեսնել առաջանալը:

Մի շարժում անտա՛ռ, ասում եմ, տեր իմ:

ՄԱԿԻՅԹ. Եթե սուտ է այդ՝ առաջին ծառից քեզ կախել կըտամ,

Մինչև որ քաղցը կռնծացնե քեզ: Իսկ եթե ճիշտ է,

Փուլթըս չէ եթե դու ինձ նույնն անես:

Պետք է հտ քաշեմ վստահությունըս: Ես սկսում եմ

Կասկած հղանալ շար սատանայի երկմիտ խոսքի վրա,

Որ սուտ է ասում ճշմարտի նրման.—

«Մի՛ վախիր, մինչև Բիրնամի անտառն չըգա Դոմսինեյն»:

Եվ այժմ մի անտառ գալի՛ս է իրոք մինչև Դոմսինեյն:

— Ի զե՛ն, ի զե՛ն, դո՛ւրս: Եթե երևա սըրա ասածը՝

Փախչելն էլ զուր է, այստեղ մընալն էլ:

Օ՛հ, սկսում եմ հոգնել արևից,

Երանի՛ ամբողջ աշխարհի կազմը քայքայվեր տեղից:

Հնչեցրեք զանգը:— Փչիր, հո՛ղմ: Եկ, ճա՛յթ:

Գոնե զրահապատ ուզում ենք մեռնել:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Վ Ե Ց Ե Ր Ո Ր Դ

Դուռսիցեյն: Ցափարակ մի դառտ գոյակի առջև:

Գալիս են, փողերով և քմբուկներով, Մալկումը, Ժեռ Սիվարդը, Մակգուֆը
և այլն: Հետո բանակը՝ ամեն զինվոր մի նյուզ ձեռքին բռնած:

ՄԱԿՆՈՄ. Բավական մոտ ենք: Ձեր սաղարթային վարագույրները
նետեցեք գետին, և երևացեք այնպես ինչպես կաք:

— Հարգո մորեղբայր, դուք, ձեր քաջասիրտ ազնիվ շորդու հետ,
Կառավարեցեք այսօր առաջին զորաբաժինը:

Հարգո Մակդուֆը և մենք կը վարենք մնացած գործը

Ըստ մեր ծրագրին:

ՍԻՎԱՐԴ. Բարի հաջողո՞ւմ:

Եթե այս գիշեր մենք բռնակալի զորքին հանդիպենք

Նվ լավ չը կուվենք՝ ծեծի ենք արժան:

ՄԱԿԻՌՈՒՖ. Հնչեցրեք բոլոր մեր շեփորները. ազատ շունչ տվեք

Մահու և արյան այդ ահեղաձայն մունետիկներին:

Դուրս են գնում. երկարատև փողահարություն:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ֆ Ո Թ Ե Ր Ո Ր Դ

Դառտի մի այլ մասը:

Կռվի աղմուկ:

Գալիս է Մակբեթը:

ՄԱԿԻՐԹ. Կարծես մի ձողի կապած լինեն ինձ. չեմ կարող փախչել:

Այլ, արջի նըման, պետք է դեմ դընեմ ամբողջ գրոհին:

Ո՞վ է այն մարդը, որ մի կընոջից ծնված չը լինի:

Նըրանից միայն պետք է վախենամ, ուրիշ ոքից:

Գալիս է կրտսեր Սիվարդը:

ԿՐՏ. ՍԻՎԱՐԴ. Ի՞նչ է անունըդ:

ՄԱԿԻՐԹ. Լսես, կըսոսկաս:

ԿՐՏ. ՍԻՎԱՐԴ. Ո՛չ, եթե նույնիսկ ավելի այրող անուն ունենաս,

Քան կա դժոխքում:

ՄԱԿԻՐԹ. Անունս է Մակբեթ:

ԿՐՏ. ՍԻՎԱՐԴ. Դե՛ն էլ չէր կարող հնչել մի տիտղոս,

Ականջիս համար այդքան ատելի:

ՄԱԿԻՐԹ. Եվ զարհուրելի:

ԿՐՏ. ՍԻՎԱՐԴ. Այդ մեկը սուտ է, անա՛րգ բռնակալ:

Հիմա այս սըրով ցույց կը տամ սուտըդ:

Մենամարտում են. Սիվարդը սպանվում է:

ՄԱԿԻՐԹ. Կին է քեզ ծընել: Իսկ ես ժպտում եմ այն սըրերի վրա,

Եվ արհամարհում այնպիսի զենքեր,

Որ մի կընածին շողացնե իմ դեմ:

Գնում է. կռվի աղմուկ: Գալիս է Մակդուֆը:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Աղմուկն այս կողմն էր:— Բռնակալ, դուրս եկ, ցույց տուր երեսըդ: Եթե սպանվիս, բայց ոչ իմ ձեռքով,
Ապա իմ կընոջ և զավակների ուրվականները
Հանգիստ չեն տա ինձ: Չեմ կարող զարկել թշվառ քերեներին,
Որոնց բազուկը վարձի համար է նիզակ ձեռք առել:
Կամ դո՛ւ, ով Մակբեթ, և կամ այս սուրբս իր հատու սայրով
Պատյան կըղընեմ ոչ մի գործ չարած:
Այս կողմն ես, կարծեմ. այս մեծ շաշտունը ապացուցում է,
Որ մի մեծ ռազմիկ կռվում է այստեղ:
Ո՛վ բախտ, թույլ տուր ինձ, որ գտնեմ նըրան,
Եվ ուրիշ ոչինչ չեմ խնդրում քեզնից:

Դուրս է գնում: Գալիս են Մակբեթը և Սիվադը:

ՍԻՎԱՐԴ. Ա՛յս կողմ, ազնիվ տեր, բերդը կամուրիս անձնատուր եղավ,
Նըրա մարդկանցից շատերն են անցել մեր բանակի մեջ:
Ազնիվ թեները շատ քաջ են կռվում.
Հաղթությունն ինքը խոստովանում է, որ ձերն է արդեն:
Քիչ է մընացել:

ՄԱԿՈՄ. Մենք հանդիպեցինք թշնամիների,
Որոնք մեր կողքին պատերազմում են:

ՍԻՎԱՐԴ. Մտնենք դշակը:

Դուրս են գնում. աղմուկ:

Գալիս է Նորեն Մակբեթը:

ՄԱԿԲԵԹ. Բա՛հ, ինչո՛ւ խաղամ այն հռովմայեցի հիմարի դերը²⁹,
Եվ մեռնեմ ինքըս իմ սըրիս վրա:
Քանի որ շուրջըս կյանքեր եմ տեսնում —
Սըրիս վերքերը նըրանց են վայել:

Գալիս է Մակդուֆը:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Եկ, դըժոխքի շո՛ւն, դարձիր դեպի ինձ:

ՄԱԿԲԵԹ. Բուր մարդկանց մեջ քեզնից եմ խորշել: Ետ գընա ինձնից:

Հոգիս արդեն շա՛տ ծանրաբեռնված է տոհմիդ արյունով:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Ես բառեր չունիմ. ձայնըս սրիս մեջ է, արյունխում շուն դու,
Ավելի անգույթ, քան թե բառերը կարող են հայտնել:

Մենամարտում են:

ՄԱԿԲԵԹ. Ջանքդդ իզուր է: Ավելի դյուրավ անխոցելի օդն

Այդ սուր սըրովդդ կարող ես ճեղքել, քան թե ինձ վերք տալ:

Վիրավորելի՛ գանգերի վրա իջեցրու սուրդդ:

Կյանքըս թովված է, և տեղի չի տա

Կընոջից ծնված մի մարդու առաջ:

ՄԱԿԴՈՒՖ. Այդ թովյանքից էլ կտրիր քո հույսը:

Թող չար հրեշտակը, որին մշտապես ծառայել ես դու,

Հայտնե՛, թե Մակդուֆն ի՞ր մոր արգանդից վաղաժամ հատված
 Եվ դուրս է բերված:

ՄԱԿՐԵԹ.

Անե՛ծք այն լեզվին, որ ասաց ինձ այդ:
 Դա իմ մարդկության լավագույն մասը ահաբեկ արավ:
 Թող ոչ ոք այլևս հավատ չընծայե
 Այն աճապարար սատանաներին,
 Որ երկմիտ խոսքով մեզ ծաղր են անում:
 Նըրանք պահում են խոստումի բառը ականջի հանդեպ,
 Բայց բեկանում են մեր հույսի հանդեպ: Չեմ կույի քեզ հետ:

ՄԱԿՌՈՒՖ. Անձնատուր եղիր ուրեմն, ո՞վ տմարդ,

Եվ ապրիր որպես ցույց և տեսարան աշխարհի համար:
 Քեզ կընկարենք, որպես հազվագյուտ մեր հրեշներին,
 Ցուցանակի վրա, տակն էլ կըզըրենք,
 «Այստեղ կըտեսնենք չար բռնակալին»:

ՄԱԿՐԵԹ. Ոչ, ես անձնատուր չե՛մ լինի երբեք:

Տղա Մակդուֆի ոտքերի առաջ հող համբուրելո՞ւ,
 Անարգ խուժանի հայհոյանքները կըրելու համա՞ր:
 Թեև Բիրնամի անտառն էլ եկավ մինչև Դոմասինեյն,
 Եվ դու, ոստիւրս, թեև չըլինես կընոջից ծնված,
 Դարձյալ կըփորձեմ իմ վերջին ուժը:
 Ռազմափորձ վահանս դեմըս կըբռնեմ: Դեհ, զարկիր, Մակդուֆ:
 Եվ դըժո՞խք գընա ո՞վ առաջինը «բավական» գոչե:

Դուրս են գնում մենամարտելու:

Դալիս են, փողերով, քմբուկներով և դրոշակներով Մալկումը, ծեռ Սիվադը,
 Ռոսը, քեներ և զինվորներ:

ՄԱԿՆՍ. Տա՛ր աստված, որ այն բարեկամները, որոնք պակաս են,
 Ողջամբ ետ գային:

ՍԻՎԱԴ. Կան և մեկնածներ:

Սակայն դատելով այս ներկաներից՝
 Այսչափ մեծ մի օր աժան է նստել:

ՄԱԿՆՍ. Մակդուֆն է պակաս, և ձեր քաջ որդին:

ՌՈՍ. Ձեր որդին, տեր իմ, վճարեց արդեն զինվորի պարտքը:

Նա ապրեց մինչև տղամարդ դարձավ,
 Եվ հազիվ թե նա իր քաջությունով ապացուցեց այդ,
 Անհաճանջ դիրքում, ուր կուլում էր նա՝ մեռավ որպես մարդ:

ՍԻՎԱԴ. Մեռա՞վ ուրեմն:

ՌՈՍ. Այո, և դաշտից վերցըրին նըրան:

Ձեր սրտի ցավը չըպետք է չափվի նըրա արժեքով.
 Այլապես, պետք է վախճան չունենա:

ՍԻՎԱԴ. Իր վերքերն արդյոք առջևի՞ց էին:

ՌՈՍ. Այո, ճակատից:

ՍԻՎԱԴ. Ուրեմն աստուծո թող զինվոր դառնա:

Հերքիս համրանքով եթե որդիներ ունենայի իսկ՝
 Նըրանց ավելի գեղեցիկ մի մահ չէի ցանկանա:

Նըրա մահազանգն այսքանով բաւ է:

ՄԱԼԿՈՄ. Ավելի սուգի արժանի է նա. ե՛ս կըհատուցեմ:

ՍԻՎԱՐԴ. Ա՛յսքանին միայն արժանի է նա:

Ահա ասում են թե նա լավ մեկնեց, և պարտքը տվավ:

Աստված նըրա հետ: Տեսեք, գալիս է մեզ նոր սփոփանք:

Գալիս է Մակդոֆը, Մակրեքի գլուխը բերելով:

ՄԱԿՌՈՒՖ. Ողջո՛ւյն, թագավո՛ր, քանզի այդ ես դու:

Նայիր թե ո՛ւր է հափշտակողի անիծյալ գլուխը:

Աշխարհն ազատվեց: Ահա տեսնում եմ քեզ շրջապատված

Թագավորությանդ մարգարիտներով,

Որոնք կրկնում են իմ այս ողջույնը իրենց մտքի մեջ:

Խնդրում եմ ինձ հետ բարձրաձայն գոչեն,

Ողջո՛ւյն, թագավո՛ր Սկովտիայի:

ԱՄԵՆՔԸ. Ողջո՛ւյն, թագավո՛ր Սկովտիայի:

Փողաճարձություն:

ՄԱԼԿՈՄ. Պետք չէ որ երկար ժամանակ վատնենք

Զատ-զատ փակելու սիրո հաշիվը ամեն մեկիդ հետ.

Եվ հատուցելու ինչ որ պարտ ենք ձեզ:

Իմ հարգի թեներ և ազգականներ, կոմս եք այսօրից,

Առաջինները, որոնց Սկովտիան արժանացրել է

Այսպիսի պատվի: Ինչ որ մընում է դեռևս անելու,

Եվ ժամանակով նորից ցանելու,

Ինչպես, տուն կանչել մեր վտարանդի բարեկամներին,

Որոնք մշտարթուն բռնակալության որոգայթներից

Փախել են դուրսը. դատել անողորմ պաշտոնյաներին

Այս մսագործի և դիվահոգի նըրա թագուհու,

Որ իր սեփական և բռնի ձեռքով, ինչպես կարծվում է,

Իր կյանքը կարճեց. այս, և այսպիսի անհրաժեշտ գործեր,

Որոնք մեր վըրա պարտադրված են, շնորհիվ Շնորհի,

Մենք կըկատարենք ըստ չափի, տեղի, և ժամանակի:

Այսպես, ամենքիդ և ամեն մեկիդ շնորհակալությո՛ւն:

Հրավիրում ենք ձեզ բոլորիդ Սկոն մեր թագադրության:

Փողեր: Գնում են:

ԱՐՔԱ ԼԻՐ

ՈՂԵՇՐԳՈՒԹՅՈՒՆ
ՆԻՆԳ ԱՐԱՐՎԱԾՈՎ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

ԼիՐ, Բրիտանիայի թագավորը
ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ԹԱԳԱՎՈՐԸ
ԲՈՒՐԳՈՆԴԻԱՅԻ ԴՈՒՔՍԸ
ԿՈՐՆՎԱԼԻ ԴՈՒՔՍԸ
ԱՂԲԱՆԻԻ ԴՈՒՔՍԸ
ՔԵՆՏԻ ԿՈՄՍԸ
ԴՂՈՍՏԵՐԻ ԿՈՄՍԸ
ԷԴԳԱՐ, Գլխատերի ռդին
ԷԴՄՈՆԴ, Գլխատերի ապօրինի զավակը
ԽԵՂԿԱՏԱԿ
ԿՈՒՐԱՆ, մի պալատական
ՄԻ ԾԵՐՈՒԿ, Գլխատերի հպատակ
ՄԻ ԲԺԻՇԿ
ՕՍՎԱԼԴ, Գռներիլի տան վերակացուն
ՄԻ ՍՊԱ, էդմոնդի հրամանատարության տակ
ՄԻ ԱՍՊԵՏ, Կորդելիայի ծառայության մեջ
ՄԻ ՄՈՒՆԵՏԻԿ
ԿՈՐՆՎԱԼԻ ԾԱՌԱՆԵՐԸ
ԳՈՆԵՐԻԼ }
ՌԵԳԱՆ } Լիրի աղջիկները
ԿՈՐԴԵԼԻԱ }

Լիրի ասպետներ, սպաներ, սուրհանդակներ, զինվորներ և սպասավորներ:
Գործողությունը կատարվում է Բրիտանիայում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Արքա Լիրի պալատը:

Մտնում են Քենար, Գլուստերը և Էդմոնդը:

ՔԵՆՏ. Ես կարծում էի, թե թագավորը Ալբանիի դուքսին ավելի է սիրում, քան թե Կորնվալին՝:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Մեզ էլ միշտ այդպես էր թվում, բայց այժմ, երբ նա բաժանում է իր թագավորությունը, ամենևին չի երևում, թե դուքսերից ո՛ր մեկին է ավելի գնահատում, որովհետև բաժիններն այնպես հավասար են կշռված, որ բժախնդրությունն անգամ չի կարող դերադասել մեկի բաժինը մյուսից:

ՔԵՆՏ. Արդյոք սա ձեր որդին չէ՞, միլորդ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Այո՛, պարոն, նրան ես եմ մեծացրել: Այնքան հաճախ կարմրել եմ ես նրան որդի ճանաչելու համար, որ հիմա երեսս պնդացել է:

ՔԵՆՏ. Ես ձեզ չեմ հասկանում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Իսկ այս պատանու մայրը ինձ լավ էր հասկանում, այնքա՛ն լավ, որ փորը կտրացավ և ունեցավ մի զավակ իր օրորոցում, նախքան մի ամուսին՝ իր անկողնում: Հասկացա՞ր հանցանքը:

ՔԵՆՏ. Ես չեի կամենա, որ այդ հանցանքը կատարված չլիներ, քանի որ արգասիքն այսքան գեղեցիկ է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Բայց, տեր իմ, ես ունեմ մի օրինավոր զավակ, մի քանի տարով ավելի մեծ, որը սակայն իմ աչքում ավելի սիրելի չէ, քան սա, թեև այս անպիտանը մի քիչ աներեսություն մը աշխարհ եկավ, նախքան նրան կկանչեն: Բայց մայրը սիրուն էր, և մենք այնքան զվարճանում էինք սրան արտադրելիս, որ այժմ պարտավոր եմ ճանաչել այս քածի ձագին:— Ծանաչո՞ւմ ես այս ազնիվ պարոնին, Էդմոնդ:

ԷԴՄՈՆԴ. Ոչ, տեր իմ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Քենտի կոմսն է: Այսուհետև լավ հիշիր նրան, որպես իմ հարգելի բարեկամիս:

ԷԴՄՈՆԴ. Ծառա եմ ձերդ հարգություն:

ՔԵՆՏ. Ես ձեզ շատ կսիրեմ, և հույս ունեմ, որ ավելի լավ ծանոթանանք:

ԷԴՄՈՆԴ. Տեր իմ, ես կաշխատեմ արժանի լինել այդ պատվին:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ինը տարի է, որ նա օտարության մեջ է եղել, հիմա էլ կրկին գնալու է: Թագավորը դալիս է:

Փռնի ձայն: Մտնում են Լիրը, Կոնվալը, Ալբանին, Գոնեբիլը,
Ռեգանը, Կոնվալիան և սպասավորներ:

ԼԻՐ. Գլոստեր, գնա ընկերացիր Ֆրանսիայի թագավորին և Բուրգունդի² դուքսին:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Պատրաստ եմ, տեր արքա:

Գնում են Գլոստերը և էդմոնդը:

ԼԻՐ. Իսկ այդ միջոցին մենք պիտի հայտնենք
Ավելի թաքուն մեր նպատակը:
Տըվե՛ք քարտեզը: Թող ձեզ հայտնի լինի,
Որ բաժանել ենք մեր պետությունը
Նրեք մասերի, և վճռել հաստատ՝
Ցնցել ամեն հող և աշխատություն
Մեր ժերոթյունից, և հանձնել դրոշմը
Մեզնից ավելի կայտառ ուժերի,
Այնինչ ինքներըս թեթևանալով՝
Կրսողանք դեպ մահ:— Մեր որդի Կոնվալ
Եվ նույնչափ սիրելի որդի Ալբանի,
Մենք որոշել ենք հայտնել այժմվանից
Մեր աղջիկների օժիտն այլևայլ,
Որ ապագայում որևէ վեճի
Առիթ չմնա: Ֆրանսիայի արքան
Եվ Բուրգունդացին՝ մեծ մրցակիցներ
Մեր փոքր աղջկա սիրո պայքարում,
Վաղուց ի վեր է, որ սպասում են
Սիրային հույսով մեր արքունիքում.
Եվ արդ պատասխան պետք է տալ նրանց:
— Բայց ասացե՛ք ինձ, իմ աղջիկներս,
(Քանի որ շուտով թոթափելու ենք
Թե՛ իշխանություն, թե՛ երկրի շահեր
Եվ թե՛ պետության հոգածություններ):
Ձեզնից ո՞ր մեկը, կարող ենք լսել,
Ունի դեպի մեզ ավելի մեծ սեր,
Որ մենք էլ սփռենք ավելի բարիք,
Ուր որ արժանիքն առավել շափով
Հանդիսանում է բնության մրցակից:
Առաջ, Գոնեբիլ, մեր անդրանիկը,
Առաջ դո՛ւ խոսիր:

ԳՈՆԵԲԻԼ. Ես ձեզ սիրում եմ, տեր իմ, առավել, քան թե բառերը
Կարող են հայտնել, և դուք ինձ համար
Թանկ եք առավել, քան թե աչքի լույս,

Օդ, ազատութիւն, քան ամենայն ինչ,
Որ համարւում է ճոխ և հազվագյուտ.
Ես ձեզ սիրում եմ որչափ որ կյանքը՝
Լի երջանկութեամբ, փառքով ու պատվով,
Եվ գեղեցկութեամբ, և առողջութեամբ.
Ես ձեզ սիրում եմ, որչափ երբեք
Ջովակ սիրել է կամ թե հայր սիրւել,
Մի սեր, որի մոտ տկար է շունչը,
Եվ խոսքը՝ անզոր: Մի խոսքով առավել,
Քան թե շափելի որեւէ սահման
Սիրում եմ ես ձեզ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. (Առանձին) Էլ ի՞նչ կարող է
Կորդելիան խոսել:— Սիրել և լռել:

ԼԻՐ. Այս սահմաններին՝ այս գծից այս գիծ,
Լի անտառներով՝ խիտ ու հովաշուք,
Հարուստ դաշտերով, առատ գետերով
Եվ անծայրածիր մարգարոտներով,
Ես ձեզ տիրուհի նշանակում եմ.
Թող Ալբանիի և քո սերընդիդ
Պատկանեն նրանք մինչև հավիտյան:
Այժմ ի՞նչ է ասում երկրորդ աղջիկը՝
Կորնվալի կին քաղցրիկ Ռեզանըս:

ՌԵԳԱՆ. Ես հորինված եմ միկենույն նյութից,
Որից իմ քույրը, և իմ արժեքը
Գնահատում եմ նրա՝ արժեքով.
Եվ ես գտնում եմ իմ ունկեղծ սրտում
Բոլոր այն սերը, որ նա բացատրեց:
Սակայն դեռ քույրս բավական չասաց.
Ես ինձ թշնամի հայտարարում եմ
Բոլոր զանազան այն վայելքների,
Որ զգայութեանց նրբագույն մասը
Կարող է մեզ տալ. և գտնում եմ ինձ
Երջանիկ՝ միայն այն երանութեամբ,
Որ տալիս է ինձ ձեր անպին սերը:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. (Առանձին) Ուրեմն վա՛յ քեզ, աղքատ Կորդելիա.
Բայց ո՛չ, ո՛չ աղքատ. քանզի վստահ եմ,
Որ սերս մեծ է, քան թե իմ լեզուն:

ԼԻՐ. Քեզ և սերնդիդ, իբր ժառանգութիւն,
Թող մեր գեղեցիկ թագավորութեան
Այս երկրորդ մասը մնա հավիտյան,
Ոչնչով պակաս, ոչ տարածութեամբ,
Ոչ գեղեցկութեամբ և ոչ արժեքով,
Քան Գոներիլին վիճակված մասը:
— Այժմ դո՛ւ խոսիր, մեր ուրախութիւն:

Թեև վերջինը, բայց ոչ շնչինը,
 Որի դեռափթիթ սիրո պատճառով
 Ֆրանսիայի որթը, Բուրգունդի կաթը
 Մրցակից են այժմ. ի՞նչ պետք է ասես,
 Որով ստանաս մի երրորդ բաժին՝
 Ավելի շքեղ, քան քույրերինըդ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ոչինչ, տեր:

ԼԻՐ. Ոչինչ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ոչինչ:

ԼԻՐ. Ոչնչից միայն ոչինչ դուրս կգա:

Խոսիր դու կրկին:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ի՞նչ դժբախտ եմ ես,
 Որ անկարող եմ բարձրացնել սիրտըս
 Մինչև շրթունքս: Ես ձեզ սիրում եմ,
 Ինչպես իմ պարտքն է. ոչ ավել, ոչ պակաս:

ԼԻՐ. Այդ ի՞նչ է, Կորդելիա, քիչ ուղղիր խոսքդ,
 Թե չես կամենում բախտըդ փչացնել:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ո՛վ բարի հայր իմ, դուք ինձ ծընել եք,
 Կրթել և սիրել: Դրանց փոխարեն,
 Ինչպես որ հարկն է, հատուցանում եմ.
 Ձեզ հնազանդում եմ, սիրում եմ, հարգում:
 Ինչո՞ւ իմ քույրերս ամուսին ունեն,
 Եթե խկապես լուկ ձեզ են սիրում:
 Եթե, պատահամբ, ես ամուսնանամ՝
 Նա, որի ձեռքը կըստանա ինձնից
 Իմ առհավատչյան, կըտանի իր հետ
 Կեսըն իմ սիրույս, պարտքիս ու խնամքիս:
 Եթե սիրեի իմ հորը միայն,
 Ես չէի պսակվի քույրերիս նըման:

ԼԻՐ. Մի՞թե սիրտդ էլ խոսքերիդ պես է:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Այո, ազնիվ տեր:

ԼԻՐ. Այսքան մանկահաս,

Եվ այսքա՞ն անսեր:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Այսքան մանկահաս,

Տեր իմ, և անկեղծ:

ԼԻՐ. Թող այդպես լինի,

Անկեղծությունըդ լինի քեզ օժիտ:

Վկա՞ արեի սուրբ ճառագայթը,

Հեկատի խորհուրդն ու մութ գիշերը.

Ազդեցությունքը երկնագընդերի,

Որոնցով ծնվում կամ մահանում ենք,

Ահա այսուհետ զլանում եմ ես

Սմեն հայրական խնամատարություն,

Սմեն արյան կապ, ազգականություն,

Իմ այս բոպեից օտար ես այլևս
 Ինձ և իմ սրտիս: Բարբարոս սկյուծը,
 Կամ նա, որ ուտում է իր զավակներին՝
 Իր ախորժակը փակելու համար,
 Կըլինի կըրծքիս ավելի մոտիկ,
 Եվ կըգտնի գուլթ ու կարեկցություն,
 Ավելի քան դու, իմ նախկին դուստրը:

ՔենՏ. Տե՛ր արքա:

ԼԻՐ.

Լուի՛ր, Քենտ, մի՛ մտնիր
 Վիշապի և իր կատաղության մեջ.
 Ես սիրում էի նրան ջերմագին,
 Եվ հույս ունեի գտնել հանգիստըս
 Նըրա կաթոգին խընամքների մեջ:

Կորդելիային

Հեռո՛ւ այստեղից, աչքիս շերևա՛ս.
 Ինչպես որ ճիշտ է, որ գերեզմանում
 Կըգտնեմ հանգիստ, նույնպես և ճիշտ է,
 Որ այժմ նրանից ես ետ եմ առնում
 Հայրական սիրտըս:— Կանչեցե՛ք ֆրանսիացուն:
 — Ո՛վ է կանչելու: Բերեցեք այստեղ
 Բուրգոնդի դուքսին:— Կորնվա՛լ, Ալբա՛նի,
 Իմ երկու աղջկանց օժիտների հետ
 Մարսեցեք նաև այս երրորդ մասը:
 Թող գոռոզությունը, որ նա կոչում է
 Պարզախոսություն, նրան կին առնի:
 Ես ձեզ եմ հանձնում իշխանությունըս,
 Դրա հետ մեկտեղ՝ նախապատվություն
 Եվ բոլոր այն լայն իրավունքները,
 Որոնք հատուկ են թագավորության:
 Իսկ մենք պահելով մի հարյուր ասպետ,
 Որոնց ապրուստը դուք պետք է հոգաք,
 Կըմընանք հերթով ամեն մեկիդ մոտ:
 Մենք մեզ պահում ենք մի թագավորի
 Սնունը միայն և տիտղոսները.
 Իսկ իշխանություն, հասույթ, վարչություն,
 Սիրելի որդիք, ձերն են այսուհետ:
 Ի հաստատություն այս իմ որոշման՝
 Այս թագը առեք և բաժանեցեք (Թագը նրանց տալով)
 Ձեր երկուսի մեջ:

ՔենՏ.

Ո՛վ վեհափառ Լիր,

Միշտ պատվել եմ ձեզ իբր իմ արքայի,
 Սիրելի՛ իբրև հայր, և միշտ հետևել՝
 Միշտ ձեզ եմ հիշել իբր իմ պաշտպանի:

Վ. Շեֆպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—19

ԼԻՐ. Աղեղը լարված և խիստ ձգված է:

Խուսափիր նետից:

ՔԵՆՏ.

Ոչ, թող սլանա,

Սըլաքը թեկուզ սրտիս մեջ մըխվի.

Անքաղաքավար լինի թող Քենտը,

Երբ լիրը խենթ է: Ի՞նչ ես անում, ծերո՛ւկ,

Կարծում ես՝ պարտքը կերկընչի՞ խոսել,

Երբ խոնարհվում է իշխանությունը

Քծնանքի առջև: Ազնվությունը

Պարտավորված է պարզախոս լինել,

Երբ կորանում է վեհափառությունը

Դեպ անմըտություն: Վճիռըդ ե՛տ առ.

Եվ քո լավագույն նրկատառությունը՝

Փռխի՛ր հրեշավոր այդ բիրտ հրամանը:

Թող կյանքըս խոսքիս գրավական լինի,

Քեզ փոքր աղջիկըդ պակաս չի սիրում

Քան թե մյուսները: Անսիրտ չեն նըրանք,

Որոնց ցած ձայնը չի որոտացնում

Մի խուլ արձագանք:

ԼԻՐ.

Քե՛նտ, ի գին կյանքիդ,

Լըռիր:

ՔԵՆՏ. Իմ կյանքը, արքա, ես պահել եմ միշտ

Որպես գրավական, ոսոխներիդ դեմ

Դուրս գալու համար, և չեմ վախենում

Կորցնել նըրան, երբ պահանջում է

Քո՛ փրկությունը:

ԼԻՐ.

Կորի՛ր իմ աչքից:

ՔԵՆՏ. Աչքըդ բաց, ո՛վ Լիր, և թող դեռ մընամ

Աչքիդ հարատև կեստ-նպատակին:

ԼԻՐ.

Ապուլլոնը վկա՞...

ՔԵՆՏ. Ո՛վ արքա, իզուր երդում ես անում

Քո աստվածներով:

ԼԻՐ.

Ստրո՛ւկ, անհավա՛տ...

Ձեռքը սրի՞ն դնելով:

ԱԼՔ. և ԿՈՐՆԱԼԱ.

Խնայեցեք, տեր արքա:

ՔԵՆՏ.

Մեռցրու բըժշկիդ,

Իսկ նըրա վարձը տուր այդ ժանտ ախտիդ:

Ե՛տ առ քո բաշխած այդ պարգևները.

Եթե ոչ, քանի հընար ունեմ ես

Այս իմ կոկորդից աղմուկ հանելու,

Ես քեզ կըկրկնեմ, որ վատ ես անում:

ԼԻՐ. Լըսի՛ր, անիրավ, հանուն քո ուխտած

Հրպատակության՝ ականջ դիր դու ինձ.

Քանի որ դու այժմ ջանքեր արեցիր՝

Մեզ բեկանել տալ մեր արած ուխտը
 (Ինչ որ մենք երբեք չենք համարձակվել),
 Քանի որ անշափ քո գոռոզությունը
 Միջամրտեցիր մեր իշխանության
 և՛ վճռի միջև (որ ոչ մեր բնույթը,
 Ոչ աստիճանը կարող են ներել),
 Ճաշակի՛ր ուրեմն մեր զորությունը.
 Վարձդ ստացիր: Մենք շնորհում ենք քեզ
 Միայն հինգ օրվա մի պայմանաժամ,
 Որով աշխաբհի տառապանքներից
 Ժեզ ապահովես. իսկ վեցերորդին՝
 Այդ պիղծ կոնակըդ մեր երկրին դարձնես.
 Եթե հետևյալ տասներորդ օրը
 Վտարված լեշըդ գըտնվի դեռևս
 Մեր պետության մեջ, այդ ըոպեն քեզ մահ է:
 Կորի՛ր իմ աչքից. Արամազդը լկա,
 Խոսքըս անդարձ է:

ՔԵՆՏ.

Մնաս բարով, արքա,

Այժմ, երբ ուզում ես այսպես ընթանալ,
 Ազատությունը այստեղից դուրս է
 Եվ աքսորն՝ այստեղ: (Կորդելիային) — Իսկ դո՛ւ, մանկամա՛րդ:
 Թող աստվածները քեզ պատսպարեն,
 Դու ճիշտ խորհեցիր և ճիշտ խոսեցիր:

Ռեգանին և Գոներիլին

Թող ձեր գործերը համեմատ լինեն
 Ձեր մեծ ճառերին, բարի արդյունքներ
 Ծընվեն սիրային ձեր այդ խոսքերից:

Իշխաններին

Այսպես, իշխաններ, Քենտը բոլորիդ
 Հրաժեշտ է ասում, նա պետք է ձևի
 Իր հին բնույթը նոր հայրենիքի:

Գնում է: Փողեր: Կրկին ներս են գալիս՝ Գլոստերը, Ֆրանսիայի քաղաքօրը,
 Բուրգոնի դուքսը և սպասավորները:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ահա Ֆրանսիայի և Բուրգոնիայի
 իշխաններն եկան, իմ ազնիվ արքա:

ԼԻՐ. Իշխան Բուրգոնի,

Նախ ձեզ ենք դիմում, որ մրցակից եք
 Այս արքայի հետ մեր դրստեր համար:
 Ի՞նչ առնվազն օժիտ եք խնդրում
 Իմ աղջկա հետ, և առանց որի

Կըղադարեիք ձեր սիրո խուլզը:

ԲՈՒՐԳՈՆԻ. Ձերդ արքայական վեհափառություն,

Ես չեմ պահանջում ավելի քան այն,

Ինչ առաջարկեց ձեր մեծությունը,

Ոչ էլ պետք է դուք պակաս շընորհեք:

ԼԻՐ. Գերազնիվ Բուրգոնդ, երբ որ մեր սըրտին

Նա սիրելի էր, նըրա գինն այդ էր.

Բայց արդ ընկել է նըրա արժեքը.

Տեր իմ, ահա նա կանգնած է այդտեղ.

Եթե այդ փոքրիկ գեղաձև մարմնից

Մի մաս, կամ ամբողջն — իմ ատելությամբ

Միայն օժտըված — և ոչինչ ավելի,

Ձերդ բարձրության հաճելի լինի,

Առեք, ձերն է նա:

ԲՈՒՐԳՈՆԻ.

Ի՞նչ պատասխանեմ:

ԼԻՐ. Տեր իմ, ահա նա, այն արատներով,

Ինչ որ նա ունի. որք, անբարեկամ,

Նոր որդեգիրը մեր ատելության,

Մեր անեծքներով միայն օժտըված

Եվ մեր երդումով մեզ օտարացած.

Ուզո՞ւմ եք նրան, թե բաց եք թողնում:

ԲՈՒՐԳ. ԴՈՒՔՍ. Ներող եղեք ինձ, վեհափառ տեր իմ,

Ոչ մի ընտրություն չի կարող լինել

Այդ պայմաններով:

ԼԻՐ.

Թողեք ուրեմըն,

Քանզի, երդվում եմ այն կարողությամբ,

Որ ինձ ստեղծեց, ես ձեզ հայտնեցի

Նրա բոլոր ինչքը:

Ֆրանսիայի քաղաքի՛ն

Իսկ դուք, մեծ արքա,

Ես չէի ուզի ձեր սերն անարգել՝

Ձեզ զուգորդելով իմ ատածիս հետ.

Խնդրում եմ, ուրեմն, ձեր սերը դարձրեք

Ավելի արժան առարկայի վրա,

Քան մի թշվառի, որին բնությունը

Գրեթե խաչում է յուրը համարել:

ՖՐԱՆՍ. ԹԱԳԱՎՈՐ. Ջարմանալի՛ է. նա, որ քիչ առաջ

Ամենից սիրելի ձեր առարկան էր,

Եվ գովեստների ձեր բընաբանը,

Եվ բալասանը ձեր զառամության,

Ամենից լավը, ամենից սիրելին,

Ինչպիսի՛ հրեշավոր մի հանցանք գործեց

Մի ակընթարթում, որ այդպես զրկվեց

Այնքան ծալեծալ ձեր շնորհներից.
 Անշուշտ այդ մեղքը խի՛ստ անբընական
 Եղած կըլինի, և խի՛ստ հրեշավոր.
 Եվ կամ, ձեր նախկին հավաստած սերը
 Խի՛ստ անտեղի էր,— և նրա կողմից
 Այդպիսի մի բան կարծելու համար՝
 Պետք է մի հավատք, որ, առանց հրաշքի,
 Դատողությունը չի կարող տալ ինձ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Աղերսում եմ ես ձեր մեծությունից
 Մի վերջին շնորհ. թե մեղքըս այն է,
 Որ չունեմ սահուն, ողորկ արվեստը
 Այլ բան ասելու և այլ խորհելու,
 (Քանզի այն, ինչ որ իմ բարի կամքն է,
 Ես այն գործում եմ՝ նախքան թե խոսել).
 Խնդրում եմ ուրեմն, որ հայտարարեք,
 Որ ոչ մոլի բիծ, ոչ սպանություն,
 Ոչ մի գալշություն, ոչ լկտի մի գործ
 Կամ քայլ անպատվիչ — չեն եղել պատճառ՝
 Ինձ ձեր շնորհից զրկելու համար:
 Այլ քանզի չունեմ այնպիսի մի բան,
 Որի չքությունը հարըստություն է.
 — Մշտադերս մի աչք, այնպիսի լեզու,
 Որը չունենալն ինձ տուժել տրվեց
 Ձեր սերն հայրական:

ԼԻՐ.

Ավելի լավ էր

Մընված շըլինեիր, քան այս աստիճան
 Քեզ ատել տայիր:

ՅՐԱՆՍ.ԹՄԳՍՎՈՐ.

Հենց ա՛յդ է միայն:

Վա՛հ, բնության մեջ մի դանդաղություն,
 Որ մերթ թողնում է առանց ասելու
 Այն պատմությունը, որ պետք է պատմեր:
 — Իշխա՛ն Բուրգոնդի, դուք ի՞նչ եք ասում
 Այս օրիորդին: Սեր չէ այն սերը,
 Որի մեջ խառն են ա՛յլ նկատումներ,
 Որոնք անշատ են բուն նպատակից.
 Ուզո՞ւմ եք նրան. իր օժիտն ինքն է:

ԲՈՒՐԳ. ԴՈՒՔՍ.

Ո՛վ Լիր վեհափառ,

Տվեք ինձ միայն՝ ինչ որ խոստացաք,
 Եվ նրա ձեռքից կըբռնեմ իսկույն
 Եվ Բուրգոնդիայի դքսուհի կանեմ:

ԼԻՐ. Ոչինչ, երդվել եմ, անդըրդվելի եմ:

ԲՈՒՐԳ. ԴՈՒՔՍ.

Կորդելիային

Ափսոս, որ այսպես կորցնելով մի հայր՝
 Դուք պետք է կորցնեք և մի ամուսին:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Տեր ընդ ձեզ, ով դուքս. երբ որ ձեր սերը
 Լոկ հարստության հաշիվ է միայն,
 Ես էլ ձեր կիներ լինել չեմ կարող:

ՖՐԱՆՍ.ԹԱԳԱՎՈՐ. Չքնաղ Կորդելիա, դու շատ հարուստ ես:
 Որչափ էլ աղքատ. թեպետ և լքված՝
 Բայց չընաշխարհիկ. թեև անարգված՝
 Սակայն պաշտելի. ես տեր եմ կանգնում
 Քեզ և քո բոլոր առաքինության.
 Թող ինձ թույլ տրվի առնել ինձ համար՝
 Արհամարհվածին: Աստվածներ, աստվածներ,
 Ջարմացք, որ նրանց սառն անարգանքից
 Իմ սերըս վառվում և բորբոքվում է:

Լիրին

Ո՛վ արքա, այդ քո դուստրը անօժիտ,
 Որ դուրս է գրցված իմ բախտիս առջև,
 Թագուհի է մեզ, մերայինների
 Եվ մեր գեղանի Ֆրանսիայի վրա.
 Բոլոր դուքսերը ջրուտ Բուրգոնդի
 Չեն կարող գրնել այս չըգնահատված
 Անգին կույսն ինձնից:

Կորդելիային

Կորդելիա, սրանց

Մնաք բարով ասա, թեև դաժան են:
 Կորցնելով այս տեղը, դու գըտնելու ես
 Առավել լավը:

Լիր.

Նա քոնն է, Ֆրանսիացի.

Քեզ լինի, մենք չունենք այդպիսի աղջիկ.
 Եվ նրա դեմքը էլ չենք տեսնելու:
 — Գընա, ուրեմըն, առանց մեր շնորհի,
 Առանց մեր սիրո, առանց օրհնության:
 — Ե՛կ, ազնիվ Բուրգոնդ:

Փռդե, Լիրը և Բուրգոնդի դուխը դուրս են գնում:

ՖՐԱՆՍ.ԹԱԳԱՎՈՐ. Մնաք բարով ասա քո քույրերիդ էլ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Իմ հոր գահարնե՛ր, խոնավ աչքերով
 Կորդելիան ձեզնից հրաժեշտ է խնդրում.
 Գիտեմ՝ դուք ինչ եք. սակայն որպես քույր՝
 Խորշում եմ կոչել ձեր արատները
 Իրենց անուանով: Սիրեցեք հորըս.
 Ձեր խոստումնալից սիրազեղ կրծքին
 Հանձնում եմ նրան. և սակայն, ավա՛ղ,

Թե վայելի ղեռ նըրա շնորհը,
Ավելի լավ տեղ կտայի նըրան:
Դեհ, մընաք բարով:

ՌԵԳԱՆ. Դու մեր պարտքը մեզ մի՛ սովորեցնի:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Թող ջանքդ լինի հաճելի լինել
Այդ քո ամուսնուդ, որ քեզ ընդունեց
Իբր ողորմություն: Դու խնայեցիր
Հնազանդությունը և արժանի ես,
Որ քեզ զըլացվի՝ ինչ որ զըլացար:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Լավ... Ժամանակը կըհայտնագործի՝
Ինչ որ թաքցնում է խորամանկությունն
Իր ծալքերի տակ: Նա, որ ծածկում է
Իր մոլությունքը, ամոթն ի վերջո
Ծաղր ու ծանակ է դարձնում նրան:
Հաջողություն՝ ձեզ:

Ֆրանսիայի քաղաքը և Կորդելիան դուրս են գնում:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Քույրիկ, շատ բան ունեմ քեզ ասելու մի նյութի մասին, որ շատ
մոտ կապ ունի մեզ երկուսիս հետ: Կարծեմ մեր հայրն այս գիշեր
գնալու է այստեղից:

ՌԵԳԱՆ. Անշուշտ, և քեզ մոտ է գալու, իսկ մյուս ամիս՝ մեզ մոտ:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Տեսնում ես որքան հեղհեղուկ է նրա ծերությունը: Մեր տեսած օրի-
նակը քիչ բան չէ. նա մեր քոջը միշտ ամենից ավելի էր սիրում.
բայց թե ինչ փուչ դատողությամբ նրան վռնդեց, այդ շատ բիրտ
կերպով ակներև է:

ՌԵԳԱՆ. Այդ նրա զառամության տկարությունն է, բայց երբեք նա իր արածը
լավ չի հասկացել:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Իր կյանքի ամենալավ և առողջ օրերում նա շատ բարկացկոտ է
եղել, ուրեմն մենք նրա ծերությունից պետք է սպասենք ոչ միայն
բնածին, խոր արմատացած թերություններ, այլև այն անզուսպ բոր-
բոքումները, որ տկար և բարկասիրտ ծերությունը բերում է իր հետ:

ՌԵԳԱՆ. Մենք նրանից պետք է սպասենք այնպիսի փոփոխական զայրույթ-
ներ, ինչպես Քենտի այս աքսորը:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Դեռ մնաք բարովի արարողություններ են կատարվելու նրա և
Ֆրանսիայի թագավորի միջև: Խնդրեմ համաձայնություն կայացնենք:
Եթե մեր հայրը որևէ իշխանություն ունենա, իր արդի տրամադրու-
թյամբ, նրա այս վերջին զիջողությունն ի նպաստ մեզ՝ դատարկ
հեգնություն կլինի:

ՌԵԳԱՆ. Կմտածենք այդ մասին:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Երկաթը տաք պիտի ծեծենք:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Գլոստեր կոմսի ամրոցը:

Մտնում է էդմոնդը՝ մի նամակ ձեռքին:

ԷԴՄՈՆԴ. Դո՛ւ ես, ո՛վ բնություն, իմ աստվածունհին.

Ես հըպատական եմ քո օրենքների.

Ինչո՞ւ ենթարկվեմ փուչ սովորության

Պատուհասներին և ինչո՞ւ թույլ տամ

Ազգերի անմիտ բըծախնդրության,

Որ նա զրկի ինձ իմ իրավունքից,

Լոկ այն պատճառով, որ իմ եղբորից

Տասներկու կամ թե տասնուորս լուսին

Ետ եմ մնացել: Ինչո՞ւ բիճ, է՞ր ստոր,

Երբ անդամներս նույնչափ կայտառ են,

Հոգիս՝ նույնչափ վեհ, կաղմըս՝ բարեձև,

Որչափ մի պարկեշտ տիկնոջ զավակը:

Ինչո՞ւ են այդպես մեզ միշտ խարանոմ

Կրկնելով, անարգ և անարգության,

Բիճ, անա՛րգ, անա՛րգ, մե՛զ, որ բնության

Առույգ, կենսալից այն գողության մեջ

Ավելի ավյուն, եռանդ ենք առնում,

Քան այն տաղտկալից, մաշված մահճի մեջ,

Ուր ստեղծվում է թանձրամիտների

Մի ամբողջ սերունդ՝ ծնված կես քրնի,

Կես արթնության մեջ: Այսպես ուրեմն,

Էդգա՛ր հարազատ, ես պետք է տիրեմ

Քո կալվածներին: Մեր հոր գորովից

Ապօրենն էդմոնդ նույնչափ մաս ունի,

Որչափ որ ունի օրինականը:

Գեղեցի՛կ բառ է,— օրինակա՛նը...

Լավ, իմ հարազատ, թե այս նամակը

Ազդեցիկ լինի, և հնարքս՝ հաջող,

Էդմոնդ ստորը կգերազանցի

Օրինականին: Աճում եմ, զարգանում...

Օ՞ն դուք, աստվածնե՛ր, զորավիգ եղեք

Ապօրեններին:

Մտնում է Գլոստերը:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Քենտը աքսորվի՛.

Ֆրանսիայի արքան բարկովյամբ մեկնի՛

Եվ թագավորը թողնի հեռանա՛

Իր իշխանությունն այլոց փոխանցած,
Թռչակի մնացած, և այս բոլորը
Մի ակնթարթո՞ւմ:— Էդմոնդ, ի՞նչ կա, ի՞նչ լուր:

(Կեղծելով, որ իբր րե նամակը ծածկում է):

Եղջույն. Ոչինչ, տեր իմ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ինչո՞ւ ես այդպես շտապով ծածկում այդ նամակը:

ԷԴՄՈՆԴ. Ես ոչ մի լուր չգիտեմ, տեր իմ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ի՞նչ թուղթ էր այդ, որ կարդում էիր:

ԷԴՄՈՆԴ. Ոչինչ, տեր իմ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ոչինչ, ինչո՞ւ ուրեմն այդպես սարսափած դրեցիր դրպանդ: Ոչինչը
կարիք չունի այդպես շտապով ծածկվելու: Տուր տեսնեմ, տո՛ւր. եթե
ոչինչ լինի՝ ես կարոտություն չեմ ունենա ակնոցների:

ԷԴՄՈՆԴ. Աղաչում եմ, տեր իմ, ներեցե՛ք ինձ. մի նամակ է, որ եղբայրս է ինձ
դրել. և ես դեռ ամբողջը չեմ կարդացել, բայց որքան որ կարդացի,
ես հարմար չեմ գտնում, որ դուք տեսնեք:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Տուր ինձ այդ նամակը, պարո՞ն:

ԷԴՄՈՆԴ. Թե տամ՝ վայ, թե չտամ՝ վայ: Բովանդակությունը, որչափ մասամբ
հասկացա, պարսավելի բան է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Տեսնեմ, տեսնեմ:

ԷԴՄՈՆԴ. Իբրև արդարացում իմ եղբորս, հույս ունեմ, որ նա այս գրել է իմ
առաքինությունը փորձելու, կամ շոշափելու համար միայն:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Կարդում է

«Այս ընդունված կարգը, այս ակնածանքը դեպի ծերությունը՝ դառ-
նացնում է մեր կյանքի ամենալավ օրերը, մեզ գրկում է մեր բախ-
տից, մինչև որ ծերությունը մեզ այլևս անընդունակ է դարձնում
վայելի՜ զգալու նրանով: Ես սկսում եմ գտնել մի ստոր և տխմար
ստրկություն մեր հնազանդության մեջ դեպի զառամյալ բռնակալու-
թյունը, որ իշխում է ոչ թե իր ունեցած կարողությամբ, այլ այն
պատճառով, որ մենք հանդուրժում ենք նրան: Եկ ինձ մոտ, որ այս
մասին մանրամասն խոսենք: Եթե մեր հայրը այնքան ֆեեռ, մինչև
որ ես նրան զարթնեցնեի, դու կստանայիր հավիտյան նրա հասույթի
կեսը, և կլինեիր քո եղբոր սիրելին:

Էդգար»:

Հը՞, դավադրություն. «Քնեք, մինչև որ ես նրան զարթնեցնեի».— դու
կատանայիր հավիտյան նրա հասույթի կեսը... իմ էդգար որդի՞ս...
նրա ձեռքը այսպիսի բան գրի՞. նրա սիրտը և ուղեղը այսպիսի բան
հղանա՞ն... Ե՞րբ ստացար այս. ո՞վ բերեց:

ԷԴՄՈՆԴ. Ինձ չեն բերել, տեր իմ, հնարքը հենց դրա մեջն է. ես այդ գտա իմ
առանձնասենյակի պատուհանում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Գիրը ճանաչո՞ւմ ես, որ եղբորդ է:

ԷԴՄՈՆԴ. Եթե բովանդակությունը լավ լիներ, տեր իմ, ես կկարողանայի երդ-
վել, որ նրանն է, բայց քանի որ այսպես է, ես կուզեի խորհել, որ
նրանը չէ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Նրանն է:

ԷԴՄՈՆԴ. Նրա ձեռքն է, տեր իմ, բայց հույս ունեմ, որ նրա սիրտը գրվածի մեջ չէ:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Մինչև այժմ այդ մասին երբեք քեզ հետ խոսք չի՞ բացել:

ԷԴՄՈՆԴ. Երբեք, տեր իմ, բայց շատ անգամ նա պնդել է իմ մոտ, որ երբ որդիները չափահաս են, հայրերն սկսում են զառամել, հայրը պետք է որդու խնամքի տակ լինի, իսկ որդին կառավարի նրա ստացվածքը:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Օ՜ սրիկա՜, սրիկա՜. հենց իր այդ գաղափարն է այս նամակի մեջ. դարձելի՞ սրիկա. հրեշավո՞ր, ատելի՞, գազանայի՞ն սրիկա. վատթա՞ր քան գազանային... (Մոռային) Գնա, այ տղա, կանչիր նրան. ես պետք է նրան ձերբակալեմ... դարձելի՞ սրիկա... ո՞րտեղ է նա:

ԷԴՄՈՆԴ. Լավ չգիտեմ, տեր իմ: Եթե բարեհաճեք զսպել առժամանակ ձեր դայրույթը իմ եղբորս դեմ, մինչև կարողանաք ավելի լավ ապացույց դուրս քաշել նրանից յուր մտքերի մասին, այդ կլինի ավելի հաստատուն ընթացք. այնինչ եթե բռնություն գործ դնեք նրա վրա, և սխալված լինեք նրա դիտումների մասին, այդ ձեր պատվի մեջ մի մեծ ական կլինեք, և դուք քարուքանդ կանեիք նրա հնազանդության նույնիսկ սիրտը: Ես համարձակվում եմ իմ կյանքս դրավ դնել, որ նա այս գրել է նրա համար միայն, որ փորձի, թե ի՞նչ աստիճան սեր ունեմ դեպի ձերդ հարգությունը, ոչ թե որևիցե մի շար նպատակով:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Կարծո՞ւմ ես:

ԷԴՄՈՆԴ. Եթե ձեր հարգությունը հարմար դատի, ես մի այնպիսի տեղ կըկանգնեցնեմ ձեզ, որ դուք ձեր ականջով լսեք մեր խոսակցությունն այդ մասին և բավարարություն ստանաք և այդ ոչ ավելի ուշ, քան այս գիշեր:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Նա չի կարող այսպիսի մի հրեշ լինել:

ԷԴՄՈՆԴ. Անպատճառ չի կարող լինել:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Դեպի իր հա՞յրը, որ նրան այնքան անհուն և քնքուշ սիրով սիրում է... Երկի՞նք և երկի՞ր... Էդմոնդ, գտիր նրան. մուտք տուր ինձ նրա գաղտնիքի մեջ. գործը կարգադրիր ըստ քո խոհեմության. ես պետք է մեկ կողմ դնեմ իմ հայրական գուլթը՝ հարկ եղած վճռականությունը ցույց տալու համար:

ԷԴՄՈՆԴ. Ես իսկույն կգնամ կփնտրեմ նրան, տեր իմ. գործը կկարգադրեմ՝ որչափ որ կարողանամ, և ձեզ տեղեկություն կտամ:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Արևի և լուսնի այս վերջին խավարումները ոչ մի լավ բան չեն գուշակում մեզ համար: Թեև բնական օրենքների գիտությունը կարող է այս կամ այն բացատրությունը տալ, այնուամենայնիվ բնությունն իրան մտրակված է զգում դրանց հաճախակի արդյունքներով. սերը պաղում է, բարեկամությունը՝ թուլանում, եղբայրները միմյանց դեմ են ելնում. քաղաքներում՝ ապստամբություններ, գյուղերում՝ պառակտումներ, պալատներում՝ դավաճանություն, հոր և որդու մեջ կապը խզվում է: Այս իմ սրիկա որդին գուշակված ազդեցության տակ է. ահա որդին հոր դեմ, թագավորը շեղվում է բնական հակումից, ահա

հայրը որդու դեմ: Մեր լավ օրերն անցան. մեքենայություններ, խարդախություն, մատնություն և ամեն տեսակի կործանիչ խառնակություններ հալածում են մեզ անդադար մինչև մեր գերեզմանը:— Գտի՛ր այդ թշվառականին, էդմոնդ, դու բան չես կորցնի, զգուշությամբ գործիր... Եվ այն ազնիվ և առաքինի ֆենտը աքսորված. նրա հանցանքը — ազնվություն... Զարմանալի՛ է, զարմանալի՛ է:

Դուրս 1, գնում:

ԷԴՄՈՆԴ. Այսպես է աշխարհի զարմանալի տխմարությունը, որ երբ մեր բախտը հիվանդ է (և այդ հաճախ՝ մեր սեփական ընթացքի զեղծումներից), մենք մեր դժբախտությունները սովոր ենք բարդել արևի, լուսնի, աստղերի վրա, որպես թե մենք ճակատագրի ուժով սրիկաներ ենք, տխմարներ ենք՝ երկնային հրամանով. թշվառականներ, գողեր, դավաճաններ՝ երկրագնդերի ազդեցությամբ. դինոլներ, ստախոսներ, շնացողներ՝ մի հարկադրված հնազանդությամբ դեպի մոլորականների ազդեցությունը, և բոլոր մեղքերը, որ գործում ենք, աստվածային մղմամբ ենք գործում: Մքանչելի պատրվակ բողբոջած մարդու. — բարդել իր նոխազային հակումներն աստղերի վզին: Իմ հայրը զուգավորվեց մորս հետ Վիշապի պոչի տակ, և իմ ծնունդը տեղի ունեցավ Մեծ-Արջի տակ. հետևանքն այն է, որ ես կոպիտ եմ և լկտի: Վահ, ես ինչ որ եմ, հենց այն կլինեի, եթե նույնիսկ երկնական մարի ամենակուսական աստղը շողշողած լիներ իմ ապօրինի հղություն վրա... էդգարը...

Մտնում է էդգարը:

Ծիշտ ի դեպ է գալիս՝ ինչպես հին կատակերգությունների վախճանը³: Իմ դերս կլինի մի թշվառ մեյամաղձություն՝ մի հառաչանքի հետ, որպես Բեդլամի Տոմը⁴:

Բաճառ ձայն

— Օհ, այս խավարումները գուշակում են այսպիսի պառակտումներ. ֆա, սոլ, լա, մի...

ԷԴՄԱՐ. Ի՞նչ յուշ, եղբայր էդմոնդ: Այդ ի՞նչ մտախոհության մեջ ես խորասուզվել:

ԷԴՄՈՆԴ. Եղբայր, ես մտածում եմ մի գուշակության վրա, որ անցած օրը կարդացի, թե ինչ պետք է լինի այս խավարումների հետևանքը:

ԷԴՄԱՐ. Մի՞թե զբաղվում ես այդ բանով:

ԷԴՄՈՆԴ. Հավատացնում եմ՝ նրա գրած արդյունքները դժբախտաբար իրականանում են. հրեշավոր կոփվներ զավակի և ծնողի մեջ. մահ, սով, հին բարեկամությունների խախտում, պառակտումներ պետության մեջ, սպառնալիքներ և անեծքներ թագավորի և ազնվականների դեմ, անտեղի կասկածներ, բարեկամների արտաքսում, զորքերի ցրվում, ամհանալուծություններ, չգիտեմ էլ ինչ...

ԷԴՄԱՐ. Ո՞րքան ժամանակ է, որ աստղագիտության աշակերտ ես դարձել⁵:

ԷԴՄՈՆԴ. Լավ է, լավ. ե՞րբ ես տեսել վերջին անգամ իմ հորը:

ԷԴԳԱՐ. Ե՛րբ, անցած գիշեր:

ԷԴՄՈՆԴ. Ի՞ր հետ խոսեցի՞ր:

ԷԴԳԱՐ. Այո՛, ամբողջ երկու ժամ:

ԷԴՄՈՆԴ. Սիրո՞ւմ բաժանվեցիք միմյանցից, ոչ մի դժգոհություն չնկատեցի՞ր նրա մեջ, խոսքից կամ դեմքից:

ԷԴԳԱՐ. Ամենևին:

ԷԴՄՈՆԴ. Լավ մտածիր, թե ի՞նչ բանով պետք է նրան վիրավորած լինես, և, աղաչում եմ, խույս տուր առժամանակ նրա ներկայությունից, մինչև որ նրա դժգոհության բորբոքն անցնի: Այս րոպեիս նա այնպես շայրացած է, որ մահդ անգամ չի կարող ամոքել նրան:

ԷԴԳԱՐ. Մի սրիկա պետք է ինձ զրպարտած լինի:

ԷԴՄՈՆԴ. Ես էլ այդ բանից եմ վախենում: Խնդրեմ, դու քեզ համբերությամբ հեռու պահիր, մինչև որ զայրույթի սաստկությունն ամոքվի. և, ինչպես ասացի, եկ ինձ հետ առանձնացիր իմ բնակարանի մեջ. ես քեզ մի տեղ կտանեմ, որ դու լսես մեր հոր խոսելը: Եկ, խնդրեմ, ահա իմ բանալին. — երբ ուզես դուրս գալ, զինված դուրս եկ:

ԷԴԳԱՐ. Զինվա՞ծ, եղբայր:

ԷԴՄՈՆԴ. Եղբայր, ես քեզ բարի խորհուրդ եմ տալիս, զինված շրջիր: Ես ազնիվ մարդ չեմ, եթե քո մասին շար դիտավորություններ չկան: Ես քեզ պատմեցի, ինչ որ լսել և տեսել եմ, բայց շատ մեղմ կերպով, շատ հեռու իրականության սոսկալի պատկերից: Աղաչում եմ, գնա:

ԷԴԳԱՐ. Շուտով լուր կտա՞ս ինձ:

ԷԴՄՈՆԴ. Ես այս գործի մեջ քեզ եմ ծառայում:

Էդգարը դուրս է գնում:

Մի բարեմիտ հայր, մի ազնիվ եղբայր,
Որի բնությունն այնքան հեռու է
Չարիք գործելուց, որ չի էլ կասկածում,
Որչա՞փ դուրսին են իմ հնարքները
Այսպիսի տխմար ազնվության հետ.
— Գիտեմ ինչ կանեմ, եթե ծրնունդով
Կալված չըստացա, հնարքով կըստանամ.
Ամեն մի միջոց լավ է ինձ համար,
Որ կըհասցնի ինձ իմ նպատակին:

Դուրս է գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Ալբանի դուքսի պալատը:

Մտնում են Գոնեբիլը և Օսվալդը:

ԳՈՆԵԲԻԼ. Ճի՞շտ է, որ հայրս զարկել է թիկնապահիս այն պատճառով, որ նա անպատվել է նրա խեղկատակին:

ՕՍՎԱԼԴ. Այո՛, տիկին:

ԳՈՆՆՐԻԼ. Գիշեր և ցերեկ ինձ անարգում է.
 Եվ ամեն մի ժամ նա բարկանում է
 Գործելով մի բիրտ, անվայել հանցանք,
 Որ մեզ բոլորիս վրդովեցնում է:
 Ո՛չ, ես չեմ կարող այլևս հանդուրժել:
 Իր ասպետները սաստիկ խռովահույզ
 Մարդիկ են դառնում. ինքն էլ շարունակ
 Ամեն մի շնչին պատճառի համար
 Պարսավում է մեզ: Երբ որսից տուն գա՝
 Իր հետ չեմ խոսի: Իսկ դուք ասացեք,
 Որ ես հիվանդ եմ. և շատ լավ կանեք,
 Որ չըծառայեք առաջվա նրման.
 Իսկ պատասխանը ես ինքս կտամ:

Որսի՝ փողեւ և երսից:

ՕՍՎԱԼԴ. Նա եկավ, տիկին, ձայնը լսում եմ:
 ԳՈՆՆՐԻԼ. Որչափ կարող եք՝ անհոգ ձևացեք:
 Բե դո՛ւ, և թե քո բոլոր ընկերները.
 Շատ լավ կըլինի, որ նա բարկանա.
 Եթե հավան չէ, քրոջըս մոտ թող գնա:
 Նա այս գործի մեջ ինձ համամիտ է,
 Եվ նա թույլ չի տա՝ իշխեն իր վրա:
 Զառամյալ ծերուկ, որ կամենում է
 Դեռևս վարել մի իշխանություն,
 Որ ինքն իր ձեռքով այլոց է հանձնել:
 — Ահ, կյանքըս վրկա, ծեր հիմարները
 Դառնում են կրկին դեպի մանկություն:
 Պետք է նըրանց հետ խստությամբ վարվել,
 Երբ փափկությունը օգուտ չի տալիս:
 Հիշիր ասածըս:

ՕՍՎԱԼԴ. Շատ լավ, տիրուհի:

ԳՈՆՆՐԻԼ. Ասպետներին էլ պաղ զեմք ցույց տվեք.
 Ինչ որ կըլինի, թող լինի, հոգ չէ.
 Ընկերներիդ էլ նույնը պատվիրիր:
 Ես կամենում եմ մի առիթ փնտրել,
 Եվ պետք է գտնեմ, որ լեզուս բանամ:
 Քրոջըս իսկույն նամակ կըգրեմ,
 Որ նա էլ վարվի ճիշտ ինչպես որ ես.
 — Ծաշ պատրաստեցեք:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Մի դահլիճ նույն պալատում:

Մտնում է Քենտր ծպտյալ:

ՔենՏ. Թե կարողանամ ձայնըս էլ փոխել
 Եվ օտար մարդու շեշտը ձեռքսնել,
 Գուցե իմ բարի մտադրությունը
 Կարենա հասնել այն հաջողության,
 Որի պատճառով դեմքըս ծպտել եմ:
 — Արդ, աքսորված Քենտ, եթե կարող ես
 Մառայել նրան, որ քեզ պատժել է
 (Ախ, երանի՜ թե այդ քեզ հաջողվեր),
 Հայնժամ քո տերը, որին սիրում ես,
 Կարող է տեսնել գործ դրված շանքըդ:

Որսի փողեր: Մտնում են Լիբր, ասպետներ և սպասավորներ:

Լիբր. Մի բոլակ շուշացնեք ճաշըս. գնացեք և շուտ պատրաստեցեք:

Մի սպասավոր դուրս է գնում:

— Ի՞նչ է, ո՞վ ես դու:

ՔենՏ. Մի մարդ, տեր իմ:

Լիբր. Արհեստդ ի՞նչ է. ի՞նչ ես ուզում մեզնից:

ՔենՏ. Արհեստս այս է — չլինել պակաս, քան ինչ որ երևում եմ, ծառայել
 հավատարմությամբ նրան, ով որ ինձ վստահանա, սիրել նրան, ով
 որ ազնիվ է: Ընկերություն անել նրա հետ, ով որ շատ գիտե, քիչ
 կխօսի. վախենալ դատաստանից, մաքառել, երբ ուրիշ ճար չկա, և
 ձուկ շուտել⁶:

Լիբր. Ո՞վ ես դու:

ՔենՏ. Մի շատ ազնվասիրտ մարդ, և այնչափ աղքատ, որչափ թագավորը:

Լիբր. Եթե դու նույնչափ աղքատ ես՝ ինչպես հպատակ, որչափ նա՝ ինչպես
 թագավոր, իրա՞վ որ շատ աղքատ ես: Ի՞նչ ես ուզում:

ՔենՏ. Մառայություն:

Լիբր. Ո՞ւմ կուղեիր ծառայել:

ՔենՏ. Քեզ:

Լիբր. Մի՞թե ճանաչում ես ինձ, ա՛յ մարդ:

ՔենՏ. Ո՛չ, պարոն. բայց քո դեմքի մեջ դու մի բան ունես, որ սիրտս ուզում է
 քեզ իրեն տեր անվանել:

Լիբր. Ի՞նչ է այդ:

ՔենՏ. Իշխանություն:

Լիբր. Ի՞նչ ծառայությունների կարող ես անել:

ՔենՏ. Ես կարող եմ լավ գաղտնիք պահել, ձի հեծնել, վազել, աղավաղել մի

հետաքրքիր պատմություն, կատարել մի պարզ պլանվեր համարձակ կերպով: Ամեն ինչ, որ հասարակ մարդիկ կարող են անել, ես էլ կարող եմ. և ամենալավ բանն իմ մեջ՝ փութաջանությունս է:

ԼԻՐ. Քանի՞ տարեկան ես:

ՔԵՆՏ. Ոչ այնչափ երիտասարդ, պարոն, որ մի կնոջ երգելու համար՝ սիրահարվեմ նրան. ոչ էլ այնչափ ծեր, որ խենթանամ նրա վրա որևիցե բանի համար: Մեջքիս վրա ունեմ քառասունութ տարի:

ԼԻՐ. Հետևի՞ր ինձ, դու ինձ պետք է ծառայես: Եթե ճաշից հետո այսքան լավ երևաս ինձ, ես քեզանից չեմ բաժանվի: Ճաշ, է՛յ, ճաշ: Ո՞ւր է իմ անպիտանը, իմ խեղկատակը:— Գնա, իմ խեղկատակիս կանչի՞ր այստեղ:

Մի սպասավոր դուրս է գնում:

Մտնում է Օսվալդը:

Հեյ, հե՛յ, ա՛յ մարդ, աղջիկս ո՞րտեղ է:

ՕՍՎԱԼԴ. Ներեցեք ինձ...

Դուրս է գնում:

ԼԻՐ. Ի՞նչ է ասում այդ մարդը.— ետ կանչեցեք այդ հիմարագլխին:— (Մի ասպետ դուրս է գնում): Ո՞ւր է իմ ծաղրածուս. հո՛ւ:— Կարծես ամբողջ աշխարհը քուն է մտել:

Ասպետը վերադառնում է:

— Ի՞նչ է, ո՞ւր է այդ շունը:

ԱՍՊԵՏ. Տեր իմ, նա ասում է, որ ձեր դուստրը առողջ չէ:

ԼԻՐ. Ինչո՞ւ այդ թշվառականը ետ չդարձավ, երբ որ ես նրան կանչեցի:

ԱՍՊԵՏ. Տեր իմ, նա ինձ ուղղակի պատասխանեց, որ չի ուզում գալ:

ԼԻՐ. Զի ուզո՞ւմ:

ԱՍՊԵՏ. Տեր իմ, չգիտեմ՝ ինչ կա. բայց ինձ այնպես է երևում, որ ձերդ մեծությունը այժմ չի հյուրասիրված այն սիրալիր կարգ ու կանոնով, ինչ որ առաջ: Թե՛ ընդհանուր ծառայողները, թե՛ դուքսը և թե՛ ձեր դուստրը՝ շատ են պակասեցրել իրենց քաղաքավարությունը:

ԼԻՐ. Հա՛, կարծո՞ւմ ես:

ԱՍՊԵՏ. Տեր իմ, աղերսում եմ ձեզ, որ ներեք ինձ, եթե սխալվում եմ: Սակայն իմ անձնավիրությունը չի կարող լուռ մնալ, երբ որ խորհում եմ, որ ձերդ մեծությունը արհամարհված է:

ԼԻՐ. Դու ինձ հիշեցնում ես մի բան, որ ես ինքս էլ դիտել եմ: Այս վերջերս նկատել եմ մի տեսակ անուշադրություն. բայց ավելի վերագրել եմ այդ իմ սեփական նախանձահույզ դժվարահավանության, քան թե մի որոշ դիտավորության և չար մտքի: Պետք է ավելի ուշադրությամբ զննեմ... Բայց ո՞ւր է իմ խեղկատակը. երկու օր է, որ նրան չեմ տեսել:

ԱՍՊԵՏ. Տեր իմ, այն օրվանից, որ մեր կրտսեր տիրուհին զնաց Ֆրանսիա, խեղկատակը շատ հալումաշ է լինում:

ԼԻՐ. Մի՛ խոսիր այդ մասին: Ես ինքս էլ եմ նկատել:— Գնա և ասա աղջկանս, որ ուզում եմ խոսել նրա հետ:

Մի սպասավոր դուրս է գնում:

— Դու էլ գնա և իմ խեղկատակիս աշա, որ դա այստեղ:

Մի այլ սպասավոր դուրս է գնում:

Գալիս է Օսվալդը:

Հա՛, դո՛ւ, պարո՛ն, դո՛ւ, պարոն: Եկ այստեղ տեսնեմ: Ես ո՛վ եմ, ա՛յ մարդ:

ՕՍՎԱԼԴ. Իմ տիրուհու հայրը:

ԼԻՐ. Իմ տիրուհու հայրը... Հա՛, տիրոջ ստրուկ, շան ծնունդ, դու քծնող, սրիկա:

ՕՍՎԱԼԴ. Ես ձեռք ասածներից ոչ մեկը չեմ, տեր իմ, խնդրեմ ինձ ներք:

ԼԻՐ. Համարձակվո՛ւմ ես ականարկներ փոխանակել ինձ հետ, անզգա՛մ:

Ջառկելով նրան:

ՕՍՎԱԼԴ. Ես չե՛մ թույլ տա, որ ինձ զարկեք, պարո՛ն:

ՔԵՆՏ. (Մի ափացիով նրան գետին գլորելով)

Ոչ էլ գետին գլորել, դո՛ւ, կեղտոտ ֆուտբոլ խաղացող:

ԼԻՐ. Շնորհակալ եմ քեզնից, ա՛յ մարդ: Դու ինձ ծառայեցիր, և ես քեզ պետք է սիրեմ:

ՔԵՆՏ. Հայդե՛, պարոն, վե՛ր կաց, կորի՛ր. ես քեզ կսովորեցնեմ մարդու պատիվը հասկանալ: Դո՛ւրս, դո՛ւրս: Եթե ուզում ես մեկ անգամ էլ հաստափոր հասակդ չափեմ, մնա: Եթե ոչ, դո՛ւրս կորիր, դո՛ւրս: Գլխիդ մեջ խելք կա՛, թե ոչ. շուտ:

Օսվալդը դուրս է գնում:

ԼԻՐ. Լա՛վ, իմ բարի ծառաս, շնորհակալ եմ քեզնից. ահա ծառայությունդ մի կանխավճար...

Քենտին փող տալով:

Մտնում է խեղկատակը:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Թող ես էլ վարձատրեմ դրան: Ահա քեզ իմ խենթի գլխարկը:

ԼԻՐ. Որտե՞ղ ես, իմ սիրուն շարաճճի, ինչպե՞ս ես:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Այ մարդ, լավ կանես՝ իմ գլխարկը դնես:

ՔԵՆՏ. Ինչո՞ւ, խենթով:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Նրա համար, որ պաշտպան ես դուրս եկել մի շնորհագուրկ մարդու: Եթե դու չես կարող ժպտալ դեպի այն կողմ, որտեղից քամին փչում է, դու շուտով հարբուխ կստանաս: Ահա՛, առ իմ գլխանոցը: Վա՛հ, այս մարդն իր աղջիկներից երկուսին արտաքսել է, և երրորդին՝ ականա իր օրհնությունն է տվել: Եթե դու ուզում ես հետևել

սրան, անսպասճառ պետք է իմ կարմրակատարս դնես գլխիդ:—
Ի՞նչպես ես, քեռի: Երանի թե երկու կարմրակատար ունենայի և եր-
կու դուատոր:

ԼԻՐ. Ինչո՞ւ, այ տղա:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Որովհետև, եթե ես նրանց տայի իմ բոլոր ստացվածքը, գոնե
կարմրակատարներս ինձ համար կսլահեի: Ահա քեզ իմս, մյուսն էլ
աղջիկներիցդ մոտրա:

ԼԻՐ. Զգո՛ւյշ, այ տղա, մտրակը...

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ճշմարտությունը մի շուն է, որ պետք է շնանոցում մնա. նրան
մտրակելով սենյակից դուրս կանեն. այնինչ տիկին բարակը կարող
է շնթոկել կրակի կողքին և վատ հոտ հանել:

ԼԻՐ. Ի՞նչ դառն լեղի ինձ համար:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Եկ, քեզ մի ճառ սովորեցնեմ:

ԼԻՐ. Սովորեցրո՛ւ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Լավ ականջ դիր, քեռի:

Քի՛շ ցույց տուր, շատ ունեցի՛ր,
Քի՛շ խոսիր, շատ իմացի՛ր.
Ինչ որ ունես, փոխ մի՛ տա,
Շատ լսիր, քիչ հավատա:
Շատ ձի նստիր, քիչ քայլիր.
Շատ շահիր, քիչ շռայլիր.
Թող տուր գինիդ, հոմանիդ.
Մընա տանըդ, քո բանիդ:
Եվ կշահես դրանից
Երկու տասը՝ քսանից:

ՔԵՆՏ. Այդ ոչինչ է, խեղկատակ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ուրեմն նման է անվարձ փաստաբանի խոսքին. դու ինձ ոչինչ չես
տվել դրա համար:— Ոչնչից կարո՞ղ ես մի բան շինել, քեռի:

ԼԻՐ. Անշուշտ ոչ, տղա, ոչնչից միայն ոչինչ կարող է շինվել:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. (Քենտին)

Խնդրեմ, ասա սրան, թե իր կալվածների հառույթն էլ հենց այդքան
է: Նա խեղկատակի խոսքին չի ուզում հավատալ:

ԼԻՐ. Դու դառն խեղկատակ ես:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Իսկ դու, բարեկամ, գիտե՞ս տարբերությունը դառն և ինչ որ
քաղցր խեղկատակների միջև:

ԼԻՐ. Ոչ, սիրելիս, սովորեցրո՛ւ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ով որ խորհուրդ տվեց քեզ՝

Կալվածներըդ պարգևես,
Բեր և ինձ մոտ կանգնեցրու,
Կամ Նրա տեղ կանգնիր դու.
Եվ կտեսնես դու իսկույն
Դա՛ռն ու քաղցր ծաղրածո՛ւն:
Ահա մեկը այստեղ է՝

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—20

Իսկ այն մյուսն այնտեղ է:

ԼԻՐ. Ինձ է՞լ ծաղրածու ես կանչում, այ տղա:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ի՞նչ անեմ, բոլոր ուրիշ տիտղոսներդ բաժանեցիր ուրիշներին, իսկ այդ մեկը քո բնածինն է:

ՔԵՆՏ. Տեր իմ, բոլորովին խենթություն չէ այս:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ո՛չ, ես իմ հոգիս. լորդերը և մեծամեծները չեն ուզում խենթությունը ինձ թողնել: Եթե ես դրա մենաշնորհն ունենայի, նրանք էլ մի մաս կպահանջեին. դեռ տիկիներն էլ կան, որոնք չեն թույլ տա, որ խենթության ամբողջ մենաշնորհը ինձ վերապահեմ. նրանք էլ մի բան պետք է խլեն:— Մի ձու տուր ինձ, քեռի, և ես քեզ կտամ երկու թագ:

ԼԻՐ. Ի՞նչ երկու թագեր են դրանք:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ի՞նչ. երբ որ ձուն միջից երկու անեմ և միջուկն ուտեմ, կմնան ձվի կեղևի երկու թագերը: Երբ որ դու թագդ միջից երկու արեցիր, և երկու մասերն էլ բաշխեցիր, դու քո էշդ շալակեցիր ցեխի մեջ: Շատ քիչ խելք մնաց ճաղատ թագիդ մեջ, երբ քո ոսկի թագդ ուրիշներին տվիր: Եթե ես ինձ նման եմ խոսում, թող ով որ ճիշտ համարի, նա մտրակվի:

Երգելով

«Խենթերի համար այս տարին չար է,
Երբ ամեն խելոք այժմ հիմար է,
Ջրգիտեն խելք ինչպես գործածել,
Նրբանք խենթերի կապիկն են դարձել»:

ԼԻՐ. Երբվանի՞ց է, որ այսպես առատ ես երգերով, ա՛յ տղա:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Այն օրվանից, քեռի, որ դու աղջիկներիդ քեզ մայր շինեցիր: Որովհետև այն օրվանից, որ դու գավազանդ տվիր նրանց ձեռքը, և քո վարտիքդ ցած քաշեցիր,

Երգելով

«Նրբանք լացին ցնծությունից,
Ես երգեցի տրամությունից,
Երբ ու տեսա, ու մի արքա
Աչքախրվուկ պետք է խաղա
Եվ խենթերի
Կարգն անցընի»:

Խնդրում եմ, քեռի, մի ուսուցիչ պահիր, որ քո խեղկատակին սուտ խոսել սովորեցնի: Ես շատ փափագ ունեմ ստախոսություն սովորելու:

ԼԻՐ. Եթե սուտ խոսես, ա՛յ տղա, մտրակ կուտես:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ես զարմանում եմ, որ դու և աղջիկներդ ազգական եք: Նրանք ուզում են ինձ ծեծել, որովհետև ճշմարիտ եմ խոսում, իսկ դու ուզում ես ինձ ծեծել, երբ որ սուտ եմ խոսում: Երբեմն էլ ինձ ծեծում

են լուռ մնալուս համար: Ինչ որ լինեի, հոգ չէ, բայց խեղճատակ չլինեի: Այսուհանդերձ ես չէի ուզի քո տեղ լինել, քեռի: Դու քո խելքդ միջից կտրեցիր և մեջտեղը ոչինչ չթողիր: Ահա կտրվածներից մեկը գալիս է:

Մտնում է Գոնեբիլը:

ԼԻՐ. Ի՞նչպես ես, աղջիկս. ինչո՞ւ ես կապել այդ ճակատանոցը: Ինձ այնպես է թվում, որ այս վերջերս շատ թխպած ես:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Քո բանդ այն ժամանակ լավ էր, երբ կարիք չունեիր հոգս անելու նրա դեմքի թխպելու մասին: Այժմ դու մի զրո ես առանց թվանշանի: Ես քեզնից լավ եմ. ես գոնե մի խեղճատակ եմ, լիակ դու՝ ոչինչ: (Գոնեբիլին) Այո՛, արևս վկա, պետք է լեզուս զսպեմ: Դեմքդ այդպես է հրամայում ինձ, թեև ոչինչ չես ասում:

Հը՛մ, հը՛մ...

Ով որ փշրանք չըպահի,

Կամ չոր հացից ձանձրանա,

Կըգա մի օր, երբ քաղցած

Նըրանց կարոտ կըմնա:

Լիբին ցույց տալով

Ահա մի փուք սիսեռի փոճոկ:

ԳՈՆԵԲԻԼ. Ոչ միայն, տեր իմ, ձեր այս լիրբ խենթը,

Այլ ամբարտավան ձեր շըքախմբից

Ցուրաքանչյուր ոք՝ ամեն մի բոպե

Տրտունջ է անում և կռիվ է սարքում,

Եվ անտանելի բիրտ խռովություններ:

Տեր, կարծում էի, որ երբ ձեզ հայտնեմ,—

Դուք այդ բաներին իսկույն ճար կանեք.

Բայց այն բոլորից, ինչ որ վերջերս

Ինքներդ խոսել և կամ արել եք,

Շատ վախենում եմ, որ դուք ինքներդ եք

Ձեր թուլտվության նըրանց պաշտպանում

Եվ քաջալերում: Եթե այդ ճիշտ է,

Ձեր այդ հանցանքը զերծ չէ պարսավից,

Եվ ոչ էլ ճարը շատ կհապաղի:

Այն միջոցները (որոնց դիտումն է

Առողջ պետություն խաղաղությունը),

Գուցե ձեր աչքին նախատինք թվան,

Եվ այլ դեպքի մեջ ամոթ կըլնեին,

Բայց այժմ հարկը դըրանց կանվանի

Նախազգուշություն:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Տեսնո՞ւմ ես, քեռի՛,

Ծիտն այնչափ երկար պահեց կկվին,

Որ նըրա ձագերը գլուխը կծեցին:

Այսպես ճրաղը հանգավ և մենք մնացինք մոլթի մեջ:

ԼԻՐ. Մեր աղջիկն ես դու:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

Բավական է, տե՛ր,

Ես ցանկանում եմ, որ դուք գործ դնեք

Ձեր այն լրջամիտ իմաստութիւնը,

Որով, գիտեմ ես, դուք օժտված եք.

Եվ ձեռք վերցընեք այդ վարմունքներից,

Որոնք վերջերս ձեզ փոփոխել են

Ձեր ճիշտ եղածից:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ավանակն էլ կարող է իմանալ, թե երբեմն լինում է, որ կառքն է ձիուն քաշում:— Ծի՛վ, ճը՛կ: Քեզ սիրում եմ:

ԼԻՐ. Կա՛ այստեղ մի ոք, որ ինձ ճանաչի,

Ոչ, սա Լիրը չէ: Ոչ. մի՞թե Լիրը

Այսպես է քայլում, այսպես է խոսում:

Ո՛ւր են աչքերը:

Կամ նրա խելքը տըկարանում է

Եվ կամ թմրել է դատողութիւնը.

— Հա, արթո՞ւն է նա: Ոչ, անհրնար է...

Ո՛վ կարող է ինձ ասել, թե ով եմ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Լիրի ստվերը:

ԼԻՐ. Ուզում եմ իմանալ, որովհետեւ իմ վեհապետութեան նշանները, իմ արքայանութիւնը և դատողութիւնը կարող էին պատրել ինձ, և կարծել տալ, որ աղջիկներ ունեմ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Որոնք կամենում են ձեզ դարձնել մի հնազանդ հայր:

ԼԻՐ. Ձեր անունն ի՞նչ է, գեղեցի՛կ տիկին:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Ձեր այս զարմացքն էլ, տե՛ր իմ, նրման է

Ձեր մյուս նորահնար անհեթեթութեանց:

Աղաչում եմ ձեզ, որ լավ հասկանաք

Իմ ասածներըս: Դուք ծեր լինելով

Եվ պատկանելի՛ նաև խելացի

Պետք է լինեիք: Այստեղ դուք ունեք

Հարյուր թիկնապահ, որոնք բոլորը

Այնչափ խռովահույզ, լիրք և հանդուգն են,

Որ դարձրել են մեր արքունիքը

Իրենց բարքերի ապականութեամբ

Մի անկարգ պանդոկ: Որկրամոլութիւն

Եվ լկտութիւնը դարձնում են նրան

Ավելի նրման մի պիղծ գինետան,

Եվ բողանոցի, քան թե հարգելի

Մի արքունիքի: Մոլութիւնն անգամ

Մի անմիջական դարման է խնդրում:

Լսեցեք ուրեմն իմ աղաչանքըս:

Քանզի նա, որ այժմ ձեզնից խնդրում է,

Եթե չընդունեք, բռնութեամբ կառնի:

Մի քիչ պակսեցրեք ձեր շրջախումբը,

Եւ մնացածները, որոնց կը պահեք,
Այնպիսի մարդիկ պիտ լինեն նրանք,
Որ պատիվ բերեն ձեր ժերությանը
Իվ կարողանան ճանաչել թե՛ ձեր,
Թե՛ իրենց հարգը:

ԼԻՐ.

Դըժո՛խք և դեհ՛ր:

Թամբեցեք ձիերս, կանչեցեք խումբըս:
— Այլասերված բիճ: Ես քեզ այլևրս
Նեղություն չեմ տա: Ինձ դեռ մընում է
Մի ուրիշ դուստր էլ:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Դուք ծեծ եք տալիս իմ ծառաներիս,
Եւ ձեր սինլըքոր, անկարգ խուժանը
Ծառայեցնում է այնպիսի մարդկանց,
Որոնք իրենցից ավելի բարձր են:

Մտնում է Ալբանին:

ԼԻՐ. Վա՛յ դա այն մարդուն, որ ուշ է գղջում:

Ալբանին

Այդ դո՛ւք եք, պարոն: Ա՛յդ է ձեր կամքը.
Խուսեցե՛ք, պարոն: — Ձիերս պատրա՛ստ են:
Ապերախտությո՛ւն. ժայռասի՛րտ դու դե,
Ավելի ահեկի, քան ծովի հրեշը,
Երբ որ մտնում ես մի զավակի մեջ:

ԱԼԲԱՆԻ. Խնդրում եմ, պարոն, համբերող եղեք:

ԼԻՐ. Ո՛վ զազրեկի ցին, դու սուտ ես խոսում:

Իմ ծառաներըս ընտիր մարդիկ են,
Ամենից ազնիվ հատկություններով,
Որոնք քաջ գիտեն պարտք ու պատշաճի
Բոլոր հարկերը, որոնք պահում են
Ամենազգույշ ինքնահարգությամբ
Իրենց անունի անբիծ պատիվը:
Ոհ, չնչի՛ն հանցանք: Ի՞նչպես այդչափ դարձ
Երևացիր դու Կորդելիայի մեջ,
Որ գելոցի պես՝ իմ բնության կազմը
Դու զալարեցիր, տեղից խախտեցիր.
Որ դուրս քաշեցիր իմ սրտիս միջից
Իր բոլոր սերը, և մաղձ լցրեցիր:

Ջառկելով գլխին

Ոհ, Լի՛ր, Լի՛ր, Լի՛ր, զարկ դու այս դռան:
Որ ներս ընդունեց քո խենթությունդ,
Եւ դուրս վռնդեց թանկագին խելքդ:

— Գնա՛նք, գնա՛նք, ընկերներ:

ԱԼԲԱՆԻ.

Տե՛ր, ես անմեղ եմ:

Չըգիտեմ ինչն է ձեզ այդպե՛ս հուզել:

ԼԻՐ. Կարելի է, տեր... Լսի՛ր, բնություն, Լսի՛ր,

Սիրելի դիցուհի, Լսիր աղերսիս.

Թե միտք ունեիր այս արարածին

Բեղմնավոր դարձնել՝ փոխիր քո կամքըդ,

Եվ ամլություն բեր նրա արգանդին:

Չորացրո՛ւ նրա ծընընդարանը:

Եվ թող չըծնվի նրա զարշ մարմնից

Ոչ մի երեխա, որ նրան պատվի:

Թե պետք է հղանա՝ նրա ծընունդը

Մաղձից ստեղծիր, որպեսդի ապրի

Եվ պիղծ, հրեշային մի տանջանք դառնա

Եվ նրան տանջի: Կնճիռներ դրոշմի

Իր մոր մատղահաս ճակատի վրա...

Հոսուն արցունքով ջրալցքներ բանա

Թշերի վրա. նրա մայրական

Բոլոր երախտիքն ու երկունքները

Ծաղր ու ծանակի առարկա շինի,

Որպեսզի զգա, թե որչափ սուր է

Օձի ժանիքից՝ մի երախտամոռ

Ջավակ ունենալ:— Գնա՛նք, հեռանա՛նք:

Դուրս է գնում:

ԱԼԲԱՆԻ. Ո՛վ դուք աստվածներ, որոնց պաշտում ենք,

Ի՞նչ է պատճառը այս բոլոր բանի:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Մի՛ տանջիր դու քեզ պատճառի համար:

Թող նրա մաղձին այն ասպարեզը,

Որ զառանցանքը տալիս է նրան:

Լիրը կրկին ներս է գալիս:

ԼԻՐ. Ի՞նչ, հիսուն հոգի իմ ասպետներից,

Միակ հարվածով, տասնուհինգ օրո՛ւմ:

ԱԼԲԱՆԻ. Տե՛ր, ի՞նչ է պատահել:

ԼԻՐ.

Կասեմ քեզ:

Գոճերիկն

Մա՛հ և կյա՛նք:

Ես ամաչում եմ, որ դու կարող ես

Ցնցել այս կերպով իմ այրությունըս.

Այս տաք արցունքներս, որ դուրս են ցայտում

Կամբիս հակառակ, քե՛զ լինեն բաժին:

Խորշակ, մառախուղ հարվածե՛ն թող քեզ:
 Թող հոր անեծքի անբույժ խոցերը
 Պատանեն ամեն զգայարանքը:
 — Ոհ, հե՛գ ծեր աչքեր. թե այս պատճառով
 Արտասվեք կրկին՝ ես ձեզ կըփորեմ
 Եվ վայր կըձգեմ այն ջրերի հետ,
 Որ դուք թափում եք, որ տիղմը թրջեք:
 — Հա՛, մի՞թե բանը այդտեղ է հասել:
 — Թող այդպես լինի:—
 — Բայց ես դեռ ունեմ ուրիշ դուստր էլ,
 Որ, վատահեմ ես, բարի է և գթած.
 Նրբ որ նա լսի քո այս արարքը՝
 Իր եղունգներով նա կհոշոտի
 Գայլային դեմքդ, և դու կըտեսնես,
 Որ ես կըստանամ կրկին այն դիրքը,
 Որ քո կարծիքով ժխտել եմ ընդմիշտ:
 Կըտեսնես, վատահեմ կաց:

Լիրը, Քենտը և ճեռերդները դուրս են գնում:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

Տեսա՞ք այդ, տեր իմ:

ԱԼԹԱՆԻ. Որչափ էլ ես ձեզ ջերմ սրտով սիրեմ,

Գոների՛լ, չեմ կարող աշառու լինել...

ԳՈՆԵՐԻԼ. Խնդրեմ՝ հանգիստ կաց:— Հե՛յ, Օսվալդ, ո՞ւր ես:

Խեղկատակին

Դու էլ, ա՛յ պարոն, ոչ խենթ, այլ խարդախ,

Հետևիր քո տիրոջ:

ԽԵՂԱՍԱԿ. Քեռի Լի՛ր, քեռի Լի՛ր, մի քիչ սպասիր և խենթին էլ հետդ տար:

Թափարդ ընկած մի աղվես,

Եվ մի աղջիկ սըրա պես

Շուտ կեղնեին կախաղան,

Թե այս խատուտ գլխարկով

Ես գընեի մի պարան:

Խենթն էլ գնաց տիրոջ քով:

Դուրս է գնում:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Այս մարդն ինձ տըվեց մի լավ գաղափար...

— Ի՛նչ. հարյուր ասպե՛տ: Խոհեմությո՞ւն է.

Եվ վըտանգ չըկա՞ թույլ տալ, որ պահի

Հարյուր թիկնապահ, սպառազինված:

Այո՛, որպեսզի ամեն երագի,

Ամեն մի ցնորքի, քրմահաճույքի,

Չնչին տրտունջի, գանգատի համար

Խելքին փշածը նըրանց ուժերով
Գործադրության տա. և մեր կյանքն անգամ
Նըրա հաճութից կախում ունենա:
— Օսվա՛լդ, ինձ նայիր:

ԱԼԲԱՆԻ.

Եվ սակայն իզուր

Չափազանցում ես գուցե երկյուղըդ:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Լավագույն է այդ, քան վստահություն,
Թող առաջն առնեմ այն վտանգների,
Որոնցից վախ կա, ոչ թե վախենամ,
Որ վտանգները իմ առաջն առնեն:
Ես նըրա սիրտը լավ եմ ճանաչում.
Ինչ որ բարբառեց, գրեցի քոջըս.
Թե քույրս ուզի ընդունել նըրան
Եվ նըրա հարյուր թիկնապահներին,
Երբ ցույց եմ տվել բոլոր վնասները...
— Ի՞նչ եղավ, Օսվալդ:

Մտնում է Օսվալդը:

Արդյոք գըրեցի՞ր,

Քոջըս նամակը:

ԹՍՎԱԼԴ.

Այո, տիրուհի:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Առ քեզ հետ մարդիկ և շո՛ւտ ձի նստիր,
Պատմիր մանրամասն իմ երկյուղները.
Եվ քո կողմից էլ ապացույցներ տուր,
Որոնք ավելի համոզիչ լինեն:
Շուտ գընա, շուտ եկ:

Օսվալդը դուրս է գնում:

Ոչ, ոչ, իմ լո՛րդս:

Ոչ, ձեր կաթնահամ այդ հեզությունը
Եվ ձեր ընթացքը ես չեմ պարսավում,
Բայց, ներեցեք ինձ, ավելի տեղիք կա
Ձեզ կշտամբելու իբրև անխոհեմ,
Քան թե գովելու ձեր մեղմությունը:

ԱԼԲԱՆԻ. Թե ձեր աչքերը որչափ սրատես են՝
Չեմ կարող ասել: Հաճախ ձգտելով
Դեպ լավագույնը՝ կորցնում ենք լավը:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Ի՞նչ, ուրեմն...

ԱԼԲԱՆԻ. Լավ, լավ, գործը ցույց կտա:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՄԻ ԲԱԿ ԱՆԲԱՆԻ ԿԱՐՈՅԻ ՄԵՋ:

ՄՈՆՈՒՄ ԵՆ ԼԻՐԸ, ՔԵՆՈՐ Ե խեղկատակը:

ԼԻՐ. Դու առաջ անցիր և այս նամակը տար Գլոստեր⁷: Քո իմացաձեռնիցդ ոչինչ մի հայտնիր իմ աղջկան, բացի միայն նրանից, ինչ որ պետք է պատասխանես նրա հարցումներին իմ նամակի վերաբերմամբ: Եթե շատ շտապ չերթաս, ես քեզանից առաջ այնտեղ կլինեմ:

ՔԵՆՏ. Տեր իմ, ես քուն չեմ մտնի, մինչև ձեր նամակը չհանձնեմ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Եթե մարդուս ուղեղը կրունկների մեջ լիներ, ձայն չէ՞ր ունենա:

ԼԻՐ. Այո՛, տղաս:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ուրեմն, խնդրեմ, դու ուրախ կաց. քո խելքդ երբևր հողաթափի պետք չի ունենա:

ԼԻՐ. Այո՛, տղաս:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Կտեսնես, որ մյուս աղջիկդ էլ քեզ հետ քաղցրությամբ կվարվի, որովհետև, թեև նա այնքան նման է սրան, որչափ մի վայրի խնձոր մի ընտանի խնձորի, այսուհանդերձ, ես կարող եմ ասել, ինչ որ կարող եմ ասել:

ԼԻՐ. Լավ. ի՞նչ կարող ես ասել, տղա՛ս:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Նրա համն էլ այնքան նման կլինի սրա համին, որչափ մի վայրենի խնձոր մի վայրենի խնձորին: Կարո՞ղ ես ասել, թե ինչո՞ւ մարդուս քիթը իր դեմքի մեջտեղն է դրված:

ԼԻՐ. Ոչ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Նրա համար, որ աչքերից մեկը քթի այս կողմը լինի, մյուսը՝ այն կողմը. որպեսզի, եթե մարդ չկարողանա մի բանի հոտն առնել, գոնե կարողանա տեսնել:

ԼԻՐ. Ես ներա դեմ անիրավություն գործեցի...

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Կարո՞ղ ես ասել, թե ոստրեն ի՞նչպես է շինում իր խեցին:

ԼԻՐ. Ոչ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ես էլ չեմ կարող, բայց կարող եմ ասել, թե ինչու խիունքը տնակ ունի:

ԼԻՐ. Ինչո՞ւ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Նրա համար, որ գլուխը դնի նրա մեջ, և ոչ թե նրա համար, որ տա յուր աղջիկներին, և իր եղջյուրները անպատասպար թողնի:

ԼԻՐ. Ես պետք է մոռանամ իմ բնությունը: Այսքան գորովալից մի հա՞յր:— Զիերս պատրա՞ստ եմ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Քո ավանակներդ գնացել են ձիերդ բերեն:— Այն պատճառը, թե ինչու յոթ աստղերը յոթից ավելի չեն, մի սքանչելի պատճառ է:

ԼԻՐ. Որովհետև ութը հատ չե՞ն:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ճիշտ, դու մի լավ խեղկատակ կարող ես լինել:

ԼԻՐ.

(Մտախոհ)

Բռնի հտ առնել... օհ, հրեշալի՜ն ապերախտություն:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Եթե դու իմ խեղկատակը լինեիր, ես քեզ ծեծել կտայի, որ ժամանակից առաջ ես ծերացել:

ԼԻՐ. Ինչո՞ւ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Դու ծերացած չպետք է լինեիր, խելքի հասնելուց առաջ:

ԼԻՐ. Ո՛հ, գթած երկինք, մի թույլ տա դու ինձ խելագար դառնալ: Համբերություն տուր: Չեմ ուզում խենթանալ:

Մտնում է մի ազնվական:

Զիերս պատրաստ են:

ԱԶՆՎԱԿԱՆ. Պատրաստ են, տեր իմ:

ԼԻՐ. Եկ, տղաս, գընանք:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Այն օւրիորդը, որ հիմա ծաղրում է իմ ծերության,

Այլևս կույս չի մնա, երբ օրը գա փորձության:

Դուրս են գնում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Մի բակ Գլուստերի դուքսի ամրոցում:

Մտնում են էդմոնդը և Կուրանը հանդիպելով միմյանց:

ԷԴՄՈՆԴ. Ողջույն քեզ, Կուրան:

ԿՈՒՐԱՆ. Եվ ձեզ, պարոն: Ես ձեր հոր մոտ էի, և նրան տեղեկություն տվի, որ Կորնվալի դուքսը և Ռեգանը, նրա դքսուհին, այս գիշեր նրա մոտ կլինեն:

ԷԴՄՈՆԴ. Այդ ի՞նչ բան է:

ԿՈՒՐԱՆ. Ճիշտ որ չգիտեմ: Դուք լսած կլինեք տարածված լուրերը. ուզում եմ ասել այն լուրերը, որ դեռ փսփսալով են ասում միմյանց ականջի:

ԷԴՄՈՆԴ. Ոչինչ չեմ լսած: Ասա խնդրեմ՝ ի՞նչ լուրեր են:

ԿՈՒՐԱՆ. Ձե՛ք լսել, որ Կորնվալի և Ալբանի դուքսերի մեջ, հավանական է, որ պատերազմ բացվի:

ԷԴՄՈՆԴ. Ոչ մի բառ:

ԿՈՒՐԱՆ. Լավ, շուտով կլսեք: Մնաք բարով, պարոն:

Դուրս է գնում:

ԷԴՄՈՆԴ. Դուքսն այստե՛ղ, ա՛յս գիշեր. շատ լա՛վ, սքանչելի՛...

Սա ինքն է հյուսվում իմ ոստայնիս մեջ:

Հայրս մարդ է դրել եղբորս բռնելու.

Ես մի դեր ունեմ,— շատ փափուկ մի դեր,

Որ պետք է խաղամ:— Փուլթ և բա՛խտ, ի գո՛րծ:

— Եղբա՛յր, ինձ նայիր: Բան պետք է ասեմ:

— Ցա՛ծ եկ, եղբայր... ո՛ւր ես...

Մտնում է էդգարը:

Հայրս քեզ է փնտրում:

— Ո՛հ, փախի՛ր այստեղից, տեղդ իմացել են:

Գիշերը քեզ այժմ նպաստավոր է:

Մի՞թե բան ես ասել Կորնվալի դեմ.

Նա հենց այս գիշեր գալիս է այստեղ,

Եվ շատ շտապով, Ռեգանն էլ իր հետ:

Ոչի՞նչ չես ասել ի նպաստ նրա՝

Ալբանիի դեմ: Միտ բեր:

ԷԴԳԱՐ.

Ոչ մի բառ:

ԷԴՄՈՆԴ. Ոտքի ձայն եկավ, հայրըս գալիս է...

Ների՛ր... բայց գործս կեղծելու համար՝

Հարկադրված եմ սուր քաշել վըրադ:

Դու էլ սուր քաշիր և այնպես ցույց տուր,

Որ պաշտպանվում ես: Հիմա նահանջիր:

Անձնատո՛ւր եղիր... ե՛կ իմ հոր առաջ:

Օհո՛, ճրագ բերեք:

Փախիր դու, եղբայր:

— Ջահե՛ր, ջահե՛ր բերեք:

— Լավ, գընաս բարով:

Էդգարը դուրս է գնում:

Եթե ինքս ինձնից քիչ արյուն հանեմ,

Այդ կարծել կտա, որ խիստ եմ կռվել:

Ինճե իրեն վիրավորում է:

Գինովներ եմ տեսել, որ իբրև կատակ

Սրանից ավելի վնասել են իրենց:

— Հա՛յր, հա՛յր, կանգնի՛ր, կանգնիր, օգնություն չըկա՞:

Մտնում են Գլոստերը և ծառաները՝ շաներով:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ի՞նչ եղավ, էդմոնդ, ո՞ւր է այդ սրիկան:

ԷԴՄՈՆԴ. Ահա այստեղ էր, այս մըթուկյան մեջ,

Սուրը դուրս քաշած և մըմնջում էր

Ջար կախարդանքներ, խնդրելով լուսնից,

Որ նըրա պաշտպան տիրուհին լինի:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Բայց ո՞րտեղ է այժմ:

ԷԴՄՈՆԴ. Նայեցեք, տեր իմ:

Արյուն է գալիս:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ո՞ւր է այդ սրիկան:

ԷԴՄՈՆԴ. Այս կողմ փախավ, տե՛ր: Երբ ոչ մի կերպով

Չկարողացավ...

ԳԼՈՍՏԵՐ. Բռնեցե՛ք նրան,

Վազե՛ք ետևից...

Մի քանի ծառաներ վազում են:

«Ոչ մի կերպով» ի՞նչ:

ԷԴՄՈՆԴ. Համոզել, որ ես ձեզ սպանեի:

Բայց ես մերժելով նրան ասացի,

Որ վրեժխնդիր աստվածությունքը

Ուղղում են իրենց բոլոր շանթերը

Հայրասպանի դեմ: Նըրան խոսեցի

Այն բազմապատիկ սերտ կապերի վրա,
 Որոնք կապում են որդուն իր հոր հետ:
 Մեկ խոսքով, տեր իմ, երբ որ նա տեսավ՝
 Որչափ զզվանքով հակառակ էի
 Նըրա հրեշավոր դիտավորության,
 Կատաղի շարժամբ, մերկացված սըրով
 Անպաշտպան անձիս դեմ հարձակում գործեց,
 Եվ թևըս խոցեց: Բայց երբ որ տեսավ,
 Որ խիզախ ոգիս, իր դատի մեջ խրոխտ,
 Դիմադիր եղավ, կամ թե սարսափած
 Այն աղաղակից, որ արձակեցի,
 Հանկարծ խուլս տըվավ:

ՊԼՈՍՏԵՐ.

Թող հեռու փախչի,

Նա այս երկրի մեջ չի կարող խուլս տալ,
 Եվ բռնվի թե չէ, պետք է շնորհ տանի:
 — Դուքսն, ազնիվ տերըս, պետ և պաշտպանըս,
 Այս գիշեր գալիս է, և հանուն նըրա
 Մի ընդհանուր ազդ կհրատարակեմ,
 Որ ով որ գտնի այդ մարդասպանին
 Եվ բերի նըրան դեպի կախաղան,
 Արժան կըլինի մեր վարձատրության,
 Իսկ ով որ ծածկի, վճիռը մահ է:

ԷԴՄՈՆԴ. Երբ ջանք արեցի համոզել նըրան,

Որ նա հրաժարվի իր նպատակից,
 Եվ տեսա, որ նա անդդվելի է,
 Շատ խիստ խոսքերով ես սպառնացի
 Իր դավը հայտնել: Նա պատասխանեց.
 «Դու, անժառանգ բիճ, մի՞թե կարծում ես,
 Որ երբ ես ստեմ քո ասածները,—
 Քո արժանիքը, անկեղծությունը,
 Ազնվությունը կարող կըլինեն
 Հավատ ներշնչել դեպի խոսքերդ:
 Ոչ, երբ ուրանամ (ինչպես որ կանեմ),
 Եթե գիրս անգամ իբրև փաստ բերես,
 Ես այդ բոլորը վերագրել կըտամ
 Քո դավադրության, մեքենայությանց
 Եվ քո անիծյալ նենգություններիդ:
 Տխմար կլինի ամբողջ աշխարհը,
 Թե չըհավատա, որ իմ մահվանից
 Քո ակընկալած մեծ օգուտները
 Խիստ բեղմնավոր, զորեղ խթան են,
 Որ իմ մահը քեզ ցանկալի դարձնեն»:

ՊԼՈՍՏԵՐ.

Օ՛հ, դու հրեշավոր, կարծրացած սրիկա՜,
 Ուզում է ուրեմն նամակն ուրանա՜լ:

— Նա ինձնից չի՞ ծնվել:

Փողեր եերսից:

Սը՛ս,— դուքսի փողերը:

Ջրգիտեմ թե նա ինչո՞ւ է գալիս:
— Պետք է փակել տամ նավահանգիստը,
Ջրպետք է թույլ տամ՝ այդ սրիկան փախչի.
Պետք է դուքսը ինձ այդ շնորհն անի:
Բայց պետք է նաև նըրա պատկերը
Ուղարկեմ ամեն կողմ, որ ամենայն ոք
Այս պետութեան մեջ ճանաչի նըրան:
Իսկ դու, իմ ազնիվ բընական զավակ,
Ես ճար կըգտնեմ քեզ իմ կալվածիս
Ժառանգն անելու:

Մտնում եմ Կորնվալը, Ռեգանը և սպասավորներ:

ԿԱՐՆՎԱԼ.

Այդ ի՞նչ բաներ են,

Ազնիվ բարեկամ: Հազիվ տեղ հասա,
(Այսինքն, հենց այժմ) և տարօրինակ
Լուրեր լսեցի:

ՌԵԳԱՆ.

Եթե այդ ճիշտ է՝

Որևէ պատիժ այդ հանցավորին
Անբավարար է:— Ի՞նչպես է կոմսը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ա՛խ, տիկին, իմ խեղճ ծերունի սիրտըս

Ճայթել է, ճայթել:

ՌԵԳԱՆ.

Ի՛նչ, հորըս սա՛նը,

Դավ դնի ձեր կյանքին: Նա՞, որին հայրըս
Կնքահայր եղավ, ձեր էդգար որդի՞ն:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Օ՛հ, տիկի՛ն, տիկի՛ն, ամոթահար եմ.

Երանի ծածկել կարողանայի:

ՌԵԳԱՆ. Նա էլ ընկեր չէ՞ր այն ամբարտաւան

Ասպետների հետ, որոնք իմ հորըս

Միշտ ուղեկից են:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Ջրգիտեմ, տիկին.

Շատ վատ է, շատ վա՛տ:

ԷԴՄՈՆԴ.

Ճիշտ է, տիրուհի:

Նա այդ խմբիցն էր:

ՌԵԳԱՆ.

Ուրեմն ի՛նչ զարմանք,

Որ այդպիսի շար մի միտք հղացավ,

Նըրանք են դրդել, որ նա սպանի

Այս խեղճ ծերուկին, որ հետո վատնեն

Նըրա ստացվածքը: Քույրըս այս գիշեր

Ինձ գիր էր գրել այդ մարդկանց մասին.

Եվ նա ինձ այնպես զգուշացրել է,

Որ եթե նրանք ինձ մոտ ուղեն գալ,
Տանից դուրս կերթամ:

ԿՈՐՆԱՆԱԼ. Նույնպես ես, Ռեզա'ն:

— Էդմոնդ, լսում եմ, որ ցույց եք տրվել

Մի որդիական ծնողասիրություին:

ԷԴՄՈՆԴ. Իմ պարտքն էր այդ, տեր:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Սա՛ հայտնեց դավը.—

Եվ տեսե՛ք՝ ինչպես վերք է ստացել,

Երբ ջանացել է, որ բռնի նըրան:

ԿՈՐՆԱՆԱԼ. Մարդ ուղարկե՛լ եք, որ ձերբակալեն:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Այո՛, ազնիվ տեր:

ԿՈՐՆԱՆԱԼ. Եթե բռնըվի,

էլ երկյուղ չկա, որ մեկ էլ վնասի,

Ի գործ դրեք դուք իշխանությունը,

Ինչպես ձեր կամքն է:— Գալով ձեզ, Էդմոնդ.

Որի դավելի հնազանդություինը

Այսքան լավ փայլեց հենց այս բոպեհիս,

Այսուհետև մերն եք: Մենք շատ կարոտ ենք

Ձեզ պես անձնվեր, անկաշառ մարդկանց.

Եվ իսկույն ձեր վրա մենք ձեռք ենք դնում:

ԷԴՄՈՆԴ. Հավատարմությամբ կըծառայեմ ձեզ,

Տեր իմ, եթե ոչ այլ արժանիքով:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես նըրա կողմից շնորհակալ եմ:

ԿՈՐՆԱՆԱԼ. Ջրգիտե՛ք ինչու եկել ենք ձեզ մոտ:

ՌԵԳԱՆ. Այսքան տարածամ, այս մութ գիշերը

Ուղևորվելով: Ծանր գործեր կան,

Իմ ազնիվ Գլոստեր, և դրանց համար

Հարկավոր են մեզ ձեր խորհուրդները:

Հայրըս գրել է ինձ, նույնպես և քույրըս,

Թե նրանց միջև վեճեր են ծագել:

Հարմար չըտեսա պատասխանները

Մեր տնից գրել. թղթաբերները

Պետք է այստեղից պատասխան տանեն:

Դեհ, մեր ծերունի ազնիվ բարեկամ,

Սիրտիցեք ձեզ, և մեզ շնորհեցեք

Ձեր խորհուրդները մեր գործի մասին,

Որ պահանջում է անհապաղ վճիռ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Պատրաստ եմ, տիկին, ձեր ծառայության:

Բարով եք եկել:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Գլխատերի ամրոցի առջև:

Մտնում եմ քեկտը և Օսվալդը տարբեր կողմերից:

ՕՍՎԱԼԴ. Բարի լույս քեզ, բարեկամ: Այս տանի՞ց ես դու:

ՔԵՆՏ. Այո՛:

ՕՍՎԱԼԴ. Ո՛ւր կարող ենք տեղավորել մեր ձիերը:

ՔԵՆՏ. Տըղմի մեջ:

ՕՍՎԱԼԴ. Խնդրում եմ, թե ինձ կսիրես, ասա ինձ:

ՔԵՆՏ. Ես քեզ չեմ սիրում:

ՕՍՎԱԼԴ. Պահ, իմ էլ շատ հոգը չի:

ՔԵՆՏ. Եթե Լիպսբրիի փարախում⁸ ձևաբա ընկնեիր, ես քեզ կսովորեցնեի՝ հոգըդ կլինե՞ր, թե ոչ:

ՕՍՎԱԼԴ. Ինչո՞ւ ես այդպիսի բաներ ասում ինձ, ես քեզ չեմ ճանաչում:

ՔԵՆՏ. Իսկ ես քեզ ճանաչում եմ, այ մարդ:

ՕՍՎԱԼԴ. Ո՛ւլ եմ ես քո կարծիքով:

ՔԵՆՏ. Մի անպիտան, մի սրիկա, մի պնակալեզ, մի անզգամ, դոռող, տխմար, մուրացիկ, երեք ձեռք հագուստի տեր, հարյուր լիրանոց, կեղտոտ բրդե գուլպա հագնող սրիկա, մի սպիտակալյարդ, դասաստանի դիմող սրիկա, մի պոռնիկի ձագ, հայելու նայող, շափազանց հաճոյակատար, անթև թշվառական, մեկ սնդուկ ժառանգող ստրուկ, այնպիսի մեկը, որ պատրաստ է կավատ դառնալ՝ մի ժառանգություն անելու համար, և որը չէ այլ ինչ, եթե ոչ մի խառնուրդ սրիկայի, մուրացկանի, վատասրտի, կավատի: Մի խառնածին քաժ շան ձագը և ժառանգը: Մի մարդ, որ եթե ուզի մերժել այս իր տիտղոսներից ամենափոքրիկ վանկը, այնքան կծեծեմ, որ շան պես կըկընձկընձա:

ՕՍՎԱԼԴ. Վահ, ի՞նչ հրեշավոր մարդ ես եղել դու, որ այդպես անպատվում ես մի անձի, որ ոչ քեզ ճանաչում է, ոչ էլ քեզ ծանոթ է:

ՔԵՆՏ. Ի՞նչ պնդեմ ես անառակն ես եղել, որ ուրանում ես ինձ ճանաչելու: Երկու օր առաջ չէ՞ր, որ քեզ գետին զարկեցի և թագավորի առաջ քեզ ծեծ տվի: Սուրդ քաշիր, թշվառակա՛ն, թեև գիշեր է, բայց լուսինը փայլում է: Քեզ այնպես անեմ, որ լուսնի լույսը մյուս կողմիցդ դուրս գա: Սուրդ քաշի՛ր, դու պոռնիկի ձագ, խայտառակ, սափրիչի ընկեր, սուրդ դուրս քաշիր:

Ի՛նչ սուրբ մեղացնելով:

ՕՍՎԱԼԴ. Հեռացի՛ր: Ես քեզ հետ գործ չունեմ:

ՔԵՆՏ. Սուրդ քաշիր, թշվառակա՛ն: Դու նամակներ ես բերել թագավորի դեմ և կռակից ես դարձել խրճիկ-սնամիառություն՝ նրա հոր վեհափառության դեմ: Սուրդ քաշիր, թշվառական, և կամ ուղքներդ այնպես

կշարդեմ, որ... Սուրդ քաշիր, թշվառական, պաշտպանվիր:
 ՕՍՎԱԼԴ. Օգնեցե՛ք, օգնեցե՛ք, սպանո՛ւմ են:

ՔԵՆՏ. (Մեծելով նրան)

Կռվի՛ր, ստրուկ, դեմ դիր, թշվառական, դեմ դիր, պահուճվող ստրուկ,
 պաշտպանվիր:

ՕՍՎԱԼԴ. Օգնեցե՛ք, օգնեցե՛ք. սպանությո՞ւն, սպանությո՞ւն:

Մտնում է էդմոնդը մերկացած սրով:

ԷԴՄՈՆԴ. Ի՛նչ կա, ի՛նչ է պատահել, բաժանվեցե՛ք:

ՔԵՆՏ. Եթե կամենում եք, համեցեք փոքրիկ պարոն: Եկեք, ես քո ճաշն էլ
 կեփեմ: Հայդե՛, երիտասարդ պարոն, առաջ եկեք:

Մտնում են Կոնվալը, Ռեգանը, Գլոստերը և սպասավորներ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Սո՛ւր, զե՛նք, ի՛նչ է պատահել այստեղ:

ՌԵԳԱՆ. Սրանք թագավորի և իմ քրոջ կողմից եկած թղթաբերներն են:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ձեր վեճը ինչի՞ մասին է, խոսեցե՛ք:

ՕՍՎԱԼԴ. Շունչս կտրվել է, միլո՛րդ:

ՔԵՆՏ. Զարմանալի չէ: Այնքա՛ն քաջություն ցույց տվիր որ... Դու նվա՛ստ թըշ-
 վառական, բնությունը քեզ ուրանում է. պետք է մի դերձակ քեզ
 շինած լինի:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Դու զարմանալի մարդ ես, դերձակը մա՛րդ շինի:

ՔԵՆՏ. Այո՛, պարոն, դերձակը, մի քարտաշ կամ ներկարար չէին կարող այս-
 քան անպիտան բան շինել, նույնիսկ եթե նրկու ժամ աշխատեին:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Բայց, ասացեք, ինչի՞ց ծագեց ձեր վեճը:

ՕՍՎԱԼԴ. Այս ծեր թշվառականը, որի կյանքը խնայեցի, հարդելով նրա սպի-
 տակ մորդիքը...

ՔԵՆՏ. Դու շան ձագ, զեդ, անօգուտ տառ:— Միլո՛րդ, եթե ինձ հրաման կտաք,
 ես այս բիրտ սրիկային սանդի մեջ կծեծեմ:— Դո՛ւ խնայեցիր իմ
 սպիտակ մորդիքը, դո՛ւ, խաղաղապի՛կ:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Լո՛ի՛ր, անպիտա՛ն, բի՛րտ, թշվառակա՛ն: Պատկառել չգիտե՞ս:

ՔԵՆՏ. Այո՛, տեր, գիտեմ. բայց բարկությունն էլ իրավունքներ ունի:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ինչո՞ւ ես բարկացել:

ՔԵՆՏ. Հենց նրա համար,

Որ մի այսպիսի թշվառականը

Համարձակվում է սուր կըրել մեջքին,

Երբ ազնվության նշույլ չի կրում:

Այսպես ժպտադեմ ստահակները

Մկների նման կրծում կտրում են

Այն սուրբ կապերը, որոնք շատ պիրկ են

Խզվելու համար: Շոյում են ամեն կիրք,

Որ իրենց տիրոջ սրտում հուզվում է.

Կրակի վըրա ձեթ են սրսկում.

Սառած սրտի վրա ձյուն են կուտակում.

Ժխտում են, հաստատում, և ալկիոնի՞ պես

Վ. Շեֆալիր, Հնտիր երկեր, հ. I—21

Իրենց կտուցը միշտ շուռ են տալիս
Դեպի այն կողմ, ուրկից փչում են հողմերն
Իրենց տերերի քմահաճույքի.
Եվ շներն պես՝ ոչինչ չգիտեն,
Նթեն ոչ հետևել:

Օսվալդին

Ժանտա՛խտը զարկի
Ընկնավոր դեմքըդ, դու ծիծաղո՞ւմ ես
Խոսքերիս վրա, որպես թե խենթ եմ:
Լըսի՛ր, սագի ձագ, եթե ճանկս ընկնես
Սարումի դաշտում՝ քեզ կառաչելով
Ես կըհալածեմ մինչև Կամելոտ:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Ի՛նչ է, խե՛նթ ես, ծերուկ:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Ինչո՞ւ կովեցիք.

Դու մեզ այն ասա:

ՔԵՆՏ. Չեն եղել երբեք

Երկու հակառակ այնչափ հակակիր,

Որչափ ես և այս թշվառականը:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Ինչո՞ւ ես նրան այդպես հայհոյում,

Նըրա մեղքն ի՛նչ է:

ՔԵՆՏ. Նըրա կերպարանքն

Ինձ հաճելի չէ:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Ոչ էլ իմս անշուշտ:

— Ոչ էլ սըրանը:

— Ոչ էլ սըրանը:

ՔԵՆՏ. Տեր, իմ գործըս է ճշմարիտ խոսել:

Այո՛, տեսել եմ իմ ժամանակին

Լավագույն դեմքեր, քան այժմ տեսնում եմ

Այս ուսերի վըրա, իմ աչքիս առաջ:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Սա նրանցից է, որին մի անգամ

Գոված կլինեն կոպտության համար

Եվ որ այնուհետ միշտ ձևացնում է

Մի լիրբ բրտություն, բռնի փոխելով

Իր արտաքինը, ներքինի ընդդեմ:

«Շողոքորթելու ընդունակ չէ նա.

Մի ազնիվ մարդ է, պետք է ճիշտն ասե՛ք»:

Եթե ընդունեն, շատ լավ, եթե ոչ,

Ինքը մեղք չունի, նա՛ ճիշտն է խոսում,

Ես ճանաչում եմ այս սրիկաներին.

Այս մարդիկ, իրենց անկեղծության մեջ,

Ունեն ավելի խորամանկություն

Եվ ապականված պիղծ նպատակներ,

Քան քսան տըխմար գլուխ ծըռողներ,

Որունք մի քիչ շատ մեծարել գիտեն:

ՔԵՆՏ.

(Անուշ ձայնով)

Տեր իմ, ճշմարիտ. անկեղծ իսկությամբ,
Եթե ինձ թույլ տա ձեր մեծությունը,
Որի շնորհը, այն լուսաճաճանշ
Պըսակի Նման, որ շողշողում է
Ֆերուսի ճակատին...

ԿՈՐՆԱՎԱԼ.

Ի՞նչ ես ուզում ասել:

ՔԵՆՏ. Ուզում եմ ռճս փոխել, քանի որ դա այդքան ձեզ տհաճելի է:— Ես
ընդունում եմ, տեր, որ շողոքորթ չեմ: Նա, որ ձեզ խաբել է պարզ
խոսելով, մի պարզ սրիկա է եղել. ինչ որ ես չեմ կարող լինել, որ-
չափ էլ խնդրեիք ինձ:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ.

(Օսվաղին)

Ինչո՞ւ ես սրան անարգանք հասցրել:

ՕՍՎԱԼԻ.

Եվ ոչ մի կերպով: Քանի օր առաջ
Արքան, իր տերը, թյուրիմացությամբ
Ուզեց ինձ զարկել. սա էլ միացած՝
Նըրա զայրույթը շողոքորթելով՝
Հետևից հրեց ինձ և գետին զարկեց:
Երբ ես ցած ընկա՝ այնքան հայհոյեց,
Թքեց մըրեց ինձ. և քաջ ձևացավ,
Որ թագավորից գովեստ ստացավ,
Հաղթած լինելով այնպիսի մեկին,
Որ անձնատուր էր, և այսօր, կրկին,
Հիշելով նախկին իր քաջութիւնը՝
Սուր քաշեց ինձ վրա:

ՔԵՆՏ.

Չըկա ոչ մի հատ

Այս սրիկաներից և նըվաստներից,
Որոնց մոտ Այաքս խաղալիք չըլինի:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ.

Կոճղեր բերեցեք:— Համառ ծեր սրիկա...

Հարգելի գոռո՛ղ, քեզ կըսովորեցնենք...

ՔԵՆՏ.

Տեր, ես խի՛ստ ծեր եմ սովորելու համար,
Եվ բերել մի՛ տաք կոճղեր ինձ համար:
Ես՝ թագավորի ծառան եմ, և այժմ
Նըրա հրամանով եկել եմ ձեզ մոտ.
Դուք շատ քիչ հարգանք ցույց տըված կլինեք
Եվ սաստիկ հանդուգն շարակամութիւն
Դեպի իմ տիրոջ շնորհաշուք անձը,
Կոճղեր դնելով իր թղթաբերին:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ.

Բերե՛ք կոճղերը: Երգվում եմ կյանքիս
Եվ պատվիս վըրա՝ նա մինչև կեսօր
Այնտեղ կընստի:

ՌԵԳԱՆ.

Ի՞նչ, մինչև կեսօր:

Ոչ, մինչև գիշեր. ամբողջ գիշերն էլ:

ՔԵՆՏ. Տիկին, թե ձեր հոր շունը լինեի՝
 Չըպետք է ինձ հետ այդպես վարվեիր:
ՌԵԳԱՆ. Բայց դու լինելով նըրա սրիկան՝
 Այսպես կըվարվեմ:

Կոնդեր եւ րեւում:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Սա հենց այն գույնի սրիկաներից է,
 Որոնց նկատմամբ գրել է քույրըս:
 — Հայդե՛. կոնդերը բերեցեք այստեղ:
ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես աղաչում եմ ձերդ մեծության՝
 Չանել այդ բանը. ծանր է իր մեղքը:
 Եվ բարի արքան, որ նրա տերն է,
 Անշուշտ դրա համար կըպատժի նըրան:
 Սակայն այդպիսի մի անարգ պատիժ
 Արժան է միայն ամենից ստոր
 Սըրիկաներին, իրենց գողությանց
 Եվ գըռնհկական մեղքերի համար:
 Թագավորն անշուշտ կըվիրավորվի,
 Երբ այս աստիճան անարգված լինի
 Հանձին իր հղած պատգամավորի,
 Որին այս կերպով դուք կաշկանդում եք:
ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Ինքըս կըլինեմ պատասխանատուն:
ՌԵԳԱՆ. Քույրըս ավելի՛ կըվիրավորվի,
 Որ իր թիկնապահն անարգված է խիստ,
 Ծեծի ենթարկված, լուկ այն պատճառով,
 Որ գործադրել է նրա հրամանը:
 — Ներս դրեք ոտքերը:

Քենտի ռաֆերը դնում եւ կոնդերի մեջ:

Եկ, ազնիվ տերըս, գընանք այստեղից:

Բալորը գնում եւ, բացի Գլոստերից եւ Քենտից:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես շատ ցավում եմ քո վրա, բարեկամ:
 Դուքսի կամքն է այդ: Ամեն մարդ գիտե,
 Որ նըրա համառ բնավորությունը
 Չի թողնում անգամ, որ կողքիցն անցնեն
 Կամ թե դիմադրեն: Դարձյալ՝ քեզ համար
 Ես կըմիջնորդեմ:

ՔԵՆՏ. Մի՛ անեք, խնդրեմ:
 Ես շատ եմ հոգնել ճամփորդության մեջ
 Եվ անքու՜մ մնացել. մի քիչ կըքնեմ,
 Քիչ էլ կըսուվեմ: Լավ մարդու բախուր
 Ներբանից կըռանի: Տեր ընդ ձեզ, պարոն:
ԳԼՈՍՏԵՐ. Դուքսն այս գործում պարսավելի է:

Նըրա արածը վատ հետևանքներ
Կարող է թողնել:

Դուրս է գնում:

ՔԵՆՏ.

Բարի՛ թագավոր,
Քո գլխիդ եկավ հին ասացվածք,
Անձրեկից փախար, ընկար ծովի մեջ:
Մոտ եկ, ով փարոս այս երկրագնդի,
Որ քո օժանդակ ճառագայթներով
Կարդամ այս թուղթը: Ոչ ոք հրաշք չի տեսնում,
Թշվառներից զատ: Գիտեմ, այս գիրը
Կորդելիան է գրել. բարեբախտաբար՝
Նա լուր է առել իմ այս ժպտումից:
«Իրերի անհեթեթ այս դրությունը
Առիթ է տալիս ինձ ջանք գործ դնել՝
Այդ շարիքներին մի ճար անելու:
— Ո՛վ իմ տաղտկացած, իմ անքո՛ւն աչքեր,
Օգուտ քաղեցեք ձեր հոգնությունից,
Մի տեսնեք ամոթի այս բնակավայրը:
— Բա՛խտ, բարի գիշեր: Մեկ էլ ժպտա ինձ
Եվ մեկ անգամ էլ անիվըդ դարձրու:

Քնում է:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Մի մացառ:

Մտնում է էդգարը:

ԷԴԳԱՐ. Լսեցի իմ մասին հայտարարվածը
Եվ մի բարեբաստ ծառի խոռոչով
Ես ճողոպրեցի խուզարկությունից:
Ջի մնացել ազատ մի նավահանգիստ
Ոչ մի տեղ, ուր որ պահապանները
Մի արտասովոր աշալրջությամբ
Չըխուզարկեն ինձ: Քանի ես խույս տամ,
Փըրկված կըմնամ: Պետք է ստանձնեմ
Ամենից նըվաստ և գըծուծ ձեռ,
Որով երբևէ թշվառությունը,
Իբրև անարգանք մարդկային ցեղի,
Նըրան զազանի մոտեցրած լինի:
Երեսըս տիղմով պիտի շաղախեմ,

Կողքերըս ծածկեմ ցնցոտիներով,
 Եվ խառնիճաղանճ անեմ մազերըս,
 Եվ իմ մերկությամբ պետք է դեմ դնեմ
 Հողմերին, և երկնի հալածանքներին:
 Պետք է ինձ ընտրեմ որպես օրինակ
 Բեղլամից ելած մուրացկաններին,
 Որոնք շրջում են այս գավառի մեջ,
 Եվ որ մռնչում աղաղակներով
 Մըխում են իրենց անզգայացած
 Մերկ և պնդացած բազուկների մեջ
 Ասեղներ, դամեր և փայտյա փըշեր
 Եվ կամ խընկունու սըրածայր ոստեր,
 Եվ զարհուրելի այս կերպարանքով
 Աղքատ գյուղերից, ագարակներից,
 Ջըրաղացներից և փարախներից,
 Մերթ լուսնոտական շարամաղթությամբ,
 Մերթ աղոթքներով մայր են ստանում,
 Խեղճ Տրլիգուդ, խեղճ Նոոմ. այդ էլ մի բան է:
 Իսկ ես, էդգարըս, ոչի՛նչ, ոչինչ եմ:

Ղուրս է գնում:

Տ Ե Ս Ը Ր Ը Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Գլոստեր կոմսի ամրոցի առաջ:

Քենաը կռնդերի մեջ է:

Մտնում են Լիրը, խեղկատակը և մի ասպետ:

ԼԻՐ. Զարմանալի՛ է, տնից մեկնել են,
 Եվ ետ չեն դարձրել պատգամաբերիս:

ԱՍՊԵՏ. Որչափ իմացա, դեռ երեկ գիշեր
 Նըրանք մեկնելու դիտում չունեին:

ՔԵՆՏ. Ողջո՛ւյն, ազնի՛վ տեր:

ԼԻՐ. Վա՛հ, այդ ի՞նչ բան է:

Կատակի համա՛ր այդ ամոթալի

Ձեն ե՛ս ստացել:

ՔԵՆՏ. Ոչ, տեր իմ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Հա՛, հա՛. նայիր, ինչ սոսկալի ծնկակապեր է կրում: Ձիերին
 գլխից են կապում, շներին և արջերին՝ վզից, կապիկներին՝ մեջքից
 և մարդկանց՝ ոտքերից: Երբ մարդու ոտքերը չափազանց ուժեղ լի-
 նեն, նրան փայտե գուլպաներ կհագցնեն:

ԼԻՐ. Ո՛վ անգիտացավ քո աստիճանը,

Որ քո ոտքերին կապանքներ դրեց:

ՔենՏ. Թե՛ մին, թե՛ մյուսը, ձեր ուստրը և դուստրը:

ԼԻՐ. Ոչ:

ՔենՏ. Այո:

ԼԻՐ. Ոչ, ասում եմ քեզ:

ՔենՏ.

Այո, ասում եմ ձեզ:

ԼԻՐ. Ոչ, ոչ. չէին անի:

ՔենՏ.

Այո, արել են:

ԼԻՐ. Արամազդը վկա՞, երգվում եմ, որ ոչ:

ՔենՏ. Հունոնը վկա՞, երգվում եմ՝ այո՛:

ԼԻՐ. Զէին համարձակվի այդպես բան անել.

Ոչ, չէին կարող, չէին կամենա:

Ավելի վատ է, քան սպանություն,

Կամով այդպիսի անարգանք հասցնել:

Պատասխանիր ինձ պատշաճ շտապով,

Թե արդյոք ի՞նչպես դու արժանացար

Կամ ենթարկվեցիր այդպիսի բախտի,

Դու, որ մեր կողմից առաքված էիր:

ՔենՏ. Տեր իմ, երբ հասա ես նըրանց տունը,
 Նըրանց հանձնեցի ձերդ բարձրություն
 Գրած նամակը: Նախքան կանգնեի
 Ծնկաշոք հարգանք մատուցանելուց՝
 Մի քրտնաթաթախ սուրհանդակ հառավ՝
 Լեզուն ցամաքած և կես շնչասպառ,
 Եվ իր տիրուհի Գոներիլի կողմից
 Ողջուններ ասաց, և, ընդմիջելով,
 Մի նամակ հանձնեց, որ շուտ կարդացին:
 Երբ տեղեկացան պարունակությունն՝
 Շուտ ժողովեցին իրենց մարդերին
 Եվ ձի հեծնելով՝ ինձ հրամայեցին
 (Շատ սառն ակնարկներ ձգելով դեպ ինձ)
 Հետևել նըրանց, մինչև հաճենան
 Տալ պատասխանը: Իսկ այդ ժամանակ
 Ես հանդիպեցի մյուս թղթաբերին,
 Որի գալուստը, որպես դիտեցի,
 Թունավորել էր հաջողությունըս:
 (Քանզի այդ նա էր, որ այս վերջերս
 Այնպես լիրբ կերպով վարվեցավ ձեզ հետ):
 Իսկ ես գտնելով առավել կորով,
 Քան թե խելք իմ մեջ՝ սուրբ քաշեցի:
 Նա, երկշտի պես, գոռում-գոչումով
 Տունը թնդացրեց: Ձեր փեսան և դուստրը
 Իմ այդ հանցանքը արժանի գըտան
 Այս անարգանքին, որ արդ կրում եմ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. *Զմեռը դեռ վերջացած չի, եթե վայրի սագերն այդ կողմ են թռչում:*

Երբ ցնցոտի հագնի հայրը՝
Որդիները կըկուրանան,
Իսկ երբ քսակ բերի հայրը՝
Նրանք սիրով կըգուրգուրան:
Երբեք բախտը, պոռնիկն այդ շար,
Դուռ չի բացի խեղճի համար:

Բայց, այսուհանդերձ, դու քո սիրելի աղջիկներից այնքան ցավեր ես քաշելու, որքան դրամ չես կարող հաշվել մի ամբողջ տարում:

ԼԻՐ. *Օհ, ի՞նչպես այս ախտը գրոհ է տալիս
Դեպի իմ սիրտը:— Ախտ հիստերական,
Ցած, մագլցող վիշտ, ցածն է քո տարրը:
— Ո՛ւր է այդ դաւատը:*

ՔԵՆՏ. *Ներսն է, կոմսի հետ:*

ԼԻՐ. *Մի՛ հետևեք ինձ, մընացեք այստեղ:*

Գնում է:

ԱՍՊԵՏ. *Զե՛ս գործել արդյոք մի ուրիշ հանցանք՝*

Պատմածներիցդ զատ:

ՔԵՆՏ. *Ոչ,— Բայց ի՞նչպես է,*

Որ արքայի հետ այսքան քիչ մարդ կա:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. *Եթե այդ հարցման համար ոտքերդ կոճղերի մեջ դրած լինեին՝
արժանի կլինեիր:*

ԱՍՊԵՏ. *Ինչո՞ւ, խեղկատակ:*

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. *Մենք քեզ մրջյունի մոտ վարժարան կ'ընենք, սովորեցնելու համար, որ ձմեռը չեն աշխատում¹⁰: Ով որ հետևում է իր քթին, նա առաջնորդվում է իր աչքերից, ի բաց առյալ կույրերը, և քսան քթի մեջ մեկ քիթ չկա, որ չզգա, թե ով է գարշ հոտ բուրում: Երբ մի մեծ անիվ բլրից ցած է գլորվում, բաց թող, եթե ոչ դու վիզդ կկոտրես՝ հետևելով նրան, բայց եթե կա մի մեծը, որ բլրից վերև է գնում, դու էլ կպիր ետևից, որ քեզ էլ հետը քարշ տա: Երբ մի խելացի մարդ քեզ ավելի լավ խորհուրդ տա՝ իմա ետ տուր ինձ: Ես ուզում եմ, որ անպիտան մարդիկ միայն հետևեն իմ խորհրդին, քանի որ տվողը մի խեղկատակ է:*

Ով ծառայի շահի համար,

Ձևի համար քեզ հետևի,

Շուտ կըկապի պարկ ու պուրկը,

Անմիջապես որ անձրևի.

Նա կըփախչի, քեզ թողնելով

Փոթորկի տակ մենակ մընալ.

Խենթը չի գնա, անլ կթողնի

Խելոքներին՝ խույս տալ գընալ:

Խենթ է սրիկան, որ փախուստ տա,

Բայց չէ երբեք խենթը սրիկա:

ՔԵՆՏ. Ո՞րտեղ ես սովորել այդ, խենթո՛ւկ:
ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ոչ կոճղերի մեջ, խենթ:

Վերադառնում է Լիրը՝ Գլոստերի ճետ:

ԼԻՐ. Մերժե՛ն խոսել ինձ հետ, հիվա՛նդ եմ, հոգնա՛ծ.

Ամբողջ գիշերը ճամփա եմ եկել,
Պարզ պատրվակնե՛ր. ապստամբության
Եվ խռատփելու պարուրանքներ եմ:
Մի ավելի լավ պատասխան բեր ինձ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Իմ սիրելի տեր, ձեզ քաջ հայտնի է
Մեր դուքսի կրակոտ բնավորությունը,
Եվ թե ի՛նչ աստիճան անդրդվելի է
Իր ընթացքի մեջ:

ԼԻՐ. Վրե՛ժ, ժանտա՛խտ, մա՛հ, շփո՛թ:
Ինչպե՛ս, կրակո՛տ. ի՛նչ բնավորություն:
էյ, Գլոստե՛ր, Գլոստե՛ր, ես պետք է խոսեմ
Կորնվալի դուքսի և իր կնոջ հետ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Բայց, ազնիվ տեր իմ, տեղեկացրել եմ
Նըրանց այդ մասին:

ԼԻՐ. Տեղեկացրու նրանց,
Հասկանո՞ւմ ես ինձ, ա՛յ մարդ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Այո, տե՛ր:

ԼԻՐ. Վահ, թագավորը ուզում է խոսել
Կորնվալի հետ, սիրելի հայրը
Ուզում է խոսել իր աղջկա հետ
Եվ ծառայություն պահանջել նրանից:
Գիտե՛ն նրանք այս:— Ո՛վ իմ շունչ և կյանք.
Կրակո՛տ: Կրակո՛տ դուքս: Ասա տաք դուքսին,
Բայց ոչ... ոչ դեռևս... գուցե հիվանդ է.
Տրկարությունը միշտ քամահրում է
Ամենայն տեսակ պարտականություն,
Որը կապված է առողջության հետ:
Մենք, մե՛նք չենք այլևս, երբ որ բնությունը
Ճնշված լինելով՝ հարկադրում է հոգուն
Տառապել մարմնի հետ: Պետք է համբերեմ,
Եվ բարկացած եմ կույր զայրույթիս դեմ,
Որ ընդունեցի ախտաժետ հույզը
Առողջության տեղ:— Անիծյա՛լ վիճակ:
Բայց ինչո՞ւ պետք է սա այստեղ նստի.
Նրանց այս գործը ինձ համոզում է,
Որ դուքսի և կնոջ առանձնանալը
Մի խաղ է միայն: Ետ տան ինձ ծառաս:

Գլոստերին

Գնա ասա դուքսին և նըրա կընոջը,
Որ պետք է իսկույն խոսեմ նըրանց հետ:
Շո՛ւտ, ա՛յս ըոպեիս, հրամայիր նըրանց
Դուրս գալ, լսել ինձ, թե ոչ, ես կերթամ,
Եվ նրանց դռան մոտ այնպես սաստկաձայն
Կըթըմբկահարեմ, մինչև որ շոփնդը
Մահացնի քունը:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Ես կամենում եմ
Ամեն բան ձեր մեջ խաղաղ վերջանա:

Դուրս է գնում:

ԼԻՐ. Ա՛խ, իմ սիրտ, հուզվո՛ղ սիրտ:— Բայց ոչ, ցած իջիր:
ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Խոսիր սրտիդ հետ, քեռի, ինչպես խոհարարուհին խոսում էր
անքիլոսների հետ, երբ որ նրանց ողջ ողջ դնում էր խմորի մեջ:
Ծիպոտով զարկում էր նրանց կատարներին և ասում. «Ցա՛ծ իջեք,
թշվառնե՛ր, ցած»: Դրա եղբայրն էր, որ այնքան սիրում էր իր ձիուն,
որ նրա խոտին կարագ էր քսում:

Մտնում են Կռնվալը, Ռեզանը, Գլոստերը և ծառաները:

ԼԻՐ. Բարե երկուսիդ:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Բարե ձեր մեծություն:

Քենտին արձակում են:

ՌԵԳԱՆ. Ուրախ եմ, արքա, որ ձեզ տեսնում եմ:

ԼԻՐ. Ռեգան, կարծում եմ, որ դու ուրախ ես,
Եվ տեղիք ունեմ այդպես կարծելու.
Թե գիտենայի, որ դու ուրախ չես,
Ես պըսակալույժ պետք է լինեի
Քո մոր շիրիմից, թաղած լինելով
Շնացող մի կին:

Քենտին

Ահ, ազա՛տ ես դու,

Բայց թող այդ մնա ա՛յլ ժամանակի:
Սիրեցյա՛լ Ռեգան, քույրըդ շատ փուշն է.
Օհ, Ռեգան, Ռեգան, նա կապեց այստեղ
Ապերախտության գիշատիչ անգղը,
Այստեղ, սրտիս վրա: Հագիվ թե քեզ հետ
Խոսել կարող եմ: Դու չես հավատա՝
Ի՛նչ ապականված ձևով... Օ՛հ, Ռեգան:

ՌԵԳԱՆ. Խնդրում եմ, տեր իմ, համբերող եղեք:

Ավելի հույս կա, որ դուք անկարող
Գրտնված լինեք գնահատել նըրան,

Քան նա՝ զանցառու իր պարտքերի մեջ:

ԼԻՐ. Ի՞նչ, ի՞նչ ասացիր:

ՌԵԳԱՆ.

Ծն շեմ մտածում,

Որ քույրս իր պարտքը զանց արած լինի:

Եթե պատահամբ, նա զսպած լինի

Ձեր ասպետների խռովությունները,

Անշուշտ այնպիսի հիմունքներ ունի,

Եվ այնչափ առողջ նպատակ է այդ,

Որ նա մաքուր է ամեն պարսավից:

ԼԻՐ. Անե՛ծքս գլխին:

ՌԵԳԱՆ.

Տեր իմ, դուք ծեր եք,

Բնությունը ձեր մեջ այժմ կանգնած է

Իր ասպարեզի վերջին եզերքին.

Ավելի լավ է, որ ձեր վիճակը

Եվ դեկը հանձնեք խոհեմ մի մարդու,

Որ ձեր դրությունը ձեզնից լավ գիտե:

Խնդրում եմ ուրեմն, որ վերադառնաք

Կրկին քրոջըս մոտ և ասեք նրան,

Որ սխալված եք:

ԼԻՐ.

Ծն ներո՞ւմ խնդրեմ:

Գիտե՞ք թե որչափ պատիվ կըբերի

Մի գերդաստանի. «սիրելի դստրիկ,

Խոստովանում եմ, որ ծերացել եմ.

Մերերն անպետք են. ծնկաշոք խնդրում եմ,

Մունկի գալով

Որ բարեհաճես շնորհել ինձ հագուստ,

Մահիճ և ապրուստ»:

ՌԵԳԱՆ.

Տեր իմ, բավական է,

Այդ կատակները ձեզ անվայել են,

Դարձեք քրոջըս մոտ:

ԼԻՐ.

Օ՛հ, երբե՛ք, Ռեգա՛ն,

Նա շքախմբիս կեսը պակսեցրեց,

Մըռայլ հայացքներ գցեց ինձ վրա

Եվ օձի լեզվով խայթեց ինձ սրտից:

Թող երկնի բոլոր պատուհասները

Թափվեն ապերախտ իր գլխի վրա:

Ջարկեցեք նրա մատաղ ոսկրերը,

Ո՛վ ժանտ խորշակներ, խեղանդամությամբ:

ԿՈՐՆԱԼԱ. Ամո՛թ է, տե՛ր, ամո՛թ:

ԼԻՐ.

Ճապուկ կայծակնե՛ր,

Ձեր կուրացուցիչ հուրը ժայթեցեք

Արհամարհալից այն աչքերի մեջ.

Խամրեցեք նրա գեղեցկությունը,

Ո՞վ ճահիճներից ծծված շոգիներ,
Որոնց քաշել է հըզոր արևը,
Ընկճեցեք ներա գոռոզությունը:

ՌԵԳԱՆ. Ո՞վ սուրբ աստվածներ, ինձ է՞լ այդ կերպով
Անհիծելու եք, երբ որ թորթոքվեք:

ԼԻՐ. Ոչ, Ռեգան, երբեք դու չես ստանա
Իմ անեծքները:
Ո՛չ, գորովահույզ քո բընությունը
Անձնատուր չի լինի կարծրասըրտության.
Ներա աչքերը սարսափելի են.
Իսկ քո աչքերը սիրտ են սփոփում:
Նրանք չեն այրում: Դու չէիր կարող
Դժկամակ լինել իմ հաճույքներին,
Կրճատել թիվը իմ շքախմբի,
Եվ կամ ուղղել ինձ կոշտ և բիրտ խոսքեր,
Կտրել որոշված իմ պարենները
Եվ, ամենից վերջ, քո դուռը փակել
Եվ ինձ դուրս թողնել: Ոչ, դու լավ գիտես
Բնության պարտքերը, հոր երախտիքը,
Քաղաքավարության կարգ ու կանոնը,
Երախտագիտության պարտ ու պատշաճը
Դու չես մոռացել թագավորության
Այն կեսը, որ քեզ պարգևել հմ հս:

ՌԵԳԱՆ. Շատ լավ, ազնիվ տեր. եկեք բուն խնդրին:

ԼԻՐ. Ո՞վ իմ ծառային կոճղեր դնել տվեց:

Փռչե՛ր ներսից:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ի՞նչ փողի ձայն է:

ՌԵԳԱՆ. Գիտեմ՝ քույրըս է.
Նա ինձ գրել էր, որ շուտով կըգա:

Մտնում է Օսվալդը:

Տիրուհիդ եկա՞վ:

ԼԻՐ. Սա մի սրիկա է,

Որի անտեղի գոռոզությունը
Կախ է իր տիկնոջ հեղհեղուկ շնորհից.
Դուրս գնա, ստորո՛վ. կորիր իմ աչքից:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ի՞նչ է ուզում ասել ձեր մեծությունը:

ԼԻՐ. Ո՞վ իմ ծառայիս կոճղեր դնել տվեց:
Ռեգա՛ն, հույս ունեմ, որ դու տեղյակ չես:
— Այս ո՞վ է գալիս:

Մտնում է Գոնեիլը:

Ո՛վ դուք աստվածներ,
 Եթե սիրում եք ծերունիներին,
 Եթե ձեր բարի իշխանությունը
 Հավանի որդու հնազանդությանը,
 Թե դուք էլ ծեր եք, ապա այս դատին
 Զորավիգ եղեք, շանթեր իջեցրեք
 Եվ պաշտպանեցեք իմ իրավունքը:

Գոնեիկին

Ջե՛ս ամաչում դու նայել մորուքիս:
 Օ՛, Ռեպա՛ն, ի՛նչպես կարող ես բռնել
 Դու նըրա ձեռքը:

ԳՈՆԵՐԻԼ.
 Ինչո՞ւ չէ, պարոն,
 Ի՛նչ մեղք եմ գործել: Մեղք չէ ամեն բան,
 Ինչ որ մեղք թվի անխոհեմության,
 Կամ տխմար ծերունի այդպես անվանի:
 ԼԻՐ. Ո՛հ, կողքեր, շատ պինդ եք. դեռ դիմանո՞ւմ եք:
 — Ի՛նչպես պատահեց, որ իմ ծառայիս
 Կոճղեր դնել տվիք:

ԿՈՐՆԱԼ.
 Ես հրամայեցի:
 Բայց նըրա գործած լրբությունները
 Ավելի վատին արժանի էին:

ԼԻՐ. Դո՛ւք, դո՛ւք արեցիք:

ՌԵԳԱՆ.
 Խնդրում եմ ձեզ, հայր,
 Որ թույլ լինելով, նույնպես երևաք:
 Եթե դուք մինչև այս ամսի վերջը
 Դառնաք և կենաք իմ քրրոջ տան մեջ՝
 Ձեր շքեխամբի կեսն արձակելով,
 Ապա կարող եք գալ իմ մոտ մընալ.
 Այժմ ես տանը չեմ, և դեռ չեմ տեսել
 Ձեզ ընդունելու պատրաստություններ:

ԼԻՐ. Դառնա՞մ նըրա մոտ, հիսուն մարդ արձակա՞ծ:
 Ոչ, ես ավելի կընախընտրեի
 Ժխտել ամեն հարկ և պայքար մղել
 Բռուն հողմերի թշնամության դեմ,
 Լինել ընկերը գայլի, և ոռնալ
 Լիկիչ նոթության սուր ճիրաններից...
 Դառնա՞մ նըրա մոտ...
 Վահ, այն տաքարյուն Ֆրանսիայի արքան,
 Որ առավ անօժիտ կրտսեր աղջըկաս...
 Ես ավելի շուտ կերթամ նըրա մոտ,
 Կընկնեմ ծնկաչոք իր գահի առջև
 Եվ, զինակրի պես, թոշակ կըմուրամ
 Մի ցած, անարգ կյանք սընուցանելու...

— Դառնա՞մ ներա մոտ...

Ավելի լավ չէ՞ր ինձ խորհուրդ տայիր
 Լինել ստրուկը, բեռնակիր գրաստը
 Այս գարշ ծառայի:

Ցույց տալով Օսվալդին:

ԳՈՆՆԵՐԻՒ.

Ինչպես կամենաք:

ԼԻՐ. Խնդրում եմ, դուատր իմ, ինձ մի՛ խենթացնի.

Քեզ չեմ ձանձրացնի: Զավա՛կ, մնաս բարով:
 Այլևքս միմյանց մենք չենք հանդիպի,
 Միմյանց չենք տեսնի, բայց այսուհանդերձ՝
 Դու իմ մարմինս ես, արյունըս, դուատըրս.
 Եվ կամ, մանավանդ, մի ախտ՝ մարմնիս մեջ,
 Որ ստիպված եմ իմըս անվանել:
 Դու մի պալար ես, ժանտախտի մի խոց,
 Մի ուռած ելունդ, իմ ապականված
 Արյունից ելած: Քեզ չեմ կշտամբում.
 Թող գա ամոթը, երբ որ կամենա...
 Ես չեմ հրավիրում: Ես չեմ աղաչում,
 Որ շանթրնկեցը կայծակ տա գլխիդ,
 Ոչ էլ մեծ դատիչ Արամազդի վրա
 Խոսում եմ քեզ հետ: Ուղղիր քեզ, երբ կարես,
 Լավագույն եղիր, եթե կամք ունես.
 Ես կըհամբերեմ: Ես Ռեգանի մոտ
 Կարող եմ մընալ հարյուր ասպետովս:

ՌԵԳԱՆ. Ոչ բոլորովին, տեր իմ: Դեռևս

Զէի սպասում, որ իմ մոտ գայիք,
 Ես չեմ հոգացել պարտ ու պատշաճը
 Ձեզ ընդունելու: Տեր իմ, ականջ դրեք
 Քըրոջըս խոսքին: Նրանք, որ խառնում են
 Խոհականություն ձեր բուռն կրքին,
 Պետք է զիջանեն, խորհելով, որ դուք
 Մեր եք... ուրեմըն... բայց քույրս գիտե,
 Թե ինչ է անում:

ԼԻՐ.

Լա՞վ է այդպես խոսել:

* ՌԵԳԱՆ. Համարձակվում եմ ասել, թե այո:

Ի՞նչ, հիսո՞ւն ասպետ. այդ բավական չէ՞:
 Ի՞նչ կարիք ունեք դրոանցից շատին,
 Կամ հենց այդքանին: Թե՛ այդ մեծ ծախքը
 Եվ թե՛ վտանգը ներհակ են խոսում
 Այդքան մեծ թվի: Ի՞նչպես կարող է
 Այդքան բազմություն, երկու հրամանի տակ,
 Մեկ տան մեջ ապրել, այդ շատ դժվար է,
 Գրեթե անհնար:

ԳՈՆՆՐԻԼ՝

Եվ ինչո՞ւ, տեր իմ,

Չեք ուզում, որ ձեզ սպասավորեն
Քրոջս ծառաները և կամ թե իմոնք:

ՌԵԳԱՆ. Ինչո՞ւ չէ, տեր իմ, և, այն ժամանակ

Թե մեկը ձեր դեմ զանցառու լիներ,
Մենք կարող էինք պատիժ տալ նրան:

Եթե կամք ունեք իմ տունը գալու
(Քանի որ հիմա վտանգ եմ տեսնում),

Աղաչում եմ ձեզ, որ ձեզ հետ բերեք

Քսանահինդ հոգի: Թե ավելի գան՝

Մերժում եմ տեղ տալ, կամ հյուրընկալել:

ԼԻՐ. Բայց ես ձեզ տվի՝ ինչ որ ունեի...

ՌԵԳԱՆ. Եվ ժամանակն էր:

ԼԻՐ.

Ես ձեզ կարգեցի

Պահապաններըս և ժառանգներըս,

Եվ ինձ պահեցի հետևորդների

Փոքրաթիվ մի խումբ: Ի՞նչ, քեզ մոտ գալիս՝

Քրսանահինդ հոգո՞ւ պետք է գամ, Ռեգան,

Այդպե՞ս ասացիր:

ՌԵԳԱՆ.

Եվ կրկնում եմ այդ:

Մեկ հատ ավելի ես չեմ ընդունի:

ԼԻՐ. Չար էակները լավ են երևում,

Երբ ավելի շար էակներ էլ կան.

Ամենից վատը չլինելն անգամ

Դեռ գովելի է մի որոշ շահով

ԳՈՆՆՐԻԼԸ

— Ես քեզ մոտ կըգամ, դեռ քո հիսունը

Քսանահինդի կրկնապատիկն է,

Եվ նրա սիրուց — սերդ կրկնակի:

ԳՈՆՆՐԻԼ. Լսեցեք, տեր իմ, ի՞նչ կարիք ունեք

Քսանահինդի, տասնի կամ հընգի,

Որ ձեզ հետևեն այնպիսի տան մեջ,

Ուր կրկին թվով սպասավորներ

Հրաման են առել ձեզ ծառայելու:

ՌԵԳԱՆ. Ի՞նչ կարիք մեկին:

ԼԻՐ. Օ՛հ, ի՞նչ հարկ խոսել կարիքի մասին:

Ամենից նշվաստ մուրացկանները

Իրենց ծայրահեղ աղքատության մեջ

Դարձյալ բան ունեն, որ ավելորդ է:

Մի՛ք տալ բնության ավելի քան այն,

Ինչ անհրաժեշտ է բընության համար.

Մարդու ապրուստը նույնչափ աժան է,

Որչափ գազանինը. դու մի տիկին ես,

Թե շուքը լինե՛ր սոսկ տաք հագնու՛նք,
 Երբեք բնությունը պետք չէ՛ր ունենա
 Այդ պերճ հագուատին, որ հագել ես դու
 Եվ որ հագել թե քեզ տաք է պահում:
 — Բայց բուն կարի՞քը... Ո՛հ, դուք աստվածներ,
 Համբերություն տվե՛ք. իմ բուն կարիքը
 Համբերությունն է: Դուք ինձ, աստվածներ,
 Տեսնում եք այստեղ. մի խեղճ ծերունի,
 Նույնպես լի վշտով, որչափ տարիքով,
 Եվ երկսի մեջ էլ նույնչափ տարաբախտ.
 Թե դուք եք դրդում այս աղջկանց սիրտը
 Իրենց հորն ընդդեմ՝ մի դարձնեք ինձ
 Այնչափ անզգա, որ ես հեղությամբ
 Հանդուրժեմ դրրան.
 Տոգորեցե՛ք ինձ ազնիվ բարկությամբ,
 Թող արցունքները, կանանց զենքերը,
 Արատ չըբերեն առնական թըշերիս:
 — Ոչ, դուք հրեշավոր անարգ վհուկներ,
 Ձեզնից այնպիսի մի վրեժ լուծեմ,
 Որ ամբողջ աշխարհ... Այն բաներն անեմ...
 Թե ինչ կըլինեն, չըզիտեմ դեռ ես,
 Բայց պետք է դառնան ամբողջ աշխարհի
 Ահ ու սարսափը:
 Դուք մտածում եք՝ ես լա՛ց կըլինեմ...
 Ոչ, լաց չեմ լինի...
 Շատ պատճառ ունեմ ես արտասվելու.
 Բայց թող այս սիրտը բյուր կտոր լինի,
 Նախքան լաց լինեմ.— Ո՛վ իմ խեղկատակ,
 Ես կըխենթանամ:

Լիր, Գլոստերը, Քենտը և խեղկատակը դուրս են գնում:

ԿՈՐՆԱՆԱՆ.

Եկե՛ք ներս գրնանք:

Մորիկ կըլինի:

Հեռավոր որս:

ՌԵԳԱՆ. Այս տունը փոքր է. ծերունի իր խմբով
 Չեն կարող հանգիստ բնակվել այստեղ:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Իր հանցանքն է այդ. ինքն իրեն զրկեց
 Հանգստությունից. այժմ թող տուժի
 Յուր խենթությունը:

ՌԵԳԱՆ.

Իս հոժարությամբ

Կընդունեմ ներքին, բայց ոչ մի ծառա:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Իմ միտքս էլ այդ է: Ո՛ւր է կոմս Գլոստերը:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Նա ընկերացավ այն ծերովի հետ:
— Ահա գալիս է:

Մտնում է Գրստերը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Արքան շատ սաստիկ բարկության մեջ է:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Բայց ո՞ւր է գնում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Հրամայեց ձի նստել:

Բայց չըգիտեմ՝ ո՞ւր:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Ավելի լավ է՝

իր կամքին թողնել. ինքն է իր տերը:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Կոմս, երբեք նրան չըխնդրեք մընալ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ավա՛ղ, գիշերը վըրա է հասնում,
նվ ցուրտ հողմերը սաստիկ հուզվում են:
Մըղռներ հեռու այս շրջակայքում
Մի մացառ չըկա:

ՌԵԳԱՆ. Ոհ, կոմս, կամակոր ու համառ մարդկանց
Այն աղեաները, որ հրավիրել են,
Պետք է դաս լինեն: Դուռը փակեցեք,
Նա՛ռնի իր հետ հանդուգըն մի խումբ,
Կարող են նըրանք բորբոքել նըրան,
Երբ որ ինքն էլ այնքան միտված է
Նղծել իր ականջը: Խոհեմությունը
Երկյուղ է պատվիրում:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. (Գրստերին)

Դուռը փակեցեք,

Սոսկալի գիշեր է: Ռեգանի խորհուրդը
Խոհեմ խորհուրդ է: Փախչենք մըրիկից:

Դուրս են գնում:

Ի

ԱՐԱՐՎ ԱԾ ԵՐՐՈՐԴ Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Մի մացառ, մրրիկ՝ որոտի և կայծակի հետ:

Մտնում եմ Քենտը և մի ասպետ, տարբեր կողմերից:

ՔենՏ. Այդ ո՞վ է այդտեղ, բացի մրրիկից:

ԱՍՊԵՏ. Մի մարդ, որի հոգին մրրիկի պես է,
Սաստիկ անհանգիստ:

ՔենՏ. Ձեզ ճանաչում եմ. թագավորն ո՞ւր է:

ԱՍՊԵՏ. Կովում է ահեղ տարերքի ընդդեմ.
Հրամայում է հողմին քըշել երկիրը,
Ձգել ծովի մեջ, կամ թե ուռցընել
Ուրորուն ջրերը բա՛րձր քան ցամաքը,
Որ ամեն ինչ փոխվի, և կամ կանգ առնի.
Փետում է նա իր ճերմակ մազերը,
Որ բուռն հողմերը, կույր կատաղությանը,
Բռնում են իրենց մոլեգնության մեջ
Եվ ոչնչացնում. ճգնում է մրցել
Փոքրիկ մարդկային իր աշխարհի մեջ,
Ընդհարվող հողմի և անձրևի հետ:
Այսպիսի գիշեր, երբ նույնիսկ արջը
Ցամաք ծծերով փակվում է որջում,
Երբ առյուծն անգամ, գայլը սովատանջ՝
Պատսպարում են իրենց մուշտակը,
Նա վազվզում է առանց գլխարկի
Եվ հրավիրում է ընդհանուր ջնջում:

ՔենՏ. Բայց ո՞վ կա իր հետ:

ԱՍՊԵՏ. Իր խենթը միայն.

Որ ջանք է անում իր կատակներով
Փարատել նըրա սրտահերձ վիշտը:

ՔենՏ. Ձեզ ճանաչում եմ, պարոն, և վստահ
Այն ծանոթությանը, որ ունեմ արդեն,
Համարձակվում եմ ձեզ հանձնարարել
Սաստիկ կարևոր մի ձեռնարկություն:
Մի պառակտում կա Ալբանի դուքսի

Եվ Կորնվալի մեջ, թեև առերես
 Մածկված է դեռ այդ մի կեղծիքի տակ.
 Բայց նըրանք ունեն սպասավորներ
 (Ինչպես ամեն ոք, որին իր աստղը
 Մեծ դիրք է տրվել և գահ իշխանի),
 Որոնք Ֆրանսիայի արքայի համար
 Հմուտ դիտողներ և լրտեսներ են,
 Նըրանք հայտնել են իրենց տեսածը,
 Դուքսերի ոխը, գաղտնի դավերը,
 Անգթությունը, որով վարվեցին
 Մերոկ բարեսիրտ թագավորի հետ:
 Դեռ կա ավելի խորարմատ մի բան,
 Որի, ո՞վ գիտե, նշույլքն են սըրանք:
 Սակայն Ֆրանսիայից գորք է արշավում
 Այս անմիաբան պետության երկրում,
 Եվ խոհեմությամբ, օգուտ քաղելով
 Մեր թուլությունից՝ արդեն մըտել է
 Մեր ամենից լավ նավահանգիստը,
 Շուտով ակնհայտ դրոշակ կը պարզի:
 Լսեցեք ուրեմն. եթե կարող եք
 Վստահանալ ինձ՝ իսկույն դեպի Դուվր
 Ուղևորվեցեք: Այնտեղ կը գտնեք
 Մի անձ, որ ձեզ շատ շնորհակալ կըլինի,
 Երբ որ ճիշտ պատմեք, թե թագավորը
 Ի՞նչ անբռնական և խենթացուցիչ
 Տառապանքի է ենթարկված հիմա:
 Ես մի բարեսրտ հագնվական եմ,
 Եվ գիտակցությամբ, վստահությամբ է,
 Որ այս պաշտոնը ես հանձնում եմ ձեզ:

ԱՍՊԵՏ. Լավ, մենք այդ մասին դարձյալ կըխոսենք:

ՔԵՆՏ. Ոչ, ավելորդ է: Իբրև ապացույց,
 Որ ես չեմ՝ ինչ որ իմ արտաքինս է,
 Բացեք այդ քսակը և միջինը ձեզ:
 Երբ Կորդելիային տեսնեք (և անշուշտ
 Կըտեսնեք նըրան), ցույց տվեք այս օղը,
 Եվ նա ձեզ կասի՝ ով է այն անձը,
 Որին տակավին դուք չեք ճանաչում:
 — Թո՛ւհ այս մրրիկին, ես պետք է գընամ
 Փնտրեմ արքային:

ԱՍՊԵՏ.

Տվեք ինձ ձեր ձեռքը.

Ուրիշ խոսք չունե՞ք:

ՔԵՆՏ.

Խոսք՝ շատ քիչ, բայց գործ՝

Շատ առավել կա, քան ինչ արված է.

Փնտրենք արքային, դուք այդ կողմ գնացեք.

Իսկ ես՝ դեպ այս կողմ. ով առաջ գտնի,
Թող ձայն տա մյուսին:

Տարբեր կողմերով դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մացառի մի այլ մասը:

Մերիկը շարունակվում է: Մտնում են Լիրը և խեղկատակը:

ԼԻՐ. Փչեցե՛ք, հողմե՛ր, և ձեր թըշերը
Պայթեցրե՛ք. փչեցե՛ք և կատաղեցե՛ք,
Եվ դուք, հեղեղնե՛ր ու փոթորիկնե՛ր,
Ճայթեցե՛ք, մինչև ջրահեղձ անեք
Ջանգալատներն ու հողմացույցներ.
Դո՛ւք, մտքից արագ ծծմբի բոցեր,
Հառաչընթացներ կաղնեհերձ շանթի,
Եկեք, խանձեցեք սպիտակ գլուխըս:
Եվ դու, որոտում, ամեն բան ցնցող,
Ջա՛րկ, տափակացրո՛ւ երկրի հաստ գունդը,
Փշրի՛ր բընության կաղապարները,
Կործանի՛ր մեկեն բոլոր սերմերը,
Որ արտադրում են ապերախտ մարդուն:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Քեռի, պալատի օրհնած ջուրը մի շոր տան մեջ ¹¹ ավելի լավ է, քան
թե այս անձրևի ջուրը տնից դուրս: Տուն դարձիր, քեռի, և աղջիկնե-
րիցդ ողորմություն խնդրի: Ահա մի գիշեր, որ ոչ խելոքին է խնայում
և ոչ խենթին:

Կայծակ:

ԼԻՐ.

(Աչքերը դեպի երկինք):

Գոռա՛, քո բոլոր աղիքներովդ.
Ժայթի՛ր, հուր, ե՛կ, անձրև:
Անձրև, փոթորիկ, փայլակ և կայծակ,
Դուատրներս չեն: Ձեզ չեմ մեղադրում,
Ո՛վ անմեղ տարերք, անսիրտության մեջ.
Ես ձեզ չեմ տըվել թագավորություն.
Ձեզ չեմ անվանել իմ զավակներդս.
Դուք հնազանդություն պարտական չեք ինձ.
Թողեք ուրեմն թափվի իմ գլխին.
Որչափ սոսկանքներ որ ձեզ հաճո է.
Այստեղ կանգնած եմ ես, ձեր ստրուկը,
Խեղճ, հիվանդ, տկա՛ր, անարգվա՛ծ ծերուկ,

— Բայց, այսուհանդերձ, պետք է ձեզ կոչեմ
 Նըվաստ ծառաներ, որ միացրել եք
 Երկու շարաւիրտ աղջիկների հետ
 Ձեր երկնածընունդ լեգեոնները
 Մեր ծեր գլխի դեմ, այսչափ սպիտակ:
 Ո՛հ, ո՛հ, սոսկալի՛:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ով որ մի տուն ունի իր գլուխը ծածկելու համար, մի լավ գլխարկ
 ունի:

Երբ տափատը տուն գտնի
 Նախքան գլուխը՝ օթեան,
 Թե տափատը, թե գլուխը
 Ոչլանոցներ կըդառնան:
 Երբ կին առնի մի աղքատ,
 Նա ոչիլներ կառնի շատ:
 Ով որ անի ոտքի մատին՝
 Ինչ որ պետք է աներ սրտին,
 Ախ կըքաշի ոտքի կոշտից,
 Էլ չի քընի նա իր վշտից:

Որովհետեւ դեռևս չի եղել մի գեղեցիկ կին, որ հայելու առջև երեսը
 չծամուխ:

Մտնում է Քենտը:

ԼԻՐ. Ոչ, ես պետք է լինեմ կատարյալ համբերության օրինակ: Այլևս ոչինչ
 չեմ ասի:

ՔԵՆՏ. Ո՛վ է այդտեղ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Մի վեհափառ տեր և մի տափատ, այսինքն մի խելոք և մի խենթ:

ՔԵՆՏ. Վա՛յ, տեր, այստե՛ղ եք: Գիշեր սիրողներն

Այսպիսի գիշեր չեն սիրում երբեք:
 Զայրացած երկինքն ահաբեկել է
 Նույնիսկ խավարում խլրտողներին,
 Որոնք փակվել են իրենց որջերում:
 Այն օրից, որ կամ, չեմ տեսել երբեք
 Այսպես սոսկալի լայնասփյուռ կայծակ.
 Չեմ լսել այսպես ահռելի որոտ,
 Այսպիսի մըռունչ հողմ ու անձրևի.
 Մարդու բնությունը չի կարող տոկալ
 Այսքան սոսկանքի և արհավիրքի:

ԼԻՐ. Թող մեծ աստվածները, որոնք կախել են

Այս ահեղ ժխորը մեր գլխի վրա,
 Որոնք իրենց թշնամիներին:
 Դողա՛ դու, թշվա՛ռ, որ ունես քո մեջ
 Անպատիժ մնացած անհայտ ոճիրներ.
 Մածկի՛ր քեզ, ո՛վ ձեռք արյունաշաղախ,
 Եվ դո՛ւ, ուխտադրուժ, և դո՛ւ, կեղծավո՛ր.

Դրսից առաքինի, դու շընացող ես.
 Եվ դու, անզգա՛մ, ջարդուկշուր եղիր,
 Դու, որ հնարագետ դիմակի ներքո
 Դավեր ես նյութել մարդու կյանքի դեմ.
 Ո՛վ դուր ամրապես թաքցրած մեղքեր,
 Ճեղքեցեք միջից ձեր ծածկույթները
 Եվ այս սոսկալի դատախաղներից
 Ներում հայցեցեք.— Իսկ ես մարդ եմ,
 Ոչ այնքան կեղեքիչ, որքան կեղեքված:

ՔԵՆՏ. Ավա՛ղ, գլխաբա՛ց: Վեհաշուք տեր իմ,
 Այս մերձակայքում կա փոքրիկ մի հյուղ.
 Մարդասեր մի ոք ձեզ այս մորիկից
 Ապաստան կըտա: Հանգչեցեք այնտեղ,
 Ես կերթամ կրկին այն դաժան տունը,
 Ավելի դաժան քան իր քարերը,
 Ուր, այս բռպեհս, երբ ձեզ փնտրեցի,
 Ինձ մուտք չըտվին. բայց նորից կերթամ՝
 Եվ նըրանց ժըլատ հյուրասիրությունը
 Բոնի կըստանամ:

ԼԻՐ. Խեղճ այլայլվում է:

Խեղկատակին

— Եկ այստեղ, տղաս, ի՞նչպես ես, տղաս:
 Մըսո՞ւմ ես արդյոք. ես էլ եմ մըրսում:

Քենտին

Ո՛ւր է հյուղն, ա՛յ մարդ:
 Զարմանալի է կարոտությունը,
 Որ փուշ բաներին մեծ հարգ է տալիս:
 — Տեսնենք քո հյուղը:— Դու խեղճ, թշվառ խենթ,
 Կա իմ սրտիս մեջ մի մաս տակավին,
 Որ քեզ խղճում է:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ով որ մի քիչ գեթ խելք ունի,
 Անձրև ու հողմ որչափ էլ գա՝
 Նա իր բախտից գոհ կըլինի.
 Քանզի անձրև ամեն օր կա:

ԼԻՐ. Ճշմարիտ է, տղաս: (Քենտին) Դեհ, եկ տար մեզ այդ հյուղը:

Լիրն ու Քենտը դուրս են գնում:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Սքանչելի գիշեր է, որ կարող է նույնիսկ պոռնիկ կնոջ տապը
 զովացնել: Գնալուց առաջ պետք է մի մարգարեություն անեմ:
 Երբ քահանան ունի քիչ նյութ, խոսքեր շատ,
 Երբ որ խառնեն գարեջրի մեջ ջուր առատ,

Իշխանները դերձակներին երբ դաս տան,
 Երբ որ արդար լինի ամեն դատաստան,
 Երբ որ այրեն հերձվածողի փոխարեն,
 Նըրանց, որոնք կանանց ետև դեգերեն,
 Երբ ասպետներ այլևըս պարտք շունենան,
 Բամբասողներ աշխարհի վրա չըմընան,
 Քսակահատներ ամբոխի մեջ չըմտենեն,
 Վաշխառուներ բաց դաշտի մեջ փող համրեն,
 Երբ գա օրը, որ պոռնիկներ, կավատներ
 Կառուցանեն եկեղեցի, տաճարներ,—
 Ապա անշուշտ պետություն մեջ Ալբիոնի¹²
 Շատ մեծ շըփոթ, իրարանցում կըլինի,
 Ով որ ապրի՝ նա կըտեսնի: Օր կըգա՝
 Ուտքով քայլել սովորություն կըդառնա:
 Մեռլինը¹³ պետք է այս մարգարեությունն անի, որովհետև ես ապ-
 րում եմ նրա ժամանակից առաջ:

Դուրս է գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Գլուստերի ամրացում:

Մտնում են Գլուստերը և էդմոնդը:

ԿԼԱՍՏԵՐ. Ավա՛ղ, ավա՛ղ, էդմոնդ, ես չեմ սիրում այս հակաբնական վար-
 մունքը: Երբ որ ես աղջիկներից հրաման խնդրեցի իրենց հորը ողոր-
 մելու համար, նրանք ինձնից խլեցին իմ սեփական տանս իրա-
 վունքը, և իրենց հավիտենական տհաճության սպառնալիքով՝ ինձ
 արգելեցին, որ մեկ էլ նրա մասին չխոսեմ, չբարեխոսեմ, ոչ էլ որևի-
 ցե կերպով նրան օգնեմ:

ԷՒՄՈՆԴ. Խի՛ստ վայրենի ու հակաբնական է այդ:

ԿԼԱՍՏԵՐ. Լավ է, բան չասես: Դուքսերի մեջ անհամաձայնություն կա. և որ
 ավելի վատն է՝ ես այս գիշեր մի նամակ եմ ստացել:— Վտանգավոր
 է դրա մասին խոսել: Ես նամակը փակել եմ իմ պահապանի մեջ:
 Թույլ որ այս անարգանքների մասին, որ թագավորն այժմ հանդուրժում
 է, անպատճառ վրեժ պետք է հանվի: Արդեն բանակի մի մասը
 դուրս է բերվել ցամաք. մենք պետք է դառնանք թագավորի կողմը:
 Ես ուզում եմ նրան փնտրել և գաղտնապես օգնել նրան: Դու գնա և
 դուքսի հետ զրույց արա, որ նա չնկատի իմ այս գթասրտությունը:
 Եթե իմ մասին հարցնի, կասես՝ հիվանդ է և անկողին է մտել: Եթե
 աչքովս մահա տեսնեմ, ինչպես ինձ արդեն սպառնացել են, այնուա-

մենայնիվ ես պետք է օգնեմ թագավորին, իմ հին տիրոջս: Մի տարօրինակ բան է պատրաստվում, էդմոնդ, խնդրեմ, խոհեմ եղիր:

Դուրս է գնում:

ԷԴՄՈՆԴ. Այդ գթությունը քեզ արգելված էր.

Եվ իսկույն դուքսին ես իմաց կըտամ,

Նաև լուր կըտամ նամակի՝ մասին:

Դա վարձատրության արժանի գործ է,

Եվ ես դըրանով պետք է ձեռք բերեմ՝

Ինչ որ իմ հայրը կորցնելու վրա է.

Այսինքն բոլորը: Երիտասարդը

Վեր է բարձրանում, երբ ծերն ընկնում է:

Դուրս է գնում:

Տ Ե Ս Ը Ր Ը Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Մացառի մի մասը, մի հյուղ:

Մտնում են Լիւրը, Քենտը և խեղկատակը:

ՔԵՆՏ. Այստեղ է, տեր իմ, ազնիվ տեր, մտեք:

Բացօթյա գիշերի բռնակալությունն

Այնչափ դաժան է, որ ոչ մի էակ

Տոկալ չի կարող:

Մերիկը շարունակվում է:

ԼԻՐ.

Թո՛ղ ինձ:

ՔԵՆՏ.

Բարի՛ տեր,

Ներս մտեք այստեղ:

ԼԻՐ. Ուզո՞ւմ ես միթե սիրտըս պատահել:

ՔԵՆՏ. Ավելի կուզեի իմըս պատահել:

Ներս մտեք, տեր իմ:

ԼԻՐ.

Քեզ խիստ է թըվում,

Որ այս մորիկը մինչ ոսկորներըս

Ներս է թափանցում. քեզ համար խիստ է,

Բայց ուր մեծագույն մի ցավ է խրվել,

Փոքրագույնն այնտեղ անզգալի է.

Արջից խույս կըտաս, բայց թե փախուստըդ

Առաջնորդի քեզ դեպի ծովն ահեղ,

Ետ կըգաս կրկին դեպ արջի բերան:

Երբ հոգին հանգիստ է, մարմինը քնքուշ է.

Հոգուա մորիկը խլում է ինձնից

Որևէ ուրիշ զգացողություն,

Բացի միայն այն, որ տըրոսիում է:
 Ա՛խ, որդիական ապերախտություն...
 Նույնը չէ՞ր լինի, եթե բերանըս
 հաճներ այս ձեռքը, քանզի սա նըրան
 Սընուհ է տանում:— Բայց լա՛վ կըպատժեմ.
 Ո՛չ, չեմ ուզում լալ:— Այսպիսի գիշեր
 Ինձ դուրս վնդե՛լ: Ցա՛ծ թափվիր, հոգ չէ.
 Ես կըհանդուրժեմ:— Այսպիսի՛ գիշեր...
 Օ՛, Ռեգա՛ն, Գոնեբրի՛լ, ձեր բարի հայրը,
 Որի վեհ սիրտը բաշխեց ամեն ինչ...
 Օ՛հ, այդ շավղի մեջ խելագարվել կա,
 Խույս տամ դուրանից. բավ է այդ մասին:
ՔենՏ. Ո՛վ բարի տեր իմ, ներս մըտեք այստեղ:
ԼիՐ. Դու ներս գնա, խնդրեմ. հոգ տար քո վըրա.
 Այս փոթորիկը ինձ արգելում է
 Խորհել այնպիսի բաների վըրա,
 Որոնք ավելի ինձ կըտանջեին:
 — Բայց հոգ չէ, մտնենք:

Խեղկատակին

— Ներս մտիր, տղաս,

Նախ դու ներս մտիր:— Ո՛վ անտուն աղքատ,
 Հայդե՛, նե՛րս մտիր: Պետք է աղոթեմ
 Եվ հետո քընեմ:

Խեղկատակը մտնում է ճյուղի մեջ:

Խե՛ղճ մերկ աղքատներ, ուր որ էլ լինեք՝
 Այս ժանտ մրրիկից մտրակված, տանջված,
 Ի՛նչպես կարող եք ձեր անտուն գլխով
 Եվ սովալըլուկ ձեր ստամոքսով,
 Եվ պատառոտուն ցնցոտիներով
 Պատսպարել ձեզ այսպիսի օդից:
 Օ՛հ, ես այդ մասին շատ քիչ եմ խորհել.
 Դե՛ղ խմիր, ճոխությո՛ւն. կըրիր մի անգամ՝
 Ինչ որ կըրում են չքավորները,
 Որ դու էլ թափ տաս քո ավելորդը
 Խեղճերի համար, և ցույց տաս նըրանց,
 Գեթ մի ավելի ողորմած երկինք:

ԷԴԳԱՐ.

(Հյուլի ներսից)

Կանգուն և կես, կանգուն և կես, խեղճ Տոմ:

Խեղկատակը սարսափած փախչում է ճյուղի:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ներս մի՛ մտնիր, քեռի, այստեղ դե կա:
 Օգնեցե՛ք, օգնեցե՛ք:

ՔՆՆՏ. Ձեռքդ տուր ինձ:— Ո՞վ կա այստեղ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Դե է, դե է: Ասում է՝ անունս աղքատ Տոմ է:

ՔՆՆՏ. (Հյուղի գոան առաջ):

Ո՞վ ես արդյոք դու, որ մոմուում ես

Այդտեղ, հարդի մեջ: Առաջ եկ՝ տեսնեմ:

Մտնում է էդգարը, խելագարի ճագուտով

ԷԴԳԱՐ. Հեռո՛ւ. չար ուզին ինձ հալածում է:

Մորենու միջից ցուրտ հողմ է փչում...

Հըմ, զընա մըտիւր սառն անկողինըդ

Եվ տաքացրու քեզ:

ԼԻՐ. Դու է՛լ ես տըվել

Քո բոլոր ինչքդ երկու դուստրերիդ

Եվ այս օրն ընկել:

ԷԴԳԱՐ. Ո՞վ մի բան կտա աղքատ Տոմին, որին չար դեը ման է ածու՛մ կրակի և բոցի, ծանծաղուտի և հորձանքի միջից, ճախնի և մորուտի վրա-յով: Նա դանակներ ցցեց նրա բարձի տակ, խեղդապարաններ՝ նրա նստարանի տակ. մկնդեղ խառնեց նրա ապուրի մեջ, սիրտը հպարտացրեց, նրան ստիպեց կարմիր ձիու վրա նստած՝ աշտանակել չորս մաս լայն կամուրջի վրայով, որպեսզի բռնի իր ստվերը, որին չար դեը դավաճան էր ձևացրել:— Աստված օրհնի քո հինգ զույա-րանքդ:— Տոմը մըսում է... ո՛հ դուդի, դուպի, դուդի... Տերը քեզ փրկի թաթարներից, չար աստղերից և շարքերի զարկելուց: Ողորմու-թյուն արեք աղքատ Տոմին, որին չար դեը տանջում է:— Հիմա կրոնիւմ նրան այստեղ, այնտեղ և այնտեղ, և կրկին այնտեղ, և այնտեղ:

Մոտիկը շարունակվում է:

ԼԻՐ. Դստե՛րքն են նրլուսն այս օրը գըցել:

— Ոչինչ չըպահեցի՞ր, բոլո՞րը տըվիր:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ոչ. դեթ մի ծածկոց պահեց իր համար, եթե ոչ ամենքս կամա-չեինք:

ԼԻՐ. Այժմ թող բոլոր պատուհասները,

Որոնք կախված են մեր գլխի վերև,

Որպես օրհասներ մարդկանց մեղքերի,

Քո աղջիկներիդ գլխի վրա տեղա՛ն:

ՔՆՆՏ. Նա աղջիկ չունի:

ԼԻՐ. Մա՛հ քեզ, դավաճան:

Ոչինչ չէր կարող եղծել բնությունը,

Հասցընել նըրան այս նըվաստության,

Թե ոչ ապերախտ իր աղջիկները:

Մի՞թե կարգ է այժմ, որ վանված հայրեր

Այսքան շարշարվեն իրենց մարմնի մեջ:

Արդար պատիժ է. այդ մարմինն է ծնել

Այն պելիկանի¹⁴ շար աղջիկներին:

ԷԻԳԱՐ. Պելիկոկ նստել էր Պելիկոկ բլրի վրա: Հալլո՛ւ, հալլո՛ւ, լո՛ւ, լո՛ւ: ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Այս ցուրտ գիշերը մեզ բուրբիս խենթ ու խելագար կդարձնի:

ԷԻԳԱՐ. Զգուշացիր շար դեկց: Հնազանդիր ծնողներիդ, խոսքդ ճիշտ պահիր: Մի երդվիր, մի մեղանշիր ուրիշ մարդու օրինավոր կնոջ հետ, մի դարդարիր սիրուհուդ շքեղ դարդերով: Տոմը մրսում է:

ԼԻՐ. Դու ո՞վ ես եղել:

ԷԻԳԱՐ. Մի պարոն, կանանց ծառայող, հոգով և սրտով գոռոզ, որ մազերս գանգուր էի անում, ձեռնոցներ էի կրում գլխարկիս մեջ¹⁵, ծառայում էի սիրուհուս սրտի վավաշանքին, և նրա հետ գործում էի խավարի գործը: Այնչափ երդում էի անում, որչափ բառեր էի ասում, և բեկանում էի նրանց առ երեսս գթած երկնքի. քնում էի ցովությունների հնարելով, և զարթնում էի, որ ի գործ դնեմ. գիշին շատ էի սիրում, զառերը՝ սաստիկ. իսկ կանանց հարցում՝ ես գերազանց էի տաճկից: Սրտով՝ կեղծ, ականջով՝ դյուրահավան, ձեռքով՝ արյունաշաղախ, ծուլության մեջ՝ խող, գողության մեջ՝ աղվես, անհաշու-թյան մեջ՝ գայլ, կատաղության մեջ՝ շուն, հափշտակության մեջ՝ առյուծ:

Մի՛ թողնի, որ կոշկի ճոճուցը, կամ մետաքսի խշխշուցը խեղճ սիրտդ կնոջ գերի դարձնեն: Ուտքդ հեռու պահիր բողանոցներից, ձեռքդ՝ կանանց յուբկաներից, գրիչդ՝ վաշխառվի տետրերից. հետո խրոխտա շար դեկ դեմ: Դարձյալ փշենու միջից ցուրտ հողմ է փչում, ասում է սո՛ւմմ, մո՛ւն... Հե՛յ, նոննի՛ր, Դուլֆին, որդիս, բաց թող, թող դա տնցնի:

Մերիկը շարունակվում է:

ԼԻՐ. Ավելի լավ էր քեզ համար՝ գերեղմանի մեջ լինել, քան թե մերկ մարմնով կանգնել երկնքի այս կատաղության դեմ:— Մարդը ա՛յս է միայն: Լավ նկատեցեք սրան. դու մետաքս պարտ չես որդին, ոչ էլ մորթի՝ գազանին, ոչ էլ բուրդ՝ ոչխարին, ոչ էլ մուշկ՝ բեշկին: Ահա մենք երեք հոգի կանք այստեղ. մենք խարդախված ենք. դո՛ւ ես իսկակա-նր: Անպաճույճ մարդը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ մի այսպիսի խեղճ, մերկ, երկկճղակավոր անասուն, ինչպես դու ես: (Պատռելով իր զգեստ-ները). Դո՛ւրս, դո՛ւրս, պաճուճանքնե՛ր, դո՛ւրս, ցա՛ծ եկեք իմ հագից:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Խնդրեմ, քեռի, մի անի. շատ վատ գիշեր է մեջը լողալու համար: Մի փոքրիկ կրակ այս ընդարձակ դաշտի մեջ՝ նման կլինի մի շնծեռ ցովասերի սրտին. մի փոքրիկ կայծ, իսկ մարմնի մնացած մասը, սառած.— Նայիր, ահա մի շրջմուխկ հուր:

ԷԻԳԱՐ. Սա այն շար դե Ֆլիբբերտիջիբետն է¹⁶: Նա սկսում է փայլել հրաթա-քույցից հետո, և շրջում է մինչև առաջին անգամ աքաղաղի կանչելը. նա է տալիս մարդու աչքի կատարակտ, շլություն և նապաստակի շուրթ: Նա է փտեցնում սպիտակ ցորենը և վնասում է աշխարհի խեղճ արարածներին:

Երեք անգամ սուրբ Վիթոլդ¹⁷

Դաշտ, սա՛ր ու ձոր թափառեց
Մղձավանջին և նրբա
Ինն ընկերին ձեռք բերեց
Եվ հրամայեց հեռանա,
Երդվեցրեց, որ չըքանա:
Դե, հեռացի՛ր,
Զքացի՛ր:

ՔենՏ. Ի՞նչպես է ձեր մեծությունը:

Մեռում է Գլաստերը՝ մի շահ ձեռքի:

ԼԻՐ. Ո՞վ է այդ:

ՔենՏ. Ո՞վ է, ի՞նչ ես փնտրում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ո՞վքեր եք այստեղ, ձեր անունները:

ԷԴԳԱՐ. Խեղճ Տոմ, որ ուտում է լողացող գորտ, դողող, գորտնուկ, պատի
խլեզ, ջրի խլեզ, որ իր սրտի կատաղության մեջ, երբ որ շար դեռ
տանջում է, կովի թրիք է ուտում աղցանի տեղ, կով է տալիս պառավ
մուկ, և սատկած շուն, խմում է կանգնած ճահճի կանաչ փրփուր,
որ մտրակով հալածվում է տեղից տեղ, ոտքերը դրվում են կոճղերի
մեջ, որ պատժվում է և բանտարկվում է, որ ունեցել է երեք ձեռք
զգեստ իր կոնակի համար, վեց շապիկ՝ իր մարմնի, ձի՝ հեծնելու
համար, և զենք՝ կրելու համար:

Տոմն ուտում էր միայն մկներ.

Փոքրիկ վայրի կենդանիներ

Յոթը երկար տարիներ:

Զգուշացիր ինձ հալածողից:— Հանդա՛րտ կաց, Սմոլքին, հան-
դա՛րտ, դե:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ի՞նչ, Ձեր մեծությունը սրանից լավ ընկերներ չունի:

ԷԴԳԱՐ. Խավարի իշխանն ազնվական է,

Անունն է Մոդո, և Մահու:

ԳԼՈՍՏԵՐ. (Լիբիե)

Տեր իմ, մեր մարմինն ու արյունը

Մինչ այն աստիճան ապականվել են,

Որ նրանք ասում են իրենց ծնողին:

ԷԴԳԱՐ. Խեղճ Տոմը մրսում է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Տուն եկեք ինձ հետ:

Առ ձեզ ունեցած պարտականությունս

Ինձ թույլ չի տալիս ամեն բանի մեջ

Լսել ձեր աղջկանց խիստ հրամաններին:

Ինձ հրամայեցին դռներըս փակել.

Եվ այս բռնակալ գիշերին թույլ տալ

Խուժել ձեզ վրա: Բայց այնուհանդերձ՝

Նս հանդգնեցի. գալ և փնտրել ձեզ,

Եվ ձեզ տուն տանել, ուր դուք կըգտնեք

Կրակ և կերակուր:

ԼԻՐ. Թողեք, որ առաջ
Այս փիլիսոփայից մի բան հարցնեմ.

էդգարին

Ի՞նչ է որոտման պատճառը:
ՔԵՆՏ. Տեր իմ,
Ընդունեցեք դուք նըրա հրավերը,
Գնացեք նըրա տուն:

ԼԻՐ. Թող մի բառ ասեմ
Այս թերեացի¹⁸ ուսումնականին.—
— Ի՞նչ ուսում ունես:

ԷԴԳԱՐ. Արգելել դեին, ջարդել ճճիներ:

ԼԻՐ. Եկեք առանձին, ձեզ մի բան հարցնեմ:

ՔԵՆՏ. (Գլուսեռին)

Կրկին ստիպեցեք, որ գնա, տեր իմ:
Խելքը խառնվում է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Մի՞թե մեղք ունի.
Իր աղջիկները մահն են ցանկանում:
— Ա՛հ, բարի՜ Քենտը. նա ասաց, որ վերջն
Այսպես կըլինի:— Խե՛ղճ աքսորված մարդ,
Ասացիր՝ արքան խելագարվո՞ւմ է:
Ասեմ քեզ, բարեկամ, ես էլ մոտ խենթ եմ.
Մի որդի ունեի, որին իմ տոհմից
Այժմ արտաքսել եմ. նա այս վերջերս,
Հենց այս վերջերս կյանքիս դեմ դավեց:
Բարեկամ, նըրան շատ էի սիրում.
Ոչ մի հայր որդուն չի սիրել այնքան.
Ծշմարիտն ասեմ, հենց այդ կսկիծը
Ինձ գժացրել է: Ի՞նչ գիշեր է այս:

Փոքորիկը շարունակվում է:

Պաղատում եմ ձերըդ մեծության...

ԼԻՐ. Ներեցեք, պարոն:— Ազնիվ փիլիսոփա,
Պետք է մնամ ձեզ հետ:

ԷԴԳԱՐ. Տոմը մըսում է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. (էդգարին)

Ներս գնա, ա՛յ մարդ, այդտեղ հյուղի մեջ,
Տաքացիր այդտեղ:

ԼԻՐ. Բոլորս մտնենք:

ՔԵՆՏ. (Ամռցի ճանապարհը ցույց տալով)

Այս կողմից, միլորդ:

ԼԻՐ. Սա էլ պետք է գա:

Ես չեմ բաժանվի իմ փիլիսոփայից:

ՔԵՆՏ. (Գլուսեռին)

Տեր իմ, տեղի տվեք: Թույլ տրվեք իր հետ
Սրբան էլ բերի:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

(Քենտին)

Դրբան էլ բերեցեք:

ՔԵՆՏ. Դու էլ եկ, ա՛յ մարդ, եկ մեզ հետ՝ դնանք:

ԼԻՐ. Հայդե՛, բարեսիրտ իմ աթենացի:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ոչ մի բառ, ոչ մի բառ:— Սը՛ս...

ԷԴԳՄՐ. Երբ պայազատ Ռուանդը

Եկավ այն սև բերդի մոտ,

Ասաց՝ թո՛ւհ, փո՛ւհ զգում եմ

Բրիտանացու արյան հոտ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Գլոստերի ամրոցը:

Մտնում են Կորնվալը և Էդմոնդը:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Այս ամրոցից գնալուց առաջ պետք է վրեժս հանեմ:

ԷԴՄՈՆԴ. Բայց, միևրդ, ինձ կարող են պարսավել, որ այսպես որդիական
պարտքը զոհում եմ հավատարմության, մի բան ինձ սարսափեցնում
է, երբ որ մտածում եմ յուր վրա:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Հիմա ես տեսնում եմ, որ եղբայրդ լուկ շար հոգուց դրդված չէր,
երբ որ ուզում էր իր հորն սպանել. հոր նենգությունը ավելի ևս
գրգռում էր որդու պարսավելի շարունակումը:

ԷԴՄՈՆԴ. Որչափ անբախտ մարդ եմ ես, որ պետք է զղջամ արդար լինելուս
վրա: Այս է այն նամակը, որից ապացուցվում է, որ նա գիտակցորեն
Ֆրանսիայի շահերին նվիրված մի կուսակից էր: Ոհ, երկինք, երանի՛
այս դավաճանությունը եղած չլիներ, կամ գեթ ես չլինեի հայտնողը:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Եկ ինձ հետ դքսուհու մոտ:

ԷԴՄՈՆԴ. Եթե այս նամակի նյութը ճիշտ լինի, դուք ահագին գործ ունեք կա-
սարելու:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ճշմարիտ թե սուտ, այդ քեզ շինեց Գլոստերի կոմս: Հետազոտիր,
թե հայրդ որտեղ է, որ կարողանանք հեշտ կերպով բռնել նրան:

ԷԴՄՈՆԴ.

(Առանձին)

Եթե ես նրան գտնեմ թագավորին օգնելիս, այդ ավելի կզորացնի
նրա կասկածը: (Բարձրաձայն) Ես կշարունակեմ իմ հավատարիմ ռո-
թացքը, որչափ էլ պայքարը սաստիկ լինի պարտաճանաչության և
իմ հարազատ արյան միջև:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ես կատարյալ վստահություն կունենամ դեպի քեզ, և դու իմ սիրո
մեջ կգտնես մի ավելի սիրող հայր:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Մի սենյակ՝ ամրոցին կից ագարակատանը:

Մտնում են Գլուստերը, Լիրը, Քենտը, խեղկատակը և էդգարը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Այլատեղ ավելի լավ է, քան բաց օդի մեջ. գոհությամբ ընդունեցե՞ք այս պատասխարանը: Ես կաշխատեմ ավելացնել՝ ինչ որ կարող եմ, և կարկատել մի հանգիստ բնակարան: Իսկույն կդառնամ ձեզ մոտ:

Դուրս է գնում:

ՔԵՆՏ. Նրա մեջ իմացականության բոլոր ուժը տեղի է տվել հուսահատության առջև:— Աստվածները վարձատրեն ձեր բարեսրտությունը:

ԷԴԳԱՐ. Ֆրատերեւտոն ինձ կանչում է և ասում, թե ներոնը գորտ է որսում դժոխքի խավարի լճի մեջ¹⁹: Աղոթի՛ր, անմեղ, և զգուշացիր շար դեկից: **ԽԵՂԿԱՏԱԿ.** Խնդրեմ, քեռի, ասա ինձ՝ խելագարն ազնվական է, թե ուսմիկ: **ԼԻՐ.** Թագավո՛ր է, թագավո՛ր:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Ոչ, մի ուսմիկ է, որ մի ազնվական որդի ունի, որովհետև խենթ է այն ուսմիկը, որ իր որդուն իրենից առաջ ազնվական է շինում:

ԼԻՐ. Ա՛խ, հազար հոգի լինեին նրանք,
կաս-կարմիր եղած տաք շամփուրներով
եւ շրվապաններով գրոհ տային նրանց վրա:

ԷԴԳԱՐ. Ա՛խ, այն շար դեռ մեջքքս կրծում է:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Խենթ է, ով որ հավատ ընծայի գայլի հեղուկության, ձիու սըմբականե-րին, պատանու սերին, կամ բոզի երդումին:

ԼԻՐ. Դեհ, վճռված է. նըրանց ուղղակի
Դատի կըկանչեմ.

էդգարի՛ն

— Ե՛կ, նստի՛ր այստեղ, հմուտ դատավոր:

Խեղկատակին

— Իսկ դու, իմաստո՛ւն, եկ այստեղ բազմիր:

— Հիմա դո՛ւք եկեք, դո՛ւք, քած աղվեսներ:

ԷԴԳԱՐ. Տես, ինչպես կանգնած՝ աչքեր է ուրորում: Աչքո՛վ ես անում մարդկանց դատաստանի ժամանակ, տիկին:

Եվ ինձ մոտ, Բեսի, անցիր գետակից:

ԽԵՂԿԱՏԱԿ. Նըրա մակույկը ծակ ունի տակից.

Եվ նա չի կարող պատճառը հայտնել,

Թե ինչու քեզ մոտ չի կարող անցնել:

ԷԴԳԱՐ. Չար դևն աղքատ Տոմին հալածում է սոխակի ձայնով: Հոպդանսը Տոմի փորի մեջ ճշում է և երկու սպիտակ հերինգ է ուզում:

Մի՛ կոնշա, սև հրեշտակ, ես քեզ համար ուտելիք չունեմ:
ՔԵՆՏ. (Թագավորին)

Ի՞նչպես եք, տեր իմ, մի կանգնեք այսպես
Ապշած, շվարած, պառկեցեք այստեղ,
Եվ այս բարձի վըրա քիչ հանգստացեք:

ՎԻՐ. Նախ պետք է տեսնեմ սրանց դատաստանը:
— Այժմ կանչեցեք դուք վկաներին:

Էդգարին

Դու, արդարութեան զգեստավոր մարդ,
Նստիր քո տեղդ:

Խեղկատակին

Դու, արդարութեան նըրա լուծընկեր,
Նստիր նըրա մոտ:

Քենտին

Դուք էլ անդամ եք հանձնաժողովի.

Դուք էլ նստեցեք:

ԷԴԳԱՐ. Թող արդար դատենք,
Ո՛վ ուրախ հովիվ: Քնա՞ծ ես, թե արթուն,
Քո ոչխարները մտել են արտը.
Եթե մեկ փչես քո քնքուշ բերնով,
Նըրանք վտանգից կըմնան ապահով:
Փըռո՛ւ, կատուն գորշ է:

ՎԻՐ. Առաջ սրան կանչեցեք, սա Գոններին է: Ես երդումով վկայում եմ այս
հարգելի ժողովի առաջ, որ նա քացով զարկեց թագավորին, իր հորը:
ԽԵՂԿԱՍՍԱԿ. Առաջ եկեք, տիկին, ձեր անունը Գոններին է:

ՎԻՐ. Նա չի կարող ուրանալ այդ:
ԽԵՂԿԱՍՍԱԿ. Ներողություն, ես ձեզ մի նստարան կարծեցի ²⁰:

ՎԻՐ. Եվ ահա մյուսը, որի շար աչքերը
Հայտնում են, թե սիրտն ի՞նչ կտալից է:
— Կանգնեցեք այդտեղ, զե՛նք, զե՛նք, սո՛ւր, կը՛րակ:
— Այստե՛ղ էլ կաշառք:— Դո՛ւ, կեղծ դատավոր,
Ինչո՞ւ թույլ տրվիր, որ նա խուսափի:

ԷԴԳԱՐ. Օրհնվե՛ն քո հինգ զգայարանքը:

ՔԵՆՏ. Ո՛հ, ցավալի՛ է: Ո՛ւր է, տեր արքա,
Ձեր այնքան ասած համբերությունը,
Որով շատ անգամ պարծենում էիք:

ԷԴԳԱՐ. (Առանձին)

Իմ արցունքներըս այնքան կարեկից
Դառնում են նըրան, որ վախենում եմ
Նըրանք փշացնեն դեմքիս ծպտումը:

ՎԻՐ. Փոքրիկ շըները, և բոլոր խումբը,
Տրեյ, Բլանշ, Սիրունիկ,— հաշում են վըրաս:

ԷՒԳԱՐ. Տոմն իր գլուխը կզցի նրանց առջև: Դո՛ւրս կորեք, քոսոտ շներ:

Քիմքըդ սև լինի, կամ թե սպիտակ,
Թևե թույն լինի ատամներիդ տակ,
Գամփռ, կամ քերծե, կամ մետիս քոսոտ,
Որսկան, սպանյուլ, բարակ կամ քոթոթ.
Թե պոչը կտրած, թե ագին կըլոր,
Տոմի մոտ կոռնան, կարտասվեն բոլորը.
Բավ է, որ գլուխըս նետեմ նըրանց քով:
Կըցատկեն ցանկից, կըփախչեն խմբով:

Դու-դի՛, դու-դի՛, հայդե՛: Քայլենք դեպի հսկումները, տոնավաճառները
և շուկա ունեցող քաղաքները:— Խե՛ղճ Տոմ, եղջյուրդ դատարկ²¹:

ԼԻՐ. Ուրեմն թող անդամահատեն Ռեզանին և տեսնեն, թե ինչ կա ծնված սրտի
մոտ: Արդյոք մի բնական պատճառ կա՞, որ այս սրտերն այսպես
կարծրացնում է: (Էդգարին) Ձե՛զ, պարոն, ես ընդունում եմ իմ հա-
րյուրիս մեջ. միայն թե չեմ սիրում ձեր հագուստի ձևը: Գուցե դուք
կասեք՝ սա Պարսկաստանի տարազ է, բայց լավն այն է, որ փոխեք:

ՔԵՆՏ. Դեհ, ազնիվ տեր իմ, պառկեցեք այստեղ և մի քիչ հանգստացեք:

ԼԻՐ. Աղմուկ մի՛ հանեք, աղմուկ մի՛ հանեք... Քաշեցեք վարագույրները... Այս-
պես, այսպես, այսպես, մենք առավուտը կընթրենք: Այսպես, այս-
պես, այսպես...

ԽԵՂՎԱՍՏԱԿ. Իսկ ես անկողին կմտնեմ կեսօրին:

Գլոստերը վերադառնում է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Եկ այստեղ, բարեկամ, ո՛ւր է թագավորը, իմ տերըս:

ՔԵՆՏ. Այստեղ է, պարոն, բայց մի անհանգստացրեք նրան, խելքը թռել է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Խնդրեմ, բարեկամ, առ նըրան գիրկըդ:

Ծածուկ լսեցի, որ դավ են նյութել
Նրա կյանքի դեմ: Ահա այստեղ կա
Պատրաստ պատգարակ, դի՛ր նըրան այնտեղ
Եվ տար մինչև Դուվր²², ուր դու կըգտնես
Հյուրընկալություն և պաշտպանություն:
Վեր առ տիրոջըդ. թե կես ժամ ուշանաս՝
Թե նա և թե դու, և ով որ նըրան
Պաշտպանել ուզի, փրկություն չունեք:
Վե՛ր առ, վեր առ շուտ և հետևի՛ր ինձ.
Ես քեզ շուտ կտամ ամեն պիտույքներ:

ՔԵՆՏ. Ընկճված բնությունը թմրած քնած է:

Գուցե այս նինջը բալասան լինի
Քո այդ ջախջախված դատողությանը.
Բայց թե դեպքերը քունըդ խանգարեն
Բժշկությունը դժվար կըլինի:

Խեղկատակին

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—23

Ե՛կ՝ օգնիր դու էլ, տիրոջըդ տանհնք:

Դու էլ պետք է գաս:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Եկեք, եկեք գնանք:

Դուրս են գնում Քենտը, Գոստեռը և խեղկատակը՝ քաջավորին տանելով:

ԷՒԴԱՐ. Երբ մենք տեսնում ենք, որ մեր մեծերը

նույն ցավերն ունեն, է՛լ չենք մտածում,

Որ մեր վշտերը անտանելի են:

Մտքով մանավանդ տառապում է նա,

Երբ որ խորհում է բարեբախտների

Եվ այն շողշողուն երջանկության վրա,

Որ նա լքանում և հեռանում է.

Բայց շատ ցավերի հաղթում է հոգին,

Երբ որ իր վիշտը ընկերներ ունի:

Որչա՛փ իմ վիշտըս թեթև է հիմա

Եվ հանդուրժելի, երբ այն նույն բանը,

Որ ստիպում է ինձ մեջքըս ծռել,

Մալում է մեջքը խեղճ թագավորի.

Նա թշվառ հայր է, ես՝ թշվառ որդի:

— Տոմ, գնա, ուշ դիր մեծ աղմուկներին,

Եվ այն ժամանակ հայտնվիր միայն,

Երբ կեղծ կարծիքը, որ իր ստույգամբ

Քեզ աղտեղել է, քո անմեղությանմբ

Քեզ վերադարձնի հարգ ու պատիվը:

Թող, ինչ որ կուզե, լինի այս գիշեր,

Միայն թե արքան խույս տալ կարենա:

Թաքնվե՛նք, տեսնե՛նք:

Դուրս է գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ֆ Ո Թ Ե Ր Ո Ր Դ

Մի սենյակ Գլոստերի ամրոցում:

Մտնում են Կորնվալը, Ռեգանը, Գաներիլը, Էդմունդը և սպասավորներ:

ԿՈՐՆՎԱԼ.

(Գաներիլին)

Շտապեցեք իսկույն ձեր ամուսնու մոտ, ցույց տվե՛ք նրան այս նա-
մակը. Ֆրանսիայի բանակը ցամաքն է ելած: (Մառաների՜ն) — Փնտրե-
ցե՛ք այն դավաճան Գլոստերին:

Մի քանի ծառաներ դուրս են գնում:

ՌԵԳԱՆ. Իսկույն կախեցեք նրան:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Ա՛լքերը հանեցե՛ք:

ԿՈՐՆԱՆԻՍՏԱՆ. Դուք Հանձնեցեք նրան իմ բարկութիւնս:— Էդմոնդ, դուք մեր քրոջն ուղեկից եղեք: Այդ պատիժները, որ մենք պարտավոր ենք տալ ձեր դավաճան հորը, հարմար չեն, որ դուք տեսնեք: Խորհուրդ տվեք դուքսին, որի մոտ եք գնում, որ ամենայն շտապով պատրաստութիւն տեսնի. մենք էլ պատրաստ ենք նույնն անելու: Մեր սուրհանդակները պետք է արագ լինեն և մեզ միմյանցից լուր հասցնեն:— Գնաք բարով, սիրելի քույր:— Գնաք բարով, միլորդ Գլոստեր:

Մտնում է Օսվալդը:

ԿՈՐՆԱՆԻՍՏԱՆ. Ի՞նչ լուր, արքան ո՞ւր է:

ՕՍՎԱՆԻՍՏԱՆ. Միլորդ, Գլոստերը

Նրան այստեղից տանել է ավաժ,
Երեսունհինգ հոգի իր ասպետներից,
Ամենայն փութով փնտրելով նրան,
Մեր դռան առաջ նրան միացան,
Նվ լորդի մի քանի ծառաների հետ
Բոլորը միասին դեպի Դովր գնացին,
Ուր, պարծենում են, որ պիտի գտնեն
Զինված բարեկամներ:

ԿՈՐՆԱՆԻՍՏԱՆ. Զիեր բերել տուր

Տիրուհուդ համար:

ԳՈՆԵՐԻՆԻ. Գնաք բարով, իմ դուքս,

Գնաք բարով, քույր իմ:

Գոնեիլը, Էդմոնդը և Օսվալդը դուրս են գնում:

ԿՈՐՆԱՆԻՍՏԱՆ. — Էդմոնդ, գնաս բարով:

— Գնացեք բերեք դավաճան Գլոստերին:

Թեևրը կապեցեք մի գողի նըման,

Նվ բերեք մեր առջև:

Մի քանի ծառաներ դուրս են գնում:

Թեև չենք կարող

Առանց դատաստանի դիպչել իր կյանքին,

Բայց թող կորանա մեր իշխանութիւնը

Մեր ցասման առջև, որը պարսավել

Կարող են մարդիկ, սակայն ոչ սանձել:

Ո՞ւր է, դավաճա՞նը:

Ներս են գալիս մեկ-երկու ծառաներ՝ բերելով Գլոստերին:

ՌԵԳԱՆ. Ապերախտ աղվեսն է:

ԿՈՐՆԱՆԻՍՏԱՆ. Ամուր կապեցեք այդ շոր թևերը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ի՞նչ են կամենում ձեր բարձրութիւնքը:

— Բարի բարեկամներ, խորհեցեք գտնեք,

Որ դուք ինձ հյուր եք. մի՛ անպատվեք ինձ,
իմ բարեկամներ:

ԿՈՐՆՎԱԼ.

Կապեցե՛ք, ասում եմ:

Ծառաները կապում են նրան:

ՌԵԳԱՆ. Պինդ, պինդ կապեցեք:— Օ՛, պի՛ղծ դավաճան:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Անողորմ տիկին. ես դավաճան չեմ:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Կապեցեք նրան այս բազկաթոռին:

— Սրիկա՛, կըտեսնես...

Ռեգանը փետում է նրա մորուքը:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Աստվածները վկա,

Անազնիվ գործ է մորուքս փետել:

ՌԵԳԱՆ. Այսպես սպիտակ, և այսպես մատնի՛չ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Չարասիրտ տիկին, իմ այս մազերըս,

Որ իմ կըզակից փետում ես այսպես,

Կըկենդանանան, կըմեղադրեն քեզ:

Ձեր հյուրընկալն եմ. այդ գողի ձեռքերով

Չպիտի պատռեիք հյուրասեր դմբըս:

Ի՞նչ եք կամենում:

ԿՈՐՆՎԱԼ.

Դե՛հ, ասա՛, ա՛յ մարդ,

Ի՞նչ նամակներ են, որ ստացել ես

Վերջերս Ֆրանսիայից:

ՌԵԳԱՆ.

Ճիշտ պատասխանիր,

Քանզի մենք գիտենք ճշմարտությունը:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Եվ ի՞նչ կապ ունեւ մատնիչների հետ,

Որոնք վերջերս ցամաք են ելած

Այս պետության մեջ:

ՌԵԳԱՆ.

Որոնց մոտ արդեն

Ուղարկել ես դու լուանոտ արքային:

Խոսի՛ր:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Մի նամակ ստացել եմ ես,

Եվ նրրա մեջ կան կարծիքներ միայն,

Եվ այն՝ մի անձից, որ չեզոք մարդ է,

Ոչ թե թշնամի:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Նենդությո՛ւն:

ՌԵԳԱՆ.

Եվ կեղծի՛ք:

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ո՛ւր ուղարկեցիր արքային:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Դոււր:

ՌԵԳԱՆ. Ինչո՞ւ համար Դոււր, քեզ չարգելեցի՞ն

Ի գին...

ԿՈՐՆՎԱԼ. Ինչո՞ւ համար Դոււր, առաջ այդ ասա:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Կապված մի ցըցի՝²³ պետք է դեմ դնեմ

Ամբողջ ոհմակին:

ՌԵԳԱՆ.

Ինչո՞ւ համար Դոավր:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ինչո՞ւ: Վասընզի շուգեցի տեսնել,
Որ այդ անողորմ քո եղունգները
Փորեն ծերուկի խեղճուկ աչքերը:
Եվ վայրագ քույրըդ կնճի ժանիքներ
Մըխի այն շոյալ և սուրբ մարմնի մեջ:
Այնպիսի՝ մորիկ էր (և նա գլխաբաց՝
Դժոխքի պես սև մի գիշերվա մեջ
Հանդուրժեց դըրան), չայնպիսի՝ մորիկ էր,
Որ ծովն ուզում էր ուռչել, բարձրանալ,
Ջրահեղձ մարել հույլքը աստղերի,
Այնինչ, խեղճ ծեր. սիրտ, ինքն էլ երկնքին
Օժանդակում էր անձրևելու մեջ:
Եթե գայլերը այդ ժանտ ժամանակ
Գային ոռնային քո դռան առջև,
Կասեիր.՝ «Դուռը՞ բաց, բարի դռնապան»:
Եվ բոլոր ուրիշ անողորմները
Տեղի կըտային: Բայց պետք է՝ տեսնեմ
Թևավոր վրեժը, երբ որ խոյանա
Գրոհ տա ձեր նըման զավակների վրա:
ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Դու այդ չես տեսնի:— Տըղերք, աթոռը
Ամուր բռնեցեք:— Այդ աչքերը
Ես պետք է կոխ տամ:

Գլուխներն պտկեցնում են գետնին, և Կորնվալը կռուկներով կոխ է տալիս
նրա մի աչքը և դուրս է հանում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ով որ հույս ունի ծերության հասնել՝
Օգնության՝ դա ինձ:— Ո՞վ անգութ:— Աստվածնե՛ր:

ՌԵԳԱՆ. Մեկ կողմը մյուսին կըծաղրի, մյուսն էլ:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Եթե դո՞ւ տեսնես վրեժխնդրությունը...

Ա. ԾԱՌԱ. Կա՛նգ առեք, միլո՛րդ: Իմ մանկությունից

Ձեզ ծառայել եմ, բայց չեմ արել ձեզ
Քան այս մեծագույն մի ծառայություն,
Ստիպելով ձեզ չանել այդ բանը:

ՌԵԳԱՆ. Ի՞նչ ասել է, շո՛ւն:

Ա. ԾԱՌԱ. Թե ունենայիր

Մորուք կըզակիդ՝ այնպես ցնցեի....

Ի՞նչ ես ուզում անել:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Իմ ստրո՛ւկ:

Սուրբ քաջելով հարձակվում է ծառայի վրա:

Ա. ԾԱՌԱ. Լավ, որ այդպես է, եկ և փորձիր դու

Բարկության բախտը:

Մենամարտում են, Կորնվալը վիրավորվում է:

ՌԵԳԱՆ.

(Մի այլ ծառայի)

— Տուր ինձ քո սուրը,
Մի գեղջուկ այսպես հանդուգըն լինի՞:

Նեղից գալիս է սրով սպանում առաջին ծառայի:

Ա.ԾԱՌԱ. Օ՛հ, սպանվեցի:— Միլորդ, ձեզ մընաց
Մի աչք, որ տեսնեք այն պատուհասը,
Որ իջնելու է ներս գլխին:— Օ՛հ:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Որպեսզի չըտեսնի, թող առաջն առնենք:

Մյուս աչքն էլ է հանում:

— Դուրս, անարգ մածված, այժմ ո՛ւր է փայլըդ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Խավա՛ր բոլորը, և անհուսովյա՛ն:

— Ա՛խ, էդմոնդ որդիս... Ո՛վ էդմոնդ, վառիր
Բոլոր կայծերը քո բընության մեջ,
Որ վրեժը լուծես այս անդուժ գործի:

ՌԵԳԱՆ. Դո՛ւրս, մատնիչ սրիկա, մեկին ես կանչում,
Որ քեզ ատում է. նա է մեզ հայտնել
Քո մատնությունը: Նա խի՛ստ բարի է,
Քեզ նըման մարդուն խղճալու համար:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ո՛հ, իմ խենթություն, ուրեմն էդգարը
Անմեղ է եղել...

— Բարի աստվածներ, ներեցեք ինձ այդ
Եվ տվեք ներան բարեբախտություն:

ՌԵԳԱՆ. Գնացեք, ներան դուրս վռնդեցեք,
Թող հոտոտելով նա մինչև Դուվր
Ճանապարհ փնտրի:— Բայց ի՞նչ է, միլո՛րդ,
Ինչո՞ւ ձեռն դեմքը այդպես փոխվում է:

ԿՈՐՆԱՎԱԼ. Վերք եմ ստացել, եկ ինձ հետ, տիկին:

— Դուրս վռնդեցեք կույր սրիկային,
Աղբի մեջ գցեցեք այդ պիղծ ստրուկին:

— Ռեգան, արյունըս շատ հորդ է հոսում,
Շատ անժամանակ եղավ այս վերքը:
Տուր ինձ բազուկըդ:

Դուրս է գնում Կոռնվալը՝ Ռեգանին հենված: Մահաները Գլոստերին գուրս են տանում:

Ք.ԾԱՌԱ. Թող բարի լինի այս մարդու վերջը,
Ես չեմ վախենա ամեն մեղք գործել:

Գ.ԾԱՌԱ. Եթե այդ կինը երկար կյանք տեսնի
Եվ վերջը մեռնի ծերության մահով,
Բոլոր կանայքը հրեշներ կըդառնան:

Ք. ԾԱՌԱ. Հետևենք կոմսին և գնանք փնտրենք՝
Բեղլամի խենթին, որ ներս համար
Ուղեցույց լինի՝ ուր որ նա ուզի:

Նըրա թափառիկ խելագարությունն

Ամեն բան կընդունի:

Գ.ՄԱՌԱ. Դու գընա, իսկ ես մի քիչ շոր գտնեմ

Եվ մի քանի հատ ձվի ճերմըկուց

Խեղճի արյունոտ երեսի համար:

Երկինքը նըրան օգնական լինի՝

Դուրս եմ գնում տարբեր կողմերով:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մի բաց դաշտ:

Մտնում է էդգարը:

ԷԴԳԱՐ. Դարձյալ այս է լավ, կամավ անարգվել,
Քան միշտ անարգվել և շողոքորթվել,
Բախտի ամենից ստոր, ապաշնորհ,
Անարգ էակն էլ դեռ մի հույս ունի
Նվ դեռ ապրում է երկյուղից ազատ,
Թե կա ողբալի մի փոփոխություն,
Երջանկագույնի համար է միայն.
Ապերջանիկը վերադառնում է
Դեպի ցնծություն: Ե՛կ բարով, ուրեմն,
Ո՛վ անմարմին օդ, որ ընդգրկում եմ:
Այն չքավորը, որին փչելով
Դու թավալեցիր անհուսության մեջ,
Ոչինչ պարտ չմնաց քո մորիկներին:
— Բայց ո՞վ է գալիս:

Մտնում է Գլոստերը, մի ծեփ մարդու ուղեկցությամբ:

Հայրը՛ս, այսքան խեղճ մի ուղեկցի հետ:
Աշխա՛րհ, աշխա՛րհ, աշխա՛րհ,
Թե տարօրինակ հողդողդղությունքդ
Չըստիպեին մեզ գարշել քեզանից,
Կյանքը չէր տեղի տա տարիքի առջև:

ԾԵՐՈՒԿ. Ո՛վ իմ բարի տերս, ես ձեր ճորտն եմ եղել և ձեր հոր ճորտը, այս
ութսուն տարին:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Գընա, հեռացիր, բարի մարդ, գընա:
Քո օգնությունըդ ինձ անօգուտ է,
Իսկ քեզ՝ վնասակար:

ԾԵՐՈՒԿ. Ձեք կարող տեսնել

Ձեր ճանապարհը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ճանապարհ չունեմ,
Ուրեմն աչքերի կարիք էլ չունեմ,

Երբ աչք ունեի, ոտքս սայթաքեց,
 Մեզ անուշադիր դարձնում են հաճախ
 Մեր միջոցները, մեր թերությունքը
 Շատ հեշտ դառնում են մեզ աջակիցներ։
 — Ոհ, իմ սիրելի որդի էդգարըս,
 Քո խարված հորըդ սրտմտության զոհ.
 Թե անքան ապրեի, որ քեզ տեսնեի
 Շոշափելիքով, կարող էի ասել,
 Որ իմ աչքերը բացվել են կրկին։

ԾԵՐՈՒԿ. Օ, հո՛, այդ ո՞վ է։

ԷԴԳԱՐ.

(Առանձին)

Ո՞վ իմ աստվածներ.
 Ո՞վ կարե ասել «Ես դժբախտության
 Գազաթն եմ հասել»։ Ավելի քան երբեք
 Դժբախտ եմ ես այժմ։

ԾԵՐՈՒԿ. Խեղճ աղքատ Տոմն է։

ԷԴԳԱՐ.

(Առանձին)

Տակավին վատթար կարող եմ լինել։
 Դժբախտությունը չի հասել դեռևս
 Իր վերջնակետին, քանի դեռ մարդը
 Կարող է ասել. «Այս է վատթարը»։

ԾԵՐՈՒԿ. Այ մարդ, ո՞ւր ես գնում։

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Դա մուրացկա՞ն է։

ԾԵՐՈՒԿ. Մուրացկան և խենթ։

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Դեռ քիչ խելք ունի,

Թե ոչ, չէր կարող մուրացկան լինել։
 Անցած գիշերվա այն մրրիկի մեջ՝
 Ես տեսա մի մարդ այս տեսակներից
 Եվ մտածեցի, որ մարդ մի որդ է.
 Հետո իմ որդին եկավ մտքիս մեջ,
 Եվ սակայն միտքըս դեռ այն ժամանակ
 Ներհակ էր նըրան։ Բայց այնուհետև
 Շատ բան լսեցի։ Ինչպես ճանճերը
 Մանկանց ձեռքի մեջ, այդպես ենք և մենք
 Անավաստների մոտ։ Զվարճության համար
 Սպանում են մեզ։

ԷԴԳԱՐ.

(Առանձին)

Ի՞նչպես է եղել.

Շատ վատ արվեստ է՝ տրտմության առջև
 Խենթի դեր խաղալ և վիրավորել
 Թե՛ ուրիշներին, և թե՛ ինքն իրեն։

— Օրհնյա՛լ լինե՛ս, տեր:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Սա այն ճերկ մա՛րդն է:

ԾԵՐՈՒԿ. Այո, տեր:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Ուրեմըն, խնդրե՛մ դու գընա՛ս:

Եթե կարող ես, իմ սիրո համար,
Մեկ-երկու մղոն այստեղից հեռու:
Դու վրի շավղի մեջ՝ գալ և մեզ հասնել,
Ի սեր քո նախկին անձնվիրության
Արա ա՛յդ խնդրե՛մ, և բեր մի ծածկոց
Այս մերկի համար, որին կըխնդրե՛մ
Ինձ առաջնորդել:

ԾԵՐՈՒԿ.

Ավա՛ղ, տեր, նա խենթ է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ժամանակների պատուհասն է այդ,

Այժմ կույրերին առաջնորդում են

Խելագարները, իմ ասածս արա:

Եվ կամ, մանավանդ, արա՛ ինչ կամքդ է,

Միայն հեռացիր:

ԾԵՐՈՒԿ.

Պետք է նրա համար

Իմ ամենալավ հագուստըս բերե՛մ,

Ինչ կուզե՛ թող լինի:

Դուրս է գնում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ինձ նայիր, մերկ մարդ:

ԷԴԳԱՐ. Խեղճ Տոմը մրսում է:

Առանձին

Սըրանից ավելի

Ջեմ կարող կեղծել:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Եվ այստեղ, ա՛յ մարդ:

ԷԴԳԱՐ.

(Առանձին)

Եվ սակայն պետք է:

Գլխաբեկ

Օրհնված լինեն

Քո քաղցր աչքերը. արյուն է հոսում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ճանաչո՞ւմ ես Դու վրի ճանապարհը:

ԷԴԳԱՐ. Այո՛, պատուվ և դռնով, ձիու ճանապարհ, և ոտքի ճանապարհ:— Աղ-
քատ Տոմը վախից գժվել է: Աստված փրկի քեզ շար սատանայից,
բարի մարդու որդի: Հինգ դե մեկ անգամից մտել են խեղճ Տոմի
մեջ. անառակության դեը, Որբիդիկուտ, Հորբիդիդանս՝ համրության
իշխանը, Մահու՝ գողությանը, Մուդո՝ մարդասպանությանը և Ֆլիբ-
բերտիջիբեսո՝ ծամածուծության դեը, որ հիմա իշխում է աղախին-
ների և սպասուհիների վրա. ուրեմն, օրհնյալ լինես, տերս:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Առ այս քսակը, դո՛ւ, որին երկնի
 Պատուհասները ընկճել են այսքան,
 Ամեն հարվածի ենթակա արել,
 Իմ թշվառությունը բախտ է քեզ համար:
 — Աստվածնե՛ր, դուք միշտ այսպես գործեցեք.
 Թողեք հեշտասուն, հզիացած մարդը,
 Որ ձեր պատվիրանն արհամարհում է,
 Որ աչք է խփում, քանզի չի զգում,
 Թողեք զզա նա ձեր զորությունը.
 Թողեք բաժանումն այսպես վերջ դնի
 Չափազանցության, և ամեն մի մարդ
 Ունենա այնքան, որքան պետք ունի:
 — Ճանաչո՞ւմ ես Դուվրը:

ԷԴԳԱՐ. Ճանաչում եմ, տեր:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Մի ժայռ կա այնտեղ,
 Որի բարձրաբերձ և թեքված գլուխը
 Ահով նայում է, փակված ծովի մեջ:
 Դու միայն տար ինձ ճիշտ նրա եզրը.
 Ես կըբարվոքեմ թշվառ վիճակըդ
 Թանկագին բանով, որ ունեմ ինձ մոտ:
 Այնտեղ որ հասնեմ, էլ առաջնորդի
 Կարիք չունեմ ես:

ԷԴԳԱՐ. Տուր ինձ քո թևը:
 Չքավոր Տոմը կառաջնորդի ձեզ:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ալբանի դուքսի պալատը:

Մտնում են Գոնեհիլը և Էդմոնդը:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Բարև ձեզ, միլորդ: Ես զարմանում եմ,
 Որ իմ հեղգ այրըս չեկավ ընդառաջ:
 Մտնում է Օսվալդը:

— Լավ, ո՞ւր է տերըդ:

ՕՍՎԱԼԴ. Տանն է, տիրուհի,
 Բայց երբեք մի մարդ չի փոխվի այնքան:
 Ես նըրան խոսեցի ցամաք դուրս եկած
 Բանակի մաւին. նա ժպտաց միայն:
 Նրան ասացի, որ դուք գալիս եք,
 Ասաց. «Ավելի վատ»: Երբ որ խոսեցի

Գլոստերի արած մատնության վրա
 իվ նրա որդու հավատարմության,—
 Ինձ տխմար կանչեց և հետո ասաց,
 Որ ես աստառը երես հմ շինել:
 Այն, ինչ որ պետք է վատ թվար նրան,
 Դուր է գալիս այժմ, ինչ պետք է դուր գար՝
 Այժմ սնախորժ է:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

(Էդմոնդին)

Ուրեմն էլ մի գաք:

Նըրա տմարդի սարսափանքն է այդ,
 Որ չի հանդգնում մի բան ձեռնարկել:
 Նա անզգա է անարգանքների,
 Երբ հարկավոր է հատուցում անել:
 Այն բաղձանքները, որ հայտնում էինք
 Ծանապարհի վրա, գուցե կատարվեն...
 Ետ դարձեք, էդմոնդ, իմ եղբորըս մոտ²⁴:
 Փութացրեք նըրա զորաժողովը.
 Առաջնորդեցեք նըրա զընդերը:
 Պետք է ամուսինս ինձ տա զենքերը,
 Իսկ ես իլիկը նըրան պետք է տամ:

Սովալդին մատնանիշ աճելով

Այս հավատարիմ ծառան կըլինի
 Միջնորդ մեզ համար, և շատ չի անցնի,
 Որ դու կըլսես սիրուհուդ կամքը,
 Եթե բավական հանդուգըն լինես:
 Քո օգտի համար:

Տալով նրան մի հիշատակ

Առ, կըրիր դու այս,

Մի խոսիր ոչինչ. ցած բեր զըլուխըդ:
 Թե այս համբույրը լեզու ունենար,
 Ոգուդ թուիչ կըտար մինչև եթերքը:
 Հասկացիր և գնա. բարի հաջողում:

ԷԴՄՈՆԴ. Ես ձերն Էմ ցըմահ:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

Ո՛հ, իմ սիրելիս:

Էդմոնդը գնում է:

Որչափ տարբեր է մի մարդ մի մարդուց:
 Քեզ է վայելում մի կնոջ սերը,
 Իսկ իմ տխմարը հափշտակում է
 Մարմինըս:

ՕՍՎԱԼԴ.

Տիկի՛ն, դուքսը գալիս է:

Դուրս է գնում:

Մտնում է Ալբանի դուքսը:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Գոնե սուլիշի ես արժանի էի:

ԱԼԲԱՆԻ. Ավա՛ղ, Գոնեբրիլ, դու արժանի չես
Նույնիսկ այն փոշուն, որ բուռն հողմը
Փչում է դեմքիդ:— Ես սարսափում եմ
Քո խորհուրդներից: Այն բնությունը,
Որ անարգում է իր ծագումն անգամ,
Չի կարող զսպվել ոչ մի պատվարով:
Մի ոստ, որ ինքնին զատվում է բնից
Նվ իրեն զրկում մայրական հյութից,
Կըխամրի անշուշտ և կըգործածվի
Մահացու պետքի:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

Բավ է, խեղճ խոսքեր:

ԱԼԲԱՆԻ. Իմաստությունը և բարությունը
Անարգների մոտ անարգ են թվում.
Եվ դարշությունը իր համար միայն
Անուշ համ ունի: Ինչե՛ր արեցիք.
Վազրե՛ր, ո՛չ դուստրեր, ինչե՛ր գործեցիք:
Մի հա՛յր, մի բարի և խեղճ ծերունի,
Այնքան վեհաշուք, որի ոտքերը
Շղթայած արջն իսկ կուգենար լիզել,
Դուք, բարբարոսներ, այլասերվածներ,
Խենթացրի՛ք նրան:
Ի՞նչպես թույլ տվեց բարի եղբայրըս,
Որ այդպես անեք: Մի մարդ, մի իշխան,
Որին նա այնքան բարիքներ արավ:
Եթե երկինքը շողարկի փութով
Իր տեսանելի պաշտոնյաներին
Այս պիղծ մեղքերը պատժելու համար,
Կըգա ժամանակ, երբ մարդիկ միմյանց
Կըսկսեն ուտել, օվկիանոսի
Հրեշների նըման:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

Կաթնալյարդ դու մարդ,

Որ թշեր ունես ապտակի համար,
Եվ զլուխ՝ անարգանքի. որ չունես մի աչք՝
Պատիվն ամոթից զանազանելու.
Որ չես իմանում, թե տխմարները
Միայն խղճում են այն շարերի վըրա.
Որոնք պատժվում են՝ նախքան կարենան
Չարիքը գործել: Ո՞ւր է թըմբուկդ:
Ֆրանսիան պարզել է իր դրոշակները
Մեր լուռ երկրի մեջ. և սպանիչդ
Մի ցցունազարդ սաղավարտ գլխին,
Քեզ սպառնում է... իսկ դու, խելագար,

Նստե՛լ ես հանգիստ, փիլիսոփայում
Ե՛վ աղաղակում. «Ա՛վաղ, ինչո՞ւ է
Նա այսպես անում»:

ԱԼԲԱՆԻ. Նայիր քեզ, դե դու: Անձևությունը
Այնչափ սոսկալի չէ մի դևի մեջ,
Որչափ կնոջ մեջ:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Ոհ, անմիտ տխմար:

ԱԼԲԱՆԻ. Ո՛վ այլասերված ինքնածածկ էակ,
Ամո՞թ, մի՛ այդպես հրեշի դեմք առնի...
Բե պատշաճ լինե՛ր, որ այս ձեռներըս
Հպատակվե՛ին վառված արյունիս,
Նրանք պատրաստ էին միսըդ հոշոտել
Ե՛վ ոսկորներըդ լուծել միմյանցից:
— Սակայն որչափ էլ դու մի դև լինես,
Կանացի դեմքը ասպարո՛ւմ է քեզ:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Պա՛հ, ես իմ հոգիս. տղամա՛րդ դարձար:

Մտնում է մի ամուսնական:

ԱԼԲԱՆԻ. Ի՞նչ լուր:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Ո՛հ, տեր իմ, մեռավ Կորնվալի դուքսը:
Նա սպանվեցավ ծառայի ձեռքով,
Երբ պատրաստվում էր հանել Գլոստերի
Նաև մյուս աչքը:

ԱԼԲԱՆԻ. Գլոստերի աչքե՛րը:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Մի ծառա, որին նա մեծացրել էր,
Ի դուրժ շարժվելով՝ վճռեց թույլ չըտալ,
Ե՛վ սուրը քաշեց հզոր տիրոջ դեմ,
Որ, կատաղելով՝ հարձակվեց վրան,
Ե՛վ մյուսների հետ՝ նրան սպանեց,
Բայց ինքն էլ առավ մահացու մի վերք,
Ե՛վ հենց այդ վերքից նա հետո մեռավ:

ԱԼԲԱՆԻ. Սա ցույց է տալիս, որ դուք կաք վերև,
Արդարադատներ, և այսպես շուտով
Գիտեք վրեժ լուծել մեր ոճիրներից:
— Բայց, ոհ, խեղճ Գլոստեր, մյուս աչքն է՛լ կորցրեց:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Այո, երկուսն էլ: — Տիկին, այս գիրը
Ձեր քրոջիցն է և պահանջում է
Արագ պատասխան:

ԳՈՆԵՐԻԼ. (Առանձին)

Մեկ կողմից լավ եղավ. բայց քույրս այրի է.
Ե՛վ իմ Գլոստերըս իր մոտ լինելով՝
Մտքիս կառուցած բոլոր շինվածքը
Կարող է փլչել և իր տակ թաղել
Ատելի կյանքըս: Մի ուրիշ կողմից՝

Հուրն այնչափ վատ չէ:

— Կըկարդամ, հետո

Կըպատասխանեմ:

Դուրս է գնում:

ԱԼԲԱՆԻ.

Ո՞ւր էր իր որդին,

Նրբ հանում էին նըրա աչքերը:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Նա եկավ այստեղ միլեդիի հետ:

ԱԼԲԱՆԻ. Այստեղ չէ:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Ոչ, տեր իմ: Ծա տեսաւ նըրան,

Որ ետ էր դառնում:

ԱԼԲԱՆԻ.

Արդյոք նա գիտե՞

Այդ անարգ դոբժը:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ.

Այո, ազնիվ տեր,

Նա ինքն էր իր հոր ամբաստանիչը.

Եվ ինքը դիտմամբ տնից հեռացավ,

Որ պատիժն ազատ ընթացք ստանա:

ԱԼԲԱՆԻ. Գլոստեր, ես դեռ կամ, որ վարձատրեմ քեզ

Այն սիրո մասին, որ ցույց ես տըվել

Դեպի թագավորը, և վըրեժ լուծեմ

Աչքերիդ համար:— Եկ այստեղ, բարեկամ.

Պատմիր ինձ դարձյալ՝ ուրիշ ի՞նչ գիտես:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Ֆրանսիական բանակատեղին:

Մտնում են Քենտը և մի ասպետ:

ՔԵՆՏ. Ինչո՞ւ Ֆրանսիայի արքան այսպես հանկարծ ետ դարձավ, գիտե՞ս պատճառը:

ԱՍՊԵՏ. Պետական մի գործ կիսատ էր թողել,

Որ մտաբերեց իր գալուց հետո:

Այդ այնքան ծանր է պետության համար

Եվ վտանգավոր, որ պետք զգացվեց

Նրա անձնական ներկայությունը:

ՔԵՆՏ. Ո՞ւր թողեց իր տեղ որպես զորագլուխ:

ԱՍՊԵՏ. Ֆրանսիայի մարաշախտ պարոն Լը Ֆեոին:

ՔԵՆՏ. Արդյոք ձեր նամակից թագուհին որևէ վիշտ ցույց չըտվե՞ց:

ԱՍՊԵՏ. Ինչպե՞ս չէ, տեր իմ.

Առավ նամակը, կարդաց իմ առջև,

Երբեմն երբեմն մի խոշոր արցունք
Ցած էր գլորվում իր քրնքուշ թըշից:
Նա թագուհի էր իր վշտի վըրա,
Իսկ նրա վիշտը իբրև ապստամբ
Ճգնում էր նրա վրա թագավոր լինել:

ՔԵՆՏ. Հուզվեցա՞վ ուրեմն:

ԱՍՊԵՏ. Ոչ մինչև զայրույթ. համբերությունը
Եվ տրտմությունը պայքարում էին,
Թե որն է կարող տալ նրա դեմքին
Ավելի չքնաղ արտահայտություն.
Տեսե՞լ եք միասին արև և անձրև.
Նըրա ժրպիտներն ու արցունքները
Էին մայիսյան սիրուն օրվա պես,
Եվ գեղածիծաղ իր ժպիտները,
Որոնք իր հասուն շրթունքի վըրա
Խաղ էին անում, անտեղյակ էին,
Թե աչքերի մեջ ի՞նչ հուրեր կային,
Որոնք այնտեղից ցած էին հոսում
Մարգարտանըման, որոնք կաթում են
Աղամանդներից: Մեկ խոսքով՝ վիշտը
Խիստ չնաշխարհիկ մի բան կըլիներ,
Եթե ամենքին այնչափ վայելեր:

ՔԵՆՏ. Նա բերանացի ոչինչ չըհարցրե՞ց:

ԱՍՊԵՏ. Մեկ-երկու անգամ կրծքից դուրս հանեց
«Հայրիկ» անունը, այնպես սրտատրոփ,
Կարծես այդ բառը սիրտը գալարեց:
Հետո նա գոչեց. «Քույրե՛ր, ա՛խ, քույրե՛ր,
Կանանց նախատինք: Քույրեր: Քե՛նտ: Հայրի՛կ:
Ի՞նչ, փոթորկի մե՞ջ: Գիշեր ժամանա՞կ:
Էլ մի հավատաք, որ գութ կա երկրում»:
— Ապա երկնային իր այն աչքերից
Թափեց սուրբ ջուրը, նըրանով ցողեց
Իր հեծեծանքը, հետո հեռացավ,
Որ մենակ մընա իր տըրտմության հետ:

ՔԵՆՏ. Աստղերն են, աստղերն այն բարձունքների,
Որ դերիշխում են մեր վիճակի վըրա.
Թե ոչ, նույն հայրը, միևնույն մայրը
Անկարող էին ծընունդ տալ այսքան
Տարբեր զարմերի: Դուք չըխոսեցի՞ք
Այլևս նըրա հետ:

ԱՍՊԵՏ.

Ոչ:

ՔԵՆՏ.

Թագավորը

Դեռ չէ՞ր գնացել.

ԱՍՊԵՏ.

Ոչ, չէր գընացել.

Հետո նա մեկնեց:

ՔԵՆՏ.

Հավ, պարոն: Լիրը,

Այն խեղճ թշվառը, այս քաղաքումն է:
Երբեմն, երբ ուշքը վերադառնում է,
Հիշում է, թե ինչու եկել ենք այստեղ,
Եվ ոչ մի կերպով նա չի զիջանում
Տեսնել իր աղջկան:

ԱՍՊԵՏ.

Ինչո՞ւ, ազնիվ տեր:

ՔԵՆՏ. Մի սաստիկ ամոթ տանջում է նրան.

Այն խստությունը, որով նա զրկեց
Իր խեղճ աղջրկան իր օրհնությունից,
Եվ հանձնեց նրան նոգեհոս աստղերին,
Նրա սրբազան իրավունքները
Տալով շրնասիրտ իր աղջիկներին:
Դրանք այնպիսի ժահրոտ խայթեր են
Իր հոգու համար, որ բուռն ամոթից
Չի համարձակվում տեսնել իր աղջկան:

ԱՍՊԵՏ. Ավա՛ղ, խեղճ արքա:

ՔԵՆՏ.

Ոչինչ չե՞ք լսել

Դուքս Ալբանիի և Կորնվալի
Ձորքերի մասին:

ԱՍՊԵՏ.

Ճանապարհին են:

ՔԵՆՏ. Ես ձեզ կըտանեմ մեր տեր Լիրի մոտ

Եվ կըթողնեմ ձեզ՝ հոգ տանել նրան:
Մի զորեղ պատճառ ստիպում է ինձ
Դեռ քիչ էլ մընալ այս ծպտումի մեջ:
Երբ որ ճանաչվեմ, դուք չեք ափսոսա,
Որ ինձ հետ այսպես ծանոթ եք եղել:
Խնդրեմ դաք ինձ հետ:

Դուքս են գնում:

Տ Ե Ս Ը Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Մի վրան Դուվրի ռազմի ճամբարում:

Մտնում են Կորդելիան, բժիշկը և զինվորներ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ավա՛ղ, նա ինքն է: Ծիշտ մի քիչ առաջ

Նրան տեսել են այնպես մոլեգին,
Ինչպես կատաղի բազմահույզ մի ծով,
Բարձրաձայն երգելիս, ճակատը պսակած
Վայրի անծխոտով, գիժ վարսակներով,
Կրճատակներով, մուխինդներով,
Եղինջով, որոմով, կկվի ծաղկով,

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—24

Եվ ամեն տեսակ անպետք խոտերով,
Որոնք սընուցիչ ընդեղենի մեջ
Բուսնում են, աճում:

Ուղարկիր մի գունդ:

Թող լավ խուզարկեն բարձր խոտերի
Ամեն անդաշտի և բերեն նըրան
Մեր աչքի առջև:

Մի սպա դուրս է գնում:

Արդյոք մարդկային իմաստությունը
Ի՞նչ կարե անել՝ ետ տալու համար
Նըրանից խլված դատողությունը:
Ով որ նրան բուժի, թող ինձնից առնի
Բոլոր արտաքին հարստությունքը:

ՔԺԻՇԿ. Ճար կա, տիրուհի. բնության ստնտուն
Քունն է, և դըրան նա խիստ կարոտ է:
Եվ այդ նըրա մեջ գրգռելու համար
Այնպիսի ազդու բույսեր, խոտեր կան,
Որոնք մինչև իսկ տրտմության աչքը
Կարող են փակել:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ո՛վ սուրբ գաղտնիքներ.

Ո՛վ երկրի բոլոր գաղտնի գորությունք.
Դուրս արձակվեցեք արցունքներիս հետ,
Օգնական եղեք և բժշկարար
Այն բարի մարդու անբախտությանը:
— Գնացեք, փնտրեցեք, փնտրեցեք նըրան,
Միգուցե նըրա անզուսպ զայրույթը
Ջախջախի այն կյանքը, որ շունի այլևս
Ոչ մի առաջնորդ:

Մտնում է մի սուրճանդակ:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. Նոր. լուր, տիրուհի,

Բրիտանյան զորքը առաջանում է:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Այդ վաղուց դիտենք և պատրաստ ենք մենք

Նրանց ընդունելու:— Ո՛հ, սիրելի հայր,
Քեզ համար միայն եկել հմ այստեղ,
Ահա մեծ Ֆրանսիան գթաց իմ սուգիս
Եվ թախանձական իմ արցունքներիս:
— Փառքի գրգիռը չէ, որ զենք է տըվել,
Այլ սերը միայն, սերը կաթոգին,
Եվ մեր ծերուկ հոր իրավունքները:
Ա՛խ, նըրա մասին մի լուր առնեի,
Տեսնեի նըրան:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ն Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Մի սենյակ Գլոստերի ամրոցում:

Մտնում են Ռեգանը և Օսվալդը:

ՌԵԳԱՆ. Եղբորս զորքը ճանապարհ ընկա՞վ:

ՕՍՎԱԼԴ. Այո, տիրուհի:

ՌԵԳԱՆ.

Եվ ինքն է՞լ անձամբ:

ՕՍՎԱԼԴ. Այո, տիրուհի, մեծ դժվարությամբ:

Ձեր քույրն ավելի քաջ զինվոր է:

ՌԵԳԱՆ. Արդյոք լորդ էդմոնդը չըխոսե՞ց տանը

Ձեր տիրուհու հետ:

ՕՍՎԱԼԴ.

Ոչ, իմ տիրուհի:

ՌԵԳԱՆ. Ի՞նչ պետք է լինի քրոջըս նամակը,

Որ գրել է նրան:

ՕՍՎԱԼԴ.

Չըգիտեմ, տիկին:

ՌԵԳԱՆ. Անշուշտ կարևոր մի պատճառ ունի,

Որ այնքան արագ մեկնեց այստեղից:

Գլոստերի աչքերը հանելուց հետո՝

Անխոհեմ բան էր նրան ողջ թողնել.

Ուր որ հասնում է, բոլոր սրտերը

Հուզում է մեր դեմ: էդմոնդը, կարծեմ,

Գթալով նրա անբախտության վրա,

Գնաց, որ վերջ տա նրա մուժ կյանքին,

Միևնույն ժամանակ իրազեկ դառնա

Թշնամու ուժին:

ՕՍՎԱԼԴ.

Ես էլ պետք է գնամ

Նրա ետևից, որ նամակը տամ:

ՌԵԳԱՆ. Վաղը մեր զորքը ճանապարհ կընկնի:

Սպասիր մեզ մոտ, ճանապարհները

Վտանգավոր են:

ՕՍՎԱԼԴ.

Չեմ կարող, տիկին:

Տիրուհիս սաստիկ շտապեցրեց ինձ:

ՌԵԳԱՆ. Արդյոք էդմոնդին ի՞նչ ունի գրելու.

Դու չէի՞ր կարող նրա պատգամը

Լեզվով հաղորդել: Թերևս, մի բան...

Չըգիտեմ ինչ բան... Քեզ շատ կըսիրեմ,

Եթե ինձ թույլ տաս բանալ այս գիրը:

ՕՍՎԱԼԴ. Տիկին, ավելի կըհոժարվեի...

ՌԵԳԱՆ. Գիտեմ, տիկինըդ մարդուն չի սիրում:

Ես այդ լավ գիտեմ. և, վերջին անգամ,

Որ նա այստեղ էր, նա արձակում էր
Սիրո ակնարկներ, խոսուն հայացքներ
Ազնիվ էդմոնդին: Գիտեմ, նրա հետ
Դու մտերիմ ես:

ՕՍՎԱԼԴ.

Ե՛ս, իմ տիրուհի:

ՌԵԳԱՆ. Ինքըս լավ գիտեմ, թե ինչ եմ ասում:
Դու մտերիմ ես, ես այդ լավ գիտեմ:
Ուրեմն լսիր այս խորհուրդն ինձնից.
Մարդըս մեռել է. էդմոնդը և ես
Խոսք ենք տվել միմյանց. նա շատ ավելի
Ինձ կըհարմարի, քան քո տիրուհուդ:
— Իսկ մընացածը ինքըդ հասկացիր.
Երբ նրան գտնես, խնդրեմ այս նրան տաս:

Տալիս է մի մատանի:

Եվ երբ տիրուհուդ պատմես այս բանը,
Խնդրեմ ասես նրան. «Խելքդ ժողովիր»:
Ուրեմն, գնաս բարով:
Եթե պատահամա՞ր դու մի բան լսես
Կույր մատնիչի, մասին, իմացած կացիր,
Որ նրա կյանքին ով որ վերջ դնի,
Մի շնորհ կըստանա:

ՕՍՎԱԼԴ.

Ես շատ կուզեի

Նրան հանդիպել. և ցույց կըտայի՝
Ում կուսակիցն եմ:

ՌԵԳԱՆ.

Դե՛հ, երթաս բարով:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ս Ր Ա Ն Վ Ե Յ Ե Ր Ո Ր Դ

Մի դաշտ Դուվրի օրշակայքում:

Մտնում են Գլոստերը և էդգարը շինականի հագուստով:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ե՛րբ պիտի հասնենք այս բլրի ծայրին:

ԷԴԳԱՐ. Դուք այս բոլորիս վեր եք բարձրանում.

Չե՞ք տեսնում միթե՝ ինչպես հոգնում ենք:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Բայց գետինն այստեղ ինձ հարթ է թվում:

ԷԴԳԱՐ. Սոսկալի սեպ է: Հո՛ւշ, ծովի ձայնը

Չե՞ք լրսում միթե:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Ոչ, իրավն ասած.

ԷԴԳԱՐ. Ուրեմն ձեր մյուս զգայարանքը

Տկարացել են ձեր աչքի ցավից:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Գուցե: Բայց կարծես ձայնըդ փոխված է

Եվ դու խոսում ես լավագույն ոճով

Եվ առաջվանից ավելի խելոք:

ԷԴԳԱՐ. Դուք սխալվում եք: Ես ոչնչի մեջ

Փոխված չեմ, այլ լոկ՝ իմ հագուստի մեջ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ոչ. ինձ թվում է, որ դու խոսում ես

Առաջվանից լավ:

ԷԴԳԱՐ.

Մոտ եկեք, պարոն...

Ահա այն տեղը: Հանդարտ կանգնեցեք:

Ի՞նչ ահուկ է: Եվ մարդուս գլուխը

Ինչպե՞ս դառնում է, երբ ցած է նայում

Մի այսչափ խորունկ անդունդի վրա:

Սև ագռավները և որինները,

Որոնք ճախրում են կես ճանապարհին,

Հազիվ թրվում են բըզեզների շափ:

Խորության կեսին՝ մի մարդ կախ ընկած,

Ծովային սամիթ քաղում է ժայռից.

Սոսկալի՜ արհեստ: Նա ինքն իր գլխից

Մեծ չի երևում: Այդ ձկնորսները,

Որոնք քայլում են ծովեզերքի վրա,

Հազիվ մըկների մեծություն ունեն.

Եվ այն մեծ նավը, որ խարսխած է,

Հազիվ թրվում է իր մակույկի շափ,

Եվ իր մակույկը՝ խարսխափայտի,

Մեր աչքի համար չափազանց փոքրիկ:

Մռնշուն կոհակը, որ կատաղում է

Անհամար շնչին խըճերի վրա,

Ջի լսվում այս բարձրից:— Էլ ես չեմ նայի:

Միզուցե գլուխըս սկսի դառնալ,

Իվ նըվաղած աչքս ինձ վայր գըլորի

Դեպի անդունդը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Կանգնեցրու դու ինձ՝ ուր այժմ կանգնած ես:

ԷԴԳԱՐ. Լավ, առաջ եկեք, տըվեք ձեր ձեռքը:

Դուք այժմ միայն մի քայլ հեռու եք

Անդունդի ափից. եթե ինձ տային

Ամեն ինչ, որ կա լուսնյակի ներքև,

Ես չէի ուզի ուղիղ վեր ցատկել:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Բաց թող իմ ձեռքը. ահա, բարեկամ,

Քեզ մի այլ քրսակ, մեջը մի գոհար,

Որ արժեք ունի խեղճ մարդու համար:

Թող փերինները և աստվածները

Քեզ այդ ընծայով բախտավոր անեն.

Գընա, հեռացիր. մնաս բարով ասա

Եվ մեկնեցի ինձ լսելի արա:

ԷԴԳԱՐ. Մընացե՛ք բարով, հարգելի պարոն:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Ձեզնից ի սրտե շնորհակալ եմ:

ԷԴԳԱՐ. (Առանձին)

Եթե ես նըրա անհուսովյան հետ

Այսպես խաղում եմ, նըրա համար է,

Որ բուժեմ ես այն:

ՊԼՈՍՏԵՐ. (Մուկի գալով) Ահե՛ղ աստվածներ,

Ես այս աշխարհին հրաժեշտ եմ տալիս.

Եվ ձեր աչքի դեմ, անվրդով հոգով,

Ցնցում եմ ինձնից իմ մեծ կսկիծըս,

Թե ինձ հնար լիներ տանել տակավին

Եվ չըմաքառել, պայքար չըմղել

Անդիմադրելի ձեր մեծ կամքի դեմ,

Ես թույլ կըտայի կյանքիս պատրույգը

Եվ զազիր մասը ինքն իրեն մարեր:

Եթե էդգարը դեռ կենդանի է,

Օրհնեցեք նըրան:— Այժմ, ընկեր, մնաս բարով:

Ցափում է և ընկնում հարթ գետնի վրա:

ԷԴԳԱՐ. Գնացի, տեր, մնաք բարով:

Առանձին

Սակայն չգիտեմ

Երևակայությունն արդյոք չի՞ կարող

Հենց ինքը կյանքի գանձը գողանալ,

Երբ որ կյանքն ինքնին օժանդակում է

Այդ գողությունը: Թե այնտեղ լիներ,

Ուր որ խորհում էր, խորհելը արդեն

Անցած կըլիներ:— Ո՞ղջ եք, թե մեռած:

Հե՛յ, պարո՛ն: Բարեկա՛մ: Լսո՞ւմ եք, պարոն:

Խոսեցե՛ք, պարոն:

— Կարող է լինել,

Որ իրոք այսպես նա մեռած լինի.

Բայց ոչ, նա հիմա ուշքի է գալիս:

— Ո՞վ եք դուք, պարոն:

ՊԼՈՍՏԵՐ. Գնա, թող մեռնեմ:

ԷԴԳԱՐ.

Թե չըլինեիր

Մի սարդի ոստայն, մի փետուր, կամ օդ՝

Այս բարձրությունից գահավիժելով

Մի ձվի նման կըջախջախվեր:

Բայց դու շնչում ես. կարծր է քո նյութը:

Արյուն չի գալիս, խոսում ես, ողջ ես:

Եթե տասը կայմ ծայր-ծայրի դրնեն
Չեն կարող հասնել այս բարձրությանը,
Որից ընկել ես ուղղաձիգ կերպով:
Հրաշք է ապրելըդ, խոսիր դու կրկին:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ընկե՛լ եմ, թե ոչ:

ԷԴԳԱՐ.

Այն կավճուտ խարակի

Ահեղ դադաթից դահավիժել ես:
Մեկ վերև նայիր, սրրաձայն արտույտն
Այսքան հեռվից տեսանելի չէ,
Ոչ էլ իր ձայնը կարող է լսվել:
Մեկ վերև նայիր:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Ավա՛ղ, աչք շունեմ:

Արդյոք զրկվա՛ծ է դժբախտությունը
Այն իսկ բարիքից, որ դոնե մահով
Ինքն իրեն վերջ տա: Գեթ սփոփանք է,
Որ թշվառ մարդը կարենա պատրել
Ժանտ բռնավորի կատաղությունը
Եվ դերև հանել նրա գոռոզ կամքը²⁵:

ԷԴԳԱՐ.

Տուր ինձ բազումըդ: Վեր կաց: Հա՛, այդպես:
Ի՞նչպես ես արդյոք, ոտքերըդ պի՛նդ են:
Ահա կանգնեցիր:

ԳԼՈՍՏԵՐ.

Ա՛խ, չափազանց լավ:

ԷԴԳԱՐ.

Հրաշք է կատարյալ:— Ժայռի կատարին
Ի՞նչ էակ էր այն, որ քեզնից զատվեց:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Մի խեղճ մուրացկան:

ԷԴԳԱՐ.

Ինձ այս ներքևից

Այնպես երևաց, որ իր աչքերը
Երկու լրացած լուսիններ էին.
Հազար քիթ ուներ, և եղջյուրները
Խորդուբորդ էին, և կոհակածուփ՝
Հուզված ծովի պես: Մի սատանա էր:
Ուրեմն հավատա, դու բախտավոր հայր,
Որ աստվածները, որոնց փառքն է այն,
Որ մարդկանց համար անհրճար գործեր
Ի կատար ածեն, քեզ պահպանել են:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես այժմ հիշում եմ: Էլ այսուհետև

Ես կըհանդուրժեմ ամենայն վշտի,
Մինչև որ նա ինքն ինձ աղաղակի,
Բավ է, բավ, մեռիր: Այդ արարածին,
Որ դու պատմում ես, ես մարդ կարծեցի,
Նա միշտ կրկնում էր. «Իևը, շար դե՛ր»:
Նա ինքը այնտեղ առաջնորդեց ինձ:

ԷԴԳԱՐ. Թող հոգիդ ազատ, համբերող լինի:

— Բայց ո՞վ է գալիս:

Մտնում է Լիբր տարօրինակ կերպով զարդարված վայրի ծաղիկներով:

ԷԴԳԱՐ.

Առողջ ուղեղը

Երբեք իր տիրոջն այսպես չի պճնի:

ԼԻՐ. Ինձ դիպչել չեն կարող, թե ինչ է՝ դրամ եմ զարկել: Ես արքան ինքն եմ:

ԷԴԳԱՐ. Օ՛հ, սրտաճմլի՜կ տեսարան:

ԼԻՐ. Այդ բանի մեջ բնությունը արհեստից բարձր է:— Ահա քեզ քո գլխադրամը: Այն մարդը իր աղեղն այնպես է շարժում, որ կարծես մի խըրտվիլակ լինի. մի նետ արձակիր ասվի շինողի գազի չափ: Տես, տես մի մոկ... Սո՛ւ, սուա... Այս մի կտոր սապակած պանիրը նրա բանը կշինի:— Ահա իմ բազպանը: Ես այդ կնետեմ մի հսկայի:— Բերեցեք գեղարդները:— Օ, լավ թուար, թռչուն: Ճիշտ կետին, ճիշտ կետին... (Եղգարի՛ն) Հյո՛ւ...— անցաբառն ասա:

ԷԴԳԱՐ. Անուշ մարիորամ:

ԼԻՐ. Անցի՛ր:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես այդ ձայնը ճանաչում եմ:

ԼԻՐ. Հա՛: Գոնե՛րի՛լը — սպիտակ մորուքո՞վ: Նրանք ինձ շոյում էին մի շան պես, և աւում էին, թե ես սպիտակ մազեր ունեի մորուքիս մեջ նախաքան թե սև մազեր լինեին այնտեղ: «Այո» կամ «ոչ» ասել իմ ամեն ասածիս: Այոն և ոչը լավ աստվածաբանություն չէր: Հենց որ անձրևն եկավ ինձ թրջեց և հողմը ինձ դողդողացրեց. երբ որոտը չլռեց իմ հրամանով, ա՛յն ժամանակ ես տեսա, ա՛յն ժամանակ ես հոտ առա, թե նրանք ինչ էին: Գնա բանիդ, նրանք իրենց խոսքը պահող չեն. ինձ ասում էին, թե ես ամեն բան էի: Այդ սուտ է. ես ջերմին անգամ դիմացողը չեմ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես լավ եմ հիշում այս ձայնի շեշտը...

Թագավորը չէ՛:

ԼԻՐ.

Այո, թագավոր՝

Գլխից մինչև ոտք: Երբ աչքս հառում եմ,

Տես ինչպե՛ս դողում են հպատակներս:

Ես շնորհում եմ այդ մարդու կյանքը...

Ի՞նչ մեղք է գործել. անառակությո՞ւն.

Չըպետք է մեռնես:

Անառակության համար մեռնե՞լ. ո՛չ.

Ցախսարեկն անգամ նույն բանն է անում,

Նույնպես և փոքրիկ ոսկեգույն ճանճը

Իմ աչքիս առաջ վավաշանում է:

Թող տրուփությունը աճի, բազմանա,

Քանզի Գլոստերի ապօրեն որդին

Ավելի սիրով վարվեց իր հոր հետ,

Քան օրինավոր մահճի մեջ սերած

Իմ աղջիկները:

Ի գործ, ցոփությո՞ւն. հայդե՛, խառնիխոտն:
Քանզի ինձ համար զինվորներ են պետք:
Տեսեք այն տիկնոջ. ի՛նչ անմեղ ժպիտ.

Նըրա երեսը կարծել է տալիս,
Որ նա ձյուն ունի իր ազդրերի մեջ,
Որ կոտրատվելով սուրբ է ձևանում
Եվ որ հեշտության անունիցն անգամ
Թեքում է գլուխը. ոչ կզաքիսը,
Ոչ կանաչ խոտով գիրցած նժույգը
Գրոհ չեն տալիս ավելի անսանձ
Մի ախորժակով:

Նրանք, մեջքից ցած, կենտավրոսներ են
Եվ կին՝ մեջքից վեր.

Մինչև գոտին միայն աստվածներինն է,
Ներքև՝ բոլորը շար դեբրինը:

Այնտեղ կա դրժոխք, այնտեղ կա խավար:

Այնտեղ կա ծծմբային անդունդ, այրել, խարշել, գարշահոտություն,
սպառում:— Թո՛ւհ, թո՛ւհ, թո՛ւհ, փա՛հ, փա՛հ: Մի ունկի մուշկ տուր,
բարի դեղավաճառ, իմ երևակայությունն անուշահոտ դարձնելու հա-
մար: Ահա քեզ դրամ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Օհ, թող համբուրեմ այդ ձեռքը:

ԼԻՐ. Առաջ թող մեկ սրբեմ. մահացության հոտ է գալիս նրանից:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ո՛վ դու ավերված ձեռակերտ բնության,
Այս մեծ աշխարհն էլ այսպես կըմաշվի,
Կըռչնչանա:— Ճանաչո՞ւմ ես ինձ:

ԼԻՐ. Ես լավ հիշում եմ այդ աչքերդ: Ինձ ծո՞ւտ ես նայում: Ո՛չ, արա, ինչ որ
կարող ես, կույր Կուպիդոն. ես չեմ սիրելու— Կարդա դու այս մե-
նամարտի հրավերը. միայն, լավ ուշ դիր ոճին:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Եթե բոլոր քո տառերը մեկ-մեկ արեգակներ լինեին, դարձյալ ես
ոչ մեկը չէի կարող տեսնել:

ԷԳԳԱՐ. (Առանձին)

Եթե ինձ այս բանը պատմեին, ես չէի հավատա. բայց այժմ այդպես
է. և սիրտս ջախջախվում է:

ԼԻՐ. Կարդա՛:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ի՞նչպես. աչքիս պարունակներո՞վ:

ԼԻՐ. Ծճո. ա՛յդ ես ուզում ասել: Ոչ ա՛չք գլխիդ մեջ, և ոչ էլ դրա՞մ գրպա-
նումդ: Քո աչքերը շատ ծանր վիճակի մեջ են, իսկ քսակդ շատ թեթև:
Բայց դարձյալ դու տեսնում ես, թե ինչպես են գնում աշխարհիս գոր-
ծերը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես այդ տեսնում եմ, զգալով միայն:

ԼԻՐ. Ի՞նչ է, հիմարացե՛լ ես: Մարդ կարող է առանց աչքերի էլ տեսնել, թե աշ-
խարհի գործերն ինչպես են գնում: Ականջներովդ նայիր, տես՝ ինչ-
պես այն դատավորը բարբառում է այն պարզամիտ գողի վրա: Լսի՛ր,
ականջիդ ասեմ. փոփոխիր նրանց տեղերը, և ձեռնախփով. հետո

ասա, թե ո՛րն է դատավորը, ո՛րն է գողը: Դու տեսե՛լ ես ինչպե՞ս
ազարակատիրոջ շունը հաշում է մուրացկանի վրա:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Այո, տեր:

ԼԻՐ. Եվ ինչպե՞ս խեղճ մարդը փախչում է շնից. լավ, այդտեղ դու տեսել ես
իշխանության մեծ պատկերը. շունն իբրև պաշտոնյա իշխում է
մյուսի վրա...

Սրիկա՛ ոստիկան, քաշիր դեպի քեզ
Արյունոտ ձեռքերդ: Ինչո՞ւ ես զարկում
Այդ պոռնիկ կնոջ: Քո մեջքդ ծեծիր:
Դու ախտաբորբոք ցանկություն ունես
Գործել նըրա հետ միևնույն գործը,
Որի պատճառով ձաղկում ես նըրան:
Վաշխառուն գողին կախել է տալիս:
Ցնցոտու միջից փոքրիկ հանցանքներ
Շուտ են երևում. բայց պերճ զգեստներն
Ու մուշտակները վարագուրում են:
Զըրահիր մեղքը ոսկե պատյանով,
Եվ արդարության ամուր նիզակը
Առանց վնասելու կըջարդվի իսկույն.
Պատիր այդ մեղքը ցնցոտիներով՝
Թըզուկի հարդն էլ կըխոցի նըրան:
Ոչ ոք մեղք չունի, ոչ ոք՝ ասում եմ:
Նըրանց բոլորին ես արձակում եմ:
Լսի՛ր, բարեկամ, այս բանն ինձանից,
Որ կարողություն ունեմ փակելու
Զրպարտչի լեզուն:
Գտիր քեզ համար ապակյա աչքեր,
Եվ իբր անվանարկ մի քաղաքագետ՝
Զևացրու տեսնել այնպիսի բաներ,
Որ բնավ չես տեսնում:— Հայդե՛, հայդե՛, հայդե՛:
Քաշի՛ր կոշիկս. պի՛նդ. պի՛նդ. հա, այդպես:

ԷԴԳԱՐ.

(Առանձին)

Օ՛հ, խառնուրդ մտքի և անմըտտության.

Խե՛ղք խենթության մեջ:

ԼԻՐ.

Թե ուզում ես լալ

Վիճակիս վըրա, առ իմ աչքերըս:

Ես բավական լավ ճանաչում եմ քեզ.

Անունդ է Գլոստեր. պետք է համբերես:

Մենք արտասովելով եկել ենք աշխարհ:

Առաջին անգամ երբ օդ ենք շնչում,

Գիտես, լալիս ենք և աղաղակում:

— Լսիր, քեզ համար մի քարոզ ասեմ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ավա՛ղ, վա՛յ օրիս:

ԼԻՐ.

Երբ որ ծնվում ենք՝

Աղաղակում ենք, թե մենք եկել ենք
 Խելագարների այս մեծ բեմի վրա:
 — Սա լավ գլխարկ է ²⁶: — Լավ հնարք կլինեն՝
 Հեծելագորի գնդի ձիանքը
 Թաղիքով պայտել: Պետք է փորձեմ այդ:
 Հետո կըխուժեմ փեսաներիս վրա,
 Եվ այդ ժամանակ՝ ջա՛րդ, ջա՛րդ, ջա՛րդ, ջա՛րդ, ջա՛րդ:

Մտնում է մի սպա, ծառաների հետ:

ՍՊԱ. Օ՛հ, նա այստեղ է: Բռնեցեք նրան:
 — Ամենասիրելի ձեր դուստրը, տեր իմ...
 ԼԻՐ. Ինձ օգնող չըկա՞: Ի՞նչ, գերի՞ եմ ես:
 Ուրեմըն բախտի խեղկատակն եմ միշտ:
 — Լավ վարվիր ինձ հետ, փրկանք կըստանաս:
 Դուք վիրաբույժներ բերեք ինձ համար:
 Ես ուղեղիցս վիրավորված եմ:

ՍՊԱ. Ամեն բան կըտան ձեզ:

ԼԻՐ. Ոչ ոք չի՞ օգնում:
 Մեն-մենա՞կ եմ ես: Վա՛հ, սա կարող է
 Ստիպել մարդու, ով որ աղ ունի,
 Աչքերը այգու ցնցուղ դարձնել
 Եվ աշնան փոշին գետին նստեցնել:

ՍՊԱ. Ազնիվ տեր:

ԼԻՐ. Ես պետք է քաջաբար մեռնեմ,
 Որպես զարդարված, պճնրված փեսա:
 Դեհ, ուրախ լինե՞մ: Վա՛հ, հայդե՛, հայդե՛:
 Ես թագավոր եմ, տյա՛րք, գիտե՞ք դուք այդ:

ՍՊԱ. Դուք մի արքա եք, և մենք ձեզ հնազանդ:

ԼԻՐ. Դեռ կյանք կա ուրեմն այդ արքայի մեջ:
 Հայդե՛, թե բռնեք, վազելով միայն
 Կարող եք բռնել: Սա՛, սա՛, սա՛, սա՛, սա՛:

Դուրս է գնում վազելով, ծառաներն էլ հաեկից:

ՍՊԱ. Ա՛խ, այս գթաշարժ մի տեսարան է
 Ամենից անարգ մի թշվառի մեջ,
 Իսկ արքայի մեջ՝ անպատմելի՞ է:
 — Դու մի դուստր ունես, որ ազատում է
 Մարդկային ցեղը ընդհանուր նզովքից,
 Որ մյուս երկուսը բերին նրա գլխին:

ԷԴԳԱՐ. Բարև, ազնիվ տեր:

ՍՊԱ. Տեր ընդ ձեզ, պարոն.

Ի՞նչ եք կամենում:

ԷԴԳԱՐ. Պարոն, լսե՞լ եք,
 Թե այս մոտերըս կռիվ է լինելու:

ՍՊԱ. Պարզ է և հայտնի՝ Ով ականջ ունի՝
Հսկել է լուրը:

ԷԴԳԱՐ. Ասացեք, խնդրեմ,
Ո՞րչափ հեռու է այն մյուս բանակը:

ՍՊԱ. Մոտ է, և փութով առաջ է գալիս.
Մի ժամից մյուս ժամ բուն զորակույտը
Կերևա աչքի:

ԷԴԳԱՐ. Շնորհակալ եմ, տեր:
Ա՞յս էր բոլորը:

ՍՊԱ. Թեև թագուհին
Հատուկ պատճառով մնացել է այստեղ,
Բայց նրա զորքը շարժվել է առաջ:

ԷԴԳԱՐ. Շնորհակալ եմ, տեր:

Սպան դուրս է գնում:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Գթած աստվածներ, դուք առեք շունչըս.
Մի՛ թույլ տաք կրկին, որ իմ շար ոգին
Դրդե ինձ մեռնել՝ նախքան ձեր կամքն է:

ԷԴԳԱՐ. Հավ աղոթք է այդ, հայրիկ:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Բարի մարդ:
Հիմա ասա ինձ. արդյոք ո՞վ ես դու:

ԷԴԳԱՐ. Մի շատ թշվառ մարդ, բախտի սլաքների
Հավ ընտելացած, որ թե՛ վաղորյա,
Թե՛ այժմ զգացած իր կսկիծներով
Դարձել է այլոց ցավին կարեկից:
Տըվեք ձեր ձեռքը, և ձեզ կըտանեմ
Դեպ մի օթևան:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ես ձեզ ի սրտե շնորհակալ եմ.
Երկնային շնորհը և օրհնությունը
Թող վարձատրեն ձեզ:

Մտնում է Օսվալդը:

ՕՍՎԱԼԴ. Խոստացված ընծա՞ն...
Ի՞նչ երջանկություն: Այդ անաչք գլուխը
Առաջին օրից հենց ստեղծված է
Միայն իմ բախտիս բարձրացման համար:
— Ո՞վ դու ծերունի անբախտ դավաճան,
Խորհիր անհապաղ՝ ինչ խորհելու ես.
Քաշված է ահա քեզ ջնջող սուրը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Զարկիր, մաղթում եմ բարեբար ձեռքիդ
Հարկ եղած ուժը:

Էդգարը դիմադրում է:

ՕՍՎԱԼԻ.

Հանդուգըն գեղջուկ,

Դու խիզախում ես ախոյան կանգնել

Հայտնի մեղապարտ մի դավաճանի:

Հեռո՛ւ, մի գուցե քեզ էլ վարակի

Նըրա ժանտախտը: Թո՛ղ նըրա թևը:

ԷԴԳԱՐ. Ես բաց չեմ թողնի, մինչև որ մի մարդավարի պատճառ չասես:

ՕՍՎԱԼԻ. Բաց թող դրան, թշվառական, եթե ոչ կսատկեցնեմ քեզ:

ԷԴԳԱՐ. Էյ, աղա, ճամփեդ բռնի գնա, թող խեղճ մարդիկ իրենց բանին կենան: Թե որ էդ մեծ-մեծ բրդելով մարդ կարողանար ինձ սպանել, տասնհինգ օր առաջ ինձ սպանած կլինեին: Տես, էս խեղճ հալիվորի մազին չդիպչես: Հեռու կաց. արևս գիտենա, թե մոտեցել ես, ես քեզ շանց կտամ, թե որն է պինդը, քո գագա՞թդ, թե իմ կոպալս: Քեզ պարզն եմ ասում:

ՕՍՎԱԼԻ. Կորի՛ր, կովի թրիք:

ԷԴԳԱՐ. Հիմա ես քու ատամներդ փշրեմ, մինչև որ իմանաս: Դեհ, եկ մեյդան. Լս էդ քո թրից վախեցողը չեմ:

Կովում են: Էդգարը նրան զլուում է գետին:

ՕՍՎԱԼԻ. Ա՛յ, թշվառական, ինձ սպանեցիր:

— Փո՛ւշ, առ քրսակըս: Եթե ուզում ես

Քո բախտըդ շինել՝ թաղիր մարմինըս,

Եվ այն նամակը, որ գտնես իմ մոտ,

Հանձնիր էդմոնդին, Գլոստերի կոմսին:

Անգլիո բանակում կըգտնես սըրան:

— Օ՛հ, տարածամ մահ:

Մեռնում է:

ԷԴԳԱՐ.

Քեզ լավ գիտեմ ես:

Հաճոյակատար մի սրիկա ես դու,

Տիկնոջդ ախտերին այնչափ անձնըվեր,

Որքան կըցանկար չարությունն ինքը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ի՞նչ, մեռա՞վ միթե:

ԷԴԳԱՐ.

Դու նստիր, հայր իմ,

Եվ հանգստացիր: Գրպանները տեսնենք.

Այն նամակները, որ նա ասում է,

Գուցե ինձ համար օգտակար լինեն:

— Այո, մեռել է, միայն տխուր եմ,

Որ նա շունեցավ մի ուրիշ դահիճ:

Թող տեսնենք:— Թույլ տուր, բարի կնքամոմ.

Եվ դու, խղճմտանք, մի կշտամբիր ինձ:

Թշնամիների մտադրությունքը

Գիտնալու համար՝ մենք նրանց սիրտը

Կըպատառեինք. նամակը բանալ

Օրինական է:

Կարդում է նամակը:

«Հիշիր մեր փոխադարձ ուխտերը: Դու շատ առիթներ ունես նրա կյանքին վերջ դնելու: Եթե կամֆդ չթերանա՝ առիթը և տեղը արդյունավոր կերպով կներկայանան քեզ: Ոչինչ արած չենք լինի, եթե նա հաջող վերադառնա. այն ժամանակ ես նրա գերին եմ. և նրա անկողինը՝ իմ բանտս: Ազատիւր ինձ այդ մահնի զգվելի ջերմությունից և բռնիւ նրա տեղը՝ ի վարձ քո աշխատության:

Քո անձնվեր աղախներդ, ուրի
Տենչն է լինել քո կինըդ:

Գոնե՛րիլ»:

ԷԴԳԱՐ. Ո՞վ անտակ անդունդ կանացի կամքի:
Ազնիվ ամուսնի կյանքին դա՞վ նյութել,
Եվ փոխարենը՝ եղբո՞րըս դնել:
Այստեղ խորեմ քեզ, այս ավազի մեջ,
Մարդասպան շնության դու լպիրշ միջնորդ.
Եվ հարմար օրին՝ այս անարգ թուղթը
Պետք է երևա այն դուքսի աչքին,
Որի կյանքի դեմ թակարդ ես լարել:
Բախտավոր է նա, որ ես կարող եմ
Հաղորդել նըրան, թե քո պաշտոնըդ
Եվ թե քո մահըդ:

Էդգարը դուրս է գնում՝ տանելով դիակը:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Մեր թագավորը խելագարվել է:
Ո՞րչափ համառ է իմ անարգ խելքը,
Որ դեռ կանգուն եմ, և գիտակցորեն
Դեռ ես զգում եմ անհուն վըշտերըս:
Երանի՜ ես էլ խելագարվեի.
Մտածմունքներըս գեթ կանջատվին
Իմ կսկիծներից: Մարդու ցավերը
Երևակայության մոլորության մեջ
Կորցնում են իրենց գիտակցությունը:

Կրկին մտնում է Էդգարը:

ԷԴԳԱՐ. Տվե՛ք ինձ ձեր ձեռքը: (Թմրուկի հեռավոր ձայն): Ինձ երևում է,
Որ մի թմբկի ձայն դալիս է հեռվից:
Եկեք, հայր, ձեզ հանձնեմ մի բարեկամի:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Յ Ո Թ Ե Ր Ո Ր Դ

Մի վրան փրանսիական ռազմի ճամբարում:

Մտնում են Կորդելիան, Քենտը, բժիշկը և մի սպա:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ո՛վ դու ազնիվ Քենտ, ես ո՛րքան ապրեմ
 Եվ ի՞նչ բան գործեմ, որ հատուցանեմ
 Քո բարությունը: Կյանքըս կարճ կըլինի
 Եվ ամեն միջոց՝ ինձ անբավարար:

ՔԵՆՏ. Երբ հասկացված է մարդուս արածը՝
 Նա արդեն լրիվ վարձատրված է:
 Տիկին, իմ բոլոր հաղորդածները
 Համաձայն են զուտ ճշմարտության հետ.
 Ոչ հավելում կա, և ոչ կրճատում:
 Այլ ճիշտ իսկ և իսկ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ավելի հարմար մի զգեստ հագիր.
 Այդ հագուստները հիշատակներ են
 Վատթար օրերի: Դուրս գիր, խնդրեմ:

ՔԵՆՏ. Ներեցեք խնդրեմ, բարի տիրուհի.
 Այսպես վաղ հայտնել իմ ո՛վ լինելըս —
 Կարող է վնասել ծրագիրներինս.
 Ես կըհամարեմ մի շնորհ դեպի ինձ,
 Որ դուք տակավին ինձ չըճանաչեք
 Մինչ այն օր, որ ես և ժամանակը
 Հարմար դատենք այդ:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Թող այդպես լինի,
 Իմ սիրելի լորդ:

Բժշկին

Ինչպե՞ս է արքան:

ԲԺԻՇԿ. Տիկին, դեռ քնած է:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Բարի՜ աստվածներ,
 Դուք բժշկեցեք այն մեծ խրամատը՝
 Նըրա խոշտանգված, եղծված բնության մեջ:
 Օ՛հ, կարգի դրեք այս սըխալաձայն
 Եվ աններդաշնակ գաղափարները
 Այս մանկացած հոր:

ԲԺԻՇԿ. Արդյոք հաճո՞ է
 Ձերըդ մեծության, որ թագավորին
 Ձարթնեցնենք քրնից. շատ երկար լընեց:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Դուք հնազանդեցեք ձեր գիտությանը

Եւ գործեցեք այն, ինչ որ ձեր կամքն է:
Հագնելով՝ է նա:

Լիւրճն ներս եւն ընդում մի արողի մեջ:

ՄԻ ԱՍՊԵՏ.

Այո, տիրուհի.

Երբ խոր քնած էր՝ մենք նոր զգեստներ
Հագցրինք նրան:

ԲԺԻՇԿ.

Նըրա մոտ եղեք,

Ազնիւ տիրուհի, երբ կըզարթնեցնենք,
Վստահ եմ, որ նա հանդարտ կըլինի:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Շատ լավ:

ԲԺԻՇԿ.

Մոտ եկեք, խնդրեմ:

— Երաժշտությունն ավելի՛ բարձր:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ո՛վ հայր սիրելի:— Ո՛վ բըժշկություն,

Կախիր քո դեղը իմ շրթունքներից.

Թող այս համբույրը բալասան դառնա

Այն խոր խոցերին, որ երկու քույրերս

Քեզ պատճառեցին, քո վեհության մեջ:

ՔԵՆՏ. Ո՛վ դու բարեսիրտ անգին թագուհի:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Եթե հայր անգամ չլինեիր դու,

Այս ճերմակ հերքըդ պետք է շարժեին

Նրանց սրտի գութը: Այնպիսի դեմք է այս,

Որ մարդ ենթարկի անզուսպ հողմերին,

Սոսկալի շանթով զինված որոտին՝

Արագ, խաչածե այն փայլակների

Զարհուրեցուցիչ, ճապով կրակի մեջ,

Որ պահակ կանգնի (խեղճ կորած զինվոր)

Այսպիսի բարակ մի սաղավարտով:

Ցույց է տալիս իր հոր սպիտակ մազերը:

Թշնամուռ շունը, թեև խածներ ինձ,

Այսպիսի գիշեր մի տեղ կըգտներ

Իմ կրակիս առջև, և դու, խեղճ հայրիկ,

Ստիպված էիր օթեան գտնել

Խոզերի, անտուն սրիկաների հետ՝

Զագիր հարդի վրա: Ավա՛ղ, մի հրաշք է,

Որ մեկ անգամով կյանքըդ և խելքըդ

Վախճան չըգտան:— Ահա զարթնում է,

Խոսեցեք նըրա հետ:

ԲԺԻՇԿ.

Տիկին, դո՛ւք խոսեցեք,

Ավելի լավ է:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ.

Արդյոք ի՞նչպես է

Վեհափառ տերըս: Ի՞նչպես է զգում

Ձեր մեծությունը:

ԼԻՐ.

Դուք վատ եք անում,
Որ գերեզմանից ինձ դուրս եք քաշում:

Կորդելիային

Դու մի հոգի ես երանության մեջ,
Իսկ ես կապված եմ մի կրակե անվի,
Եվ իմ սեփական արտասուքներըս
Ինձ խարշատում են հալած արճճի պես:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ճանաչո՞ւմ եք ինձ, տեր իմ:

ԼԻՐ.

Ես գիտեմ,

Դու մի ոգի ես: Ե՞րբ վախճանվեցիր:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Դեռ շատ հեռու է:

ԲԺԻՇԿ.

Դեռ նոր է զարթել,
Թողնենք մի վայրկյան առանձին մընա:

Հեռանում են անկողնից:

ԼԻՐ. Ես ո՞րտեղ էի: Հիմա ո՞րտեղ եմ:

Օ՛հ, գեղեցիկ լույս:— Սաստիկ խաբված եմ:
Ես կըմենների կարեկցությունից,
Թե մի ուրիշին այսպես տեսների:
Ջըգիտեմ, ի՞նչ անեմ:— Չեմ կարող երդվել,
Թե այս ձեռքերը իմ ձեռքերըս են:
— Տեսնենք:

Այս գնդասեղի ծակելն յճգում եմ:
Երեն՝ կվիճակիս վստահ լինեի:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Օ՛հ, նայի՛ր ինձ, տե՛ր, և դիր իմ գլխիս
Օրհնության ձեռքդ:

Լիրը ծունկ է չոփում Կորդելիայի առաջ, Կորդելիան արգելում է նրան:

Ո՛չ, տեր, մի չոքիր:

ԼԻՐ. Ա՛խ, մի ծաղրիր ինձ:

Ես մի շատ հիմար և խեղճ ծերուկ եմ:
Ութսուն տարեկան, կամ է՛լ ավելի.
Ոչ մի ժամ ավել և ոչ էլ պակաս:
Եվ, ճիշտն ասելով, ես վախենում եմ,
Որ իմ ուղեղը խանգարված լինի:
Ինձ երևում է, որ ծանոթ եք ինձ,
Նույնպես այս մարդը, բայց կասկածում եմ.
Քանզի չըգիտեմ, թե այս որտեղ է.
Եվ ամբողջ ուշքս չի կարող հիշել
Այս զգեստները. ոչ էլ գիտեմ ես,
Թե երեկ գիշեր որտեղ քրնեցի:

Վ. Շեֆալի, Հնտիր երկեր, հ. 1—25

Մի ծաղրիր դու ինձ. որչափ որ ճիշտ է,
 Թե ես մի մարդ եմ, նույնչափ վստահ եմ,
 Որ այս տիկինը իմ Կորդելիան է:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Այո, հենց ես եմ:

ԼԻՐ. Արտասուքները թրջո՞ւմ են արդյոք:

Այո, ճշմարիտ: Խնդրու՞մ եմ՝ մի՛ լար:
 Եթե ինձ համար թույն ունես սլատրաստ,
 Տուր ինձ, որ խմեմ: Ես իմանում եմ,
 Դու ինձ չես սիրում, քանզի քույրերըդ,
 Որչափ հիշում եմ, ինձ շատ տանջեցին:
 Դու պատճառ ունես. նըրանք շունեին:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ես պատճառ չունեմ, ոչ, ամենևին:

ԼԻՐ. Ֆրանսիայո՞ւմն եմ ես:

ՔԵՆՏ. Դուք ձեր սեփական պետության մեջ եք:

ԼԻՐ. Մի՛ խաբեք դուք ինձ:

ՔԺԻՇԿ. Միամիտ եղեք,

Բարի տիրուհի: Այն մեծ տագնապը,
 Ինչպես տեսնում եք, բժշկված է այժմ.
 Բայց այսուհանդերձ՝ վտանգավոր է
 Հիշեցնել նրան անցած օրերը:
 Խնդրեցեք ներս գնա. մի վրդովեք նրան,
 Մինչև լավ կազդուրվի:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Ձեր մեծությունը

Արդյոք կամք չունի՞ մի քիչ քայլելու:

ԼԻՐ. Պետք է ներես ինձ, աղաչում եմ քեզ:

Մոռացիր և ներիր. ես ծեր եմ և տխմար:

Դուրս են գնում Լիրը, Կորդելիան, բժիշկը և սպասավորները:

ԱՍՊԵՏ. Ժի՞շտ եղավ, տեր իմ, Կորնվալի դուքսի

Այսպես սպանվելը:

ՔԵՆՏ. Բոլորովին ճիշտ:

ԱՍՊԵՏ. Ո՞վ է նրա զորքի հրամանատարը:

ՔԵՆՏ. Ինչպես պատմում են, Գլոստերի կոմսի

Ապօրեն որդին:

ԱՍՊԵՏ. Ասում են՝ էդգարը,

Աքսորված որդին, Քենտի կոմսի հետ
 Գերմանիայումն է:

ՔԵՆՏ. Տարբեր լուրեր կան.

Ժամանակ է այժմ զգույշ լինելու:

Պետության զորքը մեծ արագությամբ

Առաջանում է:

ԱՍՊԵՏ. Այնպես է թվում,

Որ հանդիպումը արյունուշտ կըլնի:

Մընաք բարով, տեր:

Դուրս է գնում:

ՔԵՆՏ.

Հատակագիծըս

Եվ նպատակըս մոտենում են այժմ

Իրենց կատարման, կամ լավ, և կամ վատ,

Նայելով այսօրվա ճակատամարտին:

Դուրս է գնում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Բրիտանական բանակատեղին Դուվրի մոտ:

Մտնում եմ թմբուկներով և դրոշակներով՝ էդմոնդը, Ռեգանը,
սպաններ, զինվորներ և ուրիշները:

ԷԴՄՈՆԴ. Իմացեք դուքսից, թե նա հաստա՞տ է
իր վերջին վճռին, թե որևէ բան
Չի՞ դրդել նրան փոխել իր միտքը:
Նա փոփոխամիտ և հակասող է:
Լուր բեր ինձ նրա վերջնական կամքից:

Մի սպա դուրս է գնում:

ՌԵԳԱՆ. Քրոջըս ծառային պետք է մի փորձանք
Պատահած լինի:

ԷԴՄՈՆԴ. Երկյուղ կա, տիկին:

ՌԵԳԱՆ. Լավ, ազնիվ պարոն, ձեզ քաջ հայտնի է,
Թե որչափ բարիք ցանկանում եմ ձեզ:
Ասացեք... Բայց ճիշտ... անկեղծն ասացեք.
Չե՞ք սիրում քրոջըս:

ԷԴՄՈՆԴ. Հարգալից սիրով:

ՌԵԳԱՆ. Բայց երբևիցե քեռայրիս շավղով
Չե՞ք գնացել արդյոք արգելված տեղը:

ԷԴՄՈՆԴ. Ոչ, այդ կարծիքը մոլորցնում է ձեզ:

ՌԵԳԱՆ. Ես կասկածում եմ, որ դուք նրա հետ
Այնպես միացել, մտերմացել եք,
Որ դուք նրանն եք:

ԷԴՄՈՆԴ. Այդպես չէ, տիկին.

Պատվովըս երդում:

ՌԵԳԱՆ. Ա՛խ, նա ինձ համար

Անտանելի է, սիրելի իմ լորդ,

Մի լինեք նրա հետ այդչափ՝ ընտանի:

ԷԴՄՈՆԴ. Միամիտ եղեք: Ահա՛ նա եկավ

Իր ամուսնի հետ:

Մտնում եմ թմբուկներով և դրոշակներով Ալբանին, Գոներիլը և զինվորներ:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

(Առանձին)

Նս ավելի շուտ կըհոժարեի
Հաղթվել այս կռվում, քան թույլ տալ իմ քրոջ,
Որ ինձ և նըրան դատե միմյանցից:

ԱԼԲԱՆԻ. Սիրեցյալ քույր իմ, ձեզ բարի գալուստ:

Էդմոնդին

Պարոն, լսում ես. արքան եկել է
Իր աղջկա մոտ, և ուրիշներն էլ,
Որոնց՝ վարչական մեր խստությունը
Բռնադատել է բողոքել մեր դեմ:
Ինձ անհընար է քաջ հանդիսանալ,
Երբ որ իմ դատը արդար մի դատ չէ.
Եթե այս գործում մենք ղենք ենք վերցնում,
Սոսկ պատճառն այն է, որ Ֆրանսիան ահա
Ասպատակել է մեր հայրենիքը:
Ոչ այն, որ նեցուկ հանդիսանում է
Մեր թագավորին և ուրիշներին,
Որոնք, կարծում եմ, ունեն շատ արդար
Եվ լուրջ պատճառներ՝ մեր դեմ դուրս գալու:

ԷԴՄՈՆԴ. Դուքս, դուք խոսում եք շատ ազնիվ կերպով:

ՌԵԳԱՆ. Բայց ի՞նչ կարիք կա տրամաբանելու:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Պետք է միանանք մեր թշնամու դեմ.

Ներքին անձնական գժտությունները

Գործ չունեն այստեղ:

ԱԼԲԱՆԻ.

Ուրեմըն կազմենք

Մեր ուղմիկների խորհրդակցությամբ

Մեր ժըրաֆիրը:

ԷԴՄՈՆԴ.

Լավ, մի քիչ հետո

Կըգամ ձեր վրանը:

ՌԵԳԱՆ.

Քույր, կըգա՞ս մեզ հետ:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Ոչ:

ՌԵԳԱՆ. Շատ հարմար է. խնդրեմ՝ եկ մեզ հետ:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

(Առանձին)

Օհո՛, հասկացա՛— Շատ լավ, գալիս եմ:

Նրանց դուրս գնալու ժամանակ մտնում է Էդուարդ՝ ծպտյալ:

ԷԴՄԱՐ. Թե արժան դատե ձեր բարձրությունը

Խոսել այսչափ խեղճ մի աղքատի հետ,

Թող մի բառ լսի:

ԱԼԲԱՆԻ.

Նս ձեզ կըհասնեմ:

— Խոսիր:

Էդմոնդը, Ռեզանը, Գոներիլը և ճեսուդները դուրս են գնում:

ԷԴԳԱՐ. Նախքան սկսեք ճակատամարտը՝
 Բացեք այս գիրը: Թե հաղթող լինեք՝
 Թմբուկի ձայնով կանչեցեք ներան,
 Որ այս ձեզ բերեց:
 Թեպետ ձեր աչքին գծուծ եմ թրվում,
 Բայց մի ախոյան հանդես կրեբերեմ,
 Որ կապացուցե այստեղ դրվածը:
 Իսկ եթե հաղթեմ՝ ձեր դերն արդեն
 Այս աշխարհի մեջ վերջացած կըլինի:
 Եվ կըդադարեն ամենայն դավեր:
 Բախտը օգնե՞ ձեզ:

ԱԼԲԱՆԻ. Կաց, մինչև կարդամ:

ԷԴԳԱՐ. Արգելված է ինձ: Առիթը երբ գտե՛
 Թող մունետիկը մի անգամ ձայն տա,
 Եվ ես դուրս կըգամ:

Դուրս է գնում:

ԱԼԲԱՆԻ. Լավ, գընաս բարով:
 Մի ականարկ գցեմ այս նամակի վրա:

Էդմոնդը կրկին ներս է գալիս:

ԷԴՄՈՆԴ. Թշնամին երևաց: Շարեցեք զորքը:
 Ահա թշնամու բոլոր զորության
 Մոտավոր հաշիվը, որ ձեռք է բերված
 Մեծ խուզարկությամբ: Բայց այժմ կարիք կա,
 Որ շատ շտապեք:

ԱԼԲԱՆԻ. Պատրաստ ենք հասնել իր ժամանակին:

Դուրս է գնում:

ԷԴՄՈՆԴ. Ես սեր եմ ուխտել երկու քույրերին:
 Յուրաքանչյուրը ատում է մյուսին՝
 Ինչպես խայթվողը ատում է իժին:
 Ո՞ր մեկին առնեմ, երկուսի՞ն, մի՞կի՞ն,
 Կամ թե ոչ մեկի՞ն:
 Ներանց ոչ մեկին ես չեմ ստանա,
 Եթե երկուսն էլ կենդանի մընան:
 Այրիին առնել՝ նշանակում է
 Կատաղեցնել ներա քըրոջը.
 Եվ շատ դժվար է գործըս գլուխ բերել՝
 Քանի դեռ ողջ է իր ամուսինը:
 Առայժմ, գործ դընենք ներա օգնությունը
 Այս պատերազմում: Հետո, իր կինը,
 Թե նրա ձեռքից պրծնել է ուզում,

Թող մի ճար գըտնի, որով անհապաղ
 վերացնի նրբան մեղտեղից իսպառ:
 Իսկ այն գթությունն, որ նա միտք ունի
 ծույց տալ արքային և Կորդելիային...
 Պատերազմից հետ, երբ մեր ձեռքն ընկնեն,
 նրբանք չեն տեսնի գըթության երես:
 Իսկ իմ վիճակը պահանջում է այժմ
 Ո՛չ տրամաբանել, այլ պաշտպանել ինձ:

Դուրս է գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մի զառտ երկու ճամբարների միջև:

Ներսիս աղմուկ. բեմն են մտնում քմբուկներով ու դռնակներով
 Լիրը, Կորդելիան՝ իրենց զորքերով և դուրս են գնում:
 Մտնում են էդգարը և Գլուստերը:

ԷԴԳԱՐ. Եկ, հայր, ընդունիր ծառի հովանին,
 Որպես բարեսիրտ մի ասպանչական.
 Եվ աղոթք արա, որ արդարությունը
 Հաղթական լինի: Թե հաճախ քեզ մոտ՝
 Ես քեզ կըբերեմ սփոփիչ լուրեր:

Էդգարը գնում է:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Տեր ընդ քեզ, պարոն:

Աղմուկ. ճամբար ներսից: Էդգարը կրկին երևում է:

ԷԴԳԱՐ.

Փախչենք, ծերունի:

Տուր ինձ քո ձեռքը՝ փախչենք միասին:
 Լիր թագավորը պարտություն կըրեց.
 Նա և իր դուստրը ձերբակալված են.
 Տուր ինձ քո ձեռքը՝ հեռանանք, փախչենք:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Ի՞նչ հարկ կա փախչել ավելի հեռու:

Մարդ հենց այստեղ էլ կարող է փտել:

ԷԴԳԱՐ. Դարձյալ սև մտքե՞ր: Պետք է հանդուրժել
 Աշխարհից գնալուն, ինչպես որ՝ գալուն:
 Հասուն լինելն է գլխավոր բանը:
 Եկ գընանք:

ԳԼՈՍՏԵՐ. Դա նույնպես ճիշտ է:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ս Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Քրիտանական բանականության Դուվրի մոտ:
էդմունդը, Լիբր և Կորդելիան՝ որպես գերիներ, զինվորներ,
սպաններ և ուրիշները:

ԷԴՄՈՆԴ. Մի քանի սպաներ թող տանեն սըրանց
Եվ լավ պահպանեն, մինչև հայտնելի
Գերագույն կամքը նրանց դատողների:

ԿՈՐԴԵԼԻԱ. Շատերն են եղել մեզանից առաջ,
Որոնք, լավ դիտմամբ, արժանացել են
Վատագույն բախտի: Քեզ համար միայն,
Ո՛վ ճնշված արքա, կսկծում եմ ես:
Մենակ լինելի՛ ես կըծաղրեի
Կեղծավոր բախտի թշնամանանքը:
— Չե՛նք կարող տեսնել այն աղջիկներին
Եվ այն քույրերին:

ԼԻԲ.

Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ:

Եկ գընանք բանտը. երկուսըս մենակ՝
Կերգենք միասին որպես թռչուններ
Վանդակում փակված:
Երբ դու ինձանից օրհնություն խնդրես,
Կըշոքեմ քո առջև, ներում կըհայցեմ:
Այսպես մենք կապրենք, կաղոթենք, կերգենք,
Եվ հին հեթաթներ կըպատմենք միմյանց,
Եվ կըծիծաղենք այն ոսկեթևիկ
Թիթեռների վրա. ականջ կըդնենք,
Թե ինչպես խեղճով թշվառականներ
Խոսում են պալատի լուրերի մասին,
Մենք ինքներըս էլ նրանց հետ կըխոսենք,
Թե ո՛վ է շահում, ո՛վ է կորցրնում,
Ո՛վ է բարձրանում, կամ ո՛վ է ընկնում,
Եվ կըբացատրենք իրերի գաղտնիքը,
Որպես թե աստուծո լրտեսներն էինք:
Այսպես մի բանտի պարիսպների մեջ
Կըմաշենք մեծերի խմբեր և դասեր,
Որոնք լուանի հետ կեննեն և կիջնեն:

ԷԴՄՈՆԴ. Հեռացրեք դըրանց:

ԼԻԲ.

Ո՛վ իմ Կորդելիա,

Այդպիսի վսեմ զոհերի վըրա
Աստվածներն ինքնին կնդրով կըսփռեն:
Արդյոք իսկապե՞ս գըտեի եմ ես քեզ:

Ու մեզ միմյանցից անջատել ուղի,
 Պետք է երկընթից կայծեր ցած բերի
 Եւ մեզ այստեղից կրակով հալածի
 Աղվեսների պես: Ոհ, սըրբի՛ր աչքերդ..
 Բորոտությունը կըկըրծի նըրանց,
 Ե՛ւ միս, և՛ կաշին, նախքան կարենան
 Մեզ արտասուել տալ: Այնտեղ չըհասած՝
 Նըրանք կըմեռնեն անոթությունից:
 — Եկ:

Լիրը և Կորդելիան դուրս են գնում պահակներով ջրջապատված:

ԷԴՄՈՆԴ. Մոտ եկ, գնդապետ: Լսի՛ր, այս թուղթն առ.

Գնա դեպի բանտ նըրանց ետեից:
 Քեզ մեկ աստիճան ես բարձրացրել եմ.
 Եթե կատարես՝ ինչ որ այս թղթում
 Քեզ հրամայված է, փառքի շավիղը
 Կըբանաս դու քեզ: Իմացիր դու այս.
 Մարդիկ այնպես են, ինչպես աշխարհը.
 Լինել փափկասիրտ՝ անվայել ժան է
 Զինվորի համար: Այս մեծ պաշտոնը,
 Որ հանձնում եմ քեզ, վիճելի բան չէ.
 Կամ ասա՝ «կանեմ», կամ բախտը փնտրիր
 Այլ միջոցներով:

ՍՊԱ. Կանեմ այդ, տեր իմ:

ԷԴՄՈՆԴ. Ուրեմըն, ի գործ: Եւ համարիր քեզ
 Երջանիկ մի մարդ, երբ կատարել ես:
 Լըսիր, առում եմ, հենց իսկույն ևեթ.
 Եւ կատարիր այդ, ինչպես գըրել եմ:

ՍՊԱ. Զեմ կարող սայլ քաշել, կամ չոր խոտ ուտել.
 Բայց թե այդ գործը մի մարդու գործ է,
 Ես կըկատարեմ:

Դուրս է գնում:

Շեփու՛ՆԷՐ, մտնում են Ալբանին, Գոնեհիլը, Ռեզանը, սպաները և զինվորներ:

ԱԼԲԱՆԻ. (էդմոնդին)

Դուք մեծ քաջություն ցույց տըվիք այսօր,
 Եւ բախտըն էլ ձեզ լավ առաջնորդեց:
 Դուք գերի վերցրիք այն երկու անձին,
 Որոնք այս ռազմի ոսոխներն էին:
 Մենք պահանջում ենք նրանց ձեզանից,
 Եւ մենք նրանց հետ այնպես կըվարվենք,
 Ինչպես վայել է նրանց արժանիքին
 Եւ մեր սեփական ապահովության:

ԼԷԴՄՈՆԴ. Հարմար դատեցի. տեր իմ, ուղարկել
 Զառամած թշվառ այն թագավորին
 Մի արդելանոց պահպանության տակ:
 Նըրա տարիքը, առավել ևըս
 Նըրա տիտղոսը՝ հմայքներ ունեն
 Ռամիկի սիրտը գրավելու համար
 Եվ մեր դեմ դարձնելու այն նիզակները,
 Որոնց հրամայում ենք: Եվ նույն պատճառով
 Ես ուղարկեցի նաև թագուհուն:
 Նըրանք պատրաստ են, վաղը կամ այլ օր,
 Երևալ այնտեղ, ուր ժողով կազմենք:
 Բայց այժմ թափում ենք արյուն և քրտինք
 Ընկերը կորցրել է իր ընկերոջը.
 Ամենից արդար պատերազմները
 Կովի տապի մեջ՝ անեծքի նյութ են
 Այն անձանց համար, որոնք զգում են
 Նրանց սլաքները: Թե՛ Կորդելիայի
 Եվ թե՛ հոր դատը պետք է վճույի
 Մի պատշաճ տեղում:

ԱԼԲԱՆԻ. Ներեցեք, պարոն,
 Ես այս կովի մեջ ձեզ համարում եմ
 Մի պարզ հպատակ, ոչ թե մի եղբայր:

ՌԵԳԱՆ. Մենք այդ տիտղոսը բարեհաճում ենք
 Շընորհել նըրան: Կարծեմ թե հարկ էր
 Մեզնից հարցընել մեր հաճությունը,
 Նախքան խոսեիք այդքան բարձրաձայն:
 Նա առաջնորդեց մեր բանակներին,
 Հրամայեց հանուն իմ, և իմ փոխարեն
 Կարող է այդպես մի հրամանատար
 Բարձրագլուխ կանգնել և ձեր եղբայրը
 Անվանել իրեն:

ՓՈՆԵՐԻԼ. Շատ մի տաքանաք.
 Նա իր սեփական արժանիքներով
 Ավելի բարձր է, քան ձեր շընորհած
 Այդ պաշտպանությամբ:

ՌԵԳԱՆ. Շնորհիվ իմ տված իրավունքների՝
 Նա հավասար է լավագույններին:

ՓՈՆԵՐԻԼ. Ամենամեծը հենց այն կըլիներ,
 Որ ձեզ հետ պսակվեր:

ՌԵԳԱՆ. Ծաղրը շատ անգամ

Գուշակություն է:

ՓՈՆԵՐԻԼ. Կամաց, քույր, կամաց:
 Այն աչքը, որ ձեզ այդ տեսնել տվեց,
 Մի փոքրը շիլ էր:

ՌԵԳԱՆ.

Տիկին, ես լավ չեմ.

Թե ոչ լի սրտից ես ձեզ կըտայի
Ձեր պատասխանը:

Էդմոնդին

Ջորասպետ, առ զորքս

Եվ գերիներես, և երկիրներես,
Տիրիւ նրանց և ինձ: Բերդն անձնատուր է:
Վկա է աշխարհ, որ քեզ ինձ վըրա
Ես կարգում եմ այժմ տեր և ամուսին:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Հույս ունե՞ս ուրեմն տիրանալ նըրան:

ԱԼԲԱՆԻ. Թույլ տալ կամ չըտալ, քեզնից չի կախված:

ԷԴՄՈՆԴ. Ոչ էլ քո բարի կամքից է կախված:

ԱԼԲԱՆԻ. Ի՞նչպես չէ, կիսարյուն դու թշվառական:

ՌԵԳԱՆ. (Էդմոնդին)

Թմբուկ զարկել տուր և ապացուցիր,
Որ իմ տիտղոսը քեզ է պատկանում:

ԱԼԲԱՆԻ. Կաց դեռ, խոսք լսիր:

— Էդմոնդ, ահա քեզ ձերբակալում եմ
Որպես պետական մատնիչ, դավաճան,
Եվ այս ոսկեզօծ օձին էլ քեզ հետ:

Ցույց տալով Գոնեթիլին:

Գալով պահանջիդ, գեղեցիկ քույր իմ,
Ես ժխտում եմ այն ի շահ իմ կընոջ.
Երկրորդ դաշինքով նա նշանված է
Այս պարոնի հետ և ես, իր այրը,
Հակառակում եմ ձեր ամուսնության:
Եթե կամք ունեք ամուսնանալու՝
Ուրեմն ինձ հետ սիրաբանեցեք,
Իմ տիկինն արդեն հարսնախոսված է:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Այս ի՞նչ կատակ է:

ԱԼԲԱՆԻ.

Գլոստեր, զինված ես:

Թող հնչե փողը. թե ոչ ոք դուրս չըգա՝
Քո պիղծ, ակներև, անթիվ դավերըդ
Երեսիդ զարկելու, ահա իմ գրավը:

Նետում է իր ձեռնոցը:

Ես քո սրտիդ մեջ կապացուցանեմ՝²⁷
Նախքան փրշուր հաց դընեմ բերանըս,
Թե դու ոչնչով պակաս չես քան այն,
Ինչ որ ասացի:

ՌԵԳԱՆ. Հիվանդ եմ, հիվանդ:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

(Առանձին)

Թե չըլինեիր՝

էլ ոչ մի թույնի չէի հավատա:

ԷԴՄՈՆԴ. Ահա, փոխարենն, իմ գրավականը:

Նետում է իր ձեռնոցը:

Թե կա աշխարհում որևէ մեկը,
Որ ինձ դավաճան կոչել խիղախի,
Նա ստախոս է սրիկայի նըման:
Կանչիր քո փողով, ով որ էլ դուրս գա
Նըրա, կամ քո դեմ, կամ բոլորի դեմ,
Ես կըհաստատանեմ ճշմարտությունըս
Եվ իմ պատիվըս:

ԱԼԲԱՆԻ.

Է՛յ, մի մոռնետիկ:

ԷԴՄՈՆԴ. Մոռնետիկ, մոռնետիկ:

Մտնում է մի մոռնետիկ:

ԱԼԲԱՆԻ. Հույսըդ դիր միայն քո անձի վրա.

Քո զինվորներըդ, հանուն իմ խմբված,
Նույնպես հանուն իմ արձակված են այժմ:

ՌԵԳԱՆ. Հիվանդությունըս շատ սառնականում է:

ԱԼԲԱՆԻ.

(Իր թիկնապաններին)

Նա շատ հիվանդ է. տարեք իմ վրանըս:

Ռեգանին տանում են:

Ե՛կ այստեղ, մոռնետիկ:— Փողը հնչեցրեք
Եվ դու բարձրաձայն կարդա՝ այս թուղթը:

ՍՊԱ. Հնչեցրու փողըդ:

Փողը հնչում է:

Կարդալով

«Եթե կա զորքի շարքերում մի որևիցե աստիճանի տեղ կամ յիւրի
ունեցող մարդ, որն ուզում է հաստատել էղմունդի՝ ինքնակոչ կոմս
Գլոստերի դեմ, որ նա հանցավոր է բազմապատիկ դավաճանություն-
ներով, թող դուրս գա փողի երգող հնչյունին: Էղմունդը պատրաստ է
ինքն իրեն պաշտպանելու»:

ԷԴՄՈՆԴ. Հնչեցրո՛ւ:

Առաջին փող:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ. Կրկի՛ն:

Երկրորդ փող:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ. Կրկի՛ն:

Երրորդ փող:

Փողի ձայն ներսից. մտնում է էդգարը զինված. նրա առջևից քայլում է մի փողճար:

ԱԼԲԱՆԻ.

(Փաղճարին)

Հարցրու նըրանից իր նպատակը,
 Թե ինչու դուրս եկավ այս փողի ձայնից:
ՄՈՒՆԵՏԻՎ. Ո՞վ ես դու, անունըդ և աստիճանը՞դ:
 Եվ ի՞նչ պատճառով պատասխանեցիր
 Այս մարտակոչին:

ԷԴԳԱՐ. Անունըս կորած է:
 Դավաճանություն ատամը նըրան
 Կրծել, մաշել է, որդնակեր արել:
 Բայց ես ազնիվ եմ՝ որչափ ոսոխըս,
 Որի դեմ եկա մենամարտելու:

ԱՐԱՆԻ. Ո՞վ է այդ ոսոխը:

ԷԴԳԱՐ. Ո՞վ է այն մարդը,
 Որ ձայն է տալիս հանուն էդմոնդի՝
 Գլոստերի կոմսի:

ԷՄՄՈՆԳ. Ես եմ: Ի՞նչ ունես դու ինձ ասելու:

ԷԴԳԱՐ. Դուրս քաշիր սուրըդ. որ, եթե խոսքերս
 Խոցեն մի ազնիվ սիրտ՝ բազուկըդ կարենա
 Վրեժխնդիր լինել. ահա և իմըս:
 Տես, ահա այս է պատվիս, երդմանըս
 Եվ ասպետությանս իմ իրավունքը:
 Իս հաստատում եմ... ընդդեմ քո ուժիդ,
 Հասակիդ, դիրքիդ և բարձրությանըդ,
 Հակառակ քո այդ հաղթական սըրիդ,
 Որ դավաճան ես, անհավատարիմ
 Դեպ աստվածներըդ, եղբայրըդ, հայրըդ.
 Դավադիր նաև այս իշխանի դեմ.
 Եվ այդ գաղաթիդ բարձրագույն կետից
 Մինչ ոտքերիդ տակ կոխոտված փոշին,
 Գորտի պես ժահրոտ դարչ դավաճան ես:
 Եթե ասես՝ ոչ, այս սուրն, այս թևը
 Եվ ամենաքաջ իմ արիությունս
 Պարտ են հաստատել քո սրտիդ վըրա,
 Որին ասում եմ, թե ստախոս ես:

ԷՄՄՈՆԳ. Իբր խոհեմություն՝ ինձ հարկավոր էր
 Անունըդ հարցնել. բայց դեմքըդ լինելով
 Այդչափ գեղեցիկ, պատերազմասեր,
 Եվ լեզուդ շնչելով մի ազնիվ ծագում՝
 Ես ուշ չեմ դարձնում այն առարկությանց,
 Որ կասկածանքը և խոհեմությունն
 Ինձ թելադրում են, թեև կարող էի,
 Ըստ ասպետական կարգ ու կանոնի,
 Պատրվակ բերել, բայց քամահրում եմ,
 Ես ետ եմ նետում քո գլխի վըրա
 Դավաճանության մեղադրանքներըդ,

Եվ դժոխային քո պիղծ սրտությամբ
Քո սիրտդ եմ ճմլում: Դրրանք շեղում են
Կեսո նպատակից, և վերք չեն տալիս:
Բայց այս իմ սըրով ես նրանց առաջ
Ճանապարհ կըբանամ, ուր նրանք ընդմիշտ
Կըմխվեն, կըհանգչեն:— Խոսեցե՛ք, փողեր:

Փողեր. կովում են, էդմոնդն ընկնում է:

ԱՆՔԱՆԻ. Խնայի՛ր, խնայի՛ր:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

Գլոստեր, սա մի թակարդ էր:

Ջենքերի օրհնքով պարտավոր չէիր
Դուրս գալ անժանոթ ախոյանի դեմ:
Դու հաղթելած չես, այլ զոհ մի դավի,
Եվ խաբեության:

ԱՆՔԱՆԻ. Տիկին, փակեցեք դուք ձեր բերանը.

Թե ոչ, այս թղթով կըգոցեմ ես այն:
— Բռնիր այս, պարոն:

Թուրքը ներկայացնում է էդմոնդին, նետո Գոնեֆրիլին, որ ջանք է անում խլել, բայց իզուր:

Դու, ստո՛ր, քան թե որևէ անուն,
Կարդա սեփական քո շարությունը:
Մի՛ պատուիր, տիկի՛ն: Ես նկատում եմ,
Որ քեզ հայտնի է:

Նամակը տալիս է էդմոնդին:

ԳՈՆԵՐԻԼ.

Դիցուք հայտնի է:

Օրենքն իմ կողմն է, ոչ թե քո կողմը,
Ո՞վ արդյոք կարող է դատապարտել ինձ:

ԱՆՔԱՆԻ. Ծիվա՛ղ, այս թուղթը ճանաչո՞ւմ ես դու:

ԳՈՆԵՐԻԼ. Մի հարցնիր դու ինձ, թե ճանաչում եմ:

Գոնեֆրիլը դուրս է գնում:

ԱՆՔԱՆԻ. Հետևիր նրրան, նա հուսահատ է:

Կառավարի՛ր նրրան:

ԷԴՄՈՆԴ.

Բոլոր բաները,

Որոնց մեջ դու ինձ ամբաստանեցիր,
Գործել եմ, ճիշտ է, և դեռ ավելին,
Շատ, շա՛տ ավելին, և ժամանակը
Կըհայտնի բոլորը. այդ անցավ... ես էլ:
Բայց ասա, ո՞վ ես դու, դու, որին բախտը
Շնորհեց ինձ վըրա այս հաղթանակը:
Թե ազնիվ ես դու, ես քեզ ներում եմ:

ԷԴՄՈՆԴ. Թող ներողությունը փոխադարձ լինի:

էդմոնդ, ես արյամբ նույնչափ տոհմիկ եմ,
Որչափ դու ինքրդ: Թե ավելի եմ՝²⁸
Ապա և իմ դեմ գործած մեղքերդ
Ավելի մեծ են: Անունս է Էդգար,
Քո հոր որդին եմ: Աստվածներն արդար են.
Նըրանք մեր սիրած մոլությունները
Գործիք են շինում մեզ մտրակելու:
Այն մութ և մոլի պիղծ անկողինը,
Ուր որ մեր հայրը քեզ ծնունդ տվեց,
Նրանից խլեց աչքերի լույսը:

ԷԴՄՈՆԴ. Դու ճիշտ խոսեցիր. ճմարիտ է այդ:
Անիվը բոլորեց ամբողջ շրջանը²⁹,
Եվ ես այստեղ եմ:

ԱԼԲԱՆԻ.

(Էդգարին)

Ինձ երևում էր,

Որ լուկ քայլվածքդ կռահել է տալիս
Արքայավայել մի ազնվութուն:
Պետք է գրկեմ քեզ. թող ցավ ու վիշտը
Սիրտըս պատառի, թե երբեկցե
Ատել եմ ես քեզ և կամ քո հորը:

ԷԴԳԱՐ. Հարգելի իշխան, ես այդ լավ գիտեմ:

ԱԼԲԱՆԻ. Ո՛ւր էիր թաքնված, ի՞նչպես իմացար
Հորդդ պատահած դժբախտությունը:

ԷԴԳԱՐ. Խնամելով նըրանց, միլորդ: Հսեցեք
Մի կարճ պատմություն, և երբ վերջանա,
Ա՛խ, երանի՛ թե սիրտս տրաքվի:
Որպեսզի խույս տամ այն արյունահեղ
Իմ դատավճռից, որ այնքան մոտից
Հալածում էր ինձ՝ (ի՛նչ քաղցր է կյանքը,
Որ մենք հոժար ենք ամեն ժամ կրրել
Մահվան տաճնապը, քան մեռնել մեկ անգամ),—
Հագա մի խենթի ցնցոտիները
Եվ ստանձնեցի այնպիսի մի ձև,
Որ շներն անգամ խույս էին տալիս:
Եվ այս զգեստով գլտա իմ հորըս
Արյունաշաղախ յուր օղակներով
Անգին ակները դեռ նոր կորցրած.
Իսկույն ես դարձա նըրա ուղեցույցը
Եվ առաջնորդը. մուրացի նրա համար,
Փրկեցի նըրան անհուսությունից,
Եվ ամենևին (օ՛հ, ի՛նչ մեծ սխալ)
Ես չըհայտնեցի իմ ով լինելս.
Բայց կես ժամ առաջ երբ զինված էի,
Երբ որ մեծահույս, թեև ոչ վստահ,

Հաղթության վերա՝ ներան խնդրեցի,
 Որ շընորհի ինձ իր օրհնությունը,
 Հայնժամ ծայրե-ծայր պատմեցի ներան
 Թափառաշրջիկ պանդխտությունըս.
 Բայց ներա սիրտը արդեն կիսաբեկ,
 (Ավաղ խի՛ստ տրեկար՝ այս կռվի համար)
 Երկու ծայրահեղ կրքերի մեջտեղ
 — Ցնծություն և վիշտ — ժպտալով պայթեց

ԷՒՄՈՆԻ. Քո այդ խոսքերը սիրտըս շարժեցին,
 Եվ գուցե ներանք արդյունք ընծայեն,
 Բայց շալունակիր. այնպես է թվում,
 Որ ուրիշ բաներ ունես պատմելու:

ԱԼԲԱՆԻ. Եթե ավելի տխուր բաներ կան,
 Քեզ համար պահիր. այսքանը լսելուց՝
 Ես արդեն մոտ եմ ցավից լուծվելու:

ԷՒԳԱՐ. Սա մի վերջակետ կարող էր թվալ
 Այն անձանց համար, որ վիշտ չեն սիրում.
 Բայց կա մի այլը, որ պետք է լցնի
 Մի չափ, որ արդեն արտազեղվում է,
 Եվ գերազանցի ծայրահեղն անգամ:
 Մինչդեռ գոռալով ես ողբում էի,
 Վրա հասավ մի մարդ: Նա ինձ տեսել էր
 Ամենանշման մի վիճակի մեջ
 Եվ խորշած իմ պիղծ ընկերությունից.
 Սակայն, այս անգամ տեսնելով, թե ով է
 Նա, որ այսքան շատ տառապանք է կրել,—
 Իր ուժեղ թևերը փաթաթեց վզիս
 Եվ այնպես ոռնաց, կարծես ուզում էր
 Երկինքը պայթեցնել: Նա դրկեց հորըս,
 Եվ հետո պատմեց լիրի, իր մասին
 Այնչափ սրտաշարժ մի եղելություն,
 Որի նըմանը ականջ չի լրսել:
 Մինչդեռ պատմում էր՝ վիշտը սաստկացավ,
 Եվ կյանքի թելերն սկսան ճաթել,
 Հենց այդ բոլորին երկրորդ փողը հնչեց,
 Իվ ես ուշաթափ թողեցի ներան:

ԱԼԲԱՆԻ. Ո՛վ էր այդ մարդը:

ԷՒԳԱՐ. Քենտն էր, ազնիվ տեր,
 Աքսորված Քենտը, որ հետևում էր
 Մպոյալ հագուստով այն թագավորին,
 Որ ներան վռնդեց և կատարում էր
 Մառայություններ, որոնք վայել չեն
 Ստրուկի անգամ:

Մտնում է մի ասպետ անապատում, մի արյունաշողախ գաղտնյա ձեռքին:

ԱՍՊԵՏ. *Օգնությո՞ւն, օգնությո՞ւն...*

Օգնությո՞ւն, հասե՛ք:

ԷԴԳԱՐ. *Ի՞նչ տեսակ օգնություն:*

ԱԼԲԱՆԻ. *Դեհ, խոսիր, այ մարդ:*

ԷԴԳԱՐ. *Ի՞նչ է այս դաշույնն արյունաշաղախ:*

ԱՍՊԵՏ. *Դեռեքս տաք է, նա դեռ ծխում է:*

Նոր է դուրս եկել հենց նրա սրտից...

Օ՛հ, մեռա՛լ:

ԱԼԲԱՆԻ. *Ո՛վ, մարդ, ո՛վ մեռավ, խոսի՛ր:*

ԱՍՊԵՏ. *Ձեր կինը, տեր իմ, ձեր կինը մեռավ*

եվ ձեր քենին էլ հենց նրա ձեռքով

թունավորված է. նա խոստովանվեց:

ԷԴՄՈՆԴ. *Երկուսի հետ էլ նշանված էի,*

Այժմ երեքով ամուսնանում ենք

Նույն րոպեի մեջ:

Մտնում է Գեներ:

ԱԼԲԱՆԻ. *Թե ողջ, թե մեռած՝*

Թող բերեն այստեղ նրանց մարմինները:

Գոնեիլի և Ռեզանի մարմինները բերում են ներս:

Երկնային արդար այս դատաստանը

Թեև լցնում է մեզ զարհուրանքով,

Բայց մեր սրտերը ի գութ չի շարժում:

ԷԴԳԱՐ. *Ահա Քենտը, տեր:*

ԱԼԲԱՆԻ. *Ավա՛ղ, այս նա՛ է:*

— Պարագաները մեզ չեն թույլ տալիս

Այն բարեններն իսկ, որ պահանջում է

Բարի կենցաղը:

ՔԵՆՏ. *Եկել եմ մաղթել*

Իմ տեր արքային հավիտենական

Բարի-գիշերը: Այստեղ չի՞ միթե:

ԱԼԲԱՆԻ. *Ի՞նչ մեծ մոռացում: Խոսիր դու, էդմոնդ,*

Թագավորն ո՛ւր է, Կորդելիան ո՛ւր է:

— Քենտ, տեսնո՞ւմ ես դու այս տեսարանը:

ՔԵՆՏ. *Ավա՛ղ, այս ի՞նչ է:*

ԷԴՄՈՆԴ. *Բայց այսուհանդերձ՝*

էդմոնդ սիրված էր: Իմ սիրույս համար

Նըրանցից մեկը թույն տրվեց մյուսին,

եվ հետո ինքն էլ անձնասպան եղավ:

ԱԼԲԱՆԻ. *Զիշտ այդպես:— Մածկեցեք նրանց դեմքերը:*

ԷԴՄՈՆԴ. *Հազիվ թե կյանքըս քիչ էլ շունչ ունի.*

եվ կամենում եմ բնության հակառակ,

Մի բարիք գործել: Մարդ ուղարկեցեք...

Բայց իսկո՛ւյն, իսկո՛ւյն... դեպի ամրոցը.

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—26

Գլորած հրամանըս մահ է սպառնում
Թե արքա լիրին, թե Կորդելիային.

— Ա՛հ, ուղարկեցեք քանի դեռ ուշ չէ:

ԱԼԲԱՆԻ. Վազեցե՛ք, վազեցե՛ք, օ՛հ, շո՛ւտ վազեցե՛ք:
ԷԴԳԱՐ. Ո՛ւմ մոտ, միլորդ:

Էդմոնդին

— Ումն է հանձնված:

Մի նշան տվեք, որ մեզ հնազանդեն:

ԷԴՄՈՆԴ. Հավ մտածեցիր: Առ սուրըս և տուր
Հարյուրապետին:

ԱԼԲԱՆԻ. Դեհ, շո՛ւտ, շտապի՛ր,
Որպես թե կյանքդ փրկելու համար:

Էդգարը գնում է:

ԷԴՄՈՆԴ. Ես և քո կինը հրաման ենք տրվել,
Որ Կորդելիային կախի բանտի մեջ
Եվ մեղքը գրցի հենց նրա վրա,
Ասելով՝ թե նա հուսահատություն
Ինքն իրեն կախեց:

ԱԼԲԱՆԻ. Թող աստվածները ազատեն նրան:
— Հեռացե՛ք մի քիչ սրբան այստեղից.

Էդմոնդին տանում են:

Մտնում է Լիր՝ իր թևերի մեջ առած մեռած Կորդելիային, Էդգարը, սպան և ուրիշները:

ԼԻՐ. Ոռնացե՛ք, ռոռացե՛ք, ոռնացե՛ք, ոռնացե՛ք...
Օ՛հ, ի՛նչ քարեղեն մարդիկներ եք դուք...
Թե ոռնենայի ձեր լեզուները
Եվ ձեր աչքերը՝ այնպես կանեի,
Որ կըճարճատեր երկնի կամարը:
— Օ՛հ, գընա՛ց հավիտյան: Ես ճանաչում եմ,
Թե մարդ մեռա՞ծ է, թե կենդանի է.
Սա այնպես մեռած է, ինչպես այս հողը:
Տըվեք մի հայելի. թե նրա շունչը
Ապակին մթնացնի կամ թե աղարտի,
Նա կենդանի է:

ՔԵՆՏ. Ա՛յս է աշխարհի խոստացված վերջը:

ԷԴԳԱՐ. Թե մի պատկե՞ր է այն արհավիրքի:

ԱԼԲԱՆԻ. Կործանվի՛ր, պրծի՛ր:

ԼԻՐ. Փետուրը շարժում է...

Նա կենդանի՞ է: Եթե ողջ լինի,
Այդ այնպիսի մեծ երջանկություն է,
Որ հատուցումն է բոլոր վշտերիս,
Որ ցարդ կրել եմ:

ՔենՏ. (Արֆայի առաջ ծուռնկ շոփելով)

Օ՛, իմ բարի տեր:

ԼԻՐ. Հեռացի՛ր, խնդրեմ:

ԷԴԳԱՐ. Ազնիվ Քենտն է սա.

Ձեր բարեկամը:

ԼԻՐ. Թող կըրակ թափվի բուրբուռ գլխին,

Դուք, մարդասպաննե՛ր, և դավաճաններ:

Ես կարող էի ազատել նրան.

Բայց այժմ, այլևս գրնաց հավիտյան...

— Կորդելիա՛, Կորդելիա՛. սպասիր մի քիչ:

Հա, ի՞նչ ես ասում: Նրա ձայնը միշտ

Անուշ է եղել և հեզ, և խոնարհ.

Կընոջ համար այդ թանկագին բան է:

Ես սպանեցի այն սըրիկային,

Որ կախում էր քեզ:

ՍՊԱ. Ճիշտ է, սպանեց:

ԼԻՐ. Ջրսպանեցի՞, մարդ: Ես օր եմ տեսել,

Երբ իմ պատվական սայրասուր թըրով

Ես այն բուրբին կըցատկեցնեի:

Այժմ ծերացել եմ. այսքան ցավերը

Ինձ փշացրել են:

Քենտին

Ո՛վ ես դու. աչքերս

Այնքան էլ լավ չեն:— Քեզ ուղիղն ասեմ:

ՔենՏ. Թե կա երկու մարդ, որոնց վրա բախտը

Փորձել է բուրբ իր կատաղությունը՝

Անշափ սիրելով և անշափ ատելով,

Նըրանցից մեկին տեսնում եք ահա:

ԼԻՐ. Աչքըս մթնած է: Քենտը չե՛ս արդյոք:

ՔենՏ. Ձեր ծառա Քենտը: Ո՛ւր է ձեր Կայուա՞ն

Սպասավորը:

ԼԻՐ. Նա մի լավ մարդ է, կարող եմ խոսք տալ՝

Լավ գիտե զարկել, և այն էլ շատ շուտ:

Մեռել է, փրտել:

ՔենՏ. Ոչ, իմ բարի տեր.

Ես հենց այդ մարդն եմ:

ԼԻՐ. Իսկույն կըտեսնեմ:

ՔենՏ. Որ հենց ձեռք բախտի հեղաշրջության

Եվ դժբախտությանց առաջին օրից՝

Հետապնդել է ձեր մռայլ քայլերին:

ԼԻՐ. Բարով եք եկել:

ՔենՏ. Ոչ ես, ոչ այլ ոք:

Ամեն ինչ մութ է, մըռայլ, մահացու,

Ձեր մեծ աղջիկներն ինքնին կանխեցին
 Իրենց վճիռը, և նըրանք մեռան
 Հուսահատությամբ:

ԼԻՐ. Այո, կարծում եմ:

ԱԼԲԱՆԻ. Նա չի իմանում, թե ինչ է խոսում:

Իզուր ենք գալիս իր աչքի առաջ:

ԷԴԳԱՐ. Բոլորովին զուր:

Մտնում է մի սպա:

ՍՊԱ. Տեր, էդմոնդը մեռավ:

ԱԼԲԱՆԻ. Այս պարագայում կարևոր չի այդ:
 Դուք, ազնիվ լորդեր և բարեկամներ,
 Լսեցեք մեր կամքը: Ամեն սփոփանք,
 Որ կարող ենք տալ այս մեծ անբախտին,
 Պետք է տրվի: Իսկ մենք վճռել ենք՝
 Քանի դեռ ողջ է այս վեհ ծերունին,
 Վեհապետական մեր իշխանությունը
 Կրկին նըրան տալ:

Էդգարին և Քենտին:

Իսկ դուք կըստանաք
 Ձեր իրավունքները՝ հավելումներով
 Եվ փառք ու պատվով, որոնց իսկապես
 Դուք արժանի եք: Ամեն բարեկամ
 Իր բարի գործի վարձը կըստանա,
 Ամեն թշնամի՝ իր հանցանքների
 Քավության բաժակը: Օ՛հ, տեսե՛ք, տեսե՛ք:

ԼԻՐ. Եվ իմ խեղճ խենթը կախված ու խեղդված...

Ո՛չ, ո՛չ, կյանք չըկա...

Ինչո՞ւ շունը, ձին կամ մուկը ապրեն,

Իսկ դու չըշնչես: Օ՛հ, էլ չես դառնա՞...

Երբե՞ք, երբե՞ք, երբե՞ք, երբե՞ք, երբե՞ք:

— Խնդրեմ, բաց արեք իմ այս կոճակը:

Շնորհակալ եմ: Տեսնո՞ւմ եք սըրան:

Նայեցեք սրան, տեսեք շրթունքը՝...

Նայեցեք, նայեցեք...

Մեռնում է:

ԷԴԳԱՐ. Նա ուշաթափվեց...

Տե՛ր իմ, օ՛հ, տե՛ր իմ:

ՔԵՆՏ. Պայթի՛ր, սիրտ պայթի՛ր:

Պայթի՛ր, խնդրում եմ:

ԷԴԳԱՐ. Տեր, բաց քո աչքերը:

ՔԵՆՏ. Մի՛ տառաջեք հոգին, օ՛հ, թողե՛ք անցնի:
 Ով որ կամենա այս դառն աշխարհի
 Տանջող անվի տակ ավելի երկար
 Տարածել նրբան, նրա թշնամին է:

ԷԴԴԱՐ. Այո, գնացել է:

ՔԵՆՏ. Զարմանալի է,
 Որ այսքան դիմացալ. բռնի էր ապրում:
ԱԼԲԱՆԻ. Տարեք այստեղից. մեր այժմվա գործը
 Ընդհանուր սուգ է:

Քենտին և Էդգարին

Ո՛վ դուք, իմ հոգուս բարեկամները,
 Կառավարեցեք այս պետությունը,
 Արյունաշաղախ այս տերությունը:
ՔԵՆՏ. Տեր իմ, ես շուտով մի ճամփորդություն
 Պետք է կատարեմ. տերս ինձ կանչում է,
 Եվ ես չըպետք է նրբան ասեմ՝ ոչ:
ԱԼԲԱՆԻ. Պետք է վշտալից այս ժամանակի
 Ծանր բեռան տակ համբերող լինե՞նք:
 Ասե՞նք այն, ինչ որ սրտում զգում ենք,
 Ոչ թե այն, ինչ որ պետք է ասե՞ինք:
 Ամենից ծերը ամենից ավելի
 Տառապանք կըրեց. մենք, որ կրտսեր ենք,
 Ոչ այնքան կտեսնենք, ոչ այնքան կապրենք:

Թաղման մարշ: Բոլորը դուրս են գնում:

ՌՈՄԵՈ ԵՎ ԶՈՒԼԻԵՏ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ
ՆԻՆԳ ԱՐԱՐՎԱԾՈՎ

Թարգմանություն
Խ. ԴԱՇՏԵՆՑԻ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

ԷՍԿԱԼՈՍ, Վերոնայի իշխանը
ՊԱՐԻՍ, մի երիտասարդ ազնվական, իշխանի ազգականը
ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ } երկու հակառակորդ գերդաստանների պարագլուխները
ԿԱՊՈՒԼԵՏ }
ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ, Կապուլետի լեռին
ՌՈՄԵՈ, Մոնդեգյուի ռդին
ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ, իշխանի ազգականը և Ռոմեոյի բարեկամը
ԲԵՆՎՈԼԻՈ, Մոնդեգյուի եղբորորդին և Ռոմեոյի բարեկամը
ՏԻԲԱԼՏ, տիկին Կապուլետի եղբորորդին
ՀԱՅՐ ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ, ֆրանսիսկյան մի կրոնավոր
ՀԱՅՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ, նույն կարգից մի կրոնավոր
ԲԱՂԴԱՍԱՐ, Ռոմեոյի սպասավորը
ՍԱՄՍՈՆ } Կապուլետի սպասավորները
ԳՐԻԳՈՐԻՈ }
ՊԵՏՐՈՍ, Զուլիետի դայակի սպասավորը
ԱԲՐԱՀԱՄ, Մոնդեգյուի սպասավորը
ՄԻ ԴԵՂԱՎԱՃԱՌ,
ԵՐԵԲ ԵՐԱԺԻՇՏ,
ՊԱՐԻՍԻ ՄԱՆԿԼԱՎԻԿԸ,
ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՅԻ ՄԱՆԿԼԱՎԻԿԸ,
ՏԻԿԻՆ ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ, Մոնդեգյուի կինը
ՏԻԿԻՆ ԿԱՊՈՒԼԵՏ, Կապուլետի կինը
ԶՈՒԼԻԵՏ, Կապուլետի դուստրը
ԴԱՅԱԿ, Զուլիետի

Վերոնայի ֆաղափացիներ, երկու գերդաստանների ազգականներ, ղ|
կավորներ, պանապաններ, պահակներ և այլ սպասավորներ:

Մի նախերգակ

Խաղի մեծ մասը տեղի է ունենում Վերոնայում և միայն մեկ անգամ,
նինգերորդ արարվածի մեջ՝ Մանտուայում:

Պ Ր Ո Ւ Ո Ք

Մտնում է Նախերգակը:

Վերոնայի մեջ, ուր կա տեսարան,
Ապրում էին երկու հայտնի գերդաստան,
Որ բորբոքելով հինավուրց մի վեճ՝
Ձեռք էին թաթախում միմյանց արյան մեջ:
Այդ ոսոխների արգանդիցը չար
Ծրնվեցին երկու դրժբախտ սիրահար,
Որոնց վրշտերն ու մանր դառնադետ
Տոհմական փենը ջրնջեցին հավետ:
Ահեղ անցքերն այդ սիրույ սրբուհի,
Եվ ծընողների ռիթ կատաղի,
Որ այդ խեղների մահով հագեցավ,
Մեր բեմին երկու ժամվա նյութ դարձավ,
Որն եթե լրսե՛ք դուք համբերանքով՝
Ինչ որ թերի է՝ կռտղենք հանույթով:

Գնում է:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մի հրապարակ:

Մտնում եմ Սամսոնը և Գրիգորիոն՝ սրերով և վահաններով զինված:

ՍԱՄՍՈՆ. Հավատա, Գրիգորիո, մենք թույլ չենք տա, որ մեզ ածուխի պես սևացնեն:

ԳՐԻԳՈՐԻՈ. Անշուշտ, թե չէ ածխագործ կդառնանք:

ՍԱՄՍՈՆ. Ուզում եմ ասել, որ եթե մեր բարկության մուխը հանեն, դուրս կքաշենք մեր սրերը:

ԳՐԻԳՈՐԻՈ. Այդ ճիշտ է: Բայց զգույշ կաց, որ քո վիզը դուրս չքաշեն:

ՍԱՄՍՈՆ. Բարկանալիս ես արագ հարվածում եմ:

ԳՐԻԳՈՐԻՈ. Բայց արագ չես բարկանում հարվածելու համար:

ՍԱՄՍՈՆ. Մոնղեգյուների տան շներից մեկը ինձ դրդում է շարժվելու:

ԳՐԻԳՈՐԻՈ. Շարժվել՝ նշանակում է կանգնած տեղից հեռանալ: Իսկ քաջ լինել, նշանակում է ամուր կանգնել տեղում: Ուրեմն, եթե դու շարժվում ես, կնշանակե դու փախչում ես:

ՍԱՄՍՈՆ. Այդ գերդաստանի շներից մեկը ինձ դրդում է ամուր կանգնել: Եթե հանդիպեմ Մոնղեգյուների տան որևէ տղամարդու կամ կնոջ՝ ես պատի կողմը կբռնեմ:

ԳՐԻԳՈՐԻՈ. Այդ ցույց է տալիս, որ դու մի անուժ սրիկա ես, որովհետև միշտ ամենատևար մարդիկն են պատի կողմը բռնում:

ՍԱՄՍՈՆ. Դու ճիշտ ես: Այդ է պատճառը, որ կանայք ամենատևար անոթները լինելով, շարունակ ապավինում են պատերին: Ուրեմն ես Մոնղեգյուների տան տղամարդկանց պատերից հեռու կհեռեմ, իսկ աղջիկներին կսեղմեմ պատին:

ԳՐԻԳՈՐԻՈ. Կոխվը մեր տների և մեր՝ նրանց ծառաների միջև է:

ՍԱՄՍՈՆ. Ինձ համար միևնույն է: Ես ուզում եմ ինձ մի բռնակալ ցույց տալ: Տղամարդկանց հետ կովելուց հետո ես անգթորեն պիտի վարվեմ աղջիկների հետ: Ես նրանց գլուխները պիտի կտրեմ:

ԳՐԻԳՈՐԻՈ. Աղջիկների գլուխները:

ՍԱՄՍՈՆ. Այո, կույսերի գլուխները կամ նրանց կուսության գլուխը: Ինչ մրտաքով ուզում ես հասկացիր:

ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. Նրանք կհասկանան, ովքեր կզգան այդ:

ՍԱՄՍՈՆ. Քանի դեռ դիմանալու ուժ ունեմ, ես նրանց զգացնել կտամ: Բուլորը

Քգիսեն, թե ինչպիսի՜ պինդ շանոսկոր եմ ես: \

ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. Կավ է, որ ձուկ չես: Եթե ձուկ լինեիր, ամենքը քեզ չորացած ապուխտ պիտի կոչեին: Դուրս քաշիր սուրդ, Մոնդեգյուի տնեցիներից երկու հոգի այստեղ են գալիս:

Մտնում են Արաճաճը և Բաղդասարը:

ՍԱՄՍՈՆ. Սուրս քաշել եմ: Դու կոխվր բաց արա, ես քո մեջքին կանգնած եմ: ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. Ինչպե՞ս. որ մեջքդ շուռ տաս ու փախչե՞ս:

ՍԱՄՍՈՆ. Դու ինձնից մի վախեցիր:

ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. էդ էր պակաս, որ քեզնից վախենամ:

ՍԱՄՍՈՆ. Եկ այնպես անենք, որ օրենքը մեր կողմը լինի: Թող առաջ նրանք սկսեն:

ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. Նրանց մոտով անցնելիս ես խոժոռ դեմք կընդունեմ: Ինչպես ուզում են, թող այնպես էլ հասկանան:

ՍԱՄՍՈՆ. Բայց ոչ այնպես, ինչպես կհամարձակվեն: Ես նրանց նայելով իմ բթամատը կխածեմ: Եթե հանդուրժեն՝ այդ մեծ անպատվություն կլինի նրանց համար:

ԱՔՐԱՀԱՄ. Դուք մե՞ր վրա եք ձեր բուժը կծում, պարոն:

ՍԱՄՍՈՆ. Ես իմ բթամատն եմ կծում, պարոն:

ԱՔՐԱՀԱՄ. Դուք մե՞ր վրա եք ձեր բուժը կծում, պարոն:

ՍԱՄՍՈՆ. (Գրիգորիային) Ի՞նչ ես կարծում, դատաստանը մեր կողմը կլինի՞ եթե ասեմ այդ:

ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. Ոչ:

ՍԱՄՍՈՆ. Ո՛չ, պարոն, ես իմ բթամատը ձեզ վրա չեմ կծում: Բայց իմ բուժն եմ խածում, պարոն:

ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. Դուք կոխվ եք ուզում, պարոն:

ԱՔՐԱՀԱՄ. Կոխվ: Ոչ, պարոն:

ՍԱՄՍՈՆ. Եթե դուք կոխվ եք փնտրում, պարոն, ես պատրաստ կանգնած եմ ձեր դեմ: Իմ տերը ձեր տիրոջից պակաս ազնվական չի:

ԱՔՐԱՀԱՄ. Ոչ էլ առավել է:

ՍԱՄՍՈՆ. Միտքդ ի՞նչ է, պարոն:

Մտնում է Բենվոլիոն:

ԳՐԻԳՈՐԻՈՒ. (Սամսոնին) Ասա առավել է: Մեր տիրոջ ազգականներից մեկը այստեղ է գալիս:

ՍԱՄՍՈՆ. Այո, իմ տերը ձեր տիրոջից առավել է, պարոն:

ԱՔՐԱՀԱՄ. Ստո՞ւմ ես:

ՍԱՄՍՈՆ. Եթե քաջ տղամարդ եք, քաշեցեք ձեր սրերը: Հիշիր, Գրիգորիո, քո այն մեծապանծ հարվածի ժամանակը հասավ:

Նրանք մտնում են:

ԲԵՆՎՈՒՈ. Բաժանվե՛ք, հիմարներ,

Տեղ դրե՛ք սրերը: Դուք չեք իմանում թե ի՞նչ եք անում:

Հարվածով վայր է նետում նրանց սրերը:
Մտնում է Տիրալոր:

ՏԻՐԱՆ. (Սուրբ փշած խոյանում է կովի մեջ):

Այս ի՞նչ եմ տեսնում: Եվ դո՛ւ այս երկշոտ ռամիկների մեջ սո՛ւր ես
մերկացրել:

Շո՛ւռ եկ, Բենվուլիո, և քո մահը տես:

ԲԵՆՎՈՒՈ. (Տիրալորին)

Ես կամենում եմ, որ խաղաղ մընան. պատյան դիր սուրըդ
կամ թե գործադրիր բաժանելու սրանց:

ՏԻՐԱՆ. Երբ սուրը մերկ է, էլ ի՞նչ խաղաղություն. ատում եմ այդ բառը
Խնչպիսի ուժով դժոխքն եմ ատում, և քե՛զ, և բոլո՛ր Մոնդեգյուններին:
Առ քեզ, վատասի՛րտ:

Մենամարտում են:

Մտնում են այլևայլ կողմնակիցներ Երկու տներից և խառնվում են կովին:
Ապա գալիս են ֆաղաֆացիները՝ բռնով:

Ա. ՔԱՂԱՔԱՑԻ. Բրրեր, նիզակներ, մահակներ զարկե՛ք, գետնով տըվե՛ք դրանց:
Թող կորչե՛ն բոլոր Կապուլետները, թող կորչե՛ն բոլոր Մոնդեգյունները:

Մտնում են Կապուլետը՝ զիջեաճողով, և տիկին Կապուլետը:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Այս ի՞նչ աղմուկ է: Օհո՛, տըվե՛ք ինձ իմ երկար սուրը:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ոչ, մի ցո՛ւպ, մի ցո՛ւպ. սուր հարկավոր չէ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Սուրբս, ասում եմ: Ծերուկ Մոնդեգյուն այստեղ է գալիս
Իվ իմ հանդիման սուր է խաղացնում:

Մտնում են Մոնդեգյուն և տիկին Մոնդեգյուն:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Սրիկա՛ Կապուլետ: Ինչո՛ւ եք ինձ բռնում: Թողե՛ք, ասում եմ:

Տ. ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Ես քեզ չեմ թողնի, որ մի քայլ անես դեպի թշնամին:

Մտնում է իշխանը՝ հետևողներով:

ԻՇԽԱՆ. Ըմբոստ հպատակներ և թշնամիներ դուք խաղաղության:

Դուք, ամբարիշտներ, որ եղբայրասպան արյամբ եք պըղծում այս
սուրբ պողպատը:

Մի՛թե չեն լրսում: Օ՛, անարգ մարդիկ, օ, դուք դաճաններ,

Որ ձեր չարաղետ բարկության հուրը ճըգնում եք մարել

Այդ բոսորագույն շատրվաններով, որոնք ցայտում են ձեր երակներից:

Մահվան տանջանքով ըսպառնում եմ ձեզ. արնոտ ձեռքերից,

Վար շըպրտեցե՛ք ձեր այդ ոճրամուկս զենքերը խկույն

Եվ ահանջ դրե՛ք ձեր՝ զայրույթով լի իշխանի վըճուխ:

Քաղաքացիական երեք պատերազմ՝ օղային մի փուլ խոսքից բրնձկված՝
 Քո ձեռքով, Կապուլետ, և քո, Մոնդեգյուլ,
 Խիստ վրդովել են մեր փողոցների հանգրստությունը:
 Եվ Վերոնայի հին քաղաքացիք
 Երիցս իրենց ծանր հագուստը դեն շարտելով
 Ծերացած ձեռքով նիզակ են բրնձել,—
 Որ ժանգոտվել են խաղաղությունից,— վերջ տալու ժանդարմ ձեր
 ատելություն:

Եթե հանդերձնեք վրդովել նորից մեր փողոցները,
 Ձեր կյանքը պետք է տուգանք հատուցի մեր խաղաղության:
 Բոլորը ցրվե՛ն:

Իսկ դու, Կապուլետ, ինձ հետ պիտի գաս,
 Դու էլ, Մոնդեգյուլ, կեսօրից հետո ըշտապիր լրսել
 Այս անցքի մասին մեր առաջիկա դատավճիռը
 Վիլլաֆրանկայում, որ սովորական մեր դատավայրն է.
 Մահվան սպառնալիքով կըրկնում եմ նորից. բոլո՛րն հեռանան:

Ամենքը դուրս են գնում, բացի Մոնդեգյուլից, տիկին Մոնդեգյուլից և Բենվոլիայից:

~~ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Ո՛վ այս հին ոխը կըրկին բորբոքեց.~~
 Խոսիր, Բենվոլիո, դու այստեղ էիր, երբ այն ըսկսվեց:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Ձեր ախոյանի տան ծառաները
 Ձերոնց հետ սաստիկ կըռվի մեջ էին, երբ ես մոտեցա:
 Սուրբս մերկացրի նըրանց զատելու, սակայն նույն պահին
 Կատաղի Տիբալտը, իր սուրը քաշած՝ նետվեց կըռվի մեջ,
 Եվ պըտույտ տալով իր գըլխի վերև
 Նա հըրավեր էր կարդում ականջիս և օդը ճեղքում,
 Որն անխոցելի՝ սուլում էր նրան մի նախատինքով:
 Մինչդեռ երկուստեք հարվածներ էինք մենք փոխանակում,
 Նոր մարդիկ եկան և միանալով երկու կողմերին՝ սկսեցին կըռվել,
 Մինչև հայտնվեց ինքը իշխանը և ցըրեց նըրանց:

S. ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Օ՛, ո՛ւր է Ռոմեոն, չե՞ք տեսել նըրան.

Որչափ ուրախ եմ, որ կըռվի մեջ չէր:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Տիկին, ժամ առաջ, նախքան պաշտելի արփին կըբանար
 Ուկյա լուսամուտը պերճ Արևելքի,
 Անհանգիստ միտքըս ինձ դըրդեց դուրս գալ շրջագայության:
 Ժանտաթըզենու անտառակի մոտ,
 Որ կա քաղաքից դեպի արևմուտք,
 Կանուկ շըրջելիս տեսա ձեր որդուն:
 Իր կողմը գնացի, բայց, ինձ նկատելով,
 Նա անհայտացավ պուրակի խորքը:
 Իմ սըրտի վրա կըշռելով նըրա զգացմունքները,
 Որոնք չափազանց բազմազըբաղ են մենության ժամին,
 Իս իմ խոհերի հտևից ընկա, և ոչ թե նըրա

Եվ խույս տըվեցի նըրանից ուրախ, ով ուրախությամբ փախչում էր
ինձնից:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Շատ առավոտներ տեսել են նըրան այնտեղ շըրջելիս,
Վաղորդյան ցողը արտասուքներով ավելացնելիս,
Խոր հառաչների նոր ամպ բարդելով ամպերի վըրա,
Բայց անմիջապես, երբ համայնազվարճ
Արփին հեռավոր Արևելքի մեջ ըսկսում է քաշել
Իր ըստվերագիծ վարագույրները՝ Արշալույսի ճոխ մահճի վըրայից,
Լույսից խույս է տալիս թըխպամած որդիս,
Փակվում է մենակ իր սենյակի մեջ,
Գոցում է նըրա լուսամուտները և դուռը կողպում սիրուն լույսի դեմ,
Մի արվեստական գիշեր ստեղծելով այնտեղ իր համար:
Այս բընությունը ապացուցում է ցավալի վախճան,
Եթե բարեբաստ մի խորհուրդ դըրա պատճառը չափ:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Ազնիվ հորեղբայր, գիտե՞ք պատճառը:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Ոչ ես գիտեմ այդ, ոչ էլ կարող եմ իրենից իմանալ:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Ամեն միջոցով ստիպե՛լ եք նըրան:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Թե ես, թե ուրիշ շատ բարեկամներ:

Բայց ինքն է միայն իր ըզգացածի խորհրդակիցը,
Որչափ ճըշմարիտ, ես այդ չըգիտեմ:
Սակայն իր համար նա այնքան փակ է, այնքան գաղտնապահ,
Եվ այնքան անհաս հետապընդման և քըննության համար,
Ինչպես ընձյուղը, որին խըժուում է նախանձուտ որդը,
Նախքան նա բանա իր անուշաբույր թերթերը օդին,
Կամ սիրուն փայլը ձոնե արևին:
Թե հընար լիներ նըրա ցավերի ակունքն իմանալ,
Դարման կանեինք առանց այլևայլ:

Հեռվից երևում է Ռոմեոն:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Տեսեք զալիս է. հեռացեք խընդրեմ,

Կամ ես կիմանամ իր սըրտի ցավը, կամ խի՛ստ կըմերժվեմ:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Երնե՛կ մընալով քեզ բախտ վիճակվեր

Լըսել մի ճշգրիտ խոստովանություն. եկ, տիկին, գընանք:

Մոնդեգյուն և տիկին Մոնդեգյուն գնում են:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Բարի լույս, զարմի՛կ:

ՌՈՄԵՈ.

Մի՞թե դեռ օրը այդքան դալար է:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Նոր զարկեց ինը:

ՌՈՄԵՈ. Ախ, տըխուր ժամերն երկար են թըվում:

Այդ իմ հայրը չէ՞ր, որ ըշտապ քայլով գընաց այստեղից:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Նա էր, Ռոմեո: Այդ ի՞նչ թախիծ է ժամերդ երկարում:

ՌՈՄԵՈ. Այն, ինչ որ չունեմ, որն ունենալով՝ ժամերս կըկարճեր:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Սիրահարված ես:

ՌՈՄԵՈ. Դըրանից զուրկ եմ:

ԲԵՆՎՈԼԻՒՈ. Դու սիրուց զո՞ւրկ ես:

ՌՈՄԵՈ. Նըրա շընորհից՝ որին սիրում եմ:

ԲԵՆՎՈԼԻՒՈ. Վա՛հ, ինչո՞ւ սերը, որ իր պատկերով այդքան քընքուշ է,
Կարող է լինել այդքան բըռնակալ և անագորույն իրականի մեջ:

ՌՈՄԵՈ. Վա՛հ, ինչպե՞ս սերը, որի երեսին դեռ քող կա ընկած,
Առանց աչքերի կարող է տեսնել դեպի նըպատակ տանող շավիղներ:
Ո՞ւր պիտի ճաշենք: Վա՛յ ինձ, ինչ տեսակ կըռիվ էր այստեղ,
Սակայն մի՛ պատմիր, բոլորը լսեցի,
Այստեղ շատ գործ կա ատելության հետ, բայց սիրո գործը ավելի
շատ է:

Օ՛, կըռվարար սեր, սիրաշաղախ քեն,
Ոչնչից ըստեղծված դու ամենայն ինչ.
Օ՛, ծանր թեթևություն, լուրջ ունայնություն,
Օ՛, անձև քառս սիրուն ձևերի,
Կապարյա փետուր, լուսապայծառ ծուխ, սառնաշունչ կըրակ,
Հիվանդ ողջություն: |
Մըշտարթուն թըմբիր, որ այն չէ, ինչ է:
Այս սերն եմ զգում. մի սեր, որի մեջ ես սեր չեմ ըզգում: ✖
Չե՞ս ծիծաղում դու:

ԲԵՆՎՈԼԻՒՈ. Ոչ, իմ թանկագին, լավ է արտասվեմ:

ՌՈՄԵՈ. Ինչո՞ւ, բարի մարդ:

ԲԵՆՎՈԼԻՒՈ. Քանզի տեսնում եմ քո ազնիվ սիրտը այդպես ճընշված:

ՌՈՄԵՈ. Ավա՛ղ, այդպես է սիրո հանցանքը: ✖
Ցավերըս ամուր ճընշում են կուրծքըս.
Իսկ դու ուզում ես ծավալել նըրանց
Սըրտիդ ցավերով: Ցույց տըված սերըդ նոր ցավ է դարդում
Արդեն խիստ տըրտում իմ սըրտի վըրա:
Սերը մի ծուխ է, որ բարձրանում է հառաչանքների գուրշիններից,
Երբ նա անբիծ է՝ հուր է շողշողուն սիրահարների աչքերի միջին:
Երբ սըրտաբեկ է՝ մի ծով է լըցված սիրահարների արտասուքներով:
Ուրիշ ի՞նչ բան է: Մի խենթություն է ամենից խելոք,
Մի խեղդող լեղի, և հավետ անմար մի անուշություն: ✖
Մընաս բարով, Բենվոլիո:

ԲԵՆՎՈԼԻՒՈ. Կա՛ց, ես էլ կըգամ,

✖ Եթե ինձ այդպես լըքես ու զընաս՝ սաստիկ կանարդես: ✖

ՌՈՄԵՈ. Վա՛հ, բան ասացիր: Ես ինձ կորցրել եմ, ինքըս այստեղ չեմ,
Սա Ռոմեոն չէ, նա ուրիշ տեղ է:

ԲԵՆՎՈԼԻՒՈ. Դու ինձ լուրջ ասա. ո՞վ է սիրածըդ:

ՌՈՄԵՈ. Ուզում ես ուրեմն, որ ես հեծեծա՞մ պատմելու պահին:

ԲԵՆՎՈԼԻՒՈ. Ինչո՞ւ հեծեծաս:

Լուրջ կերպով ասա, թե ումն ես սիրում:

ՌՈՄԵՈ. Հըրամայիր հիվանդին, որ նա լուրջ կերպով իր կըտակն անե.

Ավա՛ղ, այդ բառը դու զուր հա խընդրում այնպիսի մեկից,
Որ խիստ հիվանդ է:

Լըրջորեն ասած՝ սիրում եմ մի կնոջ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Կետին զարկեցի, երբ ենթադրեցի, որ դու սիրում ես:

ՌՈՄԵՈ. Քա՛ջ նըշանառու: Որին սիրում եմ՝ շլացուցիչ է:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Որքան նշանը շըլացուցիչ է, այնքան դյուրին է ճիշտ կետին զարկել:

ՌՈՄԵՈ. Այդ հարվածի մեջ դու վըրիպեցիր. ում որ սիրում եմ,
Կուպիդի նետին անմատչելի է: Դիանայի պես խորամանկ է նա,
Ողջախոհության վահանով ամուր ըսպառազինված:
Նա գերծ է մընում սիրո մանկական տըկար աղեղից:
Ոչ թույլ է տալիս սիրո խոսքերին պաշարել իրեն,
Ոչ էլ ենթարկվում հարձակվող աչքի ընդհարումներին,
Ոչ ոսկու առաջ գոգ է բաց անում, որ սըրբին անգամ մոլորեցնում է.
Օ՛հ, նա հարուստ է իր գեղեցկությամբ, միայն մեկ բանով աղքատ է
սակայն.

Երբ որ նա մեռնի՝ կըմեռնի գանձը իր գեղեցկության:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Մի՞թե երդված է հավետ կույս ապրել:

ՌՈՄԵՈ. Այո, երդված է. և այդ ժուժկալությամբ նա պատճառում է ահագին
կորուստ:

Գեղեցկությունը, քանզի սովատանջ նըրա խըստությամբ,

Ապագա սերնդին իսպառ լըլկում է սիրունությունից:

Խիստ սիրուն է նա, չափազանց՝ խոհեմ, և խոհեմությամբ անչափ
գեղեցիկ,

Որ ինձ մատնելով հուսահատության, նա արժանի է գերերջանկության:

Երդմնազանցով նա սեր խոստացավ և այդ երդման մեջ

Ես մեռած կապրեմ, որ այն պատմելով ես ապրած մընամ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Ինձնից խրատ առ. մոռացիր խորհել դու նըրա մասին:

ՌՈՄԵՈ. Մի ուղի ցույց տուր, որ կարողանամ խորհել մոռանալ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Աչքերիդ արձակ ազատություն տուր,

Նըկատիր ուրիշ գեղեցկություններ:

ՌՈՄԵՈ. Այդ այն միջոցն է,

Որ շընաշխարհիկ անվանեմ նրա գեղեցկությունը:

Բուրբ բախտավոր այն դիմակները, որ սիրուն կանանց դեմքն են
համբուրում,

Իրենց սևության ներքո ծածկված շըքնաղ դեմքերն են մեր միտքը
բերում:

Կուրացած մարդը ինչպե՞ս մոռանա

Իր աչքի լույսի այն անգին գանձը, որից զըրկվել է:

Հըրաշատեսիլ մի կին ցույց տուր ինձ:

Ի՞նչ բան է նըրա սիրունությունը, եթե ոչ մի էջ,

Ուր ես կարող եմ կարդալ, թե ո՞վ է

Որ գերազանց է այդ անզուգական գեղեցկությունից:

Վ. Շեքսպիր, Հնոսի երկեր, հ. I—27

Դե՛, մընաս բարյավ. դու անկարող ես ինձ մոռացության դասը
սերտել տալ:
ԲՆՆՎՈԼԻՒՈ. Ես այդ ուսմունքը կը հատուցանեմ և կամ կը մեռնեմ քեզ պարտք
մընալով:

Դուրս եմ գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի փողոց:

Մտնում եմ Կապուլետը, Պարիսը և սպասալուսը:

- ԿԱՊՈՒԼԵՏ.** Մոնղեգյուն էլ ինձ պես տուգանքի տակ է:
Եվ ես կարծում եմ մեզ պես ծեր մարդկանց համար դժվար չէ
Հաշտվել իրար հետ և խաղաղ ապրել:
- ՊԱՐԻՍ.** Երկուսդ էլ ունեք պատվական անուն,
Ցավալի բան է, որ այսքան երկար գրծոված եք ապրել:
Իսկ այժմ, տեր իմ, ի՞նչ է ձեր խոսքը իմ առաջարկին:
- ԿԱՊՈՒԼԵՏ.** Ես պետք է կրկնեմ ինչ-որ ասացի.
Իմ զավակը դեռ աշխարհի համար օտարուհի է:
Հազիվ է տեսել տասնուչորս տարի:
Թող երկու գողտրիկ ամառ էլ խամրեն իրենց պերճանքում
Նախքան մենք նրան հարս ասենք կյանքում:
- ՊԱՐԻՍ.** Շատ կան նըրանից մանկահասակներ, որոնք բախտավոր մայրեր են
արդեն:
- ԿԱՊՈՒԼԵՏ.** Այդքան վաղաժամ պըսակվածները կանուխ են թռչնում.
Երկիրը լափեց բոլոր հույսերըս, նըրանից բացի:
Նա է կալվածքիս ժառանգն հուսալից,
Սիրտըդ բաց արա, սիրելի Պարիս, և քո սըրտի մեջ նըրա սերը լից:
Իմ ցանկությունը մի մասն է միայն իր հավանության,
Եթե ընդունի՝ իր ընտրությանը
Ներդաշնակ է իմ հավանությունը և սըրտիս ձայնը:
Ես այս գիշերը, ինչպես ընդունված հին կարգ է մեզ մոտ, խընջույք
եմ տալու,
- Որին շատ սիրված հյուրեր են գալու:
Եթե այնտեղ գալ դու բարեհաճես,
Մեծ ուրախություն ինձ կը պատճառես:
Իմ խղճուկ տան մեջ դիտիր այս գիշեր երկրաճեմ աստղեր,
Որոնց լույսերից պիտի խավարեն երկնային լույսեր:
Այնպիսի հըրճվանք, ինչպես հեշտասեր մարդիկն են ըզգում
Երբ կաղ ձըմեռվա կըրունկի վրա
Շըքեղազարդված ապրիլն է ճեմում, այդպիսի հեշտանք
Կըզգաս այս գիշեր կանացի այն թարմ կոկոնների մեջ:

Լըսիր բոլորին, դիտիր ամենքին
 Եվ սիրիր նրան, ով արժանիքով բարձր է բոլորից:
 Եվ իմ աղջիկն էլ կըլինի մեկը այդ շատերի մեջ,
 Մեկը լոկ թըվով, իսկ հաշվով՝ ոչինչ:
 Եկ գընանք ինձ հետ:

Սպասավորին մի քույր տալով

Ըշտապի՛ր, այ մանչ,
 Սիրուն վերոնան ոտնատակ արա, գըտիր այն մարդկանց
 Որոնց անունը գըրված է այստեղ և ասա նրանց,
 Որ այս գիշերը տանըս խընջույք կա, թող բարեհաճեն:

Կապույետը և Պարիսը դուրս են գնում:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Գտնել այն մարդկանց, որոնց անունը գըրված է այստեղ: Գրված է, որ կոշկակարը պետք է բանեցնի իր կանգունը, դերձակն իր հերոնը, ձկնորսն իր վրձինը, և նկարիչն իր ուռկանը, իսկ ինձ ուղարկում են գտնելու այն մարդկանց, որոնց անունները գըրված են այստեղ, այնինչ ես մինչև անգամ չեմ կարողանում պարզել, թե սրա գրողը ինչ անուններ է գըրել այստեղ: Ես պետք է մի կարդացող գտնեմ: Լա՛վ հանդիպեցինք:

Մտնում են Բենվուլիոն և Ռամոն:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Բան եմ ասում, մարդ. մի բոց հանգչում է մի ուրիշ բոցով.
 Մեկ ցավ մեղմանում է մի տարբեր ցավով:
 Գըլուխդ պտտվեց՝ մյուս կողմը շուռ եկ և այդ ցավը կանցնի,
 Մեկ սաստիկ կըսկիծ բուժվում է մյուսով,
 Աչքերըդ հանձնիր մի նոր վարակի
 Եվ նախկին թույնը իսկույն կըհանգի:

ՌՈՄԵՈ. Պլանտանի թուփը այդ բանի միակ ըսպեղանին է:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Ո՛ր բանի համար:

ՌՈՄԵՈ. Կոտրած սըրունքիդ:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ. Խելագարվեցի՞ր:

ՌՈՄԵՈ. Ոչ, խելագար չեմ, բայց կաշկանդված եմ ավելի ամուր, քան մի
 խելագար,

Բանտի մեջ փակված և սընունդից զուրկ,
 Ծեծված, շարշարված... բա՛րե, բարեկամ:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Աստծու բարին: Աղաչում եմ պարոն, կարո՞ղ եք կարդալ:

ՌՈՄԵՈ. Այո, իմ բախտը՝ թըշվառություն մեջ:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Միգուցե դուք այդ սերտել եք առանց գըրքերի: Իսկ ես ուզում եմ
 իմանալ, թե դուք կարո՞ղ եք կարդալ այն, ինչ որ տեսնեք:

ՌՈՄԵՈ. Այո, կարող եմ, եթե ծանոթ եմ տառերն ու լեզուն:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Դուք ճիշտ ասացիք: Աստված ձեր գործին հաջողություն տա:

ՌՈՄԵՈ. Սպասիր, այ մարդ, ես կարդալ գիտեմ:

Կարգում է.

«Սինյոր Մարտինո, իր կինը և աղջիկները: Կոմս Անսելմոս և իր գեղանի քույրերը: Ուրբեայրի տիկին Վիտորովիո: Սինյոր Պլաչենտիո և իր սիրասուն եղբոր աղջիկները: Մերկուտիո և իր եղբայր Վալենտին: Իմ հորեղբայր Կապուլետ, իր կինը և աղջիկները: Իմ սիրուն ֆեռադուստր Ռոզալին: Լիվիա: Սինյոր Վալենտինո և իր եղբորորդի Տիբալտը: Լուչիո և պայծառադեմ Հելենան»:

Հրաշալի փունջ է: Ո՞րտեղ պետք է գան:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Այնտեղ՝ վերևը:

ՌՈՄԵՈ. Որտե՞ղ:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Մեր տանը, ընթրիքի:

ՌՈՄԵՈ. Ո՞ւր տանը:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Տիրոջ տանը:

ՌՈՄԵՈ. Իսկապես ես պետք է ամենից առաջ այդ հարցը տայի:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Առանց հարցնելու հիմա ձեզ կասեմ: Իմ տերը երևելի մեծատուն Կապուլետն է: Եթե դուք Մոնդեգյունների տնից չեք, հրամեցեք մի գավաթ գինի քամելու այնտեղ: Տեր ընդ ձեզ:

Դուրս է գնում:

(Բենվոլիո. Կապուլետի հնավանդ այս խրնջույքի մեջ,

Վերոնայի բոլոր այն հրաշալի սիրունների հետ,

Ընթրելու է նաև քո այնքան սիրած չըֆնադ Ռոզալին: /

Այնտեղ ըշտապիր և խըստապահանջ աչքով բաղդատիր

Դու նըրա դեմքը մի այլ դեմքի հետ, որ ես ցույց կըտամ,

Եվ կըհամոզվես, որ քո կարապը ագռավ է եղել:

ՌՈՄԵՈ. Եթե ջերմեռանդ հավատը աչքիս նման կեղծիք թույլ տա,

Թող արցունքներըս փոխվեն բոցերի

Եվ այս ակները, որ հաճախակի փըրկվել են ահեղ ալեկոծումից,

Այս երկու պայծառ հերետիկոսը, թող խարույկ ելնեն իբրև խաբեբա:

Առավել սիրուն քան իմ սիրածը. ո՛չ, ամենատես արեգակն անգամ

Նըրա նըմանը չի տեսել երբեք, այն օրից երբ որ աշխարհն ըսկսվեց:

Բենվոլիո. Նա գեղեցիկ է երևացել քեզ, քանզի չես տեսել նրա մոտ ոչ ոք:

Նա կըշուվել է միայն ինքն իր հետ՝ երկու աչքիդ մեջ:

Սակայն բյուրեղյա այն նըժարներում դիր սիրուհուդ մոտ մի այլ օրիորդի,

Որ ես ցույց կըտամ ճառագայթելիս այդ խըրախճանքում,

Եվ դու կըտեսնես, որ Ռոզալինըդ ըստվեր է անգույն:

ՌՈՄԵՈ. Կըգամ, Բենվոլիո, ոչ թե այդպիսի մի գեղեցկություն տեսնելու

համար,

Այլ իմ սիրածի գերազանց փայլով ըսքանչանալու:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի սենյակ Կապուլետի տանը:

Մտնում են տիկին Կապուլետը և դայակը:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Դայակ, աղջիկս ո՞ւր է, այստեղ կանչիր ներան:

ԴԱՅԱԿ. Վրկա կուռությունս,— երբ որ տասներկու տարեկան էի,—
Ասել եմ, որ գա: Ո՞ւր ես, գառնովըս, ո՞ւր ես քաղցրիկըս,
Մեղա քեզ աստված: Աղջիկս ո՞ւր կորավ: Ո՞րտեղ ես, Զուլիե՛տ:

Մտնում է Զուլիետը:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Ո՞վ է կանչում ինձ: ✓

ԴԱՅԱԿ. Զեր մայրն է կանչում:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Այստեղ եմ, մայրիկ:

Ի՞նչ է ձեր կամքը:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Գործ ունեմ քեզ հետ: Դայակ, հեռացիր.

Մածով խոսք ունենք: Ո՛չ, վերադարձիր:

Միտքըս փոխեցի: Դու մեր խորհրդին պետք է գրտնվես:

Ինչպես դու գիտես, աղջիկս իր ծաղիկ հասակի մեջ է:

ԴԱՅԱԿ. Հավատա, տիկին, նրա տարիքի մինչև իսկ ժամը կարող եմ ասել:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Դեռ չի բուրբել տասնուչորս տարին:

ԴԱՅԱԿ. Գրրավ կըգայի տասնուչորս ատամ,

Բայց ափսոս միայն չորս ատամ ունեմ,

Նա այդքան էլ չէ: Որքա՞ն է մնացել

Պողոս-Պետրոսին:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Մի տասնհինգ օր. քիչ ավել կամ պակաս:

ԴԱՅԱԿ. Ավել կամ պակաս՝ տարվա օրերից.

Պողոս-Պետրոսի ճըրագալուսին՝ նա կըբուրբի տասնուչորս տարին:

Շուշանըս և նա,— հոգին լուս դառնա ամեն քրիստոնեի,—

Տարեկից էին: Շուշանըս հիմա աստըծու մոտ է,

Նա աչքիս լույսն էր: Ինչպես ասացի,

Պողոս-Պետրոսի ճըրագալուսին՝ նա կըբուրբի տասնուչորս տարին:

Ուղիղ տասնուչորս. ես այդ լավ եմ հիշում:

Այն երկրաշարժից անցել է արդեն տասներմեկ տարի,

Երբ որ մենք նրան կաթից կըտրեցինք:

Տարվա օրերից ուղիղ այդ օրն էր:

Ես ծըծիս վըրա օշինդր էի քըսել,

Եվ նըստել էի արեգակի տակ, աղավնատան մոտ:

Իմ տերը և դուք Մանտուայում էիք:

Զէ՛, լավ եմ հիշում: Հա՛, էն էի ասում,

Երբ որ նա առավ օշինդրի համը պըտուկիս ծայրին,

Եվ ըզգաց դառն էր, վա՛հ, խեղճ երեխա,
Տեսնելու բան էր, ինչպե՛ս չարացավ իմ ծըծի վրրա, պըտովը բաց
թողեց և այնքան ճըվաց,

Որ աղավնոցը ցընցվեց իր տեղից. հարկ չըկա ասել,
Գլուխըս տարավ իր ճըղավոցով:
Եվ այն օրվանից անցել է ուղիղ տասնութնի տարի:
Նա այն ժամանակ մենակ կանգնում էր: Չէ՛, խաչը վըկա,
Կարողանում էր այս ու այն կողմ վազել:
Մի օր առաջ էլ ճակատը կտորեց:
Իմ ամուսինը,— հոգին լուս դառնա,
Շատ ուրախ մարդ էր,— երեխային վերցրեց
Եվ ասաց նըրան. «Երեսի՞դ ընկար,
Մեջքիդ կըփռվես, երբոր ավելի խելահաս դառնաս,
Այնպես չէ՛, Զուլի»:

Եվ չարաճըճին իր լացը կըտրեց ու ասաց «այո»:
Ինչպե՛ս կատակը իրական դարձավ:
Հավատացնում եմ, թեկուզ ես հազար տարի էլ ապրեմ,
Չեմ մոռանա այդ: «Այնպես չէ՛, Զուլի» ասաց իմ մարդը
Եվ սիրուն խենթը իր լացը կըտրեց ու ասաց «այո»:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Խընդրում եմ լըռիր, հերի՛ք է խոսես:

ԴԱՅԱԿ. Լա՛վ, տիկին: Բայց ես չեմ կարողանում ծիծաղըս պահել,
Երբ միտս եմ բերում, թե ինչպես երեխան իր լացը կըտրեց
Ու ասաց «այո»:

Ճակատի վրրա, հավատացնում եմ, փոքրիկ ձըվի չափ
Ուռուցք էր բռանել:

Շատ վատ էր ընկել և ճըվճըվում էր.

Ամուսինս ասաց՝ «երեսի՞դ ընկար,

Մեջքիդ վրա կընկնես, երբ որ մեծանաս,

Այնպես չէ՛, Զուլի»: Նա լացը կըտրեց ու ասաց «այո»:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Խընդրում եմ, դայակ, փակի՛ր բերանդ:

ԴԱՅԱԿ. Սո՛ւս, արդեն պըրծա: Աստված օրհնե քեզ:

Ամենասիրուն երեխան էիր ում ծիծ եմ տըվել:

Թե բախտ ունենամ այնքան ապրելու, որ քեզ հարս տեսնեմ,

Սըրտիս փափազը առած կըլինեմ:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հենց այդ է նյութը,

Որի շուրջը ես ուզում եմ խոսել: Ասա ինձ, Զուլիեստ, իմ անգին

դուստըր,

Ի՞նչ է քո կամքը ամուսնություն մասին:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Դա մի պատիվ է, որ չեմ երազում:

ԴԱՅԱԿ. Պատի՞վ աւացիր: Թե ես քո միակ ծծմայրը չլինեի,

Կասեի, որ դու իմաստություն ես ծըծել կաթիդ հետ:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Լավ խորհիր այժմ ամուսնություն մասին. քեզնից փոքրերը

Արդեն պատվական մայրեր են դարձել Վերոնայի մեջ:

Թե չեմ սխալվում, ինքըս մայր էի,

Քո այդ հասակից պակաս հասակում:

Կարճ ասած, լըսիր:

Կըտրիճ Պարիսը քո ձեռքն է խընդրում իր սիրո համար:

ԴԱՅԱԿ. Օ՛, ընտիր մարդ է, անուշիկ օրիորդ:

Աշխարհում նըրա նըմանը չըկա. այնքան սիրուն է, կարծես մոմ լինի:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Վերունայի ամառը նըման ծաղիկ չունի:

ԴԱՅԱԿ. Ժիշա՛ որ ծաղիկ է, իսկակա՛ն ծաղիկ:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հը, ի՛նչ ես ասում. կարո՞ղ ես սիրել այդ ջենտլմենին

Դու այս գիշերը մի խընչույքի մեջ կըտեսնե՛ս նըրան:

Ջահել Պարիսի դեմքի հատորը կարդա ուշադիր

Եվ կըզգաս այնտեղ այնպիսի բերկրանք,

Որ գեղեցկության գըրչով է դըրված:

Ջընիր երեսի ամեն մի գիծը,

Եվ տես, թե որքա՛ն ներդաշնակորեն հյուսվում են իրար.

Եվ եթե մի բան այդ պերճ հատորում քեզ անհայտ մընա,

Կըգտնես գըրված նըրա աչքերի լուսանցքի վըրա:

Այդ հըրաշակերտ մատյանը սիրո, որի թերթերը դեռևս անկապ են

Ավելի շըքեղ դառնալու համար միայն մի հատիկ կազմի պետք ունի:

Ծովի մեջ ձուլը սիրուն փայլ ունի, բայց կատարյալ է,

Երբ արտաքնապես սիրունը՝ ներսից նույնպես սիրուն է:

Այն գիրքն է շըքեղ շատերի աչքում, որ ոսկե փակով

Պարունակում է ոսկյա պատմություն՝ ոսկյա հեքիաթով:

Նույնպես էլ և դու. առնելով նըրան քոնը կըլինի ինչ որ նա ունի

Եվ քեզանից էլ բան չի պակասի:

ԴԱՅԱԿ. Մի բան պակասի՞: Ոչ, կըշատանա. կանայք մարդկանցով

ավելանում են:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Լավ, ինձ կարճ ասա, ընդունելո՞ւ ես Պարիսի սերը:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Եթե տեսնելը սիրել է բերում, կաշխատեմ տեսնել ու սիրել նըրան.

Բայց իմ աչքերը ես չեմ մըխրճի ավելի հեռու.

Ձեր հաճությո՜ւնը թող նըրան ուժ տա առաջ թըռչելու:

Մտնում է մի սպասավոր:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Տիկին, հյուրերը եկել են, ընթրիքը պատրաստ է: Ձեզ կանչում

են: Իմ օրիորդին հարցնում են: Խոհանոցում դայակին անիծում են,

և ամեն ինչ տակնուվրա է: Ես պետք է շտապեմ գործիս: Խնդրեմ

շուտ եկեք:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Գընա՛, գալիս ենք: Ե՛կ, Ջուլիետ, կոմսը ըսպասում է մեզ:

ԴԱՅԱԿ. Գընա՛, այ աղջիկ, ուրախ գիշերներ որոնիր ուրախ օրերիդ համար:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ը Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Մի փողոց:

Մտնում եմ Ռոմեոն, Մերկուտիոն, Բենվոլիոն՝ հինգ-վեց
դիմակավորներով, ջահակիրներով և ուրիշները:

ՌՈՄԵՈ. Լռությամբ մըտնենք,

Թե՛ մուտքի համար ներման ճառ ասենք:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Երկար ճառերի դարը անցել է:

Պետք չունենք այլևս աչքերը բարակ երիզով կապված մի Կուպիդոնի,

Թաթարի՝ նրման փայտյա աղեղով,

Որ տիկիներին սարսափեցնում է խրրտվիլակի պես.

Ոչ էլ անգիր արած մի նախաբանի, մեր մուտքի համար,

Որ հուշարարի օգնությամբ երկշոտ արտասանվում է:

Համարձակ մըտնենք և թող մեզ չափեն ցանկացած չափով.

Մենք էլ մեր չափով կը չափենք ներանց և կը հեռանանք:

ՌՈՄԵՈ. Տըվեք ինձ մի ջահ: Պարել չեմ կարող.

Մըռայլ է հոգիս. լույսը կը պահեմ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Ոչ, պետք է պարես, ազնիվ Ռոմեո:

ՌՈՄԵՈ. Ոչ, հավատացեք. դուք կաքավելու կոշիկներ ունեք թեթև ներքանով:

Ես ունեմ հոգի կապարի նրման,

Որը ինձ ամուր գամում է դետին: Շարժվել չեմ կարող:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Դու. սիրահար ես. Կուպիդոնի թեթև թևերը փոխ առ

Եվ սուրա բարձրը, ուր որ չի կարող ոչ մի մարդ սուրալ:

ՌՈՄԵՈ. Ես նըրա նետով այնպես եմ խոցված,

Որ իր նուրբ թևով չեմ կարող ճախրել. և այսպես կապված

Չեմ կարող մի թիզ անգամ սըլանալ իմ ծանրը ցավից,

Սիրո ահեղ բեռը վար է ճընշում ինձ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Դու ճընշիր սերը և նա կը սուզվի քո ծանրության տակ,

Դա ծանրը բեռ է սիրո պես քընքուշ մի կազմի համար:

ՌՈՄԵՈ. Սերը քընքուշ է: Օ՛, նա շատ կոշտ է,

Շատ բիրտ է, շատ բուռն, փըշի պես խայթող: <

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Եթե սերը քեզ հետ խըստությամբ վարվի, խիստ եղիր իր հետ,

Նա քեզ խայթում է, խայթիր դու նըրան և նա կը պարտվի:

Տըվեք մի դիմակ դեմքըս ծածկելու:

Դիմակ է հագնում:

Դիմակի վըրա դիմակ է դըրված: Բընավ փուլթըս չէ,

Թե որ խուզարկու աչքը կարող է այժմ նըկատել տըգեղություններ:

Ահա հաստ հոնքեր, որ իմ փոխարեն կարող են շիկնել:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Բախենք և մըտնենք. հենց որ ներս գընանք,

- Յուրաքանչյուր ոք թող գործի դրնի իր սըրունքները:
- ՌՈՄԵՈՒՆԱԿԱՆ.** Մի շահ տրվեք ինձ: Թող թեթևասիրտ հեշտասերները
Կըրունկով անզգա խսիրը խըշտացնեն,
Իսկ ես, խըրատված մի պապենական հին ասացվածքով,
Ճըրագը կըպահեմ և կըդիտեմ լուկ:
- Բընավ չեմ տեսել այսքան հաջող խաղ, բայց ես սուզվում եմ...
- ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ.** Խեղդվողն է սուզվում: Նույն սուզվում ես
Մենք դուրս կըքաշենք քեզ այն ճահիճից
Կամ, ներողություն, այն սիրո տըղմից ուր դու խըրված ես
Մինչև ականջներ: Եկ, մենք վատնում ենք մեր ճըրագները
Օրը ցերեկով:
- ՌՈՄԵՈՒՆԱԿԱՆ.** Մի՞թե ցերեկ է:
- ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ.** Ուզում եմ ասել, որ ուշանալով
Մեր ճըրագները զուր տեղ վառվում են ինչպես կանթեղը օրվա
լույսի մեջ:
- Ուշադիր դիտեք. մեր արժանիքը հինգ անգամ ավել
Այդ բանի մեջ է, քան թե մեկ անգամ մեր հընգապատիկ
Ունակություն մեջ:
- ՌՈՄԵՈՒՆԱԿԱՆ.** Մենք այդ հանդեսում շատ լավ կըդիտենք,
Բայց խելացի չէ այնտեղ գնալը:
- ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ.** Իսկ ինչո՞ւ համար:
- ՌՈՄԵՈՒՆԱԿԱՆ.** Ես այս գիշերը մի երազ տեսա:
- ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ.** Ես նըմանապես:
- ՌՈՄԵՈՒՆԱԿԱՆ.** Ի՞նչ երազ տեսաք:
- ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ.** Որ երազատես մարդիկ շատ հաճախ ճիշտը չեն խոսում:
- ՌՈՄԵՈՒՆԱԿԱՆ.** Բայց անկողնու մեջ քընած ժամանակ երազում են շատ ճըշմարտու-
թյուններ:
- ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ.** Երագիս տեսա, որ Մ:սբ¹ թագուհին այցելել էր ձեզ.
Նա փերինների մանկաբարձուհին է և հայտնելով է,
Ոչ ավելի մեծ, քան մի ակնաքար,
Որ ալդերմանի² ցուցամատին կա:
Դժխուհու կառքը վարում են մի լուծ անընդմար ձիեր,
Մարդկանց քըթի մոտով, երբ որ քընած են:
Իր կառանիվի շառավիղները շինված են սարդի երկար ոտներից,
Մածկոցը՝ ճպուտի բարակ թևերից,
Երասանները՝ ամենափոքրիկ սարդի ոտայնից,
Ձիերի սարքը՝ լուսնի խոնավիկ ճառագայթներից,
Եվ խարազանը՝ ծղղրիդի ոսկրից, իսկ նրա փունջը՝ ոտայնի թելից:
Իր կառապանն է մի փոքրիկ մըժեղ՝ գորշ համազգեստով,
Մի ծուլ օրիորդի մատներով բըռնված լըվի կեսի չափ³:
Նրա կառքը կաղնու մի փուշ կեղև է,
Որ ատաղձագործ ըսկյուռն է շինել կամ պառավ ճիճուն,
Որ անհիշելի ժամանակներից այդ փերինների կառագործներն են:
Եվ այդպես զուգված գիշերից-գիշեր նա արշավում է

Սիրահարների ուղեղի միջով և նրանք տեսնում են
սիրո երազներ,
Պալատականների ծոռների վրայով, որ երազում են
խոնարհություններ,
Դատավորների մատներով վրա, որ անմիջապես
կաշառք են տեսնում,
Եվ տիկիների շուրթերի վրա, որ ցընորում են
խսկույն համբույրներ:
Զայրացած Մարը հաճախ ծածկում է նրանց շուրթերը
վերք ու պալարով,
Երբ որ տեսնում է, որ նրա՛նց շունչը ապականված է
օծանակներով:
Մերթ սլանում է պալատականի քրթի վրայով
Եվ այն ժամանակ նա հոտոտում է մի խոշոր պաշտոն,
Երբեմն էլ գալիս է տասանորդ՝ առած մի խոզի պոչով
Եվ խոտտ է տալիս տերտերի քիթը՝ քընած ժամանակ,
Եվ նա տեսնում է մի շրուալ հասույթ:
Երբեմն հեծնում է զինվորի վրդին,
Եվ այն՝ ժամանակ նա երազում է թըշնամիների վրդերը կըտրել-
խրամատների և դարանների և իսպանական
սրերի մասին,
Հինգ կանգուն խորունկ կենացների մասին,
Եվ թըմբուկների՝ որոնց թընդունից զարթնում է քընից,
Եվ սարսափահար, մեկ-երկու բերան աղոթք առելով,
Քընում է նորից: Այդ հենց նույն Մարն է,
Որը հյուսում է ձիերի բաշը գիշեր ժամանակ
Եվ հանգուցում է նրանց խըճըճված վարսերը իրար,
Որ եթե բացվեն՝ մեծ աղետների պատճառ կըդառնան:
Դա այն վրհուկն է, որ երբ աղջիկները պառկում են մեջքի վրա
Ճընշում է նրանց և սովորեցնում դիմանալ ճընշման
Դարձնելով նրանց պընդակազմ կանայք... Այդ կախարդն է որ...

ՌՈՄԵՈ. Լըռի՛ր, Մերկուտիո, լըռի՛ր, հերիք է, փուշ բան ես խոսում:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Ծիշտ նըկատեցիք, ես երազների վրա եմ խոսում,

Որ ծույլ ուղեղի արդասիքներ են,

Որոնք ծընվում են ունայն ցընորքից,

Որը օդի պես մի թեթև նյութ է,

Եվ խիստ հարափոխ, քան թե այն հողմը,

Որ այս բոպեխ գըզվում է հյուսիսի սառցապատ լանջը,

Բայց գազազելով դարձնում է դեմքը

Եվ փըշում դեպի ցողասփյուռ հարավ:

ԲԵՆՎՈՒՆՈ. Քո ասած հողմը փըշում-տանում է մեր ուշքն ու միտքը:

Ընթրիքը պըրծել է, մենք ուշ կըհասնենք:

ՌՈՄԵՈ. Իսկ ես կարծում եմ շատ վաղ ենք եկել, քանզի իմ հոգին

Կարծես ըզգում է, որ մի չար աղետ, աստղիս առընթեր,

Պիտի դառնորեն ըսկսի դրժնի իր տարեթիվը
 Հենց այս գիշերվա խըրախճանքներից, վախճան դրնելով
 Այն անարգ կյանքին, որ ամփոփված է իմ այս կըրծքի մեջ,
 Տարածամ մահվան նըվաստ հարվածով:
 Բայց նա', ով կյանքիս ընթացքն է վարում,
 Ուղեցույց լինի թող առապաստիս: Հառա՛ջ, կորովի երիտասարդներ:
 Բենվոլիոն. Զարկե՛ք թըմբուկներ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Մի սրահ Կապուլետի տանը:

Երաժիշտները սպասում են: Մտնում են սպասավորներ:

- Ա. ՍՊԱՍ. Համբիկն ո՛ւր է: Ինչո՞ւ չի գալիս սրանք հավաքենք: Ինչպե՞ս չէ: Նա
 աման փոխե՞, աման լվանա՞:
- Բ. ՍՊԱՍ. Երբ մի տան մաքրությանը հանձնված լինի մեկ կամ երկու մարդու
 ձեռք և այդ ձեռքերն էլ անլվա են՝ դա շատ կեղտոտ բան է:
- Ա. ՍՊԱՍ. Վերցրու այս աթոռակները: Մի կողմ քաշիր ամանների դարակը:
 Ուշ դարձրու, որ պնակները չկոտրես: Ինձ համար մի կտոր քաղցրե-
 դեն պահիր, և, եթե ինձ սիրում ես, դռնապանին ասա, որ Շուշան
 Գրայնդստոնին և Նելլին ներս թողնի: Անտո՛ն, Համբի՛կ:
- Բ. ՍՊԱՍ. Հա՛, ի՞նչ է, այ տղա, հրամայի՛ր:
- Ա. ՍՊԱՍ. Զեզ սպասում են, ձեզ կանչում են, ձեզ խնդրում են, ձեզ փնտրում
 են մեծ սրահում:
- Բ. ՍՊԱՍ. Ի՞նչ է, հազար կտոր լինելու չենք: Շուտ արեք, տղերք, մի քիչ աշ-
 խույժ շարժվեք: Ով վերջինը մնա, թող ամենը ինքը տանի:

Փաշվում են խորը:

Մտնում է Կապուլետը՝ Զուլիետի և իր տան այլ անդամների հետ, հանդիպելով
 ճյուղերին և դիմակավորներին:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Բարով, պարոններ, բարի գալուստ ձեզ. այն տիկիները,
 Որոնց ոտքերը զերծ են կոշտերից, թող պարեն ձեզ հետ:
 Ա՛, հա՛, օրիորդներ, որ մեկը ձեզնից
 Պարից խույս կըտա: Նա, ով նազ կանի,
 Երգվում եմ, որ իր ոտքին կոշտ ունի: Զեր սըրտին կըպա՛:
 Բարի եկաք, տյարք: Կար մի ժամանակ,
 Երբ ես էլ ձեզ պես դիմակ էի դնում և կարող էի
 Սիրո հաճելի խոսքեր շըշնջալ որևէ սիրուն աիկնոջ ականջին:
 Ա՛խ, ո՛ւր են հիմա այն տարիները. նըրանք գնացի՛ն, նըրանք
 գնացի՛ն...

Բարի եկաք, տյարք: Նըվագածուններ, ըսկսեք, խընդոհմ,
Ազատ տեղ բացեք, ազատ տեղ բացեք, հա՛յդե, աղջիկներ, ըսկսեցեք
պարել:

Երաժիշտները նվագում են, նրանք սկսում են պարել:

էլի ճըրապ բերեք, թըշվառականներ: Սեղանները տարեք,
Կրակը մարեք, խիստ տաք է սենյակը:
Լ.՝հ, բարեկամըս, այս հանկարծական խընջույքը որքա՛ն ղվարձալի է:
Ո՛ւ, նըստի՛ր, նըստիր, սիրելի Կապուլետ,
Ը՛մեր պարելու օրերը վաղուց անցել են:
Ո՛րքան է անցել այն ժամանակից, երբ վերջին անգամ
Դիմակ դըրեցինք:

Բ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Երեսուն տարի, սուրբ կույսը վըկա:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Օ, ի՞նչ ես ասում. դեռ այդքան չըկա. ոչ, այդքան չըկա:

Այդ Լուչենտիոյի հարսանիքին էր, երբ վերջին անգամ մենք դիմակ
հագանք:

Հոգեգալուստին, որքան էլ շուտ դա, հագիվ կըլինի քսանհինգ տարի:

Բ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ոչ, ավելին է, ավելին է, պարոն, նըրա որդին մեծ է,
նա երեսուն է:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Մի՞թե այդքան է:

Երկու տարի առաջ անչափահաս էր:

ՌՈՄԵՈ. Ո՛վ է այն օրիորդը, որ այն ասպետի

Բազուկն է պըճնում:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Չըգիտեմ, պարոն:

ՌՈՄԵՈ. Օ՛, նա վառվում է ավելի պայծառ, քան թե ջահերը.

Գիշերվա այտի վրա այնպես է շողում,

Ինչպես ճոխ գոհար՝ մի եթովպուհու ականջից կախված:

Սաստիկ շըքեղ է տիրելու համար, խի՛ստ շնաշխարհիկ աշխարհի
համար:

Ինչպես ձյունաթույր աղավինին փայլի ագռավների մեջ,

Այդպես էլ նա է իր ընկերների համեմատությամբ:

Երբ պարն ավարտվի, ես նըրա կանգնած տեղը կըդիտեմ

Եվ իմ բիրտ ձեռքը կերջանկացընեմ հըպելով նըրան:

Արվյոք սիրե՛լ է սիրտս մինչ այժըմ, երգվե՛ք, իմ աչքեր,

Քանզի չեմ տեսել ստույգ դեղեցկություն մինչև այս գիշեր:

ՏԻԲԱԼՏ. Ձայնից երևում է, որ Մոնդեգյու է:

Սուսերս բե՛ր, տղա: Եվ այս ըստրուկը համարձակվել է,

Կոպիտ դիմակով իր դեմքը ծածկած, այստեղ ըշտապել՝

Մեր այս հանդեսը անարգելու և ծաղրելու համա՛ր:

Երգվում եմ տոհմիս հընամյա պատվով,

Որ մի հարվածով նըրան մեռցնելը բընա՛վ էլ մեղք չէ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ի՛նչ է պատահել: Ինչո՞ւ ես այդպես կատաղել, Տիբալտ:

ՏԻԲԱԼՏ. Այս մարդն, հորեղբայր, մի Մոնդեգյու է, մեր ախոյանը,

Մի թըշվառական, որը, ի ոխ մեզ, այստեղ է եկել

Մեր այս գիշերվա հանդեսն հեգնելու:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Սա Ռոմեոն չէ՞:

ՏԻԲԱԼՏ.

Այո, նա ինքն է, սրիկա Ռոմեոն:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հանդարտ կաց, սիրելիս, ձեռք չըտաս նըրան, նա իրեն պահում է մի շատ բարեկիրթ ջենտլմենի պես: Եվ, ըստույզն ասած, մեր վերոնացիք գովում են նըրան, իբրև մի պարկեշտ և կիրթ պատանու: Քաղաքիս ամբողջ գանձերն ինձ տալին, Ձէի կամենա իմ այս հարկի տակ անպատվել նըրան: Դըրա համար էլ զըսպիր ինքըդ քեզ. ուշ մի դարձրու: Իմ կամքը այս է. թե հարգում ես այն, Ցույց առու ուրախ դեմք և վանիր քեզնից նայվածքները շար, Որ վայելուչ չեն մի տոնի համար:

ՏԻԲԱԼՏ. Խիստ վայելուչ են, երբ որ մեզ հյուր է նըման սրիկան: Նըրան հանդուրժել ես անկարող եմ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ.

Պե՛տք է հանդուրժես:

Տաքղուխ տըղա: Ասում եմ, պե՛տք է. եկ, գընա բանիդ: Տանուտերն ո՞վ է. հ՞ս եմ, թե ինքըդ. գընա, ասում եմ: Ձե՛ս հանդուրժելու. վա՛հ, տեր իմ աստված, Չլինի՞ ուզում ես մի աղմուկ հանել իմ հյուրերի մոտ, Մի կըռիվ սարքել: Դա մարդու գո՞րծ է:

ՏԻԲԱԼՏ. Սակայն, հորեղբայր, դա մեզ ամոթ է:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ.

Գընա՛, գնա՛ բանիդ:

Հանդուզն տղա ես: Մի՞թե այդպես չէ: Այդ հոխորտանը Կարող է գըլխիդ մի փորձանք բերել. գիտե՛մ ինչ կլինի: Դու ինձ դեմ գընա՛ս: Վա՛հ, ես իմ հոգին, հենց այդ էր պակաս: Ըսքանչելի է: Շատ աներեսն ես. հանգիստ կաց, կամ թե... էլի լույս բերեք, էլի լույս բերեք: Քաշվի՛ր, ամոթ է: Ես քեզ կըստիպեմ հանդարտ մընայու: Ավելի աշխույժ, իմ
թանկագիններ:

ՏԻԲԱԼՏ. Բըռնի կաշկանդված համբերությունըս դեմ առնելով իմ կատաղությունը
Ամբողջ մալմինըս դողահարում է:

Ես պետք է գընամ: Այս բըռնի մուտքը, արտաքուստ խաղաղ, Փոխարկվելու է մի դառն մաղձի՝ արյունաշաղախ:

Դուրս է գնում:

ՌՈՄԵՈՒՆ. (Ջուլիետին)

Եթե պըղծում եմ անարժան ձեռքով ես այս սուրբ վանքը, Արդ, սա թող լինի իմ այդ հանցանքի քաղցր տուգանքը.

Շուրթերըս, իբրև երկու շիկադեմ ուխտավոր սիրով,

Պատրաստ են քավել այդ բիրտ հըպումը քընքուշ համբույրով:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Դուք խիստ եք դաժան դեպի՞ ձեր ձեռքը, ազնիվ ուխտավոր, Որ իր ջերմեռանդ հարգանքն է տածում սիրով բախտավոր: Ուխտի եկողը ձեռքով հըպում է ձեռքը սուրբերի

Ափ ընդ ափ լինել՝ անբիծ համբույրն է ուխտավորների:
 ՌՈՄԵՈ. Մի՞թե սուրբերն ու ուխտավորները շրթունքներ չունեն:
 ԶՈՒԼԻԵՏ. Ունեն, ուխտավոր, բայց գործադրում են աղոթքի համար:
 ՌՈՄԵՈ. Օ՛, այն ժամանակ թող շուրթերն անեն ձեռքի արածը,
 Տե՛ս, աղոթում են. շընորհիր նըրանց իրենց խընդրածը.
 Զլինի անսասան հավատը փոխես հուսահատության:
 ԶՈՒԼԻԵՏ. Սուրբերն անշարժ են, թեև աղոթքին կատարում էլ տան:
 ՌՈՄԵՈ. Մի՛ շարժվիր, ուրեմն, երբ իմ աղոթքի արդյունքը քաղեմ,
 Եվ իմ շուրթերից քո շրթունքներով հանցանքըս քավեմ:

Համբուրում է նրան:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Այդ քաղած մեղքը շուրթերիս մընաց:
 ՌՈՄԵՈ. Մե՛ղք իմ շրթունքից. օ՛, անուշ հանցանք.
 Ե՛տ տուր ինձ կըրկին:
 ԶՈՒԼԻԵՏ. Դուք համբուրում եք անուշ բառերով:
 ԴԱՅԱԿ. Տիրուհի, մայրըդ ձեզ հետ խոսք ունի:
 ՌՈՄԵՈ. Ո՛վ է իր մայրը:
 ԴԱՅԱԿ. Մի՞թե չըգիտեք:
 Ի՞ր մայրը այս տան տընտեսուհին է,
 Մի բարի կին է, անչափ իմաստուն և առաքինի:
 Նըրա աղջըկան, որի հետ այժմ դուք խոսում էիք, ես կաթ եմ տըվել:
 Զեզ բան եմ ասում. ով կարողանա ձեռք բերել նըրան,
 Շահած կըլինի ոսկու գանձարան:
 ՌՈՄԵՈ. Նա Կապուլե՛տ է:
 Օ՛, ծանրը հաշիվ. կյանքըս, ուրեմըն, պարտք եմ թըշնամում:
 ԲԵՆԼՈՒԻՈ. Գընանք, խընջույքի եռուն շըրջանն է:
 ՌՈՄԵՈ. Ավա՛ղ, այդպես է և իմ տագնապը, նույնիսկ ավելին:
 ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ո՛չ, ո՛չ, պարոններ, ըսպասեցեք դեռ,
 Փոքրիկ խնջույք ունենք:
 Մի՞թե գընում եք. ուրեմն բոլորիդ շընորհապարտ եմ:
 Շնորհակալ եմ, ազնիվ պարոններ, բարի գիշեր ձեզ:
 Լույս բերեք այստեղ, գընանք խոնջելու:
 Ա՛հ, ուշ է արդեն, հավատացեք ինձ,
 Պիտի գնամ քընեմ:
 Բալուբ դուրս են գնում, բացի Զուլիետից և դայակից:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Այստեղ եկ, դայակ: Այն պարոնն ո՛վ է:
 ԴԱՅԱԿ. Ծեր Տիբերիոսի ժառանգն ու որդին:
 ԶՈՒԼԻԵՏ. Իսկ այն մեկն ո՛վ է, որ դուրս է գընում:
 ԴԱՅԱԿ. Նա երիտասարդ Պետրուլիոն է, կարծեմ:
 ԶՈՒԼԻԵՏ. Իսկ իր ետևից գնացողն ո՛վ է, որ չուզեց պարել:
 ԴԱՅԱԿ. Զգիտեմ:
 ԶՈՒԼԻԵՏ. Հարցրու անունը. թե պըսակված լինի
 Իմ առագաստը շիրիմս կըլինի:
 ԴԱՅԱԿ. Անունն է Ռոմեո. մի Մոնդեգյու է,

Ձեր մեծ թշնամու մեկ հատիկ որդին:

ՀԶՈՒՆՈՒՄ. Միակ սիրածըս, ավաղ, զավակն է միակ ոսոխիս:

Շուտ տեսա նրան, ուշ ճանաչեցի:

Անհրճարին սեր ծրնավ իմ սրբոտամ

Երբ պետք է սիրեմ իմ ժանտ թըշնամուն:

ԴԱՅԱԿ. Այդ ի՞նչ է: Ի՞նչ է:

ՀԶՈՒՆՈՒՄ. Մի հանգախաղ է, որ սովորեցի

Մեկից, որի հետ հիմա պարեցի:

Ներսիս կանչում են «Զուլի-նա»:

ԴԱՅԱԿ.

Հենց հիմա, իսկույն:

Շուտ արա գընանք, բոլոր հյուրերը արդեն գընացին:

Դուրս են գնում:

Մտնում է Նախերգակը:

Անցավ այն նախկին սիրո հուրն անշեջ,
Մի նոր սեր ծընվեց նրա սրտի մեջ:
Հոգու չափ սիրած այն գեղեցկունին
Խավարեց չըմաղ Զուլիետի կողմին:
Զուլիետն ու Ռոմեոն սիրում են իրար,
Դյութում են միմյանց հայացքներով վառ:
Տըղան պատմում է, իսկ ոսոխն անբիծ
Խայծ է գողանում այդ ահեղ կարբից:
Իբրև բըշնամի Ռոմեոն, սակայն,
Ձի կարող ազատ սիրել աղջկան:
Զուլիետն էլ բուռն սիրում է նրան
Սակայն անգոր է գընալ տեսության:
Բայց կիրքը նրանց ուժ կրտա ու սեր
Եվ ժամանակը՝ հանդիպման պահեր,
Խառնելով նրանց ծայրահեղ վշտին
Նույնչափ ծայրահեղ ուրախություններ:

Դուրս է գնում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Վերոնա:

Մի բացօթյա տեղ՝ Կապուլետի պարտեզի առաջ:

Մտնում է Ռոմեոն:

ՌՈՄԵՈ. Կարո՞ղ եմ շարժվել, երբ սիրտս այստեղ է.
Ետ դարձիր, թույլ հող և կենտրոնդ գտիր:

Մագլցում է պատի վրայով և ցատկում պարտեզի մեջ:
Մտնում են Բենվոլիոն և Մերկուտիոն:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Ռոմեո՞, Ռոմեո՞:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ.

Նա խելոք մարդ է,

Կյանքովս եմ երդվում, որ տուն է ծըլկվել և քննել հանգիստ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Նա այս կողմ վազեց և այս պարտեզի պատից ներս ցատկեց:
Ձա՛յն տուր, Մերկուտիո:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ.

Ձայն կըտամ նույնպես բոլոր դեկորներ:

Ռոմեո, լըսի՛ր, այ գի՛ժ, քրմահա՛ճ, այ խենթ տարփածու,

Մի հառաչանքի կերպարանք առ դու և երևա մեզ,

Մի հանգ գեթ ասա և գոհ կըլինեմ:

Գոչիր «ափսոս ինձ», «սեր» արտասանիր, մի մրմունջ հանիր,

Իմ կընքահայր Վենուսին մի անուշ խոսք ասա,

Մի մականուն տուր իր հավկուր որդուն՝

Ադամ Կուպիդին, որն այնքան դիպուկ նետն իր արձակեց,

Երբ սիրահարվեց Կոֆետուլա՝ արքան աղքատ աղջկան:

Ոչ, նա չի լըսում, չի շարժվում տեղից, չի երևում, չէ՛,

Կապիկը մեռած է: Ես նըրա ոգուն պիտի թախանձեմ:

Կախարդում եմ քեզ ես Ռոզալինի պայծառ աչքերով,

Բարձր ճակատով, կարմրածիր շուրթով,

Սիրուն ոտքերով, հուլանի սրունքով, սարսըռուն ազդրով

Եվ նըրան հարակից բոլոր կալվածքով՝

Երևա դու մեզ քո կերպարանքով:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Եթե խոսքըդ լըսե, պիտի բարկանա:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒ. *Խոսքերս չի կարող բարկացնել նրան: Նա կը բարկանա
եթե ես նրա սիրած աղջկա շրջանակի մեջ
Մի տարօրինակ ոգի կանչեի, թողնելով նրան այնտեղ կանգ առած,
Մինչև սիրուհին դեերով նրան ի չիք դարձնեն:*
*Այդ բանը մի տեսակ անարգանք կը լիներ, բայց իմ աղերսը
Հեղահամբույր է և առաքինի: Ես իր սիրուհու անվան զորությամբ
իրեն կը կանչեմ, որ գա, երևա:*

ՔԵՆՎՈՒԻՈՒ. *Գընանք, սիրելիս. նա իրեն թաքցրեց այս ծառերի մեջ,
Որ ընկերակցի մը առջև գիշերին:
Իր սերը կույր է և մութը միայն հարմար է դրոշմին:*

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒ. *Թե սերը կույր է, նա անկարող է նշանին զարկել.
Այժմ կընստի խնձորենու տակ
Եվ կը ցնորի, որ իր սիրուհին մի խնձորի պես վերևից ընկներ,
Ինչպես կույսերն են իրարու կանչում խնդալու ժամին:
Ռոմեո, երեսկ սիրած աղջիկըդ մի խնձորի պես,
Վերևից ընկներ...
Բարի գիշեր, Ռոմեո. երթամ պառկելու:
Այս բացօթյա անկողինը չափազանց ցուրտ է քնելու համար:
Գալի՞ս ես, թե՞ ոչ:*

ՔԵՆՎՈՒԻՈՒ. *Գընանք, իզուր է,
Նրան այնտեղ փնտրել. նա մըտադիր չէ իրեն ցույց տալու:*

Գնում են:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Կապուլետի պարտեզը:

Մտնում է Ռոմեոն:

ՌՈՄԵՈՒ. *Սպիների վրա նա է ծիծաղում՝ ով վերք չի տեսել:*

Վերևում՝ մի պատուհանից երևում է Զուլիետը:

*Բայց կաց, ինչ լույս է, որ դուրս է ցայտում այն պատուհանից:
Դա Արևելքն է, իսկ Զուլիետն՝ արև:
Ծագիր, շքեղ արեգ և ըսպանիր դու քեզ խանդող լուսնին,
Որ ցավից արդեն հյուծվում է գունատ,
Քանզի դու նրա նաժիշտը լինելով՝ չքնաղ ես իրենից:
Նաժիշտ մի լինիր, քանի որ այդպես նախանձոտ է նա:
Իր վեստալական շրթահանդերձը դրժգույն է, դալուկ
Եվ հիմարներն են միայն հագնում այն: Նետիր այդ քուրձը:
Օ՛, իմ տիրուհի, օ՛, սըրտիս սիրած,
Երեսկ իմանար, թե ով էր ինքը:*

Վ. Շեքսպիր, Հնտիք երկեր, հ. 1—28

Արդեն խոսում է. ոչ, ոչ, նա լուռ է: Եվ սակայն ինչ փուլթ,
 Իր աչքերն են խոսում: Պիտի պատասխանեմ:
 Սաստիկ հանդուգն եմ. ինձ հետ չի խոսում:
 Բովանդակ երկնի ամենասիրուն երկու աստղերը
 Մի տեղ պիտի գընան և թախանձում են նրա աչքերից
 Մինչև վերադարձ փայլփլել իրենց պարունակներում:
 Ինչ կըպատահեր, եթե փոխեին իրենց տեղերը:
 Նըրա այտերի պայծառությունից այն աստղերն իսկույն պիտի
 մըթնեին,
 Ինչպես կանթեղը օրվա լույսի դեմ: Իսկ իր աչքերը երկնակամարում
 Այն եթերային տարածությունից այնպիսի պայծառ լույս կարձակեին,
 Որ թըռչունները կըսկսեին երգել, կարծելով արդեն արևածագ է:
 Տե՛ս, նա իր այտը հենում է ձեռքին:
 Երեսկ այդ ձեռքին ձեռնոց լինեի,
 Որ կարենայի դիպչել այն այտին:

ՋՈՒԼԻԵՏ.

Ավա՛ղ:

ՌՈՄԵՈ.

Արդեն խոսում է:

Օ, խոսի՛ր կըրկին, լուսափառ հրեշտակ, քանզի գիշերով
 Այնպես փառահեղ դու շողշողում ես իմ գըլխի վերև,
 Ինչպես թևավոր մի պատգամաբեր,
 Մահկանացուների ճերմակ, երկնապիշ աչքերի առաջ,
 Որ ետ են թեքվում նըրան դիտելու,
 Երբ դանդաղասահ ամպերի վըրա աշտանակելով
 Թեթև լողում է եթերի կրծքին:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Օ՛, Ռոմեո՛, Ռոմեո՛: Ինչո՞ւ ես Ռոմեո:

Ուրացիր հորըդ, ժըխտիր անունըդ:
 Եթե կամք չունես՝ ուխտիր ինձ սիրել,
 Եվ կըդադարեմ Կապուլետ լինել:

ՌՈՄԵՈ. (Մեկուսի) Լըսեմ ավելի՞ն, թե՞ պատասխան տամ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Անունըդ միայն թըշնամի է ինձ:

Դու ողջը ինքդ ես. դու Մոնդեգյու չես:
 Ի՞նչ է Մոնդեգյուն: Ոչ ձեռք է, ոչ ոտք,
 Ոչ բազուկ, ոչ դեմք, ոչ էլ մի այլ մաս
 Մարդուն պատկանող: Ա՛ռ ուրիշ անուն:
 Ի՞նչ կա անվան մեջ: Այն ծաղիկը, որին վարդ ենք անվանում,
 Մի այլ անունով դարձյալ կարձակեր նույնչափ անուշ բույր:
 Նույնպես Ռոմեոն, եթե Ռոմեո անվամբ չըկոչվեր
 Դարձյալ կունենար այն անգին ձիրքը, որ այժմ ունի,
 Առանց այդ կոչման: Նետի՛ր անունըդ,
 Դըրա փոխարեն, որ քո մասը չէ,

Առ ինձ ծայրեծայր:

ՌՈՄԵՈ.

Քեզ հավատում եմ:

Ինձ սիրածդ գուշիկ ես կըլինեմ նորից մըկրտված:
 Էլ այսուհետև ես Ռոմեո չեմ:

ՋՈՒԼԻԻՍ. Այդ ի՞նչ մարդ ես դու, որ վարագուրված գիշերվա քողով
Գալիս կորզում ես սըրտիս գաղտնիքը:

ՌՈՄԵՈՒ.

Ես ի՞նչ անուանով

Ասեմ թե ով եմ:

Անունըս, սրբուհի, ատելի է ինձ,

Որովհետև նա թըշնամի է քեզ:

Թե գըրված լինեիր, ես պատահ-պատահ կանեի նըրան:

ՋՈՒԼԻԻՍ. Իմ ականջները չեն ըմպել դեռևս

Այդ լեզվով ասված գոնե հարյուր բառ. բայց այդ հնչյունը ես
ճանաչում եմ:

Դու Ռոմեոն չե՞ս և մի Մոնդեգյոն:

ՌՈՄԵՈՒ. Եթե երկուան էլ քեզ ատելի են, ոչ այս եմ, ոչ այն, չըքնաղ հրեշտակ:

ՋՈՒԼԻԻՍ. Ասա, ինչպե՞ս եկար, ինչո՞ւ եկար այստեղ:

Մեր այս պարտեզի պատերը բարձր են, դժվար է մագլցել:

Մահացու վայր է, եթե նկատվի քո ով լինելը,

Կամ մեկն ու մեկը իմ ազգատոհմից տեսնի քեզ այստեղ:

ՌՈՄԵՈՒ. Ես սիրո թեթև թևերով ելա այս պարիսպների:

Քարյա պատնեշը չի կարող պատվար լինել սիրո դեմ:

Ինչ որ կարող է սերը կատարել՝ նա միշտ պատրաստ է խիճախել
առ այն:

Ուստի չեն կարող ազգականներդ

Արգելք լինել ինձ:

ՋՈՒԼԻԻՍ. Եթե տեսնեն քեզ՝ մահըդ ըստույգ է:

ՌՈՄԵՈՒ. Ավա՛ղ, ինձ համար առավել վըտանգ կա քո աչքերում,

Քան նըրանց երկու տասնյակ սըրի մեջ: Ժըպտա քաղցրադեմ

Եվ ինձ կըզինես նըրանց ոխի դեմ:

ՋՈՒԼԻԻՍ. Աշխարհն ինձ տային, չէի կամենա քեզ տեսնել այստեղ:

ՌՈՄԵՈՒ. Գիշերվա վերարկուն ինձ թաքցընում է նըրանց աչքերից.

Սիրի՛ր ինձ. թող նըրանք ինձ այստեղ գըտնեն:

Գերադասում եմ մեռնել ես նըրանց ատելությունով,

Քան թե հապաղել մահվան դողի մեջ՝ քո սիրուն կարոտ:

ՋՈՒԼԻԻՍ. Ասա, դու ինչպե՞ս գտար այս վայրը. ո՞վ առաջնորդեց:

ՌՈՄԵՈՒ. Սե՛րը: Նախապես նա ինձ ներշնչեց հարցուփորձ անել:

Նա ինձ խելք տըվավ, ես նըրան՝ աչքեր:

Ես նավավար չեմ, սակայն եթե դու լինեիր հեռու,

Ինչպես եզերքն այն, որ ողողվում է ամենից հեռու ծովի ալիքով,

Ես այդ վըտանգը հանձըն կառնեի այդչափ թանկագին մի գանձի

համար:

ՋՈՒԼԻԻՍ. Գիշերվա դիմակը երեսիս վրա է,

Թե չէ կուսական մի շիկնածություն այտերս կայրեր

Այն խոսքի համար, որ դու այս գիշեր ինձնից լըսեցիր:

Կարող էի կեղծել, կարող էի չասել

Ինչ-որ աւագի: Բայց կորչեն ամեն փուչ ու կեղծ ձևեր:

Սիրո՞ւմ ես դու ինձ: Գիտեմ, «այո» կասես,

Եվ ես քո խոսքին հավատ կընծայեմ: Բայց եթէ երգվես,
 Միգուցե հետո երգումըդ դավես: Դիտան, ասում են,
 Սիրահարների սուտ երգմանց վրա խիստ ծիծաղում է: Ազնիվ Ռոմեո,
 Եթե սիրում ես, անկեղծ ասա ինձ,
 Եթե կարծում ես, որ շուտ հաղթվեցի,
 Ես կըխոտոռեմ, կըլինեմ անզուլթ և կմերժեմ քեզ,
 Որ դարբասես ինձ: Այլապես եթե աշխարհը ինձ տան, ես այդ չե՛մ անի:
 Ճիշտն ասած, ես խիստ սիրահարված եմ, սիրուն Մոնդեգյու:
 • Գուցե իմ վարքը թեթև համարես,
 Բայց, հավատա ինձ, ես շատ ավելի հավատարիմ եմ,
 Քան նըրանք, որոնք զուպ են երևում խորամանկությամբ:
 Ես կարող էի ամոթխած լինել, խոստովանում եմ,
 Բայց դու լըսեցիր, ինձանից ծածուկ,
 Իմ անկեղծ սիրո անզուլթ պոռթկումը: Ուստի, ներիր ինձ,
 Եվ մի վերագրիր այս թուլությունը անհաստատ սիրո, ✕
 Որ մութ գիշերը ի լույս ընծայեց: ●

ՌՈՄԵՈ. Օրի՜րդ, երգվում եմ ես այն օրհնյալ լուանով,
 Որ այս պըտղավետ ծառերի ծայրն է արծաթազօծում...

ՋՈՒԼԻԵՏ. Լուանով մի՛ երգվիր, հեղհեղուկ լուանով,
 Որ ամեն ամիս փոխում է ձևը՝ իր բոլորածիր շըրջանակի մեջ,
 Միգուցե սերըդ նույնպես փոփոխվի:

ՌՈՄԵՈ. Ի՛նչ բանով երգվեմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մի՛ երգվիր բընավ:
 Կամ, եթե կուզես, քո առաքինի անձովըդ երգվիր,
 Որը աստվածն է իմ պաշտամունքի,
 Եվ կըհավատամ:

ՌՈՄԵՈ. Եթե իմ սըրտի հորդաբուխ սերը...

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ո՛չ, ո՛չ, մի երգվիր: Թեպետ իմ սիրտը հըրճվում է քեզնով,
 Սակայն այս գիշեր հաճություն չունեմ դաշինք կըռելու:
 Դա խիստ հանդուգն է, և խիստ անխոհեմ, խի՛ստ հանկարծական,
 Նըման փայլակի, որ չըքանում է
 Նախքան թե կասես՝ «նայիր, փայլում է»: Բարի գիշեր, անուշ:
 Սիրո բողբոջն այս հասունանալով շընչով ամառվան,
 Կարող է դառնալ մի չըքնաղ ծաղիկ հաջորդ հանդիպման:
 Դե՛, բարի գիշեր, դե, բարի գիշեր. և թող քո սըրտում
 Նույն քաղցըր նինջն ու անդորըր տիրե, որ կան իմ լանջում:

ՌՈՄԵՈ. Ուրեմն ինձ այդպես անհա՞գ ես թողնում:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ի՛նչ հագուրդ կուզես առնել այս գիշեր:

ՌՈՄԵՈ. Որ դու իմ ուխտը փոխադարձ սիրո ուխտով հատուցես:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ես իմը տըվի նախքան խընդրիդ:

Սակայն կուզեի, որ այն տակավին տըրված չըլիներ:

ՌՈՄԵՈ. Ետ առնել կուզե՞ս: Եվ ինչո՞ւ, սեր իմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Որ առատ ձեռքով վերըստին քեզ տամ:

Բայց փափագս այն է, ինչ արդեն ունեմ:

Առատաձեռն եմ անեղբոր ծովի պես,
Իմ սերը խորն է. որքան ես քեզ տամ
Այնքան շատ ունեմ, երկուսն էլ անեղբոր ու անըսպառ են:

Դայակը ներսից կանչում է:

Ներսից ձայն է գալիս: Մնաս բարով, իմ սեր:
Եկա, բարի դայակ: Քաղցրիկ Մոնդեգյու, դու ինձ չըդավես:
Գեթ մի բուսկ կաց, ես կըրկին կըգամ:

Գնում է վերև:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Օ՛, օրհնյալ գիշեր: Ես վախենում եմ,
Որ այս ամենը լուկ մի երազ է գիշերվա ծոցում,
Քանզի չի կարող այսքան անուշ բան իրական լինել:

Ջուլիետը վերադառնում է:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մի երեք բառ էլ, անգին Ռոմեո, և բարի գիշեր:
Եթե քո սերը առաքինի է,
Եվ նրպատակդ ամուսնանալ է, վաղը ինձ լուր տուր
Մի մարդու ձեռքով, որ քեզ կուղարկեմ,
Թե որտեղ և երբ դու մտադիր ես մեր հարսանեկան ծեսը կատարել:
Եվ իմ ողջ բախտը ոտքիդ կըհանձնեմ,
Ու, տեր իմ, մինչև աշխարհի ծայրը կըհետևեմ քեզ:

ԴԱՅԱԿ. (Ներսից) Տիրո՛ւհի:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Հիմա գալիս եմ: Սակայն քո միտքը եթե բարի չէ,
Աղաչում եմ քեզ.

ԴԱՅԱԿ. (Ներսից) Օրիո՛րդ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Արդեն գալիս եմ:

Որ դադարեցնես սիրաբանելը և մենակ թողնես ինձ իմ վշտի հետ:
Վաղը կուղարկեմ:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Վրկա՛ է հոգիս:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Դե՛, հազար անգամ քեզ բարի գիշեր:

Գնում է:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Օ՛, հազար անգամ մութ է գիշերը առանց քո լույսի:
Սերը սիրո մոտ սուրում է ինչպես
Աշակերտները դասերից հետո,
Իսկ երբ գատվում են, նրման է նըրան, երբ որ գլխիկոր նրանք գնում
են դեպի վարժարան:

Դանդաղ հեռանում է:

Վերևից գալիս է Ջուլիետը:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Սը՛ս, սը՛ս, Ռոմեո՛: Օ՛, երանի թե մի բազեպանի ձայն ունենայի,
Որ այս բազեին ես ետ կանչեի:

Ստրկությունը կերկեր ձայն ունի և անկարող է բարձրաձայն խոսել,
 Թե չէ իմ ձայնի ահագին ուժով ես արձագանքի թնդյունն օդային
 Կարող էի հյուծել իր անձավի մեջ, դարձնելով նրան իմ ձայնից
 կերկիր,

Ռոմենոյիս անունը անվերջ կրկնելով:

ՌՈՄԵՈ. Այդ իմ հոգյակն է անունըս տալիս: Ի՞նչ արժաթաձայն
 Քաղցրությամբ է հնչում սիրահարների ձայնը գիշերով:
 Կարծես քաղցրալուր մի նրվագ լինի ուշիմ ականջին:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ռոմենո՛:

ՌՈՄԵՈ. Իմ անգի՛ն:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Վաղը ո՞ր ժամին
 Ուղարկեմ քեզ մոտ:

ՌՈՄԵՈ. Իններորդ ժամին:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Միտքըս կպահեմ: Քսան տարի է մինչև այդ ժամը:
 Մոռացա թե քեզ ինչու կանչեցի:

ՌՈՄԵՈ. Այստեղ կրկանգնեմ մինչև դու հիշես:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ես կըմոռանամ, երբ այստեղ լինես,
 Անվերջ հիշելով, թե որքան քաղցր է ներկայությունըդ:

ՌՈՄԵՈ. Իսկ ես կրկանգնեմ, որ դու չըհիշես ինչու կանչեցիր,
 Եվ ես մոռանամ ուրիշ ամեն տուն, բացի այս տընից:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Լույսը բացվում է. ուզում եմ գընաս,
 Սակայն ոչ հեռու, քան թե թռչնակը խաղաւոր մանկան,
 Որ թույլ է տալիս նրան ոստոստել իր բազուկի շուրջ,
 Ինչպես ոտնաւկապ մի խեղճ բանտարկյալ,
 Որին մանուկը մետաքսե կապով ետ է քաշում կրկին,
 Այնքա՛ն նախանձոտ իր ազատության:

ՌՈՄԵՈ. Երանի՛ ես քո թռչնակը լինեի:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Իսկ ես էլ քոնը, իմ անուշիկըս:

Բայց գըգվանքներով կըսպանեի քեզ:

Դե, բարի գիշեր. ա՛խ, բարի գիշեր: Բաժանումն այնքան անուշ մի
 վիշտ է,

Որ բարի գիշեր պիտի կըրկնեմ ես մինչև առավոտ:

Գնում է:

ՌՈՄԵՈ. Նի՛նջ գա աչքերիդ և հանգի՛ստ՝ լանջիդ:

Երևե՛կ ես հանգիստ և նինջ լինեի, որ քեզ անդորր ու հանգիստ
 բերեի:

Այժմ հոգևոր հորըս խուցն երթամ,

Օգնություն հայցեմ և պատմեմ անցքը բախտիս պաշտմության:

Դուրս է գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Հայր Լավրենտիոսի խուցը:

Մտնում է հայր Լավրենտիոսը՝ մի զամբյուղ ձեռքին:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Գորշաշյա արփին կընճոտտ գիշերվան ժըպտում է հըրով,
 Եվ արևելքի ամպերն է ներկում լույսի շերտերով:
 Խատուտ խավարը, արբշիռի նըման մի երեքագիծ,
 Քըշվում է հեռու Տիտանի կառքի հըրեղեն ճամփից:
 Նախքան արևը կիզող աչքերով կյանք տա ցերեկվան,
 Եվ ճաճանչներով չորացնեն տամուկ ցողը գիշերվան,
 Ես պետք է ուռու զամբյուղն այս լըցնեմ պնս-պնս բույսերով,
 Հյուսիս ծաղկունքով, ժահրոտ խոտերով:
 Այս մեր Երկիրը, որ մայրն է բնության, նաև դամբանն է.
 Իր որդիներին ծընող արգանդը՝ իր գերեզմանն է:
 Նըրա արգանդից ամեն տեսակի էակ է ծընվում,
 Եվ իր մայրական անուշ կաթով են ամենքը սընվում:
 Շատերը ունեն բազում հասկություն, ուժեր զանազան,
 Ամեն մեկն ունի իր արժանիքը, ամենքն այլազան:
 Օ՛, այս Երկիրը ինչպիսի՜ հարուստ ուժ է՝ ամբարում
 Ամեն խոտի մեջ, ամեն տունկի մեջ և ամեն քարում...
 Զըկա ոչ մի բան երկրի երեսին, որքան էլ չընչին,
 Որ յուրատեսակ մի օգուտ չըտա մեր հողագնդին:
 Ոչ էլ մի լավ բան, որ երբ իր ազնիվ կոշումից շեղվի,
 Նա չըմբոստանա իր ծագումի դեմ և չըկործանվի:
 Ազնվությունը վատ ընթացքի մեջ՝ վատթարանում է,
 Եվ մոլությունը գործով, երբեմն, ազնվանում է:
 Այս նըվազ ծաղկի դալար բաժակում հաստատած ունի
 Թույնը իր բույնը, դեղը իր տեղը՝ երկուսն էլ դադարին:
 Եթե հոտ առնես՝ բույրով կարբեցնեն նա մարդու հոգին,
 Եթե ճաշակես՝ իր հյութով նա վերջ կըտա քո կյանքին:
 Երկու այսպիսի ներհակ ոսոխներ մըղում են պայքար
 Թե՛ մարդու սըրտում, թե՛ տունկերի մեջ հավերժ անդադար:
 Բարին լուսաբույր և շարն անհամբույր՝ են մի՛շտ միասին,
 Երբ չարը հաղթե՝ մահվան թըրթուրը կուտեն այդ բույսին:

Մտնում է Ռոմեոն:

ՌՈՄԵՈՒ. Բարի լույս, հայր սուրբ:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ.

Օրհնյալ լինես, որդյակ:

Այդ ի՞նչ վաղաժամ ձայն է ինձ այդքան քաղցր ողջունում:
 Լըսիր, պատանյակ, դա նըշան է մի խըռոված մըտքի,

Երբ այդքան կանուխ դու քո անկողնից ելել ես ոտքի:
Հոգսը ամեն մի ծերուկի աչքում հըսկում է արթուն,
Իսկ որտեղ հոգսը տուն է հաստատում՝ այնտեղ չըկա քուն:
Բայց, ուր որ առողջ պատանությունը կայտառ է և ժիր,
Գըլուխըդ հանձնիր ոսկեղեն քընին ու խաղաղ նընջիր:
Ուտի քո այդքան կանուխ դարթնելը մի բան է ասում,
Որ արթնացրել է քեզ մի հոգեկան սոսկալի հուզում:
Եթե այդպես չէ, ուրեմն լրսիր, ասեմ ես շիտակ,
Ռոմեոն գիշերը բընավ չի մըտել իր վերմակի տակ:

ՌՈՄԵՈ. Վերջինը ճիշտ է. բայց իմ անդորրը քընից անուշ էր:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Մեղա քեզ աստված, Ռոզալինի՝ մոտ եղար այս գիշեր:

ՌՈՄԵՈ. Ռոզալինի մո՛տ. օ՛, ամենևին, հայր իմ հոգևոր,

Ես մոռացել եմ, թե՛ այդ անունը, և թե՛ այդ անվան ցավերը բոլոր:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Այդ լավ էր, որդյակ: Ապա ո՛ւր էիր դու այսօր գիշեր:

ՌՈՄԵՈ. Նախքան դու կըրկին ինձ այդ հարցը տաս, ես քեզ կըպատմեմ և դու
կիմանաս:

Գընացել էի ես մի հանդեսի իմ թշնամու մոտ,
Եվ հանկարծ մեկը իմ սրտին մի նետ արձակեց թունոտ:
Նա ինձ վերք տըվավ, բայց և վերք առավ: Այժմ մեզ համար
Քո օգնությունից և քո սուրբ դեղից խընդրում ենք մի ճար:
Տեսնո՞ւմ ես, սուրբ հայր, ես ատելություն չունեմ իմ սըրտում,
Թե իմ թըշնամու, թե ինձ համար եմ քո մոտ միջնորդում:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Պարզ խոսիր, որդիս, ասա ինձ անկեղծ միտքըդ իմանամ,
Խոստովանանքը երբ որ մըթին է, մուկ թողություն է արժանի միայն:

ՌՈՄԵՈ. Ուրեմն իմացեք, սիրտըս հանձնել եմ

Ես Կապուլետի չըքնաղ աղջըկան:

Նա ինձ է սիրել, իսկ ես էլ նըրան:

Մեր մեջ զուգված է արդեն ամեն բան, բացի մի բանից՝

Որ մեզ զուգորդես անխախտ կապերով սուրբ ամուսնության:

Թե ե՛րբ, ո՛ւր, ի՛նչպես մենք իրար տեսանք, սիրաբանեցինք և
նըշանվեցինք,

Այդ ճանապարհին ես քեզ կըպատմեմ. հիմա մի խընդիր ունեմ ես
քեզ հետ.

Որ բարեհաճես մեզ պսակելու հենց այսօր ևեթ:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Սուրբ Ֆրանչիսկո՛ս: Ի՛նչ փոփոխություն հանկարծ պատահեց.

Մի՛թե Ռոզալին՝ սըրտով սիրածըդ արագ մոռացվեց:

Նըշանակում է ջահելները լուկ աչքով են սիրում և ոչ թե սըրտով:

Օ՛, տե՛ր, իմ աստված. որքան արտասուք հոսեցին ներքև քո դուռատ
այտով:

Ինչքա՛ն աղի ջուր վատնեցիր իզուր այդ աղջկա համար

Ճողելու մի սեր, որի բուրմունքից հոտ անգամ չառար:

Արևը դեռ չի ջընջել երկնքից հառաչանքներդ,

Դեռ զողանջում են ծեր ականջներիս հեծեծանքներդ.

Քո այտի վըրա ահա տեսնում եմ դեռևս մի բիծ,

Որ մընացել է այնտեղով անցած մի հին արցունքից:
 Բե այն դու էիր և հառաչանքներն այն քոնն էին իսկապես,
 Դու Ռոզալինի սիրո համար էիր արտասվում այդպես:
 Եվ դու փոխվեցի՞ր: Ձայնակցիր ապա դու իմ այս խոսքին.
 Երբ տրդամարդը այդքան անզոր է, ի՞նչ անե մի կին...

ՌՈՄԵՈ. Դու Ռոզալինին սիրելու համար ինձ շատ անգամներ կըշտամբել
 ես, հայր:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Քեզ նախատել եմ պաշտելուդ համար, ոչ թե սիրելուդ:
 ՌՈՄԵՈ. Խըրատում էիր իմ սերը թաղել:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ոչ թե մեկ սերը գերեզման դնել՝
 Մի այլը հանել:

ՌՈՄԵՈ. Աղաչում եմ քեզ, մի՛ կըշտամբիր ինձ: Ում լայժմ եմ սիրում
 Համբույրն համբույրով, սերը սիրով է միշտ փոխարինում:
 Մյուսն այդպես չէր:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Օ՛, նա լավ գիտեր,
 Որ քո այն սերը անգիր էր կարդում և անկարող էր տառերը հեգել:
 Բայց եկ, դեռահաս թափառաշրջիկ, եկ գընանք տեսնեմ,
 Մի պատճառ միայն ինձ ըստիպում է, որ ես քեզ օգնեմ:
 Այս միությունը կարող է հանգել մեծ երջանկության
 Վերջ տալով ընդմիշտ ձեր ընտանեկան հին թըշնամության:

ՌՈՄԵՈ. Օ, շտապենք հայր, ես անհամբեր եմ. շո՛ւտ արա, արի:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Դանդաղ և խոհեմ. արագ վազողը կըդիպչի քարին:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԶՈՐՐՈՐԴ

Մի փողոց:

Մտնում են Բենվոլիոն և Մերկուտիոն:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Ո՛ր դժոխքն է մըտել մեր այս Ռոմեոն:

Մի՞թե գիշերը նա տուն չի եկել:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Իր ծառան ասաց՝ տանը չի եղել:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Ա՛խ, այն քարասիրտ դեղնած աղջիկը, այն Ռոզալինը,

Այնպե՛ս է տանջում, շարժարում նրան, որ նա կըգժվի:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Ծեր Կապուլետի ազգական Տիբալտը

Նամակ է ուղարկել նրա հոր տունը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Արևս վկա, մենամարտի հրավեր կլինի:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Ռոմեոն նամակին կպատասխանի:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Յուրաքանչյուր մարդ, որ գրել գիտի, կարող է պատասխանել
 ստացված նամակին:

ԲԵՆՎՈՒԻՈ. Ոչ, նա կպատասխանի նամակի տիրոջը՝ սպառնալիքի դեմ սպառնալիք կարգալուվ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Ավա՞ղ, խեղճ Ռոմեո: Նա արդեն մեռածի պես է. դաշունահար եղած մի դալուկ աղջկա սև աչքերից և ականջից նետահար՝ նրա մի սիրային երգով: Նրա սրտի ճիշտ մեջտեղը խոցված է կույր աղեղնա՝ ձիգ սողայի սլաքով: Մի՞թե այդ տեսակ մարդը կարող է Տիբալտի հետ մենամարտի դուրս գալ:

ԲԵՆՎՈՒԻՈ. Վա՛հ, դու էլ: Իսկ Տիբալտն ո՞վ է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Տիրալտը՝ նա կատունների իշխանից՝ ավելի արիասիրտ է, հավատացնում եմ: Օ՛հ, նա կոմպլիմենտների քաջասիրտ հարյուրապետն է: Նա մենամարտում է այնքան հմտորեն, ինչպես դուք մի ձայնադրված երգ եք երգում: Կանոնավոր կերպով սպահում է չափը, ժամանակը և համեմատությունը: Հաշվի է առնում ամենափոքրիկ դադարը. մեկ-երկու և երրորդը ձեր կրծքի մեջ է: Հեռվից մետաքսե կոճակի վրա այնպես անվրեպ է հարվածում, կարծես դուրս դահիճը լինի: Մի դուելի՞ստ է, մի դուելի՞ստ, առաջնակարգ տան մի ազնվական, մենամարտության արվեստի առաջին և երկրորդ պատճառը կատարելապես իմացող: Ա՛հ, այդ անմահ պասսադոն, այն պոնտոռոնովը, այն հեյը:

ԲԵՆՎՈՒԻՈ. Այն ի՞նչը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Գրողը տանի այս խենթ ու խելառ թոթովախոս սեթևեթներին, այս նորանշան բառերը և անլուր արտասանությունը ներմուծողներին: «Տեր աստված, ինչ սքանչելի սուր խաղացնող է, ինչ բարձրահասակ մարդ է, ինչ շնորհալի պոռնիկ»: Վա՛հ, բարեկամս, ցավալի չէ՞ միթե, որ մենք շարունակ պետք է տանջվենք այս օտարերկրյա մոծակներից, այս pardonnez-moi⁷-ներից, որոնք այնքան ամուր են կպել նոր մոդային, որ մինչև անգամ չեն կարողանում հանգիստ նստել հնաձև նստարանների վրա: Օ՛հ, դրանց bon-ե՛րը, դրանց bon-ե՛րը⁸:

Մտնում է Ռոմեոն:

ԲԵՆՎՈՒԻՈ. Ահա Ռոմեոն, ահա Ռոմեոն:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Խեղճ տղա, նման է ձկնկիթը հանված մի չորացած հերինգի: Ո՞վ գեր ու պարարտ մարմին, ի՞նչպես եղավ, որ ցամաքած ձուկ դարձար: Հիմա նա կարտասանե այն ոտանավորներից, որ Պետրարկայի⁹ բերանից էին առատորեն բխում: Լատրան իր սիրուհու համեմատությունը մի խոհարարուհի է եղել: Բայց ես իմ հոգին, նրա սիրեկանը ավելի լավ բանաստեղծություններ է նվիրել սիրուհուն: Դիդոնը¹⁰ մի գարշելի կին է եղել. Կլեոպատրան¹¹ մի գնչու. Հելենը¹² և Հերոն¹³ պոռնիկներ և հարձեր: Թիսբեն¹⁴ մի անփայլ աչք, կամ դրա նման մի բան, և ոչ թե ինչ որ պետք է: Սինյոր Ռոմեո, bon jour! ահա քեզ մի ֆրանսիական ողջույն քո ֆրանսիական անդրավարտիքին հարմար: Դու երեկ գիշեր լավ խաղ խաղացիր մեր գլխին:

ՌՈՄԵՈ. Բարի լույս երկուսիդ էլ: Ի՞նչ խաղ խաղացի:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Ծղկվեցի՛ր, պարոն, ծղկվեցի՛ր: Մի՞թե գլխի չես ընկնում:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Ներիր, սիրելի Մերկուտիո, խիստ հարկավոր դորժ ունեի: Իմ այն վիճակում գտնվող ամեն մարդ կարող էր շեղվել քաղաքավարությանից:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Այդ միևնույն է, թե ասել, որ քո այն պարագայում գտնվող մարդը պարտավոր էր ծոնկը թեքել:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Այսինքն խոնարհվե՛լ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Ճիշտ դիպար մտքիս:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Դա մի շատ քաղաքավարի բացատրություն է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Իմացիր, ես քաղաքավարության վարդն եմ:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Այսինքն ծաղի՞կը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Այո:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Դրա համար ոտնամանս վարդի պես ծաղկել է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Լավ ասացիր: Հիմա այնքան հետապնդիր այդ կատակը, մինչև որ ոտնամաններդ ծակվեն և կատակդ առանց հողաթափի մնա:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Օ՛, տակը ծակ կատակ, որ եղական է միայն իր բոբկությանը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Օգնության հասիր, բարի Բենվոլիո, իմ սրամտությունը ուժասպառ է դառնում:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Մտրակի՛ր, մտրակի՛ր: Հարվածիր գավազանով, եթե կարող ես, այլապես ես հաղթություն կգոռամ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Բա՛, եթե մեր սրամտությունը վայրի սագի¹⁵ հտեկից է արշավում, ապա ես պարտված եմ, որովհետև քո միայն մեկ ղեկավարության մեջ ավելի շատ վայրի սագ կա, քան թե իմ հինգի մեջ, հավատացնում եմ: Մի՞թե ես քեզ հետ էի սագ որսալու ժամանակ:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Եթե ինձ հետ ես եղել, կնշանակե բացի վայրի սագից ուրիշ բան չես որսացել:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Ես այդ կատակի համար ականջդ պիտի կծեմ:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Մի՛ կծիր, բարի սագ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Խելքդ մի շատ թթու խնձոր է: Չափազանց կծու հյութ ունի:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Մի՞թե մի պարարտ սագ համեմելու համար հարկավոր չէ կծու հյութ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Քո միտքը այժմ նման է այծի կաշու, որ ընդարձակվելով՝ մի մատ նեղությունից, կարող է մի կանգուն լայնության հասնել:

ՌՈՄԵՈՒՆ. Ես իմ խելքը հենց այդ «լայն» բառի համար եմ լայնացնում, որ ավելիացնելով մի սագի վրա, ցույց տամ, որ դու ամենալայն սագն ես աշխարհում:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Հիմա ինձ ասա, մի՞թե ավելի լավ չէ այսպես կատակել ու ծիծաղել, քան թե նստել ախուվախ անել սիրո համար: Հիմա դու ընկերության մարդ ես, հիմա դու Ռոմեոն ես: Այժմ դու այն ես, ինչ որ կաս, թե՛ արվեստով և թե՛ բնությամբ: Այդ խելագար սերը նման է մի մեծ տիամարի, որ լեզուն դուրս հանած վեր ու վար է վազում՝ իր գավազանը մի ծակ խրելու համար:

ԲԵՆՎՈԼԻՈՒՆ. Այդտեղ կանգ առ, այդտեղ կանգ առ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒՆ. Կուգես որ խոսքս կիսա՛տ թողնեմ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈՒՆ. Վախենում եմ, որ պատմությունդ շատ երկարացնես:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Օ՛, սխալվում ես: Ես ուզում էի կարճացնել, որովհետև հասել էի
իմ պատմության ամենախոր տեղը և ճշմարիտն ասած, մտադիր էի
շոտոով ավարտել:

ՌՈՄԵՈ. Այդ լավ խոսք է:

Մտնում են դայակը և Պետրոսը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Առագաստ է գալի՛ս: Առագաստ է գալի՛ս:

ԲԵՆՎՈՒԻՈ. Երկու առագա՛ստ՝ մի շրջադգեստ և մի անդրավարտիք:

ԴԱՅԱԿ. Պետրո՛ս:

ՊԵՏՐՈՍ. Ի՛նչ է:

ԴԱՅԱԿ. Հովհարըս բեր, Պետրոս:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Տո՛ւր նրան, բարի Պետրոս, որ իր դեմքը ծածկե, որովհետև հով-
հարը նրա դեմքից սիրուն է:

ԴԱՅԱԿ. Բարի լույս ձեզ, պարոններ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Բարի երեկո ձեզ, դեղեցիկ տիկին:

ԴԱՅԱԿ. Մի՞թե հիմա երեկո է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Երեկո է, հավատացե՛ք, որովհետև արևի ժամացույցի լիբր ձեռքը
ուղիղ կանգնած է կեսօրվա մեջտեղի կետին:

ԴԱՅԱԿ. Գրողը քեզ տանի, ի՛նչ տեսակ մարդ ես:

ՌՈՄԵՈ. Մի մարդ է, տիկին, որ աստված ստեղծել է ինքն իրեն ապականելու
համար:

ԴԱՅԱԿ. Արևս վկա, լավ ասացիր. «Ինքն իրեն ապականելու համար», այնպես
չէ՞: Պարոններ արդյոք ձեզնից մեկն ու մեկը կարո՞ղ է ասել, թե որ-
տե՞ղ կարող եմ գտնել երիտասարդ Ռոմեոյին:

ՌՈՄԵՈ. Ես կարող եմ ասել, բայց երիտասարդ Ռոմեոն ավելի ծերացած կլի-
նի, երբ նրան գտնես, քան թե էր, երբ դու սկսեցիր որոնել նրան:
Ես եմ այդ անունը կրողներից ամենաերիտասարդը, եթե ավելի
վատը չգտնվի:

ԴԱՅԱԿ. Հա՛վ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Մի՞թե Ուրեմն ավելի վատը լա՞վ է: Հավ ես նկատում: Խելքդ
ո՞ւր է, խելքդ գլուխդ բեր:

ԴԱՅԱԿ. Եթե այդ դուք եք, ես ցանկանում եմ ձեզ հետ առանձին խոսել:

ԲԵՆՎՈՒԻՈ. Նա նրան ընթրիքի է հրավիրելու:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Կավա՛տ է, իսկական կավատ: Սպասի՛ր, սպասի՛ր:

ՌՈՄԵՈ. Ի՛նչ բան է, ո՞րս գտար:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Նապաստակ չէ, պարոն. գուցե պասվա կարկանդակի մեջ դրված
մի ճագար է, որ նախքան ուտվելը թթվում է և բորբոսնում: X

Երգում է

Մի ճին ճագար, հոտած ճագար, ընտիր ճաշ է պասվա համար:

Բայց ծեր ճագարն ինչպե՞ս ուտվի, երբ չկերած՝ կըմզոտի:

Ռոմեո, չե՞ս գալիս հորդ տունը: Գնում ենք այնտեղ ընթրիքի:

ՌՈՄԵՈՒ. Դուք գնացե՛ք, ես կգամ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈՒ. (Հրամեշտ տալով դայակին)

Մնա՛ք բարով, պառավ տիկին, մնա՛ք բարով, ա՛յ տանտիկին,
Տիկի՛ն, ափկի՛ն, տիկի՛ն:

Մերկուտիոն և Քենվուդին դուրս եմ գնում:

ԴԱՅԱԿ. Աստված իմ, վերջապես ազատվեցինք: Բերանդ շորանա: Ասացե՛ք խնդրեմ, պարոն, ո՞վ էր այս անամոթ շարշին, որ բերնից եկածը ափեղ-ցփեղ դուրս էր տալիս:

ՌՈՄԵՈՒ. Մի շաղակրատ ազնվական է, դայակ, որ սիրում է ինքն իր ասածին ականջ դնել: Նա ավելի շատ կարող է խոսել մի բոլորի մեջ, քան թե լսել մի ամբողջ ամսվա ընթացքում:

ԴԱՅԱԿ. Եթե համարձակվի մի բան ասել իմ դեմ՝ թող լավ իմանա, որ ոչ միայն իր պես լկտիին, այլև իր պես քսան թեթևադիմիկի ես ինչպես հարկն է ցույց կտամ: Եթե ես ինքս չկարողանամ, մարդիկ կգտնեմ, որ կկարողանան: Անամոթ թշվառական: Ես նրա կարծած խոնջիկ-մունջիկներին չեմ: Ես նրա լիրք ընկերուհիներին չեմ:

Պետրոսին.

Իսկ դու էլ իշու պես կանգնել ես կողքիս և թույլ ես տալիս, որ ամեն սրիկա, ինչպես ուզի, այնպես վարվի հետս:

ՊԵՏՐՈՍ. Ես ոչ ոքի չեմ տեսել, որ իր ուզածի պես վարվեր ձեզ հետ: Եթե տեսած լինեի, իմ սուրը իսկույն դուրս կգար պատյանից, հավատացե՛ք: Ես ամենքից արագ եմ սուրը քաշում, եթե տեսնեմ մի կարգին կովի պատճառ կա և օրենքը իմ կողմն է:

ԴԱՅԱԿ. Աստված վկա, ես այնպես զայրացած եմ, որ բոլոր անդամներս դողում են: Շո՛ւն շան որդի: Խնդրեմ, պարոն, մի խոսք ունեմ ձեզ հետ: Եվ ինչպես ձեզ ասացի, իմ երիտասարդ տիրուհին հրամայել է ինձ գտնել ձեզ: Ինչ որ կարգադրել է ձեզ հայտնելու, ես ձեզ չեմ ասի: Բայց ամենից առաջ ես ձեզ այս կասեմ. եթե ուզում եք՝ նրան տանել հիմարների դրախտը, ինչպես ասում են, դա ձեր կողմից մեծ կոպտություն կլինի, որովհետև օրիորդը շատ երիտասարդ է, ուստի եթե դուք նրա հետ երկերեսանի վարվեք՝ դա շատ վատ բան կլինի մի օրիորդի համար և շատ ստոր մի գործ:

ՌՈՄԵՈՒ. Դայակ, քո տիկնոջ և տիրուհուդ իմ կողմից շատ բարև արա: Երդվո՛ւմ եմ քեզ...

ԴԱՅԱԿ. Հասկացա: Ազնիվ սիրտ ունեք: Եվ հոգիս վկա, ես այդ կասեմ նրան: Օ՛, տեր իմ, տեր իմ, ինչքա՛ն կուրախանա:

ՌՈՄԵՈՒ. Ի՞նչ պիտի ասես նրան, դայակ: Դու իմ խոսքը չսեցիր:

ԴԱՅԱԿ. Ես նրան կասեմ, պարոն, որ դուք երդվում եք. իսկ դա, իմ կարծիքով, մի ազնվավայել առաջարկություն է:

ՌՈՄԵՈՒ. Դու ներքան ասա, մի՛ միջոց գտնի

Եվ այսօր, ուղիղ կեսօրից հետո, գա խոստովանքի:

Հայր Լավրենտիոսի խուցի մեջ, այնտեղ,

Կըխոստովանվի և կամուանանա: Վերցրո՛ւ քո վարձը:

ԴԱՅԱԿ. Ո՛չ, ի՞նչ եք անում: Մի՞թե կվերցնեմ. թեկուզ մի պեննի:

ՌՈՄԵՈ. Վերցրո՛ւ, ասում եմ:

ԴԱՅԱԿ. (Քսակը վեցնելով)

Կեսօրից հետո՛: Նա այնտեղ կլինի:

ՌՈՄԵՈ. Դու, բարի դայակ, դու էլ կըսպասես վաղի պատի տակ:

Մի ժամից հետո ըսպասավորս քեզ մոտ կըլինի:

Նա քեզ կբերի մի հանգուցավոր պարանե սանդուղք,

Որով ես պետք է խավար գիշերին

Մագլցեմ դեպի իմ երջանկության բարձր կատարը:

Դե՛, գնաս բարով: Հավատարիմ եղիր. քեզ կվարձատրեմ:

Բարի ճանապարհ: Սըրտագին ողջույն տար քո տիրուհուն:

ԴԱՅԱԿ. Աստված օրհնե ձեզ:

Բայց լըսեք ինձ, պարոն:

ՌՈՄԵՈ. Ի՞նչ ես ասելու, սիրելի դայակ:

ԴԱՅԱԿ. Արդյոք ձեր ծառան դադարնապա՞հ մարդ է: Չե՞ք լըսել միթե,

Որ երկու հոգի գաղտնիք կըպահեն՝ երբ իրենց մեկին դուրս
վանեն:

ՌՈՄԵՈ. Ապահով եղիր, ըսպասավորս պողպատի նման հավատարիմ է:

ԴԱՅԱԿ. Ձեզ մի ուրիշ բան էլ ասեմ, պարոն. իմ տիրուհու պես անուշիկ օրիորդ չկա: Տեր աստված, տեր աստված, հրբ նա մի փոքրիկ ճըղ-ճըղան երեխա էր: Օ՛, մի ազնվական կա քաղաքում, պարոն, անունը Պարիս է: Նա ուզում է նրան իր ճանկը գցել: Բայց իմ տիրուհին, խեղճ աղջիկ, ավելի ուրախ կլինի մի գորտ տեսնի, մի իսկական գորտ, քան թե նրան: Ծա մեկ-մեկ բարկացնում եմ նրան ասելով, որ Պարիսը ամենահարմար փեսացուն է, բայց, հավատացեք, երբ ես այդ բանը ասում եմ, նա այնպես է գունատվում՝ երեսը կարծես աման լվանալու շոր լինի: Մի՞թե ռոզմարինը և Ռոմեոն երկուսն էլ միևնույն տառով չեն սկսվում:

ՌՈՄԵՈ. Երկուսն էլ ու-ով են սկսվում, դայակ: Բայց ի՞նչ ես ուզում դրանով ասել:

ԴԱՅԱԿ. Ա՛հ, ծաղրաբան, դա շան անուն է: Ռ-ն գործածում են շան համար: Իմ ասածը ուրիշ տառով է սկսվում: Տիրուհիս շատ սիրուն ոտանավորներ է հորինել դրա, ձեր և ռոզմարինի¹⁶ վրա: Եթե լսեք ձեր խելքը կգնա:

ՌՈՄԵՈ. Տիրուհուդ բարեկիր:

Դուրս է գնում:

ԴԱՅԱԿ. Հա, հազար անգամ:

Պետրո՛ս:

ՊԵՏՐՈՍ. Համմե՛:

ԴԱՅԱԿ. Առ իմ հովհարը և ընկիր առաջ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Կապուլետի պարտեզը:

Մտնում է Զուլիետը:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Ժամը ինը զարկեց, երբ ուղարկեցի ես իմ դայակին:

Նա ինձ խոստացավ կես ժամից ետ գալ:

Ո՞վ գիտե, գուցե չի գրտել նրան. դա՛ չէ պատճառը:

Այդ կինը կաղ է: Պետք էր որ սիրո սուրհանդակները խոհեր լինեին,

Որոնք տաս անգամ արագ են սուրում, քան թե արևի ճառագայթները,

Որ փարատում են մութ ըսավերները մըռայլ լեռներից:

Դրրա համար է, որ արշավասուլյո աղավիններ են սիրո կառքին

լծված,

Դրրա համար է, որ Կուպիդոնը հողմի թևեր ունի:

Արևը հիմա այսօրվա երթի

Ամենաբարձր սարին է կանգնած: Ինից — տասներկուս՝

Անում է ուղիղ երեք երկայն ժամ: Եվ դեռ չի եկել:

Եթե ունենար նա կայտառ ավյուն և ջերմ ըզգացմունք

Գրնդակի նըման արագ կըսուրար:

Բառերս նրան պիտի թըռցնեին իմ սիրածի մոտ

Եվ նա նույն թափով իր պատասխանը ետ կըբերե՞ր ինձ:

Բայց ծերությունը, դա թերի մահ է, կորցրած ամեն թափ,

Դանդա՞ղ, համրաշա՞րժ, կապարի նըման ծանր ու դուռնաթափ:

Մտնում են դայակը և Պետրոսը:

Աստված իմ, գալիս է: Օ՛, անուշ ծըծմայր, ի՞նչ լուր ես բերել:

Ասա, տեսա՞ր նրան: Մառայիդ հեռացրո՛ւ:

ԴԱՅԱԿ. Պետրոս, դու գնա դրոան մոտ կանգնիր:

Պետրոսը դուրս է գնում:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Հիմա, իմ քաղցրիկ, անուշիկ դայակ... վա՛հ, տեր իմ աստված,

ինչո՞ւ ես տրտում:

~~Եթե լուրերըդ տըխրագին լինեն՝ դու զըվարթ պատմիր:~~

~~Եթե բարի են՝ մի ամաչեցրու քաղցր լուրերի երաժշտությունը~~

~~Այդքան դառնադեմ նըվազելով այն:~~

ԴԱՅԱԿ. Ամա՛ն, մարեցա, թող քիչ շունչ քաշեմ:

Օ՛, ոսկորներս ինչքա՛ն են ցավում: Որքա՛ն եմ վազել:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Ա՛խ, երանի թե դու ունենայիր իմ ոսկորները, իսկ ես՝ լուրերըդ:

Ոչ, խոսի՛ր, խոսի՛ր, խընդրում եմ խոսիր, իմ բարի ծըծմայր:

ԴԱՅԱԿ. Ի՞նչ ես ըշտապում, մի քիչ համբերիր:

Զե՛ս տեսնում միթե, որ շնչասպառ եմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ինչպե՞ս ես շնչասպառ, երբ դու քո շընչով
Ասում ես, որ դու շնչասպառ ես դարձել:
Ուշանալու համար բերած պատճառը
Ավելի երկար է, քան պատմելիքըդ, որ պատրվակով չես ուզում
պատմել:

Քո բերած լուրը բարի՞ է, թե՞ վատ. միայն այդ ասա:
Երկուսից մեկը. ես մանրամասնին սիրով կըսպասեմ:
Գոհացում տուր ինձ. լա՞վ լուր է, թե՞ վատ:

ԴԱՅԱԿ. Գիտե՞ք ինչ, դուք շատ հասարակ ընտրություն եք արել: Դուք տղա-
մարդ ընտրելու ձևը չգիտեք: Ռոմեո. մի՞թե նա տղամարդ է: Ոչ,
վա՛տ չի. թեև դեմքը ավելի սիրուն է, քան որևէ մի այլ մարդու,
այնուամենայնիվ նրա սրունքը բոլորից գերազանց է: Իսկ ձեռքերը,
իսկ ոտքերը, իսկ մարմինը. թեև դրանց վրա շատ բան չկա խոսելու,
բայց ամեն համեմատությունից բարձր են. նա քաղաքավարության
ծաղիկը չէ, բայց կարող եմ քեզ վստահացնել, որ գառնուկի պես
հեզ է: Գնա բանիդ, աղջի. գնա աստծուն աղոթք արա: Ի՞նչ է, չլինի՞
արդեն ճաշել եք:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ոչ, դեռ չենք ճաշել: Բայց այդ բոլորին ես նախապես իրազեկ եմ:
Պատմիր, թե ինչ է ասում նա մեր ամուսնության մասին: Ի՞նչ լուր
դրանից:

ԴԱՅԱԿ. Աստված իմ, գլուխս ինչ պինդ է ցավում. և ի՞նչ գլուխ ունեմ:
Այնպես է զարկում, կարծես ուզում է քսան կըտոր լինել:
Հասկա կըռնակս, հապա իմ մեջքը, աման իմ մե՛ջքը...
Ինչ անխիղճ ես դու, ինձ ուղարկում ես
Որ գընամ մեռնեմ դես-դեն վազելով:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Իրավ, ցավում եմ տանջելու համար:
Իմ քաղցրիկ, քաղցրիկ, իմ քաղցրիկ դայակ, պատմիր, ի՞նչ ասաց իմ
սիրականը:

ԴԱՅԱԿ. Ձեր սիրականը մի պարկեշտ մարդու պես, և մի քաղաքավարի, և մի
բարի, և մի գեղեցիկ և, հավատացնում եմ, մի առաքինի մարդու պես
ասաց...

Ո՞ւր է ձեր մայրը:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ո՞ւր է իմ մայրը: Իմ մայրը տանն է:
Ո՞ւր պետք է լիներ: Ինչ տարօրինակ պատահիսն է այդ:
«Ձեր սիրականը մի առաքինի մարդու պես ասաց...

Ո՞ւր է ձեր մայրը»:

ԴԱՅԱԿ. Մայր աստվածածին,
Ինչ անհամբերն ես. մի քիչ զուսպ եղիր.
Ա՛յդ է սպեղանին ցաված ոսկորներիս:
Այսուհետև ինքդ պատգամներդ տար:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մի հուզվիր, դայակ: Խոսի՛ր, այ կնի՛կ. Ռոմեոն ի՞նչ ասաց:

ԴԱՅԱԿ. Կարո՞ղ ես այսօր խոստովանքի գնալ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Այո, կարող եմ:

ԴԱՅԱԿ. Ուրեմըն, լըսիր. հայր Հավրենտիոսի մոտ իսկույն վազիր.

Այնտեղ կը գտնենս դու մի փեսացու, որ քեզ կին կառնե:
 Կայտառ ախարանըդ տես, ինչպե՞ս լըցվեց քո թըշերի մեջ:
 Մի որևէ լուր՝ և անմիջապես փոխվում են վարդի:
 Վազիր եկեղեցի: Իսկ ես գընում եմ
 Մի սանդուղք բերեմ, որով սիրածըդ
 Պետք է մագըլցի թըռչնակի բույնը, երբ մութը ընկնի:
 Բեռնակիրն ես եմ: Նա շարշարվում եմ, որ դու վայելես:
 Բայց ծանր բեռը ինքդ ես կըրելու, հենց այս գիշերը...
 Գընա՛. ես պետք է ընթրիքի երթամ, իսկ դու ըշտապիր դեպի այն

խուցը:

ԶՈՒԼԻԿՆ. Վազեմ՝ փարվելու գերագույն բախտիս: Իմ ազնիվ դայակ, մընացիր
 բարով...

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Հայր Լավրենտիոսի խուցը:

Մտնում են հայր Լավրենտիոսը և Ռոմեոն:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Երեկ երկինքը այս օրհնյալ ծեսին ժրպտա քաղցրությամբ.
 Երեկ ապագան չը պարսավե մեզ ցավ ու տըրտմությամբ:

ՌՈՄԵՈՒ. Ամե՛ն, ամե՛ն: Ինչ վիշտ էլ որ գա
 Նա զուգակըշիռ չի կարող լինել այն երջանկության,
 Որ մի սըրնթաց ըոպեում կըզգամ նըրան տեսնելիս:
 Դու նըվիրական բառերով զուգիր մեր ձեռքերն իրար:
 Սիրասպան մահը, ինչպես ուզում է թող զինվի մեր դեմ,
 Ինձ համար բավ է, որ ես Զուլիետին իմըս անվանեմ:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Բուռն բերկրանքը բուռն վերջ ունի:

Նա բըռնկվում է վառողի նման
 Եվ արագ հանգում հաղթանակի մեջ: Քաղցրագույն մեղրը
 Իր անուշությամբ զարկում է սըրտին
 Եվ խորթակըդ ոչնչացնում է հենց որ համ առնես:
 Սիրիր, ուրեմըն, չափավոր կերպով. հարատև սերը լինում է այդպես.
 Ոչ խիստ արագը հասնում է կետին, ոչ խիստ դանդաղը:

Մտնում է Զուլիետը:

Ահա հարսնացուն: Օ՛, ամենևին այսքան դյուրին ոտք
 Զի մաշիկ երբեք մայթը հավերժի:
 Սիրահարվածը կարող է հեծնել ոստայնաթելին,
 Որը ճոճվում է ամուսն թույլ շընչից

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—29

Եվ դեռ վայր չընկնել: Այնքան թեթև է ունայնությունը:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Բարի երեկո, իմ հոգևոր հայր:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Երկուսիս կողմից Ռոմեոն կհայտնի շնորհակալություն:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Նույնպես ես նըրան, թե չէ իր խոսքը չափից ավելի պիտի երևա:

ՌՈՄԵՈ. Ա՛խ, անգին Ջուլիետ, եթե լեցուն է քո երջանկության

Ջափը իմիս պես, և ընդունակ ես ավելի ճարտար

Նկարագրել այդ, ապա քո շընշով անուշ դարձրու

Շրջասփյուռ օդն այս և թող քո ձայնի շըբեղ նըվադը

Երևան հանի այն իդեալական երանությունը,

Որ մենք ըզգում ենք մեր այս բաղձալի տեսակցության մեջ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ըզգացմունքները ավելի հարուստ լինելով գործով, քան թե խոսքի մեջ,

էությանմբ են խրոխտ, ոչ թե զարդերով:

Մուրացիկ է նա, ով որ կարող է հաշվել իր ինչքը:

Իմ անկեղծ սերը այնքան է բարդվել,

Որ անկարող եմ կեսն անգամ հաշվել:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Դե՛, զընանք ինձ հետ. մենք շուտ կավարտենք:

Ես ձեզ չեմ թողնի, որ մենակ մընաք,

Մինչև ձեզ զուգե սուրբ եկեղեցին իր կամարի տակ:

Դուրս են գնում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԼԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Վերոնա: Մի հրապարակ:

Մտնում են Մերկուրիոն, Բենվոլիոն, մի մանկավիթիկ և սպասավորներ:

Բենվոլիոն. Աղաչում եմ քեզ, բարի Մերկուրիո, արի հեռանա՛նք:

Օրը շատ տաք է. Կապուլետները այժմ դըրսում են:

Եթե հանդիպենք՝ անկարելի է խույս տալ բախումից:

Այս շոգ օրերում ըմբոստ արյունը սաստիկ եռում է:

Մերկուրիոն. Դու նման ես մի մարդու, որ երբ մտնում է գինետուն, սուրը շարտում է սեղանի վրա ասելով. «տա աստված, որ քո կարիքը այլևս չունենամ»: Բայց հենց որ երկրորդ գավաթը ներգործում է, սուրը քաշում է նույնիսկ մատուկակի վրա, երբ դրա հարկը չկա, իսկապես:

Բենվոլիոն. Մի՞թե ես նման եմ այդպիսի մարդու:

Մերկուրիոն. Լա՛վ, լա՛վ. դու այնպիսի վախկոտ տաքգլուխն ես, ինչպիսիք են Իտալիայի բոլոր տաքգլուխները: Տրամադիր ես արագ բորբոքվելու, իսկ երբ բորբոքվում ես, իսկույն էլ լեղաճաք ես լինում:

Բենվոլիոն. Ի՞նչ ասացիր:

Մերկուրիոն. Այո, եթե քեզ նման երկու հոգի լինեին աշխարհում, շատ շանցած ոչ ոք չէր մնա, որովհետև միմյանց կսպանեին: Դո՛ւ: Դու մարդու հետ կռիվ կբանաս, եթե իմանաս, որ նրա մորուքը մեկ մազով ւվել կամ պակաս է քոնից: Դու մարդու հետ կռիվ կսարքես, եթե նա քեզ մոտ սխալմամբ կաղին կոտրի, միայն այն պատճառով, որ աչքերդ կաղնեգույն են: Բացի քո աչքից էլ ո՞ւմ աչքը կարող է այդպիսի կռիվ հրահրել: Քո գլուխը այնպես լի է կռիվներով, ինչպես հավկիթը լի է միջուկով: Սակայն գլուխդ այնքան է ծեծվել այդ կռիվների մեջ, որ նման է մի փուշ, լիկած հավկիթի: Դու մեկի հետ կռվեցիր նրա համար, որ հազացել էր փողոցում և իր հազով զարթեցրել էր արևի տակ պառկած քո շանը: Մի՞թե այն դու չէիր, որ կռվեցիր մի դերձակի հետ, որը համարձակվել էր զատկից առաջ նոր բաճկոն հագնել: Նաև մեկ ուրիշի հետ՝ իր նոր կոշիկները հին ժապավենով կապելու համար: Եվ դեռ երես ունես իմ գլխին քարոզ կարդալու, որ կռվից հետո՛ւ մնամ:

ԲԵՆՎՈՒԻՆ. Եթե ես քո շափ կռվասեր լինեի, ես իմ կյանքի ամբողջ ժառանգությունը կվաճառեի առաջին հանդիպողին մեկ և քառորդ ժամ ապրելու համար:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՆ. Ամբողջ ժառանգությունը: Օ՛, հիմարություն:

ԲԵՆՎՈՒԻՆ. Գլուխս վկա, ահա գալիս են Կապուլետները:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՆ. Կրունկս վկա, բնավ իմ հոգը չէ:

Մտնում են Տիրալտը և ուրիշները:

ՏԻՔԱՆ. Մոտիկից հետևեցեք ինձ, որովհետև ես ուզում եմ խոսել նրանց հետ: Բարի երեկո, պարոններ: Ես մի խոսք ունեմ ձեզնից մեկի հետ: **ՄԵՐԿՈՒՏԻՆ.** Հենց միայն մի խոսք մեզնից մեկի հետ: Մի բան էլ միացրեք դրան. դարձրեք մի խոսք և մի հարված:

ՏԻՔԱՆ. Ես պատրաստ եմ, պարոն, եթե միայն առիթ տաք:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՆ. Չե՞ք կարող միթե մի առիթ գտնել առանց մեր տալու:

ՏԻՔԱՆ. Մերկուտիո, դու Ռոմեոյի նվագախմբի՞ց ես:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՆ. Նվագախմբի՞ց: Ի՞նչ է, չլինի՞ դու մեզ նվագածուներ ես կարծում: Եթե դու մեզ նվագածուներ ես կարծում, ապա մի ակնկալիր ուրիշ նվագ, բացի անախորժ ձայներից: Ահավասիկ իմ ջութակափայտը: Սա է, որ ձեզ կստիպի պարել: Գրողը տանի: Նվագախմբի՞ց ես:

ԲԵՆՎՈՒԻՆ. Հրապարակի մեջ լավ չէ վիճելը:

Կամ եկեք քաշվենք առանձին մի տեղ,

Կամ հանդիստ վիճեք, ~~×~~

Եվ կամ թե ցրվենք: Այստեղ ամեն աչք մեզ է ուղղված: ~~×~~

ՄԵՐԿՈՒՏԻՆ. Աչքը տրված է նայելու համար: Թողեք թող նայեն:

Ոչ ոք չի կարող ինձ տեղից շարժել:

Մտնում է Ռոմեոն:

ՏԻՔԱՆ. Լավ, հաշտվենք, պարոն, իմ մարդը եկավ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՆ. Պատրաստ եմ կախվել, եթե նա հազնի ձեր համազգեստը:

Ասպարեզ մըտեք, նախ դու, ապա նա,

Միայն այդ դեպքում կարող եք նրան «իմ մարդն» անվանել:

ՏԻՔԱՆ. Լըսիր, Ռոմեո, առ քեզ ունեցած ատելությունըս

Չի թելադրում ավելի լավ բառ, քան թե այս խոսքը. «Դու սրիկա ես»:

ՌՈՄԵՆ. Այն պատճառը, Տիրալտ, որ պարտադրում է ինձ քեզ սիրելու, իմ ցասումն է զսպում

Այդպիսի ըստոր ողջունիդ համար. ես սրբիկա չեմ:

Արդ, մնաս բարով: Ես տեսնում եմ, որ ինձ չես ճանաչում:

ՏԻՔԱՆ. Լըսի՛ր, երեխա, դա չի կարող սրբել այն անարգանքը, որ արել ես ինձ: Ուստի, ետ դարձիր և քաշիր սուրբդ:

ՌՈՄԵՆ. Հավատա, ես քեզ անարգած չըկամ,

Այլ քո կարծածից սաստիկ եմ սիրում. այդ կըհասկանաս,

Երբ որ իմ սիրո պատճառն իմանաս.

Ուրեմըն, գոհ եղիր, բարի Կապուլետ.

Օ՛, այդ անունը իմ անունի շափ սիրելի է ինձ:
ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Օ՛, հեղ, անպատիվ, անարդ հըլություն.

Թող ալլա ստոկկատոն¹⁷ այդ բիծը մաքրի:

Տիրալտ, մոկ բռնող, պատրա՛ստ ես մարտի:

ՏԻՐԱՆ. Ի՞նչ ես ուզում ինձնից:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Ոչինչ չեմ ուզում, կատունների մեծահոգի թագավոր, ես ուզում եմ միայն քո ինը կյանքերից մեկը: Այդ մեկի հետ ուզում եմ խաղալ, որպեսզի քո հետագա վարմունքի համեմատ, մյուս ութն էլ քթիցդ դուրս քաշեմ: Արդյոք չե՞ս բարեհաճի քո սրի ականջներից բռնած դուրս քաշել պատյանից: Շտապիր, եթե չես ուզում, որ իմը ավելի շուտ փայլատակի ականջներիդ տակ:

ՏԻՐԱՆ. Կանդեաժ եմ ձեր դեմ:

Սուրբ մեռկացնելով:

ՌՈՄԵՈ. Ազնիվ Մերկուտիո, սուրբդ տեղը դիր:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Պարոն, պասսադոն քոնն է, ըսկսիր:

Մենամարտում են:

ՌՈՄԵՈ. Բենվոլիո, ըշտապ զինաթափիր սըրանց:

Ամոթ է, պարոններ, վերջ տըվեք կռվին:

Տիրա՛լտ, Մերկո՛ւտիո, իշխանն հատկապես

Արգելք է դրել այս փողոցային ընդհարումներին:

Ե՛տ կանգնիր, Տիրալտ, բարի՛ Մերկուտիո...

Տիրալտը Ռոմեոյի ձեռքի տակ վիրավորում է Մերկուտիոյին և իր կողմնակիցներով փախչում:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ.

Վիրավորված եմ:

Ժանտախտը լափե երկու տըներն էլ. իմ վերջը եկավ:

Մի՞թե նա փախավ առանց մի վերքի:

ԲԵՆՎՈՒԼԻՈ.

Վիրավորվա՛ծ ես:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Այո, քերծվածք է, մի փոքրիկ քերծվածք, բայց այդ էլ բավ է:

Մանկլավիկա ո՛ւր է: Գընա, անպիտան, մի վիրաբույժ բեր:

Մանկլավիկը դուրս է գնում:

ՌՈՄԵՈ. Սիրտըդ պինդ պահիր, վերքըդ մեծ բան չէ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Ոչ, նա մի ջրհորի պես խոր չէ և ոչ էլ մի եկեղեցու դռան շափ ընդարձակ, բայց բավական է իր գործը կատարելու համար: Վաղը իմ մասին լուր հարցրու և դու կտեսնես, որ ես գերեզմանի մարդ եմ: Հավատացնում եմ, ես այս աշխարհից գնացի: Ժանտախտը իջնի ձեր երկու գերդաստանների գլխին էլ: Սատանան տանի. մի՞թե մի շուն, մի մուկ կամ մի կատու կարող է այնպես ճանկռոտել, որ մարդ մեռնի. մի պոռոտախոս, մի խեղկատակ, մի սրիկա, որ թվաբանության բոլոր կանոնների համաձայն է մենամարտում: Ո՞ր դժոխքից

լույս ընկար դու մեր մեջտեղ: Ես քո թևի տակով վերք ստացա:
ՌՈՄԵՈ. Ես ուզում էի օգնել:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ. Բենվոլիո, ինձ մոտիկ մի տուն հասցրու,
 Թե չէ՝ մարում եմ: Ժանտախտը լափե ձեր երկու տունն էլ,
 Ինձ ճիճունների կերակուր դարձրին: Իմը ինձ հասավ,
 Այն էլ շատ սաստիկ: Ա՛խ, ձեր տները...

Մերկուտիոն և Բենվոլիոն դուրս են գնում:

ՌՈՄԵՈ. Այս ազատանին, սերտ բարեկամըս,
 Որը իշխանի մոտ ազգականն է, հենց իմ պատճառով
 Մահացու կերպով վիրավորված է: Եվ իմ հրոշակին
 Սև բիծ է նետված Տիբալտի այս ժանտ մարդասպանությանը:
 Տիբալտի, որը
 Մի ժամից ի վեր իմ ազգականն է: Օ՛, քրնքուշ Ջուլիետ,
 Գեղեցկությունը դարձրել է ինձ մի անզոր կինարմատ,
 Եվ փափկացրել է իմ բռնության մեջ պողպատն արիության:

Բենվոլիոն վերադառնում է:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Ռոմեո՛, Ռոմեո՛, խիղախ Մերկուտիոն հոգին ավանդեց,
 Այն վեհանձն հոգին երկինք սըլացավ,
 Երկիրը շատ վաղ արհամարհելով:

ՌՈՄԵՈ. Այս դաժան բախտը որքա՛ն շատ աղետ դեռ պիտի բերի.
 Սա լոկ ըսկիզբն է ահեղ օրերի:

Տիբալտը վերադառնում է:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Կատաղի Տիբալտը ետ եկավ կրրկին:

ՌՈՄԵՈ. Ո՛ղջ և հաղթակա՛ն, իսկ Մերկուտիոն սպանված...

Արդ, թըռի՛ր երկինք խոհեմ մեղմություն:
 Իվ դո՛ւ, հրաշյա իմ կատաղություն, առաջնորդի՛ր ինձ:
 Դե, հիմա, Տիբալտ, սըրիկա խոսքը ետ առ վերըստին,
 Որ մի քիչ առաջ ինձ շնորհեցիր: Մերկուտիոյի հոգին,
 Դեռ նոր է թըռել մեր գլխի վերև
 Եվ ըսպասում է, որ քո հոգին էլ ուղեկցի նըրան:
 Կամ դու, կամ թե ես, և կամ երկուսով պետք է հետևենք:

ՏԻԲԱԼՏ. Դու, թըշվառական, այստեղ իր հետ էիր,
 Ուստի այնտեղ էլ պետք է իր հետ գընաս:

ՌՈՄԵՈ. (Սուրբ մեկացնելով)
 Սա՛ կըվըճոե այդ:

Նրանք մենամարտում են: Տիբալտն ընկնում է:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ. Փախի՛ր, Ռոմեո, հեռացի՛ր ըշտապ.
 Տիբալտն ըսպանվեց. քաղաքացիները ոտքի են կանգնած.
 Մի՛ կանգնիր ապշած, իշխանը մահվան կըդատապարտի,

Եթե քեզ բըռնեն: Շո՛ւտ արա, գընա՛, փախի՛ր այստեղից:
 ՌՈՄԵՈՒՆԱԿԱՆ. Ես բախտի խենթն եմ: Ավա՛ղ, ավա՛ղ ինձ:
 ԲԵՆՎՈԼԻՈՒՆ. Ինչո՞ւ ես կանգնել:

Ռոմեոն դուրս է փախչում:
 Մտնում են ֆաղաֆաղներ:

Ա. ՔԱՂԱՔԱՑԻ. Մերկուտիոյին սպանողը ո՞ր կողմով փախավ.

Այն մարդասպան Տիբալտն ո՞ւր փախավ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈՒՆ. Ահա այդ Տիբալտը:

Ա. ՔԱՂԱՔԱՑԻ. Ուտքի՛ ել, պարոն, և հետևիր ինձ.

Հանուն իշխանի պարտադրում եմ քեզ հընազանդվելու:

Մտնում են՝ իշխանն իր շֆախմբով. Մոնդեգյուն և Կապուլետը
 իրենց կանանցով և ուրիշներ:

ԻՇԽԱՆ. Ո՞ւր են այս կըռվի շար դրոգիչները:

ԲԵՆՎՈԼԻՈՒՆ. Ով աղէիվ իշխան, թույլ տրվի՞ր պատմել

Ձեզ այս շարաբաստ կըռվի ցավալի հանգամանքները:

Ահա այն մարդը, որ Ռոմեոյի ձեռքով տապալվեց

Եվ որն ըսպանեց քո ազգականին՝ քաջ Մերկուտիոյին:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Օ՛, սա Տիբալտն է, իմ եղբորորդին, եղբորս զավակը...

Օ՛, իշխան, օ, խեղճ իմ եղբորորդի: Օ՛, իմ մամուսին: Արյունն է
 ցողված

Ամենաանգին իմ ազգականի: Թե արդար ես, իշխան,

Մեր արյան դիմաց՝ թափիր արյունը Մոնդեգյունների:

Օ՛, եղբորորդի. օ՛, իմ խեղճ Տիբալտ:

ԻՇԽԱՆ. Խոսի՛ր, Բենվոլիո, ո՞վ այս արյունոտ կըռվն ըսկսեց:

ԲԵՆՎՈԼԻՈՒՆ. Տիբալտը, տեր իմ, որին Ռոմեոն ըսպանեց այստեղ:

Ռոմեոն իր հետ քաղցրությամբ վարվեց. նրկատել տվեց

Որքա՛ն չընչին էր կըռվի պատճառը և ձեր մեծության

Ծայր տըհաճությամբ ըսպառնաց նրան: Եվ նա այդ ափաց,

Այնքան հեզ ձայնով, խաղաղ նայվածքով և ծունկի իջած,

Բայց չկարողացավ զըսպել Տիբալտի ահավոր մաղձը,

Որը, հաշտության ամեն խոսքի դեմ ականջը խըցած,

Յուր սուր պողպատը քաջ Մերկուտիոյի կըրծքի դեմ ուղղեց,

Եվ Մերկուտիոն էլ, նույնչափ տաքացած, մահացու սըրին սուրը դեմ
 տըվավ,

Եվ մի ռազմական արհամարհանքով, մեկ ձեռքով մահը

Մի կողմ վանելով, մյուսով նույնը

Ետ էր ուղարկում դեպի Տիբալտը, որ ճարպիկ ձեռքով

Կըրկին ետ էր դարձնում: Այդտեղ Ռոմեոն բարձրաձայն գոռաց.

«Լսե՛ք, բարեկամներ, վե՛րջ տըվեք կըռվին», և արագաշարժ,

Քան թե իր լեզուն, նրա բազուկը նրանց մահաբեր սըրերը վար ծեծեց

Խուժելով նրանց երկուսի միջև: Այստեղ Տիբալտը նրա թևի տակով

Մի ժանտ հարվածով շորթեց քաջասիրտ

Մերկուտիոյի կյանքը: Ապա նա փախավ:

Սակայն քիչ հետո վերըստին եկավ Ռոմեոյի մոտ,
 Որի սրբոտի մեջ նոր էր բորբոքվում վրեժի տապը:
 Եվ շանթի նրման նըրանք բախվեցին: Նախքան իմ սուրը
 Ես կըքաշեի նըրանց զատելու, խըրոխտ Տիբալտը գետին տապալվեց:
 Երբ նա ըսպանվեց, Ռոմեոն փախավ:
 Զըշմարիտն այս էր. մա՛հ Բենվոլիոյին՝ եթե սուտ ասավ:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Դա ազգականն է Մոնդեգյուների.

Սերը դարձնում է նըրան սըտախոս. նա ճիշտ չի ասում.
 Նրանք քըսան էին այդ սև կըռվի մեջ
 Եվ քըսան հոգով լոկ կարողացան մեկին ըսպանել:
 Դատ արա, իշխան, արդար վըճիռ տուր.

Ռոմեոյի սրով Տիբալտը ընկավ, մա՛հ Ռոմեոյին:

ԻՇԽԱՆ. Ռոմեոն՝ Տիբալտին, իսկ Մերկուտիոյին նա տապալեց վար.

Ո՛վ կըհատուցի նըրա այդ անգին արյունի համար:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Ռոմեոն՝ երբե՛ք: Նա Մերկուտիոյի բարեկամն էր, իշխան,
 Նրա մեղքն այն էր, որ նա ավարտեց ինչ-որ օրենքը պիտի վերջացներ՝
 Տիբալտի կյանքը:

ԻՇԽԱՆ. Այդ մեղքի համար

Մենք արտաքսում ենք նըրան այս երկրից:

Ինքըս զոհ դարձա ձեր ատելություն.

Ձեր բիրտ ու վայրագ վեճերի համար հոսում է ահա և արյունն իմ
 տան:

Ես ձեզ կըպատժեմ այնքան սաստկաբար,

Որ դուք կըզղջաք կորուստիս համար:

Փաստ ու պատրվակ ես չեմ լսելու,

Արցունք ու աղերս՝ մեղք չեն քավելու,

Ձըդիմեք դըրանց: Ռոմեոն թող շուտ այստեղից չըքվի,

Եթե բըռնվեց, այդ նըրա վերջին ժամը կըլինի:

Տարեք այս դիակը, և հետևեցեք մեր պատգամներին.

Ողորմությունը մի մարդասպան է, երբ նա ներում է մարդասպաններին:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Կապուլետի պարտեզը:

Մտնում է Զուլիետը:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Սըլացեք արագ, հրասմբակ ձիեր,

Դեպի Ֆերոսի բընակատեղին: Ֆահտոնի նման

Կառապանը ձեզ պետք է մըտրակեր դեպի արևմուտք

Եվ իսկույն ամպոտ գիշերը ներս բերեր:

Սիրածին գիշեր, ե՛կ և տարածիր վարագույրըդ թավ,

Որ լըրտեսների աչքերը գոցվեն, և իմ Ռոմեոն

Ցատկե գրրկիս մեջ, անտե՛ս, անպարսա՛վ:
 Սիրահարները կարող են սիրել ու պաշտել իրար
 Պերճ գեղեցկության սեփական լույսով: Թե սերը կույր է,
 Գիշերը սաստիկ հարմար է դրան: Եվ, պարկեշտ գիշեր,
 Եկ դու, սևազգեստ ամոթխած տիկին,
 Եվ սովորեցրու ինչպե՛ս վաստակեմ խաղի մեջ մի սեր,
 Երբ նորա համար վիճում են երկու անարատ կույսեր: —
 Եկ դու, քողարկիր քո սև թիկնոցով իմ արյունը կույս,
 Որ թըշերխիս մեջ թափահարվում է. կորով տուր հոգուս,
 Որ անզուսպ սերը պարզ ըզգաստություն համարեմ միայն:
 Եկ դու, ով գիշեր, եկ դու, Ռոմեո, եկ, գիշերվա լույս,
 Գիշերվա թևին դու ըսպիտակ ես,
 Քան թե նոր ձյունը ագռավի մեջքին:
 Եկ, քնքուշ գիշեր, եկ դու սիրասուն, սևաշյա գիշեր
 Տուր ինձ Ռոմեոն: Եվ երբ նա մեռնի
 Կըտրատիր նըրան, աստղիկներ շինիր
 Եվ նա կըզուգի երկրնքի դեմքը այնքան գեղեցիկ,
 Որ աշխարհն համայն կըսիրահարվի սիրուն գիշերին
 Եվ էլ չի պաշտի շըքեղ արևին:
 Օ՛, ես գընել եմ մի սիրո դղյակ,
 Բայց դեռ չեմ տիրել: Եվ թեպետ ինքս էլ արդեն ծախված եմ՝
 Բայց չեմ վայելված: Ի՞նչ տաղտուկ օր է.
 Կարծես մի տոնի նախորդ գիշեր է,
 Մի խիստ անհամբեր մանուկի համար, որ նոր շոր ունի
 Եվ տոնից առաջ չի կարող հագնել: Ահա դայակըս:

Մտնում է դայակը պարանոց սանդուղքով:

ԴԱՅԱԿ. Այո, պարանն է:

Պարանը նետում է ցած:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Վա՛յ ինձ, ի՞նչ լուր կա: Ինչո՞ւ ես ձեռքերդ այդպես գալարում:

ԴԱՅԱԿ. Ա՛խ, ինչ սև օր է: Նա մեռա՛վ, մեռա՛վ:

Մեր տունը քանդվեց, մեր տունը քանդվեց:

Ավա՛ղ, նա մեռավ: Գընա՛ց, ըսպանվե՛ց: Նա մեռա՛վ, մեռա՛վ...

ԶՈՒԼԻԵՏ. Կարո՞ղ է երկինքն այդքան շար լինել:

ԴԱՅԱԿ. Ռոմեոն կարող է,

Իսկ երկինքը ոչ: Օ, Ռոմեո՛ն, Ռոմեո՛ն:

Ո՛ւմ մտքով կանցներ... ավա՛ղ, Ռոմեո՛ն...

ԶՈՒԼԻԵՏ. Ի՞նչ ճիվաղն ես դու, որ այդ աստիճան շարչարում ես ինձ:

Նըման տանջանքից կարող են միայն դժոխքում գոռալ:

Մի՞թե Ռոմեոն անձնասպան եղավ. գեթ ասա «այո»

Եվ այդ պարզ «այո»-ն ավելի սաստիկ թույն է ինձ համար,
 Քան բազիլիկի¹⁸ մահասփյուռ աչքը:
 Այդպիսի «այո»-ն մահ է սոսկալի:
 Եթե փակված են նրա աչքերը՝ պատասխանիր «այո»:
 Եթե սպանված է՝ արտասանիր «այո»: Իսկ եթե ճիշտ չէ, արագ ասա
 «ոչ»:

Մի կարճ հնչյունով թող ես կործանվեմ, կամ երջանկանամ:

ԴԱՅԱԿ. Ես տեսա վերքը, իմ աչքով տեսա:

Օ՛, տեր իմ աստված, ուղիղ այստեղ էր՝ առնական լանջին:

Մի թըշվառ դիակ, արյունաթաթավ սոսկալի դիակ,

Մոխրի պես գունատ, ամբողջ շաղախված իր արյունի մեջ,

Լերդացած արյան... հենց տեսա թե չէ՝ ուշաթափվեցի:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Օ՛, սիրո իմ, պայթի՛ր, խեղճ սընանկ, պայթի՛ր:

Խավարե՛ք, աչքե՛ր, մի նայեք այլևս դուք ազատ լույսին,

Ով դու անարգ հող, հող դարձիր նորից. դադա՛ր առ, շարժում,

Դու և Ռոմեոն մեկ դագաղ մըտեք:

ԴԱՅԱԿ. Օ՛, Տիբալտ, Տիբալտ, դու իմ բարեկամ ամենասիրված:

Օ՛, ազնիվ Տիբալտ, պարկեշտ աղատանի,

Մի՞թե ապրում էի, որ քեզ մեռած տեսնեմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Այս ի՞նչ փոթորիկ է այսքան ներհակ փրշում,

Ռոմեոն սպանվա՞ծ է, իսկ Տիբալտը մեռա՞ծ:

Ամենաանդին մորեղբորորդի՞ս և առավել թանկ իմ ամուսի՞նը:

Ուրեմըն փրչի՛ր, ահավոր շեփոր, վերջն է աշխարհի,

էլ ո՞վ է ապրում, եթե մեռել են այդ երկու հոգին:

ԴԱՅԱԿ. Տիբալտը մեռած է, Ռոմեոն աքսորված:

Եվ Ռոմեոն է ըսպանել նրան, և ինքն աքսորվել:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ռոմեոն Տիբալտի արյո՞ւնն է թափել: Օ՛, տեր իմ աստված:

ԴԱՅԱԿ. Ախ, թափե՛ց, թափե՛ց: Վա՛յ, ինչ սև օր է: Տիբալտին սպանեց:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Օձ սի՛րտ, ծածկըված ծաղկազարդ դեմքով:

Արդյոք վիշապը ունեցե՞լ է այսքան սիրունատես մի որջ:

Ջրքնաղ բռնակալ, օ՛, դու սատանա հրեշտակադեմ,

Աղավնաթև ագռավ, գայլախողխող գառ,

Երկնային տեսքով գարշելի դու նյութ,

Ճիշտ հակապատկեր քո երևույթիդ:

Դու նըզովյալ սուրբ, պարկեշտ սըրիկա:

Ասա՛, բնություն, էլ ի՞նչ գործ ունես դու դըժոխքի հետ,

Երբ ամփոփեցիր մի դևի հոգին

Այսքան պերճ մարմնի՝ այս մահականացու արքայության մեջ.

Եղա՞ծ է մի գիրք, որ պարունակի այսչափ զազիր նյութ

Այսքան փառավոր մի կազմի միջին: Օ՛, դու նենգությո՛ւն,

Որ բռնակվում ես այսպիսի շրքեղ մի պալատի մեջ:

ԳԱՅԱԿ. Էլ տրդամարդկանց չպետք է վստահել:

Ոչ պատիվ ունեն, ոչ պարկեշտություն: Բոլո՞րը դավաճան,

Բոլորն ուխտադրուժ, բոլորը չընչին և կեղծավոր են:

Ա՛, ո՛ւր է ծառաս. քիչ օղի¹⁹ տուր ինձ.

Այս կսկիծները, այս տառապանքն ու տըրտմությունները ինձ
ծերացնում են:

Ամո՛թ Ռոմեոյի՛ն:

ԶՈՒԼԻԻՏ.

Պալարվի՛ լեզուդ

Այդ խոսքի համար: Նա նախատինքի համար չի՛ ծընված:

Ամոթը նըրա ճակատի վըրա շիկնում է բաղմել,

Դա փառքի դահն է, ուր լոկ պատիվը պետք է թագադրվի

Իբրև միակ տեր համայն աշխարհի:

Օ՛, ինչ հըրեշն եմ, որ հանդգնեցի նըրան կշտամբել:

ԴԱՅԱԿ. Գուլո՛ւմ ես մեկին, որ սպանել է մորեղբորորդո՛ւդ:

ԶՈՒԼԻԻՏ. Պարսավեմ մեկին, որ ամուսի՛նս է:

Ավա՛ղ, իմ խեղճ տեր. էլ ո՛վ կարող է անունըդ շոյել,

Երբ ես, ընդամենը՝ երեք ժամվա կինըդ, հոշոտել եմ այն:

Բայց դու, ահօրեն, ինչո՞ւ սպանեցիր մորեղբորորդու:

Մորեղբորորդիս պիտի ըսպաներ քանզի ամուսնու:

Ուրեմըն դարձե՛ք, դեպի բընական ձեր ակը դարձեք, հիմար
արցունքներ,

Ձեր կայլականները ցավի համար են,

Իսկ դուք, սխալմամբ, ուրախության եք հարկատու դառնում:

Ամուսինս ողջ է: Նրան Տիբալտը ուզում էր սպանել:

Տիբալտը մեռավ: Նա, որ ուզում էր ամուսնուս սպանել:

Ահա ըսփոփա՛նք. ինչո՞ւ համար եմ ուրեմն արտասվում:

Սակայն կար մի բառ, որ ահավոր է Տիբալտի մահից:

Այդ ինձ ըսպանեց: Գեթ մոռանայի:

Բայց դա ճընշում է հիշողությունըս,

Ինչպես սոսկալի ոճիրն է՝ ճընշում մեղավորի հոգին:

«Տիբալտը մեռած է, Ռոմեոն՝ աքսորված»:

Այդ «աքսոր» բառը, այդ մեն մի բառը՝ «աքսոր», «աքսորված»,

Ուղիղ տաս հազար Տիբալտ ըսպանեց: Տիբալտի մահը

Բավական ցավ է, եթե այդքանով վախճանի հանգեր:

Բայց եթե վիշտը երամ է սիրում

Եվ կարիք ունի ընկերակցելու այլ վըշտերի հետ,

Ինչո՞ւ, ուրեմն, երբ որ նա ասաց «Տիբալտը մեռավ»,

Դըրան չըհարեց «բո հայրը մեռավ, կամ մայրըդ մեռավ, կամ թե
երկուսն էլ»,

Դա կըպատճառեր սովորական ցավ:

Բայց իբր վերջապահ Տիբալտի մահվան

Ասել՝ Ռոմեոն արտաքսված է, նշանակում է

Ասել հայր ու մայր, Տիբալտ, Ռոմեո, և ես, ամենքըս,

Բոլորըս մեռած և ըսպանված ենք: «Ռոմեոն աքսորվա՛ծ»,

Չըկա ոչ վախճան, ոչ չափ, ոչ սահման

Այդ բառի մահվան: Եվ չկան բառեր այդ վըշտի համար:

Իմ ծնողները որտե՞ղ են, դայակ:

ԳԱՅԱԿ. Ողբում են, կոծում Տիբալտի վրա:

Ուզո՞ւմ ես գընալ. ես քեզ կըտանեմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Թող նըրանք լըվան արտասուքներով նըրա վերքերը. երբ դըրանք
ցամքեն,

ծրկար կըհոսեն դեռ արցունքներըս իմ Ռոմեոյի աքսորի համար:

Վեր առ պարանը: Աւլա՞ղ, խեղճ սլարան, դու էլ ինձ նըման

Հուսախաբ եղար, քանզի Ռոմեոն աքսորի մեջ է:

Նա քեզ շինել էր դեպի իմ մահիճ ելնելու շավիղ:

Սակայն ես դեռ կույս, պետք է մահանամ կույս-որրեւայրի:

Եկ, սիրուն պարան, եկ դու, իմ դայակ, ես ըշտապում եմ իմ

հարսանեկան

Մահիճը մըտնեմ. և մահը պետք է կուտությունս առնե, ոչ թե Ռոմեոն:

ԳԱՅԱԿ. Գընա քո սենյակ. ես Ռոմեոյին իսկույն կըգտնեմ,

Որ քեզ ըսփոփե: Իր տեղը գիտեմ.

Լըսիր, Ռոմեոդ նույնիսկ այս գիշեր այստեղ կըլինի:

Գընում եմ բերեմ: Նա թաքնված է սրբազան հոր մոտ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Օ՛, գըտի՛ր նըրան: Այս մատանին տուր ազնիվ ասպետիս:

Ասա ըշտապով թող գա իր վերջին հրաժեշտն առնի:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Հայր Լավրենտիոսի խուցը:

Մտնում է հայր Լավրենտիոսը:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Դուրս եկ, Ռոմեո, եկ, սոսկալի մարդ.

Վիշտը քեզ վըրա սիրահարված է,

Դու նըշանված ես դըժբախտության հետ:

Մտնում է Ռոմեոն:

ՌՈՄԵՈ. Ի՞նչ լուր կա, հայր իմ, իշխանն ի՞նչ վըճռեց:

Ի՞նչ վիշտ է խընդրում բարեկամություն հաստատել ինձ հետ,

Որին տակավին անծանոթ եմ ես:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Սիրելի որդիս շա՛տ է մըտերիմ

Այդ տեսակ տըրտում ընկերների հետ:

Ես քեզ իշխանի վըճիռն եմ բերել:

ՌՈՄԵՈ. Նըրա վըճիռը մահից նվա՞ղ է:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Նա ավելի մեղմ վըճիռ է արձակել.

Ոչ թե մարմնի մահ, այլ աքսոր մարմնի. այդ է վըճիռը:

ՌՈՄԵՈ. Աքսո՞ր: Օ՛, գըթա՛, մահ ասա, հայր իմ.

Աքսորն ավելի սարսափելի է,

Ավելի ահեղ, քան ինքը մահը: Մի՛ ասա աքսոր:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Միայն այստեղից՝ Վերոնայից ես դու լույս աքսորված:
Համբերիր, աշխարհը լայն է և արձակ:

ՌՈՄԵՈ. Ո՛հ, Վերոնայի պարիսպներից դուրս էլ աշխարհ չըկա,
Այլ միայն տանջանք, քավարան²⁰, դժոխք:
Այստեղից աքսոր՝ նույնն է ինչ-որ մահ. աքսորն ուրեմն
Մահ է այլանուն: Եվ մահը այդպես աքսոր գոչելով
Գրչուխս կտրում ես դու ոսկյա կացնով,
Եվ լրդիկ ժրպտում ինձ վար տապալող հարվածի վրա:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Օ՛հ, մահացու մեղք: Օ՛հ, դու վայրասուն ապերախտություն:
Մեղքիդ վրձիռը օրենքով մահ է: Բարի իշխանը
Քեզ պաշտպանելով, և շրպտելով օրենքը մի կողմ,
Մահվան վրձիռը փոխարինել է աքսորի վրձնով:
Այդ անբավ գութ է, բայց դու չես տեսնում:

ՌՈՄԵՈ. Ո՛հ, դա տանջանք է, ոչ թե գրթություն: Երկիրքն այնտեղ է,
Որտեղ Զուլիետն է: Ամեն շուն, կատու,
Եվ նրվաստ մրկնիկ, ամեն անարգ բան
Ապրում է այստեղ, այս երկրի տակ և նրա վրա կարող է նայել,
Իսկ Ռոմեոն՝ ոչ: Ավելի մեծ հարգ,
Պատվավոր վիճակ և շնորհ ունեն
Զազիր ճանճերը, քան թե Ռոմեոն. նրանք կարող են
Դիպչել Զուլիետի լուսամասի ձեռքին
Եվ շորթել անմահ մի երանություն նրա շուրթերից,
Շուրթեր, որ անգամ իրենց կուսական և վեստալական համեստության
մեջ

Շիկնած են ընդմիշտ՝ իրենց սեփական համբույրի մեղքից:
Իսկ Ռոմեոն՝ ոչ: Նա աքսորված է:
Ճանճերը կարող են, իսկ ես այստեղից պետք է փախուստ տամ:
Նրանք ազատ են, իսկ ես աքսորված:
Եվ դեռ ասում ես աքսորը մահ չէ:
Զուլիետ մի թույն, մի սուրսայր դաշույն,
Կամ հանկարծահաս մահու մի գործիք, ոչ այդչափ անարգ,
Ինձ ըսպանելու՝ քան «աքսոր» բառը: «Աքսոր», «աքսորված...»
Այդ բառը, օ, հա՛յր, մեղապարտներն են դժոխքում հրնշամ
Ուղեկցելով այն ահեղ ճիչերով: Այդ ի՞նչ սիրտ ունես,
Որ դու, լինելով խոստովանահայր և մի քահանա,
Մարդկանց մեղքերին թողություն տրվող և ինձ բարեկամ,
Որ աքսոր բառով իմ կուրծքը խոցես:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Օ՛հ, խենթ սիրահար, թող մեկ բառ խոսես:

ՌՈՄԵՈ. Լրդիր, այլևս չե՛մ ուզում լրսել աքսորի մասին:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Քեզ զրոհ կըտամ ես այդ բառի դեմ.

Փիլիսոփայությունը ձախորդության դեմ այն քաղցր կաթն է,
Որ քեզ կըսփոփի քո աքսորի մեջ:

ՌՈՄԵՈ. Վերստին աքսոր: Փիլիսոփայությունը թող գետին մտնի,
Եթե չի կարող ստեղծել մի Զուլիետ,

Մի քաղաք շարժել, կամ մի իշխանի վրճիռ խափանել:

Նա օգուտ չունի, նա բանի պետք չէ. մի՛ խոսիր այլևս:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Օ՛, ես տեսնում եմ, որ ականջ չունեն հեղափոխությունը:

ՌՈՄԵՈ. Ինչպե՞ս ունենան, երբ աչքեր չունեն խելացիները:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Նկ քո վիճակի վրա քիչ խոսենք:

ՌՈՄԵՈ. Չրդդացած բանը չես կարող խոսել:

Եթե լինեիր ինձ նըման ջահել, Ջուլիետով արբած,

Մի ժամ պըսակված, Տիրալտին սպանած,

Ինձ նըման մոլոր, աքսորված ինձ պես,

Միգուցե խոսել կարողանայիր: Կարող էիր դուցե մազերըդ փետել:

Նվ գետին փրփրել, ինչպիս աշտըմ ես,

Նվ շափը վերցնել՝ դեռևս չփորված մի գերեզմանի:

Դուրս բխում են:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Վե՛ր կաց, բախում են, բարի Ռոմեո, վե՛ր կաց թաքնվիր:

ՌՈՄԵՈ. Երբե՞ք. թող հիվանդ իմ սըրտից ելնող հառաչանքները

Մտախոսելի պես ծածկեն ինձ այլոց խուղարկու աչքից: |

Նորից բխում են:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Չե՞ս լրսում ինչպես դուր ծեծում են: Այդ ո՛վ է այնտեղ.

վե՛ր կաց, Ռոմեո՛:

Քեզ բռնեցի՞ր: Քիչ ըստասցեք: Ոտքի ել, ա՛յ մարդ,

Վազիր և մըտիր իմ աշխատանոց: Իսկո՛ւյն: Աստված իմ,

Որքան համառ են: Գալի՛ս եմ, գալի՛ս:

Բախում են:

Այդ ո՛վ է դուր ալդքան պինդ ծեծում. ո՛վ եք, ի՞նչ եք ուզում:

ԴԱՅԱԿ. Դուից

Բաց արեք ներս գամ և դուք կիմանաք:

Օրիորդ Ջուլիետի կողմից եմ գալիս:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ.

Բարի գալուստ, ուրեմն:

Մտնում է դայակը:

ԴԱՅԱԿ. Օ՛, հայր սուրբ, հայր սուրբ,

Ասա ո՞րտեղ է տիկնոջըս տերը, ո՞ւր է Ռոմեոն:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Պառկած է գետինին, արցունքով արբած:

ԴԱՅԱԿ. Օ՛, ճիշտ տիրուհուս վիճակի մեջ է:

Ճիշտ նույն վիճակն է: Օ՛, ցավալի սեր,

Ողբալի վիճակ: Նա էլ ճիշտ այդպես փռված է գետինին,

Ողբում է, լալիս, լալիս է, ողբում:

Վեր կացեք, պարոն, ձեզ ամուր պահեք:

Ի սեր Ջուլիետի, ի սեր սիրուհուդ, վեր կացեք, կանգնեք:

Ինչո՞ւ եք ընկել այդ խոր վըշտի մեջ:

ՌՈՄԵՌ. Դայա՜կ,

ԴԱՅԱԿ. Ախ, պարո՜ն, պարո՜ն. վերջը մահ է կանգնած:

ՌՈՄԵՌ. Ի՞նչ է, Զուլիետի մասին էիր խոսո՞ւմ. արդյոք ի՞նչպես է:

Զի՛ համարում ինձ մի հին մարդասպան,

Որ մանկությունը մեր երջանկության

Ներկել էմ իրեն մի արենակից մարդու արյունով:

Ո՛ւր է նա հիմա: Ի՞նչպես է ըզգում: Եվ ի՞նչ է ասում

Թաքուն տիկինըս մեր սիրո մասին, որ խի՛ստ դժվար է:

ՊԱՅԱԿ. Ոչինչ չի ասում. լալի՛ս է, լալի՛ս:

Մերթ փրուվում է իր անկողնու վըրա, մերթ վեր է թռչում,

Տիրալտ է կանչում, մերթ աղեկըտուր Ռոմեո է գոչում

Եվ հետո կրկին տապալվում գետնին:

ՌՈՄԵՌ. Ա՛խ, այդ անունը,

Կարծես մահատու մի հրացանի փողից արձակված

Նըրան սալանում է, ինչպես համանուն բազուկն անիծյալ,

Որը ըսպանեց իր ազգականին: Օ՛, ասա, հայր սուրբ,

Այս իմ կրմախքի ո՞ր անարգ մասն է

Իմ այս անունի պիղծ օթևանը: Ասա, որ քանդեմ

Այդ զազիր որջը:

Սուրբ մեկացնելով:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Կանգնի՛ր, հեռու տար հուսահատ ձեռքդ:

Տղամա՛րդ ես դու Քո մարմնի ձեռ աղաղակում է, որ տըղամարդ ես,

Բայց արցունքներդ կընոջ են վայել. քո բիրտ արարքը

Պազանի անմիտ մոլեգնություն է միայն ցույց տալիս:

Օ, դու, տըձև կին առնական ձեռվ,

Չարադեմ գազան՝ երկուսի դեմքով,

Ինձ ապշեցրել ես: Սուրբ կարգըս վըկա,

Ես կարծում էի տոկուն ես հոգով:

Տիրալտին մեռցրիր, այժըմ ուզում ես քե՞զ էլ մեռցընել,

Եվ քո կընոջը, որը ապրում է միայն քեզանով,

Մի անիծյալ ոխ գըլխիդ բարդելով:

Ինչո՞ւ ես հեգնում քո ծընված օրը, երկինք և երկիր,

Քանի որ ծընունդ, երկինք և երկիր համախմբված են

Իբրև մեկ՝ քո մեջ, որ դու ուզում ես հանկարծ կորցընել:

Թո՛ւհ, թո՛ւհ ամո՛թ է: Դա նախատինք է քո գեղեցկության, սիրուդ
ու խելքիդ:

Որպես վաշխառու, ամեն ճոխություն շնորհված է քեզ,

Սակայն ոչ մեկը չես օգտագործում այն ազնիվ ձեռվ,

Որ պատիվ բերի քո գեղեցկության, սիրուդ ու խելքիդ:

Գեղանի կաղմըդ կարծես մոմաձուլյ մի արձան լինի,

Զուրկ տըղամարդու արիական թափից:

Քո ուխտած ևերը մի փուչ երդում է՝

Մահ տալով նրան, ում դու խանդակաթ սիրել խոստացար:

Քո խելքը՝ սիրո և գեղեցկության այդ զարդարանքը,
 Երկնի համար էլ վատ ուղեցույց է,
 Ինչպես վառողը անշնորհք ղինվորի վառողամանում,
 Նա բռնկվում է քո անգիտությամբ
 Եվ քեզ սեփական զենքով կործանում:
 Դե՛, վեր կաց, այ մարդ. Զուլիետը ողջ է,
 Ում սիրո համար հենց մի քիչ առաջ դու մեռած էիր:
 Դու բախտավոր ես: Տիբալտը մեռցնել կամենում էր քեզ,
 Սակայն Տիբալտին ինքը մեռցրիր. այդ բանի մեջ էլ դու երջանիկ ես:
 Օրենքը, որ քեզ մահ էր ըսպառնում, ընկեր դարձավ քեզ
 Եվ փոխարինեց մահը աքսորով: Այդ էլ մեծ բախտ է:
 Բուռ-բուռ օրհնանք է թափվում քո գլխին:
 Երջանկությունը, զուգված-զարդարված, փաղաքշում է քեզ,
 Բայց դու խրոմվական անկիրթ աղջկա սլես
 Դեմք ես թըթվացնում քո բարի բախտի և քո սիրո դեմ:
 Ըզգույշ կաց, ըզգո՛ւյշ. այդպիսիները թըշվառ են մեռնում:
 Սիրուհուդ մոտ գնա, ինչպես որոշված էր:
 Ել իր սենյակը, ըսփոփիր նրան,
 Բայց շուտ դուրս արի, քանի դեռես պահակ չի կարգված,
 Քանզի չես կարող անցնել Մանտուա,
 Ուր պիտի ապրես, մինչև մենք զբաղենք պատշաճ ժամանակ
 Հրոշակելու ձեր ամուսնությունը և ձեր տրեհրը իրար հաշտեցնել:
 Իշխանից ներում խընդրելու անձիդ, և ետ կանչել քեզ,
 Բյուրաբյուր անգամ ուրախություններ սըրտիդ շաղ տալով,
 Քան թե մեկնում ես այժմ ողբալով:
 Ըշտապիր, դայակ, տիրուհուդ բարեհիթ,
 Պատվիրիր նրան, որ արագացնի բոլորին քրնել,
 Քանզի ամենքը վըշտից հյուծված են:
 Հիմա՞ Ռոմեոն այնտեղ է գալու:

- ԴԱՅԱԿ.** Ամբողջ գիշերը ես կարող էի այստեղ ըսպասել
 Բարի խրատներ լրսելու համար: Ա՛յ թե ուսումը ինչքա՛ն լավ բան է:
 Զուլիետին կասեմ, որ դուք գալիս եք. այնպես չէ՞, տեր իմ:
ՌՈՄԵՈ. Այո, և հայտնի իմ սիրեցյալին, որ պատրաստ լինի ինձ կըշտամբելու:
ԴԱՅԱԿ. Նա այս մատանին խընդրեց ձեզ հանձնել:
 Ըշտապեք, տեր իմ, շո՛ւտ արեք, ուշ է:

Դուրս է գնում:

ՌՈՄԵՈ. (Մառանին մատը դնելով)

Ի՛նչպես սա սըրտիս նոր ուժ է տալիս:

- Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՆՍ.** Գնա՛. բարի գիշեր: Բախտըդ կախված է ահա թե ինչից.
 Կամ պիտի մեկնես, քանի տակավին պահակ չի դրված,
 Կամ առավոտյան այստեղից ծըպտյալ փախչես Մանտուա:
 Բընակվիր այնտեղ: Ծառայիդ կըզտնեմ,
 Նա հաջորդաբար

Ամեն լավ դեպքից քեզ լուր կը բերես:
 Տուր ինձ քո ձեռքը: Ուշ է. բարի երթ և գիշեր բարի:
ՌՈՄԵՈՒ. Եթե չը կանչեր ինձ մի ավելի մեծ ուրախություն,
 Մեծ վիշտ կը լիներ այսքան շուտափույթ անջատվել քեզնից:
 Մնաս բարով, հայր սուրբ:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Մի սեմյակ Կապուլետի տանը:

Մտնում են Կապուլետը, տիկին Կապուլետը և Պարիսը:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Պարոն, դեպքերը այնքան տարաբախտ ընթացք ըստացան,
 Որ մեր աղջկան նախապատրաստել ժամանակ չեղավ:
 Նա մեր Տիբալտին խիստ շա՛տ էր սիրում,
 Նույնպես և ինքըս: Բայց լավ, ի՞նչ անենք. բոլորս ծընված ենք
 մեռնելու համար:

Իսկ հիմա ուշ է: Նա այսօր այլևս ներքև չի գալու:
 Ճըշմարիտն ասեմ, դուք չը լինեիք՝
 Ես մեկ ժամ առաջ քնած կը լինեի:

ՊԱՐԻՍ. Ողբի օրերն այս միջոց չեն տալիս սիրո օրերին:
 Բարի գիշեր, տիկին: Իմ ողջույնները հայտնեք ձեր դստեր:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Իմ աչքի վրա. առավոտ կանուխ իր միտքը կիմանամ,
 Իսկ այսօր գիշեր նա միայնակ է իր տըրտմության հետ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ես, տյար Պարիս, համարձակ կ'ասեմ,
 Որ խոստանում եմ զավակիս սերը: Կարծում եմ, որ նա
 Ինձ ունկնդիր է ամեն բանի մեջ. նույնիսկ ավելին, վրստահացնում
 եմ:

Ա՛յ, կին, լըսի՛ր ինձ, քրնելուց առաջ նըրա մոտ գընա
 Եվ հայտնիր իրեն Պարիսի սերը,
 Եվ ասա նույնպես,— լավ ականջ դիր ինձ,— գալ չորեքշաբթի...
 Այսօր ի՞նչ օր է:

ՊԱՐԻՍ. Երկուշաբթի է:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Երկուշաբթի՞ է: Լավ, չորեքշաբթին շատ շուտ կը լինի:

Հինգշաբթին լավ է. որ այս հինգշաբթի
 Նա պատրաստ լինի պըսակվելու այս ազնիվ կոմսի հետ:
 Իսկ դուք պատրա՛ստ եք: Արդյոք ըշտապ չէ՞:

Մեզ անվայել է շատ աղմուկ հանել. մեկ-երկու ընկեր.

Մեր խեղճ Տիբալտը նոր է ըսպանվել:

Եթե ընդարձակ հանդես կատարենք, կարող են կարծել,

Որ մենք անհոգ ենք և չէինք սիրում մեր ազգականին:

Վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—30

Այդպես ուրեմըն, կըհրավիրենք հինգ-վեց բարեկամ,
 Այդ է բողոքը: Հինգշաբթին լավ չէ՞:
ՊԱՐԻՍ. Տեր իմ, երանի հինգշաբթի օրը հենց վաղը լիներ:
ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Կարող եք գնալ: Ուրեմըն, այդպես, հինգշաբթի օրը:
 Քընելուց առաջ Զուլիետի մոտ գնա,
 Պատրաստիր նըրան պըսակի օրվան:
 Գընաա բարով, կու՛ս: Ծըրա՛գ բերեք սենյակ:
 Հավատացե՛ք ինձ, այնքան շատ ուշ է,
 Որ մի քիչ հետո շատ վաղ կըլինի:
 Բարի գիշեր ձեզ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Զուլիետի սենյակը:

Մտնում են Ռոմեոն և Զուլիետը:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Գնա՛լ ես ուզում. դեռ լույսը մոտ չէ:
 Ոչ թե արտույտը, այլ այդ սոխակն էր,
 Որ ճեղքեց խորշը երկշոտ ականջիդ:
 Նա ամեն գիշեր գալիս երգում է այն նըռան ծառին:
 Հավատա՛, հոգիս, այդ լոկ սոխակն էր:
ՌՈՄԵՈ. Օ՛, ոչ, արտույտն էր, չըքնաղ մունետիկն արևածագի,
 Ոչ թե ևոխակը: Նայիր, իմ անգին, թե ի՞նչ նախասնձոտ լուսն
 շերտեր են
 Եղերազարդում անջատ ամպերը արևելքի մեջ:
 Գիշերվա ջահերն արդեն հանգչում են և զըվարթ օրը ոտքի ելնելով
 Իր բթամատի վըրա է կանգնում այն մառախլապատ լեռների ծայրին:
 Իմ գնալը՝ կյանք է, իսկ մընալը՝ մահ:
ԶՈՒԼԻԵՏ. Այն փայլուն լույսը արշալույսը չէ, ես ճանաչում եմ:
 Դա մի մեսեոթ է արևից բըխած,
 Որ քեզ ջահակիր լինի այս գիշեր
 Եվ լուսավորե քո ճանապարհը դեպի Մանտուա:
 Ուաթի, քիչ էլ կաց. դեռևս շուտ է, ինչո՞ւ ես մեկնում:
ՌՈՄԵՈ. Թող ձերբակալեն, թող ըսպանեն ինձ,
 Ես գոհ կլինեմ, եթե մընալս հաճելի է քեզ:
 Ես էլ եմ ասում, որ այն գորշ լույսը օրվա աչքը չէ,
 Այլ դալուկ ցուլքն է լուսնի ճակատի:
 Այն արտույտը չէր, որի շեշտերը
 Այնքան բարձրագոչ սըլանում էին իրկնակամարում,
 Առավել փափագ սնեմ: մընալու, քան կամք՝ գընալու:

Եկ, մահ, եկ բարով, քանզի այդպես է Զուլիետի կամքը:

Այդպես չէ՞, հոգյակ. խոսե՛նք, դեռ լույս չէ՛:

ԶՈՒԼԻԿԵՏ. Օ՛, լո՛ւյս է, լո՛ւյս է, ըշտապ հեռացի՛ր:

Աբտուլտն է այդքան անդաշնակ երգում,

Խառնաձայն շեշտեր և անդուր ճիշեր վեր արձակելով:

Ոմանք ասում են, թե արտուլտն ունի անուշ գեղգեղանք:

Այս մեկն այդպես չէ, որովհետև նա անջատում է մեզ:

Ոմանք ասում են՝ դորտն ու արտուլտը փոխանակել են իրենց աչքերը³¹:

Ա՛խ, երա՛նի թե իրենց ձայներն էլ փոխանակեին,

Քանզի այդ ձայնը իրարու գրկից բաժանում է մեզ,

Որեկանի կանչով նա քեզ որսում է իմ բազուկներից և հանձնում

լույսին:

Օ, հիմա զընա, լույսն հետզհետե պայծառանում է:

ՌՈՄԵՈՒ. Լույսն հետզհետե պայծառանում է, իսկ մուժն անընդհատ տիրում է մեզ վրա:

Մտնում է դայակը:

ԴԱՅԱԿ. Տիրուհի՛:

ԶՈՒԼԻԿԵՏ. Ի՞նչ է, դայակ:

ԴԱՅԱԿ. Ձեր մայրը հիմա այստեղ է գալու:

Լույսը բացվում է. ըզգույշ եղեք, ըզգո՛ւյշ:

Գնում է:

ԶՈՒԼԻԿԵՏ. Ուրեմն, լուսամուտ, լույսը թող ներս գա՛ կյանքը դուրս գնա:

ՌՈՄԵՈՒ. Դե՛, մընաս բարով: Մի համբույր միայն՝ և ես ցած կիջնեմ:

Իջնում է:

ԶՈՒԼԻԿԵՏ. Ուրեմն գնացի՛ր, իմ տեր, իմ ընկեր և իմ սիրական.

Ինձ լուր ուղարկիր օրվա ամեն ժամին:

Ամեն րոպեն իր մեջ ունի բազում օրեր,

Ավա՛ղ, ես այդ հաշվով շատ պառաված կլինեմ

Մինչև մեկ էլ տեսնեմ իմ Ռոմեոյին:

ՌՈՄԵՈՒ. Օ՛, մընաս բարով:

Եվ ոչ մի առիթ չեմ փախցնի կյանքում,

Որ քեզ ուղարկեմ ես սեր ու ողջույն:

ԶՈՒԼԻԿԵՏ. Մի՛թե հույս ունեւ, որ մեկ անգամ էլ մենք կհանդիպենք:

ՌՈՄԵՈՒ. Տարակույս չունեմ: Եվ մեր այս քաջած բոլոր ցավերը

Մեզ համար քաղցր զըրույց կըդառնան գալիք օրերում:

ԶՈՒԼԻԿԵՏ. Աստվա՛ծ իմ. հոգիս շարագուշակ է:

Հիմա որ ցած ես, կարծես այստեղից

Ես քեզ տեսնում էմ գերեզմանի մեջ:

Կամ աչքս է խաբում, կամ դու ես գունատ:

ՌՈՄԵՈՒ. Հավատա, հոգիս, ճի՛շտ այդպես դու ես աչքիս երևում:

Չոր կըսկիծը մեր արյունն է ըմպում: Դե, մընաս բարո՞ւմ:
Գեռւմ է:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Օ, բա՛խտ, ասում են դու հեղհեղուկ ես:
Թե անհաստատ ես, էլ ո՞ւր ես բախվում այնպիսի մարդու,
Որ հռչակված է իր տոկոնությամբ: Սակայն հեղհեղուկ եղիր դու, ով
բախտ,
Քանզի հույս ունեմ, նըրան շատ երկար չես պահի քեզ մոտ:
Այլ ետ կըդարձնես:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. (Ներսից)

Դուատր իմ, զարթո՞ւն ես:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ո՞վ է ինձ կանչում: Մի՞թե իմ մայրն է:
Նա դեռ չի՞ քընել, թե՞ այդքան վաղ է զարթնել իր քընից:
Ինչո՞ւ է այսքան կանուխ այցելում:

Մտնում է տիկին Կապուլետը:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ի՞նչպես ես, Ջուլիետ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մայր իմ, ես լավ չեմ:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Դեռ արտասովո՞ւմ ես Տիբալտի վըրա:

Արցունքո՞վ կուզես իր դերեզմանից դուրս մղել նրան:
Թեկուզ և հանես, բայց անկարող ես վերստին կյանք տալ:
Ուրեմըն, վե՛րջ տուր. մի քիչ ողբ ու լաց՝ սիրո նըշան է,
Իսկ սաստիկ վիշտը՝ նշան է քիչ խելքի:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մե՛ծ է կորուստը, թույլ տուր արտասվեմ:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Լացով կարող ես դու կորո՛ւստն ըզգալ,

Բայց ոչ թե նըրան, որին ողբում ես:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ես նըրան ըզգալ այլ կերպ չըզդիտեմ՝

Բայց անվերջ ողբալ:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ես գիտեմ, աղջիկ, այնքան չես լալիս Տիբալտի համար,

Որքան չարագործ այն սրիկայի, որ դեռ ապրում է:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ո՞ր սըրիկայի:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Այն նույն սըրիկան, ինքը՝ Ռոմեոն:

ՋՈՒԼԻԵՏ. (Մեկուսի)

Նա և սըրիկա — հազար մղոնով հեռու են իրարից:

Օ՛, ներիր, աստված: Ես բոլոր սրտով ներում եմ նըրան,

Թեպետ դեռ ոչ ոք սիրտըս չի այլել այդ մարդու նման:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Պատճառը այն է, որ մարդասպանը դեռ կենդանի է:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Եվ այնքա՛ն հեռու իմ բազուկներից:

Ինքըս կուզեի Տիբալտի մահվան վըրեժը լուծել:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Մենք այդ կըլուծենք, դու անհոգ եղիր:

Մի՛ լար ալլելոս. կըզրեմ մեկին Մանտուայի մեջ,—

Ուր պետք է ապրի նաև այդ շըրջիկ աքսորականը,

Նըրան այնպիսի մի թույն խմեցնել,

Որ Տիբալտի մոտ իսկույն սըլանա:

Այնժամ, հույս ունեմ, դու գոհ կըմնաս:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ո՛չ, Ռոմեոյով ես չեմ հագնեալ,
 Մինչև չըսեսնեմ ես ներան մեռած,
 Տիրալտի համար այնքան սաստիկ է խեղճ սիրտըս խոցված:
 Եթե կարող եք դուք գտնել մի մարդ,
 Որ թույնը տանի, ինքըս հանձն կառնեմ խառնուրդը շինել,
 Այնպիսի մի թույն, որին Ռոմեոն ընդունելուն պես՝
 Հանգիստ քուն կառնի... սիրտըս այրվում է,
 Երբ որ ես նըրա անունն եմ լըսում, ու ձեռք չի հասնում,
 Որ իմ ազգական Տիրալտի հանդեպ ըզգացած տապը
 Ես նըրա մարմնի վըրա զովացնեմ:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Դու թույնը շինիր, ես մարդ կըգտնեմ:
 Իսկ հիմա, աղջիկ, քեզ պետք է ուրախ լուրեր հաղորդեմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Սուգի օրերին վայել չէ խընդալ:
 Ի՞նչ ուրախ լուր է:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հայրըդ, դու գիտես, խի՞ստ հոգատար է:
 Այդ վիշտը քեզնից ցըրելու համար,
 Նա հանկարծակի վըճռել է տոնել մի ցնծության օր,
 Որին դու երբեք չէիր ըսպասում, ոչ էլ ես ինքըս:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Աչքըս լույս, մայրիկ, իսկ այդ ի՞նչ օր է:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Այն է, զավակըս, որ այս հինգշաբթի, վաղ առավոտյան,
 Մեծասոհմիկ կոմս, վեհանձըն, խիզախ և երիտասարդ
 Սիրուն Պարիսը, սուրբ Պետրոսի մեջ
 Քեզ բախտ կունենա առաջնորդելու որպես ուրախ հարս:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Երդվում եմ Պետրոսի սուրբ եկեղեցով, նաև Պետրոսով,
 Որ ես նըրա հետ չեմ ամուսնանա:
 Զարմանում եմ այս հապճեպի վըրա: Նա, ով ուզում էր ինձ հետ
 պըսակվել,

Նախապես պետք է սեր հայտնած լիներ:
 Խընդրում եմ, մայրիկ, հայտնեք իմ հորը և իմ տիրոջը,
 Որ ես չեմ ուզում դեռ ամուսնանալ: Իսկ երբ այդ լինի,
 Կըգերադասեմ ես Ռոմեոյի համար կին դառնալ, որին ասում եմ,
 Քան թե Պարիսին: Իսկապե՞ս լուր էր:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հայրըդ գալիս է. դու ինքըդ. ասա,
 Եվ տես, թե ինչպես նա այդ կընդունի:

Մտնում են Կապուլետը և դայակը:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Երբ որ արևը անհետանում է՝ մեղմ ցող է իջնում.

Բայց եղբորորդուս արևից հետո
 Անձրևում է հորդ.

Ի՞նչ է, աղջիկըս, արտասուքների աղբյուր ես դարձել,
 Դեռ տարափո՞ւմ ես. փոքրիկ մարմինըդ
 Թե՛ նավ, թե՛ օվկիան, թե՛ հողմ ես շինել:
 Քանզի աչքերըդ ծովի են նըման,

Ուր՝ արցունքն անվերջ տեղատրվում է և մակընթացում: Մարմինըդ
նավ է,

Եվ նավարկում է այդ աղի ծովում: Հառաչանքները հողմեր են ծովի,
Որ մաքառում են արցունքներիդ հետ. դրոշմք էլ՝ նրբանց:
Թե հանկարծահաս մի խաղաղություն վրա չըհասնի,
Քո փոթորկածուփ մարմինը շոտով նավաբեկ կանեն:
Ի՞նչ է, ա՛յ կնիկ, արդյոք հայտնեցի՞ր մեր կամքը նրան:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հայտնեցի, տեր իմ, բայց նա չի ուզում:

Գըլուխը քարը, թող պըսակվի իր գերեղմանի հետ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ըսպասիր, ա՛յ կին, համբերի՛ր տեսնեմ:

Ի՞նչ է, չի՞ ուզում: Եվ մեզանից էլ շնորհակալ չէ՞:

Եվ չի՞ պարծենում, և չի՞ համարում իրեն բախտավոր,
Որ մենք իր նրման անարժան մեկին գըտել ենք այդպես
Մի առաքինի ազնիվ փեսացո՞ւ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ես չեմ պարծենում, բայց ձեր արածից շնորհակալ եմ:

Ինչպե՞ս պարծենամ ատելի բանով:

Այո, և նույնիսկ շնորհապարտ եմ... ատելի մարդուն:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ի՞նչ է այդ, ի՞նչ է, հիմար իմաստակ: Այդ ի՞նչ խոսքեր են,

«Ես պարծենում եմ», «ես չեմ պարծենում»,

«Շնորհակալ եմ», «շնորհակալ չեմ»: Օրիորդ փափկասուն,

Կուգես պարծեցիր, կամ մի պարծենա:

Շնորհակալ եղիր, կամ թե մի՛ լինիր,

Գողտրիկ ոտքերդ սակայն պատրաստիր, որ այս հինգշաբթի

Կոմս Պարիսի հետ սուրբ Պետրոս գընաս,

Թե չէ, բըռնովյամբ ես քեզ քարշ կըտամ:

Կերի՛ր առջևես, դու կին անպիտան, կորի՛ր, ընկեցիկ

Դեղնադեմ դու լիրբ:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ամո՛թ է, ամո՛թ. գըծվեցիր, ի՞նչ է:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ախ, բարի հայր իմ, տե՛ս, պաղատում եմ ես ծունկի իջած,

Մի քիչ համբերիր, թող մեկ բառ ասեմ:

ՎԱՊՈՒԼԵՏ. Չըբվի՛ր աչքիցըս, դու անհընազանդ, հիմա՛ր, անըզգա՛մ:

Ահա իմ խոսքը. կամ այս հինգշաբթի պետք է ժամ գընաս,

Կամ թե երեսիս երբե՛ք չերևաս: ✓

Ոչ խոսք, ոչ ծըպտուն: Մի՛ պատասխանիր,

Ձեռքս քոր է գալիս... Ա՛յ կին, տեսնո՞ւմ ես, տըրտընշում էինք,

Թե ինչու աստված մեկ զավակ տըվեց, ոչ թե ավելին:

Այժմ տեսնում ենք այդ մեկն էլ շատ է,

Եվ դա անեծք է մեզ համար տըրված:

Չըբվի՛ր, անամո՛թ:

ԴԱՅԱԿ. Փըրկի՛ր նրան, աստված:

Տեր իմ, ամոթ է, այդպես կըշտամբել ձեր խեղճ աղջրկան:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Խսկ ինչո՞ւ համար, տիկին խելքի ծով: Լեզուդ քեզ քաշիր.

Գընա քեզ նրման պառավների հետ դու շատախոսիր:

ԴԱՅԱԿ. Վատ բան չասա՛ցի:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Լըռի՛ր, ասում եմ:

ԴԱՅԱԿ. Բերան բանալու իրավունք չըկա՞:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Պապանձվի՛ր, քավթա՛ն:

Խեղճ խոսքերըդ պահիր սանամորդ բաժակի համար:

Այստեղ մեզ պետք չէ:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Շատ եք տաքացած:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Վրկա է աստված, կըխելագարվեմ:

Ցերեկ և գիշեր, տանը թե դրսում,

Մարդկանց շրջանում կամ թե առանձին,— մի հոգս է եղել՝

Պըսակել նրան: Եվ այժմ, երբ որ

Իշխանատոհմիկ մի մարդ եմ գըտել,

Կալվածքով հարուստ, ջահել, բարեկիրթ,

Որ խըճողված է, ինչպես ասում են, ազնիվ ձիրքերով,

Եվ ներդաշնակ է՝ որքան կարող է միտքը պատկերել,

Եվ հանկարծ մի խենթ ճըղճըղան հիմար,

Մի լալկան տիկնիկ, իր բախտից փախչի՞,

Պատասխանելով «ես չեմ պըսակվի», «չեմ կարող սիրել»,

«Շատ դեռահաս եմ», «խընդրեմ ինձ ներեք»:

Կըներեմ միայն, երբ ամուսնանաս,

Թե չէ արածիր, ուր որ կամենաս. ինձ հետ չե՛ս ապրի:

Կըռի՛ր, լա՛վ խորհիր, կատակ չեմ անում.

Հինգշաբթին մոտ է, ձեռքդ դիր սըրտիդ և լավ մտածիր:

Թե իմ աղջիկն ես, ուրեմըն կըտամ քեզ բարեկամիս,

Եթե ոչ՝ կորի՛ր, հաց մուրա դըրսում, մեռի՛ր փողոցում,

Էլ այսուհետև իմ աղջիկը չե՛ս:

Ոչ էլ կըստանաս մի մազ իմ տանից:

Հաստատ իմացիր, գըլխիդ ճարը տես, ուխտըս անխախտ է:

Դուրս է գնում:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մի՛թե ամպերում գուլ չըկա թառած,

Զէ՞ որ նա վըշտիս հատակն է տեմնում:

Օ՛, քաղցըր մայրիկ, ինձ դուրս մի՛ նետեք,

Գոնե մեկ ամսով կամ մեկ շաբաթով պըսակս ուշացրեք:

Թե դեմ եք դըրան, իմ հարսանեկան մահիճն, ուրեմըն,

Այն մըռայլ շիրիմում, ուր որ Տիրալտն է, այնտեղ շինեցեք: X

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ինձ հետ մի խոսիր, բերան չեմ բանա,

Ի՛նչ կուզես արա. քեզ հետ գործ չունեմ:

Դուրս է գնում:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Աստվա՛ծ իմ, աստված: Դայակ, ի՛նչ անեմ:

Ամուսինս այստեղ երկրի վրա է, երդումս՝ երկընքում:

Ինչպե՞ս կարող է երդումըս կըրկին ետ դառնալ երկիր,

Բայց եթե միայն այդ ամուսինը երկրից մեկնելով

Այն շուղարկի ինձ: Սի՛րտ տուր, խորհո՛ւրդ տուր:

Ավա՛ղ ինձ, վա՛յ ինձ. ինչո՞ւ երկինքը դավեր է լարում
 Ինձ պես մի տըկար, խեղճ էակի դեմ:
 Խոսի՛ր, իմ դայակ, մի՞թե խոսք չունես
 Ինձ մխիթարող:

ԴԱՅԱԿ. Ունեմ. լըսիր ինձ: Ռոմեոն արդեն
 Աքսորի մեջ է: Ամբողջ աշխարհով գրրավ կըգամ ես,
 Որ չի հանդգնի նա այլևրս գալ և պահանջել քեզ:
 Եվ եթե գա էլ՝ ծածուկ պետք է գա:
 Ուտի: Քանի որ գործը այսպիսի ընթացք սռացավ,
 Կարծեմ լավն այն է, որ ամուսնանաս կոմս Պարիսի հետ:
 Օ՛, նա մի սիրուն ազնվական է,
 Ռոմեոն իր մոտ՝ ամանի լաթ է: Արծիվն էլ, օրիորդ,
 Զունի նըրա շափ մի դալար աշխույժ և դեղեցիկ աչք:
 Հոգովս եմ երգվում, կըբախտավորվես
 Դու քո այս երկրորդ ամուսնության մեջ.
 Նա գերազանց է, քան առաջինը: Եթե լավ էլ չէ,
 Քո առաջինը արդեն մեռած է. կամ թե մեռածի նըման մի բան է,
 Թե ողջ էլ լինի՝ քեզ օգուտ չկա:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Սըրտո՞վ ես խոսում:

ԴԱՅԱԿ. Նույնպես և հոգով:
 Թե սուտ եմ ասում, երկուան էլ չըքվեն:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ամե՛ն:

ԴԱՅԱԿ. Ի՛նչ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ինձ ըսքանչելի մըխիթարեցիր:
 Գնա ասա մորըս, որ ես իմ հորը սաստիկ վըշտացրի,
 Ուտի գընում եմ հայր Լավրենտի մոտ
 Խոստովանելու և արձակվելու այդ մեղքի համար:

ԴԱՅԱԿ. Իսկույն կըգընամ: Խելացի քայլ է:

Դուրս է գնում:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Նըզովյալ պառավ, օ՛, դե զազըելի:
 Ո՞րն է մեծ հանցանք. կամենալ, որ ես ուխտադրուժ լինեմ,
 Թե՞ պախարակել իմ խեղճ ամուսնուն միևնույն լեղվով,
 Որով բյուր անգամ գովել եմ նըրան,
 Երկինք հասցրել: Գնա՛, խորհրդատու,
 Դու և իմ սիրտը երկպառակված եք:
 Գընամ սուրբ հոր մոտ, մի ճար խընդրելու:
 Թե հընար չեղավ՝ ինքըս զորություն ունեմ մեռնելու:

Դուրս է գնում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Վերոնա:

Հայր Լավրենտիոսի խուցը:

Մտնում եմ հայր Լավրենտիոսը և Պարիսը:

Հ.ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Հինգշաբթի՞, տեր իմ՝ շատ կարճ միջոց է:

ՊԱՐԻՍ. Կապույետ հորըս փափագն է այդպես.

Ես էլ խոսք չունեմ այդ ըշտապի դեմ:

Հ.ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Բայց դու ասում ես, դեռ հարսնացուի կամքը չըգիտես:

Հարթ չէ այդ ուղին, ինձ դուր չի գալիս:

ՊԱՐԻՍ. Անվերջ լալիս է Տիբալտի համար,

Այդ պատճառով էլ ես սիրո մասին չեմ խոսած իր հետ,

Քանզի Աստղիկը չի ժրպտում այնտեղ, ուր արտասուք կա:

Եվ նրա հայրը, գըտնելով որ խիստ վրտանգավոր է

Այդքան անձնատուր լինել մորմոքին,

Խելացի կերպով ըշտապեցնում է մեր հարսանիքը,

Նրա արցունքի այդ բուռն հեղեղին վերջ տալու համար:

Այդ արցունքները, որ մենավթյան մեջ տանջում են նրան,

Ընկերության մեջ դուցե ցամաքեն:

Այժմ դուք գիտեք ինչն է պատճառը այդ փուլկոտության:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. (Մեկուսի)

Երանի՜ անձըս չիմանար դրա պատճառն ուշացման...

Բայց նայե՛ք, պարոն, օրիորդը դեպի իմ խուցն է գալիս:

Մտնում է Զուլիետը:

ՊԱՐԻՍ. Բարի հանդիպում, իմ տիկին և կին:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Այդպես կըլինի, երբ ես կին լինեմ:

ՊԱՐԻՍ. Եվ այդ կըլինի, պե՛տք է որ լինի հինգշաբթի օրը, իմ անուշիկըս:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Ինչ լինելու է՝ կըլինի, տեր իմ:

Հ.ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ.

Ահա ըստույգ խոսք:

ՊԱՐԻՍ. Եկել եք այստեղ խոստովանության:

ԶՈՒԼԻԵՏ. Այդ պատասխանել, կընշանակեր ձեզ խոստովանել:

ՊԱՐԻՍ. Հայանեցեք նրան, որ ինձ սիրում եք:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ես ձեզ կըհայտնեմ՝ նրան սիրում եմ:

ՊԱՐԻՍ. Այդպես էլ ահա խոստովանեցեք, որ ինձ սիրում եք: Վըստահ եմ,
կասեք:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Թեկուզ առեի. բայց դա առավել արժեք կունենար,

եթե ասվեր ձեր բացակայությանը, քան թե ձեր առաջ:

ՊԱՐԻՍ. Ձեր դեմքը, ավա՛ղ, շատ ավերված է արտասուքներից:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Նրբանք չեն շահած շատ մեծ հաղթանակ իմ դեմքի վրա,

նա վաստ էր արդեն արցունքից առաջ:

ՊԱՐԻՍ. Ձեր խոսքը նրբան խիստ վրնասում է, քան արցունքները:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Ճշմարիտն ասել՝ զրպարտություն չէ.

Ինչ որ ասացի՝ դեմքիս ասացի:

ՊԱՐԻՍ. Ձեր երեսն իմն է և ձեր ասածը զրպարտություն է:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Գուցե այդպես է, քանզի իմը չէ:

Ազա՛տ եք, հայր սուրբ,

Թե՛ երեկոյան պատարագին գամ:

Հ.ԱՎՐԵՆՏԻՆՍ. Այո, ազատ եմ, մըտախոհ դուստր իմ:

Տեր իմ, մեզ պետք է առանձին մընալ:

ՊԱՐԻՍ. Աստված ոչ անե, որ արգելք լինեմ բարեպաշտության:

Ջուլիետ, հինգշաբթի, առավոտ կանուխ ես ձեզ կարթնացնեմ:

Մընացեք բարի և ընդունեցեք այս սուրբ համբույրը:

Դուրս է գնում:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Օ՛, դուռը փակեք, և ապա եկեք

Ինձ հետ արտասվեք: Ոչ հույս կա, ոչ ճար և ոչ օգնություն:

Հ.ԱՎՐԵՆՏԻՆՍ. Ա՛, Ջուլիետ, արդեն ես ցավըդ գիտեմ:

Այնքան սաստիկ է, որ վեր է մըտքիս ամեն լարումից:

Լըսեցի, որ քեզ հինգշաբթի օրը, առանց հապաղման,

Պետք է պըսակեն այս պարոնի հետ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մի պատմիր, հայր սուրբ, ինձ քո լըսածը,

Ասա, թե ինչպես խափանեմ ես այդ:

Եթե հանճարըդ մի ճար չըգտնի, ապա համարիր,

Որ իմաստուն է իմ որոշումը.

Ես այս դաշույնով իսկույն ճա՛ր կանեմ:

Աստված մեր սըրտերն իրար զուգորդեց, դու՛ մեր ձեռքերը:

Նախքան այս ձեռքը, որ դու կընքել ես Ռոմեոյի հետ,

Մի նոր դաշնագրի դըրոշմիչ դառնա,

Կամ աննենգ սիրտըս դավաճանությանը երես դարձնե

Դեպի ուրիշ մարդ՝ սա պետք է սպանի այն երկուսին էլ:

Ուստի քո երկար փորձառությունից

Շուտ մի խորհուրդ տուր, թե չէ տագնապիս և կյանքիս միջև

Այս արյունահեղ դաշույնը կիջնի իբրև դատավոր,

Հարթելով մի վեճ,

Որ ոչ տարիքիդ իմաստությունը, ոչ քո արվեստը

Պատվով լուծելու ընդունակ եղան:

Մի կարճ խոսք ասա. եթե չես կարող մի դարման անել,
Միակ փափագս է հենց հիմա մեռնել: ✓

Հ.ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ըսպասիր, դուստր իմ, ես նըշմարում եմ դեռ մի տեսակ հույս,
Որ պահանջում է նույնչափ հուսահատ մի գործադրություն,
Որչափ այն մեկը, որ ես ուզում եմ դրանով կանխել:
Եթե ուժ ունես անձնասպան լինել,
Քան ամուսնանալ կոմս Պարիսի հետ,
Այդ դեպքում գուցե, այդ անարգանքից խույս տալու համար,
Դու կըձեռնարկես մահվան պես մի բան,
Դու որ հոժար ես նույնիսկ բուն մահվան:
Թե քաջասիրտ ես՝ ես կըտամ ճարը:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Օ՛, հրամայիր ցատկել կատարիցն այն աշտարակի,
Շըրջել գողերի ճանապարհներով, սողալ օձերի
Բընակավայրը, քան ամուսնանալ կոմս Պարիսի հետ:
✓ Շըղթայիր դու ինձ ահեղամըռունչ արջերի որջում,
Կամ թե թաքցըրու գերեզմանի մեջ գիշեր ժամանակ,
Դիզիր իմ վըրա մահացածների շաշուն ոսկորներ՝
Սև ոլոքներով, մըսերը թափած դեղնած գանգերով:
Կամ հրամայիր մըտնել նոր փորված գերեզմանի մեջ,
Ծածկվել մեռյալի ահեղ պատանով,
Այնպիսի բաներ, որ լըսելն անգամ զարհուրելի է,
Եվ ես պատրաստ եմ բոլորը անել անվախ, անվարան,
Միայն թե մընամ անարատ մի կին սիրածիս համար: ✓

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Լըսիր, ուրեմըն, ուրախ տուն գընա, և համաձայնվիր
Ամուսնանալու կոմս Պարիսի հետ: Վաղը չորեքշաբթի է.
Այնպես կարգադիր, որ այդ գիշերը դու մենակ քընես
Եվ դայակիդ էլ սենյակ չըթողնես:
Առ այս սըրվակը և, երբ կըմտնես դու քո անկողին,
Խըմիր այս ամբողջ թորված հեղուկը
Եվ անմիջապես երակներիդ մեջ
Կըհոսի մի պաղ թըմրեցուցիչ հյութ,
Քո բազկերակը այլևս չի բախի բընական հունով, այլ կըդադարի:
Շունչ ու ջերմություն չեն հայտնի, որ դու տակավին ողջ ես:
Այտերիդ, շուրթիդ կարմիր վարդերը իսկույն կըխամբեն,
Մոխրի գույն կառնեն. կըգոցվեն աչքիդ լուսամուտները,
Ինչպես լինում է մահվան ժամանակ:
Ամեն մի մասնիկ զըրկվելով ճապուկ իր ղեկավարից,
Կըդառնա կարծրը, փայտացած ու պաղ՝ ինչպես մահն ինքը:
Եվ մեռելային այդ առերևույթ նըմանության մեջ
Կըմնաս ամբողջ քառասուններկու ժամ,
Հետո կըզարթնես, կարծես մի անուշ բերկրալի քընից:
Արևածագին, երբ որ փեսան գա
Քեզ դարթեցնելու՝ նա քեզ կըգտնե մահճիդ մեջ մեռա՜
Ապա, մեր երկրի կարգի համաձայն,

Քեզ կըհագցնեն ընտիր շորերըդ և երեսըդ բաց դադադ դընելով
 Կըտեղափոխեն այն հին շիրիմը,
 Ուր որ հանգչում է Կապուլետների բովանդակ տոհմը:
 Այդ նույն ժամանակ, նախքան կըսթափվես,
 Ծա Ռոմեոյին նամակով ըշտապ լուր կըտամ մեր այդ հընարքի մասին,
 Նա այստեղ կըգա և մենք միատեղ
 Կըհըսկենք մինչև դու քընից զարթնես: Եվ հենց նույն գիշեր
 Նա քեզ կըփախցնի դեպի Մանտուա:
 Սա քեզ կազատի ներկա ամոթից,
 Եթե սընոտի մի մտածություն կամ կանացի վախ
 Գործի բոպեին չըտըկարացնե քո սիրտը խիզախ:
ՋՈՒԼԻԵՏ. Տո՛ւր ինձ, օ՛, տուր ինձ. երկյուղի մասին ինձ հետ մի խոսիր:
Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ա՛ռ, բախտավորվիր: Անսասան եղիր
 Քո այդ վրճուի մեջ: Աբեղաներից մեկին ես ըշտապ
 Կուղարկեմ Մանտուա, մի նամակ տալով ամուսնուդ համար:
ՋՈՒԼԻԵՏ. Սե՛ր, դու ինձ ուժ տուր, դա ինձ կըփրկե:
 Մնաս բարով, հայր սուրբ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Մի սրահ Կապուլետի տանը:

Մտնում են Կապուլետը, տիկին Կապուլետը, դայակը և սպասավորներ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Առաջին սպասավորին

Նըրանց հրավիրիր, որոնց անուններն այստեղ գըրված են:

Երկրորդ սպասավորին

Իսկ դու գնա վարձիր մի երկու տասնյակ հըմուտ խոհարար:

Բ. ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Ես ձեզ վատ խոհարարներ չեմ բերի, պարոն, որովհետև առաջ
 Կփորձեմ, թե նրանք իրենց մատները կարո՞ղ են լիզել, թե՞ ոչ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ի՞նչպես կփորձես:

Բ. ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Դրանից էլ հեշտ բա՛ն: Վատ խոհարարը իր մատները չի լի-
 զում, իսկ վարպետ խոհարարը լիզում է: Ուստի կնայեմ, ով իր մատ-
 ները չլիզեց՝ ես նրան չեմ բերի:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Լա՛վ է, ըշտապիր:

Սպասավորը դուրս է գնում:

Օրը գալիս է, իսկ մենք դանդաղ ենք:

Աղջիկըս գընա՞ց հայր Լավրենտի մոտ:

ԴԱՅԱԿ. Հա, այնտեղ գնաց:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Բա՛րի: Նա գուցե լավ ազդեցություն գործի իր վրա:
Ի՛նչ համառ խոռովկան մի քաժ է եղել:

Մտնում է Զուլիետը:

ԴԱՅԱԿ. Նայեցեք, տեր իմ, նա զըվարթ դեմքով վերադառնում է
խոստովանանքից:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Եկա՛ր, կամակոր: Ո՛ւր էիր շրջում:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Գընացել էի այնպիսի մի տեղ, ուր սովորեցի
Ջրղջալ այն մեղքը, որ գործել էի՝
Ընդդիմանալով ձեր հրամանին: Հայր Լավրենտիոսը
Ինձ պատվիրել է ընկնել ձեր ոտքը
եվ ներում խընդրել: Ներող եղեք, հայր, պաղատում եմ ձեզ:
Ես այսուհետև կըլինեմ խոնարհ և մի՛շտ հընազանդ ձեր ամեն
կամքին:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Կանչեցե՛ք կոմսին, հայտնեցեք նրան:

Ես կամենում եմ, որ վաղ առավոտ հանգույցը կապվի:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Դեռահաս կոմսին ես հանդիպեցի հայր Լավրենտի մոտ

եվ սեր հայտնեցի՝ որչափ պատշաճ էր,

Առանց դուրս գալու համեստությամբ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ապրե՛ս, ուրախ եմ. այդ լա՛վ է, վե՛ր կաց:

Այդպես էլ պետք էր: Այժմ ինձ հարկ է փեսային տեսնել:

Ա՛յ տղա, գընա կոմսին այստեղ բեր:

Աստված է վրկա այդ սուրբ քահանան հարգելի մարդ է,

եվ մեր քաղաքը նրան շատ բանով երախտապարտ է:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Դայակ, եկ ինձ հետ սենյակըս գնանք:

Օգնիր ինձ ջոկել այն ճոխ զարդերը,

Որ վաղվա համար իմ արդուզարդին հարմար կըդատես:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ըշտապել պետք չէ. մինչև հինգշաբթի շատ ժամանակ կա:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ո՛չ, գընա, օգնիր: Վաղը մենք պետք է եկեղեցի գնանք:

Զուլիետը և դայակը դուրս են գնում:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ուրիշ գործեր կան, չենք կարող հասցնել:

Գիշեր է գալիս:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Լըռի՛ր: Ամեն բան կարգի կըբերեմ.

Ամեն ինչ լավ կլինի, հավատա՛, կընիկ:

Ջուլիետի մոտ գնա և օգնիր նրան, որ լավ զարդարվի:

Գիշերը չեմ քնի. դու ինձ մենակ թող.

Այս մեկ անգամը ես եմ տանտիկին: Ի՛նչ է, ամենքը

Արդեն գնացի՛ն: Լավ, ինքըս կերթամ

Կոմս Պարիսի մոտ, որ վաղվա համար

Պատրաստեմ նրան: Այժմ իմ սիրտը խի՛ստ թեթևացավ,

Համառ աղջիկս հընազանդ դարձավ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ը Ր Ը Ն Ե Ր Ր Ո Ր Պ

Ջուլիետի սենյակը:

Մտնում են Ջուլիետը և դայակը:

ՋԱԻԼԻԵՏ. Այս ըզգեստները ամենից լավ են: Բայց, ազնիվ դայակ,
 Խընդրեմ այս գիշեր ինձ մենակ թողնես:
 Երկար աղոթքի կարիք ունեմ ես,
 Երկինքն, ուզում եմ բարեգութ ժրպտա վիճակիս վրա,
 Որն, ինչպես գիտես, ժանտ է, մեղսալից:

Մտնում է տիկին Կապուլետը:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Խիստ ըզբաղված եք: Կուզե՞ք ձեզ օգնեմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Հարկ չկա, մայրիկ. արդեն ջոկել ենք բոլոր անհրաժեշտ արդուզար-
 դերը:

Որոնք հարմար են վաղվա հանդեսին:
 Ուրեմըն, խընդրեմ, ինձ մենակ թողեք.
 Դայակն այս գիշեր թող ձեզ մոտ մընա:
 Քանզի, վըստահ եմ, խիստ ըզբաղված եք
 Այս հանկարծական պատրաստության մեջ:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Լա՛վ, գիշեր բարի:
 Անկողին մըտիր և հանգստացիր. քեզ անդորր է պետք:

Տիկին Կապուլետը և դայակը դուրս են գնում:

ՋՈՒԼԻԵՏ. Մընացեք բարով, աստծուն է հայտնի, թե ե՛րբ մենք իրար
 կըսեսենք մեկ էլ:

Մի թույլ պաղ երկյուղ գալարվում է իմ երակների մեջ,
 Որ սառեցնում է նույնիսկ կենսական իմ ջերմությունը:
 Ետ կանչեմ նըրանց, քաջալերեն ինձ:
 Դայա՛կ: Բայց այստեղ նա ավելորդ է:
 Ինձ հարկավոր է մեն-մենակ խաղալ իմ զարհուրելի այս տեսարանը,
 Ուրեմն ե՛կ, սըրվակ:
 Վա՛հ, ի՞նչ կլինի, թե այս ըմպելին հանկարծ չըգործե...
 Մի՞թե ինձ պետք է բըռնի պսակեն կոմս Պարիսի հետ:
 Ոչ, սա թույլ չի տա: Դու այստեղ պառկիր:

Կողքին մի դաշույն դնելով:

Եվ կամ, ո՞վ գիտե, գուցե սա թույն է, որ խաբեությունամբ՝
 Քահանան տըվեց, որ ինձ մեռցընի:
 Չէ՞ որ նա ինքն էլ այս ամուսնությունամբ անպատիվ կլինի:
 Քանզի նախապես ինձ պըսակել է Ռոմեոյի հետ:

Այդ երկյուղն ունեմ. միաժամանակ կարծում եմ, որ դա անկարելի է:
 Նա ճանաչված է որսկես մի սուրբ մարդ:
 Իսկ ի՞նչ կլինի, երբ պառկած լինեմ գերեզմանի մեջ
 Իվ հանկա՛րծ զարթնեմ, նախքան Ռոմեոն
 Գա ինձ փրկելու. ա՛յդ է սոսկալին:
 Արդյոք չե՞մ խեղդվի ես այդ վիրապում,
 Որի գարշ բերնով ներս չի թափանցում ոչ մի առողջ օդ:
 Չե՞մ մեռնի խեղդված, նախքան Ռոմեոն օգնության կըգա:
 Կամ, եթե ապրեմ, հավանական չէ՞,
 Որ ժանտ մըտքերը՝ մահվան և դժնի գիշերվա մասին,
 Եվ այդ սոսկալի վայրի սարսափը,
 Մի հին շիրմի մեջ, մի հընադարյան ըշտեմարանի,
 Ուր հարյուրավոր տարիներ ի վեր
 Բոլոր պապերիս ոսկերքն են դիզված,
 Ուր որ արյունոտ Տիբալտն է նեխվում իր պատանքի մեջ,
 Որ նոր հող մըտավ: Ուր որ, ասում են,
 Գիշերվա որոշ ժամերին հանկարծ դեերն են գալիս...
 Վա՛յ ինձ, ախ, վա՛յ ինձ: Հավանական չէ՞, որ ես զարթնելով
 Այնքան վաղաժամ՝ այդ գարշ հոտերից և սուր ճիչերից,—
 Որոնք նրման են արմատից պոկվող մանրագործների՝²² աղաղակներին,—
 Որոնց լրսելիս մարդիկ գըժվում են,
 Չըխելագարվե՞մ այս ժանտատեսիլ կերպարանքների
 Ահեղ շուրջպարում:
 Արդյոք չե՞մ խաղա խելագարի պես, նախահայրերիս կմախքների
 հետ...

Հռչուտված Տիբալտին չե՞մ քաշի արդյոք իր պատանից դուրս,
 Կամ թե, կատաղած, մի մեծ նախահոր ոլոք վերցնելով
 Իբր թե լախտով, չե՞մ ցըրի արդյոք գանգըս հուսահատ...
 Օ՛, ինձ թըվում է մորեղբորորդուս ոգին եմ տեսնում,
 Կարծես փընտրեմ է նա Ռոմեոյին, որ սըրով շամփրեց
 Նըրա մարմինը: Հեռու կաց, Տիբա՛լտ:
 Եկա, Ռոմեո: Ահա՛ կենացըդ:

Խմում է և ընկնում իր անկողնու վրա, վարագույրի ետև:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԶՈՐՐՈՐԴ

Մի սրահ Կապուլետի տանը:

Մտնում են տիկին Կապուլետը և դայակը:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Վերցրու բանալին և գընա նորից մի քիչ համեմ բեր:
 ԴԱՅԱԿ. Իսկ խոհանոցում արմավ են ուզում կարկանդակի համար:
 Նաև սերկեկի:

Մտնում է Կապուլետը:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հայդե՛, վե՛ր կացեք, երկրորդ աքլորը արդեն կանչել է:
 Զանգը հնչել է. ժամը երեքն է:
 Դու փուտին հըսկիր, այ Անջելիկա,
 Ծախք չըխնայես:

ԴԱՅԱԿ. Գընացեք, պարոն. ինչո՞ւ եք խառնըվում կանանց գործերին:
 Գընացեք քընեք: Հավատա, վաղը կըհիվանդանաք
 Անքուն մընալով:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ծ՞ս հիվանդանամ. օրեր են եղել, որ ես չեմ քընել
 Ավելի չնչին պատճառի համար և ամենևին չեմ հիվանդացել:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Հա՛, ժամանակին դու գիշերները «մոկ» ես որսացել...
 Իսկ հիմա փորձի՛ր որսի դուրս գալո՞ւ...

Տիկին Կապուլետը և դայակը դուրս են գնում:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ի՛նչ նախանձ կին է, ի՛նչ խանդոտ կին է:

Մտնում են երեք-չորս սպասավորներ շամփուրներով, փայտի կոճղերով և զամբյուղներով:

Ըսպասի՛ր, այ մարդ,

Ի՛նչ կա զամբյուղում:

Ա. ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Խոհարարի համար բան եմ տանում, պարոն, ինչ է, չգիտե՛մ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ըշտապի՛ր, ըշտապի՛ր:

Առաջին սպասավորը դուրս է գնում:

Ա՛յ մարդ, չոր փայտ տար:

Պետրոսին կանչիր, նա քեզ ցույց կըտա չոր փայտի տեղը:

Բ. ՍՊԱՍԱՎՈՐ. Ես գըլուխ ունեմ և փայտի տեղը ինքըս կըգտնեմ

Առանց Պետրոսին նեղություն տալու:

Դուրս է գնում:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ապրե՛ս, լա՛վ ասաց: Ի՛նչ ուրախ մարդ է այս շան լակոտը:

Ես քեզ պետք է ինձ փայտապահ կարգեմ: Բա՛, լուսացել է,

Կոմսն հիմա կըգա երաժիշտներով.

Այդպես ասաց նա:

Խորհում երաժշտություն:

Արդեն գալիս է:

Է՛յ, դայակ: Կընիկ: Քեզ հետ եմ, դայակ, չե՞ս լսում միթե:

Մտնում է դայակը:

Գընա, Զուլիետին ըշտապ զարթեցրու և լավ զարգարիր:

Ես գընամ մի քիչ կոմսի հետ խոսեմ: Վազի՛ր, շուտ արա:

Շո՛ւտ արա, այ կի՛ն, փեսան գալիս է,

Վազի՛ր, ասում եմ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Զուլիեթի սենյակը:

Մտնում է դայակը:

ԴԱՅԱԿ. Զուլիեթ, տիրո՛ւհի: Զուլիեթ տիրո՛ւհի. ի՛նչ խորն է քընած:
Հայդե՛, գառնուկըս, հայդե տիրուհիս, ամո՛թ է, վե՛ր կաց:
Ի՛նչ ծուլլն ես եղել: Վեր կաց, անուշի՛կս, վեր կաց հարսնիկըս:
Ծըպտուն շի հանում: Չլինի՞ ուզում ես
Մի շաբաթ քընել: Միամի՛տ եղիր,
Կոմսը այս գիշեր այնքա՛ն տանջի քե՛զ...
Որ քունըդ փախչի: Վա՛հ, տեր իմ աստված,
Այսքա՛ն էլ խոր քուն:
Բայց պարտավոր եմ արթնացնել նըրան: Տիկի՛ն, տիրուհի՛ս,
Փեսան գալիս է, նա քեզ կըբռնի անկողնում պառկած,
Քեզ վեր կըթուցնի քընից սարսափած:

Վարագույրը մի կողմ է քաշում:

Վահ, այս ի՛նչ բան է, շորերը հագել կըրկին քնե՛լ է:
Պետի է արթնացնեմ: Օրիորդ, արթնացի՛ր, օրիորդ՝ շուտ վե՛ր կաց:
Վա՛յ ինձ, օգնեցե՛ք, ավա՛ղ, օգնեցե՛ք: Օ՛, նա մեռա՛ծ է:
Վա՛յ իմ սև օրին, ինչո՞ւ ծընվեցի:
Ինձ օղի հասցրեք, իմ տեր, իմ տիկին:

Մտնում է տիկին Կապուկտը:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Այս ի՛նչ աղմուկ է:

ԴԱՅԱԿ. Օ՛, ողբալի օր:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ի՛նչ է պատահել:

ԴԱՅԱԿ. Այստեղ նայեցեք: Օ՛, ինչ սև օր է:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Վա՛յ, վա՛յ, զավակըս, իմ միակ կյանքըս,
Վեր կաց, աչքդ բաց, եթե ոչ, ես էլ քեզ հետ կըմեռնեմ:
Ճըշա՛, այ կնիկ, օգնովյան կանչիր:

Մտնում է Կապուկտը:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ամո՛թ է. մեջտեղ բերեք Զուլիեթին: Փեսան եկել է:

ԴԱՅԱԿ. Ա՛խ, նա մեռած է: Նա վախճանված է: Ի՛նչ դժբախտ օր է:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Վա՛յ մեր սև օրին, Զուլիեթըս մեռա՛վ, Զուլիեթըս մեռա՛վ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Թո՛ղեք, մեկ տեսնեմ: Ա՛խ, վերջացած է. մարմինը պաղ է:

Արյունը սառն է և անդամները արդեն փայտացած:

Այս շրթունքներից վաղուց է թըռել կենդանությունը:

Իբրև վաղահաս մի սառնամանիք

Վ. Շեֆադիե, Հնտիր երկեր, հ. I—31

◀ Մահը պոկել է դաշտի ամենից սիրուն ծաղիկը: +
ԴԱՅԱԿ. Օ՛, ողբալի օր:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Դժբա՛խտ ժամանակ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Մահը, որ նըրան կորզեց ինձանից՝ ի ցավ իմ սրտի,
Կապել է լեզուա, չի թողնում խոսեմ:

Մեռում են հայր Լավրենտիոսը և Պարիսը երաժիշտների հետ:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Հարսը պատրա՛ստ է եկեղեցի դնալ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Գընալ պատրաստ է, բայց դառնա՛լ՝ երբե՛ք:

Պարիսին

Ավա՛ղ, որդյակ իմ, քո հարսանիքի նախորդ գիշերը
Մահն է մուտք գործել հարսիդ մահճի մեջ: Ահա ծաղիկըս
Անպատկառ մահի կողմից պղծված:
Մա՛հն է իմ փեսան: Մա՛հն է ժառանգըս:
Նա՛ է պըսակվել իմ աղջըկա հետ: Եվ ե՛ս կըմենեմ՝
Մահին թողնելով ամեն-ամեն բան: Թե՛ կյանք, թե՛ բարիք մընում է
մահվան:

ՊԱՐԻՍ. Որքա՛ն անձկորեն ես ըսպասեցի այս առավոտի երեսը տեսնել:
Եվ ինչի՞ համար, այս տեսարանի՞:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Անիծվա՛ծ, անբա՛խտ, ատելի ժանտ օր,
Ամենաշար պահ, որ ժամանակը տեսած է բոլոր
Իր բազմավաստակ և մըշտահոլով ճամփորդության մեջ:
Մի միակ, մի խեղճ, մի քաղցրիկ զավակ,
Մի միակ հատիկ ինձ ըսփոփելու և խընդացնելու
Եվ անգութ մահը անգամ այդ մեկին կորզեց իմ ձեռքից:

ԴԱՅԱԿ. Օ՛, ահավոր վիշտ, օ՛, կըսկըծալի, աղետալի օր,

Ամենատըրտում և ողբալի օր,
Իմ տեսած, ապրած բոլոր օրերից:
Ախ սե՛ օր, սե՛ օր, վա՛յ, ատելի օր,
Երբեք չի տեսնված այսպիսի սե օր:
Օ՛, բոթաբեր օր, օ՛, սոսկալի օր:

ՊԱՐԻՍ. Խաբվա՛ծ, մոլորվա՛ծ և պըսակալո՛ւյծ. տանջվա՛ծ, ըսպանվա՛ծ:
Ո՛վ գարշելի մահ, դո՛ւ, դո՛ւ խաբեցիր
Եվ անգթորեն գետնով զարկեցիր:
Օ՛, սեր իմ, կյանք իմ: Դու կյանք չես սակայն,
Այլ սեր՝ մահվան մեջ:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Անարկվա՛ծ, տանջվա՛ծ, ատվա՛ծ, ըսպանվա՛ծ և նահատակվա՛ծ:
Տըրտում ժամանակ, ինչո՞ւ եկար դու

Մեր ուրախ տոներ ոչընչացնելու:
Օ, զավա՛կ, զավա՛կ: Դու իմ հոգին ես, և ոչ թե զավակ:
Դու մեռա՛ր, մեռա՛ր, ավաղ, դու մեռա՛ր, զավակըս մեռավ,
Իմ զավակի՛ հետ երջանկությունըս գերեզման իջավ: 1-1

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ամո՛թ է, լըռե՛ք: Հուսահատ ցավը

Զի բուժվում անկարգ վայնասուններով: Երկինքը և դուք
 Բաժին ունեիք այս սիրուն կույսից: Այժմ երկինքը բոլորը առավ,
 Դա լավագույնն է աղջրկա համար:
 Դուք ձեր բաժինը անկարող էիք մահից զերծ պահել,
 Երկինքը նրան հավերժ կյանք տրվեց:
 Զեր իդան էր նրան բարձրացած տեսնել
 Մինչև ամպերը:
 Ինչո՞ւ եք լալիս, երբ տեսնում եք այժմ
 Նրան բարձրացած ամպերից էլ վեր՝ մինչև երկինքը:
 Օ՛, ձեր աղջրկան դուք վա՛տ եք սիրում,
 Քանզի գրծվում եք տեսնելով նրան բախտավոր դարձած:
 Ամուսնության մեջ նա՛ չէ երջանիկ, ով կապրի երկար և ամուսնացած,
 Նա՛ է երջանիկ, ով որ մեռնում է դեռ նոր պըսակված...
 Դե՛, ցամաքեցրե՛ք ձեր արցունքները: Խոնկեր ածեցեք
 Այս շրթնաղ մարմնին: Եվ ինչպես ծեսն է,
 Ամենից սիրուն իր արդուզարդով տարեք եկեղեցի:
 Թեպետ փափկասիրտ բընությունը մեզ ողբալ է տալիս,
 Բայց, երբ ըզգաստ է բանական միտքը՝ արցունք չի գալիս:

ԿԱՊՈԻԼԵՏ. Ինչ պատրաստեցինք մեր այս հանդեսին՝

Այժմ պետք կըզա թաղման սև ծեսին:
 Մեր նրվազները հանկարծ փոխվեցին տըխուր զանգերի,
 Մեր հարսանեկան ուրախ սեղանը՝ մեռելաճաշի:
 Մեր հանդիսավոր օրհներգությունը՝ սըգո երգերի,
 Սիրո ծաղկունքը այժմ պըճնում են մի սառած դիակ:
 Այսպես ամեն բան փոխվեց հակառակ:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ.-Տեր իմ, ներս մըտեք: Դուք նույնպես, տիկի՛ն,

Պարոն կոմս, դուք էլ: Բոլորդ պատրաստվեք
 Այս ննջեցյալին գերեզման տանել:
 Երկընթի ձեռքը մի մեղքի համար իջած է ձեզ վըրա,
 Զըփորձեք դարձյալ բարկացնել նրան:

Կապույետը. տիկին Կապույետը, Պարիսը և հայր Լավրենտիոսը դուրս են գնում:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Լավ է հավաքենք մեր գործիքները և թողնենք զընանք:

ԴԱՅԱԿ. Լավ կլինի զնաք, ազնիվ պարոններ,

Ինքներեդ եք տեսնում, թե ի՞նչ ողբալի մի կացություն է:

Դուրս է գնում:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Աստված վերջը բարի անե:

Մտնում է Պետրոսը:

ՊԵՏՐՈՍ. Երաժիշտնե՛ր, երաժիշտնե՛ր «Ըսփոփանք սըրտին». հընչեցրե՞ք
 «Ըսփոփանք սրտին»: Օ՛, եթե կամենում եք, որ ես ապրեմ, աղաչում
 եմ ձեզ, հնչեցրեք «Ըսփոփանք սրտին» եղանակը:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Իսկ ինչո՞ւ «Ըսփոփանք սրտին»:

ՊԵՏՐՈՍ. Օ՛, երաժիշտներ. որովհետև իմ սիրտը արդեն նվագում է «Սիրտս»

տխուր է» եղանակը, ուստի մի որևէ ղվարթ տրտմերգ հնչեցրեք, որ մխիթարվեմ:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. Ոչ մի տրտմերգ էլ չենք հնչեցնի: Հիմա նվագելու ժամանակ չի: **ՊԵՏՐՈՍ.** Ուրեմն չե՞ք ուղում նվագել:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Ո՛չ:

ՊԵՏՐՈՍ. Այդ դեպքում ինձնից մի պիտո՞ կուտեք:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Ի՞նչ կուտենք:

ՊԵՏՐՈՍ. Ոչ թե փող, այլ մի լավ ապտակ, անպիտա՞ն նվագածու:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Անպիտա՞ն ծառա:

ՊԵՏՐՈՍ. Անպիտան ծառայի դաշույնը հիմա ձեր վզին կդնեմ:

Ես ձեր այլանդակ երգերը լսողը չեմ: Ձեզ այնպես ֆա-յեմ,
Այնպես սոլ-եմ... հասկացա՞ք:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Մենք քո սոլերը քեզ կըհագցնենք:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. Խնդրեմ դաշույնդ դիր տեղը և քո սրամտությունը պատյանից դուրս բեր:

ՊԵՏՐՈՍ. Ուրեմն զգուշացեք իմ խելքից: Պատյան դնելով իմ երկաթե դաշույնը, ես ձեզ կխարանեմ իմ երկաթե լեզվով: Տղամարդու նման սլատասխան տվեք ինձ:

✓ Երբ խոր կըսկիծն է մեր սիրտը տանջում
) - Եվ թախիծն է մեզ ճընշում ահագին,
Այնժամ նվագը արծաթահնչում...

Ինչո՞ւ համար արծաթահնչումն: Ինչո՞ւ են ասում արծաթահնչումն նվագ: Ի՞նչ ես ասում Սիմոն-Ադիքի լար:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Նրա համար, պարոն, որովհետև արծաթը խիստ անուշ ձայն ունի:

ՊԵՏՐՈՍ. Լավ էր: Դու ի՞նչ ես ասում, Հուգոն-Ջուլիա:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. Ես կարծում եմ արծաթահնչումն են ասում նրա համար, որովհետև երաժիշտները արծաթի համար են հնչյուն հանում:

ՊԵՏՐՈՍ. Այդ էլ վատ չէր: Իսկ քո կարծիքն ի՞նչ է, Հակոբ-Քնարապահ:

Գ. ԵՐԱԺԻՇՏ. Հավատա, չգիտեմ ինչ ասեմ:

ՊԵՏՐՈՍ. Զարմանալի է: Մի՞թե չգիտես. երգիչ ես և չգիտե՞ս: Լավ, ես քո փոխարեն կասեմ: Ասում են նվագ արծաթահնչումն, որովհետև երաժիշտները ոսկի շունեն հնչեցնելու համար:

Այնժամ նվագը արծաթահնչում
/ Թող մըխիթարի մեր սիրտն ու հոգին:

Երգելով դուրս է գնում:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. Այ քեզ մի անպիտան արարա՞ծ:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. Թող գնա սատկի: Ներս մտնենք տղերք, սպասենք հուղարկավարներին և մնանք մեռելահացին:

Գնում են:

ԱՐԱՐՎԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մանուկա:

Մի փողոց:

Մտնում է Ռոմեոն:

ՌՈՄԵՈ. Եթե հավատամ քրնի քաղցրաբույր հավաստիքներին՝
Իմ երազները ինձ ավետում են ցընծագին մի լուր.
Սըրտիս իշխանը թեթև է նըստել իր գահի վրա:
Այս ամբողջ օրը անսովոր մի ուժ
Ինձ թև է տալիս ուրախ մըտքերով:
Երազում տեսա, սիրուհիս եկավ մեռած գըտավ ինձ:
Անսովոր՝ երազ, որ թույլ է տալիս մեռյալին խորհել:
Համբույրով այնպես մի կյանք ներարկեց նա շուրթերիս մեջ,
Որ կենդանացա և ինձ ըզգացի կայսրը աշխարհի:
Ա՛խ, որքան պետք է սերն անուշ լինի,
Երբ իր ըստվերը այսքան անուշ է:

Մտնում է Բաղդասարը բարձրաճիտ կաշիկներով:

Լուր վերոնայի՞ց: Ի՞նչ կա, Բաղդասար,
Նամակ չե՞ս բերել հայր Լավրենտիոսից:
Տիկինս ինչպե՞ս է, հայրըս առո՞ղջ է.
Ջուլիետն ի՞նչպես է, նորից եմ հարցնում,
Եթե նա լավ է, նշանակում է աշխարհի վըրա ամեն ինչ լավ է:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Ջուլիետը լա՛վ է...

Նրա մարմինը նընջում է հանգիստ Կապուլետների դամբարանի մեջ,
Իսկ անմահ հոգին հըրեշտակների հետ է բընակվում:
Ես նըրան տեսա դագաղով դըրված իր ազգատոհմի տապանատանը:
Եվ, անմիջապես, ձիով սուրացի, որ ձեզ հայտնեմ այդ:
Օ՛, Էերեցեք ինձ, որ տխուր լուրեր բերեցի ես ձեզ.
Դո՛ւք ինձ կարգեցիք նըման պաշտոնի:

ՌՈՄԵՈ. Այդպե՞ս, ուրեմըն: Օ՛, երկի՛նք, ես քեզ մարտի եմ գոչում:

Դու տունըս գիտես: Թուղթ և թանաք բեր

Եվ զընա վարձիր փոստային ձիեր: Այս գիշեր պետք է ես ճամփա
ընկնեմ:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Խնդրում եմ, տեր իմ, այդպես հապշտապ ճամփա մի՛ ընկնեք:
 Ձեր դեմքը դրժգույն և սոսկալի է, և գուշակում է
 Չարաշուք մի բան:

ՌՈՄԵՈ. Դու սխալվում ես:
 Թող ինձ և դրնա կատարի ինչ-որ ես քեզ ասացի:
 Նամակ չե՞ս բերել հայր Լավրենտիոսից:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Ոչ, ազնիվ տեր իմ:

ՌՈՄԵՈ. Փույթ չէ՛: Ըշտապի՛ր
 Ձիեր վարձելու: Ես հիմա կըգամ:

Բաղդասարը գնում է:

Ջուլիետ, այս գիշեր քեզ մոտ կընընչեմ:
 Եկ հընար գըտնեմ: Օ՛, դու կործանում,
 Ինչ շո՛ւտ ես ցատկում հուսահատ մարդկանց մըտածության մեջ:
 Այս շըրջակայքում
 Կարծեմ ապրում է մի դեղավաճառ: Ես նրան տեսա
 Քանի օր առաջ, խեղճ հագուստի մեջ, ճընշված հոնքերով.
 Նա բըժշկական խոտեր էր քաղում: Վըտիտ էր դեմքը:
 Թըշվառությունը մինչև ոսկորներ կըրծել էր նրան:
 Իր խեղճ խանութում կախված էր մի կրիա
 Եվ հարդով լըցված մի կոկորդիլոս, և այլ մորթիներ
 Տըձև ձըկնե՛ի: Դարակներին կար
 Դատարկ տուփերի մի հավաքածո,
 Եվ կանաչագույն հողե անոթներ, ուռած փուլիկներ, բորբոսնած
 սերմեր,

Թելի կըտորներ, հին վարդաթերթեր՝ բլիթածև շինված,
 Խառնիխուռն ցրված՝ որ մի բան ցույց տան:
 Այս խեղճությանը ես ուշ դարձնելով՝ մըտքումս ասացի.
 Թույնի վաճառքը Մանտուայի մեջ մահ է ուղղակի,
 Բայց, եթե մեկը կարիք ունենա
 Ահա մի թըշվառ՝ որ կըվաճառեր:
 Օ՛, այս նույն միտքը ծագեց իմ գըլխում, երբ դեռ հարկ չկար:
 Այժմ չըքավոր այդ մարդը պետք է ինձ թույն վաճառի:
 Որչափ հիշում եմ սա է իր տունը:
 Տոնի պատճառով խեղճ մուրացկանի կըրպակը փակ է:
 Հե՛յ, դեղավաճառ:

Մտնում է դեղավաճառը:

ԴԵՂԱՎԱՃԱՌ.

Ո՛վ է ինձ կանչում այդքան բարձրաձայն:

ՌՈՄԵՈ. Եկ այստեղ, ա՛յ մա՛րդ: Տեսնում եմ, որ դու շատ չըքավոր ես:

Ահա ըստացիր քառասուն դուկատ.

Տուր ինձ մի ումպ թույն, արագ ներգործող այնպիսի մի դեղ,

Որ իսկույն հոսի երակներիս մեջ

Եվ կյանքից հոգնած նրան խըմողը մեռած վայր ընկնի,

Եվ ներա մարմնից հալածվի շունչը
 Այնպիսի ուժով, ինչպես սուրում է վառված վառողը
 Ժանտ թընդանոթի որովայնից դուրս:

ԴԻՂԱՎԱՃԱՌ. Նրման մահացու թույններ ունեմ՝ ես, բայց Մանտոայի մեջ
 Դրրանց ծախողին՝ օրենքով մահ է:

ՌՈՄԵՈ. Այդքան թըշվառ ես, այդքան մերկ ու խեղճ
 Եվ դեռ մեռնելուց երկյո՞ւղ ունեա դու.
 Սուվ կա քո դեմքին:
 Կարիք և տանջանք քաղցից ծյուրում են այդ աչքերիդ մեջ:
 Քո մեջքի վրա կախված է մաշված աղքատությունը նըվաստության
 հետ,

Ոչ այս աշխարհն է քեզ հետ խընդակից, ոչ իր օրենքը:
 Աշխարհը շունի քեզ հարըստացնող և ո՛չ մի օրենք:
 Մի՛ լինիր աղքատ. խախտի՛ր օրենքը և վերցրո՛ւ, ահա՛...

ԴԻՂԱՎԱՃԱՌ. Թըշվառությունըս է հոժարում դրրան՝ ոչ թե իմ կամքը:

ՌՈՄԵՈ. Ես վըճարում եմ քո թըշվառության և ոչ թե կամքիդ:

ԴԻՂԱՎԱՃԱՌ. Դիր այս որևէ մի հեղուկի մեջ
 Եվ խըմիր մեկից: Եթե ունենաս քըսան մարդու ուժ՝
 Դա բավ է, որ քեզ ճանապարհ դրնի...

ՌՈՄԵՈ. Ահա քո ոսկին՝ մարդկային հոգու նողկալի թույնը,
 Որը գործում է առավել զազիր ըսպանություններ այս գարշ
 աշխարհում,
 Քան թե այս խղճուկ բաղադրությունը, որ արգելված է վաճառքի
 համար:

Ե՛ս քեզ թույն տըվի և ոչ թե դու ինձ:
 Գընա, տեր ընդ քեզ: Կերակուր գընիր, մի քիչ գիրացիր:
 Դու ոչ թե թույն ես, այլ ըսպեղանի, եկ Կընանք ինձ հետ.
 Զուլիեստի շիրմի վըրա քեզ կըմպեմ:

Դուրս են գնում:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Վերոնա:

Հայր Լավրենտիոսի խուցը:

Մտնում է հայր Հովհաննեսը:

Հ. ՀՈՎՀՍՆՆԵՍ. Եղբա՛յր Լավրենտիոս, սուրբ հայր ֆրանսիսկյա՛ն:

Մտնում է հայր Լավրենտիոսը:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Հայր Հովհաննեսի ձայնն եմ լըսում ես:

Մանտոայի՞ց եկար, գալուստըդ բարի: Ի՞նչ ասաց Ռոմեոն:

Թե նամակ գըրեց՝ տուր ինձ նամակը:

- Հ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ. Գրնացի, որ մեր ուխտից ինձ համար
 Մի բորիկ եղբայր գըտնեմ ուղեկից:
 Նա այցելել էր հիվանդների մոտ:
 Ես նըրան գըտա, բայց մեր քաղաքի խուղարկուները
 Մեզ հանդիպելով մի այնպիսի տան,
 Որ կարծում էին ժանտախտի բույն էր,
 Դուռը կընքեցին, մեզ դուրս չըթողին
 Եվ իմ մեկնումը դեպի Մանտուա՝ այսպե՛ս խափանվեց:
 Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ապա ո՞վ տարավ նամակը Ռոմեոյին:
 Հ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ. Չըկարողացա անգամ ուղարկել: Ինձ մոտ է, վերցրե՛ք:
 Նույնիսկ չըգտա ես մի փոստատար, որ ձեզ հասցնեք,
 Այնքան սաստիկ էր ժանտախտի ահը:
 Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ապերջանի՛կ բա՛խտ: Մեր ուխտը վըկա,
 Այս նամակը մի աննշան բան է, բայց շատ կարևոր
 Հանձնարարություն: Այդ հապաղումից
 Կարող է ծագել սաստիկ մեծ վըտա՛նգ: Դե՛, հայր Հովհաննես,
 Գրնա և ըշտապ ինձ համար գըտիր մի երկաթե ձող
 Եվ բեր իմ խուցը:
 Հ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ. Գընում եմ բերեմ:

Դուրս է գնում:

- Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ես մենակ պետք է գընամ դամբարան:
 Երեք ժամ հետո սիրուն Ջուլիետը ըսթափվելու է:
 Ինձ շատ կանիծե, որ ցարդ Ռոմեոն
 Լուր չի ստացել այս դիպվածներից:
 Պետք է Մանտուա նորից գիր գըրեմ,
 Եվ Ջուլիետին էլ խուցիս մեջ պահեմ՝ մինչ Ռոմեոն գա:
 Խե՛ղճ, թըշվառ աղջիկ, կենդանի թաղված գերեզմանի մեջ:

Դուրս է գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Գերեզմանատուն՝ եկեղեցու բակում, մեջը՝ Կապուլետների
 տոհմի շիրիմը:

Մտնում են Պարիսը, և իր մանկլավիկը՝ ձեռքին ծաղիկներ և մի ջահ:

- ՊԱՐԻՍ. Տո՛ւր ինձ այդ ջահը, իսկ ինքըդ գընա և հեռու կանգնիր:
 Բայց ոչ, հանգցրո՛ւ, որ ինձ չըտեսնեն:
 Գընա և պառկիր այն ծառերի տակ,
 Ականջըդ ամուր փուչ գետնին հըպած:
 Գերեզմանոցում ամեն ոտնաձայն արագ լըսվում է,

Քանզի հողն այստեղ փրխրուն է և թույլ՝ սաստիկ փորվելուց:
Հենց որ կըլսես մի թեթև շըշուկ՝ իսկույն սուվիր ինձ:

Տուր ծաղիկները: Գրնա կատարիր ինչ որ ասացի:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ. Ես վախենում եմ միայնակ մընալ
Գերեզմանոցում: Բայց սիրտ կըտամ ինձ:

Առանձնանում է:

ՊԱՐԻՍ. Ծաղիկներ սըփռեմ քո հարսանեկան անկողնու վըրա, ով անուշ
ծաղի՜կ:

Վա՛յ, առագաստըդ քար է և փոշի,
Որ ամեն գիշեր պետք է ոռոգեմ ես վարդաջըրով
Կամ իմ ողբերի այրող արցունքով:
Սուզըս կլինի՝ քո շիրմի վըրա ամեն գիշեր գալ
Ծաղիկներ սըփռել, արտասվել ու լալ:

Մանկավիկը սուլում է:

Տըղան սուլում է, մարդ է մոտենում:
Այս ի՞նչ անիծյալ ոտք է թափառում խավար գիշերով,
Արգելք լինելով իմ անկեղծ սիրո տըրտում ծեսերին:
Ի՛նչ, ջա՛հ էլ ունի: Գիշեր, ինձ մի պահ մութով պարուրիր:

Թաֆնվում է:

Մտնում են Ռոմնոն և Բաղդասարը՝ մի ջանով, քրիչով և այլն:

ՌՈՄԵՈ. Տուր ինձ բրիչը և ոլորիչը:

Առ այս նամակը. արևածագին
Հանձնիր անպատճառ հարգելի հորըս:
Զահը ձեռքըս տուր: Քո կյանքի գընով պարսադրում եմ քեզ,
Որ ինչ ու լըսես, կամ աչքով տեսնես՝ երբե՛ք մոտ չըգաս
Եվ չըխառնվես իմ գործերի մեջ:
Ուզում եմ իջնել մահվան մահիճն այս,
Մասամբ իմ կընոջ դեմքը դիտելու,
Եվ, նամանավանդ, իր մեռած մատից ուզում եմ հանել
Մի թանկ մատանի, որ հարկավոր է
Ինձ մի կարևոր պարագայի մեջ: Ուրեմն հեռացիր:
Իսկ եթե հանկարծ կասկածից դըրդված
Ետ գաս զընենելու թե ինչ եմ անում,
Երկինքը վըկա, քեզ մաս-մաս կանեմ
Եվ ցըրիվ կըտամ քո անդամները այս քաղցած վայրում:
Խի՛ստ վայրենի են թե՛ ժամանակը, թե՛ միտումներս.
Ավելի վայրագ, ավելի անողոք,
Քան սոված վագրը կամ ծով մըռնչուն:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Կըգնամ, տեր իմ, ձեզ չեմ խանգարի:

ՌՈՄԵՈ. Լավ բարեկամը այդպես է վարվում: Վերցրու և գընա,
Բախտավոր եղիր: Եվ մընաս բարով, ո՛վ բարեսիրտ մարդ:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ. (ՍԼԿԵՍԻ)

Եվ այսուհանդերձ, այս շրջակայքում ես կըթաքցնեմ ինձ,
Ահեղ տեսք ունի. ես վախենում եմ իր շար մըտքերից:

Թափնվում է:

ՌՈՄԵՈ. Ո՛վ զազրելի վիհ՝ մահու որովայն,
Դու որ լափել ես երկրի թմենից անդին պատառը,
Կըստիպեմ փրտած այդ ծընոտներիդ այսպես բացվելու,

Բաց է անում շիրիմը:

ՊԱՐԻՍ. Եվ խըճողելու մի նո՛ր կերակուր քո որկորի մեջ:
Սա այն աքսորված սեզ Մոնդեգյունն է,
Որ իմ սիրուհու մորեղբորորդուն սրբով ըսպանեց:
Եվ այդ կըսկծից, ասում են, չըքնաղ Զուլիեաը մեռավ:
Այժմ եկել է մի նոր խայտառակ արարք գործելու
Մեր մեռյալների աճյունի վրա: Պետք է բռնեմ նըրան:

Թափսոցից դուրս գալով:

Թո՛ղ այդ պիղծ գործըդ, անարգ Մոնդեգյուն.
Մի՞թե վըրեժը կարող է տեւել մահից էլ այն կողմ:
Աքսորված սրիկա, քեզ կալանում եմ:
Հընազանդվիր ինձ և առաջ անցիր: Դու պետք է մեռնես:
ՌՈՄԵՈ. Այդ ճըշմարիտ է, դըրա համար էլ այստեղ եմ եկել:
Ազնիվ պատանի, գընա, մի փորձիր հուսահատ մարդուն,
Թո՛ղ ինձ, հեռացի՛ր. սարսափիր մեռած
Այս մարդկանց բախտից: Աղաշում եմ քեզ, ո՛վ երիտասարդ,
Մի բարդիր նոր մեղք իմ գըլխի վըրա
Ինձ զայրացնելով: Օ՛, թող ինձ, գընա՛.
Երկինքը վըկա, ես քեզ սիրում եմ ինձնից առավել,
Ես այստեղ իմ դեմ գինված եմ եկել:
Մի՛ կանգնիր, գընա, ապրիր և ասա՛,
Որ մի գիժ մարդու կարեկցությունը քեզ մահից փըրկեց:

ՊԱՐԻՍ. Քո կախարդանքից ես չեմ սարսում, մա՛րդ:
Եվ բըռնում եմ քեզ որպես մեղապարտ:

ՌՈՄԵՈ. Գըրգըռո՞ւմ ես ինձ: Դե առ քեզ, տըղա:

Մենամարտում են:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ. Տե՛ր իմ: Կըռվում են: Շո՛ւտ պահակ կանչեմ:

Գնում է:

ՊԱՐԻՍ. Օ՛, ըսպանվեցի:

Ընկնում է:

Եթե վեհանձն ես,
Բա՛ց դերեզմանը և իմ մարմինը Զուլիետի մոտ դիր:

Մեղաւմ է:

ՌՈՄԵՈ. Երդվում եմ, կանե՛մ: Տեսնեմ երեսը:
Վա՛հ, Մերկուտիոյի մի ազգականն է, այն կոմս Պարիսը:
Ի՛նչ ասաց ծառաս, երբ գալիս էինք: Փոթորկված հոգիս
Զէր լըսում նըրան: Կարծեմ նա ասաց,
Որ կոմս Պարիսը պետք է պըսակվեր իմ Զուլիետի հետ:
Այդպե՛ս ասաց նա, թե՛ երազի մեջ ինձ այդպես թըվաց,
Թե՛, դըժվածի պես, երբ նա խոսել է Զուլիետի մասին,
Այդպես եմ կարծել: Օ՛, տո՛ւր ինձ ձեռքդ,
Դու, որ գըրված ես ինձ հետ միասին նույն ողբի գըրքում:
Ես քեզ հաղթական շիրմում կըթողեմ, խոցված պատանի,
Օ՛, ոչ թե շիրիմ, այլ մի լուսատու աշտարակ է դա,
Քանզի Զուլիետը այստեղ է նիրհում և նըրա փայլը
Այս դամբարանը դարձնում է պայծառ լույսերի սըրահ:
Մահ, պառկիր այստեղ, մեռյալի ձեռքով ի հող ամփոփված:

Պարիսին գերեզմանի մեջ դնելով:

Շատ հաճախ մարդիկ հոգեվարքի մեջ
Ըզգում են հանկարծ մի ուրախություն:
Փայլակ են գոչում դա մահից առաջ: Օ՛, ինչպես ես այս
Փայլակ անվանեմ: Օ՛, սե՛ր իմ, կի՛ն իմ:
Մահը, որ ծըծեց քո շընչի մեղրը,
Անզոր է եղել քո գեղեցկության վըրա իշխելու:
Դու դեռ չե՛ս պարտված: Դըրա նըշանը
Փայլում է բոսոր շուրթերիդ վըրա և քո այտերին:
Ղեռես մահվան գունատ դըրոշը չի հասնլ այնտեղ:
Տիբալտ, այդտե՛ղ ես, արյունաթաթավ քո պատանքի մեջ:
Օ՛, ինչ առավել շընորհ կարող եմ մատուցել ես քեզ,
Քան այն նույն ձեռքով, որ երիտասարդ կյանքդ կործանեց,
Կործանեմ նըրան, որ թըշնամիդ էր:
Օ՛, նեբի՛ր, Տիբալտ, մորեղբորդդ: Օ՛, քաղցրիկ Զուլիետ,
Ինչո՞ւ տակավին այդքան սիրուն ես: Հավատա՛մ արդյոք,
Որ աննյութ մահը սիրահարված է,
Եվ այդ գարշելի վըտիտ հըրեշը
Քեզ իբրև հարճ է պահում իր տանը՝ այս խավարի մեջ:
Ես այդ երկյուղից քեզ մոտ կըմնամ,
Այս սև պալատից չեմ մեկնի այլևս:
Այստեղ կըմնամ, միշտ այստե՛ղ, այստե՛ղ,
Քո ողբերի հետ, քո նաժիշտների:
Այստեղ կըգամեմ հավիտենական իմ հանգըրվանը,
Ցընցելով դըժպիհ աստղերի լուծը

Աշխարհից հոգնած մարմնիս վրայից: Աչքե՛ր, նայեցե՛ք մի վերջին
անգամ,

Բազուկնե՛ր, մե՛կ էլ գրրկախառնվեցեք:
Շրթունքնե՛ր, ո՛վ դուք շընչի զրոնակներ, աննենդ համրույրով
Մի հավերժական դաշինք կընքեցեք ազա՛հ մահի հետ:
Եկ, դառն ուղեցույց, եկ, ժանտ առաջնորդ,
Անհույս նավավար: Եկ և ջախջախիչ
Ժայռերին զարկիր քո հողմահալած տաղտուկ նավակը:
Սիրուա կենա՛ցը:

Խմում է:

Ո՛վ դեղավաճառ,
Դու ինձ չե՛ս խաբած. թույնըդ զորե՛ղ է: Այսպես մեռնում եմ ես մի
համրույրով...

Համբուրում է Զուլիետին և մեռնում:
Գերեզմանատան մի այլ կողմով մտնում է հայր Լավրենտիոսը՝ մի
լապտերով, երկաթե ձողով և բանով:

Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՈՍ. Սո՛ւրբ Ֆրանսուա, օգնի՛ր: Ծեր ոտքըս
Շատ շիրիմների դիպավ այս գիշեր: Այդ ո՛վ է այնտեղ:
ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Մի լավ բարեկամ և մի մարդ, որ ձեզ լավ է ճանաչում:
Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՈՍ. Աստված օրհնե քեզ: Ուրեմն ասա, ազնիվ բարեկամ,
Ի՞նչ ջահ է այնտեղ, որ իզուր տեղը լույս է արձակում
Անաչք գանգերի, որդերի համար:
Կարծեմ վառվում է Կապուլետների դամբարանի մեջ:
ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Այդ ճիշտ է, հայր սուրբ. տերըս այնտեղ է,
Որին սիրում եք:
Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՈՍ. Ո՛վ է:
ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Ռոմեոն:
Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՈՍ. Վաղո՞ւց է այնտեղ:
ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Ամբողջ կես ժամ է:
Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՈՍ. Գընանք դամբարան:
ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Չեմ համարձակվում:
Տերըս կարծում է, թե գընացել եմ:
Ահավոր կերպով ինձ մահ ըսպառնաց
Եթե ես մընամ և հետապնդեմ՝ թե ինչ է անում:
Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՈՍ. Մընա, ուրեմն, ես մենակ կերթամ: Սարսուռ եմ ըզգում:
Խի՛ստ վախենում եմ, մի շարաղենո՞ բան պատահած լինի:
ԲԱՂԴԱՍԱՐ. Մինչ նընչում էի ես այս ծառի տակ,
Երազում տեսա, որ իմ պարոնը և մի ուրիշ մարդ
Մենամարտում են,
Եվ թե իմ տերը նըրան ըսպանեց:
Հ. ԱՎԱՐԵՆՏԻՈՍ. (Առաջանում է)
Ռոմեո՛: Ավա՛ղ:

Այս ի՞նչ արյուն է, որ բիծ է ձրգեկ
 Այս դամբարանի քարեղեն մուտքին:
 Այս ի՞նչ արյունոտ և անտիրական սըրեր են ընկած
 Այս խաղաղության կայարանի մեջ, որ զենքի վայր չէ:

Մտնում է դամբարանի մեջ:

Ռոմեո, Ռոմեո: Օ, ինչ գունատ է: Ուրիշ էլ ո՞վ կա:
 Նաև Պարիսն է,
 Արյունաշաղախ: Օ, ինչ բիրտ ժամ է
 Գործել ողբալի այս աղետները:
 Արդեն շարժվում է:

ԶՈՒԼԻԽՆՆԵՐ. (Զարթեցելով)

Օ, ըստիոփիչ հայր, ո՞ւր է իմ տերը:
 Ես լավ հիշում եմ, թե որտեղ պետք է այժմ լինեի,
 Եվ այնտեղ եմ ես: Ո՞ւր է Ռոմեոս:

Ձայներ են լսվում:

**Հ.ԱՎԱՐԵՆՏԻՆՍ. Աղմուկ եմ լրսում: Շուտ դուրս եկ, տիկին,
 Մահու, վարակման և անբընական քրնի այդ բույնից:
 Անդիմադրելի գերազանց մի ուժ
 Ի դերև հանեց մեր նպատակը: Եկ գրնա՛նք, գրնա՛նք.
 Քո ամուսինը պառկած է այդտեղ, քո կրթքի վրա:
 Պարիսը նույնպես: Եկ գրնանք, ես քեզ
 Այժմ կըտանեմ դեպի մենաստան, սուրբ կույսերի մեջ:
 Ե՛կ, մի հարցնիր, պահակ է գալիս,
 Եկ, բարի՛ Զուլիետ: Առավել մընալ չե՛մ համարձակվում:**

ԶՈՒԼԻԽՆՆԵՐ. Գրնա՛, դուրս գրնա: Իմ տեղն այստեղ է:

Հայր Լավրենտիոսը դուրս է գնում:

Վա՛հ, այս ի՞նչ բան է: Սիրածիս ձեռքում գավաթ կա սեղմված:
 Ավա՛ղ, տեսնում եմ, որ թույնն է նյութել տարածամ վախճան:
 Օ, ժլա՛տ, անխի՛ղճ: Բոլորը խըմել և ինձ չես թողել մի անուշ
 կաթիլ՝

Փըրկության համար: Ես կըհամբուրեմ քո շըրթունքները,
 Գուցե մի քիչ թույն դեռ նըրանց վըրա մընացած լինի,
 Որ ինձ կազդուրե մեռնելուց առաջ:

Համբուրում է նրան:

Շուրթերըդ տաք են:

Ա. ՊԱՀԱԿ. (Ներսից)

Ո՞ր կողմն է, տըղա, ճանապարհ ցույց տուր:

ԶՈՒԼԻԽՆՆԵՐ. Մարդիկ են գալիս: Ուրեմն ըշտապեմ. երջանիկ դաշույն

Ահա՛ քեզ պատյան:

Ռոմեոյի գաջույնը դուրս քաշելով ինքը իրեն սպանում է:

Ժանգոտվիր այդտեղ և տուր ինձ հանգիստ:

Մեռնում է:

Մտնում է պանակը՝ Պարիսի մանկավիհի ճեռ:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ. Այնտե՛ղ է, այնտե՛ղ, ուր ջահն է վառվում:

Ա.ՊԱՀԱԿ. Այս գետնի վրա արյուն կա թափված: Հետազոտեցեք
գերեզմանները,
ծվ ում որ գրտնեք՝ ձերբակալեցե՛ք:

Մի ֆանի ճոգի դուրս են գնում:

Հուզի՛չ տեսարան: Կոմսը ըսպանված ընկած է այստեղ,
Ջուլիետն արյան մեջ, և մարմինը տաք, որ նոր է մեռել,
Մինչդեռ թաղված էր երկու օր առաջ:
Վազեք դուքսի մոտ: Ձայն տվեք բոլոր Կապուլետներին,
Ջարթեցրեք քրնից Մոնդեգյուններին: Ոմանք թող փրնտրեն:

Մյուս պանակները դուրս են գնում:

Տեսնում ենք վայրը, ուր որ դիզված են այս աղետները,
Բայց այս ցավադին պատահարների հատակն իսկական
Չենք կարող տեսնել՝ առանց քրննության:

Վերադառնում են մի ֆանի պանակներ՝ բերելով Բադյաադին:

Բ.ՊԱՀԱԿ. Սա Ռոմեոյի ըսպասավորն է. մենք նրան գրտանք գերեզմանոցում:

Ա.ՊԱՀԱԿ. Հըսկեցեք մինչև իշխանը կըգա:

Վերադառնում են մի ֆանի այլ պանակներ՝ բերելով հայր Լավրենտիոսին:

Գ.ՊԱՀԱԿ. Ահա մի սուրբ հայր, որ դողդողում է, հառաչում, լալիս.

Մենք նրա ձեռքից առանք այս բահը և այս բլրիչը՝

Գերեզմանոցից երբ ցած էր գալիս:

Ա.ՊԱՀԱԿ. Դա մեծ կասկած է: Դրան էլ պահեք:

Մտնում է իշխանը ճետերդներով:

ԻՇԽԱՆ. Այդ ի՞նչ աղետ է, այսքան վաղ ծագած,

Որ մեղ մեր քրնից դուրս քաշեց հանկարծ:

Մտնում են Կապուլետը և տիկին Կապուլետը:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Ի՞նչ է պատահել, որ մահն կողմից այսպես ճըչում են:

Տ.ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Մարդիկ փողոցում գոչում են Ջուլիետ,

Ոմանք՝ Ռոմեո, և ոմանք՝ Պարիս, և վազ են տալիս

Աղաղակներով դեսլի դամբարան:

ԻՇԽԱՆ. Այս ի՞նչ սարսափ է մեր ականջները սոսկահար անում:

Ա. ՊԱՀԱԿ. Վհճափառ իշխան, ահա կոմս Պարիսն ընկած դիսպապատ,

Ռոմեոն՝ մեռած, իսկ Ջուլիետը, որ առաջ էր մեռած, նոր է
 ըսպանվել:
 ԻՇԽԱՆ. Փնտրեցե՛ք, գըտե՛ք, թե ինչպես եղավ այս կոտորածը: Ո՛վ է
 մեղավոր:

Ա. ՊԱՀԱԿ. Ահա այստեղ են մի կըրոնավոր և Ռոմեոյի ըսպասավորը,
 Նըրանց մոտ գըտան այս գործիքները,
 Այս մեռյալների գերեզմանները բանալու համար:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Օ, երկի՛նք: Օ, կի՛ն, նայիր մեր դուռը արյունի մեջ է:
 Դաշույնը սխալվել է: Տես իր պատյանը
 Թափուր է, ավա՛ղ, Մոնդեգյուի մեջքին:
 Նա մոլորվել է աղջկա սկզբի մեջ:

Տ. ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Վա՛յ ինձ, ահավոր այս տեսարանը զանգի է նըման,
 Որ ծերությանըս ազդարարում է՝ «հասար գերեզման»:

Մտնում են Մոնդեգյուն և ուրիշները:

ԻՇԽԱՆ. Ե՛կ, ո՛վ Մոնդեգյու, կանուխ ես զարթնած,
 Որ տեսնես որդուդ վաղաժամ պառկած...

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Ավաղ, վհապես, կինըս այս գիշեր հոգին ավանդեց,
 Իմ միակ որդու աքսորման վիշտը նըրան ըսպանեց:
 Ի՛նչ նոր աղետ է դավ դըրել արդյոք իմ ծերության դեմ:

ԻՇԽԱՆ. Նայի՛ր, կըտեսնես:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Օ՛, անբարեկիրթ, մի՞թե խոհեմ է
 Ծնողից առաջ փութալ գերեզման:

ԻՇԽԱՆ. Փակեցեք մի պահ ողբի բերանը,
 Մինչև որ պարզենք այս դաղտնիքները,
 Գըտնենք ակունքը, գործի ըսկիզբը և ճիշտ դեպքերը,
 Եվ այն ժամանակ ինքըս կըլինեմ ձեր սուգի պետը
 Եվ ուղեցույցը նույնիսկ դեպի մահ: Առայժմ լռե՛ք,
 Համբերությամբ թող պահակ կանգնի ձեր վըշտի վըրա:
 Առաջըս բերեք կասկածյալներին:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Կասկածյալների գլխավորն ես եմ, թեև ամենքից
 Փոքրն եմ այդ գործում: Քանի որ տեղը և ժամանակը
 Այս սարսափելի ըսպանությունը ինձ են վերագրում,
 Ուստի զալիս եմ իբրև մեղադրող և իբրև պաշտպան
 Դատապարտելու և ներելու ինձ:

ԻՇԽԱՆ. Պատմիր բոլորը ինչ-որ դու գիտես:

Հ. ԼԱՎՐԵՆՏԻՈՍ. Ես կարճ կըխոսեմ, քանզի իմ շունչը
 Հերիք չէ երկար պատմության համար:
 Ռոմեոն, որը ընկած է մեռյալ, ամուսինն էր այս դոժբախտ Ջուլիետի:
 Ջուլիետն էլ նըրա կինն էր ճըշմարիտ:
 Ես եմ պըսակել: Եվ նըրանց գաղտնի ամուսնությունը
 Տիրալտի մահվան միևնույն օրն էր: Այդ մահվան համար
 Փեսան աքսորվեց Վերոնայից դուրս:
 Նըրա համար էր, ոչ թե Տիրալտի, Ջուլիետը ողբում,

Դուք կամենալով այդ վիշտը վանել
 Ուզեցիք ներան բռնի պըսակել կոմս Պարիսի հետ:
 Նա եկավ ինձ մոտ
 Եվ հուզված խընդրեց, որ մի ճար անեմ
 Իրեն այս երկրորդ ամուսնությունից փրկելու համար:
 Թե ոչ՝ ուզում էր հենց իմ խուցի մեջ անձնասպան լինել:
 Եվ իմ արվեստի ամբողջ հրմտությունամբ ես նրան տրվի
 Քընաբեր մի դեղ, որ նըրա վըրա
 Գործեց իմ ուզած ազդեցությունը և տըվավ նըրան
 Մահու երևույթ: Միաժամանակ, ես Ռոմեոյին նամակ դըրեցի,
 Որ այս ժանտ դիշեր գար ինձ օգնելու,
 Հանելու նըրան իր անբնական դամբանի միջից,
 Քանզի այս գիշեր պետք է ըսպառվեր այն դեղի ուժը:
 Բայց նա, որ պետք է նամակըս տաներ՝ հայր Հովհաննեսը,
 Դժբախտ դիպվածով արգելափակվեց և երեկ գիշեր
 Նամակս ետ տըվեց: Այնժամ ես մենակ,
 Նըրա դարթնելու որոշյալ ժամին, եկա գերեզման,
 Որ նըրան հանեմ իր դամբարանից
 Եվ գաղտնի պահեմ իմ սենյակի մեջ,
 Մինչ կարողանամ հարմար ըոպերն մի մարդ առաքել Ռոմեոյի մոտ:
 Բայց երբ ես եկա, մի քանի ըոպե ավելի առաջ
 Նախքան կըզարթներ, այստեղ վաղաժամ տարածված էին
 Ազնիվ Պարիսը և հավատարիմ Ռոմեոն՝ մեռած:
 Զուլիետն ըսթափվեց: Ես պաղատեցի թողնել այս վայրը
 Եվ համբերությամբ կըրել երկնային այդ պատուհասը:
 Բայց այդ ժամանակ աղմուկ լըսելով ես ահաբեկված ելա շիրիֆից,
 Եվ նա, հուսահատ, չուզեց ինձ հետ գալ,
 Եվ, երևում է, իրեն ըսպանեց:
 Ահա ամենը, ինչ-որ ես գիտեմ: Նըրա դայակն էլ
 Տեղյակ է նույնպես այդ ամուսնության: Եթե կա մի բան,
 Որ իմ պատճառով չարիք է ծընել, թող իմ ծեր կյանքը,
 Մի քանի ժամ շուտ, առանց գըթություն,
 Զոհվի՝ օրենքի բոլոր խըստության:

ԻՇԽԱՆ. Մենք քեզ սուրբ մարդ ենք ճանաչել անվերջ:
 Ո՛ւր է Ռոմեոյի ըսպառավորը: Թող նա էլ խոսի:

ԲԱՂՂԱՍԱՐ. Զուլիետի մահվան գույժը ես տարա իմ տիրոջ համար:
 Եվ նա Մանտուայից ձի նըստած եկավ,
 Ուղիղ հենց այստեղ, հենց այս շիրիմը:
 Պատվիրեց, որ այս նամակը կանուխ հանձնեմ իր հորը:
 Ինձ մահ ըսպառնաց, շիրիմ իջնելով,
 Թե չըհեռանամ իսկույն այստեղից:

ԻՇԽԱՆ. Տուր ինձ նամակը, ես պետք է կարդամ:
 Ո՞րտեղ է կոմսի այն մանկավիհը, որ պահակ կանչեց:
 Քո տերը այստեղ ի՞նչ էր անում, տղա:

ՄԱՆԿԼԱՎԻՍ. Մաղիկներ բերեց, որ իր սիրուհու դամբանը պըճներ:
 Ինձ հըրամայեց քիչ հեռու կանգնել. այդպես էլ արի:
 Հանկարծ երևաց մի մարդ մի ջահով, որ շիրիմ բանար:
 Շատ շանցած, տերըս իր սուրը քաշեց այդ մարդու վրա,
 Եվ ես վազեցի պահակ կանչելու:

ԻՇԽԱՆ. Սա հաստատում է վանահոր խոսքը, և նըրանց սերը,
 Զուլիետի մահվան գուլժը Մանտուա:
 Գըրում է այստեղ, որ մի չըքավոր դեղավաճառից
 Նա թույն է գընել և ըշտապ եկել
 Այս դամբարանը՝ Զուլիետի կողքին նընջելու համար:
 Ո՛ւր են հիմա այն ախոյանները, Կապուլե՛տ, Մոնդեգյո՛ւ.
 Զեր ոխը պատըժվեց, տեսե՛ք, ինչպիսի՛ մեծ պատուհասով,
 Երկինքն ըսպանեց ձեր խընդությունը՝ սիրո միջոցով:
 Ես էլ, աչք կապած ձեր այդ գըժտության,
 Մեջտեղ կորցրի մի զույգ ազգական: Ամե՛ն ոք պատժվեց:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Եղբայր՝ Մոնդեգյու, տո՛ւր ինձ քո ձեռքը:
 Այս է աղջկաս վերջին հասույթը, քանզի ավելին
 Ես չեմ պահանջում:

ՄՈՆԴԵԳՅՈՒ. Բայց ես կարող եմ ավելին տալ քեզ:
 Քո դրստեր համար ես կըկանգնեցնեմ ոսկեձուլլ արձան:
 Այնքան ժամանակ, քանի Վերոնան Վերոնա կոչվի,
 Այնտեղ չի՛ լինի ուրիշ ավելի մի թանկ հուշարձան,
 Քան հուշարձանը ազնիվ Զուլիետի:

ԿԱՊՈՒԼԵՏ. Նույնպիսի կոթող ես կըբարձրացնեմ աղջկաս կողքին՝ քո տըղի
 համար:

Ավա՛ղ, խեղճ զոհեր մեր թըշնամության:

ԻՇԽԱՆ. Այս առավոտը իր հետ բերում է մըռայլ հաշտություն:
 Արևը վըշտից չի ուզում ցույց տալ իր դեմքն երկընքում.
 Գընա՛նք, այս տըրտում անցքերի վըրա դեռ շա՛տ կըխոսենք,
 Ոմանց կըներենք, ոմանց կըպատժենք,
 Քանզի չի եղել լուսնի տակ երբեք մի ողբ այնքան խոր,
 Որքան Զուլիետի և Ռոմեոյի վեպը սըգավոր:

Դուրս են գնում:

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՎԱԾՈՎ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԴՈՒՔՍԸ

ՄԱՐՈՔԻ ԻՇԽԱՆԸ

ԱՐԱԳՈՆԻ ԻՇԽԱՆԸ

ԱՆՏՈՆԻՈ, վեճետիկցի մի վաճառական

ԲԱՍԱՆԻՈ, նրա բարեկամը

ԳՐԱՑԻԱՆՈ

ՍՈԼԱՆԻՈ

ՍԱԼԱՐԻՆՈ

} բարեկամներ Անտոնիոյի և Բասանիոյի

ԼՈՐԵՆՅՈ, Ջեսիկայի սիրահարը

ՇԱՅԼՈԿ ¹, մի հարուստ հրեա ²

ՏՅՈՒԲԱԼ ³, մի հրեա, նրա բարեկամը

ԼԱՆՍԸԼՈՏ ԳՈԲԲՈ ⁴, մի խեղկատակ, Շայլոկի ծառան

ԾԵՐ ԳՈԲԲՈ, Լանսըլոտի հայրը

ՍԱԼԵՐԻՈ, մի լուր բերող.

ԼԵՈՆԱՐԴՈ, Բասանիոյի ծառան

ԲԱԼԹԱԶԱՐ

ՍՏԵՖԱՆՈ

} Պորցիայի ծառաները

ՊՈՐՑԻԱ ⁵, մի հարուստ ծառանգուհի

ՆԵՐԻՍԱ ⁶, նրա նաժիշտը

ՋԵՍԻԿԱ ⁷, Շայլոկի աղջիկը

Վեճետիկի մագնիֆիկոներ, դատարանի բարապաններ և պաշտոնյաներ,
բանտապահ, Պորցիայի ծառաները, և ուրիշ սպասավորներ:

Տեսարանը տեղի ունի մասամբ Վեճետիկում, մասամբ Բելմոնտում, Պորցիայի
պալատում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ: ՄԻ փողոց:

Գալիս եմ Անտոնիոն, Սալարինոն և Սոլանիոն:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Իրա՛վ, չըզիտեմ թե ինչ պատճառով այսքան տխուր եմ:
Սիրտըս նեղվում է. ասում եք թե դա ձեզ էլ նեղում է.
Բայց թե ի՛նչ ձևով բռնեցի, գտա, կամ ստացա այդ,
Թե ի՛նչ նյութից է, ի՛նչից է ծնված, դեռ չեմ հասկանում.
Եվ տրտմությունը այնպես բթամիտ դարձրել է ինձ,
Որ ինքս իմ աչքիս խորթ եմ երևում:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Ձեր միտքն անդադար տարուբերվում է օվկիանի վրա:
Այնտեղ, ձեր նավերն, իրենց փառահեղ առագաստներով,
Որպես կոհակի սինյորներ, հարուստ քաղաքացիներ,
Կամ, կարծես, ծովի տոնական ցույցեր,
Բարձրից են նայում վաճառականի փոքրիկ նավերին,
Որ նրրանց առաջ գլուխս հն տալիս և խոնարհվում են՝
Երբ նրրանց կողքից թռչում անցնում են հյուսիսն թևերով:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Հավատացե՛ք ինձ, թե հս էլ այդքան գույք ունենայի
Ծովերի վրա վտանգի դրած՝
Ջգացումներիս լավագույն մասը դուրսը կըլի՜ներ
Իմ հույսերի հետ. և խոտի շյուղեր կըքաղեի միշտ ⁸,
Որ տեսնեմ քամին ո՛ր կողմն է փչում.
Գլուխըս կախած քարտեզների վրա՝ նավահանգիստներ,
Նավամատուցներ, խարսխատեղեր կըպրպտեի,
Եվ ամեն մի բան, որ երկյուղ տար ինձ գույքերիս համար,
Անկասկած սիրտըս կըտխրեցընեի:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Բերանիս շունչը, որով ապուրըս սառեցընեի,
Դողցոց կըտար ինձ՝ երբ մտածեի թե մի խիստ քամի
Ի՛նչքան մեծ վրնաս կարող էր տալ ինձ ծովերի վրա:
Ես չէի կարող նայել ավազե իմ ժամացույցին՝
Առանց հիշելու ծանծաղուտները և ավազուտներն,
Առանց տեսնելու իմ հարուստ «Անդրեն»⁹, ավազում խրված,
Իր բարձր կայմը ավելի թեքած՝ քան իր կողերը՝

Որպես թե ուզեր ինքը համբուրել իր դերեզմանը:
 Կարո՞ղ էի ես եկեղեցի գնալ,
 Տեսնել վիճաշեն սրբազան տոմար,
 Եվ միտ չըբերել այն վտանգավոր քարաժայռերը,
 Որոնք իմ քնքուշ նավի կողերին դիպչեին թե չէ՝
 Նըրա համեմունքն ցըրիվ կըտային ջրի երեսին,
 Գոռ ալիքներին կըհագցընեին իմ մետաքսները,
 Մեկ խոսքով, գուցե մի բոպե առաջ այսինչբան կարժեք.
 Իսկ հետո, ոչինչ: Կարո՞ղ եմ ես այդ երևակայել,
 Եվ չըմտածել, որ այդպիսի բան եթե պատահեր՝
 Կըտխրեցներ ինձ: Ի՛նչ կուզեք, ասեք.
 Գիտեմ, Անտոնիոն այն պատճառով է այսպես մտահոգ,
 Որ մտածում է իր գույքի վրա:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ոչ, հավատացե՛ք, ա՛յդ մասին բախտիս հրախուսապարտ եմ:
 Իմ ապրանքները չեմ վստահացել մի միակ նավի,
 Ոչ էլ մի տեղի. ոչ էլ իմ ամբողջ հարստությունը
 Այս ներկա տարվա բախտիցն է կախված:
 Ոչ, ապրանքըս չէ ինձ տխրեցնողը:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Սիրահարված եք ուրեմն:

ԱՆՏՈՆԻՈ.

Ֆո՛ւյ, ֆո՛ւյ:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Ա՛յդ էլ չէ. ուրեմն ասենք տխուր եք, քանզի ուրախ չեք,
 Եվ թե ձեզ նույնչափ դյուրին կըլիներ
 Ծիծաղել, ցատկել, և հետո ասել թե դուք ուրախ եք,
 Քանզի տխուր չեք: Երկերեսանի Յանոսը¹⁰ վկա՛,
 Բնությունն ստեպ շատ տարօրինակ տիպեր է ստեղծում:
 Կան մարդիկ, որոնք երբեք ծիծաղից աչք չեն բաց անում,
 Եվ քրքում են ինչպես թութակը պարկապզուկից.
 Կան և ուրիշներ, այնպես քացախած քիթ ու մոռթով,
 Որ ատամներն էլ չեն ուզում ցույց տալ քմծիծաղի տեղ,
 Թեկուզ նեստորն¹¹ էլ երգվի, թե իրավ
 Ասված կատակը ծիծաղաշարժ է:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Ահա գալիս է ձեր ազգականը, ազնիվ Բասանիոն,
 Գբացիանոյի հետ և Լորենցոյի: Մընացեք բարով.

Ձեզ ավելի լավ ընկերների հետ թողնում ենք հիմա:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Կուզեի մնալ մինչև ձեզ մի քիչ ուրախացնելի՝
 Եթե ավելի հարգի պարոններ ինձ չըկանխեին:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ձեր հարգը աչքիս շատ և շատ բարձր է:

Կարծեմ գործ ունիք. և պետք է երթաք,

Եվ այս առիթից օգուտ եք քաղում մեկնելու համար:

Գալիս են Բասանիոն, Լորենցոն և Գրացիանոն:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Բարև ձեզ, բարև, ազնիվ պարոններ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Բարի սինյորներ, բարև. ե՞րբ պիտի մի լավ ծիծաղենք.
 Ասեք, ե՞րբ: Սաստիկ օտարացել եք. ճար չըկա՞ միթե:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Մեր ազատ ժամերն ամենայն սիրով կընվիրենք ձեզ:

Սալարինոն և Սոլանինոն գնում են:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Սինյոր Բասանիո, հիմա որ գտաք Անտոնիոյին՝

Լավ է որ մենք ձեզ առանձին թողնենք.

Բայց շրմոռանաք ինձ հաշի համար ո՛ւր ենք ժամադիր:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Կըգամ անսլատճառ:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ.

Լավ չեք երևում, սինյոր Անտոնիո:

Աշխարհին շատ մեծ հարգ եք ընծայում.

Այդքան հեգսերով աշխարհը շահել՝ դա կորցընել է:

Հավատացեք ինձ, անշա՛ւի փոխված եք:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Աշխարհն իմ աչքիս այն է, ինչ որ կա.

Մի բեմ, որի վրա պետք է ամեն մարդ մի դեր կատարե:

Ինձ վիճակվածը մի տխուր դեր է:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Եվ խենթի դերը թողեք ես խաղամ:

Թող ուրախության և ծիծաղի մեջ կնճիռները գան,

Եվ թող իմ լյարդը գինուց ջերմանա,

Քան թե մահաբեր հեծեծանքներով սիրտըս սառնանա:

Ինչո՞ւ պետք է մարդ, որ երակներում տաք արյուն ունի,

Քարացած նստի՝ իր պապի մարմար արձանի նման.

Ինչո՞ւ քընանա արթուն ժամանակ,

Դեղնուկ ստանա շատ տրտնջալուց:

Լսիր, Անտոնիո, մի բան ասեմ քեզ,

Ես քեզ սիրում եմ, և հենց իմ սերն է, որ խոսում է այժմ:

Մի կարգ մարդիկ կան, որոնց երեսը՝ կանգնած ջրի պես՝

Կարծես սեր կապել և թանձրացել է.

Որոնք կամովին միշտ լուռ են մնում, որ հենց այդ կերպով

Խելքի, լրջության, խորամանկության համբավ ստանան:

Կարծես ասում են, «Սուա, ես եմ պարոն պատգամախոսը,

Երբ բերան բանամ՝ շունն էլ չըհաչա»:

Ա՛հ, իմ Անտոնիո, շատ եմ ճանաչում այդ տեսակ մարդիկ,

Որ չըխոսելով՝ խելացի մարդու անուն են շահել.

Այնինչ, վատահ եմ, եթե խոսեին՝

Պետք է մեղքի մեջ ձգեին իրենց ունկնդիրներին,

Որոնք լսելով նրանց խոսելը,

Անպատճառ իրենց այդ եղբայրներին հիմար կասեին:

Այս նյութի վրա մի ուրիշ անգամ դեռ շատ խոսք ունիմ:

Բայց դու մի՛ որսա թախծության խայծով

Այս հիմար ձուկը, այսպիսի համբավ:

— Գընանք, Լորենցո:— Դե՛հ, մընաս բարով.

Ընթրիքից հետո կըգամ քարոզըս կըվերջացընեմ¹²:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Այժմ թողնենք ձեզ մինչ ճաշի ժամը:

Երևի ես էլ հենց այդ անլեզու խելոքներից եմ.

Երբեք Գրացիանոն չէ թողնում խոսեմ:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Երկու տարի էլ ինձ ընկեր եղիր,

Հետո երբ ինքրդ քո ձայնդդ լսես՝ քեզ օտար կըգաս:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Գրնացեք բարով. ես էլ այդ հաշվով շատախոս դառնամ:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Շնորհակալ եմ. լուրջունը գովելի է ապխտած հորթի լեզվի համար, կամ անվաճառելի աղջկա համար:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Բա՞ն կա սրա ասածների մեջ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Գրացիանոն կարող է անվերջ դատարկախոսել, որպես ոչ մի մարդ ամբողջ Վենետիկում: Նրա բանավոր խոսքերը նման են երկու ցորենահատի, խառնված երկու գրիվ դարմանի մեջ. մի ամբողջ օր պետք է փնտրել՝ գտնելու համար. և գտնելուց հետո մարդ տեսնում է, որ փնտրելու նեղությանը արժանի չէին:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Լավ, ասա տեսնենք, ո՞վ է քո ասած այն օրիորդը,

Որի մոտ գաղտնի ուխտի գընալու երդում ես արել:

Խոստացել էիր, որ այսօր պատմես:

ԲԱՍԱՆԻՈ.

Քեզ քաջ հայտնի է:

Անտոնիո, թե ես վատնել եմ բոլոր կարողութունքս

Մի քիչ ավելի փարթամ ապրուստով,

Քան իմ ունեցած սուղ միջոցները կըթուլատրեին:

Այժմ է՛լ չեմ ողբում այդ շքեղ կյանքից զրկվելու համար.

Այլ մի մեծ հոգս է պատվով ազատվել այնքան պարտքերից,

Որոնց մեջ ընկա մի քիչ շատ շրուայլ կենցաղակերպով:

Ես ամենից շատ քեզ եմ պարտական դրամով, և սիրով:

Եվ հենց քո սերն է, Անտոնիո, որ ինձ քաջալերում է

Բանալ քո առաջ իմ հաշիվները և դիտումները,

Թե ինչ միջոցով հույս ունիմ պրծնել բոլոր պարտքերից:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Խնդրեմ, հայտնիր ինձ, ազնիվ Բասանիո:

Եթե դա պատվի հակառակ բան չէ,

— Ինչպես որ ինքրդ ոչինչ չես արել պատվի հակառակ —

Ապա վստահ կաց, որ քսակս, անձըս, ինչ ունիմ չունիմ,

Բոլորը բաց է պետքերիդ առաջ առանց փականքի:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Երբ, դպրոցական օրերում, մի նետ կորցընում էի,

Իսկույն նըրա հատն արձակում էի միևնույն թափով,

Եվ նույն ուղղությամբ, միայն ավելի ուշադիր աչքով՝

Կորածը նորեն գտնելու համար.

Եվ վտանգելով երկուսը՝ հաճախ ինձ հաջողվում էր

Երկուսն էլ գտնել: Եթե բերում եմ այս օրինակը

Իմ մանկությունից, ա՛յն պատճառով է,

Որ ասելիքըս խիստ մանկական է:

Ես ձեզ շատ եմ պարտ. և ինչպես անհոգ մի երիտասարդ...

Այն, ինչ որ պարտ եմ, կորած է արդեն.

Բայց եթե հաճեք մեկ նետ էլ ձգել

Նույն ուղղությունով ինչ առաջինը, ապա վստահ եմ,

Որ լավ զննելով նրա թրոխքը՝
Կա՛մ երկու նետն էլ կըգտնեմ, և կա՛մ գոնե վերջինը
Ետ կըբերեմ ձեզ, և երախտապարտ կըմընամ ընդմիշտ
Առաջնի համար:

ԱՆՏՈՆԻՈ.

Բասանիո, դու ինձ լավ ես ճանաչում.

Եվ ժամանակը իդուր ես վատնում
Իմ սիրո շուրջը այդ դարձվածքներով պտույտ գործելով:
Եվ անտարակույս ինձ շատ ավելի վիրավորում ես՝
Կասկած տածելով ամենավերջին զորածիս վրա,
Քան եթե բոլոր իմ ունեցածը վատնած լինեիր:
Ասա ինձ միայն ի՛նչ պետք է անեմ,
Որ, քո կարծիքով, կարո՛ղ եմ անել,
Եվ ես պատրաստ եմ: Ուրեմըն, խոսիր:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Բելմոնտում շատ մեծ ժառանգության տեր մի օրիորդ կա,

Որ գեղեցիկ է, և է՛լ գեղեցիկ քան թե այդ բառը,
Իր սքանչելի հատկություններով: Նրա աչքերից
Ես ստացել եմ երբեմըն սիրո անխոս պատգամներ:
Սնունն է Պորցիա¹³, ոչնչով պակաս Կատոնի դուստրից՝
Բրուտոսի կնոջից: Ողջ աշխարհ գիտե նրա արժեքը,
Եվ չորս հողմերը փչում բերում են բոլոր ափունքից
Շատ համբավավոր հետապնդողներ:
Նրա արեշուղ գանգուր վարսերը
Թափվում են կախվում քունքերի վրա ոսկի գեղմի պես¹⁴.
Եվ այսպես նրա Բելմոնտի տունը Կոլքիս է դարձել,
Ուր շատ Յագոններ գալիս են նրան գտնելու համար:
Ա՛հ, իմ Սնտոնիո, եթե միջոցներ ունենայի ես
Նրանց մեկի հետ դիրքով մրցելու՝
Սիրտս ասում է ինձ թե կարող էի այն ես հաջողել,
Որ անտարակույս բախտըս կըբացվեր:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Դու շատ լավ գիտես, որ բոլոր կայքըս ծովի վրա է.

Ոչ դըրամ ունիմ, և ոչ էլ ապրանք, որով պարտք անեմ:
Գընա ուրեմըն, և տես թե վարկըս
Ո՛րքան զորություն ունի Վենետկում:
Եվ ես պատրաստ եմ ձգտել այդ վարկը մինչ վերջին կետը,
Որ քեզ միջոց տամ Բելմոնտ գընալու՝ քո Պորցիայիդ մոտ:
Գընա, և իսկույն հարցուփորձ արա թե ո՛ւր դըրամ կա.
Նույնն էլ ե՛ս կանեմ. և իմ հոգըս չէ,
Թե վարկիս վրա դըրամ փոխ կըտան, թե սիրուս համար:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Բեկմոնտ: Մի սենյակ Պորցիայի տան մեջ:

Գալիս Են Պորցիան և Ներիսան:

ՊՈՐՑԻԱ. Հավատա ինձ, Ների՛սա. պստիկ մարմինս ձանձրացել է այս մեծ աշխարհից:

ՆԵՐԻՍԱ. Դուք իրավունք կունենայիք այդպես ասելու, անուշիկ տիկին, եթե ձեր ձախորդությունները այնքան շատ լինեին, որքան հաջողությունները. բայց, ինչպես տեսնում եմ, մարդիկ շատության հափրանքից նույնքան շուտ են հիվանդանում, որքան սակավության սովից: Ուրեմն մեծ երջանկություն է մեջտեղում գտնվիլ. շատ ունեցողի մազերը շուտ են սպիտակում. չափավոր ունեցողն է, որ ավելի երկար է ապրում:

ՊՈՐՑԻԱ. Լավ խրատներ են, և լավ արտասանված:

ՆԵՐԻՍԱ. Ավելի լավ կլինեին՝ եթե հետևող ունենային:

ՊՈՐՑԻԱ. Եթե անելը նույնքան դյուրին լիներ, որքան ուսուցանելը՝ թե ի՛նչ պետք է անել, մատուցները եկեղեցի եղած կլինեին, և խեղճ մարդկանց խրճիթները՝ իշխանական պալատներ: Լավ քարոզիչը նա է, որ ինքն իր քարոզին հետևի: Ես ավելի դյուրավ կարող եմ քսան հոգու ուսուցանել թե ի՛նչ պետք է անել, քան թե ինքս այդ քսանից մեկը լինել և իմ ասածն անել: Ուղեղը շատ լավ կարող է օրենքներ հղանալ արյան համար. բայց տաք խառնվածքը ցատկում՝ անցնում է սառն կանոնի վրայից: Ջահիլություն ասված գիժը՝ մի նապաստակ է, որ բարի խորհուրդ կոչված անդամալույծի թակարդի վրայից ցատկում անցնում է: Բայց այս տրամաբանությունից ինձ ի՞նչ օգուտ ամուսին ընտրելու համար: Ա՛խ այդ «ընտրել» բառը, երբ ոչ կարող եմ ուղածս ընտրել, ոչ էլ չուղածս մերժել. այս կերպով՝ մի կենդանի աղջկա կամքը ենթարկված է մի մեռած հոր կտակին: Ասա, Ներիսա, անտանելի բան չէ՞, որ ոչ կարող եմ մեկին ընտրել, ոչ էլ մյուսին մերժել:

ՆԵՐԻՍԱ. Ձեր հանգուցյալ հայրը շատ առաքինի մարդ էր, և ասուրբ մարդիկ մեռնելու ժամանակ լավ ներշնչումներ են ունենում: Ուրեմն, այն վիճակախաղը, որ նա սարքել է երեք տուփերով, այսինքն ոսկի, արծաթ և կապար, որոնցից ուղիղ ընտրողը ձեզ ընտրած կլինի, վերջ ի վերջո այնպես դուրս կգա, որ ճիշտ ընտրողը հենց ա՛յո՛ մարդը կլինի, որ իսկապես սիրում է ձեզ: Բայց կա՞ արդյոք ձեր սրտի մեջ որևէ՞ հակում դեպի այստեղ եկած իշխանական հարսնախոսներից ո՛րևէ մեկը:

ՊՈՐՑԻԱ. Խնդրեմ մի առ մի անուններն ասես, և ամեն մեկի անունը հիշելիս՝ ես նրան կնկարագրեմ, և նայելով նկարագրությանս՝ կարող ես իմ վերաբերմունքը կռահել:

ՆԵՐԻՍԱ. Առաջին, նապոլիտան իշխանը:

ՊՈՐՑԻԱ. Կատարյալ ձիու քուռակ է, որովհետև իր ձիու վրա խոսելուց զատ ոչինչ չէ անում, և իր շնորհքների վրա մի մեծ առավելություն է համարում, որ կարող է ինքն իր ձեռքով իր ձին պայտել¹⁵: Վախենում եմ, որ նրա հարգելի մայր իշխանուհին մի դարձնի հետ մեղանշած լինի:

ՆԵՐԻՍԱ. Հետո դալիս է Պալատինայի կոմսը:

ՊՈՐՑԻԱ. Նա էլ անդադար երեսն է խոժոռում. կարծես ուզում է ասել, «եթե ինձ հավան չեք, ուրիշին ընտրեցեք»: Նա, որ իր երիտասարդության ժամանակ այսքան անքաղաքավար թխպած է, վախենում եմ, որ ծերության ժամանակ լավիան փրկսոփան¹⁶ դառնա: Հավ է մի մեռելի գանգի հետ ամուսնանամ, բերանումը մի ոսկոր բռնած, քան թե այդ երկուսից մեկի հետ: Աստված ազատե ինձ այդ երկուսից:

ՆԵՐԻՍԱ. Ի՞նչ կասեք այն ֆրանսիացի ազնվականի մասին, մոսյո Լըբոնի:

ՊՈՐՑԻԱ. Քանի որ աստված է նրան ստեղծել՝ թող մարդ համարվի: Նա ինքս էլ գիտում, որ ծաղրելի մեղք է. բայց այդ մա՞րդը...: Նա նապոլիտանից էլ ավելի է խոսում իր ձիու վրա, և երես խոժոռելու վատ սովորության կողմից Պալատինայի կոմսից էլ ավելի վատ է: Նա ամեն ոք է, առանց ոչ ոք լինելու Մի ծիտ էլ որ երգե՝ նա կսկսի թռչկոտել. ինքն իր սովերի հետ կմենամարտե: Եթե նրա հետ ամուսնանամ՝ քսան մարդու հետ ամուսնացած կլինեմ: Ուրախությամբ կներեմ նրան՝ եթե ինձ բաց թողնե, որովհետև եթե նա խենթանալու չափ էլ ինձ սիրե՝ ես նրան սիրտ տվողը չեմ:

ՆԵՐԻՍԱ. Ի՞նչ կասեք ուրեմն Ֆալկոնբրիջի մասին, այն անգլիացի երիտասարդ բարոնի:

ՊՈՐՑԻԱ. Դու գիտես, որ ինձ համար անկարելի է նրա հետ խոսել. ոչ նա է իմ լեզուն հասկանում, ոչ ես նրանը: Ոչ լատիներեն գիտե, ոչ ֆրանսերեն, ոչ իտալերեն. իմ անգլերենն էլ հո գիտես թե ի՞նչ է. կարող ես համարձակ դատարան մտնել և երգվել, որ մի սև փող շարժե: Այդ պարոնը մի շնորհքով մարդու պատկերն է միայն. բայց, ավա՞ղ, ո՞վ է կարող մի մեղկատակի հետ ապրել: Եվ ի՞նչ անհեթեթ կերպով է հագնվում: Կարծեմ բաճկոնը Իտալիայումն է գնել, կարճ վարտիքը՝ Ֆրանսիայում, գլխարկը՝ Գերմանիայում, և շարժուձևը՝ ամեն տեղ¹⁷:

ՆԵՐԻՍԱ. Հավ, նրա դրացու, սկովտիացի լորդի մասին ի՞նչ կասեք:

ՊՈՐՑԻԱ. Թե նա շատ ընկերասեր սիրտ ունի: Անգլիացուց մի ապտակ է պարտք առել, և երդում արել, որ երբ կարողանա՝ ետ կտա: Ֆրանսիացին էլ կարծեմ երաշխավոր է եղել, և թղթի տակը կնքել է, որ մեկն էլ ինքը կտա¹⁸:

ՆԵՐԻՍԱ. Ի՞նչպես եք հավանում երիտասարդ գերմանացուն, Սաքսոնիայի դուքսի եղբորորդուն:

ՊՈՐՑԻԱ. Առավուտը, երբ դեռ սթափ է, զգվելի է. կեսօրից հետո՝ երբ որ հարբած է, ավելի զգվելի: Իր լավագույն ժամին՝ աղամորդուց մի քիչ վատ է, վատագույն ժամին՝ անասնից մի քիչ լավ: Դեպքերից ամե-

նավատ դեպքում՝ հույս ունիմ, որ մի հնարք կդրոնեմ նրա ձեռքից ազատվելու համար:

ՆԵՐԻՍԱ. Բայց եթե ընտրելու համար առաջարկ անե, և պատահմամբ ուղիղ տուփն ընտրե՝ չեք կարող նրան մերժել, այլապես ձեր հոր կտակը կոտրած կլինեք:

ՊՈՐՅԻԱ. Ուրեմն, որպեսզի մի՛ գուցե ամենավատ դեպքը պատահի՝ խնդրում եմ, որ մի մեծ բաժակ Հռենոսի գինի դնես շահող տուփերից մեկի վրա: Եթե լատանան ինքը մի տուփի մեջ լինի, և այս փորձությունը նույնի վրա՝ վստահ եմ, որ նա հենց այն տուփը կընտրե: Ամեն բան կանեմ, Ներիսա, բայց սպունդի հետ չեմ ամուսնանա:

ՆԵՐԻՍԱ. Կարիք չունիք վախենալու, օրիորդ, որ դրանցից մեկը կարող է ձեզ վիճակվել: Նրանք ինձ հայտնել են արդեն իրենց որոշումը, այն է, տուն վերադառնալ, և ձեզ այլևս չձանձրացնել իրենց առաջարկով, եթե բացի ձեր հոր նշանակած եղանակից, այն է տուփերի վիճակախաղից, ուրիշ կերպով հնարավոր չլինի ձեզ ձեռք բերել:

ՊՈՐՅԻԱ. Եթե ես Սիրիլլայի¹⁹ չափ էլ ապրեմ՝ Դիանայի²⁰ պես կույս կմեռնեմ և ուրիշ եղանակով չեմ ամուսնանա, եթե ոչ միայն հորս որոշած ձևով: Շատ ուրախ եմ, որ փեսացուների այդ շարքը բոլորն էլ այդպես խոսք հասկացող մարդիկ են, որովհետև նրանց մեջ մեկ հատը չկա, որի բացակայությունը չհիացնե ինձ, և աղոթում եմ, որ աստված բոլորին էլ բարի ճանապարհ տա:

ՆԵՐԻՍԱ. Օրիորդ, չե՞ք հիշում, որ ձեր հոր կենդանության ժամանակ մի վենետիկցի երիտասարդ, մի զինվորական և կրթված մարդ, մարկիզ դը Մոնֆերայի հետ եկավ այստեղ:

ՊՈՐՅԻԱ. Այո, այո, Բասանիոն. կարծեմ այդպես էր անունը:

ՆԵՐԻՍԱ. Ճիշտ այդպես, օրիորդ. բոլոր մարդկանց մեջ, որ այս հիմար աչքերս տեսած են, ամենեն ավելի նա էր արժանի մի գեղեցիկ օրիորդի:

ՊՈՐՅԻԱ. Շատ լավ եմ հիշում նրան, և հիշում եմ, որ նա արժանի է գովեստիդ:

Գալիս է մի ծառա:

— Ի՞նչ կա, ի՞նչ լուր:

ԾԱՌԱ. Տիրուհի, այն շորս օտարականներն ուզում են ձեզ տեսնել մնաք-բարե ասելու համար. մի սուրհանդակ էլ հենց հիմա եկավ մի հինգերորդի կողմից, Մարոքի իշխանից: Նա լուր է բերել, թե իր տեղի իշխանը այս գիշեր այստեղ կլինի:

ՊՈՐՅԻԱ. Եթե կարենայի այս հինգերորդին այնպես սրտագին բարի գալուստ մաղթել, ինչպես մյուս շորսին գնաւ-բարով եմ մաղթում, ուրախ կլինեի, որ գալիս է: Եթե նա սրտով սուրբ լինի և դեմքով՝ դե, ավելի լավ է խոստովանահայրս լինի, քան թե խոսնայրս:— Եկ, Ներիսա:— Տղա, դու առաջ գնա:— Մեկին ճամփա չդրած՝ մյուսն է դուռը դարկում:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

ՎԵՃԵՏԻԿ: ՄԻ հրապարակ:

Գալիս եմ Բասանիոն և Շայլոկը:

ՇԱՅԼՈԿ. Երեք հազար դուկատ,— լավ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Այո, պարոն, երեք ամսով:

ՇԱՅԼՈԿ. Երեք ամսով,— լավ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Որի համար, ինչպես ասացի, Անտոնիոն երաշխավոր կլինի:

ՇԱՅԼՈԿ. Անտոնիոն երաշխավոր կլինի,— լավ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Դեհ, ասա, կարո՞ղ ես ինձ օգտակար լինել. ուզո՞ւմ ես ինձ հաճույք պատճառել. կարո՞ղ եմ պատասխանդ իմանալ:

ՇԱՅԼՈԿ. Երեք հազար դուկատ երեք ամսով, և Անտոնիոն երաշխավոր:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Եվ պատասխա՞նդ:

ՇԱՅԼՈԿ. Անտոնիոն լավ է:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Ո՞վ է հակառակն ասում:

ՇԱՅԼՈԿ. Ոչ, ոչ, ոչ, ոչ: Երբ որ ասում եմ լավ է, ուզում եմ ասել՝ թե վճարելու կարող մարդ է: Բայց և այնպես նրա կայքը միշտ վտանգի տակ է: Մի նավ ունի, որ Տրիպոլի է գնում, մի ուրիշը՝ դեպի Հնդկաստան. Ռիալտոյում²¹ էլ լսել եմ, թե մի երրորդ նավ ունի Մեքսիկոյում, մի չորրորդը Անգլիա է գնում, ուրիշ ապրանքներ էլ ունի ամեն կողմ ցիրուցան: Բայց նավ ասած բանը տախտակ է, և նավաստիք՝ ադամորդիք. կան ցամաքի մկներ, կան և ջրի մկներ. կան ցամաքի գողեր, կան և ջրի գողեր, այսինքն ծովահեններ. և հետո ջրերի վտանգը կա. հողմեր կան, ժայռեր կան: Բայց այդ բոլորով հանդերձ մարդը կարող մարդ է: Երեք հազար դուկատ. կարծում եմ թե կարող եմ ընդունել նրա մուրհակը:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Վստահ եղիր, որ կարող ես:

ՇԱՅԼՈԿ. Ուզում եմ վստահ լինել, որ կարող եմ. և վստահ լինելու համար՝ ինձ հարկավոր է լավ մտածել: Կարո՞ղ եմ Անտոնիոյի հետ խոսել:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Եթե ուզում ես, այս գիշեր եկ միասին ընթրենք:

ՇԱՅԼՈԿ. Հա՛, ձեր խոզի հոտն առնելու համար. ուտե՛լ այն բնակարանից, որի մեջ ձեր մարգարեն, Նազովրեցին, դեին ներս է մտցրել: Ես պատրաստ եմ ձեզնից գնել, ձեզ ծախել, խոսել ձեզ հետ, ման գալ ձեզ հետ, և այլն, և այլն, բայց չեմ ուզում ձեզ հետ ուտել, ձեզ հետ խմել, ոչ էլ աղոթել ձեզ հետ: Ի՞նչ լուր Ռիալտոյում: Այս ո՞վ է գալիս:

Գալիս է Անտոնիոն:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Մինչոր Անտոնիոն է:

ՇԱՅԼՈԿ. (Առանձին) Հա, հա, և ի՞նչպես նրման է քծնող մի մաքսավորի:

Ատում եմ նրան, որ քրիստոնյա է,
 Բայց է՛լ ավելի, որ իր գոհհիլ պարզամտությամբ
 Առանց տոկոսի փող է պարտք տալիս,
 Եվ շահի սակը մեղ մոտ Վենետիկում վար է իջեցնում:
 Եթե մի անգամ իմ ճանկըս ընկնի՝
 Պեսք է նրա դեմ ունեցած ռիսկս կուշտ հագեցընեմ:
 Մարդը ատում է մեր օրհնյալ ազդը,
 Եվ ալնտեղ, ուր մեր վաճառականներն համախմբվում են,
 Նա միշտ լուսաւնք է թափում իմ վըրա, առևտրիս վըրա,
 Արդար շահիս վրա, որ վաշխ է կոշում:
 Անհիծված լինի իմ ամբողջ ցեղը՝ թե ներեմ նրան:

ԲԱՍԱՆԻՈ Շայլոկ, լսո՞ւմ ես:

ՇԱՅԼՈԿ. Ես մտմտում եմ պահեստիս վըրա,
 Եվ հիշողության մոտավոր հաշվով՝
 Չեմ կարող իսկույն երեք հազարի ամբողջ գումարը
 Ինքըս լրացնել: Բայց վընաս շունի.
 Իմ ցեղակիցը, հարուստ Տյուբալը կըհայթայթե ինձ:
 Կա՛ց, քանի՞ ամսով առնել ես ուզում:

Անտոնիոյին

Բարի ողջույն ձեզ, սիրելի սինյոր:
 Հենց այս րոպեիս մենք խոսում էինք ձեր հարգության վրա:
ԱՆՏՈՆԻՈ. Շայլոկ, թեև ես ոչ պարտք եմ տալիս, ոչ պարտք եմ առնում,
 Ոչ վաշխ եմ առնում, ոչ վաշխ եմ տալիս,
 Բայց բարեկամիս ստիպողական կարիքի համար
 Պեսք է այս անգամ կանոնըս կոտրեմ:

Բասանիոյին

Հայտնե՛լ ես արդեն, թե որքան է պետք:
ՇԱՅԼՈԿ. Այո, հայտնել է. երեք հազար դուկատ:
ԱՆՏՈՆԻՈ. Եվ երեք ամսով:
ՇԱՅԼՈԿ. Մոռացել էի: Հա, երեք ամսով, այդպես ասացիք:
 Լավ, ձեր մուրհա՞կը. և թողեք տեսնեմ: Բայց ականջ դրեք:
 Կարծեմ ասացիք, թե դուք տոկոսով ոչ պարտք եք տալիս,
 Ոչ պարտք եք առնում:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Չեմ անում երբեք:

ՇԱՅԼՈԿ. Հակոբ՝²² իր Լաբան հորեղբոր հոտերն արածացնելիս...
 Հակոբը որ կար՝ մեր սուրբ նահապետ հայր Աբրահամի,
 — Իր խելացի մոր գործ դըրած հնարքով —
 Երրորդ ժառանգն էր, այո, երրորդը...

ԱՆՏՈՆԻՈ. Բայց մեզ ի՞նչ. նա՞ էլ տոկոս էր առնում:

ՇԱՅԼՈԿ. Զե՛, ոչ թե տոկոս, ոչ թե ինչ որ դուք տոկոս եք կոչում:
 Տեսեք թե Հակոբ ի՛նչպես էր անում.)

Հակոբ ու Լաբան իրար հետ այնպես դաշն էին դրել,
 Որ բոլոր պուտ-պուտ, շերտ-շերտ գառները
 Պետք է Հակոբին բաժին ընկնեին վարձի փոխարեն:
 Աշունքի վերջին, երբ մաքիները վարար դառնալով
 Սկսան ընկնել խոյերի ետև,
 Եվ մինչդեռ բրդոտ ծընողների մեջ
 Սերնդի գործը գործվելու վրա էր՝
 Ճարսիկ հովիվը ծառի ճիպոտներ առավ, կճեպեց,
 Եվ ճիշտ սեռական գործի ժամանակ
 Ցցեց տուփացած այն մաքիների աչքերի առաջ,
 Որոնք հղացան, և ձագ բերելիս՝
 Խատուտիկ գառներ ծնեցին, որոնք Հակոբին ընկան²⁸,
 Սա մի միջոց էր շահ ստանալու, և նա օրհնելից.
 Եվ շահն օրհնենք է՝ երբ գողացված չէ:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Դա բախտի բան էր, որից կախված էր Հակոբի վարձը:

Մի բան էր, որի հաջողությունը նրա ձեռքը չէր,
 Այլ վճռվում էր և ձևակերպվում երկնքի ձեռքով:
 Ի՞նչ, դրվե՞լ է դա, որ վաշխ առնելը արդարացրեն,
 Կամ մի՞թե խոյեր և մաքիներ են արծաթն ու ոսկին:

ՇԱՅԼՈԿ. Ջրգիտեմ, բայց ես նույնքան շատ ձագեր բերել եմ տալիս:
 Բայց լսեք, սինյոր:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Նայիր, Բասանիո:

Սառանան սուրբ Դիրքն իր օգտի համար վկա է կանչում,
 Ջարամիտ հոգին, սուրբ վկայություն բերած ժամանակ
 Իրավ նրման է ժպտուն ալտերով մի սըրիկայի,
 Մի ներսից փտած սիրուն խնձորի.

Եվ ի՞նչպես զրավիչ արտաքին ունի խարդախությունը:

ՇԱՅԼՈԿ. Երեք հազար դոկատ, դա մի գեղեցիկ կլոր գումար է:
 Եվ երեք ամիս տասներկու ամսից:

Լավ, հիմա տեսնենք ի՞նչքան տոկոսով:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Դեհ ասա, Շայլոկ, ուզո՞ւմ ես դու մեզ պարտավորեցնել:

ՇԱՅԼՈԿ. Սինյոր Անտոնիո, շատ և շատ անգամ դուք Ռիալտոյում
 Պարսավել եք ինձ իմ դրամների և վաշխի համար:
 Ես միշտ տարել եմ, և համբերությունս ուսերս եմ թոթվել.
 Համբերությունը մեր բոլոր ցեղի հատուկ նշանն է:
 Դուք ինձ կոչում եք անհավատ հրեա, վիզ կտրող սրիկա,
 Թքում հրեական վերարկուիս վրա, և այդ բոլորը
 Սոսկ նըրա համար, որ գործ եմ դնում ինչ որ իմըս է:
 Շատ լավ, իսկ հիմա այնպես է թրվում, որ ինձ պետք ունիք.
 Եվ իսկույն ելնում, գալիս եք ինձ մոտ,
 Իվ ասում, «Շայլոկ, փողի պետք ունինք»: Այդպես եք ասում.
 Դուք, որ ձեր թուքը սպառում էիք մորուքիս վրա,
 Դուք, որ քացիով մի օտար շան պես,
 Ձեր դրռան շեմքից քշում էիք ինձ. դրռա՞մ եք ուզում:

լավ, ձեզ ի՞նչ ասեմ. չասե՛մ ձեզ. «Մի՞թե շունը դրամ ունի.
Շո՞ւնն էլ կարող է երեք հազար դուկատ պարսփ տալ ուրիշի»:
Թե խոր գըլուկ տամ, և ստրկական ձայնով ու ձևով,
նվաղած շնչով և հեզ մրմունջով այսպես ասեմ ձեզ,
«Սիրելի պարոն, չորեքշաբթի օր վերաս թեցիք,
Այսինչ օր ւաստիկ անպատիվ արիք,
Մի ուրիշ անգամ ինձ շուն կանչեցիք.
Այժմ, փոխարեն այս քաղաքավար ձեր վարմունքների՝
Այսինչքան գովար ձեզ պարտք եմ տալիս»:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Շատ կարելի է, որ նորեն ես քեզ նույն ձևով կանչեմ,
եվ թքեմ վրադ, նորեն անպատիվեմ.
Եթե ուզում ես պարտք տալ այս փողը՝
Տուր ոչ թե որպես մի բարեկամի,
— Ե՛րբ է բարեկամն ամուլ մետաղի ձագեր ստացել
իր բարեկամից — այլ, պարտք տուր միայն ինչպես թշնամուդ.
Որ եթե նա իր պայմանը կոտրե,
Երես ունենաս տուգանքն ուղեկու:

ՇԱՅԼՈԿ. Վա՛հ, ինչո՞ւ եք դուք այդպես բորբոքվում:
Ես ուզում եմ ձեզ բարեկամ լինել, ձեր սիրտը շահել,
Մոռանալ ձեր այն անարգանքները, որ արել եք ինձ.
Ձեր այս ըոպեի կարիքը հոգալ,
Եվ մի սև գըրոշ տոկոս չըստանալ իմ դրամի համար,
Իսկ դուք չե՛ք լսում: Բարություն չե՛ այս:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Բարություն կլինե՞ր:

ՇԱՅԼՈԿ. Ես էլ ուզում եմ բարություն ցույց տալ:
Դե՛հ, եկեք գրնանք մի նոտարի մոտ,
Այնտեղ կնքեցեք ձեր պարզ մուրհակը, և, իբրև կատակ,
Գըրեք, որ եթե մինչև այսինչ օր, և այսինչ տեղում,
Ջըհատուցեք ինձ այսինչ գովարը կամ գովարները,
Որոնք մուրհակում նշանակված են՝
Տուգանքը լինի հենց ուղիղ մի ֆունտ ձեր սիրուն մսից,
Որ ես կարենամ կտրել և առնել մարմնի այն մասից,
Որ ինքս ուզենամ:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Լա՛վ, ես իմ հոգի՛ս:

Կնիքըս կըդրնեմ այդ մուրհակի տակ,
Եվ կասեմ հրեան շատ բարեսիրտ է:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Ոչ, իմ պատճառով այդպիսի մուրհակ չըպետք է կնքես:
Ավելի լավ է, որ անփող մընամ:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Բա՛հ, մի վախենա:

Ի՛նչ փույթ տուգանքը. երկու ամսի մեջ,
Այսինքրն թղթի պայմանաժամից մի ամիս առաջ՝
Մուրհակի փողի երեք անգամի եռապատիկը
Եկած կըլինի:

ՇԱՅԼՈԿ. Ո՛վ հայր Աբրահամ, այս քրիստոնյաներն ի՛նչ էականեր են...

Այնքան խստասիրտ մարդիկ են իրենք,
 Որ կասկածում են ուրիշների վրա: Մեկ ասեք, խնդրեմ,
 Եթե սա օրին իր պարտքը չըտա՝
 Ի՞նչ շահ ինձ համար գրված տուգանքից:
 Մի ֆունտ մարդու միս, մարդուց կտրված,
 Այնքան հարգի չէ, ոչ էլ պիտանի,
 Որքան ոչխարի, կամ կովի միսը, կամ այծի միսը:
 Ասում եմ, միայն այս մարդու սիրտը շահելու համար
 Ուզում եմ անել այս լավությունը:
 Եթե հոժար է, շատ լավ. եթե ոչ, գրնացեք բարով.
 Եվ իմ ցույց տրված սիրո փոխարեն՝ մի նեղացնեք ինձ:
ԱՆՏՈՆԻՈ. Իրավ է, Շայլոկ, պատրաստ եմ կնքել ուզած մուրհակը:
ՇԱՅԼՈԿ. Ուրեմըն իսկույն մի նոտարի մոտ՝ հանդիպե՛ք իրար:
 Գրնացեք նըրան հրահանգներ տրվեք
 . Այս զվարճալի մուրհակի համար:
 Ես էլ գընում եմ դուկատներս ածեմ մի քսակի մեջ,
 Եվ տանըս նայեմ, որ ես հանձնել եմ
 Մի փուչ կենդանու շատ երկյուղալի պահպանությանը,
 Եվ իսկույն կըգամ կըհանդիպեմ ձեզ:
ԱՆՏՈՆԻՈ. Շատ լավ, շտապիր, բարեսիրտ հրեա:

Շայլոկը գնում է:

Այս երրայեցին վճռած կըլինի քրիստոնյա դառնալ.
 Նա սկսում է բարեսիրտ լինել:
ԲԱՍԱՆԻՈ. Ինձ դուր չեն գալիս սիրալիր բառեր և սրիկա հոգի:
ԱՆՏՈՆԻՈ. Եկ, այս գործի մեջ ոչ մի վախ չըկա.
 Մուրհակի օրից մի ամիս առաջ նավերս այստեղ են:

Գնում են:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Բեւմոնտ: Մի տեճյակ Պորցիայի տան մեջ:

Փողահարություն: Գալիս են Մարոֆի իշխանը՝ հետևորդներով,
Պորցիան, ներխուսն և սպասավորներ:

ՄԱՐՈՔ. Մի՛ հակակրիտ ինձ գույնիս պատճառով,
Այս ստվերաթույր սպասազգեստը շողուն արևի,
Որի դրոացին և մերձավորն եմ:
Բեր ինձ ամենեն սպիտակ մարդը՝ հյուսիսում ծնված,
Ուր որ Ֆեբոսի ճառագայթները
Հազիվ են հալում կախ սառույցները,
Եվ թող ի սեր քո կտրենք մեր մորթը,
Եվ տեսնենք, արդյոք որի՞ արյունն է ավելի կսրմիր²⁴,
Նրա՞նք, թե՞ իմը: Լսիր, օրիորդ, այս կերպարանքս,
Շատ արիների սարսափ է ազդել: Սիրովըս երդո՞ւմ,
Որ մեր կողմերի ամենեն գովված կույսերը նըրան
Սիրահարվել են: Չէի հոժարվի փոխել այս գույնը,
Եթե ոչ սերըդ գրավելու համար, ազնիվ թագուհիս:

ՊՐՑԻԱ. Ես ընտրության մեջ չեմ առաջնորդվում բացարձակորեն
Մի օրիորդի մանրախուլզ աչքի ղեկավարությամբ:
Այլ, ճակատագրիս վիճակախաղը
Կամքովըս ընտրելու ամեն իրավունք խլած է ինձնից:
Բայց եթե հայրըս՝ իր իմաստությամբ՝
Սահմանափակած և ցանկապատած չլինեիր կամքըս՝
Տրնօրինելով, որ ես կին լինեմ ա՛յն մարդուն միայն,
Որ ինձ ձեռք բերե իմ հիշած ձևով,
Այն դեպքում դուք էլ, մեծանուն իշխան,
Նույնքան իրավունք կըվայելեիք իմ համակրության,
Որքան իմ տեսած եկավորներից մեկը կամ մյուսը:

ՄԱՐՈՔ. Դըրա համար էլ շնորհակալ եմ:
— Տարեք ինձ ուրեմն այն տուփերի մոտ՝
Բախտըս փորձելու— Վկա՞ այս թուրը,
Որ սպանել է սոֆիին²⁵ և մի պարսիկ իշխանի,

Որ երեք անգամ հաղթեց Սուլեյման հզոր սուլթանին²⁶,
 Որ ես պատրաստ եմ աչքըս խոժոռել
 Ամենախոժոռ աչքերի ընդդեմ, որ կան աշխարհում,
 Ամենախիզախ սրտի հետ մրցել խիզախության մեջ,
 էգ արջի ծոցից դուրս քաշել նըրա ծծկեր ձագերին,
 Ծաղրել առյուծին, երբ մռնչում է որսի հտեկից,
 Քե՛զ, ով օրիորդ, շահելու համար:
 Եվ սակայն, ավա՛ղ, եթե Հերկուլեսն ու Լիքասն²⁷ ուզեն
 Վիճակով փորձել, թե որն է քաջը,
 Կարող է լինել, որ բախտի բերմամբ
 Թույլ ձեռքը նետե մեծագույն թիվը.
 Այդպես, Ալբիդեսը²⁸ կարող է հաղթվիլ իր մանկլավիկից:
 Նույն կերպով ես էլ, եթե կույր բախտը առաջնորդե ինձ՝
 Գուցե կորցընեմ ինչ որ ավելի անարժան մի մարդ
 Կարող է շահել, և ես այդ ցավից կարող եմ մեռնել:

ՊՈՐՑԻԱ. Բայց դուք ձեր բախտը պետք է ընդունեք.

Կա՛մ ամենևին չըփորձեք ընտրել,
 Եվ կամ, դեռ չընտրած, երգվեք, որ եթե անհաջող ընտրեք,
 էլ ոչ մի կընոջ ամուսնանալու առաջարկ չանեք:
 Ուրեմն իմացեք:

ՄԱՐՈՔ. Եվ չեմ անելու:

— Եկեք տարեք ինձ դեպի իմ բախտը:

ՊՈՐՑԻԱ. Նախ դեպի տաճար.

Իսկ ճաշից հետո վիճակ կըքաշեք:

ՄԱՐՈՔ. Եկ ուրեմն, ո՛վ բախտ,

Կա՛մ ինձ ամենեն երջանիկ մարդը դարձնելու համար,

Կամ թե ամենեն ապերջանիկը:

Փողեր: Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

ՎԵՆԵՏԻԿ: ՄԻ փողոց:

Գալիս է Լանսըլոտը:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Պարզ բան է, որ խղճմտանքս ինձ իրավունք կտա, որ ես ջհուդ տիրոջս տնից փախչեմ: Չար սատանեն կանգնել է արմուկիս և ինձ փորձության մեջ է գցում. ասում է, «Գոբբո, Լանսըլոտ Գոբբո, սիրելի Լանսըլոտ», կամ թե, «սիրելի Գոբբո», կամ, «սիրելի Լանսըլոտ Գոբբո, ոտքերդ դործի դիր, ճամփա ընկիր և փախիր»: Խղճմտանքս ասում է. «Ձե՛, զգույշ կաց, պարկեշտ Լանսըլոտ», կամ, ինչպես քիչ առաջ ասեցի, «պարկեշտ Լանսըլոտ Գոբբո, մի փախչիր, էդ փախ-

չելը դիր կրունկիդ տակը»։ Սատանեն ավելի քաջասիրտ է, ինձ ասում է, «Կապոցդ կապիր»։ «Հա՛յդե», ասում է սատանեն, «սպո՛ւկ», ասում է սատանեն։ «Ի սեր աստուծո, քաջությունդ ժողովիր», ասում է սատանեն, «և փախիր»։ Լավ, խղճմտանքս փաթաթվում է սրտիս շլինքին և խելոք խոսք է ասում, «իմ պարկեշտ բարեկամ Լանսըլոտը», ասում է, «մի պարկեշտ մարդու ղավակ լինելով», — կամ ավելի ճիշտն ասած՝ մի պարկեշտ մոր ղավակ լինելով, որովհետև, ճիշտն ասած, հերս էնքան էլ բարի պտուղը չէր, մեկ քիչ համ էր տալիս, — հա, խղճմտանքս ասում է, «Լանսըլոտ, շլինի որ տեղիցդ ժա՜դ դաս»։ «Ժաժ արի», ասում է սատանեն։ «Ժաժ չդաս», ասում է խղճմտանքս։ «Ա՛յ խղճմտանք», — ասում եմ, «դու լավ խրատ ես տալիս»։ «Ա՛յ սատանա, ասում եմ, դու էլ լավ խրատ ես տալիս»։ Թե որ խղճմտանքիս ականջ դնեմ՝ պետք է ջհուդ տիրոջս մոտը մնամ, որն որ, աստված չար աշքից պահի, ինքն էլ սատանից պակաս չի։ Եթե ուղենամ ջհուդի տնից փախչեմ՝ պետք է չար սատանի խոսքին ականջ դնեմ, որն որ, հե՛ռի ձեր սուրբ էրեսից, հենց ինքը չար սատանին է։ Անպատճառ ջհուդն էլ ևսատանն ինքն է, որ աշխարհ է եկել։ Խղճմտանքով խոսած՝ իմ խղճմտանքը մեկ տեսակ անխիղճ խղճմտանք է, որ ինձ խրատ է տալիս ջհուդի մոտ մնամ։ Սատանի խրատը ավելի բարեկամական խրատ է։ Ես կփախչեմ, սատանա. կրունկներս քեզ մատաղ. կփախչեմ։

Գալիս է ծերուկ Գորբոն՝ մի զամբյուղ ձեռքին։

ԳՈՐԲՈ. Հե՛յ, երիտասարդ պարոն, խնդրեմ ինձ ասես, էն ջհուդ պարոնի տունը ո՞րտեղ է։

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. (Առանձին) Տեր իմ աստված, էս իմ հարազատ հերս է, որը կես կույր լինելով, կեսից էլ ավելի կույր լինելով՝ ինձ չի ճանաչում։ Նրան մեկ լավ շփոթեցնելու եմ։

ԳՈՐԲՈ. Երիտասարդ ավնիվ պարոն, խնդրեմ ասես, ի՞նչպես են դնում պարոն ջհուդի տունը։

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Էսպես գնա մինչև որ փողոցի ծերը հասնես, հետո շուռ եկ դեպի աջ կուռնդ, հետո գնա մինչև փողոցի ծերը, էնտեղ որ հասար, շուռ եկ դեպի ձախդ, հետո վերջին վերջին շուռ գալու տեղը որ հասնես՝ ոչ աջ թեքվիր, ոչ էլ ձախ, հապա ներքև թեքվիր մինչև որ անուղղակի հասնես ջհուդի տունը։

ԳՈՐԲՈ. Սո՛ւրբ աստված, էդ ի՞նչ դժվար բան է եղել դրա տունը գտնելը։ Կարո՞ղ ես ինձ ասել, էն Լանսըլոտ անունով տղեն, որ նրա մոտ ծառայ է, նրա մոտն է՞ թե ոչ։

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Էն երիտասարդ պարոն Լանսըլոտի՞ն ես ասում։ (Առանձին) — Հիմա տեսեք ի՞նչ փոթորիկ եմ բարձրացնելու — էն երիտասարդ պարոն Լանսըլոտի՞ն ես ասում։

ԳՈՐԲՈ. Պարոն, նա պարոն չի, մի խեղճ մարդու տղա է. հերը, թե՛ խոսքը ինձ չի հասնի, մի պատվական ու սաստիկ խեղճ մարդ է, ու, փառք աստուծու, դեռ շատ կյանք ունի։

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Լավ, հերբ ինչ կուզի թող լինի. մենք երիտասարդ պարոն Լանսը-
լոտից ենք խոսում:

ԳՈՐԲՈ. Հա՛, ձեր մենծապատվության բարեկամից, Լանսըլոտից, պարոն:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Բայց, խնդրեմ, հետևաբար, ծերուկ, հետևաբար, խնդրեմ, ուրեմն
երիտասարդ պարոն Լանսըլոտի՞ց ես հարցնում:

ԳՈՐԲՈ. Հա, Լանսըլոտից, եթե ձեր մենծապատվությունը կբարեհաճի:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Հետևաբար, պարոն Լանսըլոտից: Էլ մի խոսիր պարոն Լանսըլոտի
մասին, հայրիկ: Էն երիտասարդ ազնիվ պարոնը, հրամանավ բախ-
տի, ճակատադրի, ու էդ ձևի բաների որ ասում են, հրամանավ երեք
քույրերի²⁹, և էդ ուսումնական մարդկերանց ասածների, ափսո՞ս,
խկասպես, հոգին ավանդեց. կամ, ինչպես պարզ խոսքով ասում են,
աստված հոգին լուսավորի:

ԳՈՐԲՈ. Չէ՛, չէ՛, աստված մի՛ արասցե, էդ տղեն իմ ծերության գավազանն
էր, իմ նեցուկն էր:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. (Առանձին) Իսկի նմա՞ն եմ ես գավազանի, գերանի, ցուպի կամ
նեցուկի:— Ինձ չե՞ս ճանանչում, հայրիկ:

ԳՈՐԲՈ. Վա՛յ ինձ, չէ՛. չեմ ճանանչում, ազնիվ պարոն: Բայց, աղաչում եմ,
մեկ ասա տեսնեմ, իմ որդին — աստված հոգին լուսավորի — ո՞ղջ
է, թե մեռել է:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Չե՞ս ճանանչում ինձ, հայրիկ:

ԳՈՐԲՈ. Չէ՛, պարոն, աչքերիս հաստ է եկել. ձեզ չեմ ճանանչում:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Հա, ճիշտ ես ասում: Թե որ աչքերդ էլ լավ տեսնեին՝ էլի կարող
էիր ինձ չճանանչել: Մարդ պետք է շատ իմաստուն լինի, որ իրա
զավակին ճանանչի: Դե լավ, ծերունի, հիմա քո որդուցդ քեզ լուր
կտամ: Օրհնությունդ տուր ինձ. (Ձգում է) ճշմարտությունը միշտ
դուրս կգա. մարդասպանությունը չի կարող երկար ծածուկ մնալ. մի
մարդու որդին կարո՞ղ է ծածուկ մնալ, բայց վերջը ճշմարտությունը
դուրս կգա:

ԳՈՐԲՈ. Խնդրում եմ, պարոն, ոտքի կանգնիր: Ես հաստատ իմանում եմ, որ
դու իմ տղեն՝ Լանսըլոտը չես:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Դեհ, խնդրեմ, էլ կատակ չանենք էս բանի վրա: Հայդե՛, օրհնու-
թյունդ տուր ինձ: Ես Լանսըլոտն եմ, քո տղեդ, որ կար, քո որդիդ,
որ կա, և քո զավակդ, որ լինելու է:

ԳՈՐԲՈ. Խելքիս չի գալիս, որ դու իմ տղեն լինես:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Իմ խելքին էլ չի գալիս, որ իմ խելքին ի՛նչ պետք է գա. բայց ես
Լանսըլոտն եմ, ջհուղի ծառեն, և հաստատ գիտեմ, որ քո կնիկդ՝ Մար-
գըրիտը իմ մերն է:

ԳՈՐԲՈ. Հա, ճիշտ որ, անունը Մարգրիտ է: Ես երդում կուտեմ, որ եթե դու
Լանսըլոտն ես, ապա դու իմ հալալ միս ու արունն ես: Փա՛ռք քեզ,
աստված, էս ի՛նչ միրուք ես հանել³⁰: Էրեսիդ ավելի շատ մազ կա,
քան մեր լծկան ձիու՝ Դոբինի պոչին:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. (Վերկենալով) Ուրեմն Դոբինի պոչը դեպի ետ է բուսնում: Վերջին
անգամ որ նրան տեսա, նրա պոչին ավելի շատ մազ կար, քանց իմ
էրեսին:

ԳՈՐԲՈ. Տե՛ր աստված, էս ո՛րքան ես փոխվել: Ասա տեսնեմ. տիրոջդ հետ ինչպես ես: Նրա համար մեկ ընծա եմ բերել. ի՞նչպես եք իրար հետ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Լավ ենք, լավ: Բայց թե ինձնից հարցնես, քանի որ միտքս դրել եմ նրա մոտից փախչեմ, պետք է էնքան փախչեմ, որ միտքս դրել եմ: Իմ տերս շա՛տ ջհուղն է: Ընծա՛ տաս նրան. մի չվա՛ն տու՛ր նրան, որ գնա կախվի: Նրա մոտ քաղցածությունից մեռնում եմ, էս կողիս ոսկորներով կարող ես մատերդ համրել: Հայրիկ, ուրախ եմ, որ եկել ես: Բերածդ ընծան պետք է տաս մի ազնիվ պարոնի, որի անունը Բասանիո է. որ իր ծառաներին շատ սիրուն նոր հագուստներ է տալիս: Եթե նրա ծառան չդառնամ՝ էնքան հեռու կփախչեմ, որքան աստված գետինք ունի: Օ՛հ, ի՛նչ լավ բախտներս բերեց, էն է գալիս է: Եկ գնանք մոտը, հայրիկ, ես ջհուղ դառնամ, եթե կենամ էն ջհուղի մոտը:

Գալիս են Բասանիոն, Լեռնարդոն և ուրիշ ծառաներ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. (Մի ծառայի) Այո, կարող ես այդպես անել. միայն թե շտապիր, որ ճաշը ամենաուշը ժամը հինգին պատրաստ լինի: Այս նամակները տեղ հասցրու. համազգեստները պատվիրիր, և Գրացիանոյին խընդրիր, որ իսկույն իմ բնակարանս գա:

Մառան դուրս է գնում:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Մոտ գնա՛, հայրիկ:

ԳՈՐԲՈ. Աստված օրհնե ձերդ մենծապատվությունը:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Շնորհակալ եմ, գո՛րծ ունիս ինձ հետ:

ԳՈՐԲՈ. Սա իմ որդին է, պարոն, մի խեղճ տղա է:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Իսկի էլ խեղճ տղա չի, պարոն. հարուստ հրեայի ոպասավորն է, և ուզում է, պարոն, ինչպես իմ հերս ձեզ իմաց կտա...

ԳՈՐԲՈ. էս որդիս որ կա, շատ համառություն ունի, ինչպես ասում են, ծառայություն անելու...

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Բանի երկարն ու կարճը էս է. ես էն ջհուղի մոտ ծառայում եմ. և փափագս էն է, ինչպես հերս ձեզ իմաց կտա...

ԳՈՐԲՈ. Սա ու իր տերը, հեռի ձերդ մենծապատվությունից, էնքան էլ լավ խնամինքն բեր չեն...

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Կարճ կապելու համար՝ ճշմարտությունը էս է, որ ջհուղը ինձ հետ էնքան վատ է վարվել, որ ինձ պարտավորացնում է, ինչպես իմ հերս, որն որ, հույս ունիմ, հալիվոր մարդ է, ձեզ կտեղակացնի...

ԳՈՐԲՈ. էստեղ մեկ լավ աղունակի կերակուր ունիմ, որ ուզում եմ շնորհել ձերդ մենծապատվության, և խնդիրքս էն է, որ...

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Կարճ կապելու համար՝ բանը ինձ է վերաբերում. ինչպես ձերդ մենծապատվությունը պատիվ կունենա լսելու էս պարկեշտ հալիվորից, և, թեև էս խոսքը ինձ չի, հասնի, թեև ծեր մարդ է, բայց խեղճ մարդ է, և իմ հերս է:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Թող ձեզնից մեկը խոսե երկուսի փոխարեն: Ի՞նչ է ձեր փափագը:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Ձեր մոտ ծառայել, պարոն:

ԳՈՐԲՈ. Բանի էությունն էլ հենց դրանումն է, պարոն:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Ճանաչում եմ քեզ, և ընդունել եմ արդեն խնդրանքը:
Տերըդ, Շայլոկը, հենց այսօր ինձ հետ խոսեց քո մասին,
Նա փափագում է, որ առաջանաս,
Եթե քեզ համար առաջանալ է՝
Դուրս գալ մի հարուստ հրեայի մոտից,
Եվ ծառան դառնալ ինձ պես մի աղքատ ազնվականի:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Հին առակը, պարոն, որ ասում է «Աստծու օրհնությունը հարստություն է», ճիշտ կիսվել է ձեր և իմ տիրոջ՝ ջհուդի մեջ. աստծու օրհնությունը ձեզ է ընկել, ու հարստությունը՝ նրան:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Լավ ասացիր այդ: (Գորբոյին) Դեհ, գընա, հայրիկ:
Գընա որդուդ հետ:— Դու էլ տիրոջըդ մնաս-բարով ասա,
Եվ հարցուփորձով եկ տունըս գտիր:

Իր ծառաներին

Սըրան մի լավ ձեռք համազգեստ տվեք,
Ավելի զարդով, քան թե նրա մյուս ընկերներին:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Գնանք, հայրիկ: Չեմ կարող գործ գտնել, հա՞. լեզու չկա՞ բերանումս, հա՞: Լավ: (Նայելով իր ձեռքի փին) Ամբողջ Իտալիայում սրա պես սիրուն ձեռքի ափ չկա, որ մարդ գրքի վրա դնի և երդում ուտի... Ես լավ բախտ եմ ունենալու. մեկ նայիր, ահա մի անպիտան կյանքի գիծ. ահա կնիկների մի փոքրիկ խումբ. խեղճ ես, տասներհինգ կնիկը ի՞նչ է որ... տասներմեկ որբևայրի և ինը աղջիկ շատ խեղճ եկամուտ է մեկ մարդու համար: Եվ հետո երեք անգամ խեղդվելուց ազատվելու եմ, և հետո մի բմբուլն անկողնի կողքին այնպես գլուխս կպչելու է, որ կյանքս վտանգի մեջ ընկնի,— ահա հիմա փորձանքներ: Լավ, թե որ բախտը կինարմատ է, էս բանումը շատ շան աղջիկն է:— Եկ, հայրիկ, աչքդ բացուխոսի անես թե չէ՝ ջհուդին մնաս-բարով կասեմ ու կգամ:

Լանսըլոտը և ծերունի Գորբոն գնում են:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Խնդրեմ այս բոլորն լավ միտըդ պահես, բարի Լեոնարդո.
Երբ այս բաները գընես վերջացնես, տար դիր նավի մեջ
Եվ իսկույն ետ եկ: Այս գիշեր մի լավ խնջույք պիտի տամ
Ամենահարգի բարեկամներին: Շտապիր, գընա:

ԼԵՈՆԱՐԴՈ. Ամեն ջանք կանեմ, որ կարգին լինի:

Գալիս է Գրացիանոն:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Տերըդ ո՞րտեղ է:

ԼԵՈՆԱՐԴՈ. Այնտեղ շրջում է:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Սինյոր Բասա՞նիո:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Գրացիանո՞:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Մի խնդրանք ունիմ քեզանից:

ԲԱՍԱՆԻՈ.

Տվի:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. *Ջըպետք է մերժես. պետք է անպատճառ Բելմոնտ դամ քո հետ:*

ԲԱՍԱՆԻՈ. *Եկ, եթե կուզես: Բայց մի բան ասեմ, լսիր, Գրացիանո:*

Դու մի քիչ կրակոտ, մի քիչ անտաշ ես, շատ բարձր ես խոսում:

Դրրանք բաներ են, որ քեզ սաղում են,

Մեզ պես մարդկանց մոտ այդպիսի բաներ թերություններ չեն:

Բայց մի տեղ, ուր քեզ դեռ չեն ճանաչում,

Դրրանք կարող են շատ ազատ թրվալ:

Խնդրում եմ, մի քիչ նեղություն քաշիր,

Եվ համեստության պաղ կաթիլներով մեղմացրու մի քիչ

Վառվոռն ոգիդ: Մի՛ դուցե այնտեղ, որ գնալու եմ,

Մարդիկ իմ մասին վատ կարծիք կազմեն քո ազատ վարքից,

Եվ իմ հույսերը ի դերե հանեն:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. *Սինյոր Բասանիո, տես ի՛նչ եմ ասում:*

Եթե ինձ այնտեղ ծանրը չըպահեմ,

Կարգին չըխոսեմ, երբեմն միայն հիշոցներ տալով,

Աղոթագիրքըս միշտ գրպանիս մեջ պատրաստ չըպահեմ,

Լուրջ դեմք չընդունեմ. ոչ, դեռ ավելին,

«Հայր մեր» ասելիս այսպես գլխարկով դեմքըս չըծածկեմ,

Եվ չըհառաչեմ, և ամե՛ն չասեմ,

Բարեկրթության ամեն մի կանոն խստիվ չըհարգեմ,

Մի մարդու նըման, որ պառավ տատին դուր գալու համար

Լուրջ է ձևանում՝ ինձ այնուհետև մի վստահանա:

ԲԱՍԱՆԻՈ. *Շատ լավ, կըտեսնենք ի՛նչպես կըվարվես:*

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. *Բայց այս գիշերը բացառություն է.*

Եվ այս գիշերվա մեր արածներով մի՛ շափիր դու ինձ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. *Ոչ, ոչ. այս գիշեր ամսոս կըլինի:*

Նույնիսկ խնդրում եմ, որ ամենախուլ ցնծություններիդ

Հագուատը հագնես: Բարեկամներ կան այս գիշեր ինձ մոտ,

Որոնք միտք ունին զվարճանալու:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. *Իսկ այժմը գընամ մեր Լորենցոյի և մյուսների մոտ,*

Սակայն ընթրիքին քեզ այցի կըզանք:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Մի սենյակ Շայլոկի տաճը:

Գալիս են Ջեսիկան և Լանսլոտը:

ՋԵՍԻԿԱ. *Ցավում եմ, որ դու գընում ես այսպես իմ հորըս տընից:*

Մեր տունն ուղղակի դժոխք է, և դու՝ մի ուրախ դիվուկ,

Ձանձրության համը քիչ փոխում էիր:

Բայց երթաւ բարով. առ քեզ մի դուկատ: Հսիր, կանսըլոտ,
Շուտով ընթրիքին կորենցոյին էլ ձեզ մոտ կըտեսնես:

Նա նոր տիրոջը հյուրն է լինելու:

Այս թուղթն իրեն տուր, բայց մարդ չըտեսնես:

Դե՛հ, երթաւ բարով, չըսկտք է հայրըս տեսնես, որ քեզ հետ

Այսպես խոսում եմ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Մնաս բարով: Արտասուքը լեզուս կապ է գցում: Դու սիրուն ան-
հավատի աղջիկ, դու անուշիկ հրեուհի, թե որ մի քրիստոնյա ավա-
զակությունով քեզ ձեռք չբերի՝ ես ոչինչ չեմ հասկանում: Բայց
մնաս բարով, էս հիմար կաթիլները իմ տղամարդությունը մի քիչ
խեղդում են: Մնաս բարով:

ՋԵՍԻԿԱ. Երթաւ բարով, բարի կանսըլոտ:

Կանսըլոտը գնում է:

Ա՛խ, ի՛նչ սոսկալի մեղք է ինձ համար,

Որ ամաչում եմ հորըս զավակը ծնված լինելուց:

Թեև արյունով նըրա աղջիկն եմ, բայց բընավ բարքով:

Օ՛հ, իմ կորենցո, եթե իսկապես խոստումըդ պահես՝

Շուտով վերջ կըտամ այս պայքարներին,

Ես էլ կըդառնամ քրիստոնյա մի կին, և քեզ սիրող կին:

Գնում է:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Զ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Մի փողոց վեցետիկում:

Գալիս են Գրացիանոն, Լորենցոն, Սալարիոն և Սոլանիոն:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Իրիկնաճաշին դադարով դուրս կըդանք,

Կըզընանք ինձ մոտ, դիմակ կըդընենք և ետ կըդառնանք:

Եվ այդ բոլորը մեկ ժամ չի տևի:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Բայց պատրաստված չենք ինչպես որ պետք է:

ՍԱԼԱՐԻՈ. Զահակիրներ էլ չենք ապսպրել:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Փուշ բան դուրս կըգա՝ եթե շատ սիրուն չըկարգադրվի:

Եվ կարծեմ լավ է, որ չըձեռնարկենք:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ժամը չորսն է նոր. երկու ժամ ունինք լավ պատրաստվելու:

Գալիս է Կանսըլոտը, մի նամակ բերելով:

Ի՛նչ լուր, կանսըլոտ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Թե որ բարեհաճեք բաց անել էս թուղթը՝ նշանավորությունը՝
կհասկանաք:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Գիրն ինձ ծանոթ է, սիրո՞ւն ձեռագիր:

Եվ գըրող ձեռքը ավելի ճերմակ՝ քան գրված թուղթը:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Սիրո լո՞ւր, անշուշտ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ.

Թույլ տվեք, պարոն:

ԼՈՐԵՆՑՈ.

Այժմ ո՞ւր ես գընում:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Գնում եմ հին տիրոջս՝ հրեային կերակրի կանչեմ այս գիշերվա

համար նոր տիրոջս՝ քրիստոնյայի տանը:

ԼՈՐԵՆՑՈ. (Դուք տալով) Առ այս, պահիր քեզ:

Եվ Ջեսիկային ասա իմ կողմից, թե հաստատ կըգամ:

Բայց ծածուկ ասես: Գընա:

Լանսըլոտը գնում է:

— Պարոններ:

Եթե միտք ունիք, որ դիմակախաղ սարքենք այս գիշեր,

ես իմ ջահակիրն արդեն դտել եմ:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Այո, գընում եմ իսկույն պատրաստվիմ:

ՍՈԼԱՆԻՈ.

Նմանապես ես:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Մեկ ժամից հետո եկեք գտեք ինձ և Գրացիանոյին

Այնտեղ, նըրա մոտ:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ.

Լավ, այդպես կանենք:

Սալարինոն և Սոլանինոն գնում են:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Ասա, նամակը Ջեսիկայի՞ց էր:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Այո, բոլորը պետք է պատմեմ քեզ:

Նա կարգադրել է թե ինչպես պետք է փախցընեմ նըրան,

Գրել է, որքան ոսկի ու գոհար կըվերցնե իր հետ,

Թե մանկլավիկի զգեստ է ճարել, որ պիտի հագնե:

Եթե այն հրեան արքայութուն գնա՝

Իր սիրուն դստեր շնորհիվ կըլինի:

Եվ եթե երբեք մի փորձանք դիպչի աղջըկա ոտքին՝

Բախտը այդ կանե սոսկ նըրա համար,

Որ մի անհավատ հրեի աղջիկն է:

Գընանք միասին, և ճանապարհին կարդա այս թուղթը՝

Սիրուն Ջեսիկան պետք է ինձ համար ջահակիր դառնա:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ս Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Շայլոկի տան առաջ:

Գալիս են Շայլոկը և Լանսըլոտը:

ՇԱՅԼՈԿ. Հիմա կըտեսնես, աչքով կըդատես

Մերուկ Շայլոկի և Բասանիոյի տարբերությունը:

— Էհե՛յ, Զեսիկա:— Զես կարող այնպես որկորըդ լցնել,
Ինչպես իմ տանը...— Էհե՛յ, Զեսիկա:

— Քընել և խոռալ, և հագուստ պատռել:

— Զեսի՛կա, էհե՛յ, աղջիկ, քեզ հետ եմ:

ՎԱՆՍԸԼՈՏ.

Էհե՛յ, Զեսիկա:

ՇԱՅԼՈԿ. Ո՞վ ասաց կանչես: Ես քեզ շասացի, որ նրբան կանչես:

ՎԱՆՍԸԼՈՏ. Զերդ մենծապատվությունը միշտ էրեսովս էր տալիս, թե ոչինչ չեմ
անում, մինչև որ ինձ չեն ասում:

Դալիս է Զեսիկան:

ԶԵՍԻԿԱ. Ի՞նչ էիր կանչում. ի՞նչ ես կամենում:

ՇԱՅԼՈԿ. Իրիկնաճաշին դուրսը կանչված եմ.

Ահա, Զեսիկա, բանալիներըս: — Բայց ինչո՞ւ գընամ:

Սիրելով չէ, որ հրավիրում են ինձ. շողոքորթում են:

Իսկ էս կըգընամ իմ ոխից դրդված

Շոալլ քրիստոնեի հացը ուտելու:

— Զեսիկա, դուստրըս, լավ նայիր տանը:

— Դժկամ եմ գընում: Կարծես թե իմ դեմ մի բան է նյութվում.

Հենց երեկ գիշեր ոսկու քսակներ տեսա երազում:

ՎԱՆՍԸԼՈՏ. Աղաչում եմ, տեր իմ, եկեք գնանք: Իմ պարոնս սպասում է ձեր
մենծանապատվության:

ՇԱՅԼՈԿ. Ես էլ նրա մեծ անապատվության:

ՎԱՆՍԸԼՈՏ. Գաղտնի մի բան են սարքել: Զեմ ասում թե դուք մի դիմակախաղ
եք տեսնելու: Բայց եթե էդպես լինի՝ ապա զուր տեղը չէր, որ անցած
ավագ-երկուշաբթի առավոտ ժամը վեցին քթիցս արուն էկավ³¹, քանի
որ շորս տարի առաջ էդ բանը չիք-չորեքշաբթի օրը կեսօրից հետո
պատահեց:

ՇԱՅԼՈԿ. Ի՞նչ, դիմակախա՞ղ: Լսիր, Զե՛սիկա.

Դռներըս փակիր, և երբ թմբուկի դղրդոց լսես,

Կամ կեռվիդ սրինգի խայտառակ ձայնը՝

Ջրցատկես դեպի պատուհանները,

Կամ գլուխըդ հանես դեպի փողոցը՝

Այդ ներկված հիմար քրիստոնյաներին նայելու համար.

Այլ ամուր փակիր տանս ականջները,

Ուզում եմ ասել, լուսամուտները,

Պետք չէ այդ անմիտ կապկությունների շփոթը մտնե

Իմ ժուժկալ տունը:— Հակոբի ցուպն է վկա, որ բընավ

Սիրտըս՝ չէ ուզում այս գիշեր գընալ խնջույք անելու.

Բայց էլի կերթամ: Դու առաջ գընա, տղա, և ասա,

Որ շուտով կըգամ:

ՎԱՆՍԸԼՈՏ.

Գընում եմ, պարոն:

Առանձին, Զեսիկային

Օրիորդ, դու ականջ մի՛ դնիր, լուսամուտից դուրս նայիր,

«Եվ մի քրիստոնյա էնտեղից կանցնի,
Սիրուն հրեուհու աչքին արժանի»:

Գնում է:

ՇԱՅԼՈՎ. Հազարի³² ծընունդն ի՞նչ էր ասում, հը՞:

ՋԵՍԻԿԱ. Ոչինչ, ասում էր, «Մնաս-բարով, օրիորդ»:

ՇԱՅԼՈՎ. Էդ փուշ կենդանին էնքան էլ վատ չէ, բայց խի՞ստ շատակիր:
Գործի մեջ դանդաղ ինչպես խխունջը,
Օրը ցերեկով վայրի կատուից շատ է մրափում³³,
Իշամեղուհեր չըպետք է մտնեն իմ փեթակի մեջ.
Դըրա համար եմ նըրան դուրս հանում,
Եվ դուրս եմ հանում, որ տամ մի մարդու,
Նըրա պարտք առած քսակը շուտով պարպելու համար:
— Ներս գնա, Ջեսիկա, շատ կարելի է, որ իսկույն դառնամ,
Արա ասածըս, դռները փակիր:
Ինչ որ լավ կողպես, լավ էլ կըդտնես.
Մի առակ է դա, որ երբեք հին չէ խնայողի համար:

Գնում է:

ՋԵՍԻԿԱ. Լավ, երթա՞ս բարով. և եթե բախտիս փորձանք չըհասնի՝
Այս գիշեր մի հայր պիտի կորցընեմ, իսկ դու մի աղջիկ:

Գնում է:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Վ Ե Ց Ե Ր Ո Ր Դ

Գալիս են Գրացիանոն և Սալարինոն՝ գիմակավորված:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Այս ծածկի տակ է, որ մեզ կորենցոն ասաց սպասենք:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Բայց որոշած ժամն անցել է գրեթե:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Զարմանալի է, որ ուշանում է իր ասած ժամից.

Սիրահարները միշտ ժամացույցից առաջ են ընկնում:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Օ՛, և տասն անգամ ավելի արագ

Աֆրոդիտեի աղավախները³⁴ սովոր են թռչել՝

Սիրո նոր ուխտեր կնքելու համար,

Քան թե հարկադիր հավատարմություն անխախտ պահելու:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Միշտ էլ այդպես է. ո՞վ է վեր կենում մի հացկերույթից

Նույն ախորժակով, որով նստել էր.

Ո՞ր ձին է դառնում իր եկած ճամփով առանց ձանձրույթի,

Միևնույն թափով, որով անցել էր առաջին անգամ.

Ամեն մի բանի հետապնդումը

Հավետ ավելի ոգևորիչ է, քան վայելումը:

Ո՛րքան նըման է մի խենթ պատանու, անառակ որդուն,
 Դրոշագարդ նավը, որ դուրս է գրնում իր ծովախորշից,
 Եվ ինչպես նըրան գրկում, գգվում է այն պոռնիկ հողմը.
 Բայց որքա՛ն նըման անառակ որդուն դառնում է նա տուն,
 Ջարդված կողերով և ծվիկ-ծվիկ առագաստներով,
 Հյուծված, գգգգված, և պոռնիկ հողմից մուրացկան դարձած:
ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Ահա Լորենցոն, մնացածը հետո:

Գալիս է Լորենցոն:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ա՛խ, բաւեկամներ, ներեցեք, որ ես այսքան ուշացա:
 Ե՛ս չեմ ձեզ այսքան սպաւեցնողը, այլ իմ գործերը:
 Երբ դուք էլ հաճեք կընոջ գող դառնալ՝
 Ես էլ ձեզ համար այսքան կըսպասեմ:
 Դեհ, առաջ եկեք, այստեղ է բնակվում հրեա աներըս:
 — Հե՛յ, ո՛վ կա տունը:

Վերեից երևում է Ջեսիկան՝ տղայի ճագուստով:

ՋԵՍԻԿԱ. Ո՛վ ես դու, ասա, որ է՛լ ավելի ապահով լինեմ.
 Բեպետե կերդվեմ, որ քո ձայնն է այս:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Լորենցոն եմ ես, քո սիրականը:

ՋԵՍԻԿԱ. Լորենցոն, հաստատ, և սիրականըս, այդ էլ անկասկած,
 էլ ո՛վ կա, որին ես այսքան սիրեմ.
 Եվ քեզանից դուրս ո՛վ կըգիտենար, որ ես քոնըդ եմ:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Երկինքն ու սիրտըդ Վկա՛, որ իմն ես:

ՋԵՍԻԿԱ. Բռնիր այս արկղը. նեղությանն արժե:
 Լավ որ դիշեր է, և ինձ չես տեսնում.
 Խիստ ամաչում եմ իմ այս ծպտումից:
 Բայց կոչը է սերը, և սիրողները իրենք չեն տեսնում
 Իրենց սիրունիկ խենթությունները:
 Եթե տեսնեին՝ Կուպիդոնն ինքն էլ ամոթ կըքաշեր
 Տեսնելով ի՛նչպես տղա եմ դարձել:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ցած եկ, ջահակիրս պետք է լինես դու:

ՋԵՍԻԿԱ. Ի՛նչ. իմ ամոթին ճորա՞գ կըսլահեմ:
 Ո՛չ, իմ սիրական, հայտնագործողի մի պաշտոն է դա,
 Իսկ ես պետք ունիմ ծածկագործության:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Դա քեզ կըծածկե, իմ անուշիկըս,
 Հենց այդ տղայի սիրուն հագուստով:
 Բայց եկ, շուտ արա: Խավար գիշերը փախուստ է տալիս,
 Եվ Բասանիոյի խնջույքում վաղուց սպասում են մեզ:

ՋԵՍԻԿԱ. Դոնեքը փակեմ, և դովատներով
 Մի քիչ ավելի ոսկեզօծեմ ինձ, և իսկույն կըգամ:

Վերեից երևում է:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Պոպոզըս վկա՜, հրեուհի չէ սա, իշխանուհի է:
ԼՈՐԵՆՅՈ. Նզովված լինեմ՝ թե բոլոր սրտով չըսիրեմ նըրան:

Նա խելացի է, եթե դատելու ընդունակ եմ ես,
եվ սիրուն է նա, եթե աչքերըս ճշմարտատես են,
եվ հավատարիմ, ինչպես ցույց տվավ,
եվ ինչպես ուր կա, խելացի, սիրուն և հավատարիմ,
իմ հավատարիմ հոգո՛ւս մեջ լինի թող նըրա տեղը:

Ջեսիկան գալիս է ցերեկ:

Ա՛հ, եկա՛ր:— Գընանք, պարոններ, հաւա՛ջ:
Դիմակախաղի մեր ընկերները սպասում են մեզ:

Գնում են Ջեսիկան, Բասանիոն և Սալարինոն:
Գալիս է Անտոնիոն:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ո՛վ կա այստեղ:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Սինյոր Անտո՛նիո:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ա՛յ, ա՛յ, Գրացիանո, ո՛ւր են մյուսները:

Ժամը ինն է այժմ. մեր ընկերները քեզ են սպասում:
Դիմակահանդես չունինք այս գիշեր. քամին փոխվել է.
Սինյոր Բասանիոն ուզում է իսկույն ճանապարհ ընկնել,
եվ քսան հոգի դուրս եմ ուղարկել, որ քեզ որոնեն:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Ահ, շատ ուրախ եմ. և ավելի մեծ ցանկություն չունիմ,
Քան հենց այս գիշեր առադաստ բանալ և ճամփա ընկնել:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Յ Ո Ւ Ե Ր Ո Ր Դ

Բեմում: Մի սենյակ Պորցիայի տանը:

Փողեր: Գալիս են Պորցիան, Մարսի իշխանը և նրանց հետևորդները:

ՊՈՐՑԻԱ. Գընացեք բացեք վարագույրները,
Ցույց տվեք երեք տարբեր տուփերը ազնիվ իշխանին:
— Հիմա ընտրեցեք:

ՄԱՐՈՔ. Առաջին տուփը ոսկի է, և այս մականգիրն ունի,
«Ով որ ինձ ընտրե, կըշահե ինչ որ իղձն է շատերի».
Երկրորդը՝ արծաթ, այս է խոստանում,
«Ով որ ինձ ընտրե, նա այն կըստանա, որին արժան է».
Եվ այս երրորդը, կոպիտ կապարե,
Ճիշտ իր պես կոպիտ մականգիր ունի.
«Ով որ ինձ ընտրե, պետք է ինձ համար

Տա և վտանգե իր բոլոր կայքը»:

Ի՞նչպես իմանամ թե ճիշտ եմ ընտրել:

ՊՈՐՑԻԱ. Իշխան, մեկի մեջ կա իմ պատկերը.

Եթե այն ընտրեք, ձերն եմ ես իսկույն:

ՄԱՐՈՔ. Թող ինձ երկինքը ղեկավար լինի՝: Լավ, հիմա տեսնեմ:

Թող նորեն կարգամ մակագիրները:

Լավ, ի՞նչ է ասում կապարե տուփը.

«Ով որ ինձ ընտրե, պետք է ինձ համար

Տա և վտանգե իր բոլոր կայքը»:

Վտանգե՞, ինչի՞, կապարի՞ համար. վտանգավո՞ր տուփ:

Այո, այն մարդիկ, որ ամեն վտանգ աչքի են առնում,

Այդ բանն անում են մեծ շահի հույսով.

Ոսկեղեն հոգին չի թեքվի գետին փուշ բանի համար.

Ես ոչինչ չեմ տա և չեմ վտանգի կապարի համար:

Տեսնենք թե արժաթն ինչ է ասում մեզ իր կույս երանգով³⁵:

«Ով որ ինձ ընտրե, նա այն կըստանա, որին արժան է»:

Որին արժան է. կաց այստեղ, Մարոք:

Կշռիր արժեքդ անաչառ ձեռքով.

Եթե դու ինքդ քո զինն իմանաս՝ բավական արժես:

Բայց կարելի է այդ բավականը այնքան չըլինի,

Որ օրիորդին հասնել կարենա:

Սակայն վախենալ իմ արժանիքից՝

Կըլինե՞ր ինքս ինձ թուլասրտորեն քիչ գընահատել,

Որին արժան եմ: Օրիորդն է այն, որին արժան եմ:

Այո, թե՛ զարմով արժան եմ նըրան, և թե՛ իմ բախտով,

Թե՛ բնատուր ձիրքով, թե՛ ստացական հառկություններով.

Բայց ևս ավելի քան այս բոլորով՝ սիրովս եմ արժան:

Էլ ինչո՞ւ այս կողմ կամ այն կողմ ընկնեմ, թող իսկույն ընտրեմ.

Թող մեկ էլ տեսնեմ այս ոսկու վրա փորագրվածը.

«Ով որ ինձ ընտրե, կըշահե ինչ որ իղձն է շատերի»:

Օրիորդն է այն. նա է ըղձալին ամբողջ աշխարհի:

Մարդիկ աշխարհի շորս անկյուններից այստեղ են գալիս

Այս դեռ կենդանի սուրբի պատկերին մի համբույր տալու.

Մեծ Հիրկանիայի³⁶ անապատները,

Եվ լայնածավալ Արաբստանի ամայինները

Այժմ դարձել են մեծ պողոտաներ, ուրկից իշխաններ

Անցնում են գալիս չքնաղ Պորցիային նայելու համար:

Նույնիսկ ջրրային կայսերությունը,

Որի վեա գլուխը թուք է վեր ժայթքում երկնքի դեմքին,

Պատվար չէ դառնում այն օտարներին,

Որոնք գալիս են, որպես մի փոքրիկ գետի վրայից,

Չքնաղ Պորցիային տեսնելու համար:

Երեքից մեկը պարունակում է

Նըրա երկնային կենդանագիրը:

Կարո՞ղ է արդյոք կապարը լինել պարունակողը:
 Մահացու մեղք է այդպիսի ստոր մի մտածություն.
 Մեծ կոպտություն է ամփոփել նրբան մութ շիրիմի մեջ:
 Կամ խորհե՛մ արդյոք թե արծաթի մեջ պարփակված է նա,
 Ինչ որ տասն անգամ նըվազ գին ունի, քան թե ղուտ ոսկին:
 Օ՛հ, հանցավո՞ր միտք. երբեք այսպիսի թանկագին մի քար
 Չէ շրջանակվել եթե ոչ միայն ազնիվ ոսկու մեջ:
 Անգլիայում կա մի ոսկի դրամ,
 Հրեշտակի պատկեր վրան դրոշմած³⁷.
 Այնտեղ հրեշտակը ոսկու վրան է,
 Այստեղ մի հրեշտակ ոսկի անկողնում պառկած է ներսը.
 Տվեք բանալին, ա՛յս եմ ընտրում ես, և հաջողություն:
ՊՈՐՑԻԱ. Ահա բանալին, և եթե պատկերս սըրա մեջ լինի՝
 Ես ձերն եմ, իշխան:

Բաց է անում ոսկեղեն տուփը:

ՄԱՐՈՔ. Դըժո՛խք, ի՞նչ է այս, մեռելի կըմա՛խք,
 Եվ փոս աչքի մեջ փաթաթված մի թո՛ւղթ:
 Կարդամ գրվածը:

Կարդում է

Ամեն փայլուն ոսկի չէ,
 Հանախ լսած կրլինես.
 Շատ մարդ իր կյանքն է ծախել,
 Որ լոկ տեսնե իմ երես.
 Շատ ոսկեզօծ շիրիմներ
 Ներսից լի են որդունով.
 Թե գլխիդ մեջ խելք լիներ,
 Որչափ խիզախ ես հոգով՝
 Եթե մարմնով դեռահաս,
 Խելով հասուն լինեիր՝
 Ավելի լավ պատասխան
 Պիտի անշուշտ առնեիր,
 Քան այս, «Դրնաս դու բարե՛,
 Բոլոր հույսերդ ի դերե՛»:

Այո, ի դերե՛, և ջանքերս իզո՛ւր...
 Գընա՛, ջերմություն. ե՛կ, մահվան սառո՛ւյց.
 Մնաս բարով, Պորցիա: Խի՛ստ լիքն է սիրտըս,
 Քեզ երկար հրաժեշտ ասելու համար:
 Այսպես են մեկնում կորցրնողները:

Դուրս է գնում իր հետևողներով: Փողերի ձայն:

ՊՈՐՑԻԱ. Լավ ազատվեցինք. զընացեք քաշեք վարագույրները:
 Երանի հենց միշտ այս գույնի մարդիկ ինձ այսպես ընտրեն:

Դուրս է գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ո Ւ Թ Ե Ր Ո Ր Դ

Վեհեատիկ: Մի փողոց:

Գալիս Լեն Սալարիճոն և Սոլամիոն:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Ես քեզ ասում եմ, որ Բասանիոյի մեկնելը տեսա.

Եվ Գրացիանոն էլ գրնաց նրա հետ:

Բայց նրանց նավում Լորենցոն չըկար:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Անդգամ հրեան դռում գոչումով դուքսին զարթեցրեց,

Իսկ նա նրա հետ միասին գրնաց,

Որ Բասանիոյի նավը խուզարկե:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Բայց շատ ուշ հասավ. նավը մեկնել էր:

Եվ այնտեղ մարդիկ լուր տվին դուքսին,

Որ Լորենցոյին իր սիրարորորք Ջեսիկայի հետ

Մի գոնդոլի մեջ տեսնող է եղել:

Անտոնիոն դուքսին հավաստիք տվավ,

Որ Բասանիոյի նավի մեջ չէին:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Երբեք չիմ տեսել այնպես անհեթեթ մի կատաղություն,

Այնչափ այլանդակ, այնչափ քինալից, այնչափ փոփոխուն:

Ինչպես շուն հրեի կատաղությունը փողոցների մեջ:

«Օ՛հ, իմ աղջիկըս, օ՛հ, դուկատները՝ս, օ՛հ, իմ աղջիկըս...

Քրիստոնյայի հետ իմ տրնից փախչի՛...

Օ՛հ, այն քրիստոնյա իմ դուկատները...

Օ՛հ, արդարություն, օրե՛նք, դուկատներս, օ՛հ, իմ աղջիկը...

Մի կնքված քսակ, օ՛հ, երկո՛ւ քսակ, լի դուկատներով,

Երկդուկատներով, հարազատ աղջիկս ինձնից գաղանա՛

Եվ գոհարները, երկու մեծ ակներ,

Երկու թանկագին, աննրմա՛ն ակներ,

Դուստրըս գողանա՛:— Օ՛հ, արդարություն, գտեք աղջկաս.

Ակները վրան են, իմ դուկատներն էլ»:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Բոլոր Վեհեատիկ տղերքն ընկել են նրա ետևից,

Աղաղակում են, «Օ՛հ իմ ակներըս, օ՛հ իմ աղջիկըս,

Օ՛հ, դուկատներս»:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Թող չըմռանա բարի Անտոնիոն իր պարտքի օրը,

Թե ոչ, սրբա տեղ նա կըվճարե:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Հա, լավ միտս եկավ:

Լսիր, հենց երեկ ես խոսում էի մի ֆրանսիացու հետ,

Իսկ նա ինձ պատմեց, թե այն նեղ ծովում,

Որ բաժանում է ֆրանսիացիներին անգլիացիներից,

Մեր երկրի մի նավ, շատ ապրանքով լի, ընկղմվել է:

Այս ասաց թե չէ՝ ես միտ բերեցի մեր Անտոնիոյին:

Սրտումս ասացի, երեկ նրանը եղած չըլինի:

ՍՈՒԱՆԻՈ. Դու լավ բան կանես, որ Անտոնիոյին պատմես յսածդ:

Բայց հանկարծ շասես. կարող է նրան խիստ սաստիկ ցնցել:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Նըրա պես բարի և ազնիվ մի մարդ չըկա աշխարհում:

Ես տեսա, երբ որ նա և Բասանիոն բաժանվում էին:

Բասանիոն աւաց. «Մի քիչ կըշտապեմ, որ շուտ ետ դառնամ»:
Նա պատասխանեց, «Այդպես բան չանես.

Գործըդ մի՛ ավրիր միայն իմ համար, սիրելի Բասանիո:

Այնքան կաց այնտեղ, որ հասունանա ճիշտ ժամանակը:

Իսկ այն մուրհակը, որ հրեան ինձնից իր ձեռքումն ունի,

Թող չըսպոտորե քո սիրող սիրտը: Քեզ ուրախ ուսհիր,

Եվ բոլոր միտքըդ նվիրիր միայն հարսնախոսության,

Եվ սիրո այնպես ազնիվ ցույցերի,

Ինչպես քեզ աշխտեղ պատշաճ երևան»:

Եվ այս ասելիս՝ աչքերն արցունքով լցված լինելով՝

Դեմքը շուտ տվավ, և ձեռքը դըրավ նըրա մեջքի շուրջ,

Եվ սքանչելի զդայուն սիրով

Իր բարեկամի ձեռքը պինդ սեղմեց:

Այսպես զատվեցան նըրանք իրարուց:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Կարծես աշխարհը նա Բասանիոյի համար է սիրում:

Եկ գընանք, խնդրեմ, և գտնենք նըրան,

Եվ որեիցե գվարճությունով

Փարատենք նըրա սրտի թախիժը:

ՍՈՒԱՆԻՈ.

Այո, եկ գընանք:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ի Ն Ն Ե Ր Ո Ր Դ

Բեմոմնտ: Մի սրահ Պորցիայի տանը:

Գալիս են Ներիսան և մի ծառա:

ՆԵՐԻՍԱ. Շուտ, շուտ, խնդրում եմ ետ քաշիր իսկույն վարագույրները:

Արագոնի իշխանն արդեն երդվել է,

Եվ այս բռպեհա կըգա ընտրելու:

Փողեր՝ գալիս են Արագոնի իշխանը և Պորցիան իրենց հետևորդներով:

ՊՈՐՑԻԱ. Տեսեք, այնտեղ են երեք տուփերը, հարգելի իշխան:

Եթե այն ընտրեք, որի մեջն եմ ես,

Մեր ամուսնության ծիսերը իսկույն պետք է կատարվին.

Իսկ եթե վրիպեք՝ պետք է, ազնիվ տեր, առանց մի խոսքի,

Մեկնեք այստեղից:

ԱՐԱԳՈՆ. Այո, երդումով պարտք եմ ստանձնել երեք բան պահել.

Առաջին, շասել որևէ մարդու ո՛ր տուփն եմ ընտրել.
 Նրկրորդ, թե վրիպեմ իմ ընտրության մեջ՝
 Մեկ էլ իմ կյանքում ոչ մի աղջկա ձեռքը չըխնդրել.
 Եվ վերջին, եթե բախտըս չօգնե ինձ իմ ընտրության մեջ՝
 Ձեզ հրաժեշտ ասել և իսկույն մեկնել:

ՊՈՐՑԻԱ. Ով որ անարժան իմ անձի համար վիճակ է քաշում,

Այդ հանձառումներն անխախտ պահելու երդում է անում:

ԱՐԱԳՈՆ. Ես էլ պատրաստ եմ: Բախտավորություն իմ սրտի հույսին,

— Ոսկի, և արծաթ, և անարգ կապար:

«Ով որ ինձ ընտրե, պետք է ինձ համար

Տա և վտանգե իր բոլոր կայքը»:

Ավելի սիրուն պետք է լինեիր,

Որ բոլոր կայքըս քեզ համար տայի կամ վտանգեի:

Լավ, ի՞նչ է ասում ոսկեղեն տուփը. ա՛յս մեկը տեսնենք.

«Ով որ ինձ ընտրե, կըշահե ինչ որ իղձն է շատերի»:

Իղձը շատերի՞. գուցե «շատերը» հիմար ամբոխն է՝³⁸,

Որ միշտ դրդվում է արտաքին ցույցից,

Չըսովորելով ավելի, քան այն,

Ինչ հիմար աչքը ուսուցանում է.

Որ երբեք ներսը չէ հետազոտում, այլ, ծիծառի պես՝

Բույնը շինում է բացօթյա տեղում, դրսի պատի վրա,

Փորձանքի ճանկում և շավղի վրա:

Ոչ, ես չեմ ուզում ընտրել այն, ինչ որ իղձն է շատերի.

Ձեմ ուզում լինել գաղափարակից հասարակ մարդկանց,

Դասվիլ բարբարոս ամբոխի շարքում:

Ես քեզ եմ գալիս, արծաթ գանձարան.

Մեկ էլ ասա ինձ ի՞նչ է տիտղոսը.

«Ով որ ինձ ընտրե, նա այն կըստանա, որին արժան է»:

Եվ լավ ասված է. ինչո՞ւ մարդ ճգնի խաբել իր բախտը,

Եվ հասնել պատվի՞ երբ արժանիքը դրոշմ չէ կրում.

Թող չըհավակնի ոչ ոք ստանձնել մի իշխանություն,

Որին արժան է: Օ՛հ, երանի թե դիրք, պաշտոն ու փառք

Նղծ միջոցներով ձեռք չըբերվին,

Եվ անբիծ պատիվն ստացվեր միայն

Պատիվ կըրողի արժանիքներով. և այն ժամանակ՝

Ո՛րքան գըլուխներ, այժմ անգլխարկ, պետք է ծածկվին,

Եվ ո՛րքան մարդիկ, որ հրամայում են, հընազանդվին.

Ո՛րքան ստորին շինականություն պետք է դուրս նետվեր

Պատվի հարազատ սերունդի միջից,

Եվ որքա՞ն պատիվ պետք է վեր հանվեր

Ժամանակների ավերածության և հարդի միջից,

Եվ նոր փայլ առնե: Բայց գամ ընտրությանս.

«Ով որ ինձ ընտրե, նա այն կըստանա, որին արժան է»:

Ընդունում եմ այն, որին արժան եմ:

Տըվեք ուրեմն ինձ սըրա բանալին,
 Եվ անմիջապես բացվի թող բախտըս:

Բաց է, անում արծաթե տուփը:

ՊՈՐՑԻԱ. Շա՛տ մեծ հապաղում դտածիդ համար:

ԱՐԱԳՈՆ. Այս ի՛նչ եմ տեսնում. մի խեղ պատկեր,
 Որ աչք է անում, և մի թղթիկ է ինձ ներկայացնում:
 Կարդամ գրվածը: Որքա՛ն տարրեր ես դու Պորցիայից.
 Որքա՛ն աւարբեր են և իմ հույսերը իմ արժանիքից:
 «Ով որ ինձ ընտրե, նա այն կրստանա, որին արժան է»:
 Միթե ավելի արժանիք չունի՞մ, քան մի խեղ դուլխ:
 Ա՛յսքան է դիրքս, ա՛յսքան են միայն արժանիքներս:

ՊՈՐՑԻԱ. Հանցանքն ուրիշ է, և դատելն ուրիշ.
 Երկու դերեր են իրար հակառակ:

ԱՐԱԳՈՆ. (Կարդում է)

«Յոթը անգամ հրնոցի մեջ
 Հուրը սրբան փորձել է.
 Այն խելացին, որ նիշտ ընտրե,
 Յոթը բովից անցել է:
 Շատ մարդիկ կան պատրանք սիրող,
 Նըրանց բախտը ստվեր է,
 Հիմար շատ կա արծաթագոծ,
 Սա էլ նըրան ընկեր է:
 Ինչպես կին էլ որ տուն տանես,
 Քեզ հարմար գլուխ լոկ ես եմ.
 Դեհ, շուտ արա, լավ է մեկնես,
 Երթաս բարով քեզ ասեմ»:

Ավելի խեղ կրլինեմ
 Եթե իսկույն չըմեկնեմ.
 Մեկ խեղ գլուխ ունեի,
 Երբ որ եկա ես այստեղ,
 Եվ հիմա որ մեկնում եմ՝
 Երկուան ունիմ մեկի տեղ:
 Մընաս բարով, տիրուհի.
 Երդումըս լավ կըպահեմ.
 Ճակատագրիս խստության
 Համբերությամբ կըտանեմ:

Մեկնում է Արագոնի իշխանը իր շխաւմբով:

ՊՈՐՑԻԱ. Այսպես, ճըրագը այրեց թիթեռին:
 Այս տրամաբանող խենթերն՝ ընտրելիս՝
 Խելք բանեցնելով կորցնում են խաղը:

ՆԵՐՈՒՄԱ. Այն հին առածը շատ պատվական է,
«Կին ու կախաղան կույր բախտի բան է»:

Գալիս է մի ծառա:

ԾԱՌԱ. Օրիորդն ո՞ւր է:

ՊՈՐՑԻԱ. Այստեղ, պարոնը ի՞նչ է հրամայում:

ԾԱՌԱ. Ազնիվ օրիորդ, մի վենետիկցի տղա նոր հասավ
Ձեր դռան առաջ: Նա իր տիրոջից առաջ է ընկել
Նըրա գալուստը հայտնելու համար,
Եվ տիրոջ կողմից շատ շոշափելի բարեններ բերել,
Այսինքն, բացի քաղցր խոսքերից և հարգանքներից,
Շատ լավ ընծաներ: Երբեք չեմ տեսել
Այսքան սիրելի սիրային դեսպան.
Երբեք չէ եկել այնքան հաճելի ապրիլի մի օր՝
Ավետիս տալու, թե մոտենում է փարթամ ամառը,
Ինչպես այսպիսի մի առաջընթաց տիրոջ առջևից:

ՊՈՐՑԻԱ. Բավ է, խնդրում եմ: Այնքան դովեցիր,
Այնքան գործ դրիր տոն օրվա խելքըդ,
Որ վախենում եմ քիչ հետո ասես թե ազգականդ է:
Եկ, եկ, ներիսա, խիստ անհամբեր եմ
Կուպիդի արագ և քաղաքավար պատգամաբերին
Տեսնելու համար:

ՆԵՐՈՒՄԱ. Բասանիո՞ն, տե՛ր Սեր, եթե քո կամքն է:

Դուրս են գնում:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՎԵՃԵՏԻԿ: ՄԻ փողոց:

Գալիս եմ Սոլանիոն և Սալարիոն:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Ասա տեսնենք, ի՞նչ լուր կա Ռիալտոյում:

ՍԱԼԱՐԻՈ. Դեռ համառորեն շրջում է այն լուրը, թե Անտոնիոյի նավերից մեկը, շատ թանկագին ապրանքով, ընկղմվել է նեղուցի մեջ: Տեղի անոնը կարծեմ Գուդվինս³⁹ է. խիստ վտանգավոր մի ծանծաղուտ է, որ շատերի տունն է քանդել, և ուր, ինչպես պատմում են, շատ մեծ նավերի կմախքներ կան թաղված, եթե միայն շաղակրատուհի Համբավը այս անգամ ճշմարտախոս մի կին եղած լինի:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Մաղթում եմ, որ նա այս դեպքում ավելի ստախոս եղած լինի, քան թե բոլոր զանջաֆիլ կրծող սանամբրները, կամ այն պառավները, որոնք իրենց դրացիներին ուզում են հավատացնել, թե իրենց երրորդ ամուսնու մեռնելու վրա լաց են եղել: Բայց ճշմարիտն այն է, որ... — առանց ավելորդաբանության մեջ ընկնելու, և առանց խոսակցության սովորական պողոտայից խոտորվելու,— որ բարի Անտոնիոն, պարկեշտ Անտոնիոն... Ի՞նչ տիտղոս ասեմ, որ նրա անունին արժանավոր ընկեր լինի...

ՍԱԼԱՐԻՈ. Դե լավ, վերջակետը դիր:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Հա՛, ի՞նչ ասացիր: Այո, վերջաբանն այն է, որ նրա նավերից մեկն ընկղմվել է:

ՍԱԼԱՐԻՈ. Երանի թե հենց այդ լինի նրա վերջին կորուստը:

ՍՈԼԱՆԻՈ. Շուտ ամեն ասեմ, մի՛գուցե սատանան աղոթքս ընդմիջե, որովհետև ահա նա ինքը գալիս է մի հրեայի կերպարանքով:

Գալիս է Շայլոկ:

Հա՛, ի՞նչ կա, Շայլոկ. ի՞նչ լուր վաճառականների մոտ:

ՇԱՅԼՈԿ. Իհարկե գիտեք աղջկաս փախչելը, իհարկե գիտեք, էլ ո՞վ կիմանար ձեզնից լավ:

ՍԱԼԱՐԻՈ. Ճիշտ է: Ես, իմ կողմից, ճանաչում էի այն դերձակին, որ աղջկադ համար թևեր շինեց, որոնցով նա թռավ:

ՍՈՒԱՆԻՈ. Եվ Շալոկը, իր կողմից, շատ լավ գիտեր, որ թռչնակը թև էր հանել: Եվ այդ թռչունների բոլորն էլ այնպես են ստեղծված, որ պետք է մի օր բույնից թռչեն:

ՇԱՅԼՈԿ. Անիծվի՜ նա իր արածի համար:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Այո, կանիծվի՜ եթե դատավորը սասանան լինի:

ՇԱՅԼՈԿ. Իմ սեփական միս ու արյունս ըմբոստանա՞:

ՍՈՒԱՆԻՈ. Թո՛ւհ, երեսիդ, շնծե՛ր. այդ տարիքիդ մեջ էլ արյունդ ըմբոստանո՞ւմ է:

ՇԱՅԼՈԿ. Ասում եմ աղջիկս իմ սեփական միս ու արյունն է:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Քո և նրա մսի մեջ ավելի մեծ տարբերություն կա, քան թե սև ուլունքի և փղոսկրի մեջ. ավելի մեծ զանազանություն կա քո և նրա արյան մեջ, քան թե կարմիր գինու և Հռենոսի գինու մեջ: Բայց ասա տեսնենք, դու էլ լսե՛լ ես, որ Անտոնիոն ծովի վրա կորուստ է ունեցել:

ՇԱՅԼՈԿ. Այդ էլ ինձ մի ուրիշ վնաս. այդ սնանկը, այդ շա՛լլը, որ հիմա չէ համարձակում մարդկանց աչքին երևալ Ռիալտոյում, այդ մուրացկանը, որ այնպես կոկիկ հագնված շուկա էր գալիս, թող իր մուրհակը չմոռանա. վաշխառու էր կանչում ինձ. թող մուրհակը չմոռանա. քրիստոսի սիրուն փող էր պարտք տալիս. թող մուրհակը չմոռանա:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Բա՛հ, վատահ եմ, եթե օրին չվճարե, դու հո նրա մսից չես կտրելու. ի՞նչ բանի է պետք:

ՇԱՅԼՈԿ. Ձուկ բռնելու խայծ կլինի. ոչնչի էլ պետք չլինի՝ իմ վրեժին գոնե հագուրդ կտա: Ինձ խայտառակ էր անում, կես միլիոն շահից զրկել է ինձ. վնասներիս վրա ծիծաղում էր, վաստակներս ծաղրում էր, ազգս անարգում էր, առուտուրս խանգարում էր, բարեկամներիս պաղաղեցնում էր, շարեկամներիս բորբոքում էր: Եվ ի՞նչ տեղիք ունեւ. այն, որ ես հրեա եմ: Ի՞նչ է, հրեան աչք չունի՞, հրեան ձեռք չունի՞, շրգաններ չունի՞, անդամներ, զգայարաններ, հակումներ, կիրքեր չունի՞, նույն կերակրով չէ՞ սնվում. նույն զենքերից չէ՞ վիրավորվում. նույն հիվանդություններին ենթակա չէ՞. նույն դեղերով չէ՞ բժշկվում. ամառը չէ՞ շոգում, ձմեռը չէ՞ մրսում, ճիշտ ինչպես քրիստոնյան: Եթե մեզ ծակեք՝ արյուն չի՞ դուրս գա. եթե խաղտացնեք՝ չե՞նք ծիծաղի, եթե թունավորեք՝ չե՞նք մեռնի. եթե մեզ անարգեք՝ չպե՞տք է վրեժխնդիր լինենք: Եթե ամեն ուրիշ բաների մեջ ձեզ նման ենք՝ այդ բա՛հի մեջ էլ ձեզ նման ենք: Եթե մի հրեա մի քրիստոնյայի շարություն անե, ո՛ւր է քրիստոնյայի անհիշաշարությունը: Վրե՛ժ: Երբ մի քրիստոնյա մի հրեայի շարություն անե՝ ի՞նչ պետք է լինի նրա անհիշաշարությունը՝ քրիստոնյայից օրինակ առնելով, չէ՞ որ վրեժ: Ի՞նչ անպիտանություն որ ինձ սովորեցնես՝ ես էլ նույնը գործ կդնեմ. և ինձնից վատ մարդ չկա՝ եթե սովորածիս վրա մի բան էլ չավելացնեմ:

Գալիս է Անտոնիոյի ծառան:

ՆՐԱՌԱ. Պարոններ, իմ տերս՝ Անտոնիոն տանն է, և փափաշում է ձեր երկուսիդ տեսնել:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Մենք ամեն տեղ փնտրում էինք նրան:

Գալիս Լ Տյուրալ:

ՍԱԼԱՐԻՆՈ. Ահա մի երկրորդը նույն ցեղից. երրորդը դառնի սրանց հետ զուգակից՝ անկարելի կլինի, եթե սատանան ինքր հրեա չդառնա:

Սալահիոն, Սալահիոն և ծառան դուրս են գնում:

ՇԱՅԼՈԿ. Ի՞նչ կա, Տյուրալ. ի՞նչ լուր Զենովայից: Աղջկաս գտա՞ր:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Շատ տեղերով անցա, ուր նրան տեսել էին, բայց գտնել չկարողացա:

ՇԱՅԼՈԿ. Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ... աղամանդս դնա՛ց... երկու հաղար զուկատ էր նստել ինձ Ֆրանկֆուրտում: Անեծքը նոր է թափվում մեր ազգի գլխին. ես երբեք այնպես չեմ զգացել այդ բանը, ինչպես հիմա: Երկու հաղար դուկատ այդտեղ, և դեռ ուրիշ թանկագին, անդին գոհարներ: Երանի՛ թի աղջիկս մեռած ընկներ ոտքերիս առաջ՝ գոհարները ականջին: Երանի՛ թե պատանված ընկներ ոտքերիս առաջ՝ և դուկատները դադադի մեջ: Ո՛չ մի լուր. ո՛չինչ. և դեռ ո՛վ դիտե որքան էլ փնտրելու համար ծախք արած կլինես: Վա՛յ, վա՛յ, վնաս վնասի վրա, այսինչքան դողը տարավ, այսինչքան էլ գողին գտնելու համար, և ո՛չ մի գոհացում, ո՛չ մի վրեժ: Ամեն ձախորդություն, որ դա, պիտք է հենց ի՞մ գլխիս գա. ամեն հառաչանք որ դուրս դա, հենց ի՞մ կուրծքից պետք է դուրս գա. ամեն արտասուք, հենց ի՞մ աչքերից:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Այո, ուրիշներ էլ կան անբախտության հանդիպած, օրինակ, Անտոնիոն, ինչպես Զենովայում լսեցի...

ՇԱՅԼՈԿ. Ի՞նչ, ի՞նչ, ի՞նչ... անբախտություն, անբախտություն:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Նրա մեծ նավերից մեկը, որ Տրիպոլիից էր գալիս, խորտակվել է:

ՇԱՅԼՈԿ. Փա՛ռք քեզ, աստված, փա՛ռք քեզ: Իրա՛վ է, իրա՛վ է:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Ես ինքս խոսեցի այդ նավի մի քանի նավաստիների հետ, որոնք նավակոծությունից ազատվել էին:

ՇԱՅԼՈԿ. Շնորհակալ եմ, սիրելի Տյուրալ: Բարի՛ լուր, բարի՛ լուր, հա, հա... ո՛ւր, Զենովայո՛ւմ:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Ինչպես լսեցի, աղջիկդ Զենովայում մի գիշերվա մեջ ութսուն զուկատ է ծախսել:

ՇԱՅԼՈԿ. Ա՛խ, դու դաշո՛ւյն ես խրում սրտիս մեջ: Էլ փողերիս երեսը չեմ տեսնի: Ութսո՛ւն զուկատ մե՛կ գիշերվա մե՛ջ. ութսո՛ւն զուկատ:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Անտոնիոյի պարտատերերից մի քանի հոգի ինձ հետ միասին վենետիկ եկան: Երդում են անում, որ Անտոնիոն անպատճառ կոտոր կընկնի:

ՇԱՅԼՈԿ. Ի՞նչպես ուրախ եմ: Այնքան տանջեմ նրան, այնքան չարչարեմ որ...: Ի՞նչպես ուրախ եմ:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Հենց դրանցից մեկը մի մատանի ցույց տվավ ինձ, որ քո աղջկանից է առել և տեղը մի կապիկ տվել:

ՇԱՅԼՈԿ. Կրա՛կ թափվի գլխին: Դու ինձ չարչարում ես, Տյուբալ: Իմ փիղուզն էր⁴⁰, Լիան Լր ինձ տվել, երբ դեռ չէի ամուսնացած: Մի ամբողջ անտառ կապիկների հետ չէի փոխի ես այն:

ՏՅՈՒՐԱԼ. Բայց Անտոնիոն հաստատ տնաքանդ է եղել:

ՇԱՅԼՈԿ. Հա՛, ճիշտ է, ճիշտ է: Գնա, Տյուբալ, գնա մի դատարանի բարապան գտիր ինձ համար. տասնհինգ օր առաջուց ապսպրիր. եթե օրին դրամը չվճարե՛ս սիրտը պետք է դուրս հանեմ: Եթե նա Վենետկում չի՛նի՝ ինչ առուտուր որ ուզեմ, կարող եմ անել: Գնա, գնա, Տյուբալ, և հետո եկ ինձ սինագոգում գտիր: Գնա, բարի՛ Տյուբալ: Սինագոգո՛ւմ, Տյուբալ:

Դուրս եմ գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Պ

Բելմոնտ: Մի սրահ Պորցիայի տանը:

Գալիս եմ Բասանիոն, Պորցիան, Գրացիանոն, Ներիսան և ծառաներ:

ՊՈՐՑԻԱ. Կեցեք, խնդրում եմ. փորձելուց առաջ մեկ երկու օր էլ Դեռ սպասեցեք: Սխալ ընտրելով՝ Դուք ինձ կըզրկեք ձեր ընկերությունից: Դեռ կեցեք մի քիչ՝ Սիրտս ինձ ասում է — թեև սեր չէ այդ — Թե ձեզ կորցընել չէի կամենա. և շատ լավ գիտեք, Թե ատելությունն այդպիսի խորհուրդ չէ տալիս երբեք. Բայց որ միգուցե ինձ չըհասկանաք, — Եվ սակայն լեզու չունի մի աղջիկ, այլ խոհեր միայն — Պիտի ուզեի մի երկու ամիս պահել ձեզ այստեղ, Նախքան ինձ համար վիճակ քաշեիք: Ես կարող էի սովորեցնել ձեզ, որ ուղիղ ընտրեք. Բայց դա կըլիներ դրժել իմ ուխտը, Եվ ես ուխտադրուժ չեմ լինի երբեք: Այսպես ուրեմըն կարող եք վրիպել. Բայց եթե վրիպեք՝ երանի կըտամ, որ մեղք գործեի, Այսինքն ուխտադրուժ եղած լինեի: Ա՛խ, ձեր աչքերը. նրանք ինձ դյուլթել, միջից կիսել են. Մեկ կեսըս ձերն է. մյուս կեսըս... ձերն է. Ուզեցի ասել՝ մյուս կեսըս իմն է, Բայց եթե իմն է, ուրեմըն ձերն է, բոլորը ձերն է: Անպիտա՛ն աշխարհ, որ թումբ է դրնում Իրավատերի և նրա արդար իրավունքի մեջ: Այսպես ուրեմըն, թեև ես ձերն եմ, դարձյալ ձերը չեմ: Եթե չըլինեմ՝ թող բախտի գլխին կրակ թափվի, ոչ իմ:

Ի՞նչ շատ եմ խոսում. բայց շատ եմ խոսում,
Որ ժամանակը դանդաղեցրենեմ, ձիգ տամ, հրկարեմ,
Եվ ուշացրենեմ ձեր ընտրությունը:

ԲԱՍԱՆԻՈ.

Թողեք որ ընտրեմ:

Այսպես, ինչպես կամ, տանջանքի անվի՛ն, կապված եմ կարծես:

ՊՈՐՑԻԱ. Տանջանքի անվի՛ն, Բասանիո: Ուրեմն խոստովանեցեք,

Թե ձեր սիրո մեջ ի՞նչ դավ կա խառնած:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Ոչ մի դավ, բացի անվստահության այն տգեղ դավից,

Որ վախ է տալիս թե չարժանանամ սրտիս փափաղին:

Ա՛յնքան կարող է սեր լինել ձյունի և կրակի մեջ,

Որքան հրնար է դավաճանության և իմ սիրո մեջ:

ՊՈՐՑԻԱ. Բայց վախենում եմ, որ չարչարվածի խոսքեր եք խոսում,

Երբ մարդ ստիպված՝ ամեն բան կասե:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Կյանք խոստացեք ինձ, և ես ամեն բան կըխոստովանեմ:

ՊՈՐՑԻԱ. Խոստովանեցեք, և կյանք կըստանաք:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Եթե ասեիք, խոստովանեցեք և սեր կըստանաք՝

Հենց այդ կրիներ իմ խոստովանքի բուն էությունը:

Անո՛ւշ չարչարանք, երբ չարչարողըս

Պատասխաններ է բերանըս դնում, որ ինձ ազատե:

Բայց դիմեմ բախտիս և այս տուփերին:

Վառագույրները ետ են փաշում տուփերի առաջից:

ՊՈՐՑԻԱ. Առա՛ջ, ուրեմըն. դրոանց մեկի մեջ ամփոփված եմ ես.

Թե ինձ սիրում եք՝ դուք ինձ կըգտնեք:

Ետ կաց, Ների՛սա, և դուք մյուսներըդ, մեկդի քաշվեցեք:

Թող նըվադ հփի՛ն երբ նա ընտրում է,

Որ, եթե վրիպի, կարապի նրման վախճան ստանա,

Եվ անէանա երաժշտությամբ:

Բայց բաղդատումը ավելի նրման դարձնելու համար՝

Թող իմ աչքերը գետակներ դառնան,

Եվ ջուր-անկողին, ուր հոգին փչե:

Բայց գուցե շահե, և այն ժամանակ ի՞նչ է նվազը:

Այնժամ նվազը հենց այն ցնծալից փողահարումն է,

Երբ հավատարիմ հպատակները գլուխ են տալիս

Նոր թագադրված արքայի առջև.

Կամ ախորժալուր այն հնչյուններն են, որ արևծագին

Ջարթեցրնում են քաղցր երաղներով քնած փեսային⁴¹,

Եվ հրավիրում են դեպի հարուսնիք:

Գրնում է նա այժմ նույնքան վեհությամբ,

Բայց շատ ավելի սիրալից սրտով, քան Ալքիդեսը⁴²,

Երբ նա ազատեց հեծեծող Տրոյան կույսերի տուրքից,

Որ վճարում էր ծովային հրեշին: Եվ ես եմ զոհը,

Իսկ այս կանգնողներն՝ դարդանյան կանայք, որոնք եկել են

Հալազին դեմքով պայքարի ելքը դիտելու համար:—

Գընա, Հերկուլես, ապրի՛ր, և կապրեմ.
 Ես շատ ավելի անձկալից սրտով նայում եմ կովին,
 Քան դու, որ գնում ես կովի մտնելու:

Երաժշտություն: Մի երգ, այնինչ Ռասանիոն զննում է տուփերը և մտմտում:

Ե Ր Գ

Տարփանքն ո՛ւր է հղացվում,
 Արդյո՞ք սրտո՛ւմ, քե զլխում.
 Եվ ի՞նչպես է նա ծընվում,
 Եվ ի՞նչով է նա սընվում.
 Տուր պատասխան,
 Պատասխան:

Աչքերի մեջ է ծընվում,
 Հայացքներով է սընվում.
 Եվ սեփական օրհանում
 Հանգչում է նա ու մեռնում:
 Թող ամենքս միահանգ
 Հնչեցրենեմ մահազանգ:
 Ես սկսեմ. Դինգը-դանգ:
 Դինգը-դանգ,
 Մահազանգ:

ԱՄԵՆՔԸ.

ՔԱՍՍՆԻՈ. Արտաքին տեսքը քիչ անգամ է նույն իր ներքինի հետ.

Աշխարհն անդադար խաբվում է զարդից:
 Օրենքի առաջ կա՛ր արդյոք մի դատ,
 Որքան էլ զազիր և արատավոր,
 Որ ախորժելի մի ձայնի շնորհիվ բարեբանվելով,
 Իր շար երեսը չըստվերապատե.
 Եվ կըրոնի մեջ ո՞րն է այն անարգ մոլորությունը,
 Որ խոժոռ մի դեմք չըսրբագործե,
 Եվ մի սրբազան վկայությունով չըվավերացնե՝
 Վարագուրելով անճոռնությունը գեղեցիկ զարդով:
 Չըկա մոլություն, որչափ էլ հայտնի, որ իր դրսի վրա
 Առաքինության մի ցույց չըկըրե: Որքա՛ն երկչոտներ,
 Որոնց սրտերը ավազի նման անհաստատուն են,
 Մի Հերկուլեսի կամ գոռ Արեսի մորուքն են կըրում,
 Բայց որոնց ներսը եթե մարդ քննե՝
 Կաթի պես ճերմակ մի լյարդ կըգտնե.
 Նըրանք քաջության մազերն են կըրում
 Իրենց ահարկու դարձնելու համար:
 Հիմա դիտեցեք գեղեցկությունը.
 Կըտեսներ, որ նա քաշով է գընված.

Այդտեղ բնությունը մի հրաշք է գործում.
 Որքան որ կանայք ծանր են պճնանքով՝ թեթև են բարբոս:
 Այսպես, այն դանդուր և օձապտույտ ոսկի վարսերը,
 Որոնք հողմի հետ այնպես խոլական կայթիւր են անում
 Մի ենթադրված սիրունի գլխին,
 Հաճախ օժիտն են մի երկրորդ գլխի,
 Իսկ ծընող դանդը վաղուց է հանդչում գերեզմանի մեջ:
 Այսպես՝ պճնանքը խարդախ և դերքն է մի խիստ նենդ ծովի.
 Շքեղ շղարշն է, որ քողարկում է հնդիկ դեղուհուն:
 Մեկ բառով ասեմ, այն առերևույթ ճշմարտությունն է,
 Որ զգենում է ճարպիկ աշխարհը՝
 Նույնիսկ ամենեն խելացիներին որսալու համար:
 Ուրեմբն, ո՛վ դու, շողշողուն ոսկի,
 Կարծր կերակուր Միդասի⁴³ համար, չեմ ուզում ես քեզ:
 Ոչ էլ քեզ, գունատ և դեհիկ սարով,
 Որ վազ ես տալիս մեկ մարդուց մյուսին: Բայց դո՛ւ, սին կապար,
 Դու, որ ավելի սպառնացող ես, քան թե խոստացող,
 Գունատությունդ ազդում է վրաս
 Ավելի, քան թե պերճախոսություն.
 Քեզ եմ ես ընտրում, և հետևանքը ցնծություն լինի:

ՊՈՐՑԻԱ. Ի՞նչպես իմ բոլոր մյուս հուզումները ցնդում են օդը,
 Կասկածոտ մտքեր, շտապ ընդգրկված հուսահատություն,
 Դողահար երկյուղ, և կանաչաշվի նախանձոտություն:
 Ո՛վ սեր, սանձիր քեզ. ամոքիր մի քիչ հափշտակությունդ.
 Չափով անձրեիր ուրախությունդ.
 Մեղմացրու այսքան չափազանցություն.
 Շատ խիստ եմ զգում քո օրհնությունը, պակաս արա այդ.
 Միգուցե դա ինձ հափրություն բերե:

ԲԱՍԱՆԻՈ. (Բանալով կապարն տուփը)

Այս ի՞նչ եմ գտնում. չքնաղ Պորցիայի կենդանագիրը...
 Ո՞ր կիսաստվածն է այսքան մոտեցել արարչի գործին.
 Իրա՞վ շարժուն են այս զույգ աչքերը,
 Թե իմ աչքերի բիբերին հեծած՝ շարժուն են թվում:
 Ահա բաց շրթունք, շաքարե շնչով իրարից զատված.
 Այսպիսի քաղցր բարեկամների
 Հենց մի այսպիսի քաղցր անջրպետ պետք է բաժաներ:
 Ահա, նկարիչն այս մազերի մեջ մի սարդ է դարձել,
 Եվ մի ուկեթել ցանցիկ է հյուսել՝
 Մարդկանց սրտերը ավելի արագ ծուղակ ձգելու,
 Քան մժեղներին սարդի ոստայնը:
 Եվ այս աչքե՛րը. ի՞նչպես է նայել, որ նկարել է:
 Երբ որ նա մեկը նկարած լիներ՝ այդ մեկը միայն
 Կարծեմ թե այնպես պիտի գրավեր նրա երկուսը,
 Որ ինքն անընկեր մընացած լիներ:

Եվ սակայն տեսեք, որքան որ դուք հասնում անբավական է
 Նըրա սավերի զընահատության,
 Նույնքան ստվերը ետև է մնում իր իսկականից:
 Ահա թղթիկը, բախտիս ամփոփումն ու էությունը:

Կարդում է

«Ինչ որ տեսնով չընտրեցիր,
 Ամենից լավ չոկեցիր.
 Միշտ այսպես լավ հանդիպես,
 Եվ միշտ այսպես ճիշտ դիպես:
 Արդ, որ բախտը քեզ ժպտաց,
 Էլ մի՛ փնտրիր, ուրախ կաց.
 Երբ զոհ ես դու սրտով,
 Եվ երջանիկ այս բախտով՝
 Սրիտրդիդ մոռացիր,
 Մի համբույրով տե՛ր դարձիր»:

Վ Անուշի՜կ թղթիկ:— Չըքնա՜ղ օրիորդ, ձեր թույլտվությամբ
 Գալիս եմ զրոյ՝ տալ և առնելու:

Ի՞րո մարտնչում են Լրկու ախոյան մի մրցումի մեջ.
 Մեկը խորհելով, որ մարդկանց աչքին լավ է դուրս եկել,
 Եվ լսելով ծափ ու կեցցենների ընդհանուր պոչյուն,
 Մտքով մոլորած, նայում է ապշած, և դեռ չըգիտե,
 Թե այդ գովեստի որոտումները իրե՞ն են, թե ոչ:
 Նույն ձևով ես էլ, չըքնա՜ղ օրիորդ, կանգնած եմ այստեղ
 Տարակույսի մեջ, թե այս տեսածըս իրա՞վ է արդյոք,
 Մինչև ինքնիրդ հաստատեր, կնքեք և վավերացնեք:

ՊՐՈՑԵՍ. Դուք ինձ տեսնում եք, սինյոր Բասանիո, կանգնած ձեր առաջ
 Այնպես, ինչպես կամ: Թեպետ և միայն ինքը՝ ինձ համար
 Չէի կամենա փառասեր լինել փափազներին մեջ,
 Ոչ էլ եղածես ավելի լինել, սակայն ձեզ համար
 Կըցանկանայի դեռ հարյուր անգամ ավելի լինել
 Իմ այժմ եղածից, և հազար անգամ ավելի սիրուն,
 Տասն հազար անգամ ավելի հարուստ, և այդ բոլորը
 Միայն ձեր աչքին ավելի բարձր դասվելու համար:
 Ես կըցանկայի ձիրք ու շընորհքով, գեղեցկությունով,
 Հարստությունով, բարեկամներով, հաշվից դու՛րս լինել:
 Բայց արդ, եղածիս համագումարը փոքրիկ գումար է,
 Որ, վերջ ի վերջո, հաշվելով, այս է.
 Մի անուս աղջիկ, անդպրոց, անվարժ,
 Երջանիկ միայն, որ այնքան ծեր չէ, որ չըսովորե,
 Եվ է՛լ երջանիկ, որ գեթ ի ծընե այնքան անմիտ չէ,
 Որ սովորելու անկարող լինի.
 Եվ բոլորից շատ նըրանո՛վ է նա այժմ երջանիկ,

Որ իր հեղ հոգին ենթարկում է ձեզ, որ վարեք նըրան
 Որպես իր տերը, կառավարիչը և թագավորը:
 Անձըս և կայքըս փոխանցվում են ձեզ, և ձերն են դառնում:
 Մինչև այս րոպեն ես էի տերը այս պերճ պալատի.
 Ես էի տերը իմ ծառաների, ինքս իմ թագուհին.
 Բայց այս րոպեից այս տունն ու տեղը, այս ծառաները,
 Եվ անձըս ինքը ձերն են, ո՛վ իմ տեր:
 Որ տալիս եմ ձեզ այս մատանիով,
 Որից երբևէ եթե բաժանվիք, կամ կորցընեք այն,
 Կամ ուրիշին տաք՝ թող դա գուշակե ձեր սիրո մահը,
 Եվ իրավունք տա, որ ձեզ մեղադրեմ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Օրիորդ, դուք ինձ զրկել եք խոսքի ունակությունից:
 Արյո՛ւնս է միայն, որ խոսում է ձեզ երականերիս մեջ,
 Եվ մի այնպիսի շփոթ է ընկել իմ էություն մեջ,
 Ինչպես սիրելի մի թագավորի սիրուն ճառից հտ
 Հրճված ու հուզված մի ամբողջի մեջ, որ մրմնջում է.
 Երբ ամեն շշուկ ձուլված միասին,
 Դառնում է մի մեծ քառս ոչնչի, այլ լոկ ցնծության,
 Արտահայտված կամ անարտահայտ:
 Երբ այս մատանին զատվի այս մատից՝
 Կյանքն էլ այն օրը զատված է ինձնից,
 Եվ այն ժամանակ ասացեք խիզախ, «Բասանիոն մեռավ»:
ՆԵՐԻՍԱ. Տեր և տիրուհի, մեր հերթն է հիմա,
 Որ մեկդի կանգնած՝ տեսանք լրումը մեր փափազների,
 Մեր հերթն է գոչել, բախտավոր լինեք, տեր և տիրուհի,
 Բախտավոր լինեք:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Տեր իմ Բասանիո և ազնիվ տիկին,
 Ծանկանում եմ ձեզ ամեն բերկրություն, որ ձեր փափազն է,
 Եվ անշուշտ դուք ինձ նույնը կըմաղթեք,
 Եվ երբ դուք վճռեք ձեր սիրո դաշնը հանդիսավորի՛լ՝
 Խնդրում եմ թույլ տաք, որ հենց նույն օրը ես էլ պսակվեմ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Իմ բոլոր սրտով՝ երբ մի կին գտնես:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Շնորհակալ եմ ձեր հարգությունից. այդ էլ դուք տվիք:
 Իմ աչքըս նույնչափ արագատես է, որչափ որ ձերը.
 Դուք, ազնիվ տերըս, տիրուհուն տեսաք, իսկ ես նաժիշտին.
 Դուք էլ սիրեցիք, ես էլ սիրեցի.
 Ժամանակ վատնելն անհարմար էր ինձ, տեր իմ, ինչպես ձեզ.
 Այն տոփերից էր ձեր բախտը կախված,
 Նույնպես և իմը, ինչպես երևաց:
 Այստեղ ես այնքան սիրաբանեցի, որ քրտինքս եկավ.
 Այնքան երգվեցի, որ քիմքըս շորցավ սիրո ուխտերից,
 Մինչև ի վերջո այս սիրունիկից խոստում ստացա,
 — Եթե խոստումը վերջնական բան է — որ իր սիրտն ինձ տա,
 Պայմանով միայն, որ իր տիրուհին ձեզ վիճակ ընկնի:

ՊՈՐՑԻԱ. Ժիշտ է, ներիսա:

ՆԵՐԻՍԱ.

Այո, տիրուհիս, եթե հավան եք:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Իսկ դու, Գրացիանո, լո՛ւրջ է ասածըդ:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ.

Ազնիվ խոսք, տեր իմ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Ձեր ամուսնանալն պատիվ կըլինի մեր հարսանիքին:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. (Նե:իւայիԸ) Եկ, հազար դուկատ թող գրավ դնենք.

Թե մենք կունենանք առաջին տղան:

Բայց ո՞վ է դալիս, ահա կորենցոն և իր հրեուհին:

Բա՛հ, վենետիկցի իմ հին բարեկամ սինյոր Սալերիոն:

Գալիս են Լորենցոն, Ջեսիկան և Սալերիոն:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Բարե, Լորենցո, բարե, Սալերիո, բարով եք եկել՝

եթե այս տան մեջ նոր շահած դիրքոս իրավունք տա ինձ

Ձեզ բարի գալուստ բարեմաղթելու: Ձեր թույլտվությամբ,

Անուշիկ-Պորցիա, այս հայրենակից բարեկամներիս

Բարի գալուստ եմ ասում ձեր տանը:

ՊՈՐՑԻԱ. Եվ ես էլ ձեզ հետ, բարով եք եկել, շատ և շատ բարով:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Շընորհապարտ եմ ձերըդ հարգության: Թե ինձ հարցընեք՝

Ես միտք չունեի ձեզ այցի գալու.

Բայց հանդիպելով Սալերիոյին ճանապարհի վրա՝

Նա ինձ ստիպեց, այնքան, որ մերժել չըկարողացա,

Իր հետ այստեղ գալ:

ՍԱԼԵՐԻՈ. Այո, այդպես է, և դրո՞ւս համար պատճառ ունեի.

Սինյոր Անտոնիոն բարևում է ձեզ:

Տալով մի նամակ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Նախքան բանալըս՝ ասացեք, խնդրեմ,

Ազնիվ բարեկամս ի՞նչպես է արդյոք:

ՍԱԼԵՐԻՈ. Հիվանդ չէ, տեր իմ, այլ հոգով միայն.

Ոչ էլ լավ, տեր իմ, այլ հոգով միայն.

Նամակը կասե նըրա վիճակը:

Բասանիոն կարդում է նամակը:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Ներիսա, գընա այն օտարուհուն լավ հյուրընկալիր:

— Ձեռըդ, Սալերիո. ի՞նչ լուր վենետիցի:

Ի՞նչպես է արդյոք մեր արքունական⁴⁴ վաճառականը,

Բարի Անտոնիոն: Վստահ եմ, որ շատ ուրախ կըլինի

Մեր հաջողության լուրը լսելով:

Մենք Ցազոններ ենք. շահել ենք գեղմը:

ՍԱԼԵՐԻՈ. Երեմե՛կ աչն գեղմը շահած լինեիք, որ նա կորցրել է:

ՊՈՐՑԻԱ. Պետք է այն թղթում մի վատ լուր լինի,

Որ Բասանիոյի երեսի գույնը այսպես գողացավ:

Գուցե սիրելի մի բարեկամի մեռնելու լուրն է.

Այլապես ոչինչ չէր կարող այսքան
 Լ՛ի սրտոտ մարդու հոգին այլայլել:
 Ի՞նչ է, ավելի և ավելի՞ վատ:
 Թույլ տուր, Բասանիո, չլ՛ որ քո կեսն եմ.
 Իվ այս նամակի բերածի կեսը պետք է ինձ հասնի:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Օ՛հ, քաղցրիկ Պորցիա, այնպես անախորժ բառեր կան այստեղ,
 Որոնց նըմանը չէ երբեկցես մըրոտել թուղթը:
 Առաջին անգամ, երբ որ ես սերըս խոստովանեցի՝
 Ասացի ձեզ պարզ, թե իմ ունեցած հարստությունը
 Երակներին մեջ հոսող արյունն է: Սակայն և այնպես,
 Ազնիվ օրիորդ, ինքըս ինձ ոչինչ դընահատելով՝
 Տեսեք դեռ որքա՛ն սընապարծ էի:
 Երբ ձեզ հայտնեցի, թե իմ ունեցած կայքը ոչինչ է:
 Պետք է ասեի, ոչնչից քիչ է. քանզի ես ինքըս
 Ինձ դրավ եմ դրել իմ ամենալավ բարեկամիս մոտ,
 Եվ բարեկամիս՝ ամենադաժան իր թշնամու մոտ,
 Որ դըրամ դտնեմ: Ահա մի նամակ, անուշ օրիորդ,
 Որի թուղթն, ասես, իմ բարեկամի մարմինը լինի,
 Եվ ամեն մի բառ՝ լայներալս մի վերք,
 Որից հոսում է կյանքի արյունը: Ճի՛շտ է, Սալերիո,
 Որ նրա սպասած բոլոր նավերից ոչ մե՛կը չեկավ.
 Եվ ո՛չ մի հատը, ո՛չ Տրիպոլիից, ո՛չ Մեքսիկոյից,
 Ո՛չ Անգլիայից, ո՛չ Լիսաբոնից, ո՛չ Բարբարիայից,
 Ո՛չ Հնդկաստանից, ո՛չ մեկը խույս տալ չըկարողացավ
 Վաճառականի տունը կործանող քարաժայռերից:

ՍԱԼԵՐԻՈ. Ոչ մեկը, տեր իմ: Բացի ղըրանից՝
 Եթե հարկ եղած դրամն էլ ունենար իր պարտքի համար՝
 Երևի հրեան չըպիտի առնել:
 Երբեք չեմ տեսել դեռ մի արարած՝ մարդկային դեմքով,
 Որ մի այլ մարդու կործանման համար
 Այնքան կատաղի և դաժան լիներ:
 Ցերեկ ու գիշեր դուքսին անդադար գանգատ է անում,
 Եվ մեր պետության ազատությունը ամբաստանում է,
 Եթե, ասում է, դատաստան չարվի: Քսան վաճառական,
 Եվ դուքսը ինքը, և ամենամեծ մագնիֆիկոներն
 Ամենքն ուզել են նըրան համոզել.
 Բայց դեռ ոչ մեկը չէ կարողացել կասեցնել նըրան՝
 Իր այն մուրհակի, գրված տուգանքի, և արդարության
 Քինոտ պահանջից:

ՋԵՍԻԿԱ. Երբ ես տանն էի՝ հաճախ լսել եմ,
 Որ նա երգվում էր ցեղակից Քուշի և Տյուբալի մոտ,
 Թե կընախընտրե Անտոնիոյից կտրված միսը,
 Քան իր ունեցած ստանալիքի քսան անգամը:
 Եվ գիտեմ, տեր իմ, որ եթե օրենքն, իշխանությունը

Եվ բռնի ուժը չըսանձեն նըրան՝
 Խեղճ Անտոնիոյի բանը շատ վատ է:

ՊՈՐՑԻԱ. Եվ ձեր սիրելի մի բարեկամն է այս նեղության մեջ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Բարեկամներիս ամենաթանկը, լավագույն մարդը,
 Ամենեն բացի և անխոնջ հոգին
 Մարդկանց լավություն անելու համար.
 Մի մարդ, որի մեջ հին հռովմայեցու ազնվությունը
 Փայլում է՝ ինչպես ոչ մի մարդու մեջ ողջ Իտալիայում:

ՊՈՐՑԻԱ. Եվ նա հրեային ի՞նչ գումար է պարտ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Իմ համար պարտ է երեք հազար դուկատ:

ՊՈՐՑԻԱ. Ի՞նչպես, հենց ա՞յդքան:

Վեց հազար տվեք, և մուրհակն առեք:
 Կրկնապատկեցեք այդ վեց հազարը, եռապատկեցեք.
 Եվ մի՛ հոժարվիք, որ Բասանիոյի հանցանքի համար
 Այդքան պատվական մի բարեկամի մի մազին դիպչեն:
 Եկ ինձ հետ գընանք նախ եկեղեցի, և ամուսնանանք.
 Հետո շուտ մեկնիր դեպի Վենետիկ՝ բնակավայր մտա:
 Անհանգիստ հոգով չըպետք է պառկես Պորցիայի կողքին:
 Այնքան ոսկի առ, որ քսան անգամ այդ շնչին պարտքը
 Իսկույն վճարես, վճարելուց հետո՝
 Քո հավատարիմ բարեկամիդ էլ վեր առ բեր այստեղ:
 Մինչ այն՝ իմ նաժիշտ ներիսան և ես կըսպասենք այստեղ
 Իբրև աղջիկնձր կամ թե այրիներ:
 Եկ գընանք ուրեմն, ամուսնությանդ օրը չըլրված՝
 Պետք է այստեղից ճանապարհ ընկնես:
 Բարեկամներդ լավ հյուրասիրիր, ուրախ դեմք ցույց տուր:
 Հիմա որ այսքան դու թանկ ես գընված՝ թանկ ես ինձ համար.
 Բայց բարեկամիդ նամակն ինձ համար կարդա, խնդրում եմ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. (Կարդում է) «Սիրելի Բասանիո, բոլոր նավերս փորձանքի են հան-
 դիպել: Պարտատերերս աճողորմ են դառնում. հարստությունս ոչըն-
 չացել է. հրեային տված մուրհակիս ժամանակն անցել է. և որովհետև
 տուգանք վճարելով՝ անկարելի է, որ կենդանի մնամ, ուրեմն բոլ
 ասեմ, որ ես և իմ մեջ ամեն պարտք հատուցված է, միայն թե կարո-
 դանամ մեռնելուց առաջ քեզ վերջին անգամ տեսնել: Բայց և այն-
 պես, արա ինչպես քեզ հաճո է: Եթե սերդ քեզ չդրճե գալ, բոլ այս
 նամակը չդրճե»:

ՊՈՐՑԻԱ. Ա՛հ, սիրակա՛նըս, թող, թող ամեն բան, և իսկույն մեկնիր:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Քանի որ այսքան բարեսրտորեն ինձ թույլ ես տալիս՝

Կըշտապեմ մեկնել. և մինչև դարձըս՝

Ոչ մի անկողին ինձ ուշացնելու կարող չի լինի,

Եվ ոչ մի հանգիստ մեր երկուսի մեջ պատվար չի դառնա:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

ՎԵՏԵՏԻԿ: ՄԻ փողոց:

Գալիս եմ Շայլուկը, Սալարփենոն, Անտոնիոն և բանտապանը:

ՇԱՅԼՈՎ. Բանտապահ, զգո՛ւյշ: Լավ հսկիր վըրան. մի խոսիր գութից: Սա այն հիմարն է, որ ձրիապես փող էր պարտք տալիս: Բանտապահ, զգո՛ւյշ:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Բայց ականջ դիր ինձ, դու բարի Շայլուկ:

ՇԱՅԼՈՎ. Մուրհակս եմ ուզում: Ոչինչ մի՛ խոսիր մուրհակիս ընդդեմ: Երդում եմ արել, որ իմ մուրհակի տուգանքն ստանամ: Դո՛ւ էիր, ու ինձ շուն էիր կանչում առանց սլատճառի. Հիմա որ շուն եմ, զգույշ կաց ուրեմն իմ ատամներից. Դուքսն ինձ անպատճառ իրավունք կըսու: — Շատ եմ զարմանում, դու վատ բանտապահ, որ այնքան խենթ ես, Որ սըրա խոսքով դուրս ես գնում իր հետ:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Խնդրում եմ, լսիր, թող մի բառ ասեմ:

ՇԱՅԼՈՎ. Մուրհակս եմ ուզում: Չեմ ուզում խոսես. Մուրհակս եմ ուզում. ուրեմն ոչինչ մի՛ խոսիր ինձ հետ: Չես կարող դու ինձ այն փափուկ սրտով, տխուր աչքերով խենթերից դարձնել, որ գըլուխ շարժեմ, գթամ, ախ քաշեմ, Զիջեմ քրիստոնյա բարեխոսներին:

Մի՛ հետևիր ինձ. ի՞նչ պետք խոսելու: Մուրհակս եմ ուզում:

ՍԱԼԱՐՖԻՆՈ. Երբեք այսպիսի քարասիրտ մի շուն տեսնված չէ դեռ

Մարդկանց մեջ ապրող:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Բաց թողեք դըրան:

Էլ ավելորդ է զուր աղաչանքով հետևեմ դըրան: Նա կյանքս է ուզում, և շատ լավ գիտեմ թե ի՞նչու համար. Շատերին եմ ես արդեն ազատել այդ տուգանքներից, Երբ ինձ դիմել են օգնության համար: Ա՛յդ պատճառով է, որ ինձ ատում է:

ՍԱԼԱՐՖԻՆՈ. Վստահ եմ, դուքսը այսպիսի տուգանք չի վավերացնի:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Դուքսը չէ կարող մերժել օրենքի ազատ ընթացքը.

Եվ եթե խախտվի այն առևտուրի ազատությունը, Որ վայելում են օտարականներն այստեղ Վենետիկում՝ Դա մեր պետության արդարությունը վարկաբեկ կանեն.

Եվ քաղաքի շահն ու առևտուրը

Կախում ունի միշտ բոլոր ազգերից:

Գնացեք ուրեմն: Իմ այսքան ցավերն ու վրնասները

Արդեն ինձ այնպես հալել մաշել են, որ վաղը հագիվ

Մի ֆոնտ միս մընա իմ արյունախանձ պարտատիրոջը:

Գընանք, բանտապահ: Ա՛խ, Բասանիոն գա՛ր,

Եվ աչքով տեսներ ինչպես իր պարտքը վճարում եմ ես:
Այնուհետ ի՞նչ փուլթ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ա Ը Ր Ա Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Բելմոնտ: Մի սենյակ Պորցիայի տան մեջ:

Գալիս են Պորցիան, Ներիսան, Լորենցոն, Ջեսիկան և Բալթազարը:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Տիկին, թեպետև անհարմար բան է ձեր առաջ ասել՝

Դուք շատ վեհ և ճիշտ ըմբռնում ունիք

Աստվածանշանակ բարեկամության.

Եվ դժբաղ զորեղ ապացույցն այն է,

Որ ձեր ամուսնու բացակայությունն այսպես տանում եք:

Եթե դիտենաք, որ ո՛ւմն եք անում այդպիսի պատիվ,

Թե ի՛նչ իսկական ազնվականի օգնության հասաք,

Թե ի՛նչ սրտակից բարեկամ է նա ձեր ամուսնու հետ,

Գիտեմ, առեւի հպարտ կըլինեք ձեր այս արածով,

Քան մի առօրյա բարեգործությամբ:

ՊՈՐՑԻԱ. Երբեք մի բարիք գործելու համար դեռ չեմ զղջացել.

Այժմ էլ չեմ զղջա: Երբ երկու ընկեր միասին ապրում,

Եվ ժամանակ են վատնում միասին,

Եվ սիրո լուծը միասին քաշում,

Պետք է անպատճառ դիմագծերի, բարքի, բընույթի

Մեծ նմանություն լինի նրանց մեջ.

Եվ հենց այդ բանից մակաբերում եմ,

Որ այն Անտոնիոն, որ իմ ամուսնու սերտ սրտակիցն է,

Պետք է ամուսնու շատ նման լինի:

Եթե այդպես է՝ որքա՛ն շնչին է ուրեմն այն գինը,

Որ վճարել եմ՝ այն դժոխային անգթությունից

Հոգու նըմանին փրկելու համար:

Բայց այս խոսքերը շատ են մոտենում ինքնագովության.

Ուրեմն այս մասին ոչի՛նչ այլևս, ուրիշ բան լսեք:

Լորենցո, իմ տան տնտեսությունը և վարչությունը

Ես ձեզ եմ հանձնում մինչև ամուսնու վերադառնալը.

Իսկ ես գաղտնապես մի ուխտ եմ արել երկնքի առաջ,

Որ ինձ նվիրեմ սուրբ խոկումների և աղոթքների

Այս ներիսալի ընկերակցությամբ՝ մինչև այն օրը,

Որ մեր երկուսիս ամուսինները տուն վերադառնան:

Մի մենաստան կա լոկ երկու մղոն այստեղից հեռու.

Մենք այնտեղ կապրենք: Խնդրեմ շրմերժեք տանել այս բեռը,

Որ հարկն ու սերըս պարտադրում են ձեզ:

ԼՈՐԵՆՑՈ.

Ամենայն սիրով.

Ձեր բոլոր բարի հըրամաններին հնազանդ կըլինեմ:

ՊՈՐՑԻԱ. Ծառաներս արդեն գիտեն իմ միտքը,

Եվ կընդունեն ձեզ և Ջեսիկային

Սինյոր Բասանիոյի և իմ փոխարեն:

Այսպես ուրեմըն, մընացեք բարով և ցըտեսություն:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Բարեբաստ ժամեր և սիրուն խոհեր ձեզ ընկեր լինեն:

ՋԵՍԻԿԱ. Բարի կատարում ձեր ազնվության բոլոր իղձերին:

ՊՈՐՑԻԱ. Շնորհակալ եմ ձեր այդքան բարի մաղթանքի համար,

Եվ բոլոր սրտով միևնույնը ձեզ: Մնաս բարով, Ջեսիկա:

Ջեսիկան և Լորենցոն դուրս են գնում:

Այժմ, Բալթազար, ինչպես ես քեզ միշտ գտել եմ պարկեշտ
Եվ հավատարիմ, այսուհետև էլ թող նույնպես գտնեմ:

Առ այս նամակը, գործ դիր մարդկային ամեն շանք ու ճիգ,

Որ մի րոպե շուտ հասնես Պադովա, և այս նամակը

Հանձնես քո ձեռքով դոկտոր Բելլարիո իմ ազգականին.

Եվ, լավ ուշ դիր ինձ, ի՛նչ թուղթ և հագուստ որ նա հանձնե քեզ,

Բեր, որքան փութով որ կարելի է երևակայել,

Այն կայարանը, ուրկից տանում է լաստը Վենետիկ:

Դե՛հ, ժամավաճառ մի լինիր խոսքով. այլ մեկնիր իսկույն:

Ես քեզնից առաջ այնտեղ կըլինեմ:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Տիկին, մեկնում եմ ամենայն փութով:

ՊՈՐՑԻԱ. Գնանք, Ներիսա. մի բան եմ սարքել, որ դեռ չըգիտես:

Մեր էրկներին շատ ավելի շուտ պիտի հանդիպենք,

Քան թե կարծում են:

ՆԵՐԻՍԱ.

Եվ նըրանք էլ մե՛զ:

ՊՈՐՑԻԱ. Այո, Ներիսա, միայն այնպիսի զգեստների մեջ,

Որ պիտի կարծեն, թե մենք էլ ունինք ինչ մեզ պակաս է:

Ամեն բան քեզ հետ զըրավ կըղնեմ,

Երբ մենք երկուսս տղամարդու պես հագնված լինենք,

Որ ես քեզանից սիրուն կըլինեմ,

Քեզնից ավելի քաջ մարդու ձևով դաշույն կըկրեմ,

Այնպես կըխոսեմ, ինչպես դեռահաս պատանիները

Երբ նոր են անցնում տղայությունից տղամարդության,

Նղեգի ձայնով: Երկու փոքրը քայլ այնպես կըփոխեմ,

Որ մի առնական քայլափոխ դառնա.

Վեճից կըխոսեմ և կռիվներից,

Մի մեծ-մեծ փրթող քաջ պատանու պես.

Փոքրիկ գեղեցիկ սուտեր կըշինեմ,

Թե ի՛նչպես այնքան պատվավոր կանայք գծվել են վըրաս,

Բայց իմ մերժումից հիվանդացել են և ցավից մեռել:

Ե՛ս ի՛նչ անեի. հետո կըզղջամ,

Կասեմ, չըպետք է նըրանց մեռնելուն պատճառ դառնայի:

Քսան այսպիսի մանր ու մուր սուտեր կը պատմեմ մարդկանց.
Այնպես որ նրանք երդում էլ կանեն, թե մեկ տարի կա,
Որ ես ուսումնա կիսավարտ թողի:
Մտքիս մեջ հազար խենթ ու խուլ խաղեր
Եվ տղայական շարություններ կան, որ պիտի անեմ:
Եկ, քեզ կը պատմեմ իմ ծրագիրը
Երբ մտնենք կառքը, որ սպասում է այգու դռանը:
Շտապիր, զընանք: Պետք է հենց այսօր
Գեթ քսան մղոն ճանապարհ կտրենք:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Գ

Բեմոմտ: Մի պարտեզ:

Գալիս են Լանսլուտը և Զեսիկան:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Այո, էդպես է: Որովհետև, տեսեք, հայրերի մեղքը դրվում է զավակների վրա: Դրա համար է, հավատացեք, որ վախենում եմ ձեզ համար: Ես ձեզ հետ միշտ պարզ եմ խոսել: Հիմա էլ իմ գաղափարս եմ ասում էդ հարցի վրա: Ուրեմն ուրախ կացեք, որովհետև, անկեղծը, կարծում եմ. թե դուք դժոխք եք գնալու: Մեկ հույս միայն կա, որ կարող է ձեզ մի քիչ օգնել, էն էլ մեկ տեսակ անհարազատ հույս է:

ԶԵՍԻԿԱ. Ի՞նչ հույս է դա, ասա խնդրեմ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Էն, որ պետք է մի քիչ հույս ունենաք, որ ձեր հերը ձեր հերը չի. ուզում եմ ասել, որ դուք ջհուղի աղջիկը չեք:

ԶԵՍԻԿԱ. Այդ դեպքում իսկապես դա անհարազատ հույս կլինի. այդ դեպքումն էլ մորս մեղքերը կդրվին ուսերիս:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Էդ էլ ճիշտ է: Ուրեմն վախենում եմ, որ դուք թե՛ հոր կողմից եք դժոխք գնալու, թե՛ մոր կողմից: Էսպես, երբ որ փախչում եմ Սիլվայից, այսինքն ձեր հորից, ընկնում եմ Քարիբդի մեջ, այսինքն ձեր մոր մեջ: Երկու կողմից էլ կորած եք:

ԶԵՍԻԿԱ. Որ այդպես է՝ ամուսնուս շնորհիվ կփրկվիմ. նա ինձ քրիստոնյա է դարձրել:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Ճիշտն ասած, շատ վատ բան է արել: Մենք քրիստոնյաներս բավական շատվոր էինք արդեն. հազիվ էինք կարողանում քով քովի հաշտ ապրել: Էս քրիստոնյա շատացնելը խոզի գինը կբարձրացնի: Եթե ամենքս խոզակեր դառնանք՝ շատ չի քաշիլ, աշխարհի փողն էլ որ տանք, մեկ կտոր խոզի ճարպ չենք կարող գտնել, որ կրակի վրա խորովենք:

Գալիս է Լորենցոն:

ՋԵՍԻԿԱ. Հիմա, Հանսըլոտ, ասածներդ ամուսնուս կպատճեմ: Ահա գալիս է: **ԼՈՐԵՆՑՈ.** Ի՞նչ ես կնոջս քաշ տալիս անկյունները, Հանսըլոտ: Դու ինձ շուտով խանդոտ կդարձնես:

ՋԵՍԻԿԱ. Չէ, Լորենցո, պետք չունիս մեզնից վախենալու. Հանսըլոտն ու ես իրարուց խռովել ենք: Առանց այլևայլի նա ինձ ասում է, թե երկընթեմ ինձ համար ողորմություն չկա, քանի որ հրեայի աղջիկ եմ: Ասում է, թե դու էլ հասարակության լավ անդամը չես, որովհետև հրեաներին քրիստոնյա անելով՝ խոզի միսը թանկացնում ես:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ես դրա պատասխանը ավելի լավ կտամ հասարակությանը, քան թե դու, որ այն նեպրուհու փորը լցրել ես: Մավրուհին հղի է քեզանից, Հանսըլոտ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Լիքը փորը դատարկ փորից լավ է:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ի՞նչպես ամեն հիմար կարող է բառախաղ անել: Կարծեմ շատ չի քաշի, խելքը շխոսելու մեջ կկայանա, և խոսելը թուլթակների համար միայն գովելի կլինի: Ներս դնա, տղա, և ասա, որ պատրաստվին ընթրիքի համար:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Արդեն պատրաստ են, քանի որ ամենքն էլ ստամոքս ունին:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Տե՛ր իմ աստված, ի՞նչ ես ընկել սրախոսության ետևից: Ուրեմն ասա, որ ընթրիքը պատրաստեն:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Էդ էլ պատրաստ է, պարոն: Պետք է ասել, սեղանը շիտկեն:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Լավ, ասա շիտկեն:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Չէ, պարոն, էդ էլ չեղավ: Ծուռ հո չի, որ շիտկեն:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Էլի մի բան գտավ ասելու: Ի՞նչ է, ուզում ես խելքիդ բոլոր տոպրակը մեկ անգամի՞ց դատարկել: Խնդրեմ, մի պարզ մարդու խոսքը պարզ մտքով հասկանաս, զնա ընկերներիդ մոտ, ասա սեղանը կարգի դնեն, կերակուրը բերեն, մենք էլ գալիս ենք ընթրելու:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Ինչ սեղանին է վերաբերում, պարոն, սեղանը կբերվի. ինչ կերակրին է վերաբերում, կերակուրը կարգի կդրվի. ինչ ձեր գալուն է վերաբերում, պարոն, էդ էլ կախված է ձեր կամքից ու դրամատերությանից:

Գնում է:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Խեղճ ողջմըտություն, ի՞նչպես բառերը իրար է խառնում:

Այս խեղկատակը բառախաղերի մի ամբողջ բանակ

Տեղավորել է հիշողության մեջ.

Եվ շատ այսպիսի հիմարներ գիտեմ, ավելի դիրքով,

Որոնք սրբա պես պաշար են դիզել,

Եվ որևէ փուլ սրբախոսության զոհում են նյութը:

— Ի՞նչպես ես, Ջեսիկա. եկ, անուշիկըս, ասա կարծիքդ.

Ի՞նչպես ես գտնում մեր Բասանիոյի կընոջը, հոգիս:

ՋԵՍԻԿԱ. Ամեն բառից վի՛ր: Հիմա պատշաճ է,

Սինյոր Բասանիոն՝ օրինակելի մի կյանք ունենա:

Գտած լինելով այսպիսի օրհներգ իր կողակցի մեջ՝

Ունի երկնային բարեբախտություն այս երկրի վրա.

Եվ եթե նա այդ չղբնահատե այս երկրի վրա՝

Ուրեմըն կարծե, որ նա երկնքի երես չըտեսնե:
 Թե երկու աստված երկնային մի գրավ ուզեին բռնել,
 Եվ գրավականը երկու երկրածին կանայք լինեին,
 Եվ Պորցիան լիներ երկուսից մեկը՝
 Պետք է մյուսի վրա մի բան բարդեին,
 Քանզի այս խղճով կոպիտ աշխարհը
 Չունի մի այլը նրբան զուգակից:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ես էլ քեզ համար այնպես պատվական մի ամուսին եմ,
 Ինչպես նա մի կին:

ՋԵՍԻԿԱ. Հը՛, ինձնից հարցրու:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Հետո կըհարցնեմ. նախ գընանք ընթրենք:

ՋԵՍԻԿԱ. Ոչ, թող քեզ գովեմ քանի տակավին ախորժակ ունիմ:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ոչ, ոչ, խնդրում եմ: Թող դա սեղանի զրույցը լինի,
 Ինչ էլ որ ասես, կարող եմ մարսել մյուս բաների հետ:

ՋԵՍԻԿԱ. Լավ, և կըտեսնես ի՞նչ գովեստ կըտամ:

ԳՆՈՒՄ ԵՆ:

ԱՐԱՐՎԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Վեցետիկ: Դատարանի սրահում:

Գալիս եմ դուք, մագնիֆիկոները, Անտոնիոն, Բասանիոն,
Գրացիանոն, Սալերիոն և ուրիշներ:

ԴՈՒՔՍ. Էհե՛յ, Անտոնիոն այստե՛ղ է արդյոք:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Պատրաստ է, տեր իմ, ձեր ծառայության:

ԴՈՒՔՍ. Ցավում եմ վրադ: Քարե սիրտ ունի հակառակորդդ:

Հակամարդկային մի թշվառական,

Որ գուժ զգալու անընդունակ է,

Եվ ողորմության ամեն կաթիլից զուրկ և անբաժին:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ինչպես լսել եմ՝ ձեր բարձրությունը շատ ճիգ է թափել
Նըրա անողորմ դատավարումը մեղմելու համար:

Բայց քանի որ նա անդդովելի է,

Եվ օրինական մի միջոց չըկա

Ինձ նըրա ոխից փրկելու համար՝

Ես հակադրում եմ համբերությունըս նրա կատաղության,

Եվ զինված հոգու անդորրությունով, պատրաստ եմ կըրել

Նըրա շար հոգու բոլոր բռնությունն ու ժանտությունը:

ԴՈՒՔՍ. Թող մի մարդ գընա, և այն հրեային դատարան կանչե:

ՍԱԼԵՐԻՈ. Նա դըռան առաջ պատրաստ կանգնած է: Գալիս է, տեր իմ:

Գալիս է Շայլօկը:

ԴՈՒՔՍ. Տեղ տվեք դրան, և թող գա կանգնի այստեղ մեր հանդես:

— Շայլոկ, ամենքը այնպես են կարծում, ես էլ նրանց պես,

Որ դու վճռել ես այս ոխիդ ցույցը տանել հասցընել

Մինչ արարվածի վերջին վայրկյանը: Հետո, կարծում են,

Դու արգահատանք և գուժ ցույց կըտաս, նույնչափ անսովոր,

Որչափ առերես այս անգթությունդ արտասովոր է:

Եվ մինչդեռ հիմա տուգանքն ես ուզում,

Այսինքըն, այս խեղճ վաճառականի մարմնից մի ֆունտ միս,

Հետո ոչ միայն կընեքես դու այդ,

Այլև դրդվելով մարդասիրական զգացումներից՝
 Մայր գումարից էլ կեսը կընծայես,
 Գթալից աչքով նայելով բոլոր այն փորձանքներին,
 Որոնք վերջերս թափվել են այնպես այն մարդու գլխին,
 Եվ մի արքունի վաճառականի գետին են զարկել:
 Նըրա վիճակը գուժ է դուրս քաշում
 Պղինձ կուրծքերից և ժայռ սրտերից,
 Անխիղճ թուրքերից և թաթարներից,
 Որոնք անվարժ են ամեն սիրալիր մարդավարության:
 Բոլորըս քեզից անուշ պատասխան ակնկալում ենք:

ՇԱՅԼՈԿ. Հայտնել եմ արդեն ձերդ բարձրության թե ի՞նչ միտք ունիմ,
 Եվ երդում արել մեր սուրբ շաքաթով՝
 Առնել մուրհակիս ստանալիքը, այն է՝ տուգանքը:
 Եթե դուք մերժեք՝ թող փորձանք իջնե
 Ձեր սրենքների և ձեր քաղաքի ազատության վրա:
 Կըհարցընեք ինձ, թե ինչու համար գերադասում եմ
 Մի քաշ լեշի միս, քան երեք հազար դոկատ ստանալ:
 Դըրան չեմ ուզում պատասխան ասել.
 Այլ, դիցուք, սիրտըս այսպես է ուզում. պատասխան չէ՞ այդ:
 Ասենք թե մի մոկ տունս ավերում է,
 Եվ սիրտս ուզում է տասն հազար դոկատ ծախսել, որ նըրան
 Թույն տան, սպանեն: Ա՞յս էլ բավական պատասխան չէ՞ ձեզ:
 Մարդիկ կան, որոնք չեն սիրում տեսնել հորանջող մի խող,
 Ուրիշներ, որոնք կատու տեսնելիս խելագարվում են,
 Կամ թե ռնգախոս պարկապուղուկի ձայնը լսելիս՝
 Չեն կարողանում մեզները բռնել.
 Ջգայությունը, կրքի տիրուհին, վարում է կիրքը՝
 Նայելով թե ի՞նչ ախորժ է իրեն, և ինչ անախորժ:
 Լավ, թող հիմա գանք ձեր պատասխանին.
 Քանի որ ոչ մի դըրական պատճառ չէ կարելի տալ,
 Թե ինչու մի մարդ զգվանք է զգում հորանջող խողից,
 Մյուսը՝ անվընաս, օգտակար կատվից,
 Երրորդը՝ ուռած պարկապուղուկից. այլ, բռնադատված՝
 Պետք է տեղի տա անխուսափելի խայտառակության,
 Եվ, վնասվելով՝ ինքն էլ վնաս տա,
 Նույն ձևով ես էլ չե՛մ կարող ասել, չեմ ուզում ասել,
 Թե ինչ պատճառով մի դատ եմ վարում Անտոնիոյի դեմ,
 Որ վնաս է ինձ. այլ այսքան միայն,
 Որ այդ մարդու դեմ մի հին ոխ ունիմ, մի տեսակ գարշանք:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Պատասխան չէ այդ, դու անզգա մարդ,

Որ արդարացնե անգութ վարմունքըդ:

ՇԱՅԼՈԿ. Պարտավորված չեմ իմ պատասխանով հաճոյանալ քեզ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Մի՞թե ամեն մարդ սպանում է այն, ինչ որ չէ սիրում:

ՇԱՅԼՈԿ. Էլ ի՞նչ ատել է, եթե մարդ չուզե ատածն սպանել:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Անպատճառ ամեն մի վիրավորանք ատելութիւն չէ:
ՇԱՅԼՈԿ. Ի՞նչ է, կուզեի՞ր, որ երկու անգամ օձը խայթեր քեզ:
ԱՆՏՈՆԻՈ. Բայց հիշիր, խնդրեմ, որ դու վիճում ես այդ հրեայի հետ.

Դու ավելի շուտ կարող ես գընալ կանգնել ծովափին,
 Եվ հրաման անել հորդացած ծովին,
 Որ սովորական իր բարձրութիւնը վար իջեցընէ,
 Կամ թե գայլի հետ պատճառաբանել, թե ինչո՞ւ համար
 Մաքիին այնպես մայել է տալիս զառան ետեւից,
 Կամ թե պատվիրել սարի բարձրաբերձ եղէնիներին,
 Որ շերերցընեն իրենց գագաթներն, ու ձայն չըհանեն՝
 Երբ որ երկնքի փոթորիկները ցնցում են նըրանց.
 Ավելի դյուրավ ամեննն դժուար դործը կատարել,
 Քան թե կամենալ կակղեցնել մի բան,
 Որից կարծր ու կոշտ ի՞նչ կա աշխարհում, այդ հրեի սիրտը:
 Խնդրում եմ ուրեմն, որ առաջարկներ չանեք այլևս,
 Եվ նոր միջոցներ գործի չըդնեք.
 Այլ պատշաճ կարգով և արդարութեամբ տվեք, խնդրում եմ,
 Ինձ՝ իմ վճիռը, և այս հրեային՝ իր սրտի իղձը:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Քո երեք հազար դովկատի փոխան՝ ահա վեց հազար:

ՇԱՅԼՈԿ. Եթե վեց հազար այդ դովկատներից ամեն մի դովկատ
 Վեց բաժին դառնար, և ամեն բաժին՝ ինքը մի դովկատ,
 Ես չէի առնի. դարձյալ մուրհակըս կըպահանջեի:

ԴՈՒՔՍ. Ի՞նչ ողորմութիւն կարող ես հուալ՝ երբ ինքը չունիս:

ՇԱՅԼՈԿ. Ի՞նչ դատաստանից պետք է վախենամ՝ երբ հանցանք չունիմ:
 Դուք էլ, շատերըդ, դըրամով գընած գերիներ ունիք,
 Որ ձեր էշերի, ձեր ջորիների և շըների պես
 Ծառայեցնում եք ստրուկի անարգ գործեր անելու,
 Քանի որ նըրանց գընել եք փողով:
 Կարո՞ղ եմ ասել, բաց թողեք դըրանց,
 Կամ ամուսնացրեք ժառանգներիդ հետ,
 Ի՞նչու բեռան տակ քրտինք են թափում.
 Նըրանք էլ ձեզ պես թող քընեն փափուկ անկողիններում.
 Նըրանց քիմքերն էլ թող ախորժ զգան նույն խորտիկներից:
 Բայց դուք ինձ կասեք, «Այս ստրուկները մեզ են պատկանում»:
 Ես էլ ձեզ նույնպես պատասխան կըտամ.
 Այս մի ֆունտ միսը, որ պահանջում եմ, շատ թանկ եմ գընել.
 Ինձ է պատկանում, և պետք է առնեմ:
 Եթե մերժեք ինձ՝ թո՛ւհ ձեր օրենքին.
 Եվ ձեր Վենետիկի հրովարտակները ոչ մի բան չարժեն:
 Դատ եմ պահանջում: Պատասխան տվեք. անո՞ւմ եք թե ոչ:

ԴՈՒՔՍ. Իմ իշխանութեամբ կարող եմ լուծել այս դատարանը,
 Եթե Բելլարիոն, մի գիտուն դոկտոր,
 Որին այս դատը վճռելու համար կանչել եմ տվել,
 Այսօր չըհասնի:

ՍԱԼԵՐԻՈ.

Ողորմած տեր իմ,

*Մի նամակաբեր դուրսն սպասում է,
Որ Պաղովայից ⁴⁵ նոր է տեղ հասել,
Եվ այն դոկտորից նամակ է բերել:*

ԴՈՒՔՍ. *Բեր մեզ նամակը, կանչիր բերողին:*

ԲԱՍԱՆԻՈ. *Սիրտդ պինդ պահիր, Անտոնիո. ի՞նչ է. մարդ, մի՛ վախենա:
Պետք է այս հրեան միսըս, արյունըս, ոսկորներս առնե,
Նախրան թե թողնեմ, որ մի պուտ արյուն թափես ինձ համար:*

ԱՆՏՈՆԻՈ. *Ոչ, ոչ ես չօտի քոսոտ ոչխարն եմ,
Մորթվելու համար հարմարագույնը.
Պտուղների մեջ ամենաթույլն է, որ շուտ է ընկնում.
Թողեք ինձ բախտիս: Իսկ դու, Բասանիո,
Դու ինձ ավելի լավ ծառայություն չես կարող անել,
Քան ինձնից հետո ապրել, և գրքել տապանագիրըս:
Գալիս է Ներիսան՝ մի փաստաբանի գրագրի նազուստով:*

ԴՈՒՔՍ. *Պաղովայի՞ց եք գալիս. Բելլարիո՞ն ուղարկել է ձեզ:
ՆԵՐԻՍԱ.* *Այո, ազնիվ տեր, բարև է անում ձերըդ բարձրության:*

Տալիս է մի նամակ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. *Հրեա, ինչո՞ւ ես այդպես եռանդով դանակըդ սըրրում:*

ՇԱՅԼՈԿ. *Այն սընանկ մարդուց իմ առնելիքը կտրելու համար:*

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. *Հավ է դանակըդ հոգուդ վրա սըրեա, դու դաժան հրեա,
Քան թե ներբանիդ: Բայց չըկա մետաղ,
Ոչ մինչև անգամ դահճի տապարը,
Որ քո սուր ոխի կեսի շափ անգամ սայրասուր լինի.
Ոչ մի աղաչանք չէ՞ կարող մտնել կարծր սրտիդ մեջ:*

ՇԱՅԼՈԿ. *Ոչ մեկը, որ քո խելապատակից դուրս եկած լինի:*

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. *Օ՛հ, դժո՞խք երթաս, անողոք շուն դու,
Քո ապրելըդ անգամ թող արդարության մեղքը համարվի:
Քիչ է մընացել հավատքս էլ խախտես,
Եվ ինձ կարծել տաս Պյութագորի ⁴⁶ հետ,
Թե գազանների հոգին մտնում է մարդկանց կազմի մեջ:
Քո այդ շար ոգին անշուշտ մի գայլի վարիչն է եղել.
Եվ երբ որ նըրան իբրև մարդասպան կախած են եղել,
Նըրա ժանտ հոգին՝ հենց կախաղանից թռած ժամանակ,
Երբ դու պիղծ մորըդ արգանդումն էիր, մտել է քո մեջ:
Քո փափագները գայլային, սոված, արյունածարավ,
Եվ անկշտում են:*

ՇԱՅԼՈԿ. *Թոքերդ ես մաշում այդքան գոռալով,
Բայց դու չես կարող մոռհակիս վրայից կընիքը ջնջել:
Խելքըդ ժողովիր, խեղճ երիտասարդ.
Թե ոչ կըցրվի, և բժշկելու հընար չի մընա:*

ԴՈՒՔՍ. *Դոկտոր Բելլարիոն այս նամակի մեջ*

Մի երիտասարդ գիտուն դոկտորի հանձնարարում է
Մեր դատարանին: Ո՞ր է:

ՆԵՐՒՍԱ.

Այստեղ է:

Դուրսն սպասում է ձեր պատասխանին,
Կըբարեհաճե՞ք ընդունել նըրան:

ՊՈՒՔՍ.

Ամենայն սիրով:

— Երեք շորս հոգի գընան և պատվով ներս բերեն նըրան:
Իսկ դատարանը, մինչև որ նա գա,
Թող Բելլարիոյի նամակը լսե:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. (Կարդում է) «Թող հայտնի լինի ձերդ բարձրության, որ ձեր նա-
մակը ստացա հիմա՝ երբ շատ հիվանդ եմ. բայց նիշտ այն բույսերին,
երբ ձեր նամակաբերը հասավ, մի երիտասարդ դոկտոր կար ինձ
մոտ, որ Հոովմից եկել էր՝ ինձ մի բարեկամական այցելություն
առնելու: Անունը Բալթագար է: Ես նրան տեղեկություն տվի այն դա-
սփի մասին, որ ծագել է հրեայի և վաճառական Անտոնիոյի մեջ, և
մենք միասին շատ գրեթե թղթատեցինք: Իմ կարծիքը հայտնել եմ
նրան, որ նա կհաղորդե ձեզ, վրան ավելացնելով իր սեփական հրմ-
տությունը, որի մեծությունը որքան էլ գովեմ, դեռ քիչ է: Ես նրանից
խնդրեցի, որ ձերդ բարձրության փափագը կատարելու համար նա
ինքը փոխանորդե ինձ: Աղաչում եմ ձեզ, թող նրա տարիքի պակա-
սությունը ձեր հարգալից գնահատումը չնվազեցնե, որովհետև երբեք
ես այսքան դեռահաս մի մարմին չեմ տեսել այսքան հասուն մի զլխի
հետ: Հանձնարարում եմ նրան ձեր բարեհաճ ընդունելությանը, և
վստան եմ, որ նրա արժանիքը, երբ փորձի դնեք, ավելի ևս հայտնի
կլինի ձեզ»:

ՊՈՒՔՍ. Հիմա լսեցիք, թե ինչ է գըրել գիտուն Բելլարիոն.

Եվ ահա, կարծեմ, դոկտորն էլ եկավ:

Գալիս է Պոքիան՝ իբրև փաստաբան հազնված:

Ձեր ձեռքն ինձ տվեք: Դոկտոր Բելլարիոյի կողմից եք գալիս:

ՊՈՐՅԻԱ. Այո, ազնիվ տեր:

ՊՈՒՔՍ.

Բարով եք եկել: Նստեցեք խնդրեմ:

Ծանոթ եք արդյոք այս դատարանի քննած դատի հետ:

ՊՈՐՅԻԱ. Այո, լիովին տեղեկացել եմ:

Ո՞ր մեկն է այստեղ վաճառականը, և ո՞րն է հրեան:

ՊՈՒՔՍ. Անտոնիո, և դու, ծերունի Շալլոկ, առաջ կանգնեցեք:

ՊՈՐՅԻԱ. Անունդ Շալլոկ է:

ՇԱՅԼՈԿ.

Շալլոկ է անունս:

ՊՈՐՅԻԱ. Շատ տարօրինակ հանգամանք ունի քո վարած դատը,

Սակայն այնպիսի իրավակարգով տանում ես գործը,

Որ վենետիկյան օրենքը արգելք չէ կարող լինել

Դատավարությունդ:

Անտոնիոյին

Դո՛ւք եք վտանգի ենթակա անձը:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Այդպես է ասում:

ՊՈՐՑԻԱ.

Եվ ճանաչո՞ւմ եք մուրհակը:

ԱՆՏՈՆԻՈ.

Այո:

ՊՈՐՑԻԱ. Ուրեմըն հրեան պետք է գուժ ցույց տա:

ՇԱՅԼՈԿ. Ինչի՞ց ստիպված, այդ ասացեք ինձ:

ՊՈՐՑԻԱ. Գուժը բընույթով հարկադիր բան չէ.

Այլ կաթում է նա քաղցր անձրևի պես

Երկնքից ներքև. և կրկնապատիկ օրհնություն է նա.

Օրհնություն է նա տվողի համար, և ստացողի.

Հզորների մեջ հզորագույն է.

Գուժը գահակալ արքայի համար

Թագիցն ավելի վայելող զարդ է.

Նըրա գայիսոնն արտահայտիչն է երկրային ուժի,

Խորհրդանիշն է վեհափառության, ահավորության.

Այնտեղ է բազմած թագավորական վախն ու սարսափը:

Բայց գուժը բարձր է գայիսոնական իշխանությունից.

Թագավորների սրտերի մեջն է գըթության գահը.

Աստուծո հենց ի՛ր հատկանիշն է այն.

Եվ աշխարհային կարողությունը այն ժամանակ է

Ավելի նըման աստվածայինին,

Երբ գթությունը բարեխառնում է արդարությունը:

Թեպետ և, հրեա, արդար դատաստան պահանջում ես դու,

Բայց լավ իմացիր, որ եթե արդար դատաստան լինի՝

Մեզնից ոչ մեկը չըպիտի փրկվի:

Մենք միշտ աստծուց գուժ ենք աղերսում,

Եվ նույն աղոթքը պետք է բոլորիս գուժ սովորեցնե:

Այս ասածներըս նը՛րա համար են,

Որ մեղմացընեն արած պահանջիդ արդարությունը.

Բայց եթե պնդես՝ ապա Վենետիկի խիստ դատարանը

Պետք է ստիպված վճիռ արձակե,

Եվ դատապարտե քո հակառակորդ վաճառականին:

ՇԱՅԼՈԿ. Թող իմ գործերը ի՛մ գլխիս թափվին,

Ես պահանջում հմ օրենքը միայն,

Մուրհակիս տուգանքն ու գրավականը:

ՊՈՐՑԻԱ. Արդյոք չէ՞ կարող վաճառականը դրամը վճարել:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Կարող է: Ահա ես նըրա կողմից ատյանի առաջ

Առաջարկում եմ նույնիսկ գումարի կրկնապատիկը.

Թե բավական չէ՝ տասնապատիկը հանձնը կառնեմ տալ.

Եվ իբրև գըրավ՝ ձեռքերըս, գլուխըս և սիրտըս կըտամ.

Թե այդ էլ բավ չէ՝ ուրեմըն պարզ է,

Որ չարությունը ոտնահարում է պարկեշտությունը:

Խնդրեմ այս անգամ ճկեք օրենքը ձեր իշխանությամբ.

Մեծ արդարություն անելու համար՝

Գործեցեք մի փոքր անարդարություն,
 Եվ այս ժանտ դեի կամքը կոտրեցեք:

ՊՈՐՑԻԱ. Կարելի չէ այդ: Չկա Վենետիկում մի իշխանություն,
 Որ կարողանա մի գրքված օրենք իր կամքով փոխել:
 Դա մի նախընթաց կարող է դառնալ.

Եվ շատ զեղծումներ, այդ օրինակով,
 Կարող են խուժել մեր պետության մեջ: Կարելի չէ այդ:

ՇԱՅԼՈԿ. Մի Դանիել է սա դատարան եկած, իրա՞վ, մի Դանիել⁴⁷,
 Ո՞վ երիտասարդ, գիտուն դատավոր, ինչպե՞ս հարգեմ քեզ:

ՊՈՐՑԻԱ. Խնդրում եմ թույլ տալ մուրհակը տեսնեմ:

ՇԱՅԼՈԿ. Ահա, նայեցեք, հարգելի դոկտոր, ահա, նայեցեք:

ՊՈՐՑԻԱ. Շայլոկ, քո դրամի եռապատիկը տրամադրում են քեզ:

ՇԱՅԼՈԿ. Երդում եմ արել, երդո՞ւմ. երկնքում մի երդում ունիմ:
 Երդման զանցություն դնեմ հոգուս վրա:
 Ոչ, Վենետիկն էլ ինձ տան՝ չեմ անի:

ՊՈՐՑԻԱ. Ճիշտ է, մուրհակի պայմանաժամը անցել է արդեն.
 Հրեան օրենքով իրավունք ունի մի ամբողջ ֆունտ միս
 Կտրել և առնել՝ վաճառականի սրտին կից տեղից:
 Ողորմած եղիր, առ քո գումարի եռապատիկը,
 Եվ հրամայիր ինձ, որ թուղթը պատռեմ:

ՇԱՅԼՈԿ. Միայն երբ պարտքը վճարված լինի:
 Հայտնի է, որ դուք շատ արժանավոր մի դատավոր եք.
 Գիտեք օրենքը, ձեր մեկնությունը իսկ և իսկ ճիշտ էր:
 Հանուն օրենքի, որի պատվական սյուններից մեկն եք,
 Ձեզ կոչ ևմ անում վճիռն արձակել:
 Երդում եմ անում իմ հոգուս վրա,
 Մարդկային լեզուն չունի զորություն միտքըս փոխելու.
 Կանգնած եմ այստեղ մուրհակիս վրա:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ես թախանձում եմ, որ դատարանը իր վճիռը տա:

ՊՈՐՑԻԱ. Լավ, երբ այդպես է, ահա վճիռը.

Պետք է պատրաստեք ձեր կուրծքը նըրա դանակի համար:

ՇԱՅԼՈԿ. Ազնի՞վ դատավոր, ո՞վ սքանչելի դու երիտասարդ:

ՊՈՐՑԻԱ. Օրենքի իմաստն ու նպատակը անհամաձայն չեն

Այն տուգանքի հետ, որ մուրհակի մեջ նշանակված է:

ՇԱՅԼՈԿ. Շա՞տ ճշմարիտ է, ով դու իմաստուն, ուղիղ դատավոր,
 Ո՞րչափ ավելի հասակավոր ես, քան թե քո դեմքը:

ՊՈՐՑԻԱ. Պետք է ուրեմն ձեր կուրծքը բանաք:

ՇԱՅԼՈԿ. Այո, իր կո՛ւրծքը.

Այդպես է ասում պարտամուրհակը:

Չէ՞ որ այդպես է, ազնիվ դատավոր.

«Սրտին կից տեղից», ահա բառ առ բառ:

ՊՈՐՑԻԱ. Այո, այդպես է: Կշեռք կա՞ այստեղ միսը կշռելու:

ՇԱՅԼՈԿ. Այո, բերել եմ:

ՊՈՐՑԻԱ. Շայլոկ, քո ծախքով

Մի վիրաբույժ էլ ձեռքի տակ պահիր, որ վերքը կապե:

Թե ոչ կարող է արյունքամ մեռնել:

ՇԱՅԼՈԿ. Հիշատակված է դա մուրհակի մեջ:

ՊՐՈՑԵՍ. Հիշատակված չէ, բայց քեզ ի՞նչ վրնաս:

Լավ է այդքանը մարդասիրաբար քո կամքով անես:

ՇԱՅԼՈԿ. Ձեմ գտնում ես այդ. մուրհակում չըկա:

ՊՐՈՑԵՍ. Դե՛հ, վաճառական, ասելիք ունի՞ք:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Քիչ բան: Ես զինված և պատրաստված եմ:

Տուր ինձ քո ձեռքը, ազնիվ Բասանիո, և մընաս բարով:

Տխուր մի՛ լինիր, որ քո պատճառով այս օրին հասա,

եվ այս դեպքի մեջ բախտը ավելի բարեսիրտ եղավ,

Քան առհասարակ. այլապես նըրա սովորությունն է

Անբախտացածին՝ հարստությունը կորցնելուց հետո՝

Երկար ապրել տալ, և փոս աչքերով, կնճռոտ ճակատով

Չքավորության մի դար տեսնել տալ.

Այդ թշվառության դանդաղ տանջանքից ազատում է ինձ:

Հարգանքըս հայտնիր ազնիվ կընոչըդ,

եվ Անտոնիոյի մահվան դեպքերը պատմիր մի առ մի:

Ասա, թե որքան սիրում էի քեզ. գովիր մեռնելըս.

եվ երբ բոլորը պատմես վերջացնես՝ հարց արա նըրան,

Չէ՞ որ Բասանիոն սիրված է եղել:

Մի զղջա երբեք քո բարեկամիդ կորցնելուդ վըրա,

Նա էլ չի զղջա, որ վճարում է այսպես քո պարտքը.

եվ եթե հրեան մի քիչ խոր կտրե՝

Իմ բոլոր սրտով վճարած կլինեմ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Լսիր, Անտոնիո, ես մի կընոչ հետ ամուսնացել եմ,

Որ ավելի թանկ արժե իմ աչքիս, քան նույնիսկ կյանքը.

Բայց կյանքըս, կինըս, և ողջ աշխարհը

Ավելի արժեք չունին իմ աչքին, քան թե քո կյանքը.

եվ պատրաստ եմ ես կորցնել ամեն բան,

եվ զոհել բոլորն այս սատանային, որ քեզ ազատեմ:

ՊՐՈՑԵՍ. Կարծեմ թե ձեր կինն այնքան շնորհակալ չէր լինի ձեզնից,

Թե ներկա լիներ և լսեր ձեր այս առաջարկածը:

ԴՐԱՑԻԱՆՈ. Ես մի կին ունիմ, որին, երդվում եմ, սիրում եմ սաստիկ

Երանի թե նա երկնքում լիներ, և կարողանար

Հայցել երկնային մի զորությունից,

Որ փոխե այս շուն հրեայի միտքը:

ՆԵՐԻՍԱ. Լավ որ ներկա չէ ձեր առաջարկը լսելու համար.

Այսպիսի մաղթանք պիտի վրդովեր ձեր տան հանգիստը:

ՇԱՅԼՈԿ. (Առանձին) Ահա քրիստոնյա ամուսինները: Ես մի դուատր ունիմ...

Ավելի լավ է, որ Բարաբասի⁴⁸ սերնդից մի մարդ

Նըրան կին առնե, քան մի քրիստոնյա:

Իզուր ենք այստեղ ժամանակ վատնում:

Խնդրում եմ իսկույն վճիռն արձակեք:

ՊՈՐՑԻԱ. Ահա, այս ներկա վաճառականից մի ֆունտ միս քոնն է.

Ատյանը վճռում, և օրենքը քեզ հատկացնում է այդ...

ՇԱՅԼՈԿ. Արդա՛ր դատավոր:

ՊՈՐՑԻԱ.

Որ նըրա կուրծքից կարող ես կտրել:

Օրենքն արտոնում, և դատարանը այդպես է վճռում:

ՇԱՅԼՈԿ. Գիտո՞ւն դատավոր:— Ահա քեզ վճիռ:— Հայդե՛, պատրաստվիր:

ՊՈՐՑԻԱ. Սպասիր մի քիչ: Մի այլ բան էլ կա:

Մուրհակը այստեղ մեկ կաթիլ արյուն չէ հատկացնում քեզ:

Բառերն ուղղակի սրանք են, «մի ֆունտ միս»:

Առ քո մուրհակը, առ քո ֆունտ միսը.

Սակայն, կտրելիս, եթե մե՛կ կաթիլ քրիստոնյա արչու՛ն,

Թափելու լինես՝ ապա քո դույքը և կալվածները,

Հենց այս Վենետիկի օրենքի ուժով,

Պետք է գրավվին հօգուտ Վենետիկի կառավարության:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Արդա՛ր դատավոր:— Լավ լսիր, հրեա:— Գիտո՞ւն դատավոր:

ՇԱՅԼՈԿ. Օրենքը... ա՛յդ է:

ՊՈՐՑԻԱ.

Օրինագիրքը կարող ես տեսնել:

Քանի որ ինքըդ արդարություն ես պահանջում, շատ լավ.

Դու արդարություն կըստանաս լրիվ, ապահով եղիր,

Նույնիսկ ավելի, քան փափագում ես:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Գիտո՞ւն դատավոր:— Լավ լսիր, հրեա:— Գիտո՞ւն դատավոր:

ՇԱՅԼՈԿ. Եթե այդպես է՝ ես ընդունում եմ ձեր առաջարկը.

Վճարեցեք ինձ պարտամուրհակի եռապատիկը,

Եվ թող քրիստոնյան գընա իր բանին:

ԲԱՍԱՆԻՈ.

Ահա գումարը:

ՊՈՐՑԻԱ. Ոչ, կեցեք: Հրեան լուկ արդարություն պետք է ստանա:

Կեցեք, մի՛ շտապեք. ոչինչ չի ստանա բացի տուգանքից:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Զհո՛ւդ, ահա՛ քեզ արդար դատավոր, գիտո՞ւն դատավոր:

ՊՈՐՑԻԱ. Պատրաստվիր ուրեմն միսը կտրելու: Արյուն չըթափես.

Ոչ էլ ավելի կամ պակաս կտրես, քան ճիշտ մի ֆունտ միս:

Եթե մի ֆունտից մի քիչ ավելի կամ պակաս կտրես,

Թեկուզ հենց այնքան, որ կշեռքի մեջ

Մի խեղճ ցորենի քսաներորդի մի մասնիկի չափ,

Մի ֆունտից ծանրը կամ թեթև լինի,

Ոչ, եթե նույնիսկ մի մագի չափով նժարը թեքվի՝

Դու պետք է մեռնես, և բոլոր գույքըդ հարքունիս գրավվի:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Մի երկրորդ Դանիե՛լ, մի Դանիե՛լ, ջհո՛ւդ:

Ա՛յ դու, անհավատ, հիմա ճանկս ընկար:

ՊՈՐՑԻԱ. Ինչո՞ւ համար է հրեան կանգ առել:— Առ քո տուգանքը:

ՇԱՅԼՈԿ. Վճարեցեք ինձ իմ մայր-գումարը, և թողեք գընամ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Պատրաստ է, ահա:

ՊՈՐՑԻԱ. Ոչ. հրապարակավ ատյանի առաջ մերժեց գումարը:

Նա արդարություն պետք է ստանա, և իր մուրհակը:
ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Դանիւն, ասում եմ, մի երկրորդ Դանիւն:

— Շընորհակալ եմ, հրեա, որ այս բառն ինձ սովորեցրիր:
ՇԱՅԼՈՎ. Իմ մայր-գումարն էլ չեք ուզում ետ տալ:

ՊՈՐՅԻԱ. Ոչինչ չեն տա քեզ, բացի տուգանքից,
Որ դու, ու՛ վ հրեա, կարող ես առնել անձիդ վտանգով:

ՇԱՅԼՈՎ. Դե՛հ, թող սատանան բարի տա նըրան:

էլ ինչո՞ւ կանգնեմ ասուլիս անեմ:

ՊՈՐՅԻԱ. Սպասիր, հրեա: Օրենքը քեզնից դեռ պահանջ ունի:
Մեր վենետիկյան օրէնքների մեջ հիշատակված է,
Որ եթե երբեք հաստատուի օտար մի մարդու վրա,
Որ նա ուղղակի կամ սնուղղակի փորձեր է արել
Մի քաղաքացու կյանքը թաւալու,
Նա, որի ընդդեմ օտարականը դավ լարած լինի.
Պետք է ստանա Նրա գույքի կեսը:
Մյուս կեսն էլ գրավվի հօգուտ պետութեան գաղտնի սնդուկին.
Իսկ հանցավորի կյանքը կախված է
Միմիայն դուքսի ողորմութեանից՝ ամեն ձայնի դեմ:
Եվ քո պարագան, ասում եմ նույնն է.

Քանզի հայտնվեց, հրապարակային դատավարութեամբ,
Որ անուղղակի, նույնիսկ ուղղակի
Ամբաստանյալի բուն իսկ կյանքի դեմ դու դավ ես նյութել.
Որով ընկել ես նույն վտանգի մեջ,
Որ մի քիչ առաջ հիշատակեցի:

Չոքիր ուրեմըն, և հայցիր դուքսի ողորմութեանը:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Խնդրիր քեզ թույլ տան ինքըդ քեզ կախես.

Եվ սակայն դուքըդ հօգուտ պետութեան գրավված լինելով՝
Չըվանի փող էլ քեզ չէ մնացել:

Ուրեմըն պետք է պետութեան ծախքով կախաղան հանվիս:

ՓՈԻՔՍ. Որպեսզի տեսնես մեր և քո հոգու տարբերութեանը՝

Կյանքդ շնորհում եմ նախքան հայցելըդ:

Քո կայքի կեսը Անտոնիոյինն է.

Մյուս կեսն ընկնում է պետական գանձին.

Բայց եթե զղջաս՝ դա կըփոխարկվի միայն տուգանքի:

ՊՈՐՅԻԱ. Այո, բայց միայն պետութեան մասից, ոչ Անտոնիոյից:

ՇԱՅԼՈՎ. Դե՛հ, կյանքս էլ առեք այդ բոլորի հետ. այդ էլ մի՛ շնորհեք:
Իմ՝ տունս եք առնում, երբ տունըս պահող նիցուկն առնում եք.
Իմ կյանքս եք առնում, երբ որ առնում եք այն միջոցները,
Որով ապրում եմ:

ՊՈՐՅԻԱ. Ի՛նչ ողորմութեան կարող եք անել նըրան, Անտոնիո:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Մի ձրի չվան. ուրիշ ոչ մի բան, ի սեր աստուծո:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Եթե տեր դուքսը և այս ատյանը շընորհեն նըրան

Իր հարըստութեան կեսի տուգանքը՝ ես գոհ կըլինեմ,

Միայն թե մյուս կեսն իմ ձեռքը հանձնե, որ ես գործածեմ,

Վ. Շեֆայիւ, Հնտիր երկեր, հ. 1—36

- Եվ իր մահից ետ վերադարձընեմ հենց այն սինյորին,
 Որ փախցրել է սրբա աղջկան:
 Երկու բան էլ կա իբրև թերություն.
 Մեկ, որ փոխարեն այս շնորհի՝ հրեան քրիստոնյա դառնա.
 Երկրորդ, որ այստեղ աստյանի առաջ,
 Մի ընծայապիր ստորագրե.
 Որով իր բոլոր կարողությունը մեռած ժամանակ
 Թողնի իր փեսա սինյոր Լորենցոյին, և իր աղջկան:
- ԴՈՒՔՍ.** Պետք է այդ անե, թե ոչ, ետ կառնեմ
 Իմ մի քիչ առաջ հայտնած ներումը:
- ՊՈՐՑԻԱ.** Հոժա՞ր ես, հրեա: Հը՞, ի՞նչ ես ասում:
ՇԱՅԼՈԿ. Հոժար եմ:
- ՊՈՐՑԻԱ.** Գրագի՛ր, պատրաստիր մի ընծայագիր:
- ՇԱՅԼՈԿ.** Խնդրում Լմ թույլ տաք դրնամ այստեղից:
 Ինձ լավ չեմ զգում. ընծայագիրը ուղարկեցեք տուն,
 Եվ կըստորագրեմ:
- ԴՈՒՔՍ.** Գրնա, բայց արա:
- ԴԻՍԿԻՍՆՈ.** Մկրտությունդ երկու կնքահայր պետք է ունենաս.
 Բայց ե՛ս լինեի քո դատավորը՝
 Տասը հոգի էլ կավելացնեի երկուսի վրա,
 Որ քեզ տանեին դեպի կախաղան, ոչ թե ավազան:
- Շայտկը գնում է դուրս:
- ԴՈՒՔՍ.** Սինյոր, խնդրում եմ, որ շընորհ բերեք ինձ մոտ ճաշելու:
- ՊՈՐՑԻԱ.** Շատ խոնարհաբար ներում եմ խնդրում ձեր բարձրությունից:
 Պետք է այս գիշեր Պադովա գրնամ,
 Եվ հարմարն այն է, որ իսկույն մեկնեմ:
- ԴՈՒՔՍ.** Սաստիկ ցավում եմ, որ ժամանակը ձեռնտու չէ ձեզ:
 Անտոնիո, պետք է ազնիվ պարոնին յավ փոխարինես.
 Իսկապես նըրան շատ ես պարտական:
- Դուքսը և ճեստոդները մեկնում են:
- ԲԱՍԱՆԻՈ.** Հարգելի պարոն, բարեկամս ու ես՝
 Այսօր շընորհիվ ձեր իմաստություն
 Անպարտ դուրս եկանք ծանր տուգանքից, որի փոխարեն՝
 Երեք հազար դոկատ, որ այն հրեային պարտական էինք,
 Ամենայն սիրով նըվիրում ենք ձեզ՝
 Որպես ճանաչում ձեր երախտիքի:
- ԱՆՏՈՆԻՈ.** Եվ դեռ դըրանից ազատ և անկախ՝
 Բարեկամություն և ծառայություն մընում ենք ձեզ պարտ
 Մինչև հավիտյան:
- ՊՈՐՑԻԱ.** Ով սրտով գոհ է, վարձատրված է.
 Ես էլ շատ գոհ եմ: ձեզ ազատելով:
 Ուրեմն այդ ձևով համարում եմ ինձ լավ վարձատրված:

Իմ հոգին երբեք ավելի քան այս վարձկան չէ եղել։
 Խնդրում եմ, երբ մենք նորից հանդիպենք, ճանաչեցեք ինձ։
 Մընացեք բարով, և թույլ տվեք ինձ արձակուրդ խնդրել։

ԲԱՍԱՆԻՈ. Սիրելի պարոն, պետք է ստիպեմ ձեզ,
 Գեթ մի հիշատակ առնեք մեզանից, որպես մեծարանք,
 Ոչ որպես վճար։ Իրկու բան ունիմ ձեզնից հայցելու.
 Նախ, չըմբերժել այդ. երկրորդ, ներել մեզ։
ՊՈՐՑԻԱ. Շատ եք ստիպում, պետք է ուրեմըն մի բան ընդունեմ

Անտոնիոյին

Պարգևեցեք ինձ ձեր ձեռնոցները,
 Որ ես կըկըրեմ իբրև հիշատակ։

Բասանիոյին

Եվ այս մատանին կընդունեմ ձեզնից իբրև հիշատակ։
 Բայց ետ մի՛ քաշեք այդպես ձեր ձեռքը. ա՛յլ բան չեմ ուզում.
 Իսկ այս մատանին, բարեկամաբար չըպետք է մերժեք։

ԲԱՍԱՆԻՈ. Ոչ, այս մատանին, սիրելի պարոն, շա՛տ շնչին բան է,
 Եվ ամոթ է ինձ ընծայել ձեզ այն։

ՊՈՐՑԻԱ. Ոչ մի ուրիշ բան չըպիտի առնեմ, բացի դրանից.
 Կարծես թե Էիրտըս հենց դրան կպավ։

ԲԱՍԱՆԻՈ. Բայց սա ինձ համար ավելի արժե, քան իր արժեքը։
 Ես հրապարակավ որոնել կըտամ
 Վենետիկի բոլոր մատանիներից ամենաթանկը,
 Եվ ուրախությամբ կընվիրեմ ձեզ.

Միայն, խնդրում եմ, այս մեկի համար ներող լինեք ինձ։

ՊՈՐՑԻԱ. Տեսնում եմ, որ դուք առատաձեռն եք խոստանալու մեջ։

Նախ, սինյոր, դուք ինձ մուրալ սովորեցրիք,

Իսկ հիմա էլ ինձ սովորեցնում եք,

Թե ի՛նչ կերպով են մուրացկաններին պատասխան տալիս։

ԲԱՍԱՆԻՈ. Բայց այս մատանին, սիրելի սինյոր, կհնս է ինձ տվել,
 Եվ երբեք երբեք է մատըս դնելիս,
 Որ ոչ վաճառեմ, ոչ ընծա անեմ, ոչ էլ կորցընեմ։

ՊՈՐՑԻԱ. Այդ պատրվակը շատ մարդկանց համար լավ է ծառայում.
 Երբ որ չեն ուզում մի բան ընծայել։
 Եթե ձեր կինը խելագար կին չէ,
 Եվ երբ իմանա թե ի՛նչքան դրան արժան եմ եղել,
 Չէ կարող ընդմիշտ քեն պահել ձեր դեմ այդ բանի համար։
 Շատ լավ, տե՛ր ընդ ձեզ։

Պոլցիան և Ներխան գնում են։

ԱՆՏՈՆԻՈ. Մինյոր Բաեսինո, տար տուր մատանին,
 Ներա մատուցած ծառայությունը, նաև իմ սեղը՝
 Թող հակակշռեն կնոջըդ պատվերին։

ԲԱՍԱՆԻՈ. Գրնա, Գրացիանո, Հասիր հտեից.

Տուր այս մատանին, և առ բեր նըրան, եթե կարող ես,
Անտոնիոյի մոտ: Հասիր, շտապիր:

Գնում է Գրացիանոն:

Եկ գրնանք քեզ մոտ, և վաղն առավոտ կանուխ վեր կենանք,
Եվ դեպի Բելմոնտ թռչենք միասին: Գրնանք, Անտոնիո:

Գնում են:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Վեցետիկ: Մի փողոց:

Գալիս են Պոցիան և Ներիսան:

ՊՈՐՑԻԱ. Հարցուփորձ արա և տես թե ո՛ւր է հրեայի տունը,
Եվ ընծայագիրն ստորագրել տուր.

Պնաք է ա՛յս գիշեր ճանապարհ ընկնենք,
Եվ մի օր առաջ մեր էրիկներից տեղ հասած լինենք:

Գալիս է Գրացիանոն:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Շնորհալի սինյոր, լավ է որ հասա ձեր հտեիցը:

Սինյոր Բասանիոն՝ լավ մտածելով՝
Ուղարկում է ձեզ իր այս մատանին,
Եվ խնդրում է գալ իր մոտ ճաշելու:

ՊՈՐՑԻԱ. Անկարելի է:

Բայց այս մատանին ընդունում եմ ես շնորհակալությամբ.

Այսպես, խնդրում եմ, ասացեք նըրան:

Իսկ այժմ, խնդրեմ, ցույց տրվեք այն ծեր Շայլոկի տունը
Իմ պատանյակին:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Շատ լավ, ցույց կըտամ:

ՆԵՐԻՍԱ. Պարոն, կուզեի ձեզ մի խոսք ասել:

Առանձին, Պոցիային

Տեսնեմ կարո՞ղ եմ ամուսնուս օղը նրանից առնել,
Ինչ որ հավիտյան պահելու համար երգվել եմ տվել:

ՊՈՐՑԻԱ. (Առանձին) Անշուշտ կարող ես, ես երաշխավո՞ր:

Ա՛հ, ի՛նչ երգումներ թափելու են այժմ, երբ նըրանց տեսնենք,

Թե մատանիներն ընծա են տվել տղամարդերի,

Իսկ մենք կընայենք նըրանց երեսին՝ աչք աչքի հառած,

Եվ ավելի թունդ երգումներ կանենք, թե ճշմարիտ չէ:

(Բառձր) Գրնա, շտապիր, գիտես թե որտեղ սպասելու եմ:

ՆԵՐԻՍԱ. Սիրելի պարոն, եկեք, ցույց տվեք հրեայի տունը:

Գնում են:

ԱՐԱՐՎԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Բեւմոնտ: Մի ծառուղի Պորցիայի տան առաջ:

Գալիս եմ Լորենցոն և Ջեսիկան:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ի՞նչպէս լուսինը շողում է պայծառ: Այսպիսի գիշեր,
Երբ անուշ հովը մեղմիվ ծառերին համբույր էր տալիս,
Եվ նրբանք ըննալ ձայն չէի: հանում, այսպիսի գիշեր՝
Կարծեմ Տրոյիլոսն⁴⁹ ելավ Տրոյայի պարսպի վրա,
Եվ հոգու խորքից հաւաչ արձակեց
Դեպի հունական տաղավարները,
Ուր գտնվում էր Կրեսիդն այն գիշեր:

ՋԵՍԻԿԱ. Այսպիսի գիշեր՝
Ոտքի ծայրերով քայլում էր վախով Թիսբեն⁵⁰ ցողի վրա,
Երբ հանկարծ տեսավ առյուծի ստվերն՝ առյուծից առաջ.
Եվ սարսափահար թողեց ու փախավ:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Այսպիսի գիշեր՝
Կանգնած էր Դիդոն՝⁵¹ ուռնու մի ոստ ձեռքին ճոճելեն՝
Գոռ ծովի ափին, և սիրականին նշան էր անում,
Որ դառնա կրկին դեպի Կարթագեն:

ՋԵՍԻԿԱ. Այսպիսի գիշեր՝
Պետք է Մեդեան⁵² քաղելիս լիներ դյուլծած խոտերը,
Որ ծեր էզոնին երիտասարդացրին:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Այսպիսի գիշեր՝
Սիրուն Ջեսիկան հարուստ հրեայի տընից խույս տվավ,
Եվ իր անպիտան սիրականի հետ փախավ մեկ գլուխ
Վենետիկից Բելմոնտ:

ՋԵՍԻԿԱ. Այսպիսի գիշեր՝
Ջահել Լեդենցոն երգվեց, որ նրբան սաստիկ սիրում է,
Եվ սիրտը գողցավ հավատարմության շատ երգումներով,
Որոնց ոչ մեկը, ավա՜ղ, անկեղծ չէր:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Այսպիսի գիշեր՝
Սիրուն Ջեսիկան, լինելով փոքրիկ մի չարաճճի,
Իզուր բամբասեց իր սիրականին, որ նրբան ներեց:

ՋԵՍԻԿԱ. Եթե մարդ չըզար՝ այս ամբողջ գիշեր

Ծա չէի մընա քո խոսքերի տակ: Բայց սո՛ւա, ականջ դիր.
Կարծեմ լսում եմ մարդու ոտնաձայն:

Գալիս է Ստեֆանոն:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ո՞վ է գիշերվա այս լուսթյան մեջ այսպես վազ տալիս:
ՍՏԵՖԱՆՈ. Բարեկամ:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Բարեկամ, ի՞նչ բարեկամ է:

Անունըդ ասա, խնդրեմ, բարեկամ:

ՍՏԵՖԱՆՈ. Սինյոր, անունըս Ստեֆանո է, և լուր եմ բերել,
Որ իմ տիրուհին արև չըծագած Բելմոնտ կըհասնի:
Նա թափառում է այս շրջակայքում սուրբ խաչերի մոտ,
Ուր ծունկ է չոքում և աղոթում է,
Որ աստված ներքան հրջանկություն տա ամուսնության մեջ:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Եվ ո՞վ կա իր հետ:

ՍՏԵՖԱՆՈ. Մի սուրբ ճգնավոր և իր նաժիշտը:

Բայց խնդրեմ ասեք, արդյոք իմ տերը վերադարձե՞լ է:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ոչ, դեռ չէ դարձել. գալու մասին էլ լուր չենք ստացել:

— Բայց եկ, Ջեսիկա, ներս դնանք, խնդրեմ:

Եվ այս դղյակի տիրուհու համար

Մի հանդիսավոր ընդունելություն պատրաստենք փութով:

Գալիս է Լանսլոտը:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Սոլա՛, սոլա՛, հե՛յ, սոլա՛, սոլա՛:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ո՞վ է:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Սոլա՛, սինյոր Լորենցոյին չե՞ք տեսել: Սինյոր Լորենցո՞, սոլա՛,
սոլա՛:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Թող այդ քո սոլա-սոլան, մարդ աստուծո. այստեղ եմ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Սոլա՛, ո՛ւր, ո՛ւր:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Այստեղ:

ԼԱՆՍԸԼՈՏ. Ասա նրան, որ տիրոջս կողմից մի սուրհանդակ է եկել՝ շեփորը
լցրած ուրախ լրերով: Լույսը չբացված տերս այստեղ կլինի:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Հոգիս, ներս գնանք, այնտեղ սպասենք նրանց գալուստին:

Բայց ոչ, ի՞նչ վնաս. ինչո՞ւ ներս գնանք:

Եկ, Ստեֆանո, խնդրեմ իմաց տուր տնեցիներին,

Որ ձեր տիրուհին շուտով գալու է,

Հետո բեր ձեր տան երաժիշտներին այստեղ բաց օդում:

Ստեֆանոն գնում է:

Ի՞նչպես լուսինը նիրհում է անուշ այս ածուխ վրա...

Եկ նստենք այստեղ, և թող նվազի քաղցր հնչյուններ
Ներս սահեն հուշիկ մեր ականջները.

Գիշերը և մեղմ հանդարտությունը

Հարմար են գալիս երաժշտության թրթռումներին:

Նստիր, Ջեսիկա: Նայիր, տես ինչպես երկնակամարը

Խիտ նախշված է շողշողուն ոսկի սկավառակներով.
 Զրկա այս բոլոր երկնագունդերից ամենափոքրը,
 Որ չրգեղգեղե իր շարժումի մեջ⁵³ մի հրեշտակի պէս՝
 Հավետ ձայնակից մատաղ աչքերով քերովբեներին:
 Կա մի նույնպիսի ներդաշնակութուն
 Մեր անմահական հոգիների մեջ,
 Սակայն քանի որ այս քայքայելի հողե հանդերձը
 Հոգին բրտորեն փակում է իր մեջ՝ շենք կարող լսել:

Գալիս են երաժշտներ:

Հե՛յ, եկեք այստեղ, և Դիանային զարթեցրեք երգով.
 Հանկուցե՛յ: անուշ եղանակներով ձեր տիկնոջ ունկը,
 Եվ տուն քաշեցեք նըրան նվագով:

Երաժշտութուն:

ՋԵՍՒԿԱ. Ես միշտ տխրում եմ՝ լսելով անուշ երաժշտություն:
ՋՈՐԵՆՅՈ. Այն է պատճառը, որ ուշք ու միտքըդ հափշտակվում է:
 Դիտիր մի վայրի թռչկոտուն նախիր,
 Կամ մի երամակ դեռ սանձ չըտեսած գիժ քուռակների,
 Որոնք վայրենի բստյուններ գործում, սաստիկ փռնչում
 Եվ խրխնջում են. դա նըրանց արյան վառ բորբոքիցն է.
 Բայց թող պատահմամբ փողի ձայն լսեն,
 Կամ մի նըվագ գա նըրանց ականջին,
 Ապա կըտեսնես՝ բոլորը մեկեն կանգ կառնեն իսկույն.
 Նըրանց խեթ աչքերն, երաժշտության քաղցր ազդեցությամբ,
 Մի հեղ ու համեստ նայվածք կըստանան:
 Դըրա համար է, որ բանաստեղծը հեքիաթ է շինել,
 Թե Օրփեոսը⁵⁴ քարշում էր ծառեր, քարեր ու գետեր:
 Զրկա մի էակ այնքան փայտացած, բիրտ ու կատաղի,
 Որ գեթ մի ըոպե չըբընափոխվի երաժշտությամբ:
 Ով իր մեջ չունի երաժշտություն,
 Եվ չէ զգացվում քաղցր հնչյունների դաշնակությունից՝
 Նա ընդունակ է դավի, գերփանքի և խարդավանքի.
 Մըռայլ են նըրա հոգու հույզերը ինչպես գիշերը,
 Եվ խավարչուտ են նըրա կիրքերը էրեբոսի⁵⁵ պես:
 Պետք չէ հավաստել այդպիսի մարդու:
 Եկ ականջ դրնենք երաժշտության:

Գալիս են Պոքիան և Ներիսան:

ՊՈՐՑԻԱ. Նայիր, այն լույսը որ երևում է՝ գավթիա ճըրագն է.
 Տես, ո՛րքան հեռու այն փոքրիկ մոմը շողք է արձակում:
 Այսպես է փայլում և բարի գործը այս շար աշխարհում:
ՆԵՐԻՍԱ. Քանի լուսին կար՝ չըտեսանք մոմը:
ՊՈՐՑԻԱ. Այսպես մեծ փառքը նսեմացնում է իրենից փոքրը.

Փոխարքան նույնչափ շքեղ է փայլում որչափ մի արքա,
Մինչև որ արքան գալիս է հանդես,
Եվ այն ժամանակ մյուսի բոլոր շուքն անհետանում է,
Ինչպես արտերի համեստ վտակը մեծ ջրերի մեջ:
Նըվա՛գ, ականջ դիր:

ՆԵՐԻՍԱ.

Տիկին, սա ձեր տան նվազախումբն է:

ՊՐՑԻԱ. Ոչ մի բան լավ չէ, տեսնում եմ, առանց իր հարակցության.

Նըվագը հիմա ավելի քաղցր է, քան թե ցերեկով:

ՆԵՐԻՍԱ. Խոր լուծյունն է, տիկին, որ նրան հրմայք է տալիս:

ՊՐՑԻԱ. Ագռավն էլ նույնքան անուշ է երգում որքան արտույտը՝

Նրբ որ ոչ մեկին ունկնդիր չըկա.

Եվ, իմ կարծիքով, եթե սոխակն էլ ցերեկը երգեր,

Նրբ կռթկռթում են բոլոր սագերը՝

Գուցե սարեկից չըգերադասվեր իբրև երգեցիկ:

Որքա՛ն բաներ կան, որ հարմար ժամից հարգի են դառնում,

Եվ հասնում նման կատարելության և գովասանքի:

Բայց հո՛ւշ, լուսինը այժմ քրնած է էնդիմիոնի⁵⁶ հետ,

Եվ չէր կամենա, որ զարթեցնեինք:

Երաժշտությունը դադարում է:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Պորցիայի ձայնն է, թե չեմ սխալվում:

ՊՐՑԻԱ. Նա ինձ ճանաչեց այն ձևով ինչպես կույրը կկուին,
Իմ տգեղ ձայնից:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Միրելի տիկին, ձեզ բարի գալուստ:

ՊՐՑԻԱ. Աղոթում էինք մեր էրիկների ողջության համար,
Որոնք, հույս ունինք, մեր աղոթքներով ավելի շուտ գան:
Վերադարձե՛լ են:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Դեռ ոչ, տիրուհի.

Բայց մի սուրհանդակ առաջ է ընկել, և լուր է բերել,
Որ շուտով կըգան:

ՊՐՑԻԱ. Գնա, ներիսա,

Եվ ծառաներիս ասա, որ նրանք բընավ ցույց չըտան
Թե մենք այստեղից բացակա էինք:

Դու էլ, Լորենցո, դու էլ, Ջեսիկա, ոչ մի խոսք չասեք:

Շեփուրի ձայն:

ԼՈՐԵՆՑՈ. Ձեր ամուսինն է. ահա լսում եմ նրա շփոթը:

Մենք շատախոս չենք, տիկին. մի՛ վախնաք:

ՊՐՑԻԱ. Կարծես այս գիշերն հիվանդ ցերեկ է.

Մի քիչ ավելի գունատ է թվում. այնպիսի ցերեկ,

Ինչպես երբ արևն ամպերի տակ է:

Գալիս են Բասանիոն, Անտոնիոն, Գրացիանոն և հետևորդները:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Եթե երևաս երբ արև չըկա՝

Մենք էլ հակոտնյա երկիրների հետ ցերեկ կունենանք:

ՊՐՑԻԱ. Այո, կուզեի լուսատու լինել, բայց ոչ օդային.

Օդային կինը խիստ ծանրը բեռ է ամուսնու համար,

Եվ Բասանիոյին թող բեռ չըլինեմ. բայց աստված շիտկե՛:

Բարի գալու՛ստ քեզ այս տան մեջ, տեր իմ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Շընորհակալ եմ, տիկին: Ողջունիր իմ բարեկամիս,

Սա է այն մարդը, սա է Անտոնիոն,

Որին այնքան շատ երախտապարտ եմ:

ՊՐՑԻԱ. Եվ պետք է նըրան միշտ ամեն բանով պարտական մնաս,

Քանզի քեզ համար, ինչպես լսում եմ, մեծ պարտք ստանձնեց:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ոչ ավելի մեծ քան թե հատուցի:

ՊՐՑԻԱ. Տեր իմ, մեր տանը ձեզ գալուստ բարի.

Եվ պետք է մենք այդ այլապես ցույց տանք, ոչ թե բառերով.

Թող կարճեմ ուրեմն այս բերանացի մեծարանքները:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. (Նեխսային) Հենց այն լուսինով երդվում եմ, որ ինձ զուր ես

մեղադրում:

Հավատացնում եմ, որ դատավորի գրագրին տվի:

Ներքինի՛ դառնա նա՝ որ ստացավ, ինձ ի՞նչ փուլթ, հոգիս,

Քանի որ այսպես սրտիդ ես առնում:

ՊՐՑԻԱ. Կռվեցի՞ք արդեն. ի՞նչի վրա է:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Մի ոսկի օղի, մի փուչ մատանու, որ տվել էր ինձ,

Որի մակագիրն ամբողջ աշխարհին հարմար է գալիս,

Դանակ շինողի պոեզիայի պես դանակի վրա,

Ինչպես, օրինակ, «Սիրիր ու պահիր»:

ՆԵՐԻՍԱ. Ի՞նչ ես զուր խոսում մակագրի վրա կամ թե արժեքի:

Երբ որ մատանին ընծայեցի քեզ՝

Դու երդում արիր, որ մինչև մահըդ մատից չես հանի,

Եվ նա կըմընա քեզ հետ հավիտյան գերեզմանիդ մեջ.

Թե ոչ ի սեր իմ, գեթ ի սեր ահեղ այն երդումներիդ՝

Պետք է ավելի հարգ տայիր նըրան և լավ պահեիր:

Մի դատավորի գրագրին տըվի՞ր:

Ոչ, գիտե՛ աւտված, այն գըրագիրը, որին տվել ես,

Երբեք կզակին մազ չի ունենա:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Անշուշտ կունենա՝ երբ որ մարդ դառնա:

ՆԵՐԻՍԱ. Հա՛, եթե կինը տարիք առնելով տղամարդ դառնա:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Այս ձեռքըս վկա՛, որ ընծայել եմ մի պատանյակի,

Մի տեսակ մանչի, մի կարճահասակ քոսոտ տղայի,

Ոչ ավելի բարձր քան թե դու ինքըդ, մի պարզ գրագիր,

Լեզվանի մի տղա, որ իր վարձի տեղ մատանին խնդրեց:

Հոգիս էլ կորչեր՝ ես չէի կարող մատանին միրժել:

ՊՐՑԻԱ. Եթե ուզում եք, որ անկեղծ խոսեմ, շատ վատ եք արել,

Որ թեթևորեն ձեր կնոջ տված առաջին ընծան

Ձեռքից տվել եք. մի բան, որ սիրով և երդումներով

Ձեր մատն են դրել, հավատարմությամբ ձեր մասին պրկել:
 Ես էլ ամուսնու հենց մի այդպիսի մատանի եմ տվել
 Եվ երգվեցրել եմ, որ ոչ մի դեպքում ձեռքից չըհանեմ:
 Ահա կանգնած է, ես նրա կողմից կարող եմ երգվել,
 Որ նա ոչ կըտա, ոչ էլ մինչև իսկ մատից կըհանե
 Թեկուզ աշխարհի բոլոր գանձերը պարգևեն նրան:
 Այո, Գրացիա՛նո, ճշմարիտն ասած,
 Դուք ձեր կընոջը առիթ եք տվել խիստ լշտանալու:
 Թե ես լինեի՝ կըխենթանայի:

ՔԱՍԱՆԻՈ. (Սառնձիկ) Լավ է ինձ համար ձախ ձեռքըս կտրիլ,
 Եվ հետո երգվել, որ երբ մատանին պաշտպանում էի
 Կովի մեջ կորավ:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Սինյոր Բասանիոն նույնպես ստիպվեց իր մատանին տալ
 Այն դատավորին. նա այնքան խնդրեց մինչև որ առավ.
 Եվ իսկապես էլ արժանի էր նա:
 Հետո պատանին, այն գրագիրը,
 Որ մեր թղթերը գրելու համար շատ շարշարվիլ էր,
 Նա էլ իմն ուզեց. և տեր ու ծառա ոչ մի ուրիշ բան
 Չուզեցին առնել, բացի այն երկու մատանիներից:

ՊՈՐՑԻԱ. Ի՞նչ մատանի ես ընծայել, տեր իմ.
 Հույս ունիմ, ոչ այն, որ ես եմ տվել:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Եթե մեղքիս վրա մի սուտ էլ բարդել կարողանայի՝
 Պիտի հերքել. բայց դու տեսնում ես,
 Որ մաս:իս վրա մատուցի չըկա. գընա՛ց...

ՊՈՐՑԻԱ. Այդպես էլ
 Քո կեղծ սրտի մեջ չըկա ուրեմըն հավատարմություն:
 Երգվում եմ, երբեք չըպիտի մտնեմ քո անկողինը,
 Մինչև մատանիս չըտեսնեմ կրկին:

ՆԵՐԻՍԱ. Ոչ էլ ես քոնը,
 Մինչև որ ես էլ իմըս չըտեսնեմ:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Անուշիկ Պորցիա,
 Եթե գիտնայիր, թե ի՞նչ մարդու եմ տվել մատանին,
 Եթե պիտնայիր, թե ում համար եմ տվել մատանին,
 Եվ ըմբռնեիր՝ ի՞նչու համար եմ տվել մատանին,
 Եվ ինչ աստիճան դժկամությամբ եմ տվել մատանին,
 Երբ չընդունեցին ոչ մի ուրիշ բան, այլ այն մատանին՝
 Անպայման մի քիչ տհաճությունը կըմեղմացնեիր:

ՊՈՐՑԻԱ. Եթե գիտնայիր, թե ի՞նչ գորություն ունեմ մատանին,
 Եթե կիսով չափ հարգը գիտնայիր
 Այն անձի, որ քեզ տվավ մատանին,
 Եվ թե պատիվըդ հրամայում էր քեզ պահել մատանին՝
 Չէիր ընծայի դու այն մատանին:
 Եթե դու նրան մի քիչ եռանդով պաշտպան կանգնեիր,
 Կա՞րողո՞ք մի մարդ, այնքան կամապաշտ,

Այն աստիճան զուրկ համեստությունից, որ պահանջե այն,
ինչ որ ամեն մարդ իբրև սրբություն սովոր է պահել:
Թող ներիսայից ես էլ սովորեմ թե ի՛նչ մտածեմ.

Թող մահըս տեսնեմ, եթե մի կընոջ տված չըլինես:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Ոչ, պատվիս վրա, տիկին, հոգուս վրա՝.

կընոջ չեմ տվել, այլ օրենսգետ մի գիտնականի,

Որ երեք հազար դոկատ չընդունեց.

Եվ այն մատանին խնդրեց ինձանից: Նախ, մերժեցի տալ,

Եվ նա սրտնեղած թողեց հեռացալ,

Նա՛, որ սիրելի իմ բարեկամի կյանքն էր ազատել:

Լավ, ի՛նչ աւելի, անուշիկ տիկին.

Ստիպված էի մատանին դրկել նրա ետևից.

Սաստիկ ամոթը և ակնածանքը պատել էին ինձ.

Պատվազգացումըս չէր կարող թույլ տալ ապերախսության,

Որ նըրան այնչափ արատավորե: Ներիր ինձ, տիկին.

Քանզի, գիշերի այս սուրբ ջահերո՛վ,

Եթե դու ինքըդ ներկա լինեիր՝

Ինքըդ մատանին ինձնից կառնեիր

Եվ կընծայեիր ազնիվ դոկտորին:

ՊՈՐՑԻԱ. Թող այն դոկտորը մոտ չըգա տանըս.

Քանի որ այնքան սիրած գոհարըս նա է ստացել.

Այն, որ ի սեր իմ, երդվել էիր դու հավիտյան պահել՝

Ես էլ հենց քո չափ առատածեռն ուզում եմ լինել,

Եվ նըրան ոչինչ չըպիտի մերժեմ,

Ոչ իմ մարմինը, ոչ էլ ամուսնուս անկողինն անգամ:

Իսկույն կարող եմ նըրան ճանաչել, այդ հասաւատ գիտեմ:

Էլ ոչ մի գիշեր մի մնա դուրսը.

Արգոսի նըման հսկիր իմ վըրա:

Եթե չըհակես, և մեռակ մընամ,

Երդո՛ւմ պասսովուըս, ինչ որ իմս է դեռ,

Որ այն դոկտորին պիտի ընդունեմ ինձ անկողնակից:

ՆԵՐԻՍԱ. Ես էլ զըրագրին: Ուրեմն գգույշ կաց,

Իվ մի հանձնիր ինձ իմ պահպանության:

ԳՐԱՅԻԱՆՈ. Ի՛նչ կուզես, արա. բայց թող այն տղան իմ ճանկըս չընկնի.

Թե ոչ, կըկոտրեմ նըրա գըրիչը:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Ավա՛ղ, և ե՛ս եմ այս կըռիվների անբախտ պատճառը:

ՊՈՐՑԻԱ. Դուք մի՛ վշտանաք. դուք այնուհանդերձ մեր բարի հյուրն եք:

ՔԱՍԱՆԻՈ. Պորցիա, ներիր ինձ ակամա մեղքըս.

Ահա, այս բոլոր բարեկամների ներկայությանը

Երդվում եմ հենց այդ սիրուն աչքերովդ,

Ուր ինձ տեսնում եմ...

ՊՈՐՑԻԱ. Սըրան լսեցեք.

Երկու աչքիս մեջ նա երկու անգամ տեսնում է իրեն.

Ամեն աչքում՝ ջոկ. երդվիր երկդիմի քո անձիդ վըրա,

Շա՛տ վատահելի մի երդում է այդ:

ԲԱՍԱՆԻՈ.

Բայց ականջ դիր ինձ.

Այս մեղքըս ներիր, և հոգուս վրա երդում եմ անում,

Որ այսուհետև էլ ոչ մի երդում չեմ դրժի քո հետ:

ՅՆՏՈՆԻՈ. Մի անգամ մարմինս դըրավ եմ տվել.

Որ ձեր ամուսնու երջանկությանը ծառայած լինեմ,

Եվ նա կորած էր առանց այն մարդուն,

Որ ձեր ամուսնուց մատանին առավ.

Այս անգամ կրկին երաշխավոր եմ, և հոգի՛ս տուգանք,

Որ ձեր ամուսինն երբեք ուխտադրուժ չի լինի դիտմամբ:

ՊՐՑԻԱ. Դուք եղեք ուրեմն երաշխավորը: Տվեք այս նըրան,

Եվ պատվիրեցեք, որ ավելի լավ պահե քան մյուսը:

Տալիս է մատանին:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Վա՛հ, սա հենց այն է, որ այն դոկտորին ընծա եմ տվել:

ՊՐՑԻԱ. Ես էլ նրանից ստացել եմ այդ: Ներիր, Բասանիո:

Դոկտորը հենց այդ մատանու համար պառկել է ինձ հետ:

ՆԵՐԻՍԱ. Դու էլ ինձ ներիր, քաղցրիկ Գրացիանո.

Այն քոսոտ տղան, այն գըրագիրը, սըրա փոխարեն՝

Հենց երեկ գիշեր պառկել է ինձ հետ:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Վա՛հ, սա նման է քարուղիների նորոգությանը

Ամառ ժամանակ, երբ ճամփաները ըստինքյան լավ են:

Ի՞նչ. կոտորեն՞ր եք տնկել մեր գլխին, դեռ չարժանացած:

ՊՐՑԻԱ. Կոպիտ մի՛ խոսեք, բոլորդ ապշել եք:

Ահա մի նամակ. կարդացեք հետո՝ ձեր ազատ ժամին:

Պաղովայից է, Բելլարիոյից:

Այդտեղ կըտեսնեք, որ այն դոկտորը ինքը Պորցիան էր,

Եվ ներիսան էր իր գրագիրը:

Ահա Լորենցոն, որ կվկայե թե ձեզնից հետո

Ես էլ մեկնեցի, և այժմ եմ միայն սուս վերադառնում,

Եվ մինչև անգամ դեռ ներս չեմ մտել:

Սինյոր Անառնիո, բարով եք եկել.

Մի այնպիսի լավ լուր եմ բերել ձեզ, որ չեք սպասում:

Ահա մի նամակ, բաց արեք իսկույն.

Այդտեղ կըտեսնեք, որ ձեր նավերից երեքը՝ լցված

Հարուստ ապրանքով՝ հասել են հանկարծ նավահանգիստը:

Չեք կարող գիտնալ ինչ տարօրինակ զուգադիպությամբ

Ձեր այդ նամակը իմ ձեռքն է ընկել:

ՅՆՏՈՆԻՈ.

Ես պապանձվել եմ:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Եվ այն դոկտորը դո՞ւ էիր, և ես չըճանաչեցի:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Եվ դո՞ւ ես եղել այն գըրագիրը,

Որ իմ գըլուխը զարդարելու էր:

ՆԵՐԻՍԱ.

Այո, ես էի:

Բայց գըրագիրը բընավ միտք չունի այդ բանն անելու,

Եթե տղամարդ չըդառնա մի օր:

ԲԱՍԱՆԻՈ. Անուշիկ դոկտոր, դո՛ւ պետք է լինես անկողնակիցըս,
 Եվ երբ ես չըկամ, իմ կընոջըս հետ կարող ես պառկել:

ԱՆՏՈՆԻՈ. Անուշիկ տիկին, դուք ինձ տալիս եք թե՛ կյանք, թե՛ ապրուստ:
 Այստեղ կարդում եմ, որ իմ նավերը ողջամբ հասել են
 Նավահանգիստը:

ՊՈՐՅԻԱ. Ի՞նչպես եք, Լորենցո:
 Իմ գըրագիրը ձեզ համար նաև լավ լուրեր ունի:

ՆԵՐԻՍԱ. Այո, և կըտամ առանց սակագնի:
 Ահավասիկ ձեզ և Ջեսիկային
 Հանձնում եմ հարուստ հրեայի կողմից մի ընծայագիր,
 Որով մահից ետ իր բոլոր կայքը ձեզ է կտակում:

ՎՈՐԵՆՑՈ. Սիրուն տիկիններ, դուք մանանա եք երկնքից թափում
 Սովատանջների ճանապարհի վրա:

ՊՈՐՅԻԱ. Լույսը բացվում է,
 Բայց հաստատ գիտեմ, որ դեռ լիովին
 Այս դիսվաժները լուսաբանված չեն ձեր մտքերի մեջ:
 Եկեք ներս գնանք և այնտեղ մեզնից հարցուփորձ արեք,
 Եվ ձեր հարցերին բոլոր ճշտությամբ պատասխան կըտանք:

ԳՐԱՑԻԱՆՈ. Լավ, այդպես լինի: Առաջին հարցը,
 Որի վրա պետք է իմ ներիսայիս երդում անել տամ,
 Այն է, թե արդյոք կըդերադասե՞մ մինչ վաղը գիշեր
 Ոտքի վրա մնալ, թե իսկույն ևեթ անկողին մտնել,
 Երբ լուսաբացին դեռ երկու ժամ կա:
 Բայց եթե լույսը բացված էլ լինե՞ր՝
 Պիտի ցանկայի, որ այնքան մթներ.
 Մինչև դոկտորի քարտուղարի հետ պառկած լինեի:
 Քանի կյանք ունիմ ոչ մի բանի վրա այնպես չեմ դողա,
 Ինչպես անուշիկ իմ ներիսայի մատանու վրա:

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այս հատորի ծանոթագրությունները կազմելու համար հիմք են ընդունված Շեքսպիրի .1950 թվին Մոսկվայում լույս տեսած ընտիր երկերի միհատորյակի համար պրոֆ. Ա. Սմիրնովի գրած ծանոթությունները՝ Նկատի են առնված նաև Շեքսպիրի երկերի լիակատար ժողովածուի ութ-հատորյա հրատարակության, ինչպես և Մասեհյանի թարգմանությունների վիեննական տպագրությունների (1921—22) համար գրված ծանոթությունները, այդ թվում և պրոֆ. Մորոզովի առաճին լուսաբանումները՝

Հ Ա Մ Լ Ե Տ

«Համլետ» ողբերգությունը գրված է 1600 կամ 1602 թվականներին: Առաջին անգամ լույս է տեսել 1603-ին «Իանիական թագաժառանգ Համլետի ողբերգական պատմությունը» վերնագրով: Այս հրատարակությունը շերտադրագիտությունը ճանաչել է ամենաանփուլը. տեքստը լույս է տեսել բազմաթիվ բացթողումներով և աղավաղումներով: 1604-ին լույս է տեսել երկրորդ, համեմատաբար ավելի հաջող հրատարակությունը, որ նախորդ հրատարակության համեմատությամբ իր ծավալով մեկ և կես անգամ ավելի է: Բոլոր տեսակետներից լավագույնը համարվում է Շերսպիրի երկերի հետմահու հրատարակության տեքստը (1623):

«Համլետով» Շերսպիրը ոտը է դրել իր ստեղծագործության նոր փուլը, որը հայտնի է «խոշոր տրագեդիաների շրջան» անունով: Ողբերգական թեման այս տարիներին տիրապետող է դառնում ոչ միայն Շերսպիրի մոտ, Նդիսաբեթյան թագավորության վերջին տարիներին և Հակոբ Առաջինի գահակալության շրջանի ռեակցիոն մթնոլորտում համանիստ գրողները իրենց գրվածքներով բողոք ու դժգոհություն էին արտահայտում: Այսպես, օրինակ, 1600-ին Մաբոտսոնը գրել է «Անտոնիոյի վրեժը» վերնագրով ողբերգությունը: Հաջորդ տարին, Շերսպիրի «Համլետին» հետ գրեթե միաժամանակ, հրատարակվել է նույն հեղինակի «Անրավականը», ուր հերցոգը, որից բռնակալը խլել է գահը, դառն մենախոսություններով արտահայտվում է իր շուրջը եղած կեղծիքի և անարդարության դեմ: Նույն թվին Լոնդոնի բեմերում խաղացվել է Թոմաս Կիդի «Իսպանական ողբերգությունը», ուր սպանված որդու վրիժառության կրքով բռնված հայրն է պատկերված: Այս շրջանի բեմի համար ընտրող պիեսների թվին է պատկանում նաև Հենրիխ Չեստիի «Հոֆմանի ողբերգությունը կամ վրեժ հոր համար» ողբերգությունը:

Համլետի պատմությունը գրի է առնվել դանիացի Սաքսոն Գրամատիկոսի կողմից, որը գտնում ենք նրա լատիներեն գրված «Դանիական պատմություն» աշխատության մեջ (1514): Սակայն Գրամատիկոսի այդ երկի հետ Շերսպիրի ծանոթությունը հպատակող տվյալներ գտնված չեն: Անհավանական չէ, որ Շերսպիրը ծանոթ է եղել Ֆրանսիացի Բելֆորեի «Ողբերգական պատմություններ» հավաքածուին (1576), ըստ որում Բելֆորեն օգտվել է նաև Սաքսոն Գրամատիկոսից: Բելֆորեի գրքի հինգերորդ գլխում պատմված է այն մասին, թե ինչպես խորամանկ Ամլետը (ի դեպ՝ այսպես է կոչվում նա Գրամատիկոսի պատմության մեջ) խելացնոր ձեռնալով, որպեսզի հանցավոր հորեղբոր՝ Ֆենգոնի կասկածները փարատի, կատարում է արյան վրեժի պարտքը՝ չարաչար սպանված հոր փոխարեն: Դեպքերը պսակվում են Ամլետի հաղթանակով: Սակայն կասկածի առիթ է տալիս այն հարցը, թե Շերսպիրը կարո՞ղ էր արդյոք Բելֆորեին ծանոթ լինել Ֆրանսերեն բնագրի միջոցով, նամանավանդ, որ այն անգլիկների թարգմանվել է 1608-ին, այսինքն շերսպիրյան ողբերգությունից մի քանի տարի հետո միայն: Կա և այնպիսի ենթադրություն, թե վերոհիշյալ թարգմանությունը կատարվել է Շերսպիրի ողբերգության լայն ժողովրդականության ազդեցության ներքո, հակառակ դեպքում՝ դժվար է բացատրել, թե ինչու թարգմանիչը հենց այդ հատվածն է ընտրել Բելֆորեի գրքում տեղ գտած պատմությունների շարքից: Բացի այդ, անգլիական թարգմանիչը թեև բավական հարազատ է մնացել Ֆրանսիական բնագրին, բայց թույլ է տվել մի շեղում, որն ամենայն հավանականությամբ փոխառված է Շերսպիրի ողբերգությունից: Համլետը միայնակ մնալով մոր հետ, լսելով խշշոց, ինչպես Շերսպիրի մոտ է, բացազանչում է «մո՞ւ է»»: Ամենահավանականը համարվում է այն, որ մինչև Շերսպիրը գոյություն է ունեցել Համլետի պատմությունը պատկերող մի այլ պիես, որը խաղացված պիես է լինի 16-րդ դարի 60-ական թվականներին: Ենթադրվում է, որ կարող է դրա հեղ. Շերսպիր, Լնտիր երկեր, հ. 1—37

ղինակը լինել Թոմաս Կիդը, նամանավանդ, որ նրա մի այլ մեղ հասած ողբերգությունը (Սիսպանական տրագեդիա) սյուժետային սիտուացիաների և դրամատուրգիական տեխնիկայի տեսակետից բավականաչափ ընդհանուր կոյմեր ունի շեքսպիրյան «Համլետի» հետ։ Այդ պիեսը չի պահպանվել։ Իսկ ինչ վերաբերում է Գրամատիկոսի և Քելֆորեի գրվածքներին, ապա շեքսպիրյան ողբերգությունը նրանց հետ լուրջ արտաքին ընդհանրություն ունի։ Համլետի հնազույն պատմության մեջ բացակայում է շեքսպիրյան ողբերգության ամենուկական կողմը — մերկացումն այն դաժան աշխարհի, ուր թաղավորում են Կլավդիոսները և Պոլոնիոսները։

Ողբերգության մեջ պատկերված քաղաքական հարաբերությունները ճիշտ ըմբռնելու համար պետք է նկատի ունենալ, որ գերմանական և կելտական հնագույն մի քանի ցեղերում, իսկ այս Շեքսպիրին անպայման հայտնի է եղել, դահի ժառանգորդը անպայման ավագ որդին չէր. կարող էր գահն անցնել տոհմում եղած ավագին, հանգուցյալ արքայի մերձավորագույն ազգականին՝ մոր կողմից, վերջապես ընդհանրապես արքայի որիէ՛ ազգականին կամ՝ ավագանիների խորհրդի ընտրությամբ՝ ցեղի հզոր առաջնորդին։ Հնդ որում, արքայի կամքը, որը մատնանշում էր իր հաջորդին, ունեցել է խոշոր, թեև ոչ միշտ վճռական նշանակություն։ Չհաշված այս միակ «արխայիկ տարրը» ողբերգության մեջ, որի համաձայն գործողությունը պետք է տեղի ունենար հնագույն Դանիայում, Շեքսպիրի ժամանակներից շատ դարեր առաջ, տեղական կոլորիտը իսպառ բացակա է ողբերգության մեջ, որը շատ ավելի չափով, քան Շեքսպիրի մյուս «պատմական» պիեսները, լի է Շեքսպիրին ժամանակակից Անգլիային վերաբերող բարբերով, հասկացողություններով, հաստատություններով և հասարակական հարաբերություններով։

Առաջին բնագրության ստույգ թվականը չի պահպանվել. ենթադրվում է, որ այն խաղացվել է մինչև 1603-ը, այսինքն տպագրվելուց առաջ։ Անուղղակի տվյալները վկայում են, որ պիեսը ժողովրդականություն է վայելել և շատ անգամ է խաղացվել, և ոչ միայն Լոնդոնում։ Այսպես, օրինակ, տեղեկություններ կան, որ իրր թե 1607-ին դեպի Արևելյան Հնդկաստան ուղևորված անգլիական նավաստիները իրենց նավի տախտակամածում խաղացել են «Համլետ»։

«Համլետի» հայերեն առաջին թարգմանությունը կատարել է Հ. Կ. Տեոեյանը։ Թարգմանվել է միայն երկու հատված — Ա. և Բ. տեսարանները, որոնք տպագրվել են Ջմյուռնիայում լույս տեսնող «Դիմակ» պարբերականի 1862-ի առաջին երկու համարներում։

1. Ոչ մեծ քաղաք Դանիայում, որ գտնվում է Դանիան Սկանդինավիայից բաժանող թերակղզու ափին։ Այստեղ 16-րդ դարում կառուցվել է Կրոնբեգ անունը կրող՝ հետագայում դանիական արքաների գահանիստ դարձած ամրոցը։

2. Ուզում է ասել՝ լատիներեն իմացող։ Ոգիների հետ խոսելու լեզուն լատիներենն էր համարվում։ Հորացիոն համալսարանական կրթություն ունի, հետևապես գիտեր նաև լատիներեն։ այդ պատճառով Մարցելլոսը նրան է առաջարկում ուրվականի հետ խոսել։

3. Ուզում է ասել Նորվեգիայի թագավոր, ինչպես և մի փոքր հետո դանիացի՝ նշանակում է Դանիայի թագավոր։

4. Խոսքը հոմեական դիկտատոր Հուլիոս Կեսարի մասին է, որը, ինչպես պատկերված է Շեքսպիրի ողբերգության մեջ, սպանվել է Բրուտոսի գլխավորած դավադիրների ձեռքով։

5. Այսինքն՝ ծովային ջրեր։ Նրանց իբր թե ղեկավարում է Տամուկ աստղը՝ լուսինը, որից կախված են տեղատվություններն ու մակընթացությունները։

6. Մի օր, երբ, քրիստոնեական հավատալիքների համաձայն, վրա է հասնելու աշխարհի վերջը և մեռյալները հարություն առած՝ ներկայանալու են աստծո առաջ դատի։

7. Հնում կարծում էին, որ եթե մարդը հանդգնի ոտք դնել ուրվականի երեցած տեղը, ապա շանթահար կլինի, կհիվանդանա, մտավոր ընդունակությունները կկորցնի և այլն։

8. Այսինքն արևի և լուսնի աստվածը, որ հին ազգերի պատկերացումով վերջալույսից հետո նիրհում է և ապա առավոտյան դեմ արթնանում, որպեսզի վերսկսի իր ուղին երկրնեքում։

9. Խորն անցյալում, սնոտիապաշտական պատկերացումների համաձայն, երկնային լու-

աստուծները տնօրինում էին մարդկանց ճակատագիրը: Նույնիսկ «գիտություն» էր ասեղծված, որը փորձում էր ուսումնասիրել մարդկային կյանքի վրա նրանց ունեցած ազդեցությունը օրենքները,

10. Ենթադրվում է, թե ուզում է ասել, որ ինքը գրկված լինելով հորից, մորից և տանից՝ դուրս է ընկած արևի տակ: Մի այլ ենթադրությամբ, ծուլ կյանք է վարում, փոխառնակ լուրջ գործով զբաղվելով՝ իրեն հասած դժբախտության կապակցությամբ:

11. Գերմանական նշանավոր համալսարաններից՝ 16-րդ դարում, ուր ջատ օտարազգիներ են սովորել, այդ թվում և դանիացիներ: Անգլիական հանդիսատեսին այն ժանոթ էր արպես Մասլոյի «Ֆաուստ» ողբերգության գործողության վայր:

12. Հիպոթիոնը Ապոլլոնի մի այլ անունն է. սատիր ասելով՝ Շեքսպիրն ակնարկում է Պան աստծուն: Պանը և Ապոլլոնը Յուպիտերի որդիներն էին, ուրեմն և եղբայրներ:

13. Հնում սովորություն է եղել հուղարկավորներին պաղ կերակուրներով ճաշ տալ:

14. Կտցարը թռչուն է, որի մասին Անգլիայում տարածված էր այն կարծիքը, թե ուզեզ շունի և այդ պատճառով էլ հնշտ է բռնվում: Այս դեպքում՝ կտցարը հոմանիշ է հիմարության:

15. Ուզում է ասել, թե մի պար, որի ժամանակ պարողները վեր-վեր են ցատկում:

16. Ավետարանում հիշվող բորոտ աղքատ:

17. Շեքսպիրի ժամանակ մարդիկ իրենց հետ կրում էին գրակալների հետ թերթիկներ, որոնք նույն նշանակությունն ունեին, ինչ այժմ ժոցագրքուկները:

18. Համլետը, ամենայն հավանականությամբ, իր խոսքը պետք է վերջացնի հետևյալ ձևով. «Ձկա մի սրիկա ամբողջ Դանիայում, որ հորեղբորս հավասարվի», բայց հանկարծ հիշելով, որ, բացի Հորացիոյից, Մարցելլոսն էլ ներկա է և իր ասածը կարող է վտանգավոր հետևանքներ ունենալ՝ խոսքը վերջացնում է այսպես, «...որ մի անզգամ դավաճան չլինի»:

19. Լատիներեն է, նշանակում է այստեղ և ամեն տեղ: Շեքսպիրից առաջ գրող հնդիները սիրում էին փոքրիկ լատիներեն ասացվածքներով իրենց պիեսները զարդարել, և Շեքսպիրը միայն իր առաջին գրվածքների մեջ է հետևում այդ սովորության: Այս փոքրիկ նախադասության գործածումը իրավունք է տալիս ենթադրել, թե Շեքսպիրը այս և հետևյալ տողերը նախկին դրամայից պահել է հենց միայն այն պատճառով, որ նրանք արդեն ժողովրդական էին դարձել:

20. Պոլոնիոսն ուզում է ասել, թե Համլետը չափազանց բարձր տոհմից լինելով՝ ենթակա չէ այն աստղի ազդեցությանը, որից, աստղագիտության օրենքների համաձայն, կախված էր Օֆելիայի ճակատագիրը:

21. Արրասը ձեռքով գործված պատի գորգ է, ինչպես ավելի ուշ շրջանում գորելեն կոչված գորգերը: Այդ գորգերի ամենալավագույն տեսակը հյուսվում էր ֆրանսիական Արրաս քաղաքում:

22. Համլետն ակնարկում է Յուլիանալին:

23. 1600-ին որոշ թատերախմբերի արգելվեց ներկայացումներ տալ, որպես պատիժ այն բանի, որ դերասանները իրենց խաղերի ժամանակ համարձակվել էին խայթող ակնարկներ անել բարձրաստիճան անձանց հասցեին:

24. 1600-ին Լոնդոնում գոյություն է ունեցել մանկական թատերախումբ, որը բաղկացած էր գլխավորապես արքայական կապելլայի երգիչներից և կատարում էր մեծ մասամբ այն պիեսները, ինչ որ չափահասները: Այս մանկական թատրոնն այնպիսի հաջողություն ուներ, որ չափահաս դերասաններից շատերը մրցութայնը չդիմանալով՝ երբեմն ստիպված էին գալաններում աշխատանք փնտրել:

25. Շեքսպիրը հավանաբար այստեղ ակնարկում է «Գլուք» («Երկրագունդ») թատրոնը, որի ճակատադարձն էր երկրագունդը մեջքին դրած Հերկուլեսը: Շեքսպիրն ուզում է ասել, թե երեխաների այդ խումբը հաղթում է նաև «Երկրագունդ» թատրոնին՝ իր կողմը գրավելով նրա հանդիսականին:

26. Կվինտ Ռոսցիուս Հալլը, հռոմեական հայտնի դերասանը, որն ապրել և գործել է առաջին դարում (մ. թ. ա.):

27. Պոլոնիոսը նկատի ունի այն պիեսները, որոնցում պահպանված չէ կլասիկ թատրոնում պարտադիր համարված եռխառնության կանոնը, որի համաձայն գործողությունը

պետք է տեղի ունենար քսանչորս ժամվա ընթացքում, միևնույն վայրում և խստորեն պետք է պահպանվեր դրամատիկական գործողության միասնականությունը:

28. Մեր Բվականությունից առաջ, առաջին դարում ապրող փիլիսոփա և գրող, որը հեղինակել է նաև ողբերգություններ: Շեքսպիրի դարաշրջանում Սենեկայի ողբերգությունները շատ բարձր էին գնահատվում:

29. Երրորդ և երկրորդ դարերում (մ. թ. ա.) ապրող հռոմեական գրող, որի կոմեդիաները հաճախ ներկայացվում էին Շեքսպիրի ժամանակ:

30. Բիբլիական ավանդության համաձայն, իսրայելական դատավոր Հեթթայնի երգում է տվել, որ թշնամիների հանդեպ իսրայելացիների տարած հաղթանակի դեպքում առաջին իսկ հանդիպած կենդանի էակին խոստանում է զոհաբերել աստծուն: Ռազմադաշտից՝ վերադառնալիս նա առաջինը հանդիպում է իր հարազատ աղջկան: Թեև սիրում էր շատ ջերմ ու անշափ, բայց ստիպված էր զոհաբերել: Այս ավանդությունն է ընկած այն անգլիական բալլադի հիմքում, որից մի երկտող բերում է Համլետը՝ Պոլոնիոսի հետ ունեցած զրույցի ժամանակ:

31. Շեքսպիրի ժամանակ կանացի դերերը կատարում էին տղամարդիկ: Կնոջ դերը կատարող մի այդպիսի դերասանի են ուղղված Համլետի խոսքերը:

32. Խոսքը Տրոյայի թագավորի մասին է:

33. Պյուռհոսը հունական հերոս Աքիլլեսի որդին է, որը մասնակցել է Տրոյայի պաշարմանը: Հուլյները Տրոյա մտան խորամանկությամբ: Մի ահագին փայտե ձի շինեցին, որի մեջ թաքցվեցին մի քանի հույն զինվորներ, այդ թվում նաև Պյուռհոսը: Տրոյացիները գտնելով ձին իրենց քաղաքի պատերի մոտ և այն համոզման լինելով, որ նրան տիրելը կարող է ապահովել իրենց քաղաքի անվտանգությունը՝ տարան քաղաք: Գիշերվա կեսին, ձիու մեջ թաքնված զինվորները դուրս գալով՝ բացում են քաղաքի դռներն իրենց զորքի առաջ և գրավում քաղաքը:

34. Հիբլանիան հնագույն Պարսկաստանի մարզերից է, որ ընկած է Կասպից ծովից հարավ-արևելք և հայտնի է եղել իր խոշոր և կատաղի վագրերով:

35. Ժողովրդի մեջ տարածված էր, թե իբր աղավնիները լեզի շունեն և դրա համար էլ այդքան հեղ են:

36. Շեքսպիրյան թատրոնում պարտերը ամենաէֆանագին տեղն էր, ուր ոչ թե նստում, այլ կանգնում էին: Պարտերի հասարակությունը սովորաբար չափազանց աղմկոտ էր լինում:

37. Տերմադանտը միջնադարյան միստերիաներում դաժան աստվածություն էր անձնավորում, որին իբր թե մահմեդականները երկրպագում էին:

38. Հերովդեսը հրեական թագավոր էր, որի օրով, բիբլիական ավանդության համաձայն, ծնվել է Քրիստոսը: Անգլիական հին միստերիաներում Հերովդեսը պատկերացվել է որպես արտակարգորեն դաժան բռնակալ:

39. Մի ժամանակ գոյություն ուներ այն սնահավատությունը, թե իբր քամելեոնը օդով է կերակրվում:

40. Անգլիական համալսարաններում ուսանողները հաճախ հանդես էին դալիս սիրողական ներկայացումներում՝ խաղալով գլխավորապես լատիներեն պիեսներ:

41. Այն բոլորը Հռոմում, որի վրա գտնվում էր քաղաքի հնագույն միջնաբերդը, ուր տեղի էին ունենում հռոմեական սենատի նիստերը: Հուլիոս Կեսարը սպանվել է Կապիտոլում:

42. Հին Անգլիայում, ժողովրդական տոնախմբությունների ժամանակ, ջերմ ընդունելություն էր գտնում այն դերասանը, որ կարողանում էր փայտե ձիով արագ սուրալ: Շեքսպիրի ժամանակ այդ խաղն արդեն դուրս էր գալիս ժողովրդի հետաքրքրության շրջանակներից, որի մասին էլ խոսում է Համլետը:

43. Տես՝ համապատասխան ժանոթությունը:

44. Տեղում:

45. Ծովերի աստվածը:

46. Ուզում է ասել՝ անցել է երեսույն տարի:

47. 1538 թվին Ուրբանոյի դոքսը, որ ամուսնացած էր Գրեգորյան ընտանիքից մի կնոջ հետ, սպանվեց Լուդի Գոնզագայի ձեռքով, որ նրա ականջի մեջ թույն թափեց: Ենթադրվում է, որ Շեքսպիրը կարող էր խտալերեն գրված այդ պատմության հետ ծանոթ լինել:

48. Շեքսպիրի ժամանակ դերասանները սովորություն ունեին իրենց գլխադրների վրա փետուրներ կրել:

49. Ամբողջ թատրոնի հասույթը վերածում էին բաժինների. մի մասը հասնում էր թատրոնի տիրոջը, իսկ ամեն դերասան ստանում էր մեկ կամ երկու բաժին, երբեմն էլ կես բաժին՝ նայելով իր արժանիքին:

50. Երկու հավատարիմ ընկերների պատմությանը նվիրված վիպակի հերոսը, որի անունը դարձել է անձնագուհի ընկերոջ գաղափարն արտահայտող հոմանիշ:

51. Խոսքը Արամազդի մասին է, ըստ հունաց՝ Յուպիտեր. գիցաբանության համաձայն՝ նրան ենթարկվում էին որոտը և կաթակը, որոնցով նա պատժում էր անհնազանդներին: Դիոս ասելով՝ Համլետը նկատի ունի իր սպանված հորը:

52. Հորացիոն սպասում էր, որ Համլետը կասի — մի իսկական ավանդակ:

53. Առած է. «Մինչև խոտը բուսի, նվազ ձին քաղցից կսատկի»:

54. Հռոմեական կայսր (մ. թ. ա. առաջին դարում), որ հայտնի է եղել գաթանության մարմարե Սպանել է հարազատ մորը:

55. Հունական դիցաբանության մեջ պատերազմի աստվածը:

56. Հունական դիցաբանության մեջ առևտրի, հնարագիտության և խորամանկության աստվածը:

57. Խեղկատակները սովորաբար հաճնում էին բազմագույն, տարբեր կտորներից կտրված խայտաբղետ զգեստ: Ակնարկը վերաբերում է Կլավդիոսին:

58. Հայտնի չէ, թե Համլետը որտեղից կարող էր իմանալ թագավորի որոշումը՝ իրեն Անգլիա ուղարկելու մասին:

59. Ենթադրում են, որ դա մանկական շուտասելուկ է. մի այլ ենթադրությամբ՝ աշխակապուկի պես մանկական խաղ: Ակնարկը վերաբերում է սպանված Պոլոնիոսին, որի տեղը ոչ ոք չգիտե:

60. Այն ժամանակ ուխտավորները սովոր էին խեցի կրել իրենց գլխարկի ճակատին: Շատ սիրահարներ, որ ուզում էին անծանոթ մնալ իրենց սիրային հետապնդության ժամանակ, ծպտվում էին՝ ուխտավորի զգեստներ հագնելով:

61. Ենթադրվում է, որ նկատի ունի անգլիական ժողովրդական առասպելն այն մասին, թե ինչպես Քրիստոսը հացթուխի աղջկան, նրա ժլատության պատճառով, բուռ դարձրեց:

62. Անգլիայում փետրվարի 14-ը սուրբ Վալենտինի օրն է: Երիտասարդ աղջիկներն ու տղաները հավաքվում են գուշակելու, թե ով է լինելու իրենց Վալենտինը, այսինքն՝ սիրելին:

63. Ժողովրդական սնահավատության համաձայն, հավալուա թռչունը ձագերին կերակրում է իր սեփական արյունով և մարմնով:

64. Առած է. եթե ճիշտ պատասխան չտաս՝ խոստովանիր ու գնա կախվիր:

65. Ավանդության համաձայն, Կայենը Աբելին սպանել է ավանակի ծնոտով:

66. Այս, ինչպես և դրանից հետո Յորիկի մասին ասվածից երևում է, որ Համլետը պետք է երեսուն տարեկան լինի, իսկ նախկին տեսարաններից, մասնավորապես Լահերտի և Օֆելիայի հրաժեշտի տեսարաններից, կարելի է եզրակացնել, որ Համլետը ավելի երիտասարդ է: Նման հակասություններ շատ կան Շեքսպիրի գործերում, սակայն կարևորն այն է, որ դրամատուրգը Համլետին ներկայացնում է տարիքով երիտասարդ, իսկ մտքով հասուն:

67. Խոսքը Ալեքսանդր Մակեդոնացու մասին է (4-րդ դար մ. թ. ա.):

68. Բարձր լեռներ Հունաստանում:

69. Նույնը:

70. Գոյություն ունեւ նախապաշարմունք, իբր թե փերիները երբեմն երեխա են գողանում, տեղը դնելով մի ուրիշը:

71. Օգրիկի հետ զրուցելիս Համլետը ծաղրում է նրա պերճախոսանքներով լի խոսքը:

Օ Թ Ե Լ Լ Ո

«Օթելլո» ողբերգության տեքստը մեզ հասել է երկու խմբագրությամբ. Մեկը 1623-ի հրատարակությունն է, մյուսը՝ 1623-ի: Այս երկու հրատարակության, մեջ պահ է պահան

աւարեբրութեանն: «Օթելլոյի» քննական հրատարակութեան համար սովորաբար հիմք է ընդունւում առաջին տպագրութիւնը, սակայն որոշ ուղղումներով:

Առաջին բեմադրութեան ստույգ թվականը հայտնի չէ: Ենթադրւում է, որ բեմադրվել է 1604-ին: Օթելլոյի առաջին դերակատարը եղել է Ռիչարդ Բերբեշը:

Շեքսպիրի կենդանութեան օրոք և նրա մահից հետո ողբերգութիւնը մեծ հաջողութեամբ է ունեցել: Բացի վերահիշյալ բեմադրութիւնից, կան տեղեկութիւններ, որ ներկայացվել է նաև «Գլորիա» թատրոնում 1610-ին, ինչպես և արքունիքում 1612 և 1613 թվերին: Հայտնի է, որ Օթելլոն եղել է Ռիչարդ Բերբեշի լավագույն դերերից մեկը:

Ողբերգութեան գլխավոր աղբյուրն է համարւում Ջիւրալդի Չինտիոյի 1566-ին լույս տեսած ժողովածուի երրորդ դեկադի յոթերորդ նովելը: 1583, 1584 թվերին լույս է տեսել նույն այդ ժողովածուի ֆրանսերէն թարգմանութիւնը: Չինտիոյի դիրքը լույս է տեսել միայն 18-րդ դարում, իսկ այդ նովելի մի այլ դրամատիկական կամ վիպական մշակում, որ վերաբերի շեքսպիրյան դարաշրջանին՝ գտնված չէ: Ենթադրւում է, որ Չինտիոյի նովելին Շեքսպիրը ծանոթացել է որևէ այլ ճանապարհով, թերևս նրա բարեկամներից մեկնում եղել է այն և պատմել իրեն:

Նովելի սյուժետային հիմքում ենթադրւում է, որ պետք է իրական վեպ ընկած լինի, որի հիման վրա Չինտիոն ստեղծել է իր նովելը՝ հետևյալ բովանդակութեամբ. Կիպրոս կղզու վենետիկյան գաղառապետի՝ Մորոյի կնոջը՝ Դիստեմոնային հետամուտ է գնդեցիկ, բայց այլասերված մի սպա: Դիստեմոնան մերժում է նրա սիրը: Երիտասարդ սպան որոշում է վրեժխնդիր լինել: Վերջինս համոզում է Մորոյին, որ նրա կինը հավատարիմ չէ: Մորոն խանդից, երկաւարդ ապաշի օգնութեամբ, սպանում է կնոջը: Սպանութեանից հետո ժարդասպանների մեջ վնճ է առաջ գալիս: Երիտասարդ սպան մատնում է Մորոյին, որին աքսորում են, ուր նա սպանւում է Դիստեմոնայի ազգականի կողմից: Երիտասարդ սպան վերադառնում է իր հայրենիքը, ուր բռնվում է մի այլ հանցագործութեան մեջ:

Շեքսպիրի «Օթելլոյի» թեմատիկ համեմատութիւնը Չինտիոյի նովելի հետ՝ ցույց է տալիս նրանց միջև եղած սյուժետային նմանութիւնը: Սակայն այդ հարցի միայն արտաքին կողմն է. նա ոչ միայն հրաժարվել է նովելի արկածախնդրական ֆինալից, այլ գաղափարական բուրրովին այլ բովանդակութեամբ է տողորել իր երկը՝ Չինտիոյի հանցագործ Մորոյի փոխարեն գծելով Օթելլոյի խորը հումանիստական կերպարը:

Ենթադրւում է, որ Չինտիոյի նովելի հերոսի անունը — Մորո — հասկացվել է իր ուղղակի իմաստով (մորո=մավր=սև), և այս հիմքի վրա էլ ծագել է շեքսպիրյան հերոսի սևամորթութիւնը:

Թուրքերի կողմից Կիպրոս կղզում, որ գտնւում էր վենետիկյան հանրապետութեան տիրապետութեան տակ, իսկապես վտանգ է սպառնացել 1570-ին, և, շնայած դրան, դժվար է ասել, որ իբր թե Շեքսպիրը այդ ժամանակաշրջանն է նկատի առել: Դրամատիկական գործողութիւնը նրա ողբերգութեան մեջ ծավալւում է շատ մոտիկ անցյալում, գուցե նույնիսկ, կարելի է ասել, հեղինակի դարաշրջանում:

Շեքսպիրի այս ողբերգութիւնը հայերեն առաջին անգամ թարգմանվել է 1867-ին, Գեղորդ Չմշկյանի կողմից, բայց հատվածաբար, որը, սակայն, լույս չի տեսել:

1. Հնում գորավարի տեղակալը կոչվում էր լեյտենանտ:

2. Հունարեն է, նշանակում է դժբախտ:

3. Կասսիոյին անվանելով թվաբան, Յագոն նկատի ունի նրա կրթված, բայց ռազմական գործի մեջ անփորձ լինելը:

4. Շեքսպիրի ժամանակ մավր ասելով հասկանում էին Աֆրիկայի հյուսիսային մարզերի բոլոր բնիկներին անխտիր: Հաստաշուրթ արտահայտութիւնը ցույց է տալիս, որ Շեքսպիրը Օթելլոյին համարել է ավելի շուտ նեգր, քան արաբ:

5. Ջոդիակի կենդանակերպներից մեկը, այն է՝ կես մարդ և կես ձի, որի ձեռքն աղեղ կա: Ենթադրւում է, որ վենետիկյան հյուրանոցներից մեկի անունն է այդ:

6. Բառացի նշանակում է երեւելի, սքանչելի, մի տիտղոս, որով սովորաբար կոչում էին վենետիկյան սենատորներին:

7. Խոսքը մարդարիտների մասին է:

8. Օթելլոյի գալու պատճառով Յագոն չի ավարտում իր խոսքը. ըստ երևույթին Դեզ-դեմոնայի հասցեին որևէ վիրավորական խոսք էր ասելու:

9. Անցյալում արիստոկրատական ծագում ունեցող երիտասարդները սովոր էին իրենց մազերը խոպոպել:

10. Արհամարհական ակնարկություն Օթելլոյի օտարական լինելու մասին:

11. Ըստ երևույթին վենետիկյան հանրապետության զորավարներից մեկը, որի բացակայությունը շեքսպիրագիտության կարծիքով ենթադրվում է, որ դուքսին ստիպել է Օթելլոյին հրամանատար նշանակել:

12. Սրա հիման վրա պարզվում է Յագոյի տարիքը — քսանութ տարեկան:

13. Իմաստն այն է, թե դա մի բնական գեղեցկություն է, և ոչ մի վարպետ չի կարող ավելի սրանչիլի գործ ստեղծել:

14. Շեքսպիրի ժամանակ անծանոթ կնոջը կամ աղջկան հասարակության մեջ համբուրելը ընդունված քաղաքավարական ձևերից մեկն է եղել:

15. Բազեպահները սովորաբար բազին բաց են թողնում քամու դեմ: Քամու դեմ բաց թողած բազին հազվագյուտ է վերադառնում: Երբ որևէ պատճառով ուզում են ազատվել բազեից՝ սովորաբար նրան բաց են թողնում քամու դեմ:

16. Դիանա — Ապոլլոնի քույրը, լուսնի, որսի և անարատության աստվածուհին հունական դիցաբանության մեջ, որն իր հորից, Արամազդից, չամուսնանալու իրավունք ստացավ:

17. Անգլիայում Շեքսպիրի ժամանակներում միտնդանի մահճակալները խիստ հազվագյուտ են եղել: Ընկերոջ, նույնիսկ անծանոթ մարդու հետ միևնույն մահճակալում քնելը սովորություն էր, որ պահպանվել է մինչև 17-րդ դարի կեսերը:

18. Օթելլոյի այս բացազանչությունը տարրեր լուսաբանությունների առիթ է տվել: Ենթադրվում է, որ նա մտածում է Կասսիոյին և Դեզդեմոնային սպանելու մասին: Հավանական է, որ Օթելլոն զգում է, թե ինչպես արյունը գլուխն է տալիս և վախենում է, որ կարող է կորցնել իր պարզ բանականությունը:

19. Սև ծովի հնագույն անունը:

20. Պորտուգալական ոսկեդրամ:

21. Ձեռքի խոնավությունը անցյալում համարվել է զգայնության նշան, չորությունը՝ սառնության:

22. Դեզմոնան և սեախառն մորթիով մի փոքրիկ անասուն, որ համարվում է ցանկամուկ: Շեքսպիրը մի քանի անգամ հիշատակում է նրան այդ կապակցությամբ:

23. Քրիստոնեական հավատալիքների համաձայն, սատանաները մեղավորներին շարժաբար են այրվող ծծմբի օգնությամբ: Օթելլոյի բացազանչությունը նշանակում է — օ, դժոխք:

24. Օթելլոյի խոսքերը ակնարկում են այն հավատալիքը, թե իբր կոկորդիլոսը մարդ կուլ տալուց հետո արցունք է թափում:

25. Բիրլիական առապելի համաձայն, այն անեծքը, որ տրվում է Եվային գայթակեցնող՝ օձի կերպարանքով սատանային:

26. Քրիստոնեական առասպելի համաձայն, սուրբ Պետրոսի ձեռին է եղել դրախտի մուտքի բանալիները: Օթելլոն էմիլիային հայտարարում է դժոխքի պահապան:

27. Ժողովրդական նախապաշարմունքի համաձայն, հարսանեկան սավանները անկողինն փռելը վերադարձնում էր ամուսնու սառած սերը:

28. Այս հակասում է Օթելլոյի նախորդ բացատրության հետ, թե իբր այդ թաշկինակը իր մայրը ստացել էր կախարդ եգիպտահույնից: Ենթադրվում է, որ եգիպտահույն պատմությունը Օթելլոն հնարել է, որպեսզի ազդի Դեզդեմոնայի երևակայության վրա և ստիպի նրան խոստովանել ճշմարտությունը:

29. Օթելլոն մտածում է, որ Յագոն դե է, և ուզում է ստուգել, թե չունի՞ արդյոք սմբակներ ոտների վրա:

30. Պարզ չէ, թե ինչ պատմություն կամ առասպել է ակնարկված այստեղ: Ենթադրվում է, որ տեքստում վրիպակ կա և թերևս հնդկիկ փոխաբան պետք է կարդալ հրեա: Այդ դեպքում կարելի է կարծել, որ ակնարկը վերաբերում է հրեական թագավորի Հերովդեսին, որը խանդի հողի վրա սպանեց իր անմեղ կնոջը:

31. Սպարտացի շները հնագույն հեղինակների պնդումով, աչքի էին ընկնում առանձին կատաղությամբ:

Մ Ա Կ Ի Ե Թ

Շեքսպիրի այս ողբերգության տեքստը բավական աղճատ միճակումն է մեզ հասելու նախ՝ չափազանց կարճ է, ընդամենը 2000 տող, այն ժամանակ, երբ նրա մյուս ողբերգությունների սովորական չափը 2500—3500 տող է, (իսկ «Համլետը»՝ նույնիսկ շուրջ 4000 տող)։ Դա բացատրվում է նաև նրանով, որ պիեսը գրվել է շտապ և արքունի թատրոնում խաղալու համար, ուր, ի միջի այլոց, ներկայացումները սովորականից կարճ էին լինում։ Կան ենթադրություններ, որ ողբերգության մեջ հետաքայտ, ուրիշների կողմից, լրացումներ են արված։ Ենթադրվում է, որ հրապարակված տեքստի հիմքում ընկած է ոչ թե հուշարարական օրինակը, այլ մի ուրիշ գրանցում։

Գրության ստույգ ժամանակը հայտնի չէ։ Բոլոր դեպքերում չէր կարող 1611-ից ավելի վաղ գրված լինել, քանի որ բժիշկ և աստղագետ Սայմոն Ֆորմենը «Գիրք պիեսների մասին» գրված էր նկարագրում էր «Գլոբուս» թատրոնում 1611 թվի ապրիլի 20-ին խաղացված «Մակբեթ» ներկայացումը։ Սակայն պետք է կարծել, որ այն ստեղծվել է շատ ավելի վաղ, քայց համեմայն դեպք ոչ շուտ, քան Հակոբ Առաջինի գահակալության առաջին տարիներին, որովհետև ողբերգության մեջ որոշ ակնարկներ են նկատելի նրա հասցեին։ Այսպիսով, ենթադրվում է, որ ողբերգությունը կարող է գրված լինել 1605-ի վերջերին կամ, ավելի հավանական է, 1606-ին։

Իր ողբերգության սյուժեն Շեքսպիրը փոխառել է Հոլինշեդի «Անգլիայի, Շոտլանդիայի և Իռլանդիայի քրոնիկները» գրքից։ Մինչև Շեքսպիրի «Մակբեթը» այդ թեմայով գրվել է երկու այլ պիես, որոնցից, ենթադրվում է, որ նա ոչինչ չի փոխառել։ Շեքսպիրի ողբերգությունն այնքան մոտ է Հոլինշեդի պատմությանը, որ սյուժետային կարգի այլ լրացման կարիք չէր կարող լինել։ Չնայած սյուժետային աղբյուրի ընդհանրությանը, Շեքսպիրի գրած ողբերգությունը դեպքերի լուսաբանության և գլխավոր կերպարների զարգացման տեսակետից միանգամայն ինքնուրույն գործ է։

Ըստ Հոլինշեդի, ողբերգության մեջ նկարագրվող դեպքերի պատմական ժամանակաշրջանն ընկնում է 1041-ից 1057 թ.թ.։ Շեքսպիրը թեև տեղ-տեղ պահպանել է շոտլանդական կոլորիտը, այնուամենայնիվ, բարձրը, զգեստավորումը և այլ կողմեր անգլիական են և Շեքսպիրի ժամանակներին վերաբերող։

Պիեսում պատկերված քաղաքական փոխհարաբերությունները ճիշտ ըմբռնելու համար պետք է նկատի ունենալ, որ, համաձայն որոշ հին ցեղերի գահաժառանգության կանոնների, Մակբեթը, որպես Դունկանի ազգական, կարող էր նրա մահից հետո հուսալ գահը և միայն Դունկանի ավագ որդու, իբր թագաժառանգի, նշանակումը հոր կողմից քարուքանդ արեց նրա հույսերը։

Շեքսպիրի այս ողբերգությունը հայերեն առաջին անգամ թարգմանել է Արիստակես Ղասողանտիլը 1877 և 1878 թվերին. նրա թարգմանությունը լույս է տեսել «Բազմավեպում»։

1. Գորշ կատու

2. Գորտու Հնում գոյություն է ունեցել նախապաշարմունք, թե իբր կախարհներին ծառայող շար ոգիները անասունների կերպարանք են ընդունում և գլխավորապես գորտերի կամ կատուների։

3. Ծանր զենքերով զինված կամավոր հրոսակներ

4. Մակբեթը Հոլինշեդի պատմության համաձայն, Դունկանի ազգականն է։

5. Խոսքը իռլանդական և շոտլանդական գոյուղացիների մասին է, որոնք մասնակցել են մարտերին, որպես թեթևազեն հետևակներ։

6. Գողգոթան այն բլուրն է, որի վրա, ըստ ավետարանի, Քրիստոսը խաչվել է։ Բառացի նշանակում է գագաթների տեղ։ Ուզում է ասել, թե Մակբեթը և Բանքոն որոշել էին թշնամիների գանգերից ստեղծել մի տեղ, որը նույնչափ համբավավոր դառնար, որքան և Գողգոթան։

7. Շոտլանդական տիտղոս, որը մոտավորապես նույնն է, ինչ որ անգլիական բարոնը։

8. Մակբեթի հայրը։

9. Մի նախապաշարմունքի համաձայն, գոյություն ունեն արմատներ, որոնք իբր թե

մտքի լուծ են առաջ բերում: Պլուտարքոսը պատմում է մի այդպիսի արմատի մասին, որից իբր թե հռոմեական զորքը տառապել է պարթևական արշավանքների ժամանակ:

10. Բանքոն որդուն սկզբում տալիս է իր սուրը, այժմ էլ, ինչպես ենթադրվում է՝ վաճանք:

11. Դժոխքի և կախարդության դիցուհին:

12. Ակնարկը վերաբերում է հռոմեական վերջին թագավորի՝ Տարկվինոս Հադարտի որդուն. վերջինս մի գիշեր գաղտագողի մտնում է իր ազգականի տունը և բռնաբարում նրա առաքինի կնոջը, Լուկրեցիային, որը դրանից հետո անմիջապես վերջ է տալիս իր կյանքին:

13. Խոսքը տաք կաթից, անգլիական գարեջրից, շաքարից և ձվից բաղկացած մի ըմպելիքի մասին է, որը քնաբեր է:

14. 1606-ին Անգլիայում արտաքո կարգի հումա է եղել, և այդ պատճառով ցորենի գինն ընկել է. մի ագարակատեր իր այդ տարվա հունձքը պահել է, ենթադրելով, որ մյուս տարի ինքը հնարավորություն կունենա ավելի թանկ գնով վաճառել: Տարին անցնում է և այդ ամառ էլ չտեսնված բերք է լինում: Ագարակատերը վշտից կախվում է:

15. Երկդիմախոս նշանակում է եզվիտ: 1606-ին Լոնդոնում տեղի ունեցավ Անգլիայի եզվիտների միաբանության գլխավոր Հենրի Գառնետի դատը: Հարցաքննության ժամանակ նա երդումով որոշ մեղադրանքներ ուրացավ, իսկ երբ վկայություններով և փաստերով հաստատվել է, որ նա երդմանազանց է եղել, ապա բոլոր իր հանցանքները խոստովանել է, բայց իրեն արդարացնելու համար ասել է, թե ինքը երկդիմախոսության ուսմունքի համաձայն, իրավունք ուներ սուտ երդում տալու:

16. Ֆրանսիական անդրավարտիքը այն ժամանակ շատ նեղ է եղել և կարճ: Այս ձևը, ինչպես և ֆրանսիական ամեն մի նոր տարազ, շատ շուտ տարածում էր գտնում Անգլիայում: Շեքսպիրը նախ ծաղրում է անգլիացիներին, որ այդպես կապկում են ֆրանսիացիներին և ապա խայտառակում դեմակներին, որ այդքան նեղ անդրավարտիքից էլ կարողանում էին գողանալ կտորը:

17. Ըստ հունական դիցաբանության, գորգոնները երեք հրեշային քույրեր էին, որոնց մագերը օձեր էին և որոնք զորություն ունեին իրենց նայողին անմիջապես քարացնել:

18. Ակնարկը վերաբերում է Մակբեթին. ուզում է ասել՝ որչափ ավելի արյունակից ազգական, այնքան ավելի արյունարբու:

19. Շուտանդիայի արևմտյան ափերի մոտ գտնվող մի կղզի, ուր հնուց մնացած սովորության համաձայն՝ թաղվում էին շուտանդական արքաները:

20. Մարկոս Անտոնիոսը Հուլիոս Կեսարի հավատարիմ զինակիցն էր և ամբողջապես գտնվում էր նրա ազդեցության ներքո:

21. Երկինքն ու երկիրը, այսինքն ողջ տիեզերքը:

22. Ըստ հունական դիցաբանության՝ դժոխքի շուրս գետերից մեկը:

23. Շեքսպիրն ուզում է ասել մի շար ոգի, որ հարպիի կերպարանքով է: Հարպիները, ըստ դիցաբանության, երեք հրեշներ են կնոջ դեմքով, անգղի թևերով և մարմնով:

24. Մեծ կապիկների մի տեսակը:

25. Ռոսը վախենում է, որ երկար մնալու դեպքում կարող է քրտաշարժվել և դա ամոթաբեր կլինի նրա տղամարդկության համար:

26. Քրիստենական ավանդության համաձայն, հրեշտակներից պայծառագույնը, Լյուցիֆեր (Լուսաբեր) անունով, ըմբոստացավ աստծո դեմ: Պարտվելով աստծուց, նա դարձավ շար ոգի և կրեց սատանա անունը:

27. Ուզում է ասել՝ վախից գույնը գցած, սփրթնած:

28. Բույս Արևելքում, որ կոչվում է սենայի մեքքի կամ սինեմեքքի և գործածվում է իբրև լուծողական:

29. Մակբեթն ակնարկում է Բրուտոսին, որը չկամենալով կենդանի հանձնվել թշնամուն՝ ինքն իրեն սպառնեց (տես՝ «Հուլիոս Կեսար» ողբերգության վերջին տարվածը):

Ա Ր Ք Ա Լ Ի Ր

Այս ողբերգությունն առաջին անգամ լույս է տեսել 1608-ին: Տեքստը սահմանվել է վատ վիճակում: Շատ անհասկանալի տեղեր կան. այդ բացատրվում է ձեռագրի վատ դրությամբ, ըստ որում ողբերգության լեզուն (ինչպես և «Մակբեթինը») ավելի խրթին է, քան Շեքսպիրի նախորդ դործերում: «Արքա Լիրը» գրվել է ոչ ուշ, քան 1606-ը, քանի որ նույն տարվա դեկտեմբերի 26-ին ներկայացվել է արքունի թատրոնում, և ոչ էլ 1603-ից ավելի վաղ, քանի որ ողբերգության մեջ որոշ փոխառումներ են նկատված Սեմյունել Հաշմանի գրքից: Ոճական և տաղաչափական առանձնահատկությունները խոսում են այն մասին, որ պետք է ստեղծված լինի 1606-ին, «Մակբեթից» ոչ շատ ուշ:

Վաղ շրջանի բեմադրությունների մասին տեղեկություններ չկան: Հայտնի է, որ Լիրի առաջին դերակատարը Ռիչարդ Բերենջն է եղել:

Լիր ալքայի և նրա անշնորհակալ աղջիկների պատմությունը բաղմամբով գրական մշակումների է ենթարկվել Անգլիայում՝ մինչև Շեքսպիրը: Դրամատուրգը ծանոթ է եղել դրանցից շուրջ հինգ վարկածի, որոնցից յուրաքանչյուրը, այս կամ այն ձևով, իր արտացոլումն է գտել Շեքսպիրի ողբերգության մեջ: Ամենահնագույն աղբյուրը համարվում է Հալֆրիդի 1139-ին գրված «Բրիտանիայի արքաների պատմությունը» խորագրով գիրքը, ուր պատմված է կեղծ-պատմական, լատինական քրոնիկից բաղված՝ Բրիտանիայի հնագույն արքա Լիրի որդու՝ Բլադուգայի և նրա երեք աղջիկների՝ Գանորիլի, Ռեդանի և Կորդելյի մասին: Դժվար է հաստատապես պնդել, թե Շեքսպիրը Հալֆրիդի այս գրքին ծանոթ է եղել: Հալֆրիդի պատմածի և Շեքսպիրի ողբերգության մեջ չկա ոչ մի ընդհանրություն: Անկասկած աղբյուրների թվին առաջին հերթին պատկանում է Հովինշտի՝ «Անգլիայի, Շոտլանդիայի և Իռլանդիայի քրոնիկները» խորագրով գիրքը, որից իր դրամաների համար նյութ է քաղել Շեքսպիրը: Այս հեղինակը բավական մանրամասն վերապատմում է Հալֆրիդին: Շեքսպիրին հայտնի է եղել նաև Հիդգինսի պոեմը, որի մեջ պատմվում է նաև Լիրի մասին: Թվում է, թե Շեքսպիրին պետք է ծանոթ եղած լինի նաև Սպենսերի՝ Լիրի պատմությունը նվիրված պոեմը: Վերջապես, նրան հայտնի է եղել նաև 1605-ին լույս տեսած անհայտ հեղինակի կողմից գրված «Ծմարիտ պատմական քրոնիկ Լիր արքայի մասին», որը, սակայն, պետք է գրված լինի շատ ավելի վաղ, որովհետև գրեթե նույնն է, ինչ որ 1594-ի ապրիլի 6-ին և 8-ին Լոնդոնում խաղացված այդ թեմայով պիեսը: Վերջինս այն ժամանակվա դրամատուրգիական շատ գործերից առավել է. գրված է հարուստ լեզվով, հետաքրքիր է կերպարների տեսակետից, կառուցվածքը բավականաչափ կուռ է, նկատելի են բնավորության տարբեր և այլն: Բայց սրա և Շեքսպիրի ողբերգության մեջ եղած տարբերությունը շատ է մեծ: Այն, ինչ Շեքսպիրը կարող էր այդտեղից վերցնել՝ օգտագործել է լոկ որպես առիթ, արտաքին կեղև, որպեսզի դրա հիման վրա ստեղծի բոլորովին նոր և միանգամայն տարբեր մի գործ, թե՛ գաղափարական բովանդակության, թե՛ գեղարվեստական արժանիքների տեսակետից: Գլոստերի պատմության համար աղբյուր է ծառայել Փիլիպոս Սիդնիի 1590 և 1598 թվերին լույս տեսած վեպի մի էպիզոդը:

Ողբերգության մեջ պատմված դեպքերը, ըստ Հովինշտի, տեղի են ունեցել մշտալուրացի 790-ին (մեր թվականությունից առաջ): Շեքսպիրի մոտ կատարվող դեպքերը շատ ավելի հեռավոր ժամանակների են վերաբերում, ըստ երևույթին հեթանոսական դարաշրջանին, որովհետև գործող անձինք անընդհատ խոսում են աստվածների մասին:

Շեքսպիրի այս ողբերգությունը առաջին անգամ հայերեն թարգմանել է Ստեփան Մալխասյանը: Նրա թարգմանությունը լույս է տեսել Պետերբուրգում հրատարակվող «Արաքս» հանդեսի հավելվածում 1887 և 1888 թվերին: 1888-ին լույս է տեսել նաև առանձին գրքով:

1. Անգլիական կոմսություններից մեկը:

2. Բուրգունդը հնում եղել է ինքնուրույն պետություն և հետագայում միայն, 15-րդ դարում դարձել ֆրանսիական գաղութներից մեկը:

3. Շեքսպիրը հեգնում է հին անգլիական պիեսները, ուր հանգույցի լուծումը տեղի էր ունենում հանկարծակի, չբխելով գործողության ընթացքից:

4. Մականուն, որով սովորաբար կոչում էին խելագարներին: Բեղլամ՝ խելագարների ապաստարան լոնդոնում, որ հիմնվել է 13-րդ դարում:

5. Շեքսպիրի ժամանակ շատերը աստղաբաշխությունը շփոթում էին աստղագիտության հետ:

6. Այսինքն՝ պաս չպահել: Շեքսպիրի ժամանակ պաս պահում էին միայն կաթոլիկները, և քանի որ Անգլիայում կաթոլիկ եկեղեցին օպոզիցիոն էր համարվում պետական կարգի նկատմամբ, ապա կաթոլիկները մեծ մասամբ ճանաչված էին քաղաքականապես անբարեհույս տարրեր:

7. Քաղաք, Գլոստերյան կոմսության կենտրոնը, Կորնվալի աթոռանիստը:

8. Կատակ. լիպսրի անգլերեն բառացի նշանակում է շուրթերի քաղաք: Քենտն ուզում է ասել, թե կընկնես ատամիս տակ:

9. Ալիզինը ծովային ծիծեռնակ է, հայերեն՝ ծղնի, որ բաց ծովում հաճախ թռչում է նավերի ետևից:

10. Խեղկատուսկը կամենում է ասել, թե լիրը բարեկեցության տարիներին պեռք է ապահովել իր ծերությունը, ինչպես մրջյունը, որ սովորաբար ամռանն է հոգում իր ձմեռվա պաշարը:

11. Խեղկատակի այս խոսքը այլաբանական իմաստ ունի. նշանակում է պալատական շողորթություն:

12. Անգլիայի հին անունը:

13. Ուելսի առասպելական բանաստեղծ և իմաստուն, որ իբր թե ապրել է 6-րդ դարում (մ. թ. ա.): Նրա «Նախագուշակումների» վրա էին հիմնում ուելսցիները Անգլիայի շեմ իրենց անկախության համար մղվող պայքարի հույսերը:

14. Լիրն իրեն անվանում է պելիկան (տես՝ «Համլետի» համապատասխան ծանոթությունը):

15. Այն ժամանակներում երիտասարդները սովորություն ունեին գլխարկի վրա կրել իրենց սիրեցյալների ձեռնոցը:

16. Ջար ոգու անուն:

17. Միֆական շար ոգի, որն իբր թե խեղդում է երեխաներին և քնած մարդկանց մղձավանջի մաքնում: Սուրբ Վիթոլդը, ժողովրդական հավատալիքների համաձայն, կարողանում էր շար ոգիներին հալածել: Նրա անունով, սովորաբար, նկոչում էին շար ոգիներին:

18. Լիրը կատակով էդգարին անվանում է թեթեացի. դրանով նա՝ կամենում է ասել, թե էդգարը նման է հին հունական փիլիսոփայի: Այդ իմաստով էլ հետագայում նա էդգարին անվանում է աթենացի:

19. Ըստ կրոնական երեակայության՝ լիճ դժոխքում: Հանդերձյալ աշխարհը պատկերող գրվածքներում սովորաբար աղքատները նկարագրվել են երանության մեջ, իսկ շար տիրակալները, կյանքում կատարած հանցանքների համար, ամենածանր և ամենաստոր աշխատանքը կատարելիս:

20. Ուզում է ասել, թե դուք մարդ չեք:

21. Կրոնախենները, շրջելով մի տեղից մյուսը, իրենց հետ կրում էին եղջյուրներ, որոնցով սովորաբար ավետում էին մարդկանց իրենց ժամանումը: Դրանով միաժամանակ նրանք հավաքում էին իրենց տրված ողորմությունը:

22. Նավահանգիստ Անգլիայում, որտեղից ծովի վրայով ուղևորվում են դեպի Ֆրանսիա:

23. Շեքսպիրի ժամանակ առանձնապես տարածված է եղել արջհալածանքը: Գազանին կապում էին սյանը կամ որևէ ցցի և ապա նրա վրա բաց թողնում շներ: Գլոստերը իրեն այդպիսի արջի հետ է համեմատում:

24. Այդպես է Գոներիլը անվանում Կորնվալին:

25. Գլոստերը խոսում է հին ժամանակվա հերոսների մասին, որոնք ժանտ բռնավորի դեմ մղած կռվում անհաջողության հանդիպելով՝ անձնասպան էին լինում:

26. Լիրը նկատում է էդգարի թաղիքյա գլխարկը:

27. Ասպետական երգումը սկսվում է հետևյալ խոսքերով. «Ես ոչինչ չեմ առնի բերանս, մինչև որ չապացուցանեմ...» և այլն:

28. Արյամբ էդգարը Քարոճը է՝ էդմոնդից, քանի որ «օրինական» որդին է:

29. Էդմոնդի խոսքը բախտանիվի մասին է: Հռոմեական դիցաբանության մեջ ճակատագրի աստվածուհուն պատկերում էին աշքերը կապած, մի ոտով կանգնած անիվին, որի շրթ-ջադարձից կախված էին մարդկանց հաջողություններն ու անհաջողությունները:

30. Անուն, որը, ըստ երևույթին, կրել է Քենտը, երբ ծաղկած ծառայել է Լիրին, ա-
ռանց վերջինիս կողմից ճանաչվելու:

31. Լիրին թվում է, թե Կորդելիայի շրթունքները շարժվեցին, որ նա շնչում է:

ՌՈՄԵՈՒՆԵՎՔՈՒԼԻԵՏ

Թե երբ է գրվել Շեքսպիրի այս ողբերգությունը՝ ստույգ հայտնի չէ: Ոճական և տա-
ղաչափական մի շարք առանձնահատկություններ հիմք են տալիս ենթադրելու, որ այն կա-
րող է գրված լինել 1595 թվականին: Շեքսպիրի ստեղծագործության մեջ փաստորեն այս ա-
ռաջին գործն է, ուր գծված է հեղինակի հումանիստական իդեալների բախումը շրջապատի
դաժան իրականության հետ:

Այս ողբերգության սյուժետային հիմքերը կարելի է գտնել անտիկ գրողների երկերում:
Այդ տեսակետից ամենաբնորոշը կարող է համարվել Օվիդիոսի պատմածը Պիրամոսի և Թիս-
բեի սիրո մասին: Սակայն սյուժետային այդ հատիկը, միանգամայն հասկանալի պատ-
ճառներով, իր ավելի լայն տարածումն ու մշակումն է գտել վերածնունդի շրջանի խաղա-
կան նովելագիրների գրվածքներում: Հար և նման պատմության հանդիպում ենք Մազալու-
չոյի նովելներում (տես՝ 36-րդ նովելը): Եթե Մազալուչոյի մոտ պատմությունը նույնն է,
անունները տարբեր, ապա Լուիջի դա-Պորտոյի գրվածքում գործողությունը կատարվում է
Վերոնայում և սիրահարներն էլ կոչվում են Ռոմեո և Ջուլիետ: Այնուհետև, այս նյութի
մշակմանը հանդիպում ենք մի ամբողջ շարք հեղինակների մոտ — Բուլգեր, Լուիջի Գրոտտո,
Ջիրոլամո դելա Կորտե և ուրիշներ: Բանդելոյի պատմվածքի հիման վրա Լուպե դե-Վեզան
ողբերգություն է գրել: Այդ պատմվածքը թարգմանվել է ֆրանսերեն (1559), վերջինից նաև
անգլերեն (1565—67), որի հիման վրա Արթուր Բրուկը գրել է մի երկար պոեմ:

Շեքսպիրի ողբերգության գլխավոր և թերևս միակ աղբյուրը եղել է Բրուկի պոեմը:
Բանդելոյի պատմվածքի անգլիական թարգմանությունից նա փոխառել է միայն որոշ ման-
րամասնություններ: Բրուկից Շեքսպիրը վերցրել է մանրամասնորեն մշակված սյուժետային
հյուսվածքը և պահել գրեթե նույնությամբ: Շեքսպիրը մի քանի նորություններ է մտցրել,
որոնք, միացած կերպարների դիպուկ բնութագրման, ինչպես և տրագիկական շնչի հետ,
որով նա սողորել է ամբողջ գործը, վերոհիշյալ տաղտկալի պոեմը դարձրել են համաշխար-
հային պոեզիայի գլուխ-գործոցներից մեկը: Շեքսպիրի և նրա նախորդի միջև եղած տար-
բերությունը շատ ավելի զգալի է, երբ հարցը վերաբերում է նյութի իմաստավորմանը,
երկու այդ գործերի ընդհանուր գնահատականին: Թեև Բրուկը Ռոմեոյի և Ջուլիետի սերը
նկարագրել է անկեղծ համակրությամբ, նույնիսկ շերմությամբ, բայց նա շատ է հեռու
ճշմարիտ սիրո այն փառաբանությունից, որին հասել է Շեքսպիրը: Շեքսպիրի ողբերգության
մեջ սերը հաստատում է նորը, հումանիստականը, վերջապես միջնադարյան քարացած կա-
նոնների, ընդհանրապես հնավանդ բարոյականության դեմ մղված պայքարում, հաստատվում
է անհատի ազատությունը:

Ողբերգության տեքստը պահպանվել է բավական աղճատված վիճակում: Առաջին ան-
գամ տպագրվել է 1597 թվին, երկու տարի անց նորից լույս է տեսել: Դրանից հետո, կարճ
ժամանակում, տպագրվել է դարձյալ երկու անգամ: Հենց այս ցույց է տալիս, որ պիեսն
իր ժամանակին բավական լայն ժողովրդականություն է վայելել: Անդրանիկ բեմադրության
թվականը հայտնի չէ: Մարստոնի սատիրական ժողովածուում կա միայն մի ցուցում, որ վե-
րաբերում է 1598-ին (տես՝ 10-րդ սատիրան):

Շեքսպիրի այս ողբերգության հայերեն առաջին թարգմանությունը, որը կատարել է
Հ. Կ. Տետեյանը, լույս է տեսել առանձին գրքով, 1866-ին՝ Ջմյուռնիայում:

1. Ֆոլիորային կերպար, որի ծագումն անհայտ է:

2. Քաղաքային խորհրդի անդամ, որը սովորաբար կրում էր մատանի՝ մեծ մասամբ
մարդկային կերպարանքով:

3. Գոյութիւն ունեւ հաժատալիք, որ իբր ժույլ աշխատավորուհիների մատներէ հոգե-
րում որդեր են առաջանում:

4. Կաթուիկ եկեղեցին իր դաժանանքին պատկանող բոլոր պնձերից գանձում էր նրանց
եկամտի մի տասներորդը:

5. Գոյութիւն ունեւ անգլիական ժողովրդական մի բալլադ, ուր պատմված է այն մա-
սին, թե ինչպես մի անծանոթ երկրի առասպելական արքա, Կոֆետուա անունով, սիրահար-
վում է Զենելոֆոնին:

6. Այս կատակի հիմքը Տիբալտ և Տիբերդ անունների միջև եղած նմանութիւնն է:
Դեռ 18-րդ դարում Յրանսիայում պատմվում էր «Վեպա աղվեսի մասին» ստեղծագործութիւն-
ներ, որի հերոսները զանազան կենդանիներ էին: Տիբերդը կատմի անունն է:

7. Յրանսերենն է — ներողութիւն եմ խնդրում:

8. Յրանսերենն է — լավն է կամ լավ:

9. Իտալական նշանավոր բանաստեղծ, որ ապրել է 14-րդ դարում. իր բանաստեղծու-
թիւնների մեծ մասը ձոնել է սիրած աղջկան՝ Լաուրային:

10. Կարթագենի թագուհին: Վիրգիլիոսն իր «էնեականում» պատմում է այն մասին, թե
ինչպես Տրոյայի կործանումից հետո, մի քանի ուղեկիցների հետ, էնեասը ուղևորվում է՝
գտնելու մի նոր վայր՝ թագավորութիւն հաստատելու համար: Ճանապարհին Կարթագենում
նա հանդիպում է թագուհի Դիդոնին, որը հափշտակվում է նրանով: Մի քանի տարի էնեասը,
իրեն բախտավոր զգալով, ապրում է նրա հետ, բայց հետո հիշելով իր միսիան՝ որոշում է
հեռանալ: Մտածելով, որ Դիդոնը կարող է արգելք լինել, մի գիշեր գաղտագողի փախչում
է: Առավոտը Դիդոնը տեսնելով հեռվում էնեասի առագաստը՝ հուսահատութիւնից վերջ է
տալիս իր կյանքին՝ նետվելով խարույկը (տես՝ «էնեականի» առաջին գրքը):

11. Եգիպտական թագուհի, որ հայտնի է իր գեղեցկութեամբ: Շեքսպիրը պատկերել է
նրան իր «Անտոնիոս և Կլեոպատրա» ողբերգութեան մեջ:

12. Աքայացի Մենելաոսի կինը, որին փախցրեց տրոյացի Պարիսը:

13. Աֆրոդիտեի քրմուհիներից, որ, ըստ ավանդութեան, ապրում էր Հելլեոպոնտի եվրո-
պական ափերին: Նրա սիրեցյալը, Լեանդրը, որ ապրում էր Աբդուսում, այսինքն փոքր-
ասիական ափին, ամեն գիշեր շտապում էր Հերոյի մոտ՝ գաղտնի տեսակցութեան: Հերո-
յին հասնելու համար նա լողալով կտրում անցնում էր Հելլեոպոնտը, ուր և մի փոթորկոտ
գիշեր խեղդվել է:

14. Տրագիկական սիրո կերպար: Պիրամոսը և Թիսբեն սիրում են միմյանց, բայց ծնող-
ների թշնամութիւնը արգելք է հանդիսանում նրանց: Նրանք գաղտագողի հանդիպում են:
Թիսբեն լուսնյակ գիշերով գնում է Բաբելոնի Նինոս թագավորի շիրիմը Պիրամոսին հանդի-
պելու: Հանկարծ լսելով առյուծի մռնչում, փախչում է: Նրա ուսից վայր է ընկնում թիկ-
նոցը, որը քիչ առաջ մի եղ պատառուտած առյուծը ծվիկ-ծվիկ է անում: Քիչ հետո գալիս է
Պիրամոսը և, նշանակված տեղում չգտնելով Թիսբենին, նա այդ կեղծ նշանների հիման վրա
ենթադրում է, թե իր սիրեցյալին հոշոտել է առյուծը: Եվ Պիրամոսը ինքնասպան է լինում:
Ուշացած Թիսբեն գալով և տեսնելով Պիրամոսին մեռած՝ ինքն էլ վերջ է տալիս իր կյան-
քին: Այս՝ դժբախտ սիրո պատմութիւնը նկարագրել է Օվիդիոսը:

15. Սագ նշանակում է հիմար. սագութիւն՝ հիմարութիւն:

16. Ռուբինը (հայերեն՝ խնկունի) համարվում էր հավատարմութեան խորհրդանիշ:

17. Սուսերամարտի տերմիններից. նշանակում է ծակող հարված (իտալերեն):

18. Հեթաթային գազան, որ իբր սպանում է լոկ հայացքով:

19. Օդին այն ժամանակները որպես բուժիչ միջոց՝ վաճառվում էր դեղատներում:

20. Կրոնական երեակայութեան համաձայն՝ մի վայր հանդերձալ աշխարհում, ուր ժա-
մանակավորապես տանջվում էին այն մարդկանց հոգիները, որոնք առանձնապէս մեծ մեղ-
քեր լին գործել կյանքում:

21. Այն փաստը, որ գորտի աչքերը մեծ են ու գեղեցիկ, իսկ արտույտինը փոքր և
անգույն՝ ժողովրդական հաժատալիքը բացատրում է նրանով, թե նրանց աչքերը փոխա-
նակվել են միմյանց հետ: Զուլիեանը կկամենար լսել ոչ թե արտույտի, այլ գորտի ձայն,
որ տվալ դեպքում նշանակում է դեռ երեկո է և ոչ թե առավոտ:

22. Հունաստանում և Հիմալայան լեռներում մանրագործ անունով բույսի արմատը

հիշեցնում է մարդու կազմվածքը: Հնում հավատում էին, որ իբր նա մարդկային որոշ հատկություններ ունի, ինչպես, օրինակ, երբ հողից պոկում են՝ հառաչում է:

ՎՆԵՏԻԿԻ ՎԱՃԱՌԵԿԱՆԸ

Այս պիեսի ստեղծման ստույգ թվականը հայտնի չէ: Մի շարք տվյալներ հիմք են տալիս ենթադրելու, որ այն կարող է գրված լինել 1596-ի վաղ աշնանը: 1594-ին տեղի է ունեցել արբուների բռնիք, իսպանական հրեա Ռոդրիգո Լոպեսի դատը: Այս մասին կոմեդիայում ակնարկվում է: Կա նաև ակնարկ լոնդոնաբնակ Անտոնիո Պերեսի մասին, որը մեղադրվել է Սոլիսարեթին թունավորելու փորձ անելու մեջ: Բացի այդ, 1596-ի հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսներին գրված մի շարք նամակներում կան այնպիսի ակնարկներ, որոնք իրավունք են տալիս ենթադրելու, թե նամակ գրողները ծանոթ են եղել Շեքսպիրի կոմեդիային:

Առաջին ներկայացումների մասին ոչինչ հայտնի չէ. գիտենք միայն, որ մի ժամանակ տրված ներկայացումը Հակոբ Առաջինի օրով վերանորոգվել է և 1604—05 թատերաշրջանում երկու անգամ խաղացվել արքունի թատրոնում:

Ջրույրը հարուստ և դաժան պարտատիրոջ մասին, որը մուրհակի պայմանների համաձայն կամենում է անհաջողակ սլարտապանից մի ֆունտ միս կտրել տալ՝ պատմվում է միջնադարյան մի շարք գրվածքներում: Ուրպես ուղղակի աղբյուր, Շեքսպիրին ծառայել է Ջիովանի Ֆորենտինոյի 1378-ին կազմած և միայն 1558-ին տպագրված «Ոչխարի դուլիս» ժողովածուից մի նույն (չբ շորորդ, նույն առաջին): Մեզ հասած աղբյուրներից միայն դրա մեջ է Բելմոնտը հիշվում, ինչպես և հմուտ իրավաբանին ընծայաբերված մատանու պատմությունը: Ժիշտ է, Ջիովանիի ժողովածուն անգլերեն թարգմանվել է միայն 18-րդ դարում, սակայն միանգամայն հավանական է, որ Շեքսպիրը ծանոթ եղած լինի նրա մի այլ, ավելի վաղ կատարված թարգմանության ձևագրին կամ նույնիսկ տպագրությանը, որը, սակայն, մեզ չի հասել:

Նույնիսկ պատմվում է, որ Անսալդո վաճառականի սան, երիտասարդ վենետիկյի Զանետոն, ճանապարհորդելիս ծանոթանում է Բելմոնտում մի դեղեցիկ և երիտասարդ ալբի հետ, որը բոլոր իր ձեռքը խնդրողներին պայման է դնում — տիրել իրեն առաջին իսկ տեսակցության ժամանակ, հակառակ դեպքում՝ թեկնածուն պետք է տա նրան իր ողջ կարողությունը: Ագահ ալբի խորամանկությունը նրանումն էր, որ նա սիրահարին տալիս էր խմելու ընարեր մի խմիչք: Անսալդոն երկու անգամ Զանետոյին պատրաստում և ճանապարհ է դնում, և նա երկու անգամ էլ անհաջողություն է կրում: Նա ցանկանում է երրորդ անգամ փորձել բախտը, և բարի Անսալդոն, արդեն նրա պատճառով բոլորովին սնանկացած, այդ նպատակով տասը հազար դուկատ է փոխ առնում հրեա վաշխառուից այն պայմաններով, ինչ որ և Շեքսպիրի պիեսում: Այս անգամ ալբի սպասուհիներից մեկը, դագնված Զանետոյի գեղեցկությունից և արժանավորություններից, նախադուռացնում է նրան խմիչքի մասին: Զանետոն աննկատելի թափում է այն և հասնում իր նպատակին: Սակայն սիրո ցնծության մեջ նա մոռանում է մուրհակի ժամկետի մասին և հիշում այդ մասին շատ ուշ: Նա, այնուամենայնիվ, ձգտում է դեպի Վենետիկ, քանի որ Անսալդոն, հրաժեշտ տալով նրան, ասել էր, որ Զանետոյի անհաջողության դեպքում իր միակ ցանկությունն է՝ տեսնել նրան մահից առաջ: Կինը հետևում է նրան և, ծպտված որպես փաստաբան, ելույթ է ունենում դատարանում: Ամեն ինչ կատարվում է այնպես, ինչպես Շեքսպիրի մոտ, բացառությամբ միայն այն բանի, որ վաշխառուն ոչ մի պատժի չի ենթարկվում: Դրանից հետո ենթադրյալ փաստաբանը Զանետոյից խնդրում է մատանին, որ նա նվիր էր ստացել կնոջից, և երբ Զանետոն Անսալդոյին իր հետ բերելով վերստին հանդիպում է կնոջը Բելմոնտում՝ վերջինս մեղադրում է նրան անհավատարմության մեջ, բայց հետո բաց անում գաղտնիքը: Վերջը Անսալդոն ամուսնանում է սպասուհու հետ, որին Զանետոն պաշտական էր իր երջանկությանը:

Շեքսպիրն այս ֆաբուլան ենթարկել է որոշ փոփոխության և իր կողմից բավական հավելումներ կատարել: Ինչպես ուրիշ դեպքերում, այնպես էլ այս անգամ, ամենայն հավանականությամբ Շեքսպիրը նկատի է առել մի շարք այլ աղբյուրներ ևս: Անհավանական

չէ, որ Շեքսպիրը ծանոթ է եղել «Գոմեշ» թատրոնում խաղացված, սակայն մեզ չհասած, «Հրեա» պիեսին, որի մասին պահպանվել է վկայություն «Խաբուսությունների գրքում» (1579)։ Եղել է և մի այլ պիես — «Վենետիկյան հրեա Դեկկեր» խորագրով։ Այս նյութի շուրջը դրամատիկական գործ է հյուսել նաև Մաուլոն՝ «Մալթիական հրեա» անունով, որը մեզ հասել է և որտեղից, ըստ շեքսպիրագիտության մեջ տիրող կարծիքի, Շեքսպիրը փոխառել է մի քանի առանձին դարձվածքներ, ինչպես և հրեուհու՝ դեպի քրիստոնյան տաժաժ սիրո մոտիվը։ Ինչպես իր բոլոր, այնպես էլ այս գործում Շեքսպիրն արձարծել է այնպիսի խնդիր՝ եր, առաջ քաշել ու պաշտպանել հումանիստական բարձր գաղափարներ, որոնք նրա կոմեդիան էական տարրերիցով վերոհիշյալ բոլոր աղբյուրներից՝ դարձրել են այն համաշխարհային դրամատուրգիայի գլուխ-գործոցներից մեկը։

Շեքսպիրի այս կոմեդիայի բովանդակության համառոտ շարադրանքը հայերեն լեզվով լույս է տեսել 1861 թվականին «Հյուսիսսփայլի» ապրիլյան համարում։ Իսկ գործի ամբողջական և առաջին թարգմանությունը կատարել է Տետեյանը։ Նրա թարգմանությունը լույս է տեսել Ջմյուռնիայում տպագրվող «Հավերժահարսի» 1862-ի համարներում։

1. Հրեական անուն է, որ պատահում է նաև Իտալիայում։

2. Ոչ մի հիմք չկա Շալոկին խորը ծերության հասած ներկայացնելու, ինչպես այդ մեծ մասամբ արվում է թատրոններում։ Թեև նա պիեսում մի երկու անգամ ժեր է անվանված, սակայն պետք է նկատի ունենալ, որ այն շրջանում այդպես էին կոչվում նույնիսկ քառասունին հասածները։ Ընդհակառակը, նկատի ունենալով, որ ոչ մի տեղ չի խոսվում նրա ալեխերության, ընդհանրապես ծերությանը վկայող այլ հատկությունների մասին, ինչպես և այն, որ նրա միակ դուստրը, Ջեմիկան ընդամենը տասնհինգ—տասնվեց տարեկան է, կարելի է ենթադրել, որ Շալոկի տարիքը հազիվ հիսունի է հասնում։

3. Այս անվանը հանդիպում ենք աստվածաշնչում («Գիրք վարուց», X, 2)։

4. Իտալական անուն է, բայց պատահում է նաև Անգլիայում։

5. Հռոմեական անուն է, այդպես էր կոչվում, օրինակ, Բրուտոսի կինը։

6. Իտալական անուն է. նշանակում է թուխ, սևամազ։

7. Այս անվանը հանդիպում ենք աստվածաշնչում («Գիրք վարուց», XI, 29)։

8. Օդ նետված խոտի շուրջը իր ընթացքով ցույց է տալիս քամու ուղղությունը, որը մեծ նշանակություն ունի ծովագնաց նավերի համար։

9. Նավի անունը։

10. Հին հռոմեական աստվածներից. կանխատեսության աստվածը, որ պատկերվում էր երկու երեսով, մեկ դեմքով ծիծաղում է, մյուսով լալիս, մի դեմքով նա նայում է դեպի ապագան, մյուսով դեպի անցյալը։

11. Տրոյական պատերազմին մասնակցած հույն թագավորներից, ծեր և խելացի լինելով՝ ձանաչվել է իբրև լրջմտության տիպար։

12. Ակնարկը վերաբերում է Շեքսպիրին ժամանակակից՝ պուրիտան քարոզիչների սովորության։

13. Հուլիոս Կեսարին սպանող Բրուտոսի կինը, Պորցիան, որին Շեքսպիրը պատկերել է իր «Հուլիոս Կեսար» պատմական ողբերգության մեջ։

14. Այս մի ակնարկություն է արգոնավորողների արշավանքի մասին, Յագոնի հրամանատարությամբ դեպի Կոլխիդա՝ ոսկե գեղմը ձեռք բերելու համար։ Առասպելի բովանդակությունը հետևյալն է. Հերմեսը մի խոյ էր նվիրել Ֆրիքսոսին, որի գեղմը (բուրդը) ոսկյա էր։ Ֆրիքսոսն այդ խոյը սպանեց և գեղմը նվիրեց իր աներոջը՝ Կոլխիդայի թագավորին, իսկ վերջինս կախել տվեց գեղմը Արեսի անտառում, ուր մի վիշապ հսկում էր այն։ Յագոնը, թագավորի աղչկա՝ Մեդեայի օգնությամբ, որ սիրահարվել էր նրան և հմուտ էր կախարդական արվեստին՝ կարողացավ ոսկե գեղմը ձեռք բերել։

15. Նապոլիտանները Շեքսպիրի ժամանակ մեծ համբավ էին վայելում իբրև ձիավարժներ։

16. Խոսքը վերաբերում է Հերակլիտոս Մալլին, եփեսոսցուն, որ ապրել է 5-րդ դարում (մ.թ.ա.)։

17. Այստեղ Շեքսպիրը ծաղրում է իր հայրենակիցների անբնորոշականությունը՝ օտար լեզուների սովորելու. նա ծաղրում է նաև նրանց այն սովորությունը, որ ոչ միայն օտար

աղգերի զգեստներն էին կապկորեն ընդօրինակում, այլև այնքան քիչ ճաշակ ունեին, որ այլևայլ տարազներ խառնում էին իրար:

18. Ակնարկը վերաբերում է այն ժամանակվա քաղաքական հարաբերություններին: Շոտլանդիան այն շրջանում դեռևս ինքնուրույն պետություն էր և թշնամական հարաբերությունների մեջ՝ Անգլիայի հետ: Ֆրանսիան Շոտլանդիային միշտ խոստանում էր իր օգնությունը, բայց երբեք չէր կատարում իր խոստումները:

19. Դիցաբանության մեջ հիշատակվում են մի քանի Սիրիլյաններ. բառացի նշանակում է մարգարեուհի: Ենթադիրն այստեղ ակնարկում է Կոմեի Սիրիլյային, որին, ըստ հռոմեական դիցաբանության, Ապոլլոնը խոստացել էր երկարել կյանքը այնքան տարիներով, որքան ավաղի հատիկներ կտեղափորվեին իր ափի մեջ: Այսպիսով, Սիրիլյան խորհրդանշում է երկարեկեցության հասկացողությունը:

20. Ակնարկը վերաբերում է Դիանայի՝ կույս մնալու որոշմանը:

21. Կղզյակ Վենետիկում. քաղաքի ֆինանսական և առևտրական կենտրոնը:

22. Հին հրեական նահապետներից: Բիրլիական ավանդության համաձայն՝ նա արածացրել է իր ապագա աներոջ հոտերը և հարստացել՝ պիեսում նկարագրված խորամանկությամբ:

23. Գոյություն ունեցող նախապաշարմունքի համաձայն, երեխան իբր թե նմանվում էր այն մարդուն կամ առարկային, որին իր հղիության շրջանում ծնող մայրը անընդհատ նայել է: Աբրահամի հոտերը արածացնող Հակոբը ծառից պոկած ճյուղերն այնպես է ընտրել ու դասավորել, որ նրանք կիսով չափ ճերմակ էին, կիսով չափ սև, այսինքն խատուտիկ, և իբր թե, այդ պատճառով էլ նրա հոտերում ծնվում էին խատուտիկ գառնակներ:

24. Արյան կարմրությունը համարվում էր քաջասրտության նշան և կարծվում էր այն ժամանակ, թե երկչոտների լյարդը սպիտակ է: Մարոկկոյի իշխանն այն միամիտ համոզմանն էր, թե կնոջ, այս դեպքում Պորցիայի, սիրտը շահելու համար քաջությունը ամենագրավիչ հատկությունն է:

25. Պարսկաստանում իշխող թագավորները 1490—1792 թ. թ. պատկանում էին Սևեֆիդինաստիային: Շեքսպիրի դարաշրջանում եվրոպացիները պարսից շահերին սֆի են կոչում:

26. Խոսքը թուրք սուլթան Սուլեյման Երկրորդի մասին է (1495—1566):

27. Հերկուլեսի ծառան, որ Դեյանիրայի թունավոր զգեստը բերեց իր տիրոջ համար:

28. Հերկուլեսի ազգանունը:

29. Խոսքը բախտի երեք քույրերի մասին է, որոնցից մեկը, ըստ հունական դիցաբանության, մարդկային կյանքի կծիկը իր ձեռքի մեջ էր պահում, երկրորդը մարդու բախտն էր նրա վրա մանում և երրորդը թելը կտրում էր ու կյանքին վերջ էր տալիս: Ենթադիրը դրանով ծաղրում է իրեն ժամանակակից անգլիական բանաստեղծության մեջ ճակատագրի թեմայի հաճախակի հիշատակումը:

30. Ըստ թատերական տրագիդիայի՝ Լանսլոտը չոքում է իր հոր առջև, մեջքով դեպի հայրը, այնպես որ հայրը կույր լինելով՝ իր որդու գլխի մազերը մորուքի տեղ է ընդունում և զարմանում, որ նա այդքան երկար մորուք ունի:

31. Ենթադիրը ծաղրում է իր դարաշրջանում տիրապետող այն նախապաշարումը, թե քթից հանկարծ եկած արյունը պատահելիք մեծ դժբախտություն է գուշակում:

32. Խոսքը Աբրահամ նահապետի սպասուհու մասին է: Սկզբում նա Աբրահամի հարճն է եղել, իսկ հետո նրա կնոջ՝ Սառայի պահանջով՝ վճնդվել է առնից: Ըստ հրեական կրոնական ավանդության՝ բոլոր հեթանոսները և՛ քրիստոնյաները սկիզբ են առել Հագարից:

33. Խոսքն այն մասին է, որ վայրի կատուները գիշերները սովորաբար շրջում են, որս փնտրում, իսկ ցերեկը քնում:

34. Ըստ հունական դիցաբանության, աղավնիները Աֆրոդիտեի սիրած թռչուններն են:

35. Սպիտակ գույնը կուսության, անարատության խորհրդանշան էր համարվում:

36. Տես՝ «Մակբեթի» համապատասխան ծանոթությունը:

37. Խոսքը Ենթադիրի ժամանակ Անգլիայում գոյություն ունեցող այն ոսկեդրամի մասին է, որի վրա նկարված է Միքայել հրեշտակապետը՝ ոտքը վիշապի վրա:

38. Ենթադիրը Արագոնի իշխանին նկարագրել է որպես իսկական իսպանական ազնվական, որն արհամարհանքով է նայում հասարակ ժողովրդին, և նախապաշարված իր դասակարգային գոռոզությանը՝ չի կամենում գաղափարակից լինել հասարակ մարդկանց հետ:

Մադրեով իսպանական ազնվականի ամբարտաւանութիւնը՝ Շեքսպիրը միաժամանակ արտահայտել է իր և իր ժամանակի անգլիական հասարակութեան վերաբերմունքը դեպի իսպանիան, որը նրանց գիտակցութեան մեջ կապված էր Ֆիլիպ թագավորի, Արմադայի և ինկվիզիցիայի հետ:

39. Լամանշի հնագույն անունը. Գուլվինսի ավազուտը գտնվում է Թեմզայի գետաբերանում, ուր հին ժամանակները քիչ նավեր չեն խորտակվել:

40. Փիրուզի կորուստը Շալոկի համար անշափ մեծ է. այն թանկարժեք մի գանձ լինելուց բացի, սիրելի հիշողութիւնների մի աղբյուր էր նրա համար. բացի այդ, փիրուզը, ըստ եղած նախապաշարմունքի, մի քանի հրաշագործ հատկութիւններ ուներ, ինչպես, օրինակ, զգուշացնել տիրոջը գալիք դժբախտութեան մասին, ապահովել ամուսինների հաշտութիւնը և այլն, և այլն: Այս վկայում է Շալոկի մտքի երկակի ընթացքը. փիրուզի կորուստը մի կողմից հիշեցնում է նրան հասած մեծ դժբախտութիւնը, մյուս կողմից այն, որ Զեսիկան իր այս ամուսնութեան մեջ բախտավոր չի լինելու:

41. Հին Անգլիայում սովորութիւն է եղել հարսանիքի հաշորդ առավոտը նորապսակների պատուհանների տակ երաժշտութիւն նվագել:

42. Լամոդեն, Տրոյայի թագավորը, բարկացրեց Պոսիդոնին, ծովի աստծուն, որը մի ծովային հրեշ ուղարկեց՝ նրա երկիրը ավերելու համար: Պոսիդոնի բարկութիւնը մեղմելու համար տրոյացիք պետք է ամեն տարի մի կույս աղջիկ զոհ բերեն նրա ծովային հրեշին. և մի անգամ, երբ աղջիկների մեջ վիճակ էին քաշում, թե որին պետք է զոհեն, վիճակն ընկավ թագավորի աղջկան, Հեղիոնին: Հերկուլեսը (կամ Ալքիդեսը) խոստացավ սպանել հրեշին և ազատել թագավորի աղջկան, եթե թագավորը նրան ընծայե այն ձիերը, որ Զևսից ստացել էր Տրոսը: Հերկուլեսը սպանեց հրեշին, բայց ձիերը չստացավ:

43. Փոյուզիացի հարուստ, բայց թուլամորթ թագավոր. այնքան դրամասեր էր, որ, շատ ավանդութեան, նա Բաքսից շնորհ հայցեց, թե ամեն բան, որին իր ձեռքը դիպչի՝ ոսկի դառնա: Նրա խնդիրն ընդունվեց և, ըստ ավանդութեան, նույնիսկ կերակուրը, որին դիպչում էր, ոսկի էր դառնում: Այս պատճառով Միդասը խնդրեց նույն աստծուց, որ իր արած շնորհը ետ առնե:

44. Իտալական շատ խոշոր վաճառականները կառավարութեան կողմից շնորհված էին մի շարք արտոնութիւններով, ինչպես, օրինակ, զինքի ուժով նվաճել Արշիպելագի կղզիները: Կղզիներում նրանք իրենց զգում էին թագավորի պես ամենատեր, իսկ երբեմն էլ իսկապես ինքնուրույն իշխանութիւններ էին ստեղծում:

45. Քաղաք, որ Շեքսպիրի ժամանակ հայտնի է եղել իր համալսարանով: Ընթացիկում է, թե Շեքսպիրը դոկտոր Բելլարիոյի տիպը ստեղծելիս նկատի է առել այդ համալսարանից մի նշանավոր օրենսգետի՝ Օտոնելո Դիսկալցիո անունով:

46. Հին հունական փիլիսոփա, որն ապրել է 6-րդ դարում (մ.թ.ա.): Նա՝ ստեղծել է հոգեփոխութեան ուսմունքը, որի համաձայն՝ մարդկանց հոգիները, նրանց մահից հետո, փոխադրվում են նորածին կենդանիների մեջ:

47. Ըստ բիբլիական ավանդութեան՝ հին հրեական դատավոր, որ աչքի է ընկել իր արտակարգ իմաստութեամբ:

48. Բարաբասը ավետարանում հիշատակվող արյունարբու ավազակ է:

49. Խոսքը վերաբերում է Տրոյիլոսի և Կրեսիդայի պատմութեանը: Տրոյացի քուրմը, Կալքաս անունով, դավաճանում է իր հայրենակիցներին Տրոյայի պատերազմի ժամանակ և անցնում հույների կողմը, իսկ նրա աղջիկը, Կրեսիդան մնում է Տրոյայում: Կալքասը համոզում է հույներին, որ նրանք գերի ընկած տրոյական հերոս Անտոնորին հետ տան տրոյացիներին և փոխանակեն Կրեսիդայի հետ: Այդպես էլ արվում է: Կրեսիդան, որ Տրոյայի Պրիամ թագավորի որդի Տրոյիլոսի սիրեցյալն էր, մոռանում է նրան և դառնում իր նոր տիրոջ սիրուհին: Այս ձևով նրա անունը խորհրդանշում է կանացի անհավատարմութեան հասկացողութիւնը:

50. Տես համապատասխան ծանոթութիւնը:

51. Տես համապատասխան ծանոթութիւնը:

52. Մի հին նախապաշարում կար, որ իբր տունկերը ենթարկված են լուսնի ազդեցության և թե լուսնի որոշ փոփոխումների ժամանակ քաղված խոտերը կախարդական զորութիւն ունեն: Մեղեան, Յագոնի կինը, իր կախարդական արվեստով և լուսնի լույսով քա-

վ. Շեքսպիր, Ընտիր երկեր, հ. I—38

դած խոսերով մի հյուժ պատրաստեց, որը ներարկեց Յազունի հոր՝ էզոնի վզի երակի մեջ և հրիտասարդացրեց նրան:

53. Գոյություն է ունեցել կարծիք, թե ամեն մի մոլորակ շարժվելիս որևէ ձայն է հանում, երգում է և բոլոր ձայները միասին վերցրած՝ մի ներդաշնակություն են կազմում: Այս միտքը վերագրվում է Պյութագորասին:

54. Օրվեոսը Կալիոպեի որդին է, երաժիշտ, որն իր նվագով, ինչպես պատմվում է հունական դիցաբանության մեջ, թովում էր ոչ միայն վայրի գազաններին, այլև քարերն ու ծառերն էլ հետևում էին նրա նվագին:

55. Այդպես էր կոչվում այն տարածությունը, որ, ըստ հունական դիցաբանության, ընկած էր երկրի և դժոխքի միջև:

56. Էնդիմիոնը արտաքու կարգի գեղեցիկ մի պատանի էր: Մեկ անգամ, ինչպես պատմվում է հունական դիցաբանության մեջ, երբ քնած էր, նրա գեղեցկությունը այնպես թուվեք նույնիսկ լուսնի պաղ սիրտը, որ վերջինս ցած իջավ և համբուրեց նրան:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Վիլյամ Շեքսպիր	V
Համլետ	3
Օթելլո	115
Մակբեթ	211
Արքա Լիր	283
Ռոմեո և Ջուլիետ (Թարգմ. Խ. Դառեսեց)	407
Վենետիկի ղաճառականը	499
Մանրագրություններ	575

Տեխ. խմբագիր՝ Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ
Կոմսոլ սրբագրիչ՝ Բ. ԱՆՊՐԵԱՍՅԱՆ

ՎՃ 05373 Պատվեր 634: Տիրաժ 5000:

Տպագրված՝ 38³, մամ. հեղ. ՝ 1 ներդիր 34,3 մամ., հրատարակչական 35,4 մամ. և
Հանձնված է արտադրութ. 1/VIII 1951 թ.: Ստորագ. է տպագ. 29/XI 51 թ.:

Գինը՝ 17 ռ. 70 կ., կազմը՝ 4 ռ.

Հայպոլիգրաֆհրատի № 3 տպարան, Երևան, Լենինի պող. № 51, 1951 թ.